Marion Zimmer Bradley
Kněžka z Avalonu
PRIESTESS OF AVALON
Copyright © 2000 by Marion Zimmer Bradley and Diana Paxson
Copyright of the Czech edition © Euromedia Group k. s., 2002
ISBN 80-242-0847-4

Našim vnukům
pot>ěkooání
Tento příběh vychází z legendy.
Údajů o Heleně, jejichž pravdivost by se dala prokázat, je ve srovnání s bohatstvím příběhů, které s tím jménem souvisejí, jen málo. Víme o ní jen to, že byla družkou Constantia a uznávanou matkou Konstantina Velikého a že měla něco společného s městem Drepa-num. Víme také, že v Římě vlastnila jistý majetek a že navštívila Palestinu, to je ale vše.
Přece však - tam, kde se tato žena objevila, vznikaly mýty. Uctívají ji v Německu, Izraeli i v Římě, kde byla prohlášena za svatou a kde byly na její počest postaveny kostely nesoucí její jméno. Středověká hagiografie jí připisuje úlohu objevitelky ostatků, která přinesla do Kolína nad Rýnem hlavy tří mudrců, do Trevíru Ježíšovo roucho a do Říma pravý kříž.
Zvláštní místo však zaujímá i v britských legendách. V Británii se říká, že byla britskou kněžnou, která se provdala za vládce. Tvrdí se o ní, že žila v Yorku, Londýně a ve Walesu, že podporovala stavby cest. Někteří ji dokonce ztotožňují s bohyní Nehalennií. Vznikly tyto příběhy snad proto, že jak Constantius, tak Konstantin měli úzké svazky s Británií, nebo proto, že by sama z tohoto ostrova původně pocházela?
Je-li tomu tak, pak nebude nemožné ji spojovat i s mytologií Avalo-nu a přiřadit ji jako další britskou legendu.
Mariou Zimmer Bradley a já jsme začaly pracovat společně, tak jak bylo naším zvykem, ale nakonec zůstalo na mně, abych dílo dokončila. Ke konci života Marion sice navštěvovala křesťanské kostely, přesto byla mou velekněžkou a zasvěcovala mě do starodávných mystérií. Při vyprávění příběhu o Heleně, která také přecházela mezi křesťanským a pohanským světem, jsem se snažila zůstat Marioninu učení věrná.
Marion byla pro mne při psaní této knihy hlavním zdrojem inspirace a vycházela jsem z jejích představ. Historické zjišťování faktů byla pak moje práce.
Z hlavních zdrojů, ze kterých jsem vycházela, bych mohla jmenovat:

Fry: Římská Británie Gibbonovo klasické dílo Úpadek a pád římského impéria, které obsahuje i všechny pověsti a dobové společenské klepy Pozdější římské impérium od A. H. M. Jonese fascinující dílo Robina Lana Foxe: Pohané a křesťané a Vodnářův průvodce legendárním Londýnem, vydaný Johnem Matthewsem a Chescou Potterem, zvláště jsem čerpala z kapitoly o londýnských bohyních od Caroliny Wise z Atlantis Bookstore. Bližší podrobnosti jsem našla v knize Michaela Granta Konstantin Veliký a v dnes již klasickém díle Jana Willema Drijverse Helena Augusta pokud jde o Heleniny cesty a znovuobjevení Svaté země, vycházela jsem z díla Svate' město a svatá místa? od P. W. L. Walkera. Chvalozpěv ve třináctém kapitole napsal svatý Ambrož ve čtvrtém století.
Ráda bych vyjádřila své poděkování Karen Andersenové za to, že mi pomohla orientovat se v postavení hvězd, jaké bylo ve třetím století, a Charline Palmatové za to, že mi poskytla jejich astrologický výklad. Děkuji i Jennífer Tifftové, že mi umožnila návštěvu Anglie a pomohla mi vyhledat kapli svaté Heleny v Yorku, dík si zaslouží také Bernhard Hennen za to, že mne vzal do Trevíru, a Jack a Kire Gilles-pieovi, že mi ukázali Cumae a Pozzuoli.
Diana L. Paxson O svátku svaté Brigity, 2000
1
l
z pŘí Běbci
Aelia - mladší kněžka, učila se společně s Helenou v Avalonu
Allectus - Carausiův ministr Financí, vzdorocísař v Británii, 293--296
Arganax - arcidruid v době Helenina mládí
Asdepiodotus - Constantiův pretoriánský prefekt Attikus - Konstantinův řecký učitel
Aurelián - císař, 270-275
Carausius - vzdorocísař v Británii, 287-293
Carinus - starší Carův syn, císař, 283-284

Carus - císař, 282-283
Ceridachos - arcidruid v době, kdy se Dierna stala velekněžkou Cigfolla - kněžka z Avalonu Julius Coelius (král Coel) - kníže z Camulodunu, otec Heleny
Constans - třetí syn Konstantina a Fausty
Constantia (L) - dcera Constantia a Theodory, provdaná za Licinia
Constantia (II.) - dcera Konstantina a Fausty
Constantinus (Konstantin II.) - nejstarší syn Konstantina a Fausty
Constantius Chlorus (Flavius Valerius Constantius Chlorus) - choť Heleny, caesar a pozdější augustus, 293-306
Julius Constantius - druhý syn Constantia a Theodory
Constantius (II.) - druhý syn Konstantina a Fausty Corinthius starší- Helenin učitel
Corinthius mladší - učitel školy v Londiniu
Crispus - Konstantinův nelegitimní syn s Minervinou Cunoarda - Helenina albánská otrokyně
Dalmatius - syn Constantia a Theodory
Dierna - Helenina druhá sestřenice, pozdější Paní z Avalonu
Dioklecián - starší augustus, císař, 284-305
Drusilla - kuchařka v Helenině a Constantiově domácnosti
= historická postava
() = po smrti před začátkem příběhu

Biskup Eusebios z Caesarey - metropolitní biskup Palestiny, hlavní sepisovatel církevní historie a pozdější životopisec Konstantina
Fausta - dcera Maximiána, manželka Konstantina a matka jeho legitimních dětí Flavius Pollio - příbuzný Constantia
Galerius - caesar, 293-305, augustus, 305-31 1
Gallienus - císař, 253-268
Ganeda - Helenina teta, Paní z Avalonu
Gwenna - děvče v učení v Avalonu
Haggaia - arcidruid v době, kdy se Helena vrací do Avalonu
Julia Coelia Helena, později Flavia Helena Augusta (Eilan) - dcera knížete Coelia, choť Constantia, matka Konstantina a kněžka z Avalonu
Helena mladší („Lena") -vznešená paní z Treveri, manželka Crispa Heron – děvče v učení v Avalonu
Hrodlind – Helenina německá služebná
(Josefz Arimatie) - zakladatel křesťanské komunity u Mohyly
Katiya - kněžka bohyně Bastet v Římě
Klaudius II. - císař, 268-270, Constantiův prastrýc
Konstantin (Flavius Valerius Constantinus) - syn Heleny, císař, 306-337
Lactantius - rétorik a křesťanský apologeta, učitel Crispa
Licinius - caesar jmenovaný Galeriem, aby nahradil Severa, později augustus východní části římské říše, 313-324
Lucius Viducius - obchodník s keramikou mezi Galií a Eburacem
Macarius - biskup jeruzalémský
Marcia - porodní bába, která přivedla na svět Konstantina Martha - syrská otrokyně, léčená Helenou
Maxentius - syn Maximiána, augustus v Itálii a severní Africe, 306-312
Maximián - augustus západní části římské říše, 286-305
Maximinus Daia - caesar jmenovaný Galeriem
Minervina - Konstantinova syrská konkubína, matka Crispa
Numerián - mladší syn Cara, císař, 283-84 Philip - Constantiův sluha
Postumus - samozvaný císař západní části římské říše, 259-68
Probus - císař, 276-282
Qiiintillus - bratr císaře Klaudia II., Constantiův prastrýc (Rum) - velekněžka z Avalonu, Helenina matka
Roud – děvče v učení v Avalonu
P O S TAV Y Z PŘÍBĚHU

Severus - caesar jmenovaný Galeriem, popravený Maximiánem Sian - dcera Ganedy, matka Dierny a Beccy
Suona - mladší kněžka z Avalonu
Teleri - manželka Carausia a potom Allecta, později velekněžka z Avalonu
Tetricus a Marius - samozvaní císaři západu, 271 Tulia – děvče v učení v Avalonu
Victorina Augusta - matka Victorina a skutečná vládkyně
Victorinus - samozvaný císař západní části římské říše, 268-270 Vitellia -

křesťanská matrona žijící v Londiniu
Wren - děvče v učení v Avalonu
Helenini psi: Eldri, Hylas, Favonius a Boreas, Leviyah
Poznámka redakce:
Počeštěné podoby původem latinských jmen užíváme všude tam, kde je lze pokládat za obecně přijaté a ustálené (Konstantin, Diokleciári). V opačných případech ponecháváme originální znění (Asclepiodotus, Constan-tius ad.)-
ZEMĚPISNÁ MÍSTA
13
místa
Británie
Aquae Sulis - Bath
Avalon - Glastonbury
Calleva - Silchester
Camulodunum - Colchester
Cantium - Kent
Corinium - Cirencester
Eburacum - York
Inis Witrin - Glastonbury
Isurium Brigantum - Aldborough v Yorkshire
Letní země - Somerset
Lindinis - Ilchester
Lindum - Lincoln
Londinium - Londýn
Ostrov Tanatus - ostrov Thanet v Kentu
Sabrina estuary - ústí řeky Severn
Tamesis - řeka Temže
Trinovantské země - Essex
Západní říše
Alpes - Alpy
Aquitanica -jižní Francie, Akvitánie
Arelate - Árie s v jižní Francii
Argentoratum - Štrasburk, Francie
Augusta Treverorum (Treveri) - Trevír v Německu
Baiae - Baia v Itálii
Belgica Prima - východní Francie
Belgica Secunda - Nizozemí
Borbetomagus - Worms v Německu
Colonia Agrippinensis - Kolín nad Rýnem v Německu
Gumae (Kýmé) - Guma v Itálii
Gallia - Francie
Ganuenta - původně ostrov na soutoku řeky Šeldy a Rýna v Nizozemí
Germania Prima - země na západ od Rýna, od Koblenze po Basilej
Germania Secunda - země na západ od Rýna, od Severního moře po Koblenz
Gesoriacum - Boulogne ve Francii
Lugdunum – Lyon ve Francii
Mediolanum - Milán v Itálii
Moenus fluvius - řeka Mohan v Německu
Mosella fluvius – řeka Mosela ve Francii a v Německu
Nicer fluvius - řeka Neckar v Německu
Noricum - Rakousko na jih od Dunaje
Rhaetia -jižní Německo a Švýcarsko
Rhenus fluvius - řeka Rýn
Rhodanus fluvius - řeka Rhóna
Rothomagus - Rouen ve Francii
Ulpia Traiana - Xanten v Německu
Vindobona - Vídeň v Rakousku
Východní říše
Aegeum - Egejské moře
Aelia Capitolina -Jeruzalém
Aquincum - Budapešť v Maďarsku
Asia - východní Turecko
Bithynia et Pontus - severní Turecko
Byzantium (později Konstantinopol) - Istanbul
Caesarea - přístavní město na jih od Haify v Izraeli
Carpatus Mountains - Karpaty
Chalcedon - Kadikoy v Turecku
Dacia - Rumunsko

Dalmatia - Dalmácie (Chorvatsko a Albánie)
Danu, Danuvius - řeka Dunaj
Drepanum (Helenopolis) - Hersek v severním Turecku
Galatia a Cappadocia - východní Turecko
Haemus - Balkán

Heracleia Pontica - Eregli v Turecku
Hierosolyma-Jeruzalém
Illyria-Jugoslávie
Moesia - Bulharsko
Naissus - Nis v Srbsku
Nicaea - Iznik v Turecku
Nicomedia - Izmit v Turecku
Pannonia – Maďarsko
Pontus Euxinus (Euxinské moře) - Černé moře
Rhipaean Mountains - Kavkaz
Scythia - země na sever od Černého moře
Singidunum - Bělehrad v Srbsku
Sirmium - Mitrovica nebo Šabac na Sávě v Srbsku
Thracia -jižní Bulharsko
Římské i rapem čiro
264 pR. o- L. – 6 n, L
. BRÍtSké nOORe
B^zaaCiara–– DicoroeDia
Cappaoocia
paRtbia
',••'••• •••'..•'•. J 8
pRoLog
249 n. 1.
Západ slunce provázel ostrý vítr, v němž byl cítit pach moře. Bylo právě období, kdy zemědělci pálí strniště, ale mlžný závoj, zakrývající nebe, vítr rozfoukal a kdesi vysoko bíle zasvítila Mléčná dráha. Merlin Britský seděl na strážním kameni nahoře na Mohyle a oči upíral ke hvězdám. Ačkoliv krása nebes zaujala jeho zrak, pozornost upoutat tak zcela nedokázala. Uši měl napjaté, aby mu z obydlí kněžky dole pod svahem neunikl žádný zvuk.
Porod začal již za svítání. Bude to Rianino páté dítě a ty všechny předchozí přivedla na svět snadno. Porod by už neměl trvat dlouho. Porodní báby uměly skrývat své pocity a myšlenky, ale Merlin po západu slunce, když byl připraven na své bdění, rozpoznal v jejich očích obavy. Král Coelius z Camulodunu, který kvůli zaplaveným polím vyzval Rian k Velkému rituálu, byl statný vlasatý muž, dobře rostlý, jako muži z kmene Belgů, kteří se usadili na východě Británie. Zato Rian byla snědá drobná žena připomínající pohádkový lid, který žil v těchto kopcích jako první.
Nikoho nemůže překvapit, že dítě počaté Coeliem je tak velké a jeho porod nebude snadný. Když Rian zjistila, že s ním čeká dítě, některé ze starších kněžek ji dokonce prosily, aby se ho zbavila. Ale kdyby tak učinila, popřela by kouzlo, a Rian tvrdila, že Bohyni již slouží dlouho a ví, že se do jejích rukou může svěřit.
Co však může narozením toho dítěte Paní sledovat? Merlinovy staré oči zkoumaly oblohu, snažil se nalézt odpověď k tomuto tajemství mezi hvězdami na obloze. Slunce stálo v tomto období ve znamení Panny a starý měsíc byl na nebi vidět jen zrána a přenechával noc vládě hvězd.
Stařec se zachumlal do tlustých záhybů šedého pláště, protože cítil, jak mu podzimní chlad proniká do kostí. Pozoroval Velký vůz, plující zvolna po obloze, a marné čekal z kněžčina obydlí nějaké zprávy. Chvěl se, ne chladem, ale úzkostí.

1
PROLOG

Hvězdy se po nebi pohybovaly pomalu jako pasoucí se ovce. Na jihozápadě svítil v místě Vah Saturn. Hodiny ubíhaly a odhodlání rodící ženy pomalu ochabovalo. Občas se z chatky ozvalo bolestivé zasténání. Ale teprve když hvězdy začaly na obloze blednout, zaslechl Merlin nový zvuk, srdce se mu rozbušilo - dolehl k němu tenký dětský pláč, kterým se novorozeně bránilo tomuto světu.
Nebe na východě pomalu bledlo, začal se vkrádat den, ale hvězdy nad starcovou

hlavou stále ještě svítily. Starý muž začal ze zvyku prohlížet oblohu. Mars, Jupiter a Venuše stály ve skvělém rozložení. Už jako chlapec byl vycvičen v druidském učení a dovedl vyložit nejrůznější postavení hvězd zpaměti. Potom zkřivil ústa bolestí, jako kdyby ho trápily ztuhlé klouby, postavil se a ztěžka se opřel o svoji hůl. Pomalým krokem scházel z kopce.
Dítě přestalo plakat, ale starci se bolestně sevřelo srdce, když se blížil k chatrči a zevnitř slyšel pláč. Odtáhl těžké závěsy ze dveří a ženy ustoupily stranou, aby mu udělaly cestu, protože Merlin byl jediný muž, který sem směl vkročit.
Jedna z mladších kněžek, Cigfolla, seděla v rohu a skláněla se nad malým ranečkem, který chovala v náručí. Merlin pohledem přelétl na ženu, která ležela na posteli. Zarazil se, protože Rian, jejíž krása vždycky souvisela s jejími půvabnými pohyby, ležela zcela bez hnutí. Temné vlasy měla rozložené na polštáři a její nehybná tvář již začala nabývat neomylné prázdnoty, která odlišuje smrt od spánku.
„Ale proč?" zoufale natáhl ruku a snažil se zadržet slzy. Netušil, zda Rian byla jeho vlastní pokrevní dítě, ale vždycky ji za svoji dceru považoval.
„Selhalo jí srdce," vysvětlila Ganeda a v tu chvíli rysy její tváře až bolestně připomínaly obličej ženy, která ležela na posteli. Rianin sladký obličej se však pokaždé dal snadno rozlišit od tváře její sestry. „Rodila moc dlouho. Srdce jí puklo, když se naposledy snažila vytlačit dítě ze svého lůna."
Merlin přistoupil k loži zemřelé a zahleděl se na Rianino tělo. Po chvíli jejímu chladnému čelu požehnal.
Žil jsem moc dlouho, zamumlal. Rian měla odříkávat pohřební rituály za mne.
Slyšel, jak se Ganeda za jeho zády přerývaně nadechla. „Řekni nám, druide, jaký osud předpovídají hvězdy pro děvčátko, které se narodilo v tuto hodinu?"
Stařec se otočil a Ganeda na něho upírala oči, které se leskly zlobou a neprolitými slzami. Má právo se na něco takového ptát, pomyslel si pochmurně. Když zemřela poslední velekněžka, předběhla Ganedu její mladší sestra. Teď, pomyslel si, připadne volba na ni.
Potom se jeho duše ozbrojila, aby mohl zodpovědět její otázku. .Odkašlal si.
„Tak hovoří hvězdy," hlas se mu nepatrně zachvěl. „Dítě, které se narodí na přelomu podzimu, v době, kdy noc předává vládu svítání, ocitne se v bráně mezi dvěma světy. Skončila doba Býka a teď budou vládnout Ryby. Měsíc schovává svoji tvář - tohle děvče bude skrývat měsíček, který bude nosit na svém čele, a své skutečné moci dosáhne až teprve ve stáří. Za ní leží cesta vedoucí do tmy a k tajemstvím, před ní svítí prudké světlo nadcházejícího dne.
Mars se nachází v postavení Lva, ale válka nebude, protože vládu bude mít hvězda království. Pro toto dítě půjde ruku v ruce s vládou láska, protože Jupiter se blíží k Venuši. Jejich záře bude společně svítit na náš svět. Dnes v noci se všichni pohybují směrem k Panně, která se stane jejich skutečnou královnou. Mnozí se před ní pokloní, ale její opravdová moc zůstane skryta. Všichni ji budou chválit, avšak jen nemnozí budou znát její pravé jméno. Saturn teď leží v souhvězdí Vah -jejím nejtěžším úkolem bude udržet rovnováhu mezi starým a novým učením. Ale Merkur zůstává skryt. Pro toto dítě předvídá mnohé cesty a mnohá nedorozumění, přesto ho na konci všech cest čeká radost a vrátí se do svého skutečného domova."
Všechny kněžky kolem něho mumlaly: „Předvídá velké věci - stane se Paní od jezera jako její matka!"
Merlin se tvářil vážně. Hvězdy mu odkryly svět kouzel a moci, avšak pro kněžky ve hvězdách čítal již mnohokrát. To, co viděl doposud, bylo ale něco jiného, než co spatřil teď. Zdálo se mu, že tohle dítě je předurčeno kráčet po cestě, která se bude lišit od cest, po kterých chodily avalonské kněžky před ním.
„Je dítě zdravé a v pořádku?"
„Pane, je dokonalá," Cigfolla se zvedla a přitiskla dítě k hrudi.
„Najdeš pro ni kojnou?" Bylo mu známo, že žádná z avalonských žen v současné době dítě nekojí.
„Mohu ji odnést do vesnice k jezeru," odpověděla Ganeda. „Tam se vždycky najde nějaká žena s novorozenětem. Jakmile však bude odstavena, pošlu ji k jejímu otci."
Cigfolla přitiskla ochranitelsky dítě na svoji hruď, ale aura síly, která vždy obklopovala velekněžku, již přešla na Ganedu, a jestli se Cigfolle něco nelíbilo, neodvážila se to říci nahlas.
„Víš určitě, že je to rozumné?" Merlinovo postavení umožňovalo

muži, aby se ptal. „Nebylo by lépe, aby dítě bylo vychováno v Avalonu a

připravováno na svůj osud?"
„Co pro něj bozi připravili, stane se, ať děláme co děláme," odpověděla Ganeda. „Bude však trvat dlouho, než budu moci pohlédnout tomuto dítěti do tváře, aniž bych viděla, jak přede mnou leží moje sestra mrtvá."
Merlin bolestně stáhl tvář. Vždycky tušil, že mezi Ganedou a Rian není mnoho lásky. Možná že to dává smysl -jestliže se Ganeda cítí vinna za to, že záviděla své sestře, bude jí to tohle dítě navždycky bolestně připomínat.
„Jestli to děvče, až bude starší, prokáže nadání, může se vrátit," pokračovala Ganeda.
Kdyby byl mladší, uvažoval Merlin, mohl by se snažit ji odstranit, ale už spatřil ve hvězdách hodinu své smrti a věděl, že v případě, že se děvčátko Ganedě znelíbí, již tomu nebude moci zabránit. Možná bude lepší, když bude jako malá žít se svým otcem.
„Ukaž mi to dítě."
Cigfolla vstala a odhrnula cíp dečky. Merlin se zahleděl do tváře děťátka, dosud uzavřené jako nerozvité poupě. Dítě bylo na novorozeně velké, po otci mělo mohutné kosti. Není divu, že její matka svedla neúspěšný boj, když seje snažila porodit.
„Kdopak jsi, maličká?" zamumlal. „Stojíš za tak velkou oběť?"
„Než Paní zemřela, přála si, aby se její dcera jmenovala Eilan," odpověděla mu Cigfolla.
„Eilan," opakoval Merlin a dítě, jako kdyby mu rozumělo, otevřelo oči. Byly dosud, jak tomu u novorozeněte bývá, matně šedé, ale výraz, který v nich byl, byl mnohem starší a vážnější. „Ach, tohle není tvůj první život," řekl a pozdravil ji jako poutník, který potká starého přítele, prohodí s ním pár slov a opět se rozejdou každý svou cestou. Zabolelo ho u srdce, když si uvědomil, že se nedožije toho, až bude tohle dítě dospělé.
„Vítám tě zpět, má drahá. Vítám tě ve světě."
Dítě stáhlo obličejík a na jeho tenoučkých rtech se objevilo cosi jako úsměv.
ř V »
část
Cesta k Lásce
L
259 n. 1.
fch, vidím, že se ve slunci třpytí voda. Je to moře?" ! Popohnala jsem poníka, aby se dostal blíž ke Corinthi-n 1 1 velkému koni. Zvíře se pustilo do klusu, musela jsem se pevně držet jeho hřívy.
„Ach, Heleno, ty máš lepší oči než já," odpověděl stařec, který byl učitelem mých nevlastních bratrů, než začal učit dceru, kterou měl kníže Coelius z neuváženosti s kněžkou z Avalonu. „Já vidím jen oslňující zář. Ale domnívám se, že to, co leží před námi, by měly být pláně Letní země zaplavené jarními dešti."
Odhrnula jsem si zatoulaný pramínek vlasů z čela a zahleděla se na krajinu před sebou. Z hladiny vody vyčnívaly velké trsy trávy připomínající ostrovy a pláň byla rozdělena řadami stromů působícími jako větrolamy. Za nimi jsem viděla řadu kopců, zahalených v mlze, kde, jak řekl Corinthius, byly v místech ústí řeky Sabriny olověné doly.
„Tak už tam skoro jsme?" Poník zatřásl hlavou, když jsem mu stiskla boky a zatáhla za opratě.
„Tojsme, jestli se cesta nesmyla deštěm a nám se podaří, jak je naším úkolem, najít vesnici obyvatel od jezera."
Podívala jsem se na něho a bylo mi ho líto, protože vypadal velmi unaveně. Pod širokým slaměným kloboukem jsem v jeho hubeném obličeji viděla vrásky a všimla jsem si, že na svém koni sotva sedí. Můj otec neměl na starého muže naléhat, aby tuhle cestu s námi podnikl. Až však bude cesta za námi, Corinthius, Řek, který se sám jako mladík prodal do otroctví, aby vybavil věnem svoje sestry, získá zpět svobodu. Za ta léta si našetřil nemalou částku a rozhodl se, že si v Londiniu otevře školu.
„Odpoledne budeme ve vesnici u jezera," oznámil nám průvodce, který se připojil k mému doprovodu v Lindinis.
„Až tam dorazíme, pořádně si odpočineme," řekla jsem rozhodně.
„Myslel jsem, že už se nemůžeš dočkat, až budeš u Mohyly," namítl Corinthius laskavě. Možná mu bude líto, že se budeme muset rozlou-

1 -l
čit, napadlo mě a usmála jsem se na něj. Po mých bratrech, kteří neměli zájem o

nic jiného než o lov, bylo pro něho radostí učit někoho, kdo se opravdu chce učit.
„Zbývá mi celý život, abych si Avalonu dostatečně užila," odpověděla jsem mu. „Ten jeden den mne nezabije."
„A budeš se znovu učit!" smál se Corinthius. „Říká se, že kněžky z Avalonu zachovávají staré druidské učení. Když už tě musím ztratit, těší mě, že nestrávíš zbytek života pobíháním po domácnosti nějakého tlustého římského úředníka, kterému budeš vychovávat děti."
Usmála jsem se. Manželka mého otce se mě snažila přesvědčit, že to je ten nejlepší způsob života, v jaký může žena doufat, ale jájsem stejně vždycky věděla, že dříve nebo později odejdu do Avalonu. Příčinou, že k tomu došlo dříve, bylo povstání generála Postuma, jehož válka odřízla Británii od impéria. Jihovýchodní pobřeží nebylo chráněno a snadno se stalo kořistí nájezdníků. Proto se kníže Coelius domníval, že bude nejlepší, když svoji dcerušku pošle do bezpečí do Avalonu, zatímco sám se svými syny se bude připravovat na obranu Camulo-duna.
Úsměv na mých rtech na chvíli zakolísal, protože jsem byla zřítelnicí otcova oka a nesnesla jsem pomyšlení, že by se mohl ocitnout v nebezpečí. Ale dobře jsem věděla, že pokud nebude doma, nebudu tam šťastná ani já. Protože se o Avalonu nesmělo mluvit, byla jsem pro Římany otcův miláček, který nemá z matčiny strany žádné příbuzné. Ve skutečnosti byl mou rodinou Corinthius a stará Huctia, moje chůva. Ta však zemřela loni v zimě. Nastal čas, abych se vrátila do matčina světa.
Cesta teď klesala dolů po mírně zvlněných kopcích. Když se k nám za stromy krajina otevřela, zastínila jsem si oči rukou. Pod námi ležely vody, odrážející se ve slunci jako pláty zlata.
„Kdybys byl pohádkový kůň," zašeptalajsem svému poníkovi, „mohli bychom po té třpytivé cestě dojet až do Avalonu."
Poník však jen zatřásl hlavou a sehnul se, aby si uškubl hrst trávy. Potom jsme pomalu sestupovali do údolí, až jsme narazili na kluzké kmeny staré cesty. Teď už jsem viděla šedé stonky loňské trávy, kymácející se ve vodě, a za nimi neodmyslitelné rákosí lemující kanály a jezírka. Hluboká voda byla tmavá a plná tajemství. Jací duchové vládnou v těchto bažinách, kde jsou živly tak pomíchány, že se jen těžko pozná, kde končí země a kde začíná voda? Lehce jsem se zachvěla a pohlédla raději vzhůru do jasného nebe.
S postupem odpoledne, když se začal blížit večer, zvedla se z vody mlha. Teď jsme postupovali ještě pomaleji, nechali jsme zvířata, aby si na kluzkých hatích našla tu správnou cestu. Naučila jsem se jezdit na koni, sotva jsem začala chodit, ale až do dnešního dne jsem toho moc nenajezdila. Cesta, kterou jsme dnes ujeli, byla dlouhá. Cítila jsem, jak mne brní nohy a bolí v zádech, a těšila jsem se, až večer sklouznu ze sedla.
Vyjeli jsme z menšího lesíka a náš průvodce zatáhl za uzdu a ukázal před sebe. Za zarostlými bažinami a lesem se zvedal jediný osamělý homolovitý kopec. Odvezli mne z tohoto místa, když mi byl sotva rok, a teď jsem s jistotou, která byla silnější než matná vzpomínka, poznala, že se dívám na posvátnou Mohylu. Byla ozářena posledními paprsky slunce, které jako by vycházelo z ní.
„Skleněný ostrov," zamumlal Corinthius a obdivně upíral oči před sebe.
Ne však Avalon, napadlo mne, když jsem si vzpomněla na příběhy, které jsem slýchala jako dítě. Chumel úlovitých chatrčí u úpatí Mohyly patřil malému společenství křesťanů, kteří tam žili. Avalon druidů leží v mlhách mezi tímto světem a pohádkovou říší.
„A tamhle je vesnice lidí od jezera," řekl náš průvodce a ukázal na proužky kouře, které stoupaly nad vrbami. Popohnal poníka uzdou a koně, cítíce konec cesty, se dychtivě rozeběhli.
„Pramici máme, ale budeme-li se chtít dostat do Avalonu, potřebujeme kněžku. Ta nám řekne, zda jste vítáni. Je důležité tam jet teď? Chcete, abych stáhl mlhy?"
Mužova slova byla zdvořilá, ale jeho držení těla příliš velkou úctu nevyjadřovalo. Téměř tři sta let už je jeho lid dveřníkem Avalonu.
„Dnes večer ne," odpověděl Corinthius. „Děvče má za sebou dlouhou cestu. Ať se pořádně vyspí, než se setká se všemi novými lidmi ve svém budoucím domově."
Vděčně jsem mu stiskla ruku. Nemohla jsem se dočkat, až budu v Avalonu, ale teď, když jsme měli cestu za sebou, až bolestně jsem si uvědomovala, že Corinthiajiž neuvidím, a teprve teďjsem pochopila, jak mám toho starce ráda. Když zemřela moje chůva, plakala jsem, a věděla jsem, že až se budu loučit s Corinthiem, budu plakat také.
Lidé od jezera nás přivítali v jednom ze svých kulatých domů s rákosovou střechou, které se zvedaly na kůlech nad bažinou. Dlouhou nízkou loď jsme přivázali ke kůlu a na pevnou půdu jsme kráčeli po skřípajícím můstku. Vesničané

byli drobní a útlí, vlasy i oči měli tmavé. Ve svých deseti letech jsem mezi nimi vypadala jako dospělá žena,

i vlasy jsem měla tmavě hnědé stejně jako oni. Zvědavě jsem si je prohlížela, protože jsem slyšela, že moje matka se jim podobala. Nebo to bylo proto, že jak ona, tak i oni připomínali lidi z pohádkové říše?
Vesničané nám přinesli slabé pivo, vařenou rybu a proso ochucené planým česnekem. Nakonec jsme měli ploché placky pečené v kamenném ohništi. Když jsme takto jednoduše pojedli, posadili jsme se k ohni. Tělo nás bolelo a odmítalo jakýkoli pohyb, ale naše duše nebyly dosud připravené na spánek. Pozorovali jsme, jak plamen doho-řívá ve žhavém uhlí, které rudě svítilo jako zapadající slunce.
„Corinthie, až budeš mít v Londiniu tu svoji školu, vzpomeneš si někdy na mne?"
„Jak bych mohl zapomenout na svoji malou holčičku, zářící jako Apollónovy sluneční paprsky, až budu vtloukat latinské hexametry do tupých hlav nezbedných chlapců?" usmál se.
„Slunci musíš říkat Belenos," upozornila jsem jej, „tady na severu."
„Byl to Apollón iberský, kohojsem měl na mysli, milé dítě, aleje to stejně všechno jedno a totéž."
„Skutečně tomu věříš?"
Corinthius pozvedl obočí. „Stejné slunce svítí tady i v zemi, kde jsem se narodil, i když mu dáváme jiná jména. V hájemství myšlenky platí velké zásady, že všechny podoby, které vidíme, jsou totožné."
Zamyslela jsem se a snažila se pochopit význam jeho slov. Pokoušel se mi vysvětlit učení filozofa Platona, ale mně to připadalo nepochopitelné. Každé místo, kam jsem přišla, mělo vlastního ducha, zrovna tak jako lidé mají svoji duši. Této zemi říkají Letní země a kopce, lesy i skrytá jezírka mi připadají jako něco úplně jiného než rovná pole a lesy plné keřů, jaké rostou kolem Camuloduna. Avalon, jestli příběhy, které jsem o něm slyšela, byly pravdivé, bude ještě zvláštnější. Jak by mohli jeho bohové být stejní?
„Já si myslím, že ty máš před sebou celý život a spíš to budeš ty, kdo zapomene," řekl stařec po chvíli. „Copak je?" dodal a zvedl pramínek vlasů, který mi zakrýval oči. „Snad nemáš strach?"
„Co když... co když se jim nebudu líbit?"
Corinthius mě pohladil po -vlasech a pak si povzdechl a opřel se o záda. „Měl bych ti říci, že pravému filozofovi, skutečné osobnosti, by nemělo záležet na tom, jestli ho někdo pochválí. Ale dítěti to velkou útěchu nepřinese. Přesto je to pravda. Jistě se najdou lidé, kterým se nebudeš líbit, ať budeš dělat cokoliv, a když se to stane, můžeš jedině sloužit pravdě tak, jak ji vidíš sama. A přesto, jestli jsi získala moje

srdce, budou tě pravděpodobně mít rádi i jiní lidé. Hledej ty, kteří budou tvoji lásku potřebovat, a oni ti ji oplatí."
Snažil se mě povzbudit, to jsem poznala. Usmála jsem se na něho. Jsem dcera knížete a jednoho dne ze mne bude i kněžka. Nesmím dopustit, aby mě někdo viděl plakat.
Za dveřmi se ozval nějaký šramot. Zástrčka z kravské kůže byla odstrčena a objevilo se dítě držící v náručí kňučící štěňátko. Náčelníkova žena si ho všimla a jazykem lidí od jezera něco přísně poznamenala. Pochytila jsem slovo pes a uvědomila jsem si, že dítěti říká, aby dalo to zvíře pryč.
„Ale ne, já mám štěňátka ráda!" vykřikla jsem. „Ukaž mi ho!"
Žena se tvářila zmateně, ale Corinthius přikývl a chlapec ke mně přistoupil. Usmíval se a štěně mi předal do natažených rukou. Když jsem pocítila ten chvějící se chlupatý raneček ve svých rukou, začala jsem se usmívat taky. Hned jsem poznala, že z něj nevyroste jeden z těch čistokrevných hlídacích psů, které míval můj otec v předsíni. Štěňátko bylo droboučké, ale kožešinu mělo již hustou a ocásek pěkně nakroucený. Očička, která na mě upíralo, byla jasná a plná zájmu a růžovým teplým jazýčkem, který se objevil pod vlhkým čumáčkem připomínajícím černý knoflík, mi olízlo ruku.
„No tak, ty jsi ale drahoušek," přitiskla jsem pejska na hruď a rozesmála jsem se, když se snažil olíznout mi obličej.
„Takový tvoreček nemá žádné způsoby ani vychování," prohlásil Corinthius, který neměl zvířata moc rád. „A určitě má blechy."
„Ne, pane," odpověděl chlapec. „Je to pes z pohádkové říše." u Corinthius pozvedl významně obočí a chlapec zvážněl. 1 „Mluvím pravdu," hájil se, „už se to stalo. Jeho maminka se ztratila, budou to tak dva tři dny. Má jen jedno

štěňátko, bílé, jako je tohle. Pes z pohádkové země žije dlouho, a když ho nikdo nezabije, až zestárne, zmizí. Psi vidí duchy a znají cestu do druhého světa!"
Cítila jsem v náručí teplé tělíčko a skryla jsem na okamžik v jeho srsti svoji tvář. Nechtěla jsem, aby lidé od bažin viděli, že se usmívám, protože všichni tak vážně pokyvovali hlavami a nemínila jsem je urazit.
„Je to dárek, bude tě hlídat," řekl po chvíli chlapec. Potlačila jsem nával smíchu, že tohle chlupaté klubko by mohlo ' ^někoho ochránit. Potom jsem se usmála na chlapce.
„Má nějaké jméno?"
Chlapec pokrčil rameny. „Snad mu lidé z pohádkové říše nějak říkají. Možná ti své jméno jednoho dne prozradí."

„Do té doby budu téhle psí holce říkat Eldri, protože je bílá a jemná jako květ bezu." Přitom jsem si ji prohlížela a pak jsem se znovu podívala na chlapce. „A ty -jakpak ty se jmenuješ?"
Jeho bledé tváře zčervenaly. „Ve vašem jazyce to je Vydra," odpověděl a všichni se rozesmáli.
Asi mu tak říkajíjen ze zvyku, pomyslela jsem si. Až bude zasvěcen, dostane jiné jméno, které se bude užívat jen v rámci Kmenu. A co bych mu měla říct já? Ve světě svého otce jsem Julia Helena, ale to se sem nehodilo.
„Děkuji ti," řekla jsem. „Můžeš mi říkat Eilan."
Probudila jsem se do ranního světla. Zdálo se mi o vodě. Byla jsem na dlouhé ploché lodi, která tiše klouzala mlhami, jež se najednou rozestoupily a objevil se nádherný zelený ostrov. Pak se to ale změnilo a ocitla jsem se na galéře, která se blížila k nekonečným bažinám a k řece, která se velkým množstvím kanálů vlévala do moře. A potom se obrazy zase změnily a byla jsem v zemi zlatého kamene a písku, který omývalo jasně modré moře. Ale nejhezčí ze všeho byl ten zelený ostrov. Několikrát za život se mi stalo, že se mi zdálo o něčem, co se splnilo. Přemýšlela jsem, jestli to byl i tenhle případ. Ale vzpomínky na sen se začaly rozplývat. Povzdychla jsem si, odhrnula kožešiny, ve kterých jsem měla s Eldri hnízdečko, a protřela jsem si oči. Poblíž náčelníkova ohně seděl někdo na bobku a popíjel čaj z šálku z nehla-zené hlíny. Neznala jsem ho. Nejprve jsem si všimla dlouhého hnědého copu a modré pláštěnky a pak, když se postava otočila, poznala jsem, že na čele má vytetované znamení kněžky. Modrý srpeček dosud jasně svítil a hladký obličej napovídal, že se jedná o mladé děvče. Od jejího zasvěcení jistě neuplynulo mnoho času. Jako kdyby cítila, že se na ni dívám, otočila se a upřela na mne vzdálený pohled, ze kterého se nedalo poznat, jak je stará.
„Jmenuje se Suona," řekl mi Corinthius a pohladil mne po rameni. „Přijela za svítání."
Přemýšlela jsem, jak pro ni náčelník poslal. Dostal snad zprávu od pohádkového lidu nebo tu šlo o nějaké tajné kouzlo?
„Tohle je to děvče?" zeptala se Suona.
„Dcera knížete Coelia z Carmilodunu," odpověděl Corinthius. „Ale její matka pocházela z Avalonu."
„Připadá mi stará, aby se začala teprve učit."
Corinthius potřásl hlavou. „Je na svůj věk velká, ale je jí teprve deset let. A Helena má dostatečné vzdělání. Učila se používat svůj rozum

stejně jako dělat ženskou práci. Dovede číst a psát latinsky a umí i trochu řecky. Také umí počítat."
Na Suonu to zjevně příliš nezapůsobilo. Zvedla jsem bradu a pevně jí pohlédla do očí. Na okamžik jsem měla v hlavě takový zvláštní pocit, jako kdyby se něco dotklo mé mysli. Potom kněžka přikývla a ten pocit zmizel. Poprvé promluvila přímo ke mně.
„Bylo to tvoje přání, nebo příkaz tvého otce, žes přijela do Avalonu?"
Cítila jsem, jak mi srdce poskočilo v hrudi, a byla jsem ráda, když jsem odpověděla, že jsem měla pevný hlas.
„Chci jet do Avalonu."
„Ať se děvče nasnídá a vydáme se na cestu," řekl Corinthius, ale kněžka zavrtěla hlavou.
„Ty ne, jenom děvče. Cizinci mají zakázáno spatřit Avalon, pokud je nepovolají bozi."
Stařec se na chvíli zarazil, potom sklonil hlavu.
„Corinthie!" cítila jsem, jak mě v očích pálí slzy.
„Nic si z toho nedělej," pohladil mě po paži. „Pro filozofa jsou všechny city

přechodné. Musím se snažit to překonat, to je vše."
„Ale copak se ti po mně nebude stýskat?" chytila jsem ho za ruku.
Chvíli seděl se zavřenýma očima. Potom si dlouze povzdechl.
„Budeš mi chybět, srdíčko moje," odpověděl něžně. „I když je to proti mé filozofii. Ale sama si najdeš nové přátele a naučíš se nové věci, nic se neboj."
Cítila jsem, jak se Eldri zavrtěla v mém klíně, a chvíle mučivé úzkosti byla pryč.
„Nezapomenu na tebe," řekla jsem odvážně a jeho úsměv mi byl odměnou.
Lodníci se odráželi bidly ode dna, pramice pomalu klouzala od břehu a já jsem prsty pevně svírala zábradlí. Přes noc se nad vodou zvedla zase mlha a svět za vesnicí se dal spíš jen tušit, než skutečně vidět. Pouze jedinkrát, když jsem v Londiniu přeplouvala napříč Ta-mesis, jsem byla na lodi. Tehdy jsem byla uchvácena naúprosností, s jakou nás proud řeky unášel, a bylo mi do pláče, když jsme přistáli na protějším břehu, protože jsem nesměla vyplout na moře.
Na jezeře jsem nejvíce prožívala hloubku, kterou jsem pod sebou cítila, ačkoliv dno bylo v dosahu bidel lodníků a nad hladinu vyčnívaly stonky rákosí.
Avšak to, co viděly moje oči, mi připadalo jen jako sen. Cítila jsem vodní proudy, které ubíhaly při dně jezera, od té chvíle, co jsme

Ztěžka jsem polkla. Bylo těžké předstírat, že nic neslyším, ale ještě těžší bylo kráčet hrdě jako dcera ze vznešeného domu, tak jak mne to učila moje chůva, když jsem měla sto chutí proběhnout síní kněžek jako obyčejná služtička, která poprvé prochází branou Camuloduna.
Přesto jsem si stačila všimnout, jak to kolem mne vypadá. Síň byla kruhová, jak bylo zvykem stavět domy, ještě než přišli Římané. Ale tahle byla z kamene. Vnější zeď se vypínala jen do výšky vysokého muže, ale uvnitř stál kruh kamenných sloupů, které podpíraly svažující se střechu, byly ozdobené spirálami, trojitými uzly a krakorci v jasných barvách. Krovy se zcela nedotýkaly a otevřeným otvorem uprostřed proudilo světlo.
Kruhová galerie byla ve stínu, ale kněžky, které tam stály, jako by zářily. Když Suona seděla na přídi naší pramice, kterou jsme projížděli mlhami, měla na sobě jelenicovou tuniku. Tady jsem však byla obklopena množstvím kněžek oblečených v modrém. Některé z žen měly vlasy vzadu spletené jako Suona, ale jiné je měly vyčesané nebo jim volně splývaly přes ramena. Od jejich nepokrytých světlých, tmavých, bronzových i šedivých hlav se odráželo slunce.
Připadalo mi, že jsou to kněžky v každém věku a každé velikosti, spojoval je pouze modrý srpeček, který měly namalovaný mezi obočím, a pak ještě něco neurčitého, co zářilo z jejich očí. Chvíli jsem o tom přemýšlela a usoudila jsem, zeje to klid přála jsem si, aby tomu tak bylo, protože se mi žaludek svíral úzkostí.
Nevšímej si jich, napomínala jsem se. Strávíš s těmito lidmi zbytek života. Tuhle síň uvidíš ještě tolikrát, zeji nebudeš ani pořádně vnímat. Není třeba šiji tak prohlížet, ani mít strach.
Zvláštně teď, moje myšlenky ubíhaly dál, i když se ženy přede mnou rozestoupily a spatřila jsem velekněžku, která už na mne čekala. Pejsek z pohádkové říše se zavrtěl pod mými šaty a mně se znovu vrátil neodbytný pocit nejistoty.
Uvědomovala jsem si, že jsem štěňátko měla nechat v Domě panen, ale Eldri spala a já se obávala, že kdyby se probudila v neznámém prostředí, mohla by dostat strach a utéci. Nenapadlo mne však dělat si starosti s tím, co by se stalo, kdyby se psík probudil během mého formálního přivítání v Avalonu.
Překřížila jsem paže a přitiskla teplé huňaté tělíčko na svoji hruď, abych mu dodala klid. Eldri nebyla zřejmé jen tak nějaká fenka -možná že vyslyšela moji tichou prosbu, aby zůstala tiše.
Šum ženských hlasů ustal, jakmile velekněžka pozvedla ruku.
Ženy se shromáždily v kruhu, nejstarší kněžky stály poblíž Paní a mladá děvčata, potlačující srních, stála na druhém konci. Zdálo se

mi, že jich je tak pět, ale neodvažovala jsem se na ně podívat, abych měla jistotu.
Všechny oči se upíraly na mne. Přinutila jsem se pokračovat v chůzi.
Teď již jsem viděla Paní zcela jasně. Ganeda byla v této době již za středem života, tělo měla vyhublé opakovanými porody. Vlasy mívala kdysi rezavé, teď byly prošedivělé jako vyhaslé uhlíky. Zastavila jsem se před ní a v duchu jsem uvažovala, jak bych se měla nejlépe Paní z Avalonu poklonit. Chůva mne učila, jak vzdát hold všem hodnostem až po císařovnu, i když bylo nepravděpodobné, že by do Británie někdy znovu císař zavítal.

Určitě neudělám chybu, když ji pozdravím, jak přísluší panovnici, říkala jsem si. Vskutku je na svém místě panovnicí.
Narovnala jsem se a zachytila pohled staré ženy. Měla jsem pocit, že na okamžik Ganedin přísný pohled vystřídal náznak pobavení, ale snad jsem si to jen namlouvala, protože vzápětí velekněžka získala opět kamenný výraz.
„Tak," promluvila konečně Ganeda. „Přijela jsi do Avalonu. Proč?" Otázka ke mně dolétla jako šíp ze tmy.
Upírala jsem na ni pohled a nebyla jsem schopna slova.
„Vylekala jsi to dítě," namítla jedna z kněžek měla světlé vlasy s prvními známkami šedin a mateřský výraz.
„Nebyla to složitá otázka, Cigfollo," odpověděla jí velekněžka jedovatě, „a musím ji položit každému, kdo se chce stát členkou avalon-ského sesterstvi."
„Má na mysli," vysvětlovala Cigfolla, „zda jsi sem přijela z vlastní vůle, a ne z něčího donucení. Chceš se stát kněžkou, nebo se jen učit, než se zase vrátíš do světa?" zeptala se a povzbudivě se na mě usmála.
Zamyslela jsem se a přijala to jako skutečnou otázku.
„Byla to vůle mého otce, abych se tentokrát kvůli nájezdům Sášů vypravila do Avalonu," odpověděla jsem pomalu a všimla si, že v Ga-nediných očích spokojeně zablýsklo. „Ale bylo to odjakživa moje rozhodnutí, vrátit se do Avalonu," pokračovala jsem.
Jestlijsem měla nějaké pochybnosti, cesta mlhouje rozptýlila. Tohle bylo kouzlo, které obklopovalo vše kolem, o čem jsem věděla a co jsem cítila. V tu chvíli jsem přijala svoje životní určení.
„Jít cestou kněžky je mou upřímnou touhou."
Ganeda si povzdychla. „Dobře si rozmysli, co si přeješ, než se to doopravdy stane. Přesto jsi vyslovila pouhá slova a záleží na Bohyni, zda se rozhodne tě přijmout ne na mně. Vítám tě mezi námi."
U ostatních kněžek takové skoupé přijetí vyvolalo nesouhlas. Pře-

mohla jsem slzy a pochopila, že moje teta mne tu nechce a bezpochyby doufá, že neobstojím.
Ale já to dokáži! slibovala jsem si. Budu studovat usilovněji než kdokoli jiný a stane se ze mne velká kněika - budu tak slavná, že moje jméno si budou pamatovat ještě za tisíc let!
Ganeda si povzdychla. „Tak pojď," řekla.
Srdce mi tak zběsile tlouklo, že jsem měla strach, že vzbudí Eldri. Nicméně odhodlaně jsem přistoupila k velekněžce. Ganeda rozevřela náruč. Není o moc větší než já! pomyslela jsem si překvapeně a poddala jsem se váhavému objetí velekněžky. Předtím mi Paní připadala tak vysoká a majestátní.
Potom mne Ganeda vzala za ramena a pevně mne k sobě přitiskla. Eldri, kterou tím zmáčkla, se náhle probudila a zavrněla překvapením. Kněžka mne pustila, jako kdybych měla na prsou žhavé uhlí, a já cítila, jak rudnu, když pejsek vystrčil výstřihem u mého krku hlavu.
Někdo se tlumeně zasmál, ale moji chuť zasmát se také zarazil Ganedin přísný výraz.
„Co to má znamenat? Má to snad být výsměch?" Z kněžčina hlasu zaznívala zloba jako vzdálený hrom.
„Je to pejsek z pohádkové říše!" vykřikla jsem a oči se mi zalily slzami. „Dali mi ho lidé od jezera!"
„To je vzácné a nádherné zvíře," vložila se do toho Cigfolla, dřív než se Ganeda zmohla na slova. „Takové dárky se nedávají jen tak."
Ostatní kněžky souhlasně přikyvovaly. Chvíli se hrozba hromu chvěla ve vzduchu, ale potom, když bylo jasné, že většina kněžek na mne pohlíží s vlídností, Ganeda ovládla vlastní hněv a strnule se usmála.
„Je to vskutku nevšední dárek," řekla slabým hlasem, „ale síň kněžek není pro štěně nejvhodnější místo."
„Moc se omlouvám, Paní," zamumlala jsem. „Nevědělajsem, kam..."
„Na tom nezáleží," přerušila mne Ganeda. „Společnost čeká. Běž se teď pozdravit s ostatními sestrami."
S hlavou štěňátka vykukující z mé tuniky jsem se vděčně vrhla do náručí Cigfolly, vnímajíc levandulovou vůni, kterou měla navoněné šaty. Žena, která stála vedle ní, byla světlejší kopií Ganedy. V náručí držela dcerušku, jejíž rezavé vlasy svítily jako oheň.
„Spatřila jsem tě při svém vidění, maličká, a jsem ráda, že tě mohu uvítat mezi námi! Jsem tvoje sestřenice Sian a tohle je Dierna," řekla něžným hlasem.

Děvčátko se usmálo a odhalilo dětské zoubky. Bylo to roztomilé baculaté dítě, radost pohledět. Vedle jejích zářících vlasů vypadala matka dívenky ještě bledší, jako kdyby té malé předala všech-
inu svoji sílu. Anebo, napadlo mne, je to tím, že vyrostla ve stínu Ga-wiedy, která z ní vysála všechnu energii.
„Buď zdráva, Dierno," pozdravila jsem děvčátko a stiskla mu bacu-•latou ručku. 1
„Jsou mi dva!" prohlásila dívenka.
„To jistě, drahoušku!" odpověděla jsem po kratším zaváhání. Zjevně Jtio byla správná odpověď, protože Sian se na mě usmála. i. „Moc tě vítáme v Avalonu," dodala a sehnula se, aby mne políbila ha čelo.
<, Aspoň někdo z rodiny mé matky je rád, že mne vidí, pomyslela jsem jsi a otočila se k další ženě v řadě.
' Jak jsem postupovala v kruhu, některá z žen pohladila i moje štěňátko, jiné zase pronesly pochvalné slovo o mé zemřelé matce. Děvčata, která se vzdělávala na Svatém ostrově teprve krátkou dobu, mne přijala s posvátnou úctou, jako kdybych měla v úmyslu hrát si na velekněžku po celou dobu. Roud a Gwenna měly načervenalé tváře jako z rodu královských Keltů a snědé útlé postavy lidí od bažin. Aelia byla téměř tak vysoká jako já, i když vlasy měla světlejší. Tuli, která na mě shlížela s nadhledem svého blížícího se zasvěcení na kněžku a její mladší sestra Wren měly světlé vlasy, ostříhané nakrátko jako ostatní, a šedé oči. Tím štěňátkem jsem na ně zapůsobit nechtěla, ale ať již to bylo k něčemu dobré, nebo ne, psíček se projevil jako můj kouzelný talisman.
Když uvítací formality skončily, přeměnila se slavnostně se tvářící řada v chumel štěbetajících žen. Děvčata mne obklopila a odváděla mě do bezpečí Domu panen. Vidělajsem, jak si mě Ganeda nevraživě prohlíží, a uvědomila jsem si, že jestli mne tetička už předtím neměla ráda, teď mě bude nenávidět. Vyrostla jsem na knížecím dvoře a uvědomovala jsem si, že v její síni nesmí být žádný vládce vystaven posměchu.
262-263 n. 1.
fle kam se lidé odeberou, když chtějí navštívit pohádkovou zemi? Copak cestuje jen samotná duše, tak ja-i ko ve snu, nebo se tělo skutečně pohybuje mezi oběma světy?" Ležela jsem na břiše a slunce mi svítilo na záda. Wrenina slova ke

mně doléhala skutečně jako z jiného světa. Část mého já si uvědomovala, že ležím na zemi na Svatém ostrově se všemi ostatními děvčaty a naslouchám učení Suony, ale podstata mé osobnosti se vznášela v nějakém neurčitém stavu na neurčitém místě, odkud mohla snadno odcestovat kamkoliv.
„Jsi vůbec tady?" zeptala se mě Suona přísně.
„Tak úplně ne," zašeptala Aelia a zasmála se. Jako obvykle si činila nároky na místo vedle mne.
„Dostala ses sem přes mlhy, jinak bys skončila na Inis Witrinu," pokračovala kněžka. „Snazšíje cestovat pouze v duchu, aleje samozřejmě možné přenést i tělo, jako to umí ti, kteří ovládají staré učení."
Přetočila jsem se na záda a postavila se. Na jaro byl neobvykle teplý den a Suona zavedla svoje svěřenky do stínu jabloňového sadu. Mladými listy prosvítalo slunce a dodávalo dívčím šatům z nebarveného plátna zlatavý odstín. Wren přemýšlela o správné odpovědi, hlavičku měla nahnutou na stranu jako ptáček, podle kterého jí říkali - střízlík.
Na ni bylo spolehnutí, že pokaždé odpoví, jak se očekává protože byla nejmladší z těch, kterým se dostávalo v Avalonu vzdělání, ostatní děvčata si z ní dost utahovala. Viděla jsem, jak se dívky na nového člena vždy vrhly jako smečka psů, a čekala jsem, že něco takového potká i mne.
Ale i když mi Ganeda neprojevovala žádné sympatie, přecejenjsem byla příbuzná Paní z Avalonu. Nebo to bylo tím, že jsem byla na svých třináct let dost velká, spolu s Aeliou jsme byly vysoké jako mnoho dospělých kněžek. Wren byla drobná a navíc nejmladší z děvčat, a tak se snadno stávala terčem posměchu. Dělala jsem všechno pro to, abych ji ochránila.
„Křesťané mají příběh o prorokovi Eliášovi, který vystoupil na nebesa v ohňovém kočáře," ozvala jsem se jasným hlasem. Jako součást výuky nás brali na bohoslužby na druhý ostrov. „Byl snad také žákem?"
Suona protáhla tvář a ostatní dívky se rozesmály. Byly zvyklé myslet na křesťany z Inis Witrinu jako na blázny, i když většinou laskavé byli to starci, kteří mumlali svoje modlitby a zapomněli na staré učení. Přesto jestli to, co jsem slyšela o svatém Josefu, jejich zakladateli, byla pravda, v jisté době jim byla známa i naše tajemství.
„Snad," odpověděla Suona zdrženlivě. „Myslím, že zákony duchovního světa jsou

stejné jako zákony přírodního světa a neprojevují se příliš odlišně v jiných zemích než tady. Ale v Avalonu se staré zvyky provádějí a pravda je připomínána. Pro většinu lidí je tenhle kraj

místem snů a vypráví se o něm jako o zemi kouzel. Máte štěstí, že tu můžete žít!"
Dívčí chichot utichl, děvčata poznala, že trpělivost jejich učitelky se vytrácí, rozložila si tedy sukně kolem sebe a znovu se pozorně posadila, s rovnými zády.
„Vzpomínám si, jaké to bylo, když jsem poprvé procházela mlhami," řekla jsem, „protože je to teprve tři roky, cojsem tady. Mělajsem pocit, jako kdyby moje duše byla obrácena naruby a pak se svět změnil."
Jsou to teprve tři roky – a už mi svět venku připadá jako sen. Dokonce i žal po otci, který byl zabit v boji se saskými nájezdníky, již není tak prudký. Mojí nejbližší příbuznou se teď stala nepřátelská prateta, ale kněžky ke mně byly laskavé a mezi děvčaty jsem si jako svoji věrnou přítelkyni oblíbila Aeliu.
Suona se mírně usmála. „Myslím, že to popisuješ pěkně. Ale to není jediný způsob, jak cestovat mezi světy. Cestovat z prostředí Kmenů do Londinia představuje pro duši významnou cestu a někteří, kteří ji podstoupí, onemocní a trpí jako stromy přesazené do nehostinné půdy, protože jejich mysl se nedokáže s tou změnou vyrovnat."
Přikývla jsem. Za svoje dětství jsem byla v Londiniu několikrát, a přestože kníže Julius Coelius měl římské jméno a učil svoje děti latině stejně jako mateřštině, nemohu zapomenout na šok, který jsem utrpěla, když jsme projeli městskou branou a uslyšeli hluk velkoměsta. Bylo to, jako kdybychom vskočili do moře.
„Odcházejí však naše těla do pohádkové říše?" zeptala se Wren, jež se pokaždé houževnatě držela tématu, které vzbudilo její zájem.
Když jsem viděla, že se Suona mračí, znovu jsem se ozvala. „Víme, že naše těla tu sedí v sadu pod Mohylou, ale přestože počasí je někdy odlišné, jinak se Avalon od vnějšího světa tolik neliší."
„Jisté rozdíly tu jsou," řekla kněžka. „Budete se o nich učit, až budete vyspělejší. Jistá kouzla se provádějí snáze tady, díky postavení Mohyly a protože jsme na křižovatce siločar. Ale většinou je to tak, jak říkáš."
„Ale pohádková země je něco jiného," vložila se do hovoru Tuli. ‚Tam ubíhá čas pomaleji a lidé tam žijící jsou kouzelné bytosti."
„Je to tak, ale i tam může žít normální smrtelník, pokud je ochoten za to zaplatit svoji cenu."
„A jaká je ta cena?" zeptala jsem se.
„Přijde o lahodnou změnu ročních období a ztratí všechno povědomí o smrtelnosti."
„Copak to je tak špatné?" zeptala se Roud a vlasy jí zasvítily, když jí

spletený cop sklouzl přes rameno. „Když se tam člověk vypraví jako mladý?"
„Chtěla bys, aby ti bylo pořád devět let?" zeptala sejí Suona.
„Když mi bylo devět, bylajsemještě malé dítě!" hájila se Roud, které již bylo čtrnáct.
„Každý věk má svoje přednosti a přináší uspokojení," pokračovala kněžka, „které by vám chybělo, kdybyste byly za hranicemi tohoto světa, v místě, kde čas nemá žádný význam."
„Samozřejmě že chci být dospělá," zamumlala Roud. „Ale kdo by chtěl být starý?"
Každý, napadlo mne, jestliže má Suona pravdu. Bylo však těžké si být tak jistá, když teď mladé oči viděly skrz stromy odraz slunce na vodě, mladé uši slyšely skřiváncí píseň vysoko v oblacích a mladé tělo se chvělo netrpělivostí rozeběhnout se s Eldri vysokou trávou, tančit a být volná.
„A tak proto většinou cestujeme jenom svojí duší," dodala Suona. „A v takových chvílích duše skotačíjakojehňátka na louce. Buďte tak laskavé a chvíli se soustřeďte, máme ještě práci."
Běda, pomyslela jsem si, to jistě nebude nic tak vzrušujícího jako cestování do pohádkové země. Avalonský lid, jak kněžky, tak knězi, netráví všechen čas rituály. Je třeba spříst vlnu a len, starat se o zahrady, opravovat budovy. Ale aspoň nějaká práce se týkala srdce, stejně jako rukou. Teď, když stromy zakládaly na plody, nadešla doba pracovat s duší stromů.
„Buďte tedy tiše a zůstaňte sedět na zemi," pokračovala kněžka a děvčata se poslušně posadila do meditační polohy, nohy překřížila jako Paroháč, když žehná zvířatům.
Zavřela jsem oči a samovolně jsem dýchala pomalým rytmem, který má vyústit ve

vytržení.
„Vidíte ve své mysli tento sad - drsnou i hladkou kůru na jabloních, třpyt listů, jak se chvějí ve větru. A teď se snažte použít i další smysly. Natáhněte ruku a dotkněte se duše stromu, který je před vámi. Cítíte, jak z něho proudí síla jako zlatá záře?"
Jemný hlas pokračoval a já jsem si uvědomila, že jsem se ocitla v pasivním stavu, kdy se mi obrazy zjevovaly, sotva byly vysloveny. Jestli to opravdu cítím, nebo si to jen představuji, to jsem nedokázala říci, ale věděla jsem, že se dotýkám duše stromu.
„Nechtě svoji sílu proudit, poděkujte stromu za ovoce, které vám dává, a nabídněte něco ze své energie, aby mohl nést víc."
Hlasitě jsem vydechla a cítila jsem, jak klesám hlouběji a hlouběji,

a zář, která vycházela ze stromu, zesílila. Brzy jsem si uvědomila, že nevidím jasný tvar stromu, ale zeje to ženská postava, ze které vychází záře. Natáhla ke mně paže a usmála se. Na okamžik jsem před sebou spatřila jinou zemi, chvěla se krásou, která zastínila Avalon. V žilách mi proudila radost, která zaplavila všechno moje vědomí.
Když jsem se probrala, ležela jsem v trávě na zádech a nade mnou se skláněla Suona. Za kněžkou jsem viděla Aelii, tvář měla bledou a v očích ustaraný výraz.
l „Měla jsi použít jen část své energie," napomenula mne Suona přísně a narovnala se. Na čele sejí leskl pot. Přemýšlela jsem, jak asi bylo pro ni těžké moji duši přivést zpátky. „Kněžka se musí naučit
:j nejen energii dávat, ale i ovládat."
, „Omlouvám se," zašeptala jsem. Necítila jsem se ani tak slabá, jako spíš průhledná, nebo věci tohoto světa zřídly, protože z kmenu jabloně stále vycházela záře.
Jaro přešlo v léto, ale Sian, dcera Paní, stále churavěla. Často za těchto dlouhých dní na mne připadla péče o její dvě dcery. Ve snaze je pobavit se ze mne stala dobrá vypravěčka. Někdy se k nám připojil některý z chlapců, kteří se učili u druidů, jako například malý Hag-gaia.
„Za dávných časů, ještě než přišli Římané, žil v západních zemích král, jehož lid si stěžoval, že mu královna nedala syna," vyprávělajsem.
„Měla dceru?" zeptala se Dierna a jasný obličejík sejí v odpoledním slunci, které svítilo skrz stromy u Posvátné studně, zrovna rozzářil. Na konci léta zde bylo chladno a bylo slyšet nekonečnou sladkou píseň i chladné vody, která vyvěrala z posvátného pramene.
Její malá sestřička Becca spala kousek dál na hromádce přikrývek. Eldri se schoulila do klubíčka vedle ní. Pejsek již vyrostl, takže už jsem yej nemohla nosit ve výstřihu, ale nebyl větší než kočka. Kromě černého čumáčku vypadala fenka, jak tam tak ležela, jako chomáček bílé
ť ylny. Haggaia ležel na břiše a opíral se o lokty, hnědé vlasy mu ve slun-
, či zářily.
j „Nic takového jsem neslyšela," odpověděla jsem.
j, „Proto si tehdy stěžovali," rozhodla Dierna. „Kdyby měla děvčátko, i bylo by všechno v pořádku."
l í Dnes odpoledne Sian odpočívala. Po porodu Beccy loni v zimě se již nikdy plně nezotavila a vypadalo to, že žádné Cigfolliny byliny jí nepomohou. Věděla jsem, že starší kněžky si dělají starosti, i když nahlas nic neříkaly. Poznala jsem to z vděčnosti, kterou mi projevová-

ly, když jsem se nabídla, že se o děvčata budu starat. Ale pravda byla, že mi to vůbec nevadilo, protože Becca byla chytrá a hravá jako štěňátko a Dierna mi byla sestřičkou, po jaké jsem vždycky toužila.
„Chceš slyšet, co se stalo, nebo ne?" zeptala jsem sejí, proti své vůli pobavena.
Haggaia protáhl obličej, ale nebylo divu, že Dierna považovala dceru za důležitější, protože žila na Svatém ostrově, kde druidové podléhali vůli Paní z Avalonu. Kdyby tu byl Merlin, byla by možná moc rozdělena rovnoměrněji, ale poslední zemřel krátce po tom, co jsem se já narodila, a nikdo jeho postavení nezdědil.
„Co se tedy stalo?" chtěl vědět chlapec.
„Král svoji paní miloval a řekl svým rádcům, aby jim dali ještě rok, že budou mít dítě. A samozřejmě, než uplynul rok, narodila se jim dceruška."
Takhle tu příhodu pěvec v síni mého otce nevyprávěl, ale nebyl tu žádný druid, který by všechny příběhy znal přesně zpaměti, a často tvrdili, že bard musí umět

přizpůsobit obsah písně vkusu svého poslu-chačstva. Dierna se usmívala a to mne povzbudilo.
„Královna měla ženy, které ji měly hlídat, ale ty usnuly, a zatímco spaly, malá princeznička zmizela! Když se ženy vzbudily, měly strach, že se bude král zlobit. Téže noci královnina fena porodila štěňátka, tak ženy vzaly dvě z nich, zabily je, královně potřely ústa krví a kosti rozházely kolem. Když přišel král, přísahaly, že paní snědla vlastní dítě!"
Teď se už mračily všechny děti a dokonce se vzbudila i Eldri a dívala se na mne vyčítavýma očima, jako kdyby rozuměla každému slovu příběhu.
„Musím se zavděčit i tobě?" zamumlala jsem na psa a snažila se vymyslet, jak ten příběh zachránit. „Neplač, Dierno, dopadne to dobře, to ti slibuji!"
„Zemřela královna?" zeptal se Haggaia.
„Samozřejmě že ne, protože král ji miloval a těm obviněním nevěřil, i když nemohl dokázat, že nejsou pravdivá. Ale potrestal ji."
„Kdyby byli v Avalonu, jistě by poznali, že ty kosti patří štěňátkům," prohlásila Dierna. „Je mi však líto té psí maminky, že přišla o svoje mláďátka," dodala a omluvně se zahleděla na Eldri.
„Nebyla však jediná!" řekla jsem a popoháněla příběh k cíli, aniž bych si dělala starosti s tradiční formou pohádky. „Ve stejné zemi žil farmář, jehož fena porodila každý rok jedno štěně, které vždycky zmizelo, zrovna jako královnino dítě. Tak farmář zůstal jednou celou

noc vzhůru, aby viděl, co se děje," udělala jsem dramatickou přestávku.
„Byla tam nějaká příšera?" zeptala se Dierna, oči rozšířené úžasem.
„Jistěže byla a farmář napřáhl sekyru a odsekl paťát, kterým svírala štěňátko, a potom začal tu příšeru pronásledovat. Nedokázal ji chytit, ale když se vrátil do stodoly, co myslíte, že našel?"
„Zbytek štěňátek?" vykřikl Haggaia.
Eldri radostně vyštěkla a já jsem pohádku dále pozměnila. „Nejenže tam byla štěňátka, ale vedle nich byla i krásná holčička zabalená do vyšívané látky vypadala zrovna jako královna!"
„A vzali ji zpátky k její mamince, viďte, a všichni byli moc šťastni." Dierna byla nadšená a dodala vlastní zakončení příběhu: „A štěňátka taky a všichni rostli společně jako ty a Eldri!"
S úsměvem jsem přikývla a smála jsem se, když začal pejsek na Diernu skákat a nadšeně jí olizovat obličej. Děvčátko upadlo na záda a spolu s pejskem se kutálelo dolů po trávě. Tím rámusem se probudila Becca. Šla jsem k ní, abych ji zvedla.
„Tak takhle plníš svoje povinnosti?"
Zděšeně jsem zvedla hlavu a hned jsem nemohla rozpoznat, kdo je ta temná postava, která stojí mezi mnou a sluncem. Musela jsem se postavit a dítě jsem přitom pevné svírala v náručí. Uvědomila jsem si, že je to Ganeda a tvář má přísnou. Nebylo to však nic nečekaného. Velekněžka se většinou tvářila přísně, když se dívala na dítě své sestry. „Jen se na ně koukni! Dierno, nepouštěj k sobě to špinavé zvíře!"
Překvapeně jsem se podívala, protože pejskův kožíšek se třpytil na slunci jako vypraná ovčí kožešina. Pes přestal skákat a potom se zarazila i dívenka. Pohlédla na svoji babičku a smích jí rychle vymizel z tváře.
„Vstávej! Jsi dítě Avalonu! A ty, chlapče, běž zpátky k mužům. Tady nemáš co dělat!"
Pozvedla jsem obočí. Dierna má kněžský původ, to je jisté, ale já také. A velekněžky, stejně jako římští císaři, byly volené jako nástupci na základě zásluh, ne pokrevní příbuznosti. Chce vládnout Avalonu i po své smrti, napadlo mne v tu chvíli, a jestliže její dcer a zemře, složilo břemeno na bedra tohoto dítěte.
„Ano, babičko," řekla Dierna, vstala a setřásla listí z šatů. Haggaia už rychle odcházel, ve snaze uniknout něčemu horšímu.
Eldri vrhla na velekněžku nepřátelský pohled, potom kousek popoběhla a důstojně se u stromu vymočila. Musela jsem se kousat do rtů, abych se nerozesmála, když se k ní Ganeda decentně otočila zády.

„Je čas, aby Sian nakrmila malé. Zavedu teď děti domů." Jen nerada jsem předávala Beccino drobné tělíčko staré ženě. Ga-neda vyrazila ostrým krokem do kopce a Dierna na mě vrhla přes rameno žalostný pohled a šla za ní. Když jsem pozorovala, jak odcházejí, dotkl se mé nohy studený čumáček. Zvedla jsem pejska a pochovala ho v náručí.

„Mrzí mne, že tvoji kamarádi odešli," řekla jsem něžně, ale ve skutečnosti jsem nejvíc litovala Diernu, protože jsem pro ni nemohla nic udělat.
Občas se stávalo, že se v Avalonu objevil nějaký poutník, který přinášel zprávy ze světa za mlhami. Galské impérium, které založil Po-stumus v roce, kdy jsem přišla do Avalonu, teď zahrnovalo kromě Hispánie také Galii a Británii a zdálo se, že císař Gallienus, oslabený řadou odpůrců, kteří se chtěli postavit do čela jednotlivých částí říše, toho moc nezmůže. Postumus, ne Řím, jmenoval Octavia Sabina, aby vládl Malé Británii. Povídalo se, že opravuje staré pevnosti, které byly poškozeny, když jednotky, jež je spravovaly, byly odveleny, aby podpořily římskou moc na kontinentu. Zřejmě to však moc nespěchalo, protože na severu byl již delší dobu klid.
Vskutku, přestože se zdálo, že Galie každý rok trpí nájezdem nějakého dalšího plemene barbarů, Británie ležela v čarovném poklidu, jako kdyby se v mlhách skrývala před ostatním světem. Úroda byla po několik roků dobrá a severní Kmeny zůstaly mírumilovně na své straně valu. I kdyby se měly západní oblasti římského impéria jednou provždy odtrhnout od zbývající části, alespoň v Británii se nezdálo, že by toho někdo litoval.
O všech těchto událostech jsme se v Avalonu dozvídali jen z druhé ruky. Tady čas plynul ve znamení velkých slavností, které se konaly na počest změn ročních období, rok co rok v neměnném a věčném kruhu. Ganeda však byla každým rokem šedivější a sehnutější a děvčata v Domě panen s každým jarem rozkvetlejší, jak se z nich postupně stávaly ženy.
Jednou ráno, krátce po rovnodennosti, mě vzbudila tupá bolest v břiše. Když jsem vstala a podívala se na svoji noční košili, zjistila jsem, zeje potřísněná krví. Dostala jsem první měsíčky.
Moje počáteční reakce byla elka úleva a uspokojení, protože Heron a Roud již měly tuto zkušenost za sebou, ačkoliv byly mladší než já. I když byly drobné, jejich tělo bylo baculaté, zatímco já jsem byla samá

ruka samá noha. Cigfolla mi řekla, že si nemám dělat starosti, že kulatější děvčata rychleji dospívají a ve středním věku pak mají potíže s váhou.
„Když ti bude přes třicet a zůstaneš štíhlá v pase, budeš vděčná za svoji útlou postavu," řekla mi tehdy Cigfolla. „Jen počkej."
V Domě panen jsem byla nejvyšší a říkala jsem si, že jestli mi neza-čnou růst prsa, budu snad muset žít s chlapci, kteří se učili u druidů na druhé straně kopce. Mezi kněžkami nebudu mít co dělat. Dokonce i Aelia, která měla podobnou postavu jako já, měla svoje první krvácení již před rokem.
Věděla jsem, co mám dělat - Heron a ostatní se předháněly ve vysvětlování. Cítila jsem, jak se červenám, hlas jsem však měla klidný, když jsem požádala starou Cielu, aby mi dala savý mech a dlouhé pruhy plátna, které byly seprané dojemná a do kterých se mech dával.
Přijala jsem blahopřání ostatních žen a v duchu jsem uvažovala, jak dlouho mne Ganeda nechá ještě čekat na můj první rituál. Dospělost těla byla jenom vnější známkou. Vnitřní přerod z dítěte v pannu teprve stvrdí vstupní obřad.
Kněžky si pro mne přišly v tichou hodinu po půlnoci, kdy se měly probudit ty, které držely vigilie pro Bohyni. Zrovna se mi zdálo o tekoucí vodě, když mi přehodily kápi přes hlavu měla jsem pocit, že se topím. Několik děsivých momentů jsem se bránila ruce, která mi zakrývala ústa, potom se mi vrátilo vědomí a ucítila jsem vůni levan-dule, kterou si kněžky dávaly mezi oblečení, a pochopila jsem, co se děje.
Loni, když jsme se probudily houkáním rohu, abychom přivítaly slunce, chyběla Aelia a potom Heron. Vrátily se bledé únavou a s očima plnýma tajemství, aby se účastnily večerních oslav. Ani pod pohrůžkami, ani na naléhání je nedokázala nezasvěcená děvčata přinutit, aby vypravovaly, co se stalo.
Avšak kromě pocitu nadřazenosti, který zjevně získaly, se nezdálo, že by nějak trpěly. Snažila jsem se uvolnit tělo. Cítila jsem, že Eldri, která spala v ohybu mé paže, se chystá zavrčet. Přitiskla jsem pejska do podušek a hladila jeho hedvábnou srst, dokud napětí v jeho tělíčku nepolevilo.
Kéž by to tak bylo i se mnou, pomyslela jsem si, ale já to musím zvládnout sama. Pak jsem se posadila a dovolila jsem svým neviditelným únos-cům, aby mne zvedli z postele, zahalili do teplého pláště a odvedli pryč.

Pod nohama mi skřípaly drobné kamínky. Věděla jsem, že mne vedou po cestě k jezeru. Cítila jsem vlhký zápach bažin a slyšela šepot větru v rákosí. Chvíli jsem uvažovala, zda mne nechtějí vzít přes vodu na některý z ostrovů.
Můj doprovod několikrát měnil směr, kněžky mnou zatočily, až jsem měla závrať, a

jen pevné stisknutí paže mi zabránilo v pádu. Instinktivně jsem zvedla ruku, abych odkryla kapuci, ale někdo mi v tom zabránil.
„Nesnaž se vidět," zasyčel mi něčí hlas do ucha. „Nastoupilajsi cestu k budoucnosti, kterou nesmíš znát. Musíš jít po této cestě a neohlížet se na svoje dětství, musíš důvěřovat těm, kteří jdou před tebou a ukazují ti cestu. Rozumíš?"
Přikývla jsem a přijala ten obřad jako nevyhnutelnou nutnost. Vždycky jsem měla vynikající smysl pro orientaci, a když se mi přestala točit hlava, cítila jsem po své pravici sílu Mohyly, tyčící se k nebi jako sloup ohně.
Pak jsem stoupala do kopce. Naskočila mi husí kůže, když jsem ucítila vlhký chladivý vzduch. Slyšela jsem zvukomalebné zurčení vody a potom malé procesí zastavilo a někdo otevřel branku. Slyšela jsem šum vody, která proudila z Krvavého pramene u úpatí Mohyly, napadlo mne později. Když jsem si uvědomila, kde jsem, necítila jsem se už tak bezmocná. Snažila jsem se namluvit si, že se chvěji chladem.
Náhle jsem skrz tuhou vlněnou kapuci zahlédla rudou zář pochodní. Kapuci mi kněžky sundaly a já jsem zjistila, že jsem měla pravdu. Stály jsme před brankou k přístřešku kolem studny. Všechno ale vypadalo zvláštně. Zahalené ženy kolem mne, anonymní v mihotavém světle. Nejmenší z nich mě držela za paži. Pak mi kněžky sundaly také plášť i tenkou noční košili a nechaly mne před sebou stát nahou, roztřesenou nočním chladem.
„Nahá jsi přišla na svět," ozval se znovu drsný hlas, „nahá musíš projít bránou do nového života."
Nebyla to žádná z těch, které mne svíraly, kdo mne zadržel. Myslím, soudíc podle velikosti, že to byla Heron. Musí to mít na starosti nejnovější zasvěcenec, aby vedl dalšího. Ostatní ženy se postavily do zástupu mezi mnou a bránou, nohy měly roztažené.
„Touto bránou jsi vstoupila do světa. Projdi tunelem mezi rodidly a budeš znovu zrozena."
„Musíš se proplazit mezi jejich nohama k bráně," zasyčela Heron a postrčila mne. Kousla jsem se do rtu drobné kamínky mne tlačily do kolenou.

Cítila jsem na zádech drsné vlněné pláště a jemné bavlněné košile. Když jsem procházela mezi stehny kněžek, otírala jsem se o ně svojí hladkou kůží a cítila jejich ostrou ženskou vůni, točila se mi z ní hlava jako z kadidla. Po projití teplým tunelem tvořeným lidskými těly byla úleva objevit se na chladném vzduchu u zahrady.
Branka byla otevřená. Moje průvodkyně mne provedla skrz ni a za ní šly další ženy, rozestoupily se na obě strany. Poslední, která vstoupila, za mnou bránu zavřela. Od klidné hladiny jezírka se odráželo světlo pochodní.
Předstoupila vysoká postava a zabránila mi tak v pohledu na ostatní. Měla postavu jako Cigfolla, ale vypadala vyšší a rituál její hlas nadpozemsky zabarvil.
„Vstoupila jsi do chrámu Velké bohyně. Víš, že nosí tolik tváří, kolik je žen, a přesto je jedinečná a všechny převyšuje. Je věčná, neměnná, a přesto se nám každé roční období ukazuje v jiném převleku. Je to Panna, navždycky nedotčená a čistá. Je to Matka, zdroj všeho. A představuje staré učení, které přetrvá za hrob. Eilan, dcero Riany, chceš ji přijmout ve všech jejích podobách?"
Olízla jsem si rty, protože mi najednou oschly, ale byla jsem ráda, když moje odpověď zazněla pevným a jasným hlasem.
„Chci."
Kněžka pozvedla paže na znamení vzývání.
„Paní, přicházíme sem, abychom do našeho kruhu přivítaly Eilan, dceru Rian, a zaučily ji do ženských tajemství. Posvátná matko, vyslyš nás! Kéž naše slova vyjádří tvoji vůli, tak jako naše těla ukáží podobu tvé božskosti, protože jíme, pijeme, dýcháme a milujeme skrz tebe."
„Staniž se," ozvalo se z kruhu souhlasné mumlání a já jsem měla pocit, že se uvolňuji.
Heron mi znovu přehodila plášť přes ramena a postrčila mne kupředu. Po každé straně studny stály tři židle. Kněžky odhalily svoje závoje, tři, které seděly na trůně, byly dosud zahaleny v záhybech jemného plátna: v bílém, černém a uprostřed seděla žena v červeném. Aelia byla na druhé straně kruhu, a když zachytila můj pohled, usmála se.
„Dcero Bohyně, dětství máš za sebou," řekla Heron s pečlivou výslovností člověka, který se svoji řeč naučil teprve nedávno. „Teď se musíš naučit přijímat další období svého života."
Poklekla jsem před kněžkou v bílém. Chvíli bylo ticho. Potom se jemňoučká látka

lehce pohnula, jako kdyby se postava pod závojem

zasmála. Byl to sladký zvuk, zvonící stříbrem, jako cinkot zvonečků. Zachvěla jsem se, když jsem pochopila, že přede mnou stojí víc než člověk - kněžka.
„Jsem pučící květ," řeklo děvče.
Hlas mělo lehký, sladký příslibem, znalajsem ho tak dobřejako svůj, i když jsem si byla jistá, že jsem ho ještě neslyšela. Když jsem mu naslouchala, měla jsem pocit, že to zpívá moje duše, a věděla jsem, že to je hlas Bohyně.
„Jsem měsíc, modravý klenot oblohy,
jsem slunce, jel se na vlnách odráží,
vánek ohýbající čerstvou trávu,
žádný muž se dosud mým pánem nestal,
a přesto jsem u konce vší touhy,
lovkyně i posvátná kněžka,
podnět k tvoření a paní květin,
pohleď na vodní hladinu
a zříš zrcadit se na ní můj obraz,
protože jím jsi ty."
Zavřela jsem oči, přemožena obrazem jezera, zčásti zataženého stříbrným závojem deště. Potom se mraky rozestoupily. Na břehu stál mladý muž. Vlasy mu v slunci zářily jako oheň a poblíž jsem spatřila samu sebe, s hnědými dlouhými vlasy věděla jsem, že tento obraz se odehraje za několik let. Přistoupilajsem k němu, ale když jsem natáhla ruku, abych se ho dotkla, obraz se vytratil. Hledala jsem teď záři hořících hranic o slavnosti beltanských ohňů. Strom byl obsypán květy. Kolem něho v divém víru tančili muži a děvčata a mezi nimi jsem spatřila onoho mladíka oči se mu zaleskly vzrušením, když spatřil postavu zahalenou pod závojem, již přiváděly kněžky s věnečky z květů. To děvče jsem byla já. Potom mne strhl do svého náručí.
Teď jsme seděli v posvátném altánku. Strhl mi dívčí závoj a já jsem spatřila vlastní obličej, celý prozářený radostí. Skrz čerstvé listy na větvích jsem viděla srpeček měsíce a potom se scéna přede mnou zalila proudem hvězd a já jsem byla zase sama sebou a hleděla jsem na tajemství, skryta za bílým závojem.
„Slyším tě," zašeptala jsem roztřeseným hlasem. „Budu ti sloužit."
„Přísahej, že svoje panenství dáš pouze muži, kterého pro tebe vyberu, a to při posvátném avalonském obřadu."
Zarazila jsem se a uvažovala, zda to je nějaká zkouška, protože bylo

jisté, že Paní mi právě ukázala muže, který se měl stát mým osudem. Avšak hlas ztratil nadpozemskou sladkost a mne napadlo, že snad Bohyně znovu zmizela. Přesto jsem věděla, že tuhle přísahu musí složit všechny, které slouží jako avalonské kněžky.
„Přísahám," řekla jsem radostně, protože i když jsem mladíka zahlédla jen koutkem své duše, začala jsem po něm již toužit.
„Tak je to v pořádku," řeklo děvče, „ale ještě si musíš vyslechnout dalšího."
Zarazila jsem se a natočila se ke druhé postavě, jejíž karmí-nový závoj svítil ve světle pochodní jako oheň.
Jsem ovoce, které zraje na větvích. Jsem úplněk, který vládne nebi." Hlas se vinul jako zlatá nit, byl mocný jako předení velké kočky, sladký jako med a přinášel útěchu čerstvě upečeného chleba.
„Jsem slunce v cele'jeho nádheře, teplý vítr, ve kterém zraje obilí, dávám samu sebe, když přijde má doba, a přináším hojnost,
JÍÍ jsem Paní a Matka, dávám život
JJ-i a přijímám jej radostně v celé jeho kráse,
|f(jsem milující i milovaná
Jtii a jednoho dne mi budeš patřit."
#•''
Když jsem naslouchala tomuto hlasu, pochopilajsem, že i tohle byla Bohyně, a s úctou jsem sklonila hlavu. A na znamení toho, že jsem přijata, jsem měla další vidění.
Byla jsem na římské obchodní lodi, kolébající se na vlnách pod vzdouvající se plachtou. Za mnou se rozprostíralo stříbrně se zrcadlící moře, ale loď mířila k ústí mohutné řeky, která protkala pobřežní planinu mnoha rameny. Vedle mne stál muž, který se mi dvořil, a oči upíral na obzor. Scéna se změnila: byla jsem obtěžkána dítětem a po chvíli jsem novorozeně držela u svého prsu. Byl to velký zdravý chlapec s chomáčkem světlých vlasů. Když jsem ucítila, jak mne děťátko kouslo do bradavky, znovu jsem se probrala.

„Slyším tě," zašeptala jsem, „a až přijde moje doba, budu ti sloužit."
„To jistě budeš," odpověděla Paní, „ale je tu ještě někdo, koho si musíš vyslechnout."
Zachvěla jsem se, když jsem spatřila černě oděnou třetí postavu.
„Já jsem oříšek, který visí na větvičce bez listí," zašeptala postava a znělo to jako šustění holých větví v zimním větru.

„Jsem ubývající měsíc, jehož srp kosí hvězdy, jsem zapadající slunce
a chladný vítr, který zvěstuje tmu, jsem zralá léty i znalostmi,
za závojem vidím všechna tajemství,
jsem stařena i královna úrody, čarodějnice i vědma
a jednoho dne mi budeš patřit."
To šeptání byl vítr, který znovu odvál moje vědomí. Viděla jsem samu sebe jako starší, v otrhaném oblečení a s tvářemi vlhkými od slz, pozorovala jsem pohřební oheň. Plameny se na okamžik rozestoupily a spatřila jsem plavovlasého muže. Bolestí toho poznání se prostředí změnilo v síň zdobenou mramorem a zlatem, ve které jsem se ocitla, na hlavě čelenku a na sobě karmínový plášť.
Než jsem si však položila otázku, co tam dělám, scéna se znovu změnila a opět jsem viděla samu sebe zahalenou v černém, jak kráčím po písčitém pobřeží u moře. Otočila jsem se od nemilosrdného třpytu slunce, které se odráželo ve vodě, a spatřila jsem skalnatou krajinu, holou jako lebka. Neměla jsem strach, ačkoliv jsem věděla, že se tam musím odebrat.
A v tu chvíli jsem se probudila a zatoužila po chladných mlhách a zelených kopcích své země, znovu jsem se vrátila do vlastního těla a seděla jsem na trávě poblíž Posvátné studně.
„Ty jsi Bohyně," vydechla jsem, „a já ti budu sloužit. Jen mi dovol, abych svůj život zakončila tady, v Avalonu."
„Žádáš mne snad o soucit?" zeptala se žena v černém. „Žádný necítím, jenom jakousi nutnost. Nemůžeš mi uniknout, protože jsem tvůj osud."
Zachvěla jsem se, ale vědma naštěstí již nepromluvila.
Neuvědomovala jsem si, jak plyne čas, ale nebe nad hlavou začalo blednout a byl cítit vlhký vzduch, který bývá předzvěstí svítání.
„Stála jsi tváří v tvář Bohyni," řekla Cigfolla, „a ta přijala tvoji přísahu. Očištěna, budeš pokračovat ve svém bdění, a až skončí den, vrátíš se mezi své, aby ti byla vzdána čest při oslavách. Tvoje nová životní cesta začne s východem slunce."
Heron mi pomohla vstát a všechny ženy nyní přistoupily k jezírku pod posvátným pramenem. Nebe zesvětlelo a ženy se semkly v ochranném kruhu. Heron mi stáhla plášť a já jsem stála, celá se chvějíc. Potom svlékla šaty i sama sobě. Ostatní děvčata a mladší kněž-ky učinily totéž. Cítila jsem jisté uspokojení, že i ostatním díky chladu naskákala husí kůže.

Uvědomila jsem si, že již nějakou dobu zpívají ptáci, jejich vítězný chorál vyzýval slunce, aby se zvedlo nad vršky jabloní. Na zemi dosud ležela mlha a visela ve větvích, ale nad hlavami řídla a bylo vidět světlo pochodní, které s přibývajícím svítáním sláblo. Okamžik za okamžikem se svět stával viditelnějším, jako kdyby teprve teď nabýval svoji podobu. Pomalu se z mlh zahalených narůžovělým světlem vynořoval hladký svah s Mohylou na vrcholu.
Bylo stále světleji. Heron mne uchopila za paži a táhla dolů k jezírku. Ostatní mladé ženy ji následovaly, v rukou držely mořské mušle. Když se moje tělo ponořilo do chladné vody, zalapala jsem po dechu a s úžasem se dívala na ohnivý kotouč slunce, které se najednou zdvihlo nad obzor a růžovým světlem prozařovalo každičkou kapičku mlhy a každou vlnku ve vodě. Pozvedla jsem paže na znamení uctívání a viděla jsem, že i moje bledé ruce v rodícím se slunci září.
Heron vzala do dlaní vodu a polila mne. Oheň v mém těle tuto ledovou koupel přivítal.
„Voda je krví Paní, která tě očistí," ozvalo se mumlání hlasů, když ostatní děvčata učinila totéž. „Dovol vodě, ať odnese všechnu špínu a všechny skvrny. Nech vše, co skrývá tvoje pravé já, rozpustit. Buď klidná a oddej se vodě, která laská tvoje tělo jako v lůně Bohyně, ze které ses znovu narodila."
Klesla jsem do vody a kadeře mých rozpuštěných vlasů splývaly po hladině, zářily jako sluneční paprsky. Část mého já si uvědomovala, že voda je studená, ale celé tělo se mi chvělo rozkoší, jako kdybych se koupala v paprscích slunce cítila jsem každičkou část svého těla, jak se proměňuje.
Na chvíli, kdy se čas zastavil, jsem plula na hladině. Potom mne jemné ruce přitáhly ke břehu a objevila jsem se na plném denním světle.

„Povstaň, Eilan, čistá a zářící, odhalená ve vší své kráse. Povstaň a zaujmi místo mezi námi, Děvče z Avalonu!"
B
3
265 n. 1.
yl konec léta a právě jsem zastřihovala lískový keř, když mě něco píchlo na lýtku. Vyskočila jsem a otočila se, odhrnujíc větvičku, kterou jsem stříhala.
52
KNĚŽKA Z AVALONU
„A!" Dierna couvala tanečním krokem a mávala větvičkami, které zvedla z hromady na cestičce. „Mám tě!"
Dierně bylo osm let a rezavé vlasy jí zářily jako pochodeň. Vedle ní se batolila dvouletá Becca. Natáhla jsem ruce, abych malou zachytila, a Dierna na mě znovu vybafla a hrozivě mi zašermovala větvičkou před očima. Zasmála jsem se.
„Hlídáš dnes malou Beccu?" zeptala jsem sejí, když jsme se celé rozesmáté svalily do trávy.
„Asi jo," odpovědělo děvčátko. „Pořád za mnou chodí."
Přikývla jsem. Slyšela jsem, jak se baví starší kněžky, a věděla jsem, že Sian se velmi snadno unaví. Bylo nevyhnutelné, aby se o svoji malou sestřičku starala Dierna.
Nezdálo se, že by Sian trpěla nějakými bolestmi, ale síla ji s každým měsícem opouštěla a ani při úplňku sejí nevracela. Ganeda nic neříkala, ale obličej měla ustaraný. Uvědomila jsem si, zeje mi staré ženy líto, ale věděla jsem, že jsem tou poslední osobou, od které by moje teta soucit přijala.
Než jsem sebrala chuť vstát, Dierna již byla na nohou a rozeběhla se za Beccou, jejíž baculaté nožky v tu chvíli pádily po cestičce dolů.
„V rákosí jsou kachňátka," lákala mě Dierna. „Pojď se tam s námi podívat!"
„Ráda bych šla," řekla jsem jí, „ale slíbila jsem, že do večeře tenhle plot ostříhám."
„Ty pořád jen pracuješ," posteskla si Dierna. Otočila se a spatřila Beccu, jak mizí za zatáčkou. Vyrazila za ní.
Chvíli jsem stála a pozorovala tu rezatou hlavičku, jak se blíží k hnědé a obě postavičky pak zamířily po cestičce k jezeru, které se třpytilo v odpoledním slunci. Povzdechla jsem si a otočila se zpět ke své práci.
Když jsem byla malá, záviděla jsem svým starším nevlastním bratrům, že se mohli cvičit na válečníky. V tu dobu bývalo mou oblíbenou zábavou hrát si s nějakým klackem a jako útočit na strážce. Vyprávěli mi tehdy příběhy o Boudicce, jejíž armáda dovedla Římanům nahnat strach, a nazývali mne svou válečnou princeznou. Moji bratři se však usmívali s mužskou nadřazeností a ujišťovali mne, že to, čím musí projít oni, by bylo pro děvče příliš náročné.
Někdy, když jsem vzpomínala na tyhle časy, mne napadlo, jestli by moji bratři to, co já musím dělat dnes, vůbec vydrželi. Po tři roky od obřadu, kdy jsem byla přijata jako žena do učení na kněžku, jsem podstupovala tvrdou výchovu. Sice jsem se ještě vzdělávala s mladšími děvčaty, která byla poslána do Avalonu, aby se naučila starým zvykům,
CESTA K LÁSCE
53
než se vdají, ale také jsem se věnovala jiným věcem a měla jsem další povinnosti navíc.
Dívky, které se měly stát kněžkami, posedávaly s mladíky, kteří se u druidů nazpaměť učili nekonečné seznamy jmen a museli zvládnout složité symboly a jejich význam. Závodili jsme společně v běhu po celém Svatém ostrově, protože se říkalo: ve zdravém těle zdravý duch. Učili nás správně používat hlas a zpívat při obřadech ve sboru. A spolu se zasvěcenými kněžkami jsme se my, dívky, střídaly v udržování ohně na oltáři, který byl planoucím srdcem Avalonu.
Držet hlídku v chrámu a udržovat malý ohýnek nebylo nic fyzicky náročného. Ale během nočního bdění bylo zakázáno spát a měly jsme meditovat. Ráda jsem sedávala sama v kruhové chatrči s rákosovou střechou na Ostrově panen a pozorovala planoucí oheň, ale teď, v teplém odpoledním slunci, mě začala potřeba spánku pomalu zmáhat. Zjistila jsem, že se celá kymácím a tupě zírám na lískovou větvičku v ruce.
Bude lepší, když toho nechám, ještě se pořežu! pomyslela jsem si, prudce jsem zamrkala a položila nůž na prořezávání na zem. Živý plot byl starý a husté propletené větve přede mnou tvořily přirozené opěradlo. Přímo vyzývalo, aby se člověk o ně opřel. Za chvíli jsem zavřela oči.
Rty se mi bezhlesně pohybovaly. Schovej mě na chvíli ve svém náručí, sestřičko lísko, a já ti za to pak upravím účes.
Nikdy se nedozvím, jestli to byl nějaký zvuk zezdola nebo šepot větví lísky, co

mne probudilo. Nejdříve jsem byla omámená spánkem a netušila jsem, proč mi srdce tak vzrušeně tluče.
Stíny se prodloužily, slunce však dosud příjemně hřálo. Pohlédla jsem do dálky a na břehu mezi rákosím jsem uviděla míhat se rezavé vlásky Dierny - děvčata se asi dívají na kachňátka. Potom jsem se podívala pozorněji a všimla si, jak Becca leze po kmenu starého dubu, který poslední bouře vyvrátila do vody.
Vyskočila jsem. „Becco! Stůj!"
Nejdříve jsem měla pocit, že mne děvčátko uslyšelo, ale po chvíli Becca pokračovala dál.
„Becco, zastav se! Dávej pozor!" křičelajsem a ze všech sil k ní pádila z kopce dolů. Viděla jsem poblíž Diernu, ale kopcovitý břeh mi bránil v dalším pohledu. Sbírala jsem poslední zbytky dechu a viděla jsem, jak se batole postavilo, natáhlo ruce a s radostným výkřikem skočilo do vody.
Měla jsem pocit, že čas neúprosně letí, ačkoliv se mi před chvílí

zdálo, že se zastavil. Becca zmizela pod hladinou. Tráva a trnité keře mne pleskaly po nohách, když jsem se blížila k vodě. Dva dlouhé skoky a už jsem byla v jezeře. Hmátla jsem před sebe a uchopila dítě do náručí.
Becca se rozkuckala, vykašlávala vodu a potom začala křičet.
V okamžiku jsme byly obklopeny kněžkami. S radostí jsem dítě předala drobné snědé ženě od jezera, kterou přivedli do Avalonu, aby se stala její chůvou.
Oddychla jsem si, když jsem Beccin pláč slyšela jen zdálky. Přesto se mi stále zdálo, že slyším nějaký křik.
Dierna se krčila na zemi a plakala, protože Ganeda s ní násilím cloumala. Její tělo bylo ztuhlé jako kámen. Pouze vlasy trčící v chomáčcích z jejích cůpků sejí chvěly. Hleděla jsem na ni a napůl jsem čekala, že vzplane plamenem.
„Slyšíš mě? Tvoje sestra se mohla utopit! Chudák vaše matka leží nemocná. Chceš ji snad zabít tím, zeji připravíš o dceru?"
Má starosti kvůli Sian, říkala jsem si, ale i ostatní kněžky byly z Ga-nedina zlobného hlasu zděšené.
Dierna zavrtěla hlavou a přitiskla tvář k zemi, ve snaze popřít takovou hrůznou výčitku. Pod pihami měla obličej bledý jako stěna.
Stejně jako mne strach přiměl zachránit Beccu, teď mě znovu pohnul k činu.
Jedním krokem jsem byla u Dierny. Sehnula jsem se a uchopila děvče do svého náručí, abych ji zachránila před Ganedinou zlobou, jako by se na ní dopouštěla tělesného násilí.
„Za nic nemůže! Hrála si -je to pro tak malé dítě příliš velká odpovědnost!"
Podívala jsem se na velekněžku a sama jsem se pod jejím zuřivým pohledem začala třást taky.
Někdy jsem si říkala, jestli moje matka svoji sestru připomínala -ale v tu chvíli jsem doufala, že Rian nikdy nevypadala tak jako Ganeda teď.
„Musí se naučit kázni! Je z posvátného avalonského rodu!" vykřikla Ganeda.
Já taky, tetičko -já taky! pomyslela jsem si, ale ústa mi vyschla strachem.
Kdysi jsem doufala, ie mne budeš milovat, ale myslím si, ie to ani neumíš!
„Běž od ní pryč, než zapomenu, že ti mám být vděčná, žes tu malou zachránila. Nemůžeš se postavit mezi Diernu a její trest!"
Dierna zhluboka dýchala a křečovitě se mě držela v pase. Pevně jsem ji u sebe svírala a upírala na Ganedu vzpurný pohled.
„Její teprve osm! Když ji k smrti vystrašíš, jak ti může porozumět?"
„A tobě je šestnáct!" sykla Ganeda. „Myslíš si, žes spolkla všechnu

moudrost Paní z Avalonu? Měla jsi zůstat se svým otcem v římské zemi!"
Zavrtěla jsem hlavou. Patřím sem! Ganeda to však přijala jako moje podvolení se.
„Gwenlis, odveď to děvče."
Jedna z mladších kněžek k nám přistoupila a nejistě si velekněžku prohlížela.
Chvíli jsem ještě váhala, ale pak mne napadlo, že čím dříve bude Dierna z dosahu babiččina hněvu, tím lépe pro ni. Rychle jsem děvče k sobě naposledy přivinula a předala ji do náručí Gwenlis.
„A zavři ji do kůlny se zásobami!" pokračovala Ganeda. fjř„Ne!" vykřiklajsem a znovu jsem ji začala bránit. „Bude mít strach!" || „To ty budeš mít strach! Neopovažuj se mi odporovat, nebo zamknu ťtebe!"
Usmála jsem se, protože už jsem měla za sebou krutější zkoušky.
Ganeda udělala zuřivý krok směrem ke mně. „Nemysli si, že jsem si nevšimla, jak to dítě rozmazluješ, jak se protiviš mým pravidlům, jak se snažíš získat její lásku na můj úkor!"
„To se ani snažit nemusím! Sama si vysloužíš její nenávist, když se k ní budeš

takhle chovat!"
„V budoucnosti už nebudeš mít s Diernou nic společného, rozumíš? A ani s Beccou!" Ganedina zášť se změnila v chlad a já jsem poprvé v životě dostala opravdový strach. „Všechny mne dobře poslouchejte a vězte," velekněžka obrátila svůj ledový zrak k ostatním, „že tohle je vůle Paní z Avalonu!"
Ještě než Ganeda domluvila, rozhodla jsem se, že její postavím na odpor. Ale její strohý příkaz mne zastrašil, takjsem se vypravila zpátky na kopec, abych dokončila stříhání keřů. Již se pomalu stmívalo a lidé z Avalonu se začali shromažďovat k večeři, když jsem byla schopna nepozorovaně otevřít dveře od skladiště potravin.
Rychle jsem vstoupila dovnitř a uchopila chvějící se dítě do svého náručí.
„Eilan?" Dítě se ke mně přitisklo, popotahujíc. „Je tu zima a tma a myslím, že jsou tady i krysy."
„Nu, potom si musíš promluvit s krysím duchem a požádat ho, aby je odehnal," řekla jsem povzbudivě.
Dierna se zachvěla a zavrtěla hlavou.
„Ty nevíš jak? Uděláme to tedy spolu a slib mu nějaké jídlo pro jeho rodinu."

„Nikdo mi nic kjídlu nepřinesl," stěžovalo si děvče šeptem. „A mám hlad."
Byla jsem ráda, že ve tmě není vidět moji tvář. „Opravdu? Nu, tak ti přinesu něco od své večeře a také oběť pro krysího ducha. Dáme ji stranou a požádáme ho, aby šiji vzal pro svoje lidi."
S úlevou jsem cítila, jak se dítě v mém náručí uvolnilo, a zahájila jsem známé dechové cvičení, které přináší uklidnění a spojuje nás s druhým světem. Zapomněla jsem, že po večeři přichází na řadu vyprávění příběhů. Šálu jsem měla podezřele vyboulenou chlebem a sýrem, ale i když jsem se držela v ústraní, bylo kolem mne stále mnoho lidí, takže jsem nemohla odejít. Kdybych chtěla jít hned, určitě by si toho někdo všiml a moje nepřítomnost by upoutala pozornost, čemuž jsem se chtěla vyhnout.
Velká síň byla osvětlena pochodněmi a od ohniště sem pronikal jas plamenů, protože i počátkem podzimu byly noci chladné. Nemohla jsem si však pomoci a pořád jsem myslela na to, jak se asi cítí Dierna, sama v chladu a ve tmě.
Příběhy vyprávěné v avalonské síni první den v týdnu byly o bozích. Teď už jsem většinu z nich znala, ale když jsem se přinutila dávat pozor na to, co druid zrovna říkal, uvědomila jsem si, že tenhle příběh jsem ještě neslyšela.
„Naše staré učení nám sděluje, že všichni bohové jsou jen jeden a že všechny bohyně jsou jedna Bohyně a že je jediný Tvůrce. Ale co to znamená? Římané věří, že všichni bozi jsou titíž a že pouze různí lidé jim dávají různá jména. Tak například tvrdí, že Cocidius a Belatucad-ros jsou totožní s jejich Martem a Brigantií a Sulis nazývají jménem své bohyně Minerva.
Je pravda, že tato božstva se starají víceméně o stejné věci. Ale učíme se, že jsou jako kousky římského skla, které se postaví jeden za druhým. V místě, kde všichni bohové jsou jeden, jsou obsaženy všechny barvy v čistém nebeském světle. Ale když bílé světlo pronikne jen jedním kouskem skla, ukáže jednu barvu, a tam, kde se dotkne druhého, barvu druhou, a tam, kde se skla překrývají, vidíme třetí odstín, který nese směs barev obou dvou.
Stejně tak je tomu v tomto světě, kde bohové ukazují lidstvu mnoho různých tváří. Očím nezasvěceného připadají barvy všechny stejné, ale projev vnitřního zraku je často známkou toho, že člověk se naučil vidět."

|, Překvapeně jsem se podívala a v duchu si říkala, co ještě jiného by se dalo touto filozofií vysvětlit. Měla jsem se naučit rozpoznat auru, která obklopuje každou živou bytost, a naučit se znát známky nadcházejícího počasí podle mraků. Ještě jsem nebyla v těchto věcech dobrá, i když zachmuřenou tvář tetičky jsem dovedla vysvětlit dost snadno. Kradmo jsem se přesvědčila, že mi jídlo nevyklouzlo z šály, a v duchu jsem si přála, abych dokázala Diernu naučit vidět ve tmě. Přesto dnes byl téměř úplněk a proutěnými stěnami skladu potravin jistě pronikalo dovnitř nějaké světlo.
„A potom jsou někteří bozi, pro které Římané nemají protějšek. Říkají, že poutníky na jejich cestách vede Mercurius, který hlídá všechna rozcestí a křižovatky. My však máme bohyni, která hlídá cesty světa, a věříme, že tu byla, ještě než do této země přišli Britonové. Říkáme jí Elen, strážkyně cest."
Posadilajsem se, protože mi to připomnělojméno, kterým mne tady nazývají - Eilan.
„Je vysoká a silná," pokračoval bard, „a říká se, že má ráda dobré psy a staré stromy. Chrání všechny cesty, po kterých lidé cestují, po moři i po souši, a

poskytuje jim záštitu. Poutníci se k ní modlí, aby je ochránila, a místa, kterými projde, nesou bohatou úrodu.
Možná že právě ona ukázala našim předkům cestu přes moře do této země a jistě je to ona, kdo nás učí, jak bezpečně chodit po bažinách, které obklopují Avalon, protože ze všeho nejvíce má ráda místa, kde se voda stýká se souší. Obracíme se k ní, i když cestujeme mezi dvěma světy, protože je také Paní skrytých cest."
Vybavila jsem si, jak se kolem mne mihl skutečný svět, když jsme projížděli mlhami do Avalonu. Jistě to bylo po jedné z cest, kterým vládla Elen. Oslněna tou vzpomínkou měla jsem pocit, že přesně rozumím, jak se to stalo. Ale byl to jen okamžik a už jsem viděla, jak druid dokončil ladění malé harfy, kterou držel v klíně, a chystal se zpívat.
„Ach, Paní jasných měsíčních pěšin a poutí po moři ozářených slunečními paprsky, stezek pro koně i všech posvátných skrytých cestiček, ó, Paní Elen, strážkyně cest."
Prudce jsem zamrkala, když před mýma očima najednou vyrazily k nebi zářivé jiskry. Na okamžikjsem cítila zároveň jejich nekonečnou sílu i věčnou rovnováhu jejich zářivého středu. Pochopila jsem, že existuje místo, kde všechny cesty jsou jen jedna. Ale bard ještě zpíval:

„Z vřesovišť, po kopcích do bažin a močálů vedou nás po všechny dny tvoji psi, kňvolakými cestičkami prošlapanými lidmi veď nás, Paní, ukazuj nám cestu, ó, Paní Elen, strážkyně cest."
Vzpomněla jsem si na Eldri a usmála jsem se při představě bílého chundelatého pejska, který se snaží vytlačit svoji zmatenou dušičku nahoru do kopce. Ale byla jsem si vědoma toho, kolikrát psíkova bezvýhradná oddanost mne dovedla uklidnit, když Paní Ganeda přísahala, že si nikdy nezaslouží, aby se ze mne stala kněžka z Avalonu. Může mi snad tato nová bohyně ukázat cestu k mému osudu?
„Když zrak slábne a odvaha klesá,
dej, at nás, vyvede světlo z bludiště,
když ani síla, ani rozum nepfevládá,
dej, at nám tvoje láska ukáže správnou cestu,
ó, Paní Elen, strážkyně cest."
Sladké tóny harfy utichly. Lidé se začali vzpamatovávat z unesení, které v nich hudba i dobré jídlo vyvolaly. Teď nastal pro mne výhodný zmatek, kdy se skupina rozpadla a lidé se začali chystat jít spát. Nastala chvíle, kdy Dierně donesu jídlo.
Opatrně jsem se vytratila a táhla s sebou konec šály, abych před měsícem skryla svoji bledou tvář. Měsíc dosud nebyl vysoko a sklad tonul ve stínu. S úlevou jsem šálu popustila a nahmatala jídlo, ale když jsem chtěla otevřít dveře, žaludek se mi sevřel napětím. Nebyly zamčené.
Určitě jsem zástrčku zajistila, než jsem odešla, pomyslela jsem si zoufale. Vklouzla jsem dovnitř a tiše zavolala. Slyšela jsem však jen slabé škrábání vzadu za košíky s ořechy, ale jinak nic po Dierně nebylo ani stopy, zůstala tu jenjejí šerpa. Dierna měla pravdu, pomyslela si část mého já. Jsou tady krysy.
Druhá část mé mysli zatím zoufale uvažovala. Možná se Ganedě dítěte zželelo a propustila ji, anebo zasáhla jedna z kněžek. Byla jsem si však vědoma, že velekněžka svoje rozhodnutí nemění a nikdo jiný by neměl odvahujednat protijejívůli.a, pomyslelajsem si rozhodně, až budu dospělá, se proti ní postavit dokáži.
Tentokrát jsem si dala pozor a zástrčku jsem pečlivě zavřela. Pak jsem se ovládla, abych dokázala nerozeběhnout se k malému domku,

kde spaly menší děti, s výmluvou, jestli si tam nehraje Eldri. Psa ani Diernu jsem však nikde neviděla a děti byly neobvykle tiché, jako kdyby je všechny trápila myšlenka na Diernin trest.
Spěšně jsem jim popřála dobrou noc a vrátila se do Domu panen. Měla bych vyvolat poplach, ale třásla jsem se při pomyšlení, jaký by dostala Dierna výprask za to, že utekla. Eldri vyskočila a zakňučela, jako kdyby vycítila moji úzkost, tak jsem ji rychle uklidnila. Potom jsem se zamyslela. Eldri sice nedovede běžet po stopě, aleje to chytrý pes. Možná že by se nějaký způsob našel.
Čekat, až si ostatní děvčata obléknou noční košile, vykartáčují vlasy, naposledy si dojdou na záchod, zhasnou lampičky, otočí se a za neustálého pokašlávání usnou, bylo k nevydržení. Když tato chvíle konečně nastala, zůstala jsem ležet v klidu. A v tichu jsem vyčkávala, až se mi začala klížit víčka. Vší silou jsem se udržela v bdělém stavu a vyklouzla z postele. Boty jsem schovávala pod šálou a po špičkách jsem odcouvala ke dveřím.

Strnula jsem, když se Aelia ospale zeptala: „Co se děje?"
„Eldri zase utekla," zašeptala jsem a zastavila pejska, který mi byl neustále v patách. „Jen spi."
Aelia se však posadila, protřela si oči a rozespale hleděla před sebe. „Proč máš ty boty?" zeptala se. „A tu tlustou šálu? Chceš snad udělat něco, co ti způsobí potíže?"
V první chvíli jsem nevěděla co říci. Potom mne napadlo, že bude možná lepší, když někdo bude vědět, kam jsem šla, a Aelii jsem mohla věřit, že mne nezradí.
„To Dierna má potíže." Spěšně jsem jí vysvětlila, co se stalo. „Myslím, že Eldri ji najde," řekla jsem nakonec. „Aspoň se o to pokusím!"
„Ach, Eilan, dávej si pozor!" vydechla Aelia, když jsem skončila. „Budu mít strach, dokud se nevrátíš!" Natáhla ke mně ruku a já se rychle sehnula, abych ji krátce objala. Potom si povzdychla a klesla do polštářů. Srdce mi vzrušeně tlouklo, až jsem měla strach, zeje všechny tím tlukotem vzbudí. Přistoupila jsem ke dveřím.
Teď již byl měsíc vysoko na obloze a v jeho světle se ve tmě ostře bíle rýsovaly obrysy síně a přilehlé budovy. Musím jednat rychle, protože je mě všude vidět. Přebíhala jsem ze stínu do stínu, aby mne nebylo vidět, a Eldri mne tiše následovala, dokud jsem se znovu ne-. dostala ke skladu.
Vzrušeně dýchajíc, popadlajsem šerpu a podrželaji Eldri u čumáčku.
„Tohle patří Dierně - Dierna - znáš ji přece! Hledej Diernu, Eldri, zkus ji najít!"

Pes přičichl ke kusu látky. Potom zavrtěl ocáskem, tiše zakňučel a vyrazil ke dveřím. Otevřela jsem, vyklouzla ven, zavřela za sebou a následovala Eldri, která se rozhodným krokem vypravila přes dvorek.
Psí jistota mi dodávala naději. Když jsem prošla kolem posledních budov, oddechlajsem si. Ani jsem si neuvědomovala, žejsem po celou dobu zadržovala dech. Na tělejsem cítila podivné brnění, které kněžky někdy mívají, když pracují s duševní silou. Zaváhala jsem a pečlivě jsem se rozhlédla. Dosud nenastala doba na obřad, který se provádí při úplňku, a ani teď není doba velkých oslav. Možná druidové něco provádějí, jejich obřady jsem tak dobře neznala. Jisté však bylo, že něco se děje, protože noc byla plná kouzel. Budu-li mít štěstí, nikdo nebude mít čas si všimnout, žejsem pryč.
Eldri pobíhala dole pod Mohylou, čumáček při tištěný k zemi. Dier-na určitě směřuje k vysočině na východě - v tuhle dobu je tady zem dost suchá, aby se dalo projít po pastvinách. Přestože nebe nad Mohylou bylo jasné, za ní ležela na krajině těžká mlha, takže to vypadalo, jako by se Avalon zvedal z moře mraků. Je-li mlha při zemi, člověk se může snadno ztratit, a i kdyby se Dierna vyhnula jezeru, močály a prohlubně jsou tady všude, a ty mohou být zrádnější. Kdybych neměla s sebou psa, který mne vedl, nikdy bych se neodvážila jít po téhle cestě za tmy. I tak jsem pečlivě volila každý krok, protože pes mohl snadno přeběhnout místa, která by moji váhu neunesla.
Teď byly vidět první chomáče mlhy válející se přes cestičku. Je vůbec možné je projít, uvažovala jsem, bez použití kouzla? A jestli ano, zůstanu už navždy ve vyhnanství vnějšího světa?
„Elen, strážkyně cest," zašeptalajsem, „ukaž mi, kudy mám jít!" Znovu jsem opatrně našlápla a závan větru přinesl mlhu až ke mně a pohltil přímé světlo měsíce. Ocitla jsem se v jakési matné měsíční záři.
Zavolala jsem na psa, protože jsem viděla pouze mlhavé světlo, a čekala jsem, až se z mlhy vynoří Eldřino bílé tělo. Přivázala jsem kus Dierniny šerpy psovi k obojku, ale v tomhle zvláštním prostředí se mísily vzduch, voda, světlo a tma, protože, jak tvrdí druidové, všechny živly byly na počátku světa promíšeny a nebyl důvod k tomu, aby se oddělily. Cítila jsem náznak síly, která se pomalu zvětšovala, jak jsem postupovala dál.
Mlha zářila matným jasem a potom najednou prořídla. S údivem jsem se zastavila. Před sebou jsem viděla bledé světlo, které nepocházelo od slunce ani od měsíce, a to mi ukazovalo stromy s třpytivými

listy a louky plné květů. Zrovna v místě, kde jsem stála, se cesta roz-trojovala. Levá cestička se klikatila stranou a mizela ve tmě. Nejbližší pěšinka po pravé ruce se točila do kopce, a když jsem tím směrem natočila hlavu, zdálo se mi, že slyším sladké cinkání zvonečků.
Prostřední cesta však byla široká, jasná a pěkná a po té mne Eldri táhla. Strach byl vystřídán pocitem úžasu. Přede mnou se zvedal posvátný dub. Zahleděla jsem se na jeho mohutné větve a poznala jsem, žejsem překročila hranice Avalonu

nebo kterékoli země obydlené lidmi, protože druidové by takový strom jistě ohradili a na jeho větve by dávali oběti. Dotklajsem se kmene, širokého tak, že by ho stěží objali tři lidé, a cítila jsem pod rukou tep dřeva, jako kdyby byl strom živý.
„Zdravím tě, otče dube. Poskytneš mi ochranu, když se budu procházet tímto hájemstvím?" šeptla jsem, uklonila se a lehce jsem se zachvěla, když mi listy na dubových větvích zašeptaly odpověď.
Zhluboka jsem se nadechla a soustředila svoje smysly, tak jak nás to učili. V prvních dnech, které jsem strávila v Avalonu, mi všechno připadalo více živéneí ve vnějším světě. Teď se ten pocit ještě prohloubil a znásobil a pochopila jsem, že co je měsíc pro slunce, znamená Avalon pro toto hájemství, které je jeho zdrojem, jeho původem.
Eldri se uvolnila šerpa, kterou měla připevněnou k obojku, ale už na tom nezáleželo. Pejsek zářil přede mnou v mlze a podél cestičky, kudy prošel, svítily bílé kvítky. Přemýšlelajsem, zda psa vidím takhle, protože jsme se ocitli v pohádkové zemi, nebo teprve v pohádkové říši se projeví jeho pravá podstata?
Cesta vedla k nízkému lískovému porostu, zrovna k takovým keřům, jaké jsem dnes ráno stříhala, ve chvíli, kdy se Becca málem utopila. S bodnutím u srdce jsem si uvědomila, žejsem málem zapomněla, proč jsem sem přišla. Jak jsem slyšela, v pohádkové zemi ubíhal čas jinak a bylo snadné ztratit paměť i cestu.
Těchhle lískových keřů se však nikdy nedotkl studený kov. Přestože je nikdo nestříhal, musel někdo řídit jejich růst, protože tvořily uhlazené krajkoví hustých větví, ve kterém se vyjímal jediný otvor, a v něm zmizela Eldri. Na chvíli jsem zaváhala, jestli se mi nepodaří najít Diernu, možná se sama v pohádkové zemi také ztratím, protože se nikdy neodvážím najít cestu zpátky do Avalonu. Pouze myšlenka na Aelii, jak na mě úzkostlivě čeká, mě poháněla dál.
Prolezla jsem otvorem a slyšela jsem zpěv, jako kdyby se ve větvích skrýval celý sbor ptáků. Přesto jsem věděla, protože jsem se naučila takové věci vnímat, že to nejsou ptáci, jaké jsem slýchala v Avalonu.

S potěšením jsem vzhlédla, doufajíc, že uvidím skryté zpěváky. Když jsem však pohlédla zpět k zemi, spatřila jsem před sebou stát zvláštní ženu.
Viděla jsem ji nejasně, protože její plášť se třpytil světlým zlatem podzimních listů vrby a oslňoval mne. V tmavých vlasech a na čele měla čelenku z červených bobulí.
Vypadá jako Heron, pomyslela jsem si s úžasem, nebo jako jedna z lidí z vesnice od jezera! Avšak žádná žena jezerního lidu nedovedla stát tak, jako by vše, co ji obklopuje, bylo stvořeno jen pro ni. Stála vznešeně jako kněžka, majestátně jako královna. Eldri běžela k ní a radostně na ni skákala, jako to dělává mně po delším odloučení.
Pocítila jsem žárlivé bodnutí, protože Eldri dosud nikdy nikomu takový cit nedala najevo. Poslušně jsem se uklonila jako před císařovnou.
„Klaníš se mi a to je dobře, ale věz, že tobě se budou jednoho dne klanět jiní."
„Až se stanu velekněžkou?"
„Až se naplní tvůj osud," odpověděla. Hlas ženy byl sladký jako píseň včely za letního dne, ale dobře jsem si uvědomovala, jak rychle se ta nádherná hudba změní v zuřivé bzučení, když někdo ohrozí úl. Netušila jsem však, co by mohlo tuto královnu rozzlobit.
„Ajaký je můj osud?" zeptala jsem se a srdce se mi prudce rozbušilo.
„To záleží na tom, jakou cestu si zvolíš."
„Co tím chceš říci?"
„Když jsi sem přicházela, viděla jsi tři cesty, viď?"
Hlas Paní byl hluboký a sladký, ale teď v něm zaznívalo jemný nátlak. Vybavila jsem si to místo. Jako by se přede mnou opět objevily tři cesty -jedna vedla zpátky do mlh, byla to kamenitá cesta, prostřední cesta byla však široká a pěkná, lemovaná bílými liliemi.
„Volba, kterou v budoucnosti učiníš, bude znamenat, zda zvolíš svět Římanů, skryté země či Avalon," pokračovala Královna vil, jako kdyby sejí dostalo mé odpovědi.
„Ale já jsem již svoji cestu zvolila," ohradila jsem se překvapeně. „Bude ze mě kněžka z Avalonu."
„To říká tvoje hlava, ale co říká tvoje srdce?" Paní vil se tiše zasmála a já jsem ucítila, jak mi zčervenaly tváře.
„Myslím, že až budu dost stará, abych přemýšlela o takových věcech, budu to

vědět," řekla jsem vzdorně. „Ale přísahala jsem, že se neodevzdám žádnému muži, dokud si to Bohyně nebude přát, a svoji přísahu neporuším!"

„Ach, dítě moje," Paní se znovu zasmála, „nebuď si tak jista, že rozumíš tomu, co tvoje přísaha znamená a kam tě zavede. Řeknu ti jedno: teprve až pochopíš, kdo opravdu jsi, budeš znát svoji cestu."
Odněkud mě napadla tato hrdá slova: „Jsem Eilan a Elen mne povede."
Královna vil se na mne podívala a potom její ústa nečekaně roztáhla do úsměvu. „Přesně tak. A jestli víš tohle, potom jsi již nastoupila správnou cestu. Ale dost vážných řečí,- teď jsi tady a to se každému smrtelníkovi hned tak nestane. Pojď, maličká, a nech se pohostit v naší síni!" Pohlédla na mě se sladkým úsměvem, který mne zabolel u srdce, a natáhla ruku.
„Když s tebou půjdu, budu se smět vrátit do Avalonu?" zeptala jsem se váhavě.
„Když si to budeš přát," dočkala jsem se odpovědi.
„A najdu Diernu?"
„Opravdu si to přeješ?" zeptala se Paní.
„Z celého srdce!" vykřikla jsem.
Královna vil si povzdychla. „Zase to srdce! Říkám ti, žejestliji najdeš, zaseji ztratíš, ale tomu ty nemůžeš rozumět. Pojď se s námi na chvíli poveselit, je to jediný dar, který ti mohu dát."
Potom mne Paní vzala za ruku a vedla křivolakými stezkami do neznáma, až jsme se ocitly v síni postavené ze dřeva, které nebylo opracované a nemělo žádné čepy, tak jak jsem to viděla v zemi lidí, ale bylo celé spletené dohromady, takže trámy tvořily živé stromy s větvemi se zelenými listy. Na větvích po stěnách byly připevněny pochodně, jejichž bledé světlo tančilo v jasných očích lidí, kteří zde seděli u dlouhého prostřeného stolu.
Nabídli mi sladký nápoj s příchutí droždí z šálku, který nebyl ani stříbrný, ani zlatý, a když jsem se napila, uvědomila jsem si, že již nemám žádné starosti. Na stole stály košíky s podivným ovocem a koláče s kořínky a houbami v husté omáčce a chléb s medem.
Jídlo osvěžilo moje tělo, ale v duchu jsem uvažovala, jestli, jak jsem se dozvěděla z příběhů o pohádkové zemi, to vše není jenom iluze. Hra na harfu nasytila moji duši něčím, o čem jsem netušila, že po tom hladovím. Mladík s veselýma očima a věncem ze zlaté pšenice v tmavých kudrnách mne uchopil za ruku a strhl mě k tanci. Zpočátku jsem zmateně klopýtala, protože tohle bylo něco jiného než důstojné kroky, které se učila děvčata v Avalonu. Rytmus mi připomínal bubnování ozývající se od Mohyly, když zasvěcené kněžky tančily o beltanských

ohních s druidy a děvčata v Domě panen ležela v přítmí a naslouchala hudbě a jejich krev tepala rytmem, kterému nerozuměla.
Zasmála jsem se a nechala jsem se hudbou unášet, ale když se mne můj partner snažil odtáhnout do altánku z listnatých větví, poznala jsem, že jde o další svod, a rychle jsem vyklouzla z jeho náručí a znovu se vrátila k hodovnímu stolu.
„Nebyl ten mladík podle tvého vkusu?" zeptala se mne královna.
„Líbil se mi," odpověděla jsem zdráhavě a cítila jsem, jak se mi zrádně začervenaly tváře, protože i když mne jeho krása neoslovila, jeho dotek probudil moje smysly takovým způsobem, kterému jsem zcela nerozuměla. „Ale jsem tu už moc dlouho. Musíš dodržet svůj slib, Paní, a zavést mne k Dierně a potom zpátky domů."
„Na to je dost času. Ještě chvíli počkej: teď bude zpívat náš nejlepší bard."
Zavrtěla jsem hlavou. „Musím jít. Půjdu - Eldri! Eldri, pojď sem!" V náhlé hrůze jsem se rozhlédla kolem sebe s obavou, že mne pejsek, který mne sem nakonec dovedl, opustil. Ale v příští chvíli jsem cítila, jak mne něco zatahalo za sukně. Sklonila jsem se a vzala pejska do náručí. Vřele jsem se k němu přitiskla.
„Ano, máš silnou vůli," pronesla Paní zamyšleně. „Co když ti řeknu, že tím, že se vrátíš do Avalonu, učiníš první kroky na cestě, která vede z něho pryč, a jestli to uděláš, uvedeš do chodu věci, které budou mít za následek, že se Avalon navždy oddělí od světa lidí?"
„To nikdy neudělám!" vykřikla jsem nazlobeně.
„Vánek, který vyvolá motýl mávnutím křídel, může způsobit bouři ve vzdáleném světě, v pohádkové zemi nemyslíme na plynutí času, a tak pro nás ubíhá velmi pomalu nebo vůbec ne. Když se však podívám do světa lidí, vidím výsledky dějů, které vy, krátce žijící smrtelníci, nikdy nespatříte. Nech se poučit z mých

zkušeností, dcero, a zůstaň tady!"
Zavrtěla jsem hlavou. „Já patřím do Avalonu!"
„Jak si přeješ," řekla Královna vil nakonec. „Tohle ti mohu zaručit: ať se vypravíš do jakékoliv ze vzdálených zemí, pokud budeš mít s sebou svoje psy, najdeš vždy cestu zpátky domů. Běž tedy s požehnáním dávného lidu a možná si na mne občas vzpomeneš."
„Vzpomenu si na tebe," slíbila jsem a v očích mne pálily slzy. Znovu jsem postavila Eldri na zem a pes, když se nejdříve ubezpečil, že jdu za ním, se vypravil ke dveřím.
Procházela jsem pod světlem probleskujícím skrz listy pohádkového lesa a potom jsem se krok za krokem nořila do tmy, ve které jsem před

sebou jako jedinou věc viděla bíle zářící tělo svého pejska. Potom jsem na těle pocítila chladivý dotyk mlhy, zpomalila jsem, zachvěla se a zkoumala každý krok, kam jsem našlápla, než jsem na to místo přenesla plnou váhu těla. Dávala jsem si pozor, abych z cesty nesešla.
Nebyla jsem si jista, jak dlouho jsem takhle šla, ale postupně jsem si začala uvědomovat, že míhaje stále prostupnější, a po chvíli zcela prořídla. Prošla jsem zbytkem mlhy a ocitla se na trávě před Mohylou. Měsíc dosud svítil vysoko na obloze - téměř tak vysoko, jako před dlouhou chvílí, kdy jsem vyrazila. S úžasem jsem na něj hleděla, protože jsem si byla jista, že hostina a tančení v pohádkové říši jistě muselo trvat několik hodin. Ale tady jsem se vrátila zpátky do stejné noční hodiny, v jakou jsem odešla. Najednou mne popadl strach, je to vůbec tatáž noc? Nebo stejný měsíc či rok? Čeká na mne dosud Aelia?
Vyrazila jsem vpřed a dychtivě jsem začala zkoumat, zda se kolem mne něco změnilo. S úlevou jsem si oddychla, když jsem spatřila lískové keře napůl ostříhané, tak jak jsem je zanechala. V jejich stínu jsem viděla světlý předmět. Eldri seděla vedle hromádky oblečení, ve které jsem při bližším prozkoumání objevila spící dítě.
Poklekla jsem vedle něho a srdce se mi vzrušeně rozbušilo. „Bohyně buď požehnána!" vydechla jsem: „Již nikdy nebudu o tobě pochybovat!" A potom, když se mi zklidnil dech, jsem vzala dítě do svého náručí.
„Dierno, probuď se, maličká! Jsi už tak velká, že tě ani neunesu!"
Dítě sebou zavrtělo a ospale se mi opřelo o hruď. „Myslím, že se nemohu vrátit," povzdechla si.
„Zůstanu s tebou," řekla jsem, „a Eldri taky."
„Ale je tak malá," zasmála se Dierna a natáhla ruku, aby pejska pohladila po jeho chundelatém kožíšku.
„Jenji nepodceňuj. Je to kouzelný pes," odpovědělajsemjí. Ve stínu se mi zazdálo, že něco ze třpytu z pohádkové říše zazářilo v jeho světlé srsti. „Tak pojď," vstala jsem a Dierna mne po kratším váhání následovala.
Říkala jsem si, že bych se mohla vplížit zpět do Domu panen, než se ráno přijde na to, že chybím, ale teď mi bylo jedno, jestli se Ganeda dozví, že jsem ji neposlechla. V kůlně je dostatek slámy, abychom si tam ustlaly, a když jsem Dicrnu přesvědčila, aby si lehla, vyprávěla jsem jí o tom, co jsem zažila v pohádkové zemi, dokud znovu neusnula.
A potom i na mne přišla úna-va po nočním dobrodružství, a tak, když

si Suona přišla na úsvitu pro dítě, našla nás schoulené v jednom klubku a Eldri byla stočená u dveří a hlídala nás.
4
268-270 n. 1.
^F -^^roce, kdy mi bylo osmnáct, jsem opustila Dům panen, abych M Mžila s Heron, Ealií a Roud o samotě, protože se blížilo naše ^ ^ zasvěcení. Oddávaly jsme se činnostem, které nás měly v osamění připravit na přijetí tajemství. Přestože nás tři novicky drželi stranou od zbytku společenství, nemohly jsme být od všeho, co se v kraji povídalo, tak úplně izolovány.
Byla to doba smrti a neblahých tušení, jež naplňovala Avalon stejně jako ostatní země. Vztahy, které měla kněžka s okolním světem, jí poskytovaly zprávy o tom, co se v celé říši děje, a občas lodníci z vesnice u jezera přivezli kožené pouzdro obsahující nějakou zprávu nebo samotného posla, kterého se zavázanýma očima přivedli k Paní, aby jí novinu předal. Vždycky jsem velekněžku podezírala, že se dozví i mnohé, co už nepředá ostatním ve zbytku společenství.
Avšak zvěst o tom, že samozvaný císař Postumus byl sesazen vlastními jednotkami, když odmítl předat zbytky obsazeného města, byla považována za zprávu důležitou, protože právě tento muž oddělil západ, včetně Británie, od zbytku impéria.

Mužjménem Victorinus přijal jeho titul, ale mluvilo se o něm jako o válečníku ložnic jeho nesčetná cizoložství nahlodala důvěru, kterou do něho lidé vkládali. Říkalo se, že ve skutečnosti teď galské říši vládne jeho matka Victorina.
Avšak pro nás, kteří jsme žili na Svatém ostrově, tyto zvěsti znamenaly velmi málo, protože koncem zimy Sian, Ganedina dcera, prohrála svůj boj s nemocí, která ji postihla po porodu druhého dítěte. Celé avalonské společenství se utápělo ve smutku.
Rok, který následoval, sliboval jen malé zlepšení. Slyšeli jsme, že lidé od Středomoří jsou postiženi morem a kromě toho je trápí hladomor a všechny svoje potíže svádějí na císaře. Gallienus, jeho západní soupeř, sáhl po meči úkladného vraha. O Klaudiovi, jeho nástupci, se toho vědělo jen málo. Snad jen to, že pochází odněkud od Dunaje a je prý výborný generál. My jsme si dělali větší starosti se saskými nájezdníky od moře, kteří ve stále větším počtu napadali jižní pobřeží Británie.

Avšak saské pobřeží leželo daleko. Když uběhl další rok a přišel čas sklizně, blížila se rychle doba mé vlastní zkoušky a na to jsem samozřejmě v poslední době myslela nejvíce. Poslední naše hodiny měla na starosti velekněžka, a teď, když byla Ganeda znovu donucena mě vzít na vědomí, bylo jasné, že se mne nenaučila mít ráda o nic víc než předtím.
Někdy se mi zdálo, že mi vyčítá, že jsem živá a zdravá, zatímco její vlastní dítě leží v chladné zemi. Byla jsem si vědoma toho, že tajně doufá, že nesložím zkoušky, které mne budou opravňovat k tomu, abych se stala kněžkou z Avalonu. Ale zradí snad vlastní přísahu, jen aby k tomu mohla využít své síly?
Každé ráno jsem se budila s bolestivě staženým žaludkem a kráčela jsem k zahradě vedle domu velekněžky, kde nás čekalo učení, s pocitem, že jdu do boje.
„Brzy vás vyšleme za mlhy do vnějšího světa, abyste - pokud to dokážete - překonaly čas i prostor a vrátily se do Avalonu."
Nastal pěkný den těsně po letním slunovratu a skrz větve cesmíny jsem viděla, jak se jezero modře třpytí. Dnes se mlhy válely jen jako řídká gáza na obzoru. Těžko jsem mohla uvěřit, že za nimi leží jiný svět.
Zdálo se mi, že velekněžka na mně spočinula očima o trochu déle než na ostatních. Vrátila jsem jí nevraživý pohled, ale v duchu jsem si opakovala, jak jsem se sem dostala skrz mlhu poprvé, když Suona otevřela cestu mezi ostrovem kněžek a světem lidí. V tu chvíli se mi zdálo, že jsem bez jakéhokoli učení pochopila, co se děje. Jestliže budou ke mně při zkoušce spravedliví, nemohu po všem tom vzdělávání, kterého se mi dostalo, neuspět.
„Děvčata, musíte chápat," pokračovala Ganeda, „že vám nedáváme pouze šanci, ale i volbu. Můžete pokračovat v šatech ženy do vnějšího světa, budete mít dostatek zlata i dostatečně velké věno, abyste šly, kam si budete přát. Žádné přísahy vás zde neváží, pouze nesmíte odhalit tajemství Avalonu. Přes všechno svoje učení jste ještě mladé a sotva jste ochutnaly radosti života. Ukáznit mysl i tělo, vydržet bez jídla i spaní a ulehnout pouze s mužem, kterého vám vybere Paní, nikdy ne však vlastním, to znamená vzdát se všeho, co Bohyně nabízí každé ženě, která se kdy narodila. Musíte zvážit, zda si skutečně přejete se navrátit."
Nastalo dlouhé ticho. Potom si Aelia odkašlala.
„Tohle je můj domov a jiný nechci, ale proč je to tak těžké? Jestli lidé ve světě nevědí nic o Avalonu, co vlastně pro ně děláme my a proč?"
„Knížecí rodiny to vědí," odvážila jsem se odpovědět. „Když se ne-

daří úrodě v jejich zemích, posílají pro nás, abychom se zúčastnily Velkého obřadu - takhle jsem se já narodila. A posílají k nám svoje dcery, aby se učily starým zvykům, které udržuje náš lid."
„Ale Římané mají svoje chrámy a lidé musí platit daně, aby je udržovali. A svými oběťmi si získávají přízeň bohů. Proč musíme dávat tolik, když za to dostaneme tak málo?"
Velekněžka ji poslouchala s kyselým úsměvem, ale nezdálo se, že by se přímo zlobila, proto jsem se odvážila další odpovědi.
„Protože Římané už zapomněli, co to znamená obřad, jestli to vůbec kdy věděli! Můj otec říkával, že jestli každé slovo či čin jsou při obřadu přesně vykonány, musí božstvo splnit i jejich přání, a že žádná upřímná víra nic neznamená, jestli jediná slabika není správně vyslovena."
Můj učitel Corinthius, ten laskavý a jemný muž, si myslel, že obřady jsou jen prostředkem k udržení společnosti a bozi jsou jistým druhem filozofického ideálu.
„Lidé z mé rodiny si vedou lépe!" vykřikla Heron. „Naše slavnosti jsou v souladu

s ročními cykly a oslavami ostatního světa."
„A obřady Avalonu je mohou změnit," vložila se do toho konečně Ganeda. „Jsme již v půlce cesty k vnějšímu světu, a co děláme tady, to se odráží i ve vědomí ostatních. Bývaly doby, kdy jsme jednali s vnějším světem otevřeněji, a bývaly časy, kdy jsme se skrývali za mlhou, neviditelní, ale podle učení, které k nám přišlo z Atlantidy, jež nyní leží pod mořskými vlnami, pracujeme s kosmickou energií. Je to skutečná síla, která může zničit mysl i tělo člověka, který se pokusí jí využít nepřipravený, bez předchozí průpravy."
Aelia sklopila zrak a potom se obě s Heron zahleděly jinam. Vele-kněžčin pohled se přesunul na mě a já jsem si uvědomila, že se nedívám na svoji tetičku, která mě nenávidí, ale na Paní z Avalonu. Pokorně jsem sklonila hlavu.
„A proto se obětujeme Bohyni, abychom jí prokázaly službu ve světě, ne z pýchy, ale proto, že ona nás volá hlasem, který si žádá odpověď," řekla tiše. „Naše životy jsou sebeobětováním."
Od toho dne se zdálo, že napčtí, které bylo mezi mnou a Ganedou, trochu polevilo, nebo snad jsem ji pomalu začínala chápat. Skutečně se zdálo, že s každým dnem se naše porozumění prohlubuje, jak jsme dosahovaly dokonalosti v dovednostech, o kterých jsme se domnívaly, že už je máme zvládnuté.
Vidění pomalu sláblo. Zdráhavě jsem opustila obraz Mohyly, ozářené světlem, a přinutila jsem se znovu kráčet ve svých šlépějích tam
CESTA K LÁSCE
69
a zase zpátky do zahrady. Hlas mého průvodce mne vedl žádaným směrem a nedovolil mi odchýlit se od správné cesty, dokud se jasná vzpomínka na moji vnitřní cestu nezměnila ve známou, takovou, jakou jsem vídala každý den.
Otevřela jsem oči, zamrkala, oslněna prudkým slunečním světlem, a položila ruce na zem, abych se znovu zakotvila v její síle. Keř cesmíny a rostliny, o které bylo s láskou pečováno, byly dosud krásné, i když ztratily lesklý třpyt, jaký jsem viděla ve vnějším světě. Roud a Heron byly vedle mne. Zhluboka jsem se nadechla provoněného vzduchu a požehnala Bohyni, že mne přivedla v bezpečí zpátky.
„Přichází vidění pouze k těm, kteří se seznámili se starými zvyky a způsoby, tak jak nás to učíš tady?" zeptala se Roud.
Velekněžka zavrtěla hlavou.
Od smrti její dcery se na ní plně projevil její věk, v ranním slunci, které prosvítalo listy jabloní, bylo vidět každou její vrásku s nemilosrdnou jasností. Kdyby Ganeda nedávala tak jasně najevo, že mne učí spolu s ostatními jenom proto, zeje to její povinnost, mohla bych ji litovat.
„Mnozí z našich lidí mají od Bohyně tento dar," odpověděla, „ale nemají z něho velký prospěch, protože k nim přichází nechtěně, bez jakéhokoli usměrnění či kontroly. Nejsou dostatečně vyškoleni, a tak nevědí jak zabránit, aby na ně takové vidění přišlo, když je nechtějí, nebo jak zaměřit svoji sílu na to, co dělají. Pro ně je schopnost vidění spíše kletbou než požehnáním."
Heron se zamyslela. „A proto si dáváš takový pozor, kdy a kde dáš vidění průchod?"
Ganeda přikývla. Uvažovala jsem, zda se o vidění obává, protože chce zachovatjeho tajemnou podstatu, nebo zda se bojí, že by přesáhlo její kontrolu. Připadalo mi příliš domýšlivé domnívat se, že člověk tak může usměrňovat řeč bohů.
Již celý týden nám přednášela o způsobech, kterými může člověk předpovídat budoucnost. Druidové ovládali umění vysvětlovat neblahá znamení, vytržení bardů a sny, které přicházejí ke knězi, když spí ve stínu posvátného zvonu. Takové praktiky prováděli i druidové z Irska. Lid z vesnice u jezera používal drobné houby, které navozovaly vidění u lidí nenadaných touto schopností, a směňoval je za naše léčivé byliny.
Existovaly však i další způsoby, kterých využívaly pouze kněžky. Jedním z nich bylo umění -věštit budoucnost z posvátného jezírka. Dalším byl rituál, při kterém seděla kněžka na vyvýšeném místě a sna-
70
KNĚŽKA Z AVALONU
žila se vidění si přivodit to se používalo při velkých slavnostech. O tomhle způsobu jsem se doslechla jako o posledním, ale jestli se využíval dříve, než jsem přišla do Avalonu, znaly jej pouze nejvýše postavené kněžky.
„Teď běžte a odpočiňte si," řekla Ganeda. „Vy již schopnost vidění ovládáte, protože dovedete cestovat v duchu, ale to je jen první krok. Roud podléhá vlivu měsíce a musí si počkat na další příležitost, ale dnes večer se budou ostatní tři snažit věštit budoucnost pomocí ohně a vody. Uvidíme, zda některá z vás má věštecké nadání."

Hlas její zadrhl a nikdo z nás její v tu chvíli neodvážil pohlédnout do očí. Její dcera Sian měla velké věštecké nadání a od její smrti Avalon nikoho s takovouto schopností neměl. Tetičku musí bolet, když si takhle připomíná její ztrátu, i když jí povinnost velí hledat si náhradu. Zaměstnat plně mysl bylo pro mne vždy snadné a teď jsem přemýšlela, zda budu mít i schopnost věštit. Říkalo se, že takové vlohy se v rámci rodiny dědí, tak to bylo docela dobře možné. Ale měla jsem takový neurčitý pocit, že Ganeda by neměla radost, kdybych šla ve šlépějích její dcery.
Odpoledne jsme strávily drhnutím oblázků na cestě, kudy chodívalo procesí, protože Ganeda věřila, že fyzická práce dokáže unavit tělo a zaměstnat rozptýlenou mysl. Myslím, že nás takhle zaměstnávala i proto, abychom se nestaly domýšlivými, teď když nás učí být věštkyněmi.
Když se začaly prodlužovat stíny, cítila jsem i přes tělesnou únavu, jak se mi napětím svírá žaludek. Když zvon svolával ostatní na večeři, my čtyři jsme se odebraly k jezeru, abychom se vykoupaly, protože činnost, na kterou jsme se chystaly, bylo nejlépe provádět očištěné a nalačno.
Když jsme dorazily ke svatyni nad Posvátnou studnou, byla již tma. Byly jsme oblečené v jednoduchých bílých řízách, které nám splývaly nepřepásané z ramen až k bosým nohám. Přes ně jsme měly přehozené pláště z nebarvené vlny. Vlasy nám volně spadaly k ramenům. Cestu lemovaly řady pochodní jejich mihotavé světlo se odráželo od Heroniných tmavých vlasů a na účesu Aelie zanechávalo odlesk ohně. Mně vlasy padaly do čela, protože byly nepoddajné a nedaly se dobře učesat.
Jako skrz zlatavý závoj jsem viděla známou cestu, která mi teď připadala záhadná a zvláštní. Možná na mě jen působil celodenní půst a očekávané vytržení. Zdálo se mi, že by bylo velmi snadné vyklouznout z obyčejného vědomí a cestovat mezi světy. Uvažovala jsem, zda

je rozumné hledat vidění, když člověk držel půst. Teď mi připadalo, že budu mít potíže vidění udržet.
Na kamenné terase byla postavena stolička. Před ní v pánvi žhnulo pár uhlíků. Poblíž stál menší vyřezávaný stolek se stříbrným džbánem a složenou látkou. Tiše jsme se posadily na lavici za ohněm, ruce jsme nechaly volně spočívat na kolenou a dýchaly jsme chladný noční vzduch.
Něco jiného než zvuk mě přimělo otočit se. Tichým klouzavým krokem, který jsem se tak dlouho nemohla naučit, přicházely dvě kněžky. Poznala jsem Ganedina strnulá ramena, ještě dříve než se objevila na světle. Za ní přicházela Suona a nesla v rukách něco zabaleného do bílého plátna.
„Je to grál?" zašeptala Aelia vedle mne.
„To nemůže být jediná novicka, která jej smí vidět, je panna, která jej střeží," zamumlala jsem, když Suona složila svoje břemeno na stůl. „Tohle musí být něco jiného, ale jisté je, že je to velmi staré." Staré a posvátné, pomyslela jsem si, protože jsem měla pocit, že na mne již začíná působit síla toho předmětu. Suona stáhla lněnou látku a pozvedla věc tak, že se na ní zachytilo světlo pochodní. Byla to stříbrná nádoba, trochu promáčknutá, ale krásně vyleštěná a kolem okraje ozdobená nějakým vzorem.
„Říká se, že tahle nádoba se užívala pro věštění ve Vernemetonu, v Lesním domě, odkud přišly první kněžky žít na tento Svatý ostrov. Možná do ní kdysi hleděla samotná Paní Caillean. Modlete se k Bohyni, aby do vás sestoupilo něco z jejího ducha." Postavila nádobu na malý stolek vedle džbánu s vodou.
Překvapeně jsem zamrkala, protože podobu nádoby najednou přehlušil jiný obraz. Viděla jsem stejnou nádobu, ale byla nová a zářila jako slunce. Byla to jen moje představa, nebo to bylo poznání?
Neměla jsem na uvažování moc času, protože velekněžka se postavila před nás a v jediném okamžiku se změnila, přijala na sebe všechen třpyt, kterým se odívá při vzývání. Z malé, shrbené ženy, která měla neustále zachmuřenou tvář, se stala vysoká, majestátně vyhlížející krásná žena. Viděla jsem ten její přerod již mnohokrát, ale znovu a znovu mne ohromoval a upozorňoval na to, že nikdy nesmím přehlížet schopnosti této ženy, ad již se ke mně chová jakkoli.
„Nemyslete si," vyzvala nás velekněžka, „že to, co se chystáte dělat, je méně skutečné proto, že nejste dosud kněžkami. Tvář osudu je vždycky zároveň nádherná i strašlivá - buďte si toho vědomy, až budete odhalovat jeho závoj. Jistá znalost toho, co se stane, je dána

jen nemnohým. Protože pro většinu, i pro toho, kdo vidí posvátné věci, přichází vědomí jen útržkovitě, je překrouceno a ovlivněno myslí toho, kdo vidění hledá,

a těmi, kteří prorokování poslouchají." Zarazila se a upřela na každou z nás pohled, jímž pronikla až na dno duše.
Když znovu promluvila, hlas její chvěl jako v transu. „Buďte tedy klidné a vyčistěte svoje srdce. Nechtě zaneprázdněnou mysl, aby se uvolnila. Musíte se stát prázdnou nádobou, která čeká na naplnění, otevřenou cestou, kterou může pronikat světlo."
Když Suona nasypala na uhlíky trochu posvátných bylin, z nádoby na žhavé uhlí vyrazil k nebi proužek kouře. Zavřela jsem oči, vědoma si toho, že vnější svět začíná pomalu mizet.
„Heron, dcero Ouzel," vyzvala moji kamarádku kněžka, „pohlédneš do posvátných vod a budeš tam hledat moudrost?"
„Ano," odpovědělo děvče. Slyšela jsem šustot pláště, když ji Paní usazovala na stoličce.
Mohla jsem mít oči zavřené, a přesto jsem vycítila, když pohlédla do nádoby. Nemusela jsem naslouchat pokynům, kterými jí Paní pomáhala navodit hlubší trans. Když Heron promluvila, i já jsem viděla její obrazy, útržkovité a chaotické - bouře a armády, tanečníky na posvátných kamenech.
Po chvíli obrazy zmizely. Matně jsem si uvědomovala, že Heron byla zavedena zpátky na svoje místo a teď byla na řadě Aelia, aby pohlédla do nádoby. Znovu jsem sdílela její vidění. Hlas Paní získal na ostrosti, jak jí dávala příkazy, aby se zahleděla do bližší budoucnosti a vyčetla události, které jsou důležité pro Avalon. Chvíli se mi před očima míhaly jen stíny a potom jsem jako v mlhách spatřila bažiny u jezera. Po pobřeží se pohybovaly postavy s pochodněmi. Něco volaly. Potom obraz zmizel. Ozvalo se šplouchnutí, když Paní vylévala vodu z nádoby, a Aelia se znovu posadila vedle mne. Cítila jsem, jak se celá chvěje, a uvažovala jsem, co asi viděla, co její mysl odmítla přijmout.
Vnímala jsem však, jak velekněžka nade mnou ční jako plamen. „Eilan, dcero Rian.jsi ochotna podstoupit vidění?" ozval se hlas ze tmy.
Souhlasně jsem zamumlala a Paní mne dovedla ke stoličce. Znovu se mi vrátilo vědomí. Otevřela jsem oči. Suona nalila novou vodu do nádoby a postavila ji přede mne.
„Nahni se a zahleď se do vody," ozval se tichý hlas vedle mne. „Nadechni se... a vydechni... a počkej, až se vody zklidní. Dovol svému zraku, ať klesne pod hladinu a řekne ti, co vidí."
Suona přiložila na uhlíky další byliny. Když jsem se nadechla těžké-

ho sladkého kouře, zatočila se mi hlava. Snažila jsem se soustředit na nádobu. Teď jsem ji pořádně viděla - stříbrný okraj zářící v přítmí, osvětlený jen mihotavým světlem pochodní.
„Jestli nic nevidíš, nevadí," pokračovala kněžka. „Snaž se uvolnit."
Ale vadí, pomyslela jsem si trochu roztrpčeně. Jde jí snad o to, abych neuspěla? Možná to bude snazší, když odstraním vnější zrak. Neodvažovala jsem se znovu zavřít oči, ale hleděla jsem do prázdna, dokud se mi zrak nerozostřil, takže jsem viděla jen rozmazaný kruh mlhavého světla. Podívej se do bažin, říkala jsem si co se snažila vidět Aelia?
A při té myšlence se přede mnou začaly objevovat obrazy, nejprve jen útržkovitě, ale potom jsem je viděla celé. Soumrak přecházel do večera. Jezero se slabě třpytilo v posledním světle. Ale území, kde byly bažiny a ostrůvek, vybíhající k jihovýchodu, ležely ve stínu. Mihotavé světlo pochodní probleskovalo podél pobřeží, ale můj zrak upoutalo tmavé jezírko, ležící ve stínu zkroucené vrby. Něco se tam hýbalo. Hrůzou jsem vydechla, když jsem poznala Dierninu zářivou hlavu. Jednou paží se opírala o padlý kmen. Druhou držela ve vodě, jako kdyby pod hladinou něco přidržovala. Namáhala jsem zrak, abych viděla víc, a potom se scéna změnila.
Našli ji hledači. Ve světle pochodní jsem viděla, že Dierna pláče, ale žádný zvuk jsem neslyšela. Dva z druidů stáli ve vodě vedle ní. Jeden ji pozvedl do Cigfollina otevřeného náručí. Druhý připevňoval provaz kolem něčeho, co bylo pod vodou. Muži zatáhli a na hladině se objevila bledá postava.
„Becca! Utopila se!" slova mi vylétla z hrdla. „Prosím, nechci to vidět, ať to není pravda!" zhroutila jsem se a strčila do stolu, až jsem povalila posvátnou nádobu i džbán. Spadla jsem na zem, v smrtelné úzkosti jsem se stočila do klubíčka a dlaně si přitiskla na oči, jako kdybych chtěla vymazat obraz toho, co jsem viděla.
V další chvíli mne Suona chytla za zápěstí, tiskla mne k sobě a šeptala mi slova útěchy.
„Jistěže bude v pořádku," ozval se za mnou Ganedin hlas. „Je jen hysterická, aby na sebe upoutala pozornost."

Rychle jsem se vztyčila, i když se mi po prudkém pohybu zatočila hlava. „Ale jájsem to viděla! Vidělajsem to! Musíte Beccu hlídat, nebo se utopí!"
„To by se ti líbilo, ne?" vyštěkla na mě Ganeda. „Měla bys méně sou-peřek z mé krve, se kterými budeš zápasit o svoje místo, až já tady nebudu!"

Nespravedlnost jejích slov mne připravila o řeč. Viděla jsem, jak Suona při jejích slovech ztuhla.
Dostat se do transu bylo lehké. Avšak dostat se z něj, zvlášť když mne tak brzy odvolali, bylo těžší. Ještě několik týdnů potom jsem byla celá zmatená a podléhala jsem záchvatům pláče. První dny po věštění byl dokonce narušen můj smysl pro rovnováhu, takže jsem jen těžko chodila a při každém kroku projela mou hlavou bodavá bolest. Když bylo jasné, že za jednu noc se z toho nevyspím, poslali mne do Léčebného domu. Důvodem, který uváděli, bylo, že ostatní děvčata by mne unavovala, ale teď si myslím, že to ve skutečnosti bylo proto, že Ganeda nechtěla, abych o tom, co jsem viděla, mluvila s ostatními, zvlášť ne s Diernou. Dosud jsem byla v Léčebném domě, kde mě ošetřovala Cigfolla. Probralajsem se ze svých nepříjemných snů, když jsem zaslechla zvenku nějaký křik. Posadila jsem se a viděla skrz otevřené dveře mihotavé světlo pochodní, pronikající tmou. Cigfolla mne utěšovala.
„Co to je?" křičela jsem. „Co se děje?" A známý strach mi sevřel žaludek. Chtěla jsem vstát, ale cukání v hlavě mne stáhlo zpátky. Sténala jsem bolestí. Snažila jsem se pravidelným dýcháním ovládnout pocit hrůzy, když se náhle rozlétly dveře a dovnitř rázně vešla Heron.
„Eilan, nemůžeme najít Diernu ani Beccu!" zašeptala a ohlédla se přes rameno, aby se ujistila, zeji nikdo nesleduje. Podle toho jsem poznala, že Ganeda jim zakázala, aby mne navštěvovaly. „Kde jsi ji našla tehdy ve svém vidění? Rychle mi to řekni!"
Křečovitě jsem ji chytla za paži a popsala jí, co nejlépe jsem svedla, kde je vrbové jezírko, které leželo poblíž cesty. Když odešla, zůstala jsem odpočívat na zádech a zpod zavřených očí mi vytékaly slzy.
Propadla jsem pocitu nekonečného zoufalství, když jsem později zaslechla, jak se hledači vracejí, hlasy tlumené bolestí nebo ochraptělé od pláče. Otočila jsem obličej ke stěně. Vědomí, že bez mého vidění by se svou sestrou zahynula i Dierna, mi nepomáhalo. Zoufale jsem tehdy chtěla Ganedě dokázat, že skutečně jsem to vidění měla, ale teď bych dala cokoliv, aby její obvinění byla pravdivá a aby malá Becca byla v bezpečí svého domova.
Moje zdraví se postupně zlepšovalo a mohla jsem se vrátit do Domu panen. Dierna mi vyprávěla, že se vypravila natrhat v bažinách léčivé byliny a svoji sestru nechala doma. Ale Becca, která po smrti své matky

pronásledovala sestru jako stín, šla za ní a spadla do vody. Když seji Dierna snažila vytáhnout, byla již zaklíněna spodním proudem pod plující kmen. I když jí to nikdo jiný nevyčítal, Dierna musí být zmítána výčitkami svědomí.
Nijak mne nepřekvapilo, kdyžjsem se doslechla, že prochlazení ve studené vodě vyvolalo u děvčete zápal plic. Teď se sama zotavovala v Léčebném domě. Požádala jsem, zda bych ji mohla navštívit, ale Ganeda mi to zakázala. Vzpomněla jsem si, že můj učitel Corinthius mi kdysi vyprávěl o jednom králi z Orientu, který odpověděl na špatnou zprávu tím, že nechal posla zabít. Nemohla mi vlastně nic z toho, co se stalo, vyčítat, už proto, že mi přece nevěřila, ale já jsem se již dávno naučila, že chování velekněžky vůči mně jen málokdy dávalo nějaký smysl.
Naše učení pokračovalo, ale žádné hodiny věštění jsme již neměly. Byla jsem tomu ráda. Naučila jsem se první paradox věštění, který spočívá v tom, že zahlédnout budoucnost neznamená nezbytně, zejí člověk porozumí, tím méně, že může to, co vidí, změnit.
Po čase se zotavila i Dierna, plížila se po Léčebném domě s očima prázdnýma jako dvě díry, zabalená do deky a s obličejem bledým jako syrovátka, který se tak výrazně odrážel od jejích načervenalých vlasů zářících jako oheň. Zdálo se mi, jako kdyby zemřela spolu s Beccou, pouze její duch zůstával s námi v Avalonu.
A tak to strašlivé léto konečně končilo. Doutníky orobince v bažinách uzrály a jejich hnědé svíce se pomalu kymácely ve větru, který povíval listy žloutnoucích vrb. Avalon zahalily mlhy, které ve slunci zářily jako jemné zlato. Jednou večer, když na obloze stoupal nový měsíc, jsem se vracela z procházky a zahlédla jsem na cestičce vedoucí k jezeru bledou postavu. Poznala jsem Diernu. Tep se mi okamžitě zrychlil, ale potlačila jsem výkřik, který se mi dral z hrdla, a místo toho jsem přivolala Eldri, aby se vydala za ní.
Když jsem k nim dorazila, Dierna seděla pod starým stromem, v náručí svírala

Eldri a plakala do jejího hedvábného kožíšku. Když zaslechla moje kroky, vzhlédla a tvář měla uslzenou.
„Byla jsem v pořádku. Nemusela jsi za mnou posílat Eldri!" řekla rozmrzele, ale mně neušlo, že pejska nechce pustit. „Možná si myslíš, že bych měla vstoupit do jezera a jít pořád dál, abych byla potrestaná za to, že jsem dopustila, aby se moje sestra utopila!"
Ztěžka jsem polkla. Bylo to horší, než jsem si myslela. Posadila jsem se a uvědomovala si, že dotýkat se teď děvčete není vhodné.

„Všichni říkají, že to nebyla moje chyba, ale já dobře vím, co si doopravdy myslí," popotáhla a otřela si nos o rukáv.
,yidělajsem, co se stalo ve věšticí nádobě," řekla jsem konečně. „Ale nikdo mi nevěřil. Pořád si říkám, že kdybych se bývala pokusila je přesvědčit..."
„To je hloupost! Nemohla jsi vědět, kdy se to stane," vykřikla Dierna, potom se zarazila a podezíravě se na mě podívala.
„Obě se cítíme vinny," řekla jsem. „Možná se tak budeme cítit vždycky. Ale pokusím se s tím žít, jestli se o to budeš snažit i ty. Možná dokážeme odpustit alespoň jedna druhé, když nemůžeme odpustit samy sobě."
Ještě chvíli si mě prohlížela, modré oči sejí naplnily slzami. Potom se mi vrhla se vzlykáním do náručí.
A tak jsme zůstaly, plačíce si v náručí, dokud bílý srpeček měsíce nevystoupil vysoko na obloze. Teprve když Eldri zakňučela a vydrala se z našeho sevření, uvědomilajsem si, kolik uběhlo času a že nejsme samy. Když jsem držela dítě ve svém náručí, cítila jsem klid, ale teď se mi opět sevřel žaludek. Před námi se zjevila postava zahalená v plášti, Paní z Avalonu.
„Dierno," řekla jsem tiše, „je pozdě a ty bys měla jít spát." Když spatřila svoji babičku, celá ztuhla, ale já jsem ji zvedla na nohy. „Už utíkej, a kéž Bohyně požehná tvým snům."
Na okamžik jsem měla pocit, že bude chtít zůstat, aby mne ochránila. Ale snad si Dierna uvědomovala, že tak by jen podpořila Ganedin hněv, protože i když se několikrát ohlédla, beze slova nás opustila. Přiznávám, že mlčení Paní na mne působilo hrozivě málem jsem ji zavolala zpátky. Ale uvědomovala jsem si, že tenhle střet museljednou přijít, a dobře jsem věděla, že se s tím musím vyrovnat sama.
Vstala jsem. „Jestli mi chceš něco říci, můžeme se projít po pobřeží, kde nás nebude nikdo rušit." Překvapilo mne, že můj hlas zní klidně, protože jsem se pod šálou celá třásla. Vedla jsem ji cestičkou, která ústila k jezeru Eldri mi šla v patách.
„Proč se zlobíš?" zeptala jsem se, abych přerušila mlčení, jež začalo být nesnesitelné, jako ticho před bouří. „Nepřeješ snad své vnučce trochu útěchy jen proto, že jí ji dávám já?"
„Zabila jsi moji sestru, když ses narodila," zasyčela Ganeda, „Bečce jsi přála jen to nejhorší a teď se mi snažíš ukrást poslední dítě, které má moji krev."
Hleděla jsem na ni s úžasem a pocit strachu, který jsem cítila, vystřídal hněv.
„Ganedo, ty jsi snad zešílela! Vždyť já jsem tu holčičku

zbožňovala a smrt mé matky byla pro mne jistě větší ztrátou než pro tebe. Copak vlastní vůle nehraje v našem životě žádnou roli, neboje snad všechno učení Avalonu pouhou lží? Moje matka zvolila stát se kněžkou při Velkém obřadu, a když věděla, že počala, rozhodla se, že si dítě ponechá bez ohledu na nebezpečí, které to pro ni představovalo. A Becca věděla, že nemá chodit za svojí sestrou, ale volila jinak."
„Byla moc malá, aby si to uvědomovala."
„A ty ses rozhodla, že mi budeš bránit ve styku s oběma děvčaty!" rozčilovala jsem se. „Copak nevíš, že bych se o ně starala jako matka medvědice o svoje mláďata, jen abych zabránila, aby se stalo, co jsem viděla? Od první chvíle, kdy jsem přišla do Avalonu, mě nenávidíš! Co jsem kdy udělala, abych si tohle zasloužila? Můžeš mi snad říci proč?"
Ganeda mne bolestivě uchopila za paži a přitáhla mě k sobě, abych se jí musela dívat do obličeje. Cítila jsem, jak z ní proudí energie, a před hněvem Paní z Avalonu mi moje zloba náhle připadala jako pouhý dětský truc.
„Ty se opovažuješ takhle mluvit se mnou? Jediným slovem bych tě mohla vymazat z místa, kde stojíš!" Mávla paží v tmavém plášti jako křídlem Paní havranů a já se strachy celá přikrčila. Chvíli bylo slyšet pouze pleskání vln o břeh.
A potom ze syté vlhké vůně země a šepotu vody do mne začala proudit nová energie, cítila jsem pevnou, trvalou sílu, která mohla odrazit všechny hněvy a

blesky, jež mohl vyvolat Ganedin majestátní hněv. Po chvíli jsem v sobě pocítila pevný základ síly snad to byl hlas Bohyně nebo moje věčná duše, to jsem nedokázala říci. Pomalu jsem se narovnala, a když na mne velekněžka pohlédla, veškerá síla z Ga-nedina těla vyprchala, a byla z ní opět jen stará, shrbená žena, menší než já.
„Ty jsi Paní z Avalonu," řekla jsem s povzdechem, „ale obě jsme dcery Paní, která vládne nade všemi. Ve všem, co se týká blaha Avalonu, tě poslechnu, ale jenom proto, že sama chci."
Podívala se na mě, měsíční světlo zvýraznilo její zvrásněný obličej.
„Jsi ještě mladá," řekla tiše, „mladá a hrdá. Nemusíš se mě bát, jestli nechceš - život sám tě naučí mít strach a cítit nutnost dohodnout se!" Otočila se a začala se pomalu vzdalovat po pobřeží.
„Dierna je také moje příbuzná," volala jsem za ní, „a já nedopustím, abys mi bránila se s ní stýkat!"
Při těch slovech se Ganeda znovu otočila. „Udělej si to po svém," řekla unaveně, „ale když jsem byla mladší, i já jsem měla svoje vidění. Podívala jsem se do Posvátné studně a viděla jsem, že mou nástupkyní

bude Dierna. Činíš dobře, že se s ní přátelíš, protože ti říkám, že to ona, ne ty, bude příští Paní z Avalonu!"
Strašlivé léto, kdy zemřela Becca, se pomalu stalo vybledlou vzpomínkou. Uvědomovalajsem si, jaká to byla tragédie pro její sestru, ale jak čas plynul, začalo být jasné, že její smrt zanechala stopy i na Ganedě, možná hlubší než na nás. Tělo měla dosud svižné, to jistě, myslím, že by málokdo zvládl s takovou nadlidskou silou práci Paní z Avalonu. Ale její ostré hrany, jimiž dovedla ranit přítele stejně jako nepřítele, se obrousily.
Neměla jsem důvod se trápit a byla jsem příliš mladá, abych chápala, jak mohou rány osudu zlomit ducha. Ani jsem se o to moc nesnažila. Cítila jsem svoje silné tělo a radovala se z postupně přibývajících sil. S dychtivostí a jista si svým rozhodnutím, vypravilajsem se podstoupit svoji zkoušku. Dostala jsem váček se zlatými mincemi, které jsem měla odevzdat rodině chlapce, jenž mi před deseti lety dal Eldri.
A tak jsem vstoupila do mlh a z hlubin své bytosti jsem vydolovala sílu slova, které mi otevře cestu. Smála jsem se, protože mi to nakonec připadalo tak snadné, jako kdybych si jen vzpomínala na něco, čemu jsem se dávno naučila. Heron a Aelia se chovaly stejně, když přišly na řadu, a stejně jako já byly přijaty s radostí zpět. Ale Roud se k nám nikdy nevrátila.
V roce mlčení, který následoval, jsem musela mnohokrát pohlédnout do svého nitra tak, jak mi to předtím učení nikdy nedovolovalo. Teď si myslím, že to bylo pravé zasvěcení, protože nejtěžší není střetnout se s nepřízní osudu, která přichází zvenčí, ale nejnebezpečnější je setkání s drobnými odpůrci, kteří žijí uvnitř nás, a jejich překonání.
Pokud jde o přísahu, kteroujsem ten rok zakončila, musím zachovat mlčenlivost, mohu pouze prozradit, že to byl, jak Ganeda přislíbila, akt zasvěcení nebo sebeobětování se. Ale i když jsem se nabídla Paní, aby mne využila, jak si bude přát, nechápala jsem tehdy varování, že nemůžeme předvídat nebo ovlivňovat, co s námi Bohyně bude dělat, jakmile se jí zavážeme. Nicméně přísahu jsem složila, prošla jsem záhadou kouzelného kotle a na čele mi zazářil modrý srpeček kněžky. Svoji pozornost jsem upírala na vlastní boj a zpočátku jsem si neuvědomovala, že v Avalonu není všechno tak úplně v pořádku. Během roku mlčení jsme se s Aelií více sblížily. Překvapilo mne zjištění, že když jsem nesměla mluvit, rozumělajsem více tomu, co je v jejím srdci, než když jsme při hovoru svoje myšlenky skrývaly. Stejně tak to musela

cítit i ona. Hlas jsme směly použít pouze při zpívání na počest Bohyně a tehdy slova dostávala nový, posvátný význam.
Proto první společná schůze zasvěcených kněží a kněžek, kam jsem byla po roce mlčení přijata, pro mne měla neobyčejný význam. Pravdou je, že situace byla 'tehdy velmi vážná. Uběhlo již několik let od doby, kdy byli noví mladíci či nová děvčata přijati do učení v Avalonu a Roud nebylajediná, která se vypravila podstoupit svoji těžkou zkoušku a nikdy se už nevrátila. Navíc knížata, jejichž příspěvky pomáhaly společenství na ostrově udržet, stále častěji odmítala platit, co přislíbila.
„Nejde o to, že bychom neměli peníze," tvrdil Arganax, který se stal loni arcidruidem. „Británie nikdy tolik nevzkvétala. Ale zdá se, že císař Klaudius v Římě na nás úplně zapomněl, a po Victorinově smrti má galské impérium jiné

naléhavější zájmy než tady vybírat daně."
Cigfolla se zasmála. „Teď tam vládne jeho matka Victorina, usedla na ještě teplý trůn a vydá za dva takové muže, jako byl její syn. To jsem aspoň slyšela. Možná ona by pomoc Avalonu přivítala!"
„Knížata nás ochotně podporovala, když jim Řím šlapal na krk," řekla Suona. „Vypadá to, jako kdyby měla pocit, že nás již nepotřebují -jako kdyby teď, když nejsou řízeni přímo z Říma, dokázali zapomenout na všechny staré zvyky Británie."
Chvíli jsme na ni hleděli mlčky a pobaveně. Potom si Ganeda odkašlala. „Navrhuješ snad, abychom použili kouzla, chceme-li přivést císaře zpět?"
Suona se začervenala a zmlkla, ale ostatní se dohadovali, co by to mohlo znamenat.
„Nemůžeme o ničem rozhodovat, jestliže nevíme, s čím se střetneme," řekla Ganeda konečně, „pokudjsme vyčerpali všechny možnosti dostupné obyčejným způsobem."
„Co tedy navrhuješ?" zeptal se Arganax.
Ganeda se rozhlédla po kruhu viděla dychtivé výrazy všech shromážděných a unaveně se usmála. Připomnělo mi to léta mého učení.
„Jsme snad Řekové, abychom promarnili život debatou o tom, jaké má hranice naše filozofie? Jestliže naše učení stojí za zachování, podívejme se na ně! Blíží se přelom jara -využijme tedy tohoto bodu v roce, který jej dělí na dvě poloviny, abychom provedli Velkou věštbu!"

S"
270 n. 1.
„Hledači na starých stezkách, hledači na cestě světla, teď, když noc předává moc dni, teď, když den se rovná noci..."
temně oděné kněžky se za zpěvu klouzavým pohybem vlnily v kruhu a z druhé strany proti nim kráčela řada druidů v bílých hábitech. Světlo a tma v dokonalé rovnováze vyplňovaly kruh. Arganax předstoupil a na znamení žehnání pozvedl ruce. Za ním stál kněz s gongem v ruce.
Arcidruid byl čilý muž ve středních letech, ale Ganeda, která k němu přistoupila, vypadala nepoznamenána časem, rituál jí dodal nadpozemskou sílu. Její šaty z tak tmavě modré látky, že ve světle lamp vypadaly jako černé, v podivných záhybech splývaly na vyleštěnou kamennou podlahu a na hrudi i na čele sejí ve stříbrných ornamentech třpytily měsíční kameny.
„Pohleďte, Slunce vládne v domě Skopce a Měsíc spočívá v náručí Blížence," prohlásil druid. „Zima je za námi, rostliny si razí cestu ke slunci, ptáci se vracejí, připraveni postavit hnízda, zvířata se probouzejí z dlouhého spánku. Všude povstává život a my sami jsme puzeni k činnosti stejným dmutím a silou. V tichosti vnímejte znovuzrození světa, protože jsme všichni jen tentýž svět, a vězte, že stejná změna nastává i ve vás."
Zavřela jsem oči jako ostatní a zachvěla se při zvuku gongu, který se odrážel od sloupů rozlehlé síně druidů. Zdálo se mi, že rezonuje v každé částečce mého těla i mé duše. Ztracena v okamžiku krásy, zapomněla jsem, že bych měla cítit závist, že to bude Heron, a ne já, kdo bude sedět na trojnožce a sestoupí k prorocké studni.
„Probuďte se! Probuďte se! Probuďte se!" ozýval se další, jasný a zvučný hlas.
„Společníci nebeského světla,
objeví se skrytá nádhera,
přivítejte ji ve svých srdcích
a navraťte ji životu, odhoďte svůj strach!"
Otevřela jsem oči. Teď stáli v rozích síně čtyři mladíci s pochodně-

mi. Někdo vhodil na pánev s žhavými uhlíky hrst posvátných bylin a v jejich světle se vznášel proužek sladkého kouře k nebi, jako kdyby je chtěl podpálit. Nyní jsem si všimla obrazů namalovaných na omítce na zdech - ostrov obklopující přístav, velké chrámy, hora ve tvaru pyramidy, sršící oheň a další scény z bájného světa, který v jediném soudném dni zmizel pod vlnami. Stejně jako tento rituál souvisely ty příběhy s dávným učením, které zdědili pouze druidové. Odpověď střídala otázku a rituál pokračoval, přesně vyděloval posvátný okamžik, kdy byly noc a den sobě rovné, kdy se otevřely dveře mezi minulostí a budoucností a ten, kdo byl řádně připraven a veden, mohl nahlédnout mezi dva světy.
Kruh se otevřel a objevila se postava v závoji, napůl podpíraná Wren s Aelií. Opatrněji odváděly na trojnožku, pomohly jí získat rovnováhu a pomaluji posadily. Napila se posvátné vody. Ta na ni ale rychle zapůsobila, pomyslela jsem si, pozorujíc ji pozorně. Kéž Bohyně dá, aby ji to nezavedlo příliš

daleko...
Věděla jsem, že za starých časů vzývali samotnou Bohyni, aby promluvila ústy své kněžky. Teď, i když bohové někdy přicházeli, aby si s námi o slavnostech zatančili, považovalo se za užitečnější, když jedinci s vnitřním zrakem otevřeli svoji mysl a vyprázdnili ji, aby se veškerá jejich vůle soustředila na popis obrazů, které viděli.
Velekněžka přistoupila k Heron. Před ní již byl přistaven stoleček se stříbrnou nádobou. Ve vodě spolu s dalšími bylinami plavaly bobulky jmelí. Z místa, kde jsem stála, jsem na temné hladině viděla odraz světel pochodní. Cítila jsem, jak se mi podlamují nohy, honem jsem se vzpamatovala, abych přerušila kouzlo, které na mne působilo. Potom jsem se rychle podívala jinam a doufala jsem, že si mé slabosti nikdo nevšimne. Teď jsem poučená kněžka a měla bych se lépe ovládat.
„Ponoř se hlouběji... oddej se svému vidění," nabádala Ganeda kněžku a vedla ji cestou dál a dál do jejího nitra, dokud se nádoba se třpytivou vodou vedle bílého cypřiše nezměnila v Posvátnou studnu. Potom se narovnala a poodstoupila stranou.
„Pověz, co se teď odehrává mezi Římany? Co nyní dělá císař Klau-dius?" zeptal se Arganax.
Dlouho bylo ticho.
„Řekni nám, věštkyně, co vidíš!" pobízela ji Ganeda.
Záhyby závoje se zavlnily a bylo slyšet váhavá slova. „Vidím... proti nebi se zapadajícím sluncem se rýsují cypřiše... ne, vidím světlo ohně. Jsou to hořící těla... jeden z hlídačů zavrávoral a padá." Heron mlu-

vila klidně, jako kdyby viděné události sledovala nějakým otvorem z vnějšího světa. „Obraz se mění... v honosně zařízené místnosti leží nějaký stařec. Jeho postel je zahalena purpurem, ale sám je... mrtev... dává to smysl?"
„Mor," zašeptal někdo. „Kéž bozi nedopustí, aby přišel i sem."
„Je tedy římská moc u konce? Vrátí se do Británie?" zeptal se druid a tentokrát Heron odpověděla bez zaváhání.
„Vidím armády a lodě - Britové bojují proti Britům... krev... všude je krev a oheň." Zmateně zavrtěla hlavou, jako kdyby ji obrazy přemohly.
„Přesuň se zpět do místa, kde vidíš pouze třpytivou vodu," vyzvala ji Ganeda tiše. „Řekni mi, kdo nám přijde na pomoc."
Heron se zarazila. „Slunce! Slunce září v celé své kráse! Oslepuje mne!" Chvíli zůstala jako strnulá, potom dlouze vydechla. „Ach, již přichází... má římské brnění, ale jeho oči září poznáním toho, kdo zná tajemství... Vidím město... Myslím, zeje to Londinium. Lidé v ulicí se radují - Redditor lucis... redditor!" Zarazila se nad neznámými latinskými slovy, ale já jsem je dovedla přeložit: Obnovitel světla!
Poznala jsem, že i Arganax si dovedl ta slova přeložit. Vyměnil si pohled s Ganedou. „Jestli je tento muž zasvěcený, může nám hodně pomoci," řekl tiše. Potom se znovu naklonil dopředu.
„Kdo je to - ne, kde je teď?"
Heron se znovu sehnula nad věštící nádobu. „Vidím ho..., aleje mladý. Vlasy mu září jako pampeliška," dodala. „Jede po římské cestě na hnědém muloví..., aleje to v Británii... cesta vede k dolům v kopcích."
„Tady u nás!" vykřikl Arganax. „Bohové jistě určili, že přijede k nám!"
Věštkyně si stále pro sebe něco mumlala, ale po druidových slovech se narovnala a zachvěla se jako natažený luk. „Osud!" opakovala a potom hlasitě vykřikla neskutečným hlasem. „Syn slunce, větší než jeho otec! Na nebi hoří svítící kříž! Všechno se mění! Rovnováha sil je ohrožena osudem, syn zazáří nad světem!"
Věštkyně naposledy vykřikla, roztáhla paže a shodila věštící nádobu na zem. Sama se začala hroutit a my jsme s Aelií jen taktak přiskočily, abychom ji zachytily, než upadne.
Po vznešených kamenných stavbách v Avalonu mi proutěné, omítkou vymazané chýše mnichů na Inis Witrinu připadaly hrubé a chudé. Přetáhla jsem si závoj přes obličej, abych zakryla modrý srpeček na

čele. Šplhali jsme do kopce a Con, mladý druid, který byl vybrán jako můj doprovod, ke mně natáhl ruku, aby mi pomohl. Od obřadu věštění uběhlo téměř šest týdnů a blížily se beltanské ohně. Po obvyklé debatě, týkající se významu věšteckých slov, Arganax vyslal některé ze svých mladých mužů do Mendipských kopců, podívat se, zda by nalezli nějakého Římana odpovídajícího Heroninu popisu. Nám nezbývalo než čekat na jejich odpověď.
„Budeš mne muset nechat, abych si s nimi promluvil. Tito svatí muži nesmějí

mluvit se ženami," dodal měkce. Mniši nám dovolili nechat si na jejich pastvinách pár koní, kteří patřili Avalonu, výměnou za léčivé byliny a medicíny.
V duchu jsem uvažovala, odkud se asi domnívají, že přicházíme.
„Čím myslíš, že bych je mohla pohoršit?" posmívala jsem se. „Až přijde čas sejít se s těmi Římany, budu na sebe muset vzít podobu ošklivé stařeny. Už bych to měla začít zkoušet." Můj otec se postaral o to, aby se jeho děti naučily dobře latinsky - to byl jeden z důvodů, proč jsem si vybrala za úkol přivést Římana do Avalonu.
Jak se cestička stáčela, spatřila jsem okrouhlý kostel, nižší klášterní ambit podpírající ústřední věž, jejíž rákosová střecha se ve slunci třpytilajako zlato. Con ukázal na lavičku poblíž svatyně, kde jsem měla počkat, než se postará o koně. Bylo to překvapivě klidné místo. Naslouchala jsem monotónnímu zpěvu, který se ozýval zevnitř, a pozorovala motýla poletujícího v trávě.
Zpěv z kostela se najednou hlasitě rozezněl. Pozorně jsem se zaposlouchala. Když jsem se ohlédla, motýl přistál na natažené ruce jakéhosi starce. Překvapeně jsem zamrkala, uvažujíc, kde se tam muž tak najednou vzal, protože předtím jsem kolem kostela nikoho neviděla. Objevili se další bratři, v tunikách utkaných z nebarvené vlny, ale oblečení toho starce bíle svítilo a stejně tak i vousy, které mu sahaly až na prsa, byly bílé jako padlý sníh.
„Kéž ti žehná Nejvyšší, sestro," řekl tiše. „A děkuji mu, že si s tebou mohu znovu promluvit."
„Co tím chceš říci?" zakoktala jsem. „Nikdy jsem tě neviděla!"
„Ach," povzdechl si, „ty si nevzpomínáš."
„A na co bych si měla vzpomínat?" zeptala jsem se vzdorně a odhrnula si závoj. „Ty jsi stoupenec Kristův a já jsem kněžka z Avalonu!"
Přikývl. „To je pravda, dneska. Ale v minulosti jsme náleželi ke stejnému řádu, v zemi, utopené kdesi pod hladinou moře. Životy a země mizí, ale světlo ducha svítí dál."
Překvapeně jsem pootevřela ústa. Co může tenhle mnich vědět

o tajemství? „Cože...," zakoktala jsem a snažila se vzpamatovat. „Kdo jsi?"
„Na tomto místě se jmenuji Josef. Ale neměla by ses mne ptát na moje jméno, ale sebe na svoje."
„Jmenuji se Eilan," odpověděla jsem rychle, „a Helena."
„Nebo Tiriki," řekl na to. Překvapilo mne to, protože mi to jméno připadalo svým způsobem známé. „Jestli nevíš, kdo jsi, jak můžeš najít svoji cestu?"
„Vím, kam směřuji...," s úsilím jsem se zarazila, abych nevyzradila svoje poselství, ale napadlo mne, že stařec ho stejně zná.
Zavrtěl hlavou a povzdechl si. „Tvoje duše to ví, ale obávám se, že tělo, ve kterém dlí, musí ujít ještě dlouhou cestu, než to plně pochopíš. Pamatuj si: symbol není nic. Záleží na skutečnosti, která se za všemi symboly skrývá, to je všechno."
Nijak se mi tím neosvětlilo, kým nebo čím tenhle stařec je, ale měla jsem dostatek vědomostí, abych poznala, že to, co říká, je pravda.
„Dobrý otče, co musím udělat?"
„Hledej vždycky světlo," odpověděl a třpyt slunce odrážejícího se od jeho bílé róby mne oslnil.
Zamrkalajsem, a kdyžjsem se znovu podívala, stál přede mnou Con a říkal mi něco o koních. Po starci nebylo ani vidu ani slechu.
„Koně čekají u brány," opakoval mladý druid, „a dne pomalu ubývá."
Dosud zmatená, nechala jsem ho, aby mi pomohl na nohy. Uvědomovala jsem si, že bude lepší, když nebudu mluvit o tom, co jsem viděla, ale věděla jsem, že o tom budu ještě dlouho přemýšlet.
Nad avalonským údolím se začalo smrákat. Louky i bažiny se ponořily do stejného šedofialového hávu. Ze svého místa na vyvýšenině u cesty vedoucí k Mendipským kopcům na východě jsem dohlédla až k ústí řeky Sabriny, kde do moře zapadalo slunce. Teď se všechno s výjimkou Mohyly utápělo ve stínu, jen dole se třpytila voda. Po deset let jsem se loučila se sluncemjakoby zevnitř teď jsem užasle sledovala, jak se noří do moře zvenku. Samozřejmě to bylo v každém případě podivné, nahánělo mi to strach a zvláštním způsobem mne vzrušovalo, že jsem zpátky ve světě lidí, i kdyby to mělo trvat jen malou chvíli.
Con se dotkl mého ramene. „Už je skoro tma. Říman by tu měl být co nevidět."
„Děkuji ti," přikývlajsem a pohlédla na mraky, které se přibližovaly ze severu. Ani avalonský lid nedokázal přivolat déšť z čistého nebe, a tak i my jsme museli čekat, až se změní počasí tak, aby mi vyhovovalo.

Po celé odpoledne jsem držela mraky v zálivu. Teď jsem poněkud polevila ve svém úsilí a hned jsem na tváři pocítila ledový závan bouře.
Povzbudilo mne, když jsem se dozvěděla, že Heronino vidění věštící smrt císaře bylo pravdivé. Muži popíjející v hospodě poblíž olověných dolů byli té zvěsti plní. Říkalo se, že Klaudius tím, že zabil vlastního bratra Quintilla po jeho nezdařilém pokusu o převrat, postoupil impérium jinému generálovi, který se jmenoval Aurelián. „On přijde, jen se neboj," ujišťoval nás druid, který na nás čekal. „Tihle Římané dělají, co jsou zvyklí, a za poslední týden nebylo dne, aby nepřišel."
„Je světlovlasý?" zeptala jsem se znovu.
„Má vlasy světlé jako vybělený len a na čele má znamení Mithry."
Pod závojem jsem se dotkla modrého srpečku, který jsem měla sama vytetovaný mezi obočím. Je zasvěceni, připomněla jsem si, a vidí víc než obyčejný člověk. Budu si muset dávat pozor.
Za zatáčkou cesty se ozvalo pískání kolihy v bažinách to byl neobvyklý zvuk, ale Říman, který tím dával najevo svůj příchod, si to zřejmě neuvědomoval. Zhluboka jsem se nadechla a pozvedla paže k nebi, abych uvolnila mraky.
Po chvíli jsem ucítila první prudké kapky. Ve chvíli, když již bylo vidět postavu na rezavém mulu, se déšť valil k zemi v prudkých pory-vech bouře, kterou jsem tak dlouho zadržovala. Voda v mracích jako by se za tu dobu nashromáždila, teď tekla v proudech k zemi.
Naše kořist se skryla pod přístřeškem tvořeným starým stromem, jezdec si dával plášť přes hlavu v marném pokusu ubránit se dešti. Chvíli jsem muže se zájmem pozorovala.
„Skryjte se někde," pobízela jsem dva druidy a samajsem si přitiskla plášť blíže k tělu. „Ale když se dám do pohybu, následujte mne." Pobídla jsem svého poníka a vedla jej ze svahu pod cestou.
„Ach, pomoz mi prosím!" volala jsem latinským jazykem natolik nahlas, abych přehlušila bouři i splašeného poníka. Chvíli se nedělo nic, poník se zklidnil a já jsem se přidržovala jeho hřívy. „Slyší mě někdo?" zvolala jsem znovu a zahlédla jsem rezavého mula na kraji kopce.
Měla jsem na sobě bílý plášť, který musel Říman vidět i za bouře. Když se poník rozeběhl z kopce dolů, křičela jsem a popohánělа ho, bezmocně na něm visíc. Slyšela jsem Římana, jak zaklel, a praskání větví, když se jeho mul pustil křovím za mnou. Než se Říman dostal až k nám, byli jsme však už dole, zapleteni do větví starých dubů a olší.
„Paní, nestalo se ti nic?" Hlas měl hluboký a tělo, pokud bylo pod jeho pláštěm vidět, vypadalo robustní a postavou byl vysoký. Popadl

opratě mého poníka, které jsem pokud možno nenápadně nechala vyklouznout z ruky, když se přibližoval ke mně.
Můj poník, když poznal pevnou ruku pána, se přestal vzpouzet. Když jsem již nemusela vynakládat sílu na boj se zvířetem a přírodním živlem, zvolala jsem: „Děkuji ti! Děkuji ti!" Poník se rozeběhl a já měla strach, že spadnu!
Přitáhl poníkovi opratě a objal mne kolem ramen. Vděčně jsem se o muže opřela. Teplo, které vycházelo z jeho těla, mne zahřálo rychleji, než jsem čekala. Možná měla Heron pravdu, napadlo mne mlhavě, tento muž je skutečně sluncem.
„Musím tě dostat někam pod střechu," zamumlal mi do vlasů a já jsem se při doteku jeho teplého dechu celá zachvěla. Bouře již překonala svůj první zuřivý nápor, ale pršet nepřestávalo.
„Tudy," ukázala jsem kjihu. „Tam je stará salaš s taškami na střeše. Ještě nezačali s letní prací, spali jsme tam cestou sem."
Když jsme dorazili k salaši, nemusela jsem už vyčerpání předstírat. Sotva jsem sklouzla z poníka, podklesly mi nohy a jen Římanova rychlá reakce mi zabránila v pádu. Chvíli mne držel a já si uvědomila, že se k sobě výškou nádherně hodíme. V čem jiném se k sobě ještě hodíme? uvažovala jsem a vnímala dotek jeho silných paží.
Ne však, že bych na to tak rychle přišla. Rada na základě svých moudrých uvažování rozhodla, že Římana zaujme naším případem tím, že mu dá jednu z nás při Velkém obřadu o beltanských ohních, avšak kněžkou, kterou většina zvolila jako jeho družku, jsem nebyla já, ale Aelia.
Pozorovala jsem, jak Říman zručně rozdělává oheň. Aspoň ti, kteří zde skladovali tašky na střechu, měli dostatek připraveného paliva. Vzplál malý plamínek a pomalu se rozhořel rovnoměrným ohněm. V jeho světle bylo vidět svalnaté paže, pevné lícní kosti a krátce při-střižené vlasy přitištěné k lebce a ztmavlé deštěm na tmavě zlatou barvu. Když začaly hořet i větší větve, rozepnul si plášť a pověsil jej na jeden z nízkých trámů. Měl na sobě tuniku z kvalitní šedé vlny

s červeným lemem. V omšelém hnědém pouzdře u boku mu visel krátký meč.
„Dovol, ať ti vezmu plášť, paní," řekl a otočil se ke mně. „Oheň to tu vyhřeje a možná ti plášť zatírn uschne."
Najednou oheň prudce vzplál a já jsem toho muže poprvé spatřila celého. Zatočila se mi hlava. Viděla jsem inteligentní šedé oči, které oživovaly poměrně obyčejný obličej, opálený sluncem a ošlehaný větrem. Musel být unavený a byl celý promáčený, a tak asi nevypadal

nejlépe tenhle muž zřejmě nebude patřit k proslulým krasavcům. Barva jeho tváře napovídala, zeje to Říman spíš kulturním zázemím než dědictvím po předcích. Asi sotva bude oním mužem z naší věštby.
Přesto jsem měla neodbytný pocit, že ho znám.
Při obřadu, za kterého se ze mne stala žena, mi ho Bohyně ukázala. Byl to milenec, který si na mne bude činit nároky při beltanských ohních, a já jsem byla žena, která mu porodí dítě.
Druidové'nenašli toho správného muže, pomyslela jsem si zoufale. Tohle není hrdina z Heronina vidění, ale z mého.
A co když jsou to titíž muži?
Netuším, co se v tu chvíli zračilo v mém obličeji, ale Říman o krok ustoupil a prosebně zvedl ruce.
„Prosím, paní, neboj se. Jsem Flavius Constantius Chlorus a jsem ti k službám."
Cítila jsem, jak se červenám, když jsem si uvědomila, že ani já nevypadám nejlépe. Ale tak to mělo být. Musím mu připadat ošklivá, dokonce stará, než se dozvím, jestli ten muž je můj osud.
„Julia Helena ti děkuje," zamumlala jsem a uvedla vlastní římské jméno. Znělo mi cize stejně jako latina, kterou jsem užívala. Dívka, jež se tak jmenovala, žila v jiném životě, před deseti lety. Najednou jsem zapochybovala, zda je správné jejím osudem žít znovu.
Po boku mu visela kožená láhev. Sundal ji a podal mi nádobu, abych se napila.
„Je to jenom víno, ale zahřeje tě."
Pokusila jsem se o úsměv a začala jsem hrabat ve své jezdecké brašně. „A já tu mám kousek chleba, sýr a sušené ovoce, které mi sestry daly na cestu."
„Tak budeme mít hostinu." Constantius se posadil k ohni na druhou stranu a usmál se na mě.
Změnilo mu to obličej k nepoznání. Cítila jsem, jak se mi po celém těle rozlilo horko. Beze slova jsem mu podala bochníček chleba. Bral si ho ode mne a naše ruce se dotkly. Kdysi jsem slyšela, že v jedné zemi v kopcích dělit se o jídlo, o oheň a postel znamená svatbu. Obě dvě podmínky jsme již splnili. Poprvé v životě jsem cítila pokušení popřít svoji přísahu.
Když jsem se dotkla jeho prstů, zachvěl se. Smysly mi napovídaly, že podvědomě reaguje na moji blízkost. Druidové, kteří mě doprovázeli, byli někde venku. Nebudou nás rušit, pokud nezačnu křičet. Bude stačit jen málo, udělat krok Římanovým směrem, zachvět se jakoby zimou, jako bych potřebovala, aby mne zahřályjeho paže. Muž a žena, sami - naše těla sama udělají bez pobízení zbytek.

Ale co naše duše?
Přijít k tomu beze cti, tím bych zničila to druhé, sladší než touhu, která rozpalovala moje tělo: vzájemnou blízkost, kterou jsem mezi námi cítila. A tak, přestože jsem se viděla jako hladovějící žena, která odstrkuje jídlo, stáhlajsem se zpět a snažila se zahalit se ošklivostí jako potrhanými hadry, zakrýt všechen lesk, kterým se kněžka dovede odít.
Constantius lehce zavrtěl hlavou, zamyšleně se na mne podíval a potom zrak odvrátil. „Bydlíš někde poblíž?" zeptal se se vší slušností.
„Žiji se svými sestrami na kraji bažin," odpověděla jsem popravdě, „blízko ostrova, kde mají křesťanští mnichové svoji svatyni."
„Na ostrově Inis Witrin? Slyšel jsem o něm."
„Zítra můžeme vyrazit k mému domovu, než bude slunce vysoko na obloze," řekla jsem. „Budu ti vděčná, když mne doprovodíš."
„Samozřejmě. Muži, kteří se starají o můj rodinný majetek, by byli raději, kdybych do těchto krajů nikdy nepřišel, nebude jim tedy vadit, když budu pryč další den nebo dva," dodal s hořkostí.
„Jak ses dostal na postranní cesty v Británii? Zdá se, že jsi muž, který zaujímá mezi lidmi čestné místo," dodala jsem s upřímnou zvědavostí.
„To nemluvím o rodinných svazcích." Z jeho hlasu zaznívala trpkost. „Moje babička byla sestrou císaře Klaudia. Chtěl jsem se vydat svojí vlastní cestou, spoléhat na svoje schopnosti, ne na blahosklonnost druhých. Ale od té doby, co

se můj prastrýc bez úspěchu pokusil ovládnout impérium, budu se zkrátka snažit zůstat prostě naživu. Nový císař má oprávněné důvody nevěřit mužům z mé rodiny." Pokrčil rameny a napil se z koženého měchu. „Rodina mé matky zakoupila nemovitosti tady v Británii - vlastní společnost zabývající se dovozem zde v Eburacu a má svůj podíl na železných dolech. Zdálo se jí, že nastala vhodná chvíle, aby tam někoho vyslala na kontrolu. V tuto chvíli je pro mne galské impérium bezpečnější než Řím."
„Ale nebudou tě Tetricus a, jak se jmenuje, Marius považovat za nebezpečného?" Constantius zavrtěl hlavou a zasmál se. „Ve skutečnosti vládne Vic-torina Augusta. Říkají jí Matka táborů, víš, ale na Británii jí moc pozornosti nezbývá. Dokud bude dostávat podíl ze zisku, nechají mne být. Císaři se objevují a zase mizí, ale světem hýbe obchod!"
„Nezdá se, že by ti to dělalo radost," poznamenala jsem. „Nehádala bych, že jsi obchodník."
Na okamžik na mne upřel svoje šedé oči. „A čím bys myslela, že jsem?"

„Válečník," odpověděla jsem, protože tak jsem ho viděla ve svém vidění.
„Ještě před pár měsíci to byla pravda." Obličej mu potemněl. „Narodil jsem se u vojska v Dácii. To je všechno, co znám, všechno, čím jsem kdy chtěl být."
„Tolik toužíš po boji?" zeptala jsem se zvědavě. Nepřipadal mi krvežíznivý, ale kdoví?
„Řekněme raději, že toužím po tom, co může přinést vítězství," opravil mne. „Spravedlnost. Pořádek. Bezpečí pro lidi v zázemí, aby mohl nastat mír." Zmlkl a načervenalá pleť mu ještě více zrudla. Měla jsem pocit, že to není člověk, který snadno dává najevo svoje city.
„Tvoje karta se šťastně obrátí," ujistila jsem ho. Chvíli si mne nejistě prohlížel a já jsem musela obnovit úsilí, s nímž jsem skrývala svoji pravou tvář. „Teď bychom ale měli jít spát," pokračovala jsem. „Zítra nebude po takové bouři snadné cestovat." Ve skutečnosti jsem však nebyla vyčerpaná z jízdy, ale ze snahy skrýt samu sebe, když jsem vlastně toužila po tom, nabídnout mu svoje tělo i svoji duši.
Do rána přestalo pršet, ale podle očekávání začala po oteplení z vlhké země stoupat pára jako mlha. Sotva jsme vyrazili, mlha zhoustla a stromy i louka zmizely. Bylo vidět pouze cestu.
„Paní," řekl Constantius, „musíme zastavit, než sjedeme z cesty a skončíme v nějakém močále."
„Jen se neboj, znám cestu," odpověděla jsem mu a skutečně jsem cítila, jak mne Avalon k sobě přitahuje zvláštní silou. Přijížděli jsme ze severovýchodu, kde k ostrovu vybíhalo úzké hrdlo pahorkatiny.
„Ničeho se nebojím, ale taky nejsem blázen!" křikl na mě. „Pojedeme zpátky do úkrytu a počkáme, až se zklidní počasí." Natáhl se ke mně, aby převzal moje opratě.
Pobídla jsem poníka a opratě jsem pevně svírala v rukou. „Flavie Constantie Chlore, podívej se na mne!" Nechala jsem zmizet ošklivost, která mi zakrývala tvář, a vzala jsem na sebe podobu kněžky. Když se jeho tvář změnila, poznala jsem, že jsem dosáhla svého účinku.
„Paní," vydechl, „teď tě vidím tak jako kdysi."
Netušila jsem, co má na mysli, protože jsem kouzlo kněžky využila poprvé.
„Poslali mne, abych tě přivedla do svatého Avalonu. Půjdeš se mnou svobodně a ze své vůle?"
„Co mne tam čeká?" podíval se na mne tázavě.
„Tvůj osud." A Aelia, napadlo mne. Měla jsem chuť křiknout na něj, aby se otočil a pádil odtud pryč.

„A vrátím se do světa lidí?"
„Tam bude tvůj osud naplněn." Promlouvalo ze mne deset let kázně.
„A půjdeš se mnou? Přísahej!"
„Přísahám. Přísahám při své věčné duši." Později jsem si říkala, že jsem tehdy věřila, že se mne ptá, jestli s ním půjdu do Avalonu, ale teď si myslím, že v mé přísaze bylo skryto něco hlubšího.
„Potom s tebou tedy půjdu."
Otočila jsem se a pozvedla ruce, abych přivolala kouzlo. Když jsem vyslovila potřebná slova, svět kolem nás se změnil a s dalším krokem mlha odvála stranou a my jsme vstoupili do Avalonu.
Od úsvitu země duněla bubnováním, připomínajícím tep srdce Avalonu. Vzduch byl prosycen vzrušením, které přinášely osla>y. Keře hlohu byly jako pocukrované a

pod stromy rozkvétaly polštáře růžových petrklíčů a modrých zvonků. Byl večer před beltanskými ohni a svět se chvěl očekáváním. Všichni až na Aelii, která se chvěla strachy.
„Proč si k tomu vybrala Bohyně zrovna mne?" šeptala a krčila se na lůžku, které jí při čekání na zasvěcení přidělili. V současné době tu nebyly žádné kněžky v učení, a tak byl dům dán k dispozici pro přípravu beltanské nevěsty.
„Já nevím," odpověděla jsem jí. „Ale učili nás, že často její důvody, které nás zavedou na určitou cestu, nejsou zjevné, dokud nedojdeme až na konec." Hovořila jsem o sobě stejně jako o ní. Za ty tři dny, co jsem přivedla Constantia na ostrov, jsem se s ním nesetkala, ale vídala jsem ho ve svých snech.
Aelia zavrtěla hlavou. „Nikdy jsem neměla v úmyslu účastnit se bel-tanských ohňů. Klidně bych zůstala až do konce života pannou!"
Objala jsem ji a něžně ji kolébala. Naše rozpuštěné vlasy splynuly na polštáři v zlatohnědou řeku. „Constantius ti neublíží, drahoušku. Strávila jsem s ním na cestě dva dny - a choval se vždycky slušně."
„Je to muž!"
„Proč jsi jim neřekla, jaký máš strach, když si tě vybrali?" Hladila jsem ji po vlasech. A proč, ptala jsem se sama sebe, nepadl ten los na mne?
„Při našem zasvěcení jsme před radou přísahaly poslušnost. Myslela jsem, že vědí, co je pro nás nejlepší."
Povzdechla jsem si, protože jsem si dovedla představit, jak to bylo. Z nás ze všech byla Aelia vždycky tou nejpovolnější. Poprvé mne napadlo, jestli na ni nepadla volba skutečně jen náhodou.

„Říkají, že Bohyně mi dá sílu to udělat, ale já mám strach. Pomoz mi, Eilan! Pomoz mi uniknout, nebo se utopím v posvátném jezírku!"
Ustrnula jsem a v jediném okamžiku jsem věděla, jak bych mohla splnit zároveň její i svoji touhu. Nebo jsem to již plánovala tajně ve skiytu duše a teprve teď vyšla ta myšlenka na světlo boží? Bylo snadné si to odůvodnit -Aelii nezvolila Bohyně, ale Ganeda. Požadavkem byla pouze kněžka, která byla dosud pannou. Nezáleželo na tom, kdo to je, jen když se dobrovolně odebere k ohni. A bylo by tak snadné zvolit náhradu. I když měla světlejší vlasy než já a byla hubenější, byly jsme si s Aelii tak podobné, že by si nás leckdo snadno spletl. Mladší dívky nám přezdívaly slunce a měsíc.
Hlavním důvodem, který jsem si sama pro sebe určila, bylo, že Constantius Chlorus je můj a vidět ho, jak ho vede ke svatebnímu altánku jiná žena, by pro mne znamenalo smrt.
„Pšt... no tak, uklidni se." Něžně jsem Aelii políbila na vlasy. „Nevěsta i její doprovod jsou při obřadu zahalené závojem. Vyměníme si oblečení a já půjdu místo tebe."
Aelia se zprudka posadila a upřeně se na mne zadívala. „Ale to bude neposlušnost, Ganeda tě za to potrestá!"
„Na tom nezáleží," odpověděla jsem. Jen když strávím noc v Constan-tiově náručí!
Světlo ohně, které jsem viděla skrz lněný závoj a přes drobné větvičky, vyplňovalo kruh zlatavou září. Nebo to byla aura síly, kterou pozvedli tanečníci, protože s každým kruhem záře sílila. Všechen ava-lonský lid se shromáždil na louce u úpatí Mohyly. Byli zde i lidé z vesnice od jezera. Celé tělo se mi chvělo, jak se země otřásala pod jejich kroky, nebo to byljen tlukot mého srdce? Cítilajsem, jak taneční reje dosahují vrcholu. Brzy..., říkala jsem si a olízla si oschlé rty, ...již to bude brzy.
Ostatní děvčata se neklidně vrtěla na lavici vedle mne. Heron, Aelia, Wren ijájsme byly oblečené do světle zelených šatů, přes obličejejsme měly závoje a byly jsme ověšené girlandami z čerstvých květů. Pouze já jsem měla trnovou korunu. Kůže mi dosud brněla chladnou vodou z posvátného jezírka, jak jsme Aelii pomáhaly se důkladně vykoupat a přitom jsme se umyly také. Spolu s ní jsem držela půst a strávila noc bděním. Všechny požadavky rituálu jsme splnily. To, že jsme si prohodily role, mohlo být považováno za neposlušnost, ale neporušíme tím nic posvátného.
„I Římana vykoupali a připravili na obřad," řekla Ganeda, která čekala spolu s námi. „Až se objeví, přivedou tě k němu. Spolu pojíte

posvátné jídlo a spolu vstoupíte do altánku za taneční plochou. Jsi panenské pole, do kterého zaseje semeno, z něhož vzejde Dítě proroctví."
„A co mu dám já?" zašeptala jsem.

„Ve vnějším světě je žena pasivní, zatímco muž se chápe iniciativy. Ale ve vnitřním světě je to jinak. Mluvila jsem s tím mladíkem. V současné době se na něj štěstí neusmívá. Záleží na tobě, zda probudíš jeho duši, zda ho vzpružíš a podpoříš v něm jeho ducha, aby mohl naplnit svůj osud a stal se obnovitelem světla pro Británii."
Neodvažovala jsem se víc ptát, aby nepoznala můj hlas. Potom jsem si všimla, že bubnování se změnilo, a cítila jsem v krku takové napětí, že bych nemohla mluvit, i kdybych chtěla.
Přicházeli druidové, v bílých róbách třpytících se ve světle ohně jako zlato, s věnci z dubových listů vpletenými do vlasů. Upřeně jsem je pozorovala a zahlédla jsem na nich i opravdové zlato. Ti lidé se veselili a vzduch se chvěl nárazy zvuků. Celá omámená jsem zavřela oči, a když jsem je znovu otevřela, byla jsem oslněna zlatou postavou, která stála před ohněm.
Když se moje oči přizpůsobily záři, spatřila jsem šafránovou tuniku, která ve světle z ohně zářila sytě zlatou barvou, ale věnec, který měl Constantius na hlavě, byl ze skutečného zlata - vypadal jako císař. Uvědomila jsem si, že naposledy jsem ho viděla celého zabláceného i a vyčerpaného bojem s bouří. Tehdy nevypadal nejlépe. Teď mu však pleť svítila oproti bílé tunice zdravou barvou a vlasy měl světlé a zářící jako věnec ze zlata.
„Přišel k nám Lugos," vydechla Heron.
„A Apollón," zašeptala Aelia.
„A Mithras všech vojáků," dodala Wren.
Stál obklopen druidskými duby jako samotný Bůh slunce. Kdybych ho již nemilovala, v tu chvíli bych ho začala zbožňovat, protože tělo toho muže se stalo průzračnou nádobou, kterou prosvítalo světlo boha.
Kdybych ho pozorovala ještě déle, myslím, že bych se dostala do vytržení, které by mi zabránilo v pohybu, ale teď bubnování ustoupilo zvonění zvonečků a brnkání na harfu. Děvčata, která stála vedle mne, odsunula závoj z větví a pomohla mi na nohy. Hlučení davu se ztišilo a ozývala se pouze hudba.
Constantius se otočil, když jsme se přibližovaly, náhle sejeho pohled rozzářil, jako kdyby za závojem spatřil místo ženy samotnou Bohyni. Wren přede mnou rozhazovala květiny a Aelia a Heron kráčely po
mém boku, potom se odpojily a já jsem šla už dál sama. Pohlédli jsme s Constantiem na sebe, kněz na kněžku, přes malý stolek, na kterém ležel bochníček chleba, nádobka se solí, šálek a karafa s vodou z Posvátné studně.
„Můj pane, nabízím ti dary země. Jez, ať se posilníš." Ulomila jsem kousek chleba, namočila jej do soli a sousto mu podala.
„Představuješ plodnou zemi a já tvoji štědrost přijímám," odpověděl Constantius. Žvýkal svoje sousto pomalu, potom utrhl kus chleba a nabídl mi jej. „Ajá vynaložím sílu na to, abych se o posvátnou půdu postaral."
Když jsem dojedla, pozvedl karafu a nalil do šálku trochu vody. Nabízel mi ji. „Dávám se ti jako voda. Pij a získej novou sílu."
„Jsi déšť, který padá z nebe. Přijímám tvoje požehnání." Usrklajsem ze šálku a dala mu jej zpátky. „Ale všechny vody se nakonec znovu zrodí v moři."
Vzal šálek z mých rukou a napil se.
Znovu se ozvalo bubnování. Ustoupila jsem, dala mu znamení a on mě následoval. Tempo hudby zrychlilo a já jsem začala tančit.
Zdálo se mi, že nohy mi již nepatří moje tělo se stalo nástrojem k vyjádření hudby. Ohýbala jsem se a vlnila do rytmu posvátného tance. Moje šaty z plátna téměř tak jemného, jako byl závoj, který mi zakrýval tvář, se mi lepily na tělo a napínaly se pohybem. Ale jak jsem se točila, Constantius stále zůstával ve středu mého tance točila jsem se k němu jako slunečnice ke slunci.
Zpočátku se jen nakláněl do rytmu, alejak hudba sílila, začal se i on vlnit, postavil se a začal živý tanec, jako kdyby pochodoval podle hudby. Stáli jsme teď blízko u sebe a napodobovali po sobě pohyby, nakonec mě uchopil do náručí. Chvíli jsme stáli těsně u sebe. Cítila jsem, jak mu tluče srdce, jako kdyby to byl můj vlastní tep.
Potom mne zvedl, snadno, jako kdybych nevážila víc než Heron, a odnesl do altánku.
Podle starého způsobu to byla okrouhlá chatrč zhotovená z volně propletených větví. Mezi ně byly zastrčené květy a škvírami bylo vidět světlo ohně, ve kterém se odrážela bohatá přikrývka na posteli, stěny i naše těla sytou zlatou barvou.
Constantius mne postavil na nohy a tiše jsme hleděli jeden na druhého, dokud se zlaté listy na jeho věnci nepřestaly chvět jeho zrychleným dechem.
„Jsem vše, co je, bylo i bude," řekla jsem tiše, „a nikdo doposud neodkryl můj závoj. Očisti svoje srdce, protože tě čeká tajemství."
„Byl jsem očištěn podle zákona," odpověděl mi. Potom dodal: „Po-

jedl jsem z bubnu, napil jsem se z píšťaly. Viděl jsem světlo, které září ze tmy. Pozvednu tvůj závoj."
Tato slova ho nenaučili kněži. Bylo jasné, že není pouze zasvěcencem boha vojáků, ale i matky a dcery, tak jak je znají v jižních zemích. Natáhl ruku a pevným pohybem nadzvedl trnovou korunu z mého čela a potom mi odkryl závoj. Okamžik mi jen překvapeně hleděl do tváře. Potom přede mnou poklekl.
„Ale to jsi ty! Poznal jsem tě i za bouře. Ty jsi Bohyně! Nejprve ses mi ukázala v převleku za babiznu, abys mne vyzkoušela, a tohle je moje odměna?"
Ztěžka jsem polkla a pohlédla na jeho sehnutou hlavu, potom jsem mu sundala zlatou korunu a položila ji vedle svého věnce z květin.
„S korunou i bez koruny, jsi mým Bohem," řekla jsem. „Milovala jsem tě od první chvíle."
Podíval se na mne, oči měl dosud rozšířené překvapením a zcela nezaostřené. Rukama si mne za boky přitáhl k sobě, až mu sehnutá hlava spočívala na mých stehnech. Cítila jsem, jak mě mezi nimi pálí oheň, najednou se mi podlomila kolena a sklouzla jsem dolů mezi jeho ruce, až jsme klečeli jeden proti druhému, hruď blízko hrudi, čelo na čele.
Constantius si lehce povzdechl a jeho rty vyhledaly mé. Jako kdyby tím zažehl oheň všude kolem nás. Chytila jsem ho křečovitě za ramena a on mne objal a společně jsme padli na postel, která byla pro nás připravena.
Naše oblečení nám umožňovalo odstranit jen pár spon a byli jsme nazí. Teď již mezi námi nebyla žádná překážka. Měl pevné svaly, ale jeho pleť byla hladká, lehce klouzala po mém těle, a jeho silné ruce byly něžné a zavedly mne do tajemství extáze, kterou jsem při svém učení nepoznala. A pak jsme se spojili. Držela jsem ho ve svém objetí, když do něho sestoupil Bůh a on odevzdal svoji duši do mé péče, a já se podrobila síle Bohyně a vnímala jsem pouze světlo. Čas se zastavil, a když začal znovu ubíhat, leželi jsme tiše, jeden druhému v náručí, a já si uvědomila, že venku, koleni přístřeší se lidé radují.
Constantius se zarazil a naslouchal.
„Radují se kvůli nám?"
„Zapálili oheň nahoře na Mohyle," řeklajsem tiše. „Dnes v noci není oddělen váš svět od Avalonu. Kněži se budou choulit strachy ve svých celách, budou se obávat temných sil, ale oheň, který je zde zapálen, bude vidět po celém údolí. Na ostatních kopcích lidé čekají, až světlo

ohně spatří. Potom zapálí vlastní ohně, a tak se světlo rozšíří z kopce na kopec po celé Británii."
„A co tenhle oheň?" zeptal se a znovu se mne dotkl ajájsem zalapala po dechu, když jsem znovu pocítila žár ve svém těle.
„Ach, můj milovaný, myslím, že oheň, který jsme spolu rozžehli, ozáří celý svět!"
6
270 n. l.
když jsem se probudila, skrz listy větví přístřešku prosvítalo bledé ranní slunce. Vzduch byl vlhký a chladný. Na nahém těle jsem cítila zimu. Znovu jsem se zachumlala do pokrývek. Muž po mém boku něco zamumlal, otočil se a ochranným pohybem ruky mne přitáhl k sobě. Na okamžik jsem celá zmatená ustrnula. Potom se moje smysly probudily a vzpomněla jsem si, co se stalo. Otočilajsem se, přitiskla se k němu blíž, překvapena, jak teď, přestože mne bolelo celé tělo, cítím zvláštní právo ležet po jeho boku.
Neslyšela jsem žádné lidské hlasy pouze ptáci ve větvích vítali nový den. Zvedla jsem se na lokti a zahleděla se na spící tvář svého - milence? To mi připadalo příliš lehkovážné slovo pro naše spojení, a přesto, co se mezi námi odehrálo, bylo osobnější než nadsmyslové spojení kněze a kněžky, kteří převádějí do světa božskou sílu.
I když to jistě bylo součástí i našeho spojení. Když jsem si na ně vzpomněla, příjemně mne zamrazilo. Po našem spojení se probouzející země naplnila zářivou sluneční silou. Když jsem propojila svoje smysly se zemí, cítila jsem účinek toho spojenímjako vlnky čeřící klidnou hladinu jezírka.
Čeho jiného bylo spojením dosaženo? Soustředila jsem se na svoje tělo rty jsem měla nateklé polibky, prsy přecitlivělé a svaly na vnitřní straně stehen mě bolely od nezvyklého napětí. V rozkroku jsem znovu pocítila touhu.
Soustředilajsem vědomí do hloubky lůna, které přijalo Constantiovo šéme. Jsem snad těhotná? Ani moje zkušené smysly kněžky to nedovedly rozpoznat. Uvědomila jsem si, že se usmívám. Jestliže se dnes v noci při našem milování nepodařilo zasít do mého těla život, budeme to muset zkusit znovu.

^ Constantius měl ve spánku tvář tak čistou, až mne to překvapilo. Část těla, kterou nevystavoval slunci, byla bledá jako slonová kost.

Zahleděla jsem se do jeho obličeje se vzrůstajícím potěšením, snažila jsem se vrýt si do paměti obrys jeho tváře, ostré rysy jeho čelisti, orlího nosu a vznešenou křivku jeho obočí. V bledém světle bylo znamení Mithry pro moje oko těžko rozeznatelné, ale vnitřními smysly, když jsem se soustředila na niternou záři duše, jsem je viděla zřetelně.
Jako kdyby moje vědomí vnímal jako fyzický dotek, pozvolna se probíral, nejprve si povzdechl, potom se mu zachvěla víčka a pak svaly v obličeji zaujaly navyklou podobu. Otevřel oči. Zdálo se, že patří k těm šťastlivcům, kteří se v jediném okamžiku proberou ze spánku k plnému vědomí. Upíral na mne šedé oči, rozšířené ne spánkem, ale úžasem.
„Sanctissima Dea," zašeptal.
Usmála jsem se a zavrtěla hlavou nebyla jsem si jista, zda je to oslovení, nebo pouhé zvolání. „Teď ne," odpovědělajsem. „Přišlo ráno a já jsem pouze Helena."
„Ano, teď ano," souhlasil. „Ale když jsi ke mně přišla včera v noci, když jsi seděla vedle mne u ohně jako babice a když jsi mne přivedla do Avalonu, tehdy jsi byla Bohyně. Řekové tvrdí, že Anchistes se chvěl strachy, protože si neuvědomoval, že leží s bohyní. Ale já jsem to věděl." Natáhl ke mně ruku a velmi něžně mi odhrnul pramínek vlasů z čela. „A jestliže mne bohové potrestají za moji troufalost, budu to považovat za trest hodný své ceny."
Bozi nás však nepotrestali, i když byly chvíle, kdy jsme se mohli snadno nechat unést vzrušením. To Ganeda mne potrestá, uvědomila jsem si náhle, za to, že jsem při obřadu zaujala Aeliino místo.
„Co je?" zeptal se. „Stalo se něco?"
„Nic, nic, za co bys mohl," řekla jsem spěšně a sehnula jsem se, abych ho políbila. To, že jsem mu projevila úctu, ho nijak neodlidštilo. Naopak, přitáhl mne k sobě a miloval mne tak, že všechny ostatní myšlenky byly v tu chvíli zaplašeny.
Když jsem se znovu probrala, světlo, které pronikalo listím v altánku, bylo jasné a zlaté. Zvenčí jsem slyšela mumlání hlasů.
„Měli bychom se obléci," zašeptala jsem. „Brzy tady budou kněžky."
V jeho sevření bylo cítit napětí. „Uvidím tě ještě?"
„Já... nevím." Ještě včera nepřesahovaly moje myšlenky rituál. Uvědomovala jsem si, že Constantia chci, ale netušila jsem, jak bude těžké ho opustit, jakmile s ním jednou ulehnu.
„Pojď se mnou."
Zavrtěla jsem hlavou na znamení odmítnutí, ale cítila jsem zmatek. Věřila jsem, že jsem měla plné právo stát se nevěstou beltanských

ohňů, protože Constantius byl milenec, kterého mi přislíbilo moje vidění. Ale jestli tomu tak bylo, co znamenaly ty obrazy vzdálených zemí, které jsem viděla? I když jsem ho milovala, nechtělajsem opustit Avalon.
„Co to znamená pro tebe?" Prstem jsem mu obtáhla znamení Mithry na čele.
Chvíli se zdál překvapený. Čekala jsem a on přemýšlel, jak mi odpovědět. Uvědomovala jsem si, jak je těžké mluvit o tajemství.
„Je to znamení... mé oddanosti Bohu světla," řekl konečně.
„Stejnějako moje znamení... je znamením oddanosti Bohyni," řekla jsem, dotýkajíc se modrého srpečku mezi svým obočím. „Jsem ava-lonská kněžka a jsem vázána svou přísahou."
„Byla to jen poslušnost tvé přísaze, co tě přivedlo dnes v noci ke mně?" zeptal se s vážnou tváří.
„Opravdu si to myslíš, po dnešním ránu?" usmála jsem se.
„Heleno, prosím tě, kéž je mezi námi vždycky jen pravda!" Měl úpěnlivý výraz. Na okamžik se naše pohledy střetly. Přemýšlela jsem, kolik se opovážím říci. Ale stejně se to dozví, jakmile opustí tento altánek, jakmile kněžky uvidí, že nebyl s Aelií.
„Zastoupila jsem místo za kněžku, která se měla stát tvojí nevěstou. Měla jsem vidění a to mi už dávno ukázalo tvoji tvář. A pak mne poslali, abych tě přivedla sem..., a já jsem se do tebe zamilovala."
„Tys je tedy neposlechla?" V jeho hlase se mísil strach s uspokojením.
„Potrestají tě za to?"
„Ani Paní z Avalonu nemůže změnit, co se stalo mezi námi," usmála jsem se. Ale oba jsme si uvědomovali, že jeho otázku jsem nezodpověděla.
Venku bylo slyšet nějaké zvuky. Zarazila jsem se. Potom někdo jemně zaklepal na

dveře.
„Eilan, slyšíš mne? Spí ještě Říman?"
Byl to Aeliin hlas a já jsem si najednou vzpomněla, že bylo domluveno, že až s Římanem stráví chvíle na loži, musí zajistit, aby se napil ze stříbrné láhve v rohu, aby usnul, zatímco ona se pokusí vyklouznout.
„Eilan, pojď rychle a nikdo se...," zarazila se. Slyšela jsem, jak se blíží několik lidí. Žaludek se mi sevřel chladem. Potom jsem s ledovou jistotou poznala, že dříve než Aelia svoje slova dopoví, bude tady Ganeda.
„Ještě spí? Nakonec to vypadá, že se ani tak nebála mužského

dotyku. Budeš muset jít dovnitř a vzbudit ji," zasmála se, ale hned se zarazila. „Aelio!"
Nastalo napjaté ticho. Začala jsem odhrnovat přikrývky, ale Con-stantius mne uchopil za paži.
„Nevystavíš se jejich hněvu sama."
Po chvíli jsem přikývla a čekala jsem, až si bedra omotá mým závojem. Připomněl mi sochy, které jsem viděla v Londiniu. Jednou paží mne objal. Druhou odhrnul závěs, který visel přes dveře, a společně jsme vstoupili do ostrého světla nového dne.
Bylo to horší, než jsem čekala. Stáli tam nejen Ganeda a kněžky, ale i Arganax a jeho druidové. Aelia se dosud krčila ve dveřích a tiše plakala. Přitáhla jsem ji k sobě a ona se ke mně přitiskla.
„Já... všechno je mi jasné...," ozvala se velekněžka hlasem, kterým by mohla řezat kámen. Rozhlédla se po místě, kde se v noci tančilo a kde lidé zůstali ležet a spát. Byli ve dvojicích nebo sami a teď se začínali probouzet. Vrhali zvědavé pohledy k altánku. Zjevně ji stálo velké úsilí ovládnout se, když vyslovila jen dvě jména.
„Aelio... a Eilan," řekla důrazně, „půjdete se mnou..." Otočila se ke Constantiovi. „Můj pane, druidové se o tebe postarají."
Pevně mne k sobě přitiskl. „Neublížíš jí!"
Ganedin obličej potemněl ještě více. Musela si uvědomit, co všechno jsem mu řekla.
„Myslíš si, že jsme barbaři?" vyštěkla a on ji poslechl a pustil mne.
„To bude v pořádku," řekla jsem tiše a žaludek se mi svíral obavami.
„Nesmím tě ztratit!" vykřikl Constantius a já jsem si uvědomila, že jsem netušila, jak mne dnešní noc k němu připoutá, ani že on tak vzplane ke mně.
Pomohla jsem Aelii vstát, objala jsem ji a společně jsme šly vstříc svému zúčtování.
„Co na tom záleží?" vykřikla jsem. „Oba tvé cíle byly dosaženy. Chtěla jsi osudového muže pro Velký obřad a chtěla sis získat jeho přátelství pro Avalon."
Slunce stálo nad našimi hlavami a my se dosud přely. Žaludek se mi svíral už ne strachy, ale hlady.
„Zapomněla jsi na třetí důvod, a ten je nejdůležitější ze všech," upozornila mne Ganeda nazlobeně. „Constantius se měl stát otcem prorokovaného dítěte!"
„A taky se stane, se mnou! Moje ženské vidění mi napovědělo, že s ním budu čekat dítě!"

„Ne však dítě z Velkého obřadu," zlobila se velekněžka. „Proč si myslíš, že byla zvolena za jeho družku při Velkém obřadu právě Aelia?"
„Protože ona se dovede podřídit tvé vůli!"
„Ty blázínku, skutečně nebyla zvolena proto. Ve své povýšenosti sis myslela, že tomu rozumíš lépe než avalonská rada, ale jsi jen nezkušené děvče, neposlušné tajemství Matky. Včera v noci dosahovala Aelia vrcholu své plodnosti. Kdyby bývala ulehla s Římanem, otěhotněla by a dítě by se narodilo tady, v Avalonu."
„Jak víš, že já jsem neotěhotněla?"
„Před třemi dny ti skončily měsíčky," odpověděla mi, „a já jsem tě prohlédla. V tvém lůně není ani jiskřička nového života."
„Ale je. Osud se nedá popřít," odpověděla jsem, avšak moje slova zeslábla prvními pochybami. „Constantius mi přísahal - kněžka porodí jeho syna!"
„Ale kdy? Ještě teď to nechápeš? Dítě počaté včera v noci by dovedlo uchovat záhady tajemství ještě tisíc let. I kdyby se vyplnila tvoje fantazie, jaké hvězdy by určovaly osud dítěte, které bys nakonec počala?"
„Bude to můj syn," zamumlala jsem. „Vychovám ho tak, aby sloužil bohům."
Ganeda znechuceně zavrtěla hlavou. „Už dávno jsem tě měla poslat zpátky k tvému otci. Jsou s tebou potíže od prvního dne, co ses tady objevila!"
„Promarnila jsi svoji příležitost!" sykla jsem a dotkla se srpečku na čele.

„Otec je po smrti a ze mne už je kněžka."
„A já jsem Paní z Avalonu!" vrátila mi, „a tvůj život spočívá v mých rukou!"
„Sebevětším hněvem nezměníš, co se stalo, Ganedo," řekla jsem unaveně. „Aspoň jsi získala Constantiovo přátelství pro Avalon."
„A co nedokončená práce? Myslíš si, že ten člověk se bude vracet každý rok na beltanské ohně jako hřebec, dokud tě neobtěžká dítětem?"
Napětí, které jsem až do té chvíle pociťovala, povolilo. Měla jsem strach, že mi zakáže se s ním stýkat. Jistěže se vrátí, říkala jsem si, a do té doby to nějak vydržím.
„Takže jaký je můj trest?"
„Trest?" z jejího hlasu zaznívala jízlivost. „Copak jsem neslíbila Římanovi, že ti neublížím? Zvolila sis vlastní zatracení, Heleno. Až bude Constantius odjíždět, pojedeš s ním."
„Opustit Avalon?" zašeptala jsem.

„To je to, co žádá - buď vděčná, že tě nevyženu, aby ses potloukala po světě jako žebrácká!"
„Ale co moje přísaha?"
„Na přísahu jsi měla myslet včera v noci, než jsi ji porušila! Za starých časů by tě za takový zločin upálili." Vjejím zvrásněném obličeji vystřídal hněv kyselý výraz uspokojení.
Hledělajsem na ni s úžasem. Neposlechlajsemjejí příkaz, to je jisté, ale rozhodně jsem se odevzdala Constantiovi, jak si přála Bohyně.
„Máš čas na přípravy, než zapadne slunce," řekla Ganeda. „Po západu slunce a po skončení oslav budeš vyhnána z Avalonu."
Slyšela jsem, že křesťané mají legendu o tom, jak první rodiče lidstva byli vyhnáni z ráje. Když se za mnou zavřely avalonské mlhy, pochopila jsem, jak to tehdy museli prožívat. Cítila snad Eva útěchu v tom, že Adam je stále po jejím boku? Vědomí, že jsem si svůj osud zvolila sama, mi přinášelo jen malou útěchu. Říkala jsem si, že kdyby byl Constantius odešel sám a já zůstala v Avalonu, hořce bych si poplakala, ale tichý a bezmoc přinášející žal, který jsem cítila, když nás pramice unášela mlhami pryč, byl hlubší a bolestnější.
Když jsme připluli ke břehu u vesnice lidí od jezera, ztrácela jsem půdu pod nohama, jako kdyby mne opustil jeden z mých smyslů. Zavrávorala jsem a Constantius mne uchopil do svých pevných paží a odnesl na břeh. Když mne znovu postavil na nohy, přitiskla jsem se úzkostlivě k němu a snažila se pochopit, co se se mnou stalo.
„Všechno bude v pořádku," zašeptal a držel mne u sebe. „Je to už za námi."
Pohlédlajsem zpět přes jezero a uvědomila si, žejsem ztratila smysl, který mi vždy napovídal, kde se nalézá Avalon. Duševní zrak mi ukazoval, kde jsou bažiny a kde je modrá voda, stejně jako kde se nacházejí úlovité chatrče na křesťanském ostrově. Když jsem však kdysi opustila Avalon, stačilo, abych zavřela oči, a cítila jsem, kudy vede cesta zpátky. Považovala jsem tuhle schopnost za samozřejmou. Tímto způsobem mohla velekněžka kontrolovat, jak se daří jejím nepřítomným dcerám, protože i když byly kněžky poslány vyřídit něco mimo území Svatého ostrova, zůstalo tak jejich spojení s Avalonem.
Teď mne ale Ganeda odřízla od mého domova a jájsem si připadala jako sazenička, které přeříznou kořeny a odhodí ji ven z její rodné půdy. Když jsem přestala plakat, znovu se začalo vkrádat chladné šedivé ráno.

Nevím, zda to, že mne Constantius příštích pár týdnů snášel, byl projev jeho úcty, nebo lásky. Majiteli hostince, kde jsme příštího dne nocovali, řekl, že jsem nemocná, a byla to pravda, i když se moje nemoc netýkala mého těla, ale mé duše. Během dne byla mou útěchou oddanost Eldri a v noci síla Constantiových paží. A když pochopil, že pro mne představuje stálá muka žít v místě, kde mi každý jasný den ukazuje avalonské údolí, urychlil svoje jednání v dolech a vypravili jsme se do Eburaca, kde dílny patřící jeho rodině vyráběly cínové nádobí.
Constantius najal obchodníka, který nás vedl postranními cestami křížem krážem krajinou, až jsme narazili na velkou římskou silnici, která vede na severovýchod z Lindinis do Linda. První dny jsem propadla zoufalému mlčení byla jsem přemožena vlastním smutkem natolik, žejsem ani nevnímala, kudy jedeme. Přesto si myslím, že jestli nějaké roční období mohlo člověku pomoci překonat ztrátu Avalonu, pak to byla příjemná doba, která následuje po beltanských ohních.
I když občas zafoukal studený vítr, mrazivý zimní chlad byl za námi. Nad krajinou vítězně viselo zlaté slunce, žehnající zemi, která je s radostí

přijímala. Jemná zeleň čerstvě rozvinutých listů byla doplněna zpěvem vrátivších se ptáků a každičká mez a okraj lesa byly ozdobeny prvními květy. Nádherné dny míjely jeden za druhým a moje tělo, stejně jako země, vítalo toto požehnané období naplněné jemným světlem.
Byl to dlouhý čas, kdy jsem hledala byliny pouze pro jejich užitek. Teď jsem si natrhala kytici ze zlatě zářivých petrklíčů, modře svítících zvonků, žlutých vlaštovičníků i skromných fialek a pomněnek, které připomínaly spadlé kusy nebe, jenom proto, že byly krásné. Učení, kterého se mi v Avalonu dostalo, mělo rozvíjet ducha a všechny zdroje mysli i těla mu byly dány k dispozici, řízeny ukázněnou vůlí. Potřebám těla bylo vyhověno pouze o pravidelných oslavách a nároky srdce zůstaly zcela neoslyšeny. Avšak Constantius ovládl moje probouzející se smysly a srdce mi přetékalo vítězným pocitem, který má dlouholetý vězeň, jenž se náhle dostane na svobodu. Nijak jsem se tomu nebránila. Byla jsem vyhnána z hájemství ducha, teď mi zbývaly pouze světské radovánky.
Cestovali jsme pomalu, občas jsme se zastavili v nějaké vile nebo na statku, někdy jsme přespávali pod hvězdami v lesním houští nebo na poli poblíž cesty. První význačnější město na naší cestě byly Aquae Sulis, zastrčené v kopcích, kde řeka Avona dělala ohyb na cestě do ústí

Sabriny. Teď vím, že to bylo malé město, ale v té době na mne zapůsobila jeho elegance. Už od dávných časů byly jeho prameny považovány za léčivé, ale Římané, pro které bylo koupání společenskou nutností, učinili z místa lázně, které se vyrovnaly kterýmkoli jiným v impériu.
Když jsme vjížděli do města, obdivovala jsem budovy postavené z teplého zlatavého kamene. Lidé na ulicích byli pěkně oblečeni a já jsem si hned uvědomila, jak se týden, který jsme strávili na cestách, podepsal na mých šatech a vlasech. Rychlejsem si přehodila závoj přes hlavu a popohnala jsem poníka blíž ke Constantiovi.
„Můj pane."
Obrátil se ke mně s úsměvem a já jsem si překvapeně uvědomila, jak přirozeně zapadá do tohoto civilizovaného světa.
„Constantie, nemůžeme tu zůstat. Nemám co na sebe."
„Možná že právě proto tady chci zastavit, má drahá," zazubil se na mě. „To je to nejmenší, co ti mohu nabídnout za všechno, cos pro mne obětovala. Aquae Sulis obsahují v miniatuře všechno nejlepší, co dává impérium. Mám dostatek finančních zdrojů, abychom tu mohli zůstat pár dní v pěkném hostinci, užili si lázní a nakoupili oblečení, které bude hodno tvojí krásy."
Začala jsem se bránit, ale on jen zavrtěl hlavou. „Až přijedeme do Eburaca, představím tě svým druhům a nesmíš mi udělat ostudu. Ber ten nákup jako něco, co děláš pro mne."
Cítila jsem, jak jsem celá zrudla. Dosud jsem nemohla uvěřit tomu, že mne považuje za krásnou. Nevěděla jsem, jestli je to pravda -v Avalonu totiž nebyla žádná zrcadla -, ale nakonec na tom nezáleželo, jen když jsem z jeho očí vyčetla obdiv.
Nakupovat v Aquae Sulis byl skutečně zážitek pro někoho, kdo byl zvyklý nosit každý den stejné šaty a jedny mít na svátek. Avšak i Con-stantius valil oči úžasem nad cenami. Skončila jsem s tunikou barvy terakoty, lemovanou zelenou a zlatou, a pelerínou ze světle zelené vlny. Další oblečení připomínalo svou barvou narůžovělý úsvit. Ochotně jsem přijala, co mi Constantius vybral, jen když to nebylo modré té jsem si jako kněžka užila dost.
Nechali jsme Eldri, aby hlídala naše věci v hostinci, a povečeřeli jsme v taverně na hlavní třídě. Potom jsme pokračovali do chrámového komplexu, kde byly lázně. Začínalo být jasné, že Aquae Sulis není jen obyčejné římské město. Hlavní dominantu tvořily náboženské budovy, které vyrostly kolem posvátného pramene. Bylo to tak svým způsobem zasvěcené místo, stejné jako Avalon. Jemná práce z kamene

mne neudivovala, přesto jsem žasla nad vyřezávanými reliéfy, které zdobily budovy. Z ostrova jsem byla zvyklá na jednoduché tvary. A přestože můj lid vyřezával obrazy svých bohů, avalonští druidové učili, že bohy je nejlepší uctívat pod otevřeným nebem.
Tak jsem si mohla říkat, že obraz Sulis Minervy, která stojí na kulatém podstavci na náměstí před lázněmi, je jen sochou, i když jsem se chladnému pohledu očí v bronzové hlavě pod pozlacenou helmou raději vyhýbala. Chovala jsem se zdrženlivě, když Constantius nakupoval pytlík posvátných bylin, které chtěl

hodit na oheň hořící na oltáři na nádvoří. Jeho nevědomou zbožnost jsem si ošklivila, i když jsem ji svým způsobem obdivovala. Co však taková pozorování znamenala pro mne, která jsem znala tajemství Avalonu? Znala a přišla o ně..., připomnělo mi to mé ztracené já. Dobrá, snažila jsem se uklidnit samu sebe, budu se snažit přežít bez pomoci bohů.
Z chrámu na mne vrhala zuřivý pohled Gorgona s vlajícími vlasy i vousy. Dále na mne shlížel Bůh slunce z oblouku, kterým se vcházelo do lázní. Už kvůli Constantiovi, říkala jsem si, bych mohla udělat výjimku.
Zaplatil vstupné a vešli jsme do lázní. Rozkašlala jsem se, když jsem vdechla vlhký prohřátý vzduch. Měl sirnatý zápach zatuchlých vajec, byl však spíše léčivý než nepříjemný. Před námi se ve světle, pronikajícím dovnitř obloukovitým oknem, třpytilo posvátné jezírko.
„Voda vyvěrá zde a je hnána potrubím do dalších jezírek," poučoval mne Constantius. „Tohle místo je posvátné již od dob božského Julia, který přivedl legie na tento ostrov. Je zvykem provést oběť."
Otevřel váček a vytáhl dva stříbrné denáry. Na dně jezírka se třpytily mince spolu s votivními tabulkami a dalšími obětními dary. Stáhl si kapuci svého pláště přes hlavu a tiše pohybuje rty, vhodil denáry do vody.
Následovalajsemjeho příkladu, i kdyžjsem nemohla nabídnout žádnou modlitbu, pouze nevyslovenou touhu.
„Máš štěstí, služba mi řekla, že horká jezírka jsou v tuto hodinu vymezena pro ženy. Já zatím půjdu do páry na druhém konci lázní a sejdeme se při západu slunce venku před oltářem." Constantius mi stiskl ruku a kráčel pryč.
V první chvíli jsem ho chtěla zavolat zpátky. Ale po týdnu stráveném na cestách jsem upřímně zatoužila po tom se jednou pořádně umýt. Otočila jsem se k lázním a prošla z první komnaty na kolonádu sousedící s velkým jezírkem. V taverně jsem zaslechla, že v tuhle dobu ještě nezačala sezóna, a tak tu bude jen málo návštěvníků. A skutečně, jezírko s teplou vodou bylo téměř prázdné, voda zeleně svítila, jak se

v ní odráželo shora slunce, a po bocích bylo plné záhadných stínů. Obcházelajsem je a hledala menší jezírka, která měla ležet za ním.
Jezírko, které jsem si vybrala, zahřívala voda vyvěrající za kamennou destičkou pokrytou usazeninami minerálů. Připomnělo mi to Posvátnou studnu v Avalonu, ale voda byla teplá jako krev. Klesnout do náručí jezírka bylo jako vrátit se do lůna matky.
Ležela jsem, hlavu opřenou o okraj, a nechala jsem se nadnášet vodou. Svaly, jež jsem měla napjaté, aniž jsem si to uvědomovala, se pomalu uvolňovaly. Dvě ženy, které tu namáčely svoje těla a povídaly si o své nové kuchařce, jezírko brzy opustily. Přišla otrokyně s náručí ručníků, ale když viděla, že nepotřebuji pomoc, odešla. Zůstala jsem sama. Hladina vody se ani nepohnula.
Nekonečně dlouhou chvíli jsem se jen tak vznášela ve vodě, po ničem jsem netoužila, nic jsem nechtěla. V té chvíli, kdy mne nerušily žádné nároky mysli ani těla, jsem si neuvědomovala, že obrana, kterou jsem ohradila svoji duši, se pomalu rozpadá. Lehké vlnky narážející na kámen ustaly, až zurčení přitékající vody do jezírka zůstalo jediným zvukem.
A po chvíli se to bublání stalo písní:
„Navždy plout, navždy růst ze země k moři,
navždy se rozpadat, navždy volat, navždy vznikat."
Nechala jsem se tou hudbou unášet a nevědomky se moje duše ztotožnila s duší vody. Zpěv pokračoval. Uvědomila jsem si, že se usmívám, ale nebylajsem si jista, zda slova k hudbě vytváří moje vlastní představivost, nebo zda slyším hlas jara. Zurčení pramínku tryskající vody doplnila teď nová slova:
„Navždy žít, navždy dávat,
všechny moje děti jsou volné,
všechny se mění, všechny jsou plné touhy,
všechny se vracejí ke mne."
Avšak byla jsem odříznuta od věčného zdroje a bylo mi zakázáno vrátit se. Cítila jsem, jak ve mně stoupá velký žal, po tvářích se mi kutálely slzy a mísily se s vodou Bohyně v jezírku.
Připadalo mi, že uběhla celá věčnost, než se otrokyně vrátila do

komnaty, ale myslím, že ve skutečnosti ani tolik času neuplynulo. Cítila jsem se prázdná, a když jsem vylezla z vody, všimla jsem si, že mi po stehnech stéká krev, a uvědomila jsem si, že jsem skutečně prázdná. Ganeda se ve svých

výpočtech nemýlila a přes vzrušení, které nám naše milování přineslo, se Constantiovi nepodařilo mne oplodnit.
Když mi děvče přineslo potřebné hadříky a jemnou bavlnu, dlouho jsem seděla ve stínu a pozorovala vlnky na hladině, čekajíc na další slzy. Ale v tu chvíli jsem necítila nic. Můj život se přede mnou rozprostíral, zbaven všeho kouzla. Ale ne, připomínala jsem si, není zbaven lásky. Teď už na mne bude Constantius čekat. Srdce mi nezlomil on - mohla jsem si za to sama.
Constantius byl odlákán ze svého světa do Avalonu, byl podveden a zneuctěn a nakonec odjížděl s plačící kněžkou. Na nic si však nestěžoval. Aspoň by si zasloužil veselou společnici. Vlasy mi mezitím uschly, jen nad čelem mi zůstaly vlhké pramínky. Zavolala jsem otro-kyni, aby mi vlasy vyčesala vzhůru, sepjala sponkami a oteklé oči mi začernila antimonovým práškem a tváře oživila růží. Když jsem pohlédla do bronzového zrcadla, spatřila jsem nafintěnou cizinku.
Když jsem vycházela z lázní, slunce zrovna zapadalo za kopce chránící město. Odvrátila jsem pohled, oslněna jeho světlem, a zarazila se, když jsem spatřila fronton, který byl stejný jako štít nad posvátným pramenem. Tady však hlavní postavu tvořila Bohyně, vlasy měla po obou stranách hlavy vyčesané a sepnuté kroužkem. Na čele měla sr-peček měsíce.
Chvíli jsem jen tak stála a hleděla nevěřícně před sebe, jako cestovatel, který náhle zahlédne někoho z domova. Pak jsem si vzpomněla, jak jsem se sem dostala.
„Nebude ti k ničemu dobré, Paní, když na mne budeš čekat," pronesla jsem tiše. „To tys mne odvrhla -já ti nejsem povinna žádnou věrností!"
Z lázní Aquae Sulis se vojenská cesta stáčela na severovýchod napříč Británií. Když jsme opustili Corinium, silnice se pomalu zvedala, procházela zarostlými kopci, až se přiblížila k Rataím. Stále jsme však poblíž cesty nacházeli osamělé statky a hostince vzdálené od sebe jeden den putování. Občas jsem skrz stromy zahlédla villu s červenou střechou. Constantius mne ujišťoval, že tohle je mírná země ve srovnání s hornatým krajem poblíž Eburaca, ale já jsem byla zvyklá na bažiny Letní země a modré dálavy ve mně vzbuzovaly posvátnou hrůzu.
106
KNĚŽKA Z AVALONU
CESTA K LÁSCE
107
Když jsme se přiblížili k Linduu, ocitli jsme se v zelené rovině připomínající trinovantskou krajinu, kde jsem prožila dětství. Uchylovala jsem se k těm vzpomínkám a začala jsem mluvit s Constantiem o svém otci a svých bratrech jako římskou mozaiku jsem skládala vzpomínky na život britského knížete, který přijal římské způsoby.
„Moje vlastní rodina se o tolik neliší," řekl Constantius. „Mí lidé pocházejí z Dácie, země na sever od Řecka, kde se nad velkou plání zvedají Karpaty. Narodil jsem se ve ville na Dunaji, kde řeka protéká zelenými nivami. Dácie je dosud provincií rozkládající se na hranicích - stali jsme se Římany ještě později než vy, fritové - a Gótové se snaží učinit z nás znovu barbary."
„Slyšeli jsme, že císař Klaudius je porazil u Nissy," řekla jsem, když ticho trvalo již příliš dlouho. Jeli jsme delší dobu, než jsme narazili na nějakou mílu, a přestože se země kopcovitě zvedala, na úpatí rostly skupiny stromů. V té prázdné krajině se klapání koňských kopyt ozývalo jako tikot hodin v rozlehlé síni.
„Ano... tam jsem byl...," odpověděl Constantius a poškrábal se na stehně v místě, kde měl jizvu. „Ale moc nám nechybělo. Objevili se z východu, přes Euxinské moře. Naše posádka v Marcianopolis je odehnala, ale pluli dále k jihu a podařilo se jim vyplout na Egejské moře, kde se rozdělili na tři armády. Gallienus porazil Heruliana v Thrákii, ale Gótové dosud plenili okolí Makedonie. Nakonec jsme je porazili u Nissy. Je těžké zabránit potulným bandám v plenění vesnic, ale barbarské jednotky se nemohou postavit našemu těžkému jezdectvu."
Oči mu potemněly vzpomínkou. „Byl to nelítostný boj. Nakonec to byla otázka života a smrti. Hlad a špatné počasí posléze mnohé zbloudilé vojáky zahubily. A k tomu mor." Odmlčel se a já jsem si vzpomněla, že mor měl na svědomí mnohé z Římanů, včetně Constantiova prastrýce, císaře.
„Byl tvůj domov v bezpečí?" zeptala jsem se, abych odvrátila jeho pozornost od bitvy.
Zaostřil pohled na mne a usmál se. „Ano, byl - Gótové si vzali na mušku starší a bohatší města. Bylo to jedinkrát, kdy se život na hranicích ukázal jako výhoda. Moji lidé tam žili od doby, kdy zemi ovládl Traianus."
„Rodina mého otce vládla v zemi na sever od Tamesis, ještě než přišli Římané," poznamenala jsem poněkud domýšlivě. Slunce vykouklo nad mraky, a takjsem si vzala široký klobouk, který jsem měla připoutaný k sedlu. „Ale moji předkové se spojili s božským Juliem a přijali po něm jméno."

„Ach," řekl na to Constantius, „já takové vynikající předky nemám. Jeden z nich byl zadobře s Flaviem Vespasianem, velkým císařem, a odtud pochází i naše rodinné jméno. Ale první z mého rodu, kdo se usadil v Dácii, byl centurio, který se oženil s místním děvčetem. Ale to není nic, za co by se člověk měl stydět. Někteří sice tvrdí, že samotný Vespasianus má předky, kteří založili Řím, ale slyšel jsem, že císař se té myšlence vysmál a přiznal, že jeho dědeček byl řadovým legionářem. Ale na tom nezáleží. Všichni jsme teď Římané."
„To bych řekla," souhlasila jsem. „Vím, že Coelius dodržoval římské slavnosti. Vzpomínám si, jak jsem s ním šla v Camulodunu do velkého chrámu Klaudia, abych zapálila kadidlo na počest císaře. Pokud šlo o vládu, byl to Říman, ale pokud šlo o zdraví země, dodržoval staré zvyky. Takjsem byla i počata," dodala jsem poněkud rozpačitě. „V roce, který předcházel velkým záplavám, se obrátil na Avalon a moje matka, která byla tehdy velekněžkou, odjela do Camulodunu, aby s ním podstoupila Velký obřad."
„Tak máš královskou krev po obou rodičích?" usmál se na mě a dodal: „A přijal tě otec někdy za svou?"
Zavrtěla jsem hlavou. „K čemu?" podivila jsem se hořce. „Vždycky jsem byla zasvěcena Avalonu. Vadí ti to snad?" dodala jsem, když jsem viděla, že se tváří nespokojeně.
„Mně ne," vyhrkl. „Mohlo by to mít nějaké právní důsledky... pro náš sňatek."
„Ty si mě chceš vzít?" Popravdě řečeno, něco takového mě ani nenapadlo. Dospěla jsem v ženu v Avalonu, kde se ženy nevázaly na muže.
„Jistěže! Nebo přinejmenším," dodal, „uzavřít nějakou právní dohodu, která tě ochrání - nebyl snad ten obřad, který jsme podstoupili při vaší slavnosti, svatba?"
Překvapeně jsem se na něho zahleděla. „To představovalo spojení země a slunce, které má přinést život zemi - Bůh a Bohyně byli oddáni, tak jak tomu bylo v případě mých rodičů, ne kněz a kněžka, kteří ten obřad podstoupili."
Překvapeně zatáhl za uzdu, zastavil mého poníka a podíval se na mě. Ozvalo se trylkování ptáků z nedalekého keře hlohu. „Jestliže se nepovažuješ za moji manželku, proč jsi jela se mnou?"
Oči se mi naplnily slzami. „Protože tě miluji."
„Jsem zasvěcený, ale nejsem zkušený v poznávání tajemství," řekl po chvíli Constantius. „Jediný způsob, jak složit přísahu, který mne napadl, byl zachovat se jako muž. A ty jsi byla moje paní - když jsem
lil

tě spatřil poprvé, pochopil jsem, že jsi ženou, jejíž duše bude spojena s mojí."
Najednou mne napadlo, že Ganedin plán by vlastně nikdy neměl naději na úspěch, kdybych já nezasáhla. Kdyby se Aelia stala vy volenou kněžkou, Constantius by byl přece rituál odmítl podstoupit. Natáhl ke mně ruku a pevně stiskl moji dlaň ve své.
„Jsi moje, Heleno, a já tě nikdy neopustím. To přísahám při Junoně a všech bozích. Budeš ve skutečnosti mojí ženou, ať již poneseš moje jméno, nebo ne. Rozumíš?"
„Volo... to chci," zašeptala jsem a cítila, jak se mi slova zadrhla v hrdle. Alespoň jsem měla správné vidění. Pouze čest a vznešené srdce J udrží tohoto muže po mém boku.
Myslím, že v tu chvíli, na té cestě kdesi uprostřed Británie, ve sku- '" tečnosti začalo moje manželství s Constantiem.

271 n. 1.
Proutěné opěradlo mé kulaté židle zaskřípalo, když jsem se v něm usazovala. Místo, které jsem si vybrala, nebylo náhodné: odtud - pod freskou s ovocem a květinami, která lemovala cestu do kuchyně, kde Drusilla připravovala další chod večeře -jsem měla lepší výhled. Naši hosté, dva muži, patřící k těm } úspěšnějším obchodníkům, kteří mají základnu v Eburacu, právě dojedli naložená vejce a syrové ústřice podávané v lastuře s ostrou omáčkou. Tohle byla jedna z menších večeří, které ten rok Constantius pořádal a jíž se snažil získat si u kupců ve městě přízeň.
Zdálo se, zeje to úspěšné. Obchod s cínovým zbožím prosperoval. Uvědomovala jsem si, že Constantius by byl raději s muži Šesté divize ve velké pevnosti za řekou, ačkoliv popravdě řečeno, od té doby, co divoké Kmeny za Zdí přestaly na nějakou dobu válčit, v legii bylo jen málo mužů a moc se toho tam nedělo. Zato v rušném městečku, které bylo od dob Severových hlavním městem Malé Británie, se teď

soustředila skutečná moc a Constantius zjevně patřil mezi muže, kterým se dařilo vše, co si usmyslí.
Zahlédla jsem Philipa, řeckého chlapce, kterého jsme nedávno přijali do domácnosti, a dala mu znamení, aby odnesl podnosy. Constantius, jenž dosud pozorně naslouchal vyprávění staršího z kupců, jed-
noho z těch mohutných Sylvánů, kteří obchodovali s plátnem z Ebu-raca a hrnčířským zbožím z Treveri, se na mne povzbudivě usmál.
Úsměv jsem mu oplatila, ačkoliv mi dosud připadalo neskutečné být římskou paní. Avalon mne naučil spoustu věcí, ale mezi nimi nebylo, jak uchystat formální večírek a ani jak vést společenský rozhovor u vína. Kdybych vyrůstala mezi ostatními ukňouranými děvčaty v síni svého otce, byla bych na něco podobného jistě lépe připravena. Constantius však potřeboval hostitelku a já jsem se snažila ze všech sil, abych obstála.
Naučila jsem se malovat si obličej a vlasy vyčesávat do drdolu převázaného přes čelo řeckou stuhou, abych skryla srpeček mezi obočím. Constantiovu obchodu se dařilo a dělalo mu potěšení dát mi občas nějaký ten dárek. Měla jsem plnou zásuvku plátěných šatů a tunik z jemně tkané barvené vlny, spoustu náušnic a k tomu přívěsek z ga-gátu zpracovaný místními řemeslníky měl oválný tvar a byl na něm vyobrazen Constantiův a můj obličej.
Tradiční ženskou prací u Římanů bylo předení a to jsem uměla dobře. Ale když jsme přijeli do Eburaca, dovedlajsem řídit domácnost asi tak jako bitvu. Neměla jsem ani čas, aby se mi stýskalo po Avalonu, tolik jsem se toho musela naučit.
Naštěstí jsme měli vynikající kuchařku Drusillu. Constantius za poslední rok viditelně zmohutněl. Kuchařka odmítala, abych jí jakkoli pomáhala, i kdybych se ve vaření vyznala. Požadovala však po mně, abych se naučila zpaměti, kolik čeho do jídel použila, abych, kdyby se některý z hostů ptal, dovedla dát recept jako doklad jejího kuchařského umění.
Philip právě přinášel další chod byla to mísa kapusniček zvaná coliculis, vařená s paprikou a hořčičnou natí. Jídlo bylo okořeněno tymiánem a podáváno s pyré ze zajíce v rosolu. S důležitostí, jako kdyby prováděl nějaký obřad, nakládal Constantius porce na červené samo-ské talíře, pravděpodobně zakoupené od Lucia Viducia, který měl svoje lehátko vedle mé židle. Jeho rodina měla v prodeji keramiky vůdčí postavení. Obchodoval mezi Eburacem a Rothomagem v Galii již tak dlouho, jako tam Constantiovi příbuzní vyráběli cínové zboží.
Vzala jsem do úst sousto a potom jsem odložila lžíci. Ochutnalajsem toho již příliš a žaludek se mi bouřil. Ústřice jsem ani neokusila.
„Ty nejíš, paní - není ti dobře?" zeptal se Viducius. Byl to vysoký světlovlasý muž, kterému začínaly vlasy šedivět a vypadal spíš jako Germán než Gal.
„Jsem jen trošku unavená," odpověděla jsem, „nedělej si o mě starosti... prosím jezte, nebo mi to kuchařka neodpustí. Constantius

říkal, že do Galie cestuješ tak dvakrát za rok. Pojedeš zase brzy přes moře?"
„Velmi brzy," přikývl. „Tvůj muž doufá, že nás přesvědčí, abychom vzali jeho zboží do Germánie na lodi, která poveze naše zboží zpět. Kéž nás Nehalennia ochrání od bouří!"
„Nehalennia?" opakovala jsem po něm zdvořile. O téhle bohyni jsem neslyšela.
„Je to bohyně, kterou uctívají obchodníci. Na ostrově, kde se Rhenus vlévá do oceánu, jí postavili svatyni. Můj otec Placidus jí tam nechal postavit oltář, když jsem byl ještě dítě."
„Je to tedy německá bohyně?"
Rychle jsem se rozhlédla kolem sebe. Constantius zatáhl druhého muže, majitele lodi, do rozhovoru. Na stole teď byly další chody: par-mice pečené s olivovým olejem na paprice a na víně a čočka s pasti-nákem s bylinnou omáčkou. Od obou pokrmů jsem ochutnala, ale jíst jsem se nesnažila. Obrátila jsem se s úsměvem na Viducia.
„Snad," odpovídal muž na moji otázku. „Můj otec pochází z Treveri. Ale myslím, že bohyně má nejraději nížiny otevřené k Severnímu moři. Tam se stýkají vodní a suchozemské cesty, odtud může střežit všechny stezky."
Zřejmě jsem se nějak zatvářila, protože se zarazil a zeptal se, co se stalo.
„Nic se nestalo: jen jsem si vzpomněla na britskou bohyni, které říkáme Elen, strážkyně cest. To by mě zajímalo, jestli jsou ty bohyně totožné."
„Naše Nehalennia bývá znázorňována vsedě, u nohou má psa a přes rameno košík s jablky," odpověděl kupec.
Usmála jsem se a podívala se dolů, abych pohladila Eldri, která mi jako obvykle seděla u nohou a čekala, jestli jí hodím nějaké sousto. Posadila se, nozdry její

zachvěly a vtom jsem si všimla, že Philip přináší pečeného divočáka. Sledovala jsem ho se smíšenými pocity-ostrá vůně pečené mi zvedla žaludek, ale zároveň jsem si uvědomila, že tímto chodem hostina skončí. Opatrně jsem se napila vína s vodou.
„I Elen má ráda psy, protože ukazují cestu," řekla jsem zdvořile. „Zasvětil tvůj otec bohyni i něco zde v Eburacu?"
Viducius zavrtěl hlavou. „Pouze Jupiteru Dolichenovi, vládci slunce a duchu tohoto místa - ať jde člověk kamkoli, je vždycky dobré naklonit si ducha toho kraje."
Přikývla jsem, protože jsem teď už věděla, jak mají Římané sklon uctívat nejen genia lod, ale jakýkoli pojem filozofické abstrakce, který
vzbudí jejich zájem. Každá křižovatka a každá veřejná studna měla svoji schránku se jménem dárce, jako kdyby bohové byli schopni si jméno přečíst. I Constantius, který studoval řecké filozofy, kteří měli tak blízko k avalonské teologii, trval na tom, aby se jeho ochranným bůžkům a penátům, čili strážcům domácnosti, dostalo obětí.
„Tvůj muž má na obchody hlavu, ale zřejmě si nemyslí, že se bude obchodu věnovat," pokračoval'Viducius. „Jednoho dne ho císař povolá zpět do služby. Potom budeš muset sama jet po moři a pak třeba vyhledáš pomoc Nehalennie."
Chtěla jsem říci něco zdvořilého, ale pach pečeného masa již můj žaludek zmohl. Omluvila jsem se a pádila do atria, kde jsem se vyzvracela do keramického květináče se stromečkovitou růží.
Když mi již bylo lépe, slyšela jsem hlasitější vzrušený hovor, který znamenal, že naši hosté odcházejí. Posadila jsem se na jednu z kamenných laviček a zhluboka se nadechla chladného, květinami provoněného vzduchu. Byl konec měsíce máje a večer byl velmi příjemný. Nebylo dost světla, abych mohla ocenit ladné linie dvoupatrových křídel, která tvořila dlouhé atrium, po straně lemované kolonádou. Dům postavil stejný architekt, který navrhl nedaleký palác císaře Se-vera, a myslím, že jako většina domů v této části města, které se táhly do dálky z nízkého průčelí, měl klasickou eleganci.
Teď, když jsem měla prázdný žaludek, bylo mi lépe. Jen jsem doufala, kvůli našim hostům, že to nebude z jídla. Omyla jsem si ústa vodou z fontánky a opřela se o sloup. Pohlédla jsem k nebi nad atriem, kde vysoko na obloze stál nový měsíc. Ajak jsem přemýšlela o měsíci, uvědomila jsem si, že už bych měla mít měsíční potíže. Měla jsem i nezvykle citlivá ňadra. Dotkla jsem se prsou, vědoma si jejich nové váhy i citlivosti, a začala jsem se usmívat. Začínala jsem rozumět tomu, co mi je.
Mezi květinami v květináčích se mihl stín. Poznala jsem Constantia a postavila jsem se, abych ho přivítala.
„Heleno, jsi v pořádku?"
„Ale jistě," roztáhla jsem ústa do úsměvu. „Jsi s výsledkem jednání spokojený, má lásko?" Objala jsem ho kolem krku a on zašeptal něco do mých vlasů a pevně mě objal rukama. Chvíli jsme stáli těsně k sobě přitisknuti. Voněl jídlem a vínem a kořeněným olejem, který mu jeho otrok vtíral při koupelích do kůže.
„Můžeš poblahopřát i mně," zašeptala jsem mu do ucha. „Já ti přinesu větší radost než kterýkoli kupec. Ach, Constantie, budu mít tvoje dítě!"

Když slunce dozrávalo v léto a moje tělo se začínalo zaoblovat těhotenstvím, tehdy poprvé v životě jsem okusila skutečné štěstí. Uvědomovala jsem si, zeje to dar, kterého se smrtelníkům nedostává vždycky. Vzbouřila jsem se, když ne přímo bohům, tedy alespoň avalonské kněžce, a teď nosím dítě, které se má podle věštby narodit! Ještě dlouho potom jsem o tom věštění přemýšlela a snažila se dostat správnou odpověď na správnou otázku.
Bylo to klidné období a Eburacum se na svém místě, kam přiváželi svoje zboží obchodníci z celého impéria, majestátně vyjímalo jako královna severu. Kupcům se zde dařilo spolu s jejich bohy, počínaje Herkulem a konče Serapiem dělili se o jejich příznivý osud. Náměstí před bazilikou bylo ozdobeno dedikačními oltáři, postavenými na paměť složených přísah. Občas jsem se tu zastavila, abych vzdala hold třem matrondm, třem Matkám, které chránily plodnost, ale jinak jsem neměla k bohům žádný vztah.
Spolu s Eldri v patách jsem každý den chodila k bráně u mostu a procházela se po cestičce podél říčky Abus, která se vlévala do Fossy, kde se lodě, přijíždějící od pobřeží do přístavu, dělily o prvenství s labutěmi. Ve večerních hodinách se bílé zdi pevnosti odrážely ve vodě a zapadající slunce je ozdobilo opálem a perlami. V posledním roce nebyl můj pejsek již tak skotačivý, jako by náhle zestárl, a tyhle vycházky, kdy si mohl přičichnout ke všem ohromujícím zbytkům, které voda vyvrhla na břeh, byly vyvrcholením jeho dne. Doufala jsem, že mu to

přináší jistou útěchu ve ztrátě svobody, kterou utrpěl tím, že jsme opustili Avalon.
Ale s loďmi nepřicházelo jenom zboží, a přestože západní a východní části impéria byly politicky rozdělené, zprávy mezi nimi putovaly volně. Těsně po letním slunovratu přišly zprávy o dvou událostech, které měly ovlivnit náš život. První přinesl posel v dopise od císaře a druhou byl mor.
Seděli jsme v atriu, když jsem požádala Drusillu, aby nám přinesla večerní jídlo. Už mi zase začínalo chutnat a naše kuchařka hledala nejrůznější způsoby, jak moji chuť k jídlu zvětšit. Nevím, zda jsem na tom měla vinu, že jsem jí nedávala najevo dost úcty, nebo zda to bylo povýšené pohrdání přežívající ze staré rodiny, které mi tato žena dávala najevo jako pouhé konlubíně, ale zpočátku byl mezi námi určitý odstup. Moje počínající těhotenství mne však v jejích očích očistilo.

Snědla jsem hned několik předkrmů, když jsem si všimla, že Con-stantius nejí. Po roce, který jsem strávila v jeho společnosti, jsem v něm viděla nejen hrdinu, ale i muže. Teď jsem například věděla, že v nejlepší kondici je poránu a po západu slunce se stává podrážděným. Dovedl být pravdomluvný, až to zavánělo nedostatkem taktu, a kromě chvílí, kdy byl se mnou na loži, žil více hlavou než tělem. To, co mnozí lidé nazývali chladem, já bych nazvala uzavřeností. Nedovedl se zbavit ochranné skořápky, a když se o něco zajímal, muselo se mu například připomínat, že se má najíst.
„Ani ses jídla nedotkl," řekla jsem. „Je to moc dobré a Drusilla se bude zlobit, když neoceníš její úsilí."
Usmál se, napíchl kousek pórku a salámu, ale zůstal sedět tak, jak byl - se soustem na vidličce. „Dnes ráno jsem dostal dopis."
Najednou mne přepadl chlad. „Z Říma?" zeptala jsem se a jen stěží jsem ovládla svůj hlas.
„Ne přímo. Když psal, byl v Nicomedii, ačkoliv teď už bude bezpochyby zase někde jinde."
Upřeně jsem na něj hleděla. Nemusela jsem se ptát, kdo je on. Ale kdyby chtěl císař Constantiovu hlavu, jistě by spolu s dopisem poslal i strážce.
„Doufáni, že si nečiní právo tě zatknout?"
Zavrtěl hlavou. „Heleno, nabízí mi místo mezi svými muži. Teď teprve mohu připravit pro tebe a naše dítě skutečný život!"
Upřeně jsem na něj hleděla a snažila se rychle zaplašit hrůzu, která se mě zmocňovala při myšlence, že by to mohlo znamenat, že mne opustí. Constantius udělal vše pro to, aby se zdálo, že je šťastný, ale já jsem si dobře uvědomovala, jak mu chybí jeho vojenská kariéra.
„Můžeš mu věřit?"
„Myslím, že ano," odpověděl uváženě. „Aurelián měl vždycky pověst čestného muže - ve skutečnosti možná až příliš otevřeného. Právě proto, že nedovedl skrýt svůj hněv, zdálo se mi nejvhodnější volit vyhnanství. Již se mne zbavil - přilákat mne zpátky jen proto, aby mne pak zavraždil, mi připadá zbytečně složité."
Příliš otevřený? Potlačilajsem úsměv, chápajíc, proč byl Constantius vyhnán a proč by ho císař mohl chtít zpátky.
Soustředil se do svého nitra, v duchu počítal a plánoval a já si s bolestí uvědomila, že kdyby měl být naplněn jeho osud, tak jak jsem věštila, jeho pozornost ke mně by ochabla. V tu chvíli jsem si zoufale přála, abychom byli obyčejnými lidmi, žijícími spokojeně společný

život zde, na kraji impéria. Avšak i ve slábnoucím světle jako by z něho vycházela jakási záře, která přitahovala můj pohled. Kdyby byl Con-stantius obyčejný člověk, nikdy by se byl neobjevil v Avalonu.
„Když Tetricus na západě vládne, nebudu moci využít jízdního doprovodu," řekl po chvíli. „Vydáme se však na cestu jako celá domácnost. Část cesty urazíme po vodě - pojedeme přes Britské moře a pak si najmeme loď po Rhenu. To bude pro tebe snazší." Náhle se na mne podíval. „Pojedeš se mnou, viď?"
S hořkostí jsem si uvědomila, že jedna z výhod, že nejsem řádně provdaná, je, že si Constantius na mne nemůže činit žádné nároky. Ale vázalo mne k němu naše dítě, které jsem nosila v lůně - to dítě a vzpomínka na proroctví.
Kdyby byl Constantius bez závazků, mohl se sbalit na místě, ale chtěl přestěhovat celou domácnost a také chtěl předat obchod do schopných rukou. Za rok, co se zabýval obchodováním s cínovým nádobím, se jeho podnik rozrostl. Všichni otroci, kteří vlastně zodpovídali za jeho provoz, byli velmi zkušení, ale objem výroby začal být nad schopnosti správce, který se o ty věci dříve

staral, a nalézt vhodného předáka a do všeho ho zasvětit, to chtělo svůj čas.
V tu dobu již zemi zachvátily první případy moru. Říkala jsem si, že kdyby nemoc zdecimovala císařovy zaměstnance tak, jako zpustošila obyvatele Eburaca, mohla by být Aureliánova pozvánka spíš známkou zoufalství než velkomyslnosti.
Náš malý otrok Philip onemocněl a já jsem jej přes Drusilliny protesty ošetřovala. Nemoc se projevovala vyčerpávajícím kašlem a dlouhotrvajícími horečkami. Ale tím, že jsem jej balila do vlhkých látek a dávala mu výtažky z vrbové a březové kůry, jak jsem se tomu naučila v Avalonu, podařilo se mi i přes poslední nápor horečky udržet Phi-lipa naživu.
Nikdo jiný v naší domácnosti neonemocněl, ale hodiny vypětí, které si péče o nemocného vyžádala, mne připravily o sílu. Začala jsem krvácet a po několika hodinách křečovitých bolestí jsem svoje dítě potratila.
Léto i naše přípravy na odjezd z Británie se pomalu blížily ke konci, když mi jednou Philip přišel do mého pokoje ohlásit návštěvu.
Ležela jsem zabalená v šále na kanapi, Eldri byla stočená u mých nohou. Bylo teplo, ale minulou noc se od moře přihnaly mraky a vzduch byl prosycen vlhkostí. Constantius odešel na nějakou schůzku do

mithraea - ne na obřad, protože ty se vždycky prováděly v noci -, byla to jistá záležitost spojená s chrámem. Netušila jsem, jaké úrovně při učení dosáhl, ale jeho úřední činnost si žádala vysoké postavení v náboženské organizaci.
Předstíralajsem, že si čtu romanci od Longa, kterou mi Constantius přinesl, abych se procvičila v řečtině. Jmenovalo se to Daphnis a Chloe a exotická dobrodružství, která se v románě popisovala, mne měla dostatečně upoutat. Ale abych řekla pravdu, já jsem při tom čtení usnula. Hodně jsem toho v poslední době naspala - bylo tak jednodušší zapomenout na to, že ještě nedávno se v mém lůně vyvíjel nový život. Když na mne promluvil Philip, znovu jsem rozmotala svitek.
„Řeknu jí, aby šla pryč," bránil mne Philip. Od svého zotavení a mé nemoci se stal mým stínem, jako kdybychom byli spojeni společnou bolestí.
„Ne, kdo je to?" zeptala jsem se a rychlým pohledem přelétla místnost, abych se ujistila, jak to u mě vypadá.
Stěny byly vymalované sytě zlatou barvou, girlandy ve tvaru akan-tových listů splývaly kolem oken a na zemi leželo několik pruhovaných koberečků bránících chladu od nohou. Utkali je místní lidé. Na jednom ze stolků stál košík s vlnou a vřeteno, na druhém se válely další svitky na čtení, ale v místnosti bylo čisto. Jestli se žena některého z Constantiových společníků obtěžovala mne navštívit, budu se snažit být k ní zdvořilá.
„Myslím, že prodává byliny. Má zakrytý košík. Říkala, že má lék na tvoji nemoc," dodal nešťastně. „Nic jsem jí neříkal, paní, to ti přísahám."
„To je v pořádku, Philipe. Ti lidé se hned všechno dozvědí. Bezpochyby o mých potížích zaslechla od někoho ve městě. Třeba mi opravdu pomůže." Povzdechla jsem si. „Můžeš ji uvést."
Popravdě řečeno, velké naděje jsem v ženu nevkládala, ale copak nestačilo, že se Constantius musí táhnout se ženou přes celou říši, ještě musí být churavá? Ale v hloubi duše jsem věděla, že přes všechny všeléky, jimiž se mne lidé, kteří to se mnou mysleli dobře, snažili léčit, nejdůležitější bylo, abych se vyléčit chtěla.
Philip byl za okamžik zpátky a uvolňoval cestu staré ženě, která vstupovala do místnosti. Ještě než jsem spatřila její tvář, vyvolaly ve mně smysly, které jsem přestala používat, nepříjemné mrazení. Když žena začala rozbalovat košík, poznala jsem, že tady šlo o poznání.

Nejdříve to byla stará, sehnutá žena v potrhané šále, jako stovky jiných, které přicházejí do města prodat svoje zboží. Po chvíli ji ale prozářil majestátní lesk a vypínala se přede mnou do výšky, že se do místnosti málem nevešla. Philip roztáhl oči úžasem.
„Paní...," bez přemýšlení jsem povstala a sklonila hlavu na pozdrav. Popadla mne zloba a narovnala jsem se. „Co tady děláš?"
Philip, Bohyně mu žehnej, udělal krok ke mně, aby mne ochránil. Další slova, která mne napadala, jsem raději spolkla.
„Totéž bych se mohla ptát já tebe," řekla Ganeda, „proč jsi uzavřena mezi těmito stěnami? Musíme si promluvit. Vyjdi ven na světlo a na vzduch!"
„Jsem nemocná," hájila jsem se chabě.
„Nesmysl - nikdy ti nebude lépe, když se tady budeš krčit jako psík. Pojď!"
Předpokládala, že ji hned poslechnu, tak tedy zamířila ke dveřím.
Eldri seskočila z kanape, slabě zavrčela a moje ústa se roztáhla do úsměvu. V

atriu nás aspoň nikdo neuslyší. Dala jsem Philipovi znamení, aby zůstal vevnitř, popadla jsem šálu a následovala ji.
„Co jsem udělala, že jsem si vysloužila takovou poctu?" zeptala jsem se suše a posadila se na kamennou lavičku. Ukázala jsem Ganedě, že se má také posadit.
„Zůstala jsi naživu," odpověděla velekněžka stručně. „Avalon zachvátil mor."
Hleděla jsem na ni s úžasem. Jak je to možné? Svatý ostrov je odloučený od zbytku světa.
„Poslali k nám do učení děvče z Londinia. Byla nemocná, už když přijela. Nejdříve jsme tu nemoc nepoznali, a když jsme se doslechli o moru, bylo již pozdě. Ostatní již byly nakažené. Zemřela čtyři z našich děvčat a šest starších kněžek."
Olízla jsem si suché rty. „Dierna ne?"
Ganedina tvář se na okamžik rozzářila. „Ne. Mé vnučce se daří dobře." Vyslechla jsem si jména těch, které nemoci podlehly. Byly to ženy, se kterými jsem sdílela intimní chvilky obřadů, které se o mne staraly a učily mne, jiné, které jsem zase učila já... a Aelia.
Zavřela jsem oči, abych potlačila slzy, které se mi draly zpod víček. Kdybych byla neodešla z Avalonu, mohla jsem o ni pečovat, napadlo mne bolestně. Zachránila jsem Philipa, ke kterému jsem cítila jen laskavost, jistě by bývala moje láska uchovala i Aelii na tomto světě. Anebo by si mor vyžádal i mne. V tu chvíli mi oba osudy připadaly stejně žádoucí.

ji, žes mi to přijela sdělit," řekla jsem konečně.
„Ano, vím žes ji měla ráda," odpověděla kněžka stroze, „ale proto jsem nepřijela. Je tě třeba v Avalonu."
Rozšířila jsem úžasem oči. „Jak velkorysé!" procedilajsem skrz zuby. „Jsi bezradná, tak mne chceš vzít zpátky!" Prudce jsem se zvedla, až mi šála sklouzla z ramen. Začala jsem rozčileně chodit sem a tam. „Ne." Otočila jsem se k ní. „Odřízla jsi moje spojení s Avalonem. Ten první měsíc, kdy moje rána ještě krvácela, jsi mne mohla zavolat zpět. Teď už mi zbyla jenom jizva."
Ganeda netrpělivě pokrčila rameny. „Spojeníje znovu navázáno. Je tvojí povinností se vrátit."
„Povinností!" vykřikla jsem. „A co moje povinnost ke Constantiovi?"
„Nemá na tebe žádné právo, a teď s ním nejsi spojena ani tělem, když jsi přišla o dítě."
„Tak to chápeš ty!" vykřikla jsem a sepjala ruce přes prázdné břicho. „Co svazky, které spojují srdce a duše? Co proroctví?"
„Myslíš si, že tím můžeš ospravedlnit svoji vzpouru?" sykla Ganeda opovržlivě. „Záchvat chtíče by se spíš dal odpustit, má drahá."
„Nepotřebuji, abys mi něco odpouštěla! Nechci to!" Slyšela jsem, jak mi stoupá hlas, a snažila jsem se ovládnout. „Měla jsi právo mne potrestat, ale ne vodit sem tam jako nějakou loutku. Byla jsi to ty, ne já, kdo zrušil moji přísahu Avalonu. A proto neporuším přísahu, kterou jsem dala Constantiovi. O tohle dítě jsem přišla, to je pravda, ale budu mít další. Viděla jsem, jak chovám v náručí dítě!"
Ganeda s kyselým výrazem přemýšlela o mých slovech. „Když jsme připravovali ten obřad, Arganax vypočítal pohyby hvězd. Víme, co by předpověděly pro dítě počaté o beltanských ohních. Kdoví, co bude dělat dítě, které porodíš Constantiovi? Říkám ti, že přijde den, kdy si budeš přát, aby ses bývala nikdy nenarodila!"
Pozvedla jsem obočí a zahleděla se na ni. „Ach tak. Není správné, když se moje vůle příčí tvé, ale ty máš všechno právo postavit svoji vůli proti vůli bohů! Copak ses neučila, že osud spřádá naše životy podle své vůle, ne tak, jak si to sami přejeme? Můj syn se nestane nějakou loutkou Avalonu!"
„Potom bude lepší, když se budeš modlit, aby aspoň věděl, jak sloužit bohům!"
„O tom nemusíš pochybovat!" vykřikla jsem hrdě. „Bude synem Obnovitele světla a kněžky z Avalonu!"
„O vůli bohů nepochybuji," odpověděla Ganeda velmi tiše, „ale dlouhý život mne naučil nevěřit mužům. Přeji ti všechno nejlepší,

L
Vyběhla jsem na kopec až v poslední chvíli, kdy jsem uviděla její bílé tělo mizet v houští po pravé straně cesty.
„Eldri! Vrať se!"
Pes se nevracel, znovu jsem ho zavolala a rozeběhla se za ním. Teď jsem viděla,

že houštím vede cestička, tak úzká, že jsem jí sotva prošla.
Za ní se rozprostírala louka plná mlhavého zlata. Ve třpytivé přízemní mlze jsem zahlédla Eldri, jak si vyšlapuje ke sloupu z tmavého kamene. Zastavila jsem se a zahleděla se na něj. Stály tam tři sloupy, nerovnoměrně rozmístěné po louce, asi tak na šíři fóra. Již dříve jsem viděla megality, ale nikdy ne takhle vysoké a žádný z nich nedosahoval výšky sloupořadí v chrámu Serapida.
„Eldri, dávej přece pozor," zašeptala jsem, ale měla jsem si vzpomenout, že je to pes z pohádkové říše, který je zvyklý na zázraky, protože u nejbližšího sloupu se Eldri posadila, ztěžka oddechujíc, a čekala, až k ní dojdu.
„Nu, má drahá, copak jsi našla?"
Pes naklonil hlavičku a potom se otočil zpátky ke sloupu a s očekáváním na něj hleděl. Pomalu jsem sloup obešla, ze zvyku jsem se pohybovala po směru slunce. Kámen byl velmi tmavý, krásně ohlaze-ný, víc, než bývá u staveb pocházejících z dávné doby zvykem, a na vrcholu, který byl ozdoben několika rýhami, se mírně zužoval. Oranžové a bílé lišejníky obrůstaly jeho tmavý povrch. Chápala jsem význam kruhů při stavbě Mohyly, ale nedovedlajsem si představit, proč tu byly postaveny tyhle sloupy.
Opatrně jsem přistoupila ke sloupu, dlaněmi jsem se opřela o kámen. Povrch byl chladný, ale nechala jsem proudit rukama do kamene svoji energii, která jej ukotvila v zemi.
Nebyla jsem tam. Místo toho jsem měla pocit, že držím nějaký pevný předmět plující ve vzduchu, ve kterém jsem se vznášela i já, jako kdybych si vyjela na loďce do středu jezera, abych si zaplavala. Ten pocit byl docela příjemný, jakýsi přenos vytržení a pro mě, kterájsem takový pocit přes rok postrádala, to bylo velmi svůdné. Dlouze jsem vydechla a nechala svoje vědomí proniknout ještě hlouběji do kamene.
Nekonečně dlouhou chvíli jsem vnímala jen ten pocit. Pak jsem si uvědomila, že se mi přestává točit hlava. Sloup znovu pevně stál pod mýma rukama, a když jsem se narovnala a rozhlédla se kolem sebe, všimla jsem si, že se svět změnil.
Sloupy teď stály na otevřené planině. Zlaté světlo zapadajícího slunce se změnilo ve stříbrnou zář, která neměla svůj zdroj ani žádný směr, ale zcela stačila na osvětlení zářících postav, které tančily ve dvojitých kruzích kolem kamenů. Eldri běhala s nimi, skotačila mezi tanečníky jako štěňátko a radostně poštěkávala.
Vystoupila jsem zpoza sloupu a chtěla jít za ní, ale zjistila jsem, že jsem se pustila do tance. Uchopily mne pevné ruce a radostné tváře mne přiměly smát se s nimi. Nohy jsem měla lehké, do té doby jsem je po potratu vyčerpaně vlekla. Cítila jsem se volná a veselá, jak jsem již dlouho nebyla. Naposledy, když jsem se ocitla v pohádkové říši.
V tu chvíli jsem pochopila, že tím, že jsem ke kamenům přišla při západu slunce, jsem otevřela cestu mezi dvěma světy. Nebo mne sem dovedla Eldri. Rozhodně skotačila tak, jak jsem ji už dlouho neviděla byla radostí bez sebe, jako někdo, kdo byl dlouho ve vyhnanství a vrací se po letech domů.
Konečně si přiběhla odpočinout k nohám někoho, kdo stál u hlavního sloupu. Nakonec mne vír tance strhl do stejného místa. Zastavila jsem se, krev mi dosud po svižném pohybu rychle proudila v žilách, a uvědomila jsem si, že osoba, která tam stojí, je Královna vil.
Tentokrát měla na sobě barvy letní sklizně, na hlavě měla korunu spletenou z klasů pšenice a na sobě šaty barvy světlého zlata. Eldri již byla uvelebena v jejím náručí.
„Paní, kde ty ses tu vzala?" zamumlala jsem a krátce se uklonila.
„Kde jinde bych měla být?" její sladký hlas zněl pobaveně.
„Ale vždyť jsme od Avalonu daleko."
„A když se ti tuhle v noci o něm zdálo, jak daleko jsi od něj byla?" zeptala se.
„Ale to byl jen sen..."
„Některé sny jsou skutečnější než to, co lidé nazývají skutečností," poznamenala Paní ostře. „Bran do pohádkové říše je méně než bran, které vedou do říše snů, a přesto jim mnoho lidí věří. Člověk musí jen znát ta správná místa a vhodnou dobu, kdy je vyhledat."
„Budu schopna nalézt cestu ze země přes moře?" zeptala jsem sejí.
„I odtamtud, když budeš potřebovat, nalezneš k nám cestu, i když v jiných zemích nás najdeš v jiném převlečení a lidé nás budou znát pod jiným jménem. Jistě, pokud se nenaučíš uctívat duchy, kteří žijí v jiných zemích, nebude se ti tam dařit."
A začala mi vyprávět o bytostech, se kterými bych se měla sejít, dávala mi jména a popisy, které se ukládaly do mé paměti, ačkoliv mělo uběhnout mnoho měsíců, ba i let, než jich použiji. Po dobu, kterou jsem strávila v pohádkové říši, neplynul čas a necítilajsem hlad ani únavu, ale nakonec mi Paní přestala dávat

poučení a já jsem měla pocit, že bych se měla vrátit do světa lidí.

„Mnohokrát ti děkuji, Paní. Budu se snažit splnit, co říkáš. Teď dovol mému psu, aby mne zavedl zpátky domů."
Královna zavrtěla hlavou. „Eldri tu musí zůstat. Je stará a její duše je spjata s touto zemí. Tvoji cestu by nepřežila. Dovol jí, ať zůstane tady, se mnou tu bude šťastna."
V této zemi se neplakalo, ale přesto mi vstoupily slzy do očí. Avšak pohled Královny vil byl nesmiřitelný a pravdou bylo, že Eldri, uvelebena v jejím náručí, tu vypadala šťastně. Naposledy jsem ji poškrábala za hedvábnými oušky. Potom jsem dala ruku pryč.
„Jak se teď vrátím do světa lidí?" zeptala jsem se.
„Stačí, když obejdeš kámen proti směru otáčení slunce."
Začala jsem kámen obcházet a s každým krokem světlo pohasínalo, až jsem se ocitla na louce v naprosté tmě a sama.
Když jsem došla k mostu, spatřila jsem světlo pochodní u hlavní cesty a zjistila jsem, že Constantius se vypravil mne hledat. Řekla jsem mu jen, že Eldri se ztratila a že jsem ji hledala. Věděl, jak jsem psa l milovala, a tak nebylo třeba to více vysvětlovat. Tu noc jsem našla útěchu v jeho náručí.
O týden později už jsme byli na jedné z Viduciových lodí, které směřovaly do ústí Rhena a do Germánie.

Část
l
Cesta kraoci
sh • Q
<».
i 271-272 n. 1.
•M:
Cestovat po moři znamená pohybovat se mimo čas. Člověk jen tak sedí, nemá žádné úkoly ani povinnosti a tiše uvažuje o ponuré šedé stužce pobřeží na obzoru a stále se měnící zvlněné hladině moře. Brázda za lodí se mění tak rychle jako výhled z přídě a nedá se poznat, kde člověk byl, kde je, ani kde bude, až se další řada vln převalí ve stále se opakujícím pohybu, při kterém se nedá určit, zda člověk vůbec postupuje vpřed.
Přesto jsem asi po týdnu cestování náhle ucítila nový svěží vzduch a vítr přicházející od pevniny k nám přivál vůni, na kterou jsem si vzpomínala z dětství. Od té doby, co jsme opustili Eburacum, bylo počasí pěkné, jen v posledních dnech bylo větrno. Velká obchodní loď se ve vlnách kolébala a mířila k jihu když padla noc, nebylo ani třeba ji ukotvovat. Teď jsme však zamířili k pobřeží. Objala jsem rukou zábradlí oblé přídě a nahnula se nad vodu.
„Vypadáš jako hlavy těch sošek, které jsem viděl na některých římských lodích," ozval se za mnou Constantius. Vypadal mladší a statnější, než jak jsem ho pamatovala z počátku naší známosti, a poprvé jsem si uvědomila, co pro něj znamená vrátit se znovu ke svému skutečnému životu. Dosud v myšlenkách, nechala jsem se odvést zpátky na palubu.
„Co je to?" ukázala jsem směrem k pevnině, odkud se valily šedozelené vody velké řeky a mísily se s mořem.
„To je Tamesis," prohlásil Constantius, který stál vedle mne. S novým zájmem jsem se zahleděla na rovinatou, jen místy zvlněnou krajinu zvedající se nad písečnými dunami.
„Na téhle pláži jsem si hrávala jako dítě, zatímco otec si tady prohlížel pozorovací věž," odpověděla jsem. „Vzpomínám si, jak jsem si říkala, kam asi projíždějící lodě plují."
„A teď se vezeš na jedné z nich," usmál se Constantius.
Přikývla jsem a opřela se ojeho pevnou paži. Nebylo třeba zatěžovat ho náhlým steskem po domově, který mne nečekaně přepadl. V kaž-

dém případě se s ním nedalo nic dělat. Můj otec byl mrtvý a zemřel i jeden z mých bratrů. Druhý sloužil s nepravým císařem Tetricem v Gallii. V paláci v Camulodunu vládl teď vzdálený bratranec. Domov mého dětství byl nenávratně pryč, stejně jako to malé děvčátko, které kdysi sbíralo na písčitém pobřeží mušličky. Chytla jsem se prsty za zábradlí a nahnula se nad příď, až mi vítr, který vanul od řeky v místech úzkého kanálu mezi ostrovem Tanatem a Cantiem, rozcuchal vlasy. Dvě noci jsme strávili v hostinci, zatímco Viducius měl na starosti nakládání dalšího zboží. Než jsem si však zvykla na pevninu, byli jsme zase na

vodě.
Teď jsme neviděli ani kus pevniny, aby nám ukázala směr, mohli jsme se orientovat pouze podle slunce a v noci podle hvězd, a to, jen když se vyjasnila obloha a bylo je vidět. Uvažovala jsem, zda se mi nevracejí smysly, o které mne Ganeda připravila, protože i když nás obklopovala mlha, cítila jsem za sebou Británii, a jak hodiny zvolna plynuly, začala jsem vnímat před námi novou energii. Třetího dne, když se v ranním slunci mlhy rozpustily, jsem na obzoru zahlédla malé ostrůvky a síť říčních ramen v deltě Rhena, který střežil cestu do Malé Germánie.
Cílem naší cesty byla Ganuenta, kde se v místě delty Rhena vlévá řeka Scaldis. Bylo to hlavní místo pro nakládání zboží na lodě z kontinentu do Británie. Zatímco Constantius se staral o naši dopravu po Rhenu, já jsem měla dostatek času, abych si prohlédla tržiště, ležící vedle přístavu. Věrného Philipa jsem měla po boku. Jako všude v pohraničí, mísily se zde kultury a hrdelní zvuky germánských jazyků se střídaly se zvučností latiny. Ode dnů, kdy Arminius zničil Vara a jeho legii, stal se Rhenus hranicí mezi svobodnou Germanií a impériem. Ale po celá staletí to byla mírumilovná hranice a lidé, kteří přiváželi přes řeku kožešiny, dobytek i sýry, se od Kmenů žijících na římské straně na první pohled lišili.
Dívala jsem se na řezbářské výrobky vystavené v jednom ze stánků, když jsem zaslechla svoje jméno. Otočila jsem se a poznala Viducia, oblečeného v tóze, pod paží košík s jablky.
„Chystáš se na nějakou hostinu?" ukázala jsem na ovoce.
„Ne, i když uvidím jednu vznešenou paní - chystám se do chrámu Nehalennie vzdát díky za šťastnou cestu. Rád tě vezmu s sebou, jestli chceš jít se mnou."
„To bych ráda. Philipe, musíš najít Constantia a říci mu, kam jsem šla. Viducius mne doprovodí domů."

Philip si kupce prohlížel s jistým podezřením, ale nakonec jsme v jeho společnosti strávili celou cestu na moři. Když chlapec odešel, Viducius mi nabídl svoje rámě.
Chrám byl postaven na návrší zvedajícím se na severním konci ostrova, hlavní budovu s posvátnou schránkou obklopoval čtvercový klášter, jehož věž se vypínala do výšky. Mezi votivními oltáři, které lemovaly přístupovou cestu, si obchodníci postavili stánky a nabízeli kolemjdoucím měděné medaile se zobrazeními psů a figurky Bohyně, dále jablka, která bylo možno zakoupit jako oběť, a pro hladové věřící víno, čerstvě upečený chléb a klobásy. Ovoce, které nesl Viducius, bylo mnohem lepší než to, co se prodávalo zde, tak jsme prošli mezi prodávajícími, aniž bychom věnovali jejich zboží pozornost, a vešli jsme branou na dlážděné nádvoří.
Už jsem viděla hezčí chrámy, ale tenhle působil příjemně neformálně, měl střechu z červených tašek a krémově natřené zdi. Bylo zde více oltářů. Viducius se zastavil, aby mi ukázal oltář, který před mnoha lety obětoval jeho otec Placidus. Potom podal knězi zlatý peníz, a když jsme vstupovali do svatyně osvětlené klenutými okny vysoko ve věži, přikryl si cípem tógy tvář. Na podstavci uprostřed místnosti stála socha bohyně, vytesaná z teplého načervenalého kamene. V rukou držela lod a u nohou měla vyřezávaný košík s jablky a seděl tam psík tak podobný Eldri, že mi až vstoupily slzy do očí. Když se mi znovu vyjasnil zrak, nějaký kupec právě dával jablka na podstavec. Socha bohyně hleděla nepřítomně někam za něj, vlasy měla vyčesané do jednoduchého uzlu a záhyby na šatech jí volně splývaly. Když jsem pohlédla do jejích vyřezaných očí, zachvělo mnou poznání a odhrnula jsem závoj, který mi zakrýval srpeček na čele.
Nelwlennio... Elen... Elen, stráikyně cest... Paní, nalézám tě v cizí zemi! Střež mne a veď cestou, kterou se nyní musím ubírat.
Na okamžik ticho, které se rozhostilo v mém nitru, zcela převládlo nad vnějšími zvuky. Neslyšela jsem jediný hlas, jen tiché šplouchání vody v jezírku. Připomínalo mi to Krvavý pramen v Avalonu a tehdy mne napadlo, že všechny vody jsou spojené a že tam, kde je voda, proudí síla Bohyně.
Někdo se dotkl mé paže. Překvapeně jsem vzhlédla a pochopila, že Viducius již ukončil svoje modlitby. Kněžka střežící náhrobek už na nás čekala, že nás vyprovodí ven. Aniž jsem si uvědomovala, co dělám, zeptala jsem se: „Kde je pramen?"
Překvapeně se na mne podívala a pak jí pohled sklouzl na srpeček

na mém čele a kývla hlavou, jako by chtěla vzdát náležitou poctu kolegyni.

Ukázala Viduciovi, aby zůstal tam, kde je, a vedla mne kolem sošky k otvoru v podlaze. Opatrně jsem ženu následovala po dřevěných schodech do krypty pod svatyní, vyzděné hrubým kamenem a páchnoucí po vlhkém zdivu. Mihotavé světlo olejových lamp se odráželo od plaket a sošek připevněných na zdech a odhalovalo temnou hladinu jezírka.
„Voda Rhena je poloslaná tam, kde se mísí s mořem," řekla tiše, „ale tento pramen je vždy čistý a jeho voda je dobrá. Které bohyni sloužíš?"
„Elen, strážkyni cest," odpověděla jsem, „což může být tvář, kterou nosí vaše Paní v Británii. Zavedla mne až sem. Nemám žádné zlato, ale jestli dovolíš, nabídnu ti tento náramek z britského gagátu." Sundala jsem si z ruky náramek a nechala jej klesnout do hlubin pramene. Když narazil na hladinu, jeho třpyt se odrazil v mdlém světle, voda se zčeřila a po chvíli se znovu pročistila.
„Nehalennia přijímá tvoji oběť," řekla kněžka tiše. „Kéž je tvoje cesta požehnaná."
Constantius pro nás našel nákladní loď naloženou nasolenými rybami a vydělanou kůží, která plula proti proudu řeky. Pohybovali jsme se díky úsilí dvaceti otroků, kteří seděli u vesel. Loď často zastavovala, aby naložila další náklad, a tyto zastávky mi umožnily postupně získávat dojmy o nové zemi, do které jsem cestovala. V Ulpii Trai-ane, postavené v zátoce tvořené meandrem řeky v mírně zvlněné krajině, nám v rodině velitele pevnosti dali večeři. Tento muž vlastně sloužil Tetricovi, a i když informace z východní části říše se k nám dostávaly i po řece, byl Constantius dychtivý dozvědět se nejnovější zprávy.
Tak jsme se doslechli o hořkém vítězství v Thrákii u Mons Gessax, kde Římané obklíčili poslední prchající Góty. Avšak neschopnost velitele, kterého nenapadlo použít výhodně jezdectva, si vyžádala mnohé životy. Aurelián teď pokračoval v operacích proti Vandalům v Dácii. Zdálo se, že na nějakou dobu se podařilo hrozbě barbarů čelit.
Když jsme znovu nastoupili na loď, připojil se k nám nový cestující. Říkali mu Otec Clemens a byl to pomenší kulaťoučký křesťanský mnich, kterého římský biskup vyslal, aby navštívil bratrstva v západních zemích. Zvědavě jsem si ho prohlížela, protože kromě mnichů z Inis Witrinu byl prvním knězem této víry, kterého jsem viděla.
„Ale zajisté, i v Eburacu jsou křesťané," ujišťoval nás, když se Con-

stantius zmínil o tom, odkud přijíždíme. „Přesně řečeno je to malé shromáždění, ale jejich víra je silná. Stýkají se v domě ctnostné vdovy, který slouží jako kostel," Otec Clemens na nás pohlížel s nadějí a znovu mi bolestně připomněl Eldri,jak se tvářila, když čekala, zejí hodím kostičku.
Constantius s úsměvem zavrtěl hlavou. „Nikoli, já sloužím vojenskému bohu a věčnému světlu slunce, ale ve tvé víře se zajisté dá najít mnoho dobrého. Tvoje církev se stará o nešťastné a o lidi v nouzi, alespoň tak jsem to slyšel."
„Bůh nás k tomu vede," prohlásil prostě. „A co ty, paní? Slyšela jsi o Písmu svatém?"
„Poblíž místa, kde jsem vyrostla, se zdržovala skupina křesťanů," řekla jsem opatrně. „Ale já uctívám Elen, strážkyni cest."
Otec Clemens zavrtěl hlavou. „Ježíš Kristus představuje věčnou pravdu, cestu i život," opravil mne jemně. „Všichni ostatní vedou jen k zatracení. Budu se za tebe modlit."
Byla jsem z jeho řeči zaražená, ale Constantius se usmál. „Modlitba dobrého člověka přijde vždycky vhod." Vzal mne za paži a táhl mne pryč.
„Já jsem kněžka Bohyně," bránila jsem se, když jsme došli na příď. „Proč by se měl za mne modlit?"
„Myslí to dobře," odpověděl Constantius. „Někteří z jeho souvěrců by nás oba rovnou zatratili a nečekali by na boha, až povede jejich ruku."
Zavrtělajsem hlavou. Mnich, ať již to byl kdokoliv, který se mi zjevil na Inis Witrinu, mluvil jinak. Přesto jsem v Eburacu potkala mnoho pohanů, kteří uznávali pouze vlastní obřady a řídili se vlastními zvyky. Uvažovala jsem, zda i mezi křesťany existuje rozdíl mezi obyčejnými lidmi a těmi, kteří jsou zasvěceni do tajemství.
Constantius mne objal paží, já jsem se o něj opřela a pozorovala rozlehlé pláně a lesy lemované bažinami nebo písčitými náplavy, které nás míjely. Jedna strana řeky byla římská a druhá patřila Germánům. Žádný rozdíl jsem však mezi nimi nepozorovala. Viděla jsem mapy Římanů, ve kterých se snažili vymezit svoje území, ale krajina žádné hranice neměla. V tu chvíli jsem si uvědomila pomíjivost lidských hranic, ale potom Constantius otočil hlavu a políbil mě a mne zaplavily milostné city a už jsem se k té úvaze nikdy nevrátila.
Znovu jsme zastavili v Colonii Agrippinensis, vzkvétajícím městě postaveném na

vyvýšeninĕ nad Rhenem. Zde jsme se dozvĕděli další

noviny - císař pronásledoval Góty po celém Podunají a zvítězil nad nimi v další bitvě, kdy zabil jejich krále Cannabauda a pět tisíc dalších válečníků. Senát mu udělil titul Gothicus Maximus a hovořil o Velkém vítězství. Avšak navzdory tomu se Aurelián zjevně rozhodl, že Dácie na sever od řeky je neporazitelná, a snaží se vrátit hranice impéria zpět k Dunaji.
„A mně nezbývá než přiznat, že má pro to dobré důvody," prohlásil centurio, se kterým jsme mluvili, „stejně jako když tady na jih odtud opustil agri decumates a stáhl jednotky zpátky k Rhenu. Řeky tvoří pěkné jasné hranice. Možná si Aurelián myslí, že barbaři budou mít moc práce sami se sebou a nás nechají na pokoji. Ale tak jako tak ve mně kypí žluč, když si pomyslím, kolik krve jsme prolili, abychom to území udrželi."
Constantius ztichl. „Narodil jsem se v Dácii Ripensis. Připadá mi to| podivné, že se má stát hraničním pásmem. Mám za to, že Gólové! budou bojovat o všechno, co zbylo z Carpi a Bastarnae, stejně jako o toj bojují teď Vandalové."
„Vandalové už ne," opravil ho centurio. „Aurelián je přivedl jako| spojence a vytvořil z nich pomocné sbory."
Constantius se zamyslel: „To by mohlo být výhodné bohové vědí,! že Germáni si vychovávají dobré bojovníky."
Loď nás dovezla až do Borbetomagu. Tam jsme se připojili ke skupině kupců, kteří vezli svoje naložené muly podél Niceru a pak přesj kopce k Dunaji. Čím dále jsme jeli, tím více jsem si uvědomovala, jak| hustě je krajina, kterou jsme projížděli, zalidněná. Za celý život jsem! nebydlela dále než jeden den cesty od moře, ale teď mne obklopovala! pevná zem a i ty nejmohutnější řeky nebyly víc než krví protékající! jejími žilami.
Ačkoliv tyto země už legie opustily, dosud se nevrátily k původními barbarským zvykům. Vily a hospodářská stavení, která Římané postavili na krajích lesa, dosud vzkvétaly a my jsme s radostí přijímali jejich pohostinnost. A mně tato vyhlídková cesta Germanií přinesla nečekaný přínos, jímž byla manželova pozornost, kterou mne po celý čas zahrnoval. Když byl Constantius poprvé odvelen k armádě, byl přidělen k posádce pohraničních limes a dobře se s nimi seznámil. Když mi vyprávěl historky z posádky o jejích bitvách, udělala jsem si obrázek o někom, kdo bude schopen se o mne dobře postarat.
Ale s každou mílí, kterou jsme urazili navíc, se moje dosavadní minulost vytrácela a postupně se ze mne stávala jedině a bezezbytku

Julia Helena a vzpomínky na Eilan, která kdysi bývala kněžkou z Ava-lonu, pomalu bledly, až se staly pouhým snem.
Měsíc putování nás přivedl k dolnímu toku Dunaje, kde jsme si našli další loď, která nás měla zavézt dále po proudu řeky. Zde velká řeka tekla na východ mezi Suevskými kopci a vlévala se do nížiny Rhaetie. Když se vyčistily podzimní mlhy, jižně na obzoru jsme zahlédli sněhem pokryté vršky Alp, které se postupně přibližovaly a snižovaly, dokud řeka neprotekla mezerou mezi horami a prudce se pak nestočila kjihu do široké Panonské nížiny.
Tahle řeka byla ve skutečnosti mnohem delší než Rhenus, ale poněvadž jsme pluli po proudu, pohybovali jsme se rychleji. Nakonec jsme se stočili znovu na východ a blížili se, jak mne Constantius poučil, k Euxinskému moři. Kjihu se rozkládala země Graecia, o které mi Corinthius vyprávěl tolik příběhů, a na severu ležela Scythia a neznámé země. Samotná krajina mi napověděla, že jsme vskutku ujeli kus cesty. Jak se rok chýlil k zimě, vály z hor studené větry, ale dny nebyly dosud krátké a stromy a rostliny byly jiné, než na jaké jsem byla zvyklá.
Myslela jsem, že zůstaneme na lodi až do Euxinu, ale když jsme se zastavili v Singidunu, Constantius se hlásil veliteli pevnosti a zjistil, že ho tam čekají příkazy zanechané pro případ, že by se ubíral touto cestou. Císař, který se vypořádal s barbary, se chystal na pochod do Palmýry, kde se Zenobia pokusila osvobodit svoje pouštní království z římské nadvlády.
Aurelián si žádal přítomnost Constantia a chtěl ho ihned. Jeho žádost obsahovala povolení využít poštovní koně a nárok na ubytování ve vládních budovách při cestě. Philip a Drusilla jeli za námi s naším zbožím a já s Constantiem jsme se vydali na koních po dobré vojenské silnici, která vedla Moesií a Thrákií do Byzancie. Odtud nás převoz dopravil přes Marmarskou úžinu do provincie Bithýnie a do města Nicomedia, kde nyní sídlil císař se svým dvorem.
„Jen počkej, až přijde léto - tahle země dovede být krásná," prohlásil Constantius. Snažil se mi svým tónem dodat odvahy, jako kdybych byla nováčkem, kterému se stýská po domově. Nebyl tak daleko od pravdy, pomyslela jsem si a

přitáhla si šálu těsně kolem těla. Byli jsme tu již přes čtyři měsíce, z nichž Constantius většinu času trávil popojížděním mezi Dřepaném a Nicomedií, kde se císař chystal na palmýr-ské tažení. Zenobia, která se nazývala královnou východu, si činila

nároky nejen na svoji rodnou Sýrii, ale i na Egypt a části provincie Asie. Do měsíce bude armáda, která byla vyslána, aby ji potrestala, už pryč.
„Teď máme únor," připomněla jsem mu. I když jsme byli poblíž úžiny, kde neležel sníh, kosti jsem měla prokřehlé chladem. Vila, kterou mi Constantius najal, byla vlhká a byl tam průvan - byl to dům postavený lidmi z jihu, kteří nechtěli věřit, že někdy bude zima. Nebylo to nic překvapivého, pomyslela jsem si ponuře, protože město Drepanum, dolů po pobřeží směrem od Nicomedie a přes úžinu z Byzancie, bylo velmi oblíbeným letoviskem, kam se dvůr uchyloval, když nastala letní vedra. V zimě se daly doporučit pouze lázně s horkými prameny.
„Británie je chladnější," začal a pláty jeho kyrysu zachrastily, když se otočil. Dosud jsem si nezvykla na to, jak ve vojenském šatu vypadá, ale bylo mi jasné, že obchodník, kterého hrál v Eburacu, byl jen z poloviny mužem, kterým měl Constantius být.
„V Británii," řekla jsem na to, „stavějí domy tak, aby ochránily před zimou!"
„Je pravda, že když jsem tu byl naposledy, bylo léto," vzdal se nakonec Constantius a zahleděl se otevřenými okenicemi na déšť, který dopadal v těžkých kapkách do jezírka v atriu, kde rostly lekníny. Po velkou část uplynulých dvou měsíců pršelo. Znovu se ke mně obrátil, tvář měl tentokrát vážnou.
„Heleno, udělal jsem chybu, že jsem tě vytrhl z domova a vlekl tě až sem. Víš, byl jsem tak zvyklý na vojenský život a na to, že všechny ženy důstojníků se svými muži cestují z místa na místo po celém impériu. Nikdy mne nenapadlo, že ty si na takový způsob života budeš těžko zvykat a že třeba..." Pokrčil zoufale rameny a upíral na mne omluvný pohled.
Ztěžka jsem polkla a hledala ta správná slova. „Má lásko, nesmíš si to tak brát, když si na něco stěžuji. Chápeš to? Teď jsi pro mne mým domovem ty."
Jeho plovoucí pohled se zaostřil, jako když slunce vyhlédne skrz mraky. V tu chvíli jsem ho obdivovala, vzal mne potom do náručí, opatrně, protože jsme už věděli, že jeho brnění mi může způsobit modřiny, a v tu chvíli jsem už zimu nepociťovala.
„Musím jít," řekl po chvíli, s ústy přitisknutými k mým vlasům.
„Já vím." Jen neochotně jsem ustoupila z jeho teplého náručí a snažila se nemyslet na to, jak brzy se odebere pryč a na jak dlouho se vzdálí, až se vypraví na tažení do Palmýry. Pláty jeho kyrysu lehce

zaskřípěly, když se sehnul, aby si vzal byrrus, těžký chlupatý plášť s kapuci, který se nosil v Británii.
„Než dojedeš do města, budeš naskrz mokrý," řekla jsem mu bez velkého soucitu.
„Jsem na to zvyklý," usmál se na mne a já si uvědomila, že nejenže je to pravda, ale že se skutečně v nepřízni počasí dokonce vyžívá.
Doprovázela jsem ho ke vchodu a otevřela mu dveře. Náš dům stál uprostřed svahu nad hlavní částí města. Tašky na střeše a mramorové sloupy fóra dole pod námi svítily v padajícím závoji deště. Philip držel Constantiova koně, starý vlněný plášť měl proti dešti přetažený přes hlavu.
„Omlouvám se, chlapče, nechtěl jsem tě nechat čekat!" oslovil ho Constantius a chopil se opratí. Když se chystal nasednout, ozvalo se zapištění a kůň, jankovitý hnědák, pohodil hlavou a ucukl. Constantius se s ním pustil do kříž ku a Philip ustoupil stranou a popadl koně pevně za uzdu, aby se jeho pán mohl vyhoupnout do sedla. Dále jsem ho již nesledovala, protože se znovu ozval pisklavý zvuk, bylo to spíše zakňučení. Zahleděla jsem se na hromadu odpadu pod okapem. Hýbe se to, nebo to je jenom vítr? Zvedla jsem větvičku, kterou servala vichřice, a začala s ní opatrně hrabat. Něco se zachvělo a najednou jsem pohlížela do jasných černých očí.
„Heleno, dávej si pozor, může to být nebezpečné!" vykřikl Constantius a popojel na koni blíže. Z hromady odpadků se ozvalo zavrčení, které se nedalo s ničím zaměnit. Zbytky smetí byl vlastně chomáč zplihlých chlupů vypadalo to jako v dešti zapomenutá kožešinová čapka.
„Je to štěňátko!" vykřikla jsem, když se mezi očičkama objevil černý knoflík čumáčku. „Chudáček!"
„Vypadá jako utopená krysa," zamumlal Philip, ale již si sundával vlněný plášť a podával mi jej, jen abych si nemusela svléknout vlastní šálu.

Něžně jsem odhrnula směsici listí a bláta, kterou bylo štěňátko obaleno, a zvedla je. V ruce jsem necítila žádné teplo. Myslela bych si, že bude to stvoření mrtvé, nebýt dychtivého pohledu v jeho jasných očích. Konejšivě jsem něco mumlala a přivinula zvířátko ke svým prsům. Pomalu se začala zaplňovat prázdnota, kterou jsem cítila od té doby, co se ztratila Eldri.
„Dávej si pozor," napomenul mne Constantius. „Může být nemocné a určitě bude mít blechy."
„Ach ovšem," odpověděla jsem, ale ve skutečnosti jsem nevěřila, že

by taková blecha měla zájem o pouhou hromádku kůže a kostí, kterou jsem držela v ruce. Cítila jsem, jak mu tluče srdce. „Postarám se o tohohle drobečka, jak nejlépe budu umět."
„Tak já tedy jedu," Constantius neklidně uchopil opratě.
„Ale jistě," podívala jsem se na něho a viděla jsem, že v jeho tváři polevilo jisté napětí. Laskavě se na mě usmál. Potom si natáhl kapuci svého pláště a vyrazil na blátivou cestu.
Když odjel, tiskla jsem si štěňátko ochranitelsky k hrudi a nesla je dovnitř. Vykoupala jsem ho a nakrmila. Hned vypadalo lépe, i když co se rasy týká, smísily se v něm snad všechny populace impéria. Ouška mělo schlíplá, kožíšek směsici černé a bílé a ocásek vypadal trochu jako chochol. Podle velikosti tlapiček se dalo soudit, že kdyby na začátku života netrpělo hlady, mohl by z něho vyrůst vskutku velký pes.
Dychtivost, s jakou se vrhlo na misku hovězí polévky, kterou mu Drusilla připravila, dokazovala chvályhodnou vůli k životu.
„Jak mu budeš říkat?" zeptal se Philip, který byl psu, teď, když byl vykoupaný, nakloněn.
„Myslela jsem Hylas, po milenci Herakla, kterého nymfy utopily v jezírku. V těchto krajích je to oblíbený příběh." Samozřejmě se to stalo v Chiosu, několik dní cesty po pobřeží na východ, kde se měl Hylas ztratit, když se zde Argonaute zastavili na cestě za zlatým rounem.
„Rozhodně vypadá, jako kdyby se ho někdo snažil utopit," souhlasil chlapec, a tak pes dostal jméno.
Tu noc spal Hylas v mém pokoji, a ačkoliv jsem měla postel dosud prázdnou, škrábání drobných tlapiček u nohou mne těšilo u srdce ještě i v dalších měsících, kdy byl pryč Constantius, který se odebral na jih do Sýrie, aby doprovázel císaře.
Constantius měl pravdu ve svých soudech o počasí. V létě svítilo slunce vítězně z oblohy bez mráčku a na kopcích spálilo trávu dožluta. Okna, která odolávala v únoru větrům, byla teď otevřená, aby dovnitř mohl proudit ranní vánek od moře a odpolední větřík od jezera. Místní lidé tvrdili, zeje to na tu dobu odpovídající počasí, mně ale po mlhách Británie připadalo horko nesnesitelné.
V těchto dnech jsem chodila oblečena do těch nejlehčích šatů a ležela jsem pod plátěným slunečníkem u fontánky v atriu. Hylas vedle mne ztěžka oddechoval, s jazykem vyplazeným. V noci jsem se někdy vypravila k jezeru, pes běžel pře<le mnou a Philip, s holí v ruce, mne doprovázel, podezíravě se rozhlížeje kolem sebe. Občas jsem dostala dopis od Constantia, který pochodoval v plné zbroji vzdálenými kraji.

Když jsme se dozvěděli o vítězství u Ancyry, nařídily úřady zapálit na náměstí velký oheň a stejně tak i po dobré zprávě o bitvě u Antiochie.
V létě se řada vznešených rodin z Nicomedie přestěhovala i s celou domácností do Dřepaná. Několik z těchto žen mělo také manžely na císařském tažení, ale jinak jsme neměly mnoho společného. Drusilla, která na tržišti vždycky zjistila nějaký ten drb, mi sdělila, že se říká, že nejsem Constantiova manželka, ale děvče, které našel někde v hostinci a udělal si z něho svoji konkubínu. Pochopila jsem tedy, proč ke mně místní ženy zachovávají takový odstup. Drusillu to tehdy pobouřilo, ale já jsem mohla stěží udělat cokoliv, abych takovéto dohady z právního hlediska vyvrátila. Žádnou manželskou smlouvu jsme neuzavřeli, nevyměnili jsme si žádné dárky ani nedošlo ke spojenectví našich příbuzných, kteří by ten svazek slavnostně potvrdili. Dostalo se nám pouze požehnání bohů. Popravdě řečeno, byla jsem ráda, že nemám žádné společenské závazky, protože spolu se šlechtici přišli i císařovi filozofové a jeden z nich, hubený mladík jménem Sopater, byl ochoten mne učit za peníze, které nám zbývaly z domácnosti, a za ochutnání Drusilliných pokrmů.
Chtělajsem si oprášit řečtinu, kterou jsem se učila jako dítě. V tomto kraji jsem se potřebovala naučit obyčejný jazyk, abych mohla mluvit s kupci, a stejně

tak i jemnější jazyk filozofů, abych mohla číst díla Porphyry a dalších, o kterých se tak mluvilo.
Sopater byl mladý a upřímný člověk, a když se už osmělil natolik, že mi při hodinách mohl bez studu pohledět do očí, dobře jsme si rozuměli. V těch horkých letních dnech jsem byla příliš líná, abych hýbala svým tělem, procvičovala jsem tedy alespoň svoji mysl. Potřebovala jsem nějaké rozptýlení zvláště když jsem po velké bitvě u Eme-sy neměla od Constantia ani o něm vůbec žádné zprávy.
Avšak jednou za soumraku, krátce po letním slunovratu, když jsem se vykoupala a chtěla se projít podél jezera, zaslechla jsem venku nějaký pohyb. A přes Hýlovo zuřivé štěkání jsem zaslechla zvuk, při kterém mi zadrhl hlas v krku. Rychle jsem přes sebe přetáhla šaty a s rozcuchanými vlasy, jenom v nepřepásané tunice, jsem vyběhla ke vchodu.
Ve světle zavěšených lamp jsem spatřila Constantia. Po přestálém tažení byl na kost vyhublý, vlasy měl vybledlé do barvy světlého zlata a pleť spálenou sluncem. Hlavně však - byl naživu! Teprve v tu chvíli jsem byla ochotna přiznat si, jak jsem se bála, že v té poušti zahyne. Z výrazu v jeho tváři jsem poznala, že jak mou tunikou prosvítalo

světlo, viděl mne jako nahou. Avšak v jeho pohledu jsem poznala něco víc než touhu, byla to posvátná hrůza.
„Domina et dea," zašeptal, což byl titul, na který si nemohla činit nárok ani císařovna, a i já jsem pochopila, že ho v tu chvíli vidím tak, jak jsem jej viděla v Avalonu o beltanských ohních: jako boha.
Dala jsem znamení služebnictvu, aby nás opustili, a pak jsem mu podala ruku a táhla jsem ho za sebou do naší ložnice. Hylas po prvním záchvatu štěkání ztichl, možná poznal, že Constantiova vůně do této místnosti patří. Když jsme přistupovali k posteli, slyšelajsem, jak psík uléhá přede dveřmi.
Potom jsem na psa nebo na cokoliv jiného přestala myslet. V tu chvíli pro mne existovala jenom touha po muži, kterého jsem držela ve svém náručí.
V prvním okamžiku jsme se na sebe vrhli jako poutníci na poušti, kteří našli oázu, zoufale jsme se snažili uhasit svoji žízeň. Zápasilijsme s oblečením toho druhého a potom jsme upadli na postel. Později jsem našla tuniku v rohu místnosti, roztrženou vedví. Když jsme dosáhli vrcholu, nepouštěla jsem Constantia ze svého náručí, čekala jsem, až se mu zklidní srdce.
„Bylo bojování tak zlé?" zeptala jsem se ho a pomohla mu odstranit poslední zbytky jeho oblečení.
Constantius si povzdechl. „Arabové nás hnali přes celou Sýrii, odháněli lučištníky a snažili se přepadnout nákladní vozy. Když jsme dorazili do Palmýry, Zenobia již na nás byla připravená. Nedokázali jsme místo zabrat přímým útokem - císař byl zraněný -, tak jsme se museli uchýlit k pomalému obléhání. Aurelián navrhl podmínky, ale Zenobia se domnívala, že Peršané ji zachrání. Zahynul pouze jejich král, Sapor, a vyčerpával je boj, který vedli mezi sebou. S Římem si nedělali starosti. Potom Probus přestal vyjednávat s Egyptem a přišel nás posílit. Bylo po všem a Zenobia si toho byla vědoma. Pokusila se o útěk, ale chytili jsme ji a přivedli zpátky v řetězech."
„Tak jste vyhráli - měli byste jásat," poznamenala jsem a vzpomněla si na Boudiccu musela jsem potlačit svoje instinktivní sympatie k té ženě.
Zavrtěl hlavou, natáhl se a uložil moji hlavu na svoji paži jako na polštář.
„Zenobia přísahala, že jestli ji zajmou, zabije se, pak ale zpanikařila, všechnu vinu svalila na Longina a ostatní muže, kteří jí sloužili. A Aurelián je nechal popravit. Takže nakonec zvítězila. Chápu, proč museli zemřít," dodal po chvíli, „ale zanechalo to špatný dojem. Aspoň císaři se to zřejmě nelíbilo."
Ach můj miláčku, pomyslela jsem si a uložila jeho hlavu na svoji hruď. Jsi moc jemný, abys byl využíván na takovou řezničinu.
„Když jsme zvítězili nad městem, zmocnili se ostatní muži žen," zašeptal.
„Nemohl jsem něco takového udělat, když bylo kolem tolik smrti."
Pevně jsem ho stiskla, protože mne potěšilo, že mi byl věrný, i když jsem si uvědomovala, zeje to hloupé. Nebylo to nic, na co bych měla právo se ptát, ale rozhodně to vysvětlovalo, pomyslela jsem si se skrytým potěšením, jak silně po mně touží.
„Ty jsi život," zamumlal Constantius.
'.' Rty mi přejel po bradavce. Cítila jsem, jak mi obě bradavky při jeho dotyku ztvrdly a zažehl se oheň mezi mými stehny.
„Viděl jsem tolik zabíjení... dovol, ať do tebe vložím život."
Rukama mne pomalu laskal po celém těle a bylo znát, že jeho vášeň teď předčí tu

první. Také já jsem se jeho dotykům otvírala více než dřív. V poslední chvíli se nade mnou vztyčil a já viděla, jak se jeho tvář celá rozzářila.
„Slunce!" vydechl. „Slunce svítící o půlnoci!"
Viděla jsem, jak mu tvář září, ale nedovedla jsem říci, zda je to jen světlo slavnostních ohňů zapálených na oslavu císařova vítězství. >. Za tichých hodin úsvitu, jediné chvíle, kdy bylo v tomto období chladno, jsem vstala, abych se osvěžila. Když jsem se vrátila, pohlédla jsem z okna a dychtivě vnímala chladivý vzduch na holém krku. Oheň na nádvoří byl uhašen a hýřilů se zmocnil spánek, který je hned za smrtí největší pokořitel. Dokonce i Hylas, který pozvedl víčko, když jsem vstala, si zase lehl.
Z postele se ozývaly sténavé zvuky. Constantius křečovitě svíral prostěradlo a naříkal. Zpod těsně zavřených víček mu vytékaly slzy. Spěchala jsem k němu, lehla si vedle něho a objímala ho ve svém náručí. To já jsem kdysi měla noční můry, ale od té doby, co jsem opustila Avalon, se mi již nic zlého nezdá.
„To je v pořádku," zamumlala jsem, vědoma si důležitosti svého tónu ten bude vnímat, ne slova. „Už jsi v pořádku, jsem tady s tebou..."
„Slunce svítí uprostřed noci," sténal. „Chrám hoří! Apollón! Apol-•lón pláče!"
4 Znovu jsem ho konejšila a v duchu jsem si říkala, jestli něco takového viděl při svém tažení. Císařův osobní bůh byl Bůh lásky - nevěřila jsem, že by sám nechal zničit svatyni, ale slyšelajsem, že za války se ničení někdy vymkne z rukou.

„No tak, můj milý, otevři oči, už je ráno, vidíš? Apollón vyjíždí na svém voze nad obzorem světa..."
Rty a rukama jsem se ho snažila vzbudit, okamžitě reagoval na můj dotek. Tentokrát bylo naše milování pomalé a sladké. Když bylo po všem, Constantius se úplně probral a usmíval se.
„Ach, moje královno, přivezl jsem ti dárky..." Nahý se nahýbal ke svému tlumoku, který někdo postavil za dveře, když jsme spali. „Chtěl jsem, aby sis to vzala první večer na sebe, ale tys byla krásnější jen tak v rozpuštěných vlasech."
Hrabal ve svém vaku a vytáhl něco zabaleného do neběleného plátna. Když se plátno odhrnulo, jasná barva mi až oslnila oči. Constantius vytáhl chiton obarvený na pravý císařský purpur a podával mi jej.
„Můj drahý, ale to je až moc krásné!" vykřikla jsem, uchopila látku a podivovala se jemné tkanině. Přetáhla jsem si šaty přes hlavu. Zachvěla jsem se, když mne hedvábí chladivě pohladilo po kůži, jemné záhyby mi přilnuly k tělu.
„Při bozích, purpur ti ale sluší!" vykřikl a v očích měl ohnivý pohled.
„Ale já ho nosit nebudu," připomněla jsem mu.
„Venku ne," souhlasil, „ale v naší ložnici jsi moje císařovna a moje královna!"
A aíjií v posteli, nebo mimo postel, máj milý, ty jsi můj císař! pomyslela jsem si a s obdivem si prohlížela jeho nahé tělo, ale ani zde jsem se ta slova neodvážila říci nahlas.
Constantius mne objal rukou a přitáhl k oknu směřujícímu na vy-chod. Povzdechla jsem si, naplněna láskou měla jsem pocit takové j plnosti, jaký jsem nezažila. Jistě, napadlo mne tehdy, o této noci jsem musela být obtěžkána dítětem.
Společně jsme pozorovali, jak se slunce jako vítězný vládce zvedá l nad obzor a zapuzuje ze světa všechny záhady noci.
9
272 n. 1.
Británii slunce svítilo v září jen jakoby přes mlhavý závoj, avšak náměstí v Naissu se pod jasně modrým nebem jen třpytilo. Ve stínu pod ochrannou plachtou, která tu byla rozvinuta, aby chránila rodiny císařských důstojníků, jsem cítila, jak z dlažebních kostek na náměstí sálá horko. Když mi Constantius řekl

o svém novém místě, doufala jsem, protože krajina na hranicích Dunaje v Dácii leží severněji, že tam bude chladněji než v Bithýnii, ale v létě mi v tomto vnitrozemském městě připadalo vedro ještě větší než v Dřepánu, kde alespoň trochu vál příjemný větřík od moře. Cítila jsem, jak mi skrz stužku, kterou jsem nosila přes vytetovaný srpeček na čele, proniká pot. Zhluboka jsem se nadechla a naléhavě jsem si přála, abych neomdlela. Byla jsem v třetím měsíci těhotenství a dosud mi bývalo poránu špatně, ale někdy i během dne.
Možná mám hlad, a proto se mi tak točí hlava, napadlo mne. Neodvážila jsem se totiž před obřadem se najíst.
Anebo to bylo tou silnou vůní kadidla. Dva kněži umístili vedle oltáře kadidelnice, ty se hýbaly sem a tam a s každým zhoupnutím se do vzduchu vyvalil těžký voňavý oblak. Mlha se rozpustila jako jemná záclona a najednou se objevily

sloupy, které tvořily západní stranu náměstí, kde se země svažovala k řece Navissus. Za střechami z červených tašek se třpytila vodní hladina a do dálky ubíhala zlatá strniska polí a táhly se nízké modré kopce, chvějící se v horkém vzduchu jako nějaký přelud.
„Není ti dobře?" zeptal se mne někdo poblíž.
Překvapeně jsem se podívala a snažila se soustředit na snědý kostnatý obličej ženy, která seděla vedle mne. S úsilím jsem si vybavila, že se jmenuje Vitellia, a vzpomněla jsem si, zeje ženou jednoho z Con-stantiových kolegů protektorů.
„Nic to není," odpověděla jsem a cítila jsem, že se červenám. „Nejsem nemocná, já jen...," cítila jsem znovu, jak mi žhnou tváře.
„Ale jistě. Porodila jsem čtyři děti a při třech mi bylo zle jako staré feně, ne že by feny obvykle trpěly ranní nevolností," dodala a odhalila velké zuby. „Prvnímjsem porodila, když jsme byli posádkou v Argentora-tu, druhé a třetí v Alexandrii a poslední chlapec se narodil v Londiniu."
Hleděla jsem na ni s obdivem. Následovala legionářskou orlici po celém impériu.
„Já pocházím z Británie," řekla jsem.
„Tam se mi líbilo," Vitellia přikývla, až její rozhoupaly náušnice. Na prsou jí z jemného řetízku visel přívěsek znázorňující zlatou rybu. „Ještě tam máme dům a možná, až bude manžel v penzi, se tam vrátíme."
Procesí se chýlilo ke konci. K jedné straně oltáře se přesunuli hráči na flétnu a šest děvčat rozházelo květiny mezi lidi a přešlo si na druhou stranu. Kněžka, která kráčela za nimi, se zastavila před oltářem a vhodila do ohně, který tam hořel, hrst ječmene. Vzývala Vestu, která žije v plameni.

„Slyšela jsem, že jsi z ostrova," řekla Vitellia. „Tvůj muž se odtamtud vrátil z vyhnanství a tak dobře si vedl v syrském tažení, že se z něho stal tribun."
Přikývlajsem, ceníc si toho, že tak samozřejmě přijala můj poněkud pochybný manželský stav. Od Constantiova povýšení si mne některé z žen, které mi předtím dávaly najevo okázalou netečnost, začaly vážit, ale Vitellia mi připadala jako žena, která se bude chovat stejně k rybářově ženě jako k císařovně. Znovu jsem se zahleděla na fórum.
Císař předsedal na svém zastíněném stupínku za oltářem, obklopen svými staršími důstojníky. Usazen na trůně vypadal Aurelián jako socha boha, ale když mne Constantius představil, překvapilo mne, že je to drobný člověk s řídnoucími vlasy a unavenýma očima.
Mimoděk jsem očima přelétla na konec řady, kde stál Constantius právě tak, že se ho dotýkal okraj stínu. Když se pohnul, jeho náprsní krunýř odrazil slunce. Užasle jsem na něho hleděla -jednu chvíli se mi zdálo, že stojí v aureole světla. Ale samozřejmě, pomyslela jsem si s úsměvem, pro mne byl vždycky bůh. Když se narovnal, jeho brnění se znovu zatřpytilo ve slunci. Zahlédla jsem kněze procházející vstupní branou s posvátným býkem. Zvíře bylo bílé a rohy i krk mělo ověnčené girlandami květin. Pohybovalo se pomalu, zjevně bylo omámené, aby nemohlo svým chováním nějak narušit chod obřadu. Procesí se zastavilo před oltářem a kněz začal monotónně odříkávat modlitbu. Býk se zklidnil, hlava mu visela dolů, jako kdyby ho modlitba uspávala.
Přistoupil druhý kněz, v pevných svalnatých pažích svíral bitevní sekeru. Na okamžik se rozhostilo ticho, potom máchl sekyrou. Zvuk úderu, kterým zasáhl hlavu zvířete, se odrazil od sloupořadí. Býk pomalu klesal na kolena. Když padal k zemi, jeden z kněží ho uchopil za rohy a držel ho, zatímco druhý kněz podřízl zvíře pod krkem a naznačil tvar kříže.
Na dlažbu se vyvalil proud rudé krve. Někteří z mužů, kteří ten obřad pozorovali, odvrátili oči a pokřižovali se proti všemu zlému. Je to zléjenpro býka, pomyslelajsem si s lítostí, a možná anipro něj ne, jestliže souhlasil s tím, aby byl obětován. Jistě křesťané, kteří obětovali posvátné zvíře, vědí, že smrt může být svatá. Jen mi připadalo poněkud omezené, že křesťanství kromě vlastního náboženství všechna ostatní popíralo.
Možná je smrt obětovaného zvířete něco posvátného, ale když vůni kadidla ve vzduchu přehlušil nasládlý pach krve, zvedl se mi žaludek. Přidržela jsem si závoj a zhluboka jsem začala dýchat. Bylo by neslušné a nešťastné, kdybych při obřadu vzbudila svou nevolností nějaký roz-

ruch. Závan čerstvých bylin mi pročistil hlavu. Otevřela jsem oči a Vitellia mi nabízela rozprašovač s vůní levandule a rozmarýny. Ještě jednou jsem se zhluboka nadechla a poděkovala jí.
„Je to tvoje první dítě?"
„První, které jsem tak dlouho nosila," odpověděla jsem.

„Kéž ti požehná svatá Matka boží a porodíš to dítě v pořádku," řekla Vitellia a zamračila se, když pohlédla na fórum.
Nebyl to hezký pohled, pomyslelajsem si, ale zcela jsem nechápala její nesouhlas. Snažila jsem se vzpomenout si, zda její manžel byl jedním z mužů, kteří se pokřižovali, když byl býk zabit.
V této chvíli již bylo zvíře téměř vykrvácené a níže postavení kněží se snažili naplnit své nádoby býčí krví. Jiní otevřeli zvířeti břicho a vložili játra do stříbrné nádoby, aby je mohl nejvyšší kněz prohlédnout. I císař se nakláněl dopředu, aby zaslechl jeho mumlání.
Já, která jsem byla zvyklá na tajemné tradice z Avalonu, jsem vždycky augurskou věštbu považovala za podivný způsob. Když byla mysl dobře připravena, potom se mohl ve znamení budoucnosti změnit i let ptáka či pád lístečku, stačilo přeci jen zapojit vnitřní zrak do věštění. Aspoň býka zabili čistě a s úctou. Když jsme pak večer měli z jeho masa hostinu, přijali jsme tím svoje místo v cyklu života a smrti. Přiložila jsem si ruku na břicho, které, jak dítě v mém těle rostlo, se mi začalo zvětšovat a tvrdnout.
Nejvyšší kněz si otřel prsty do lněné osušky a otočil se ke stupínku.
„Všechna čest našemu císaři, uctívanému bohy," prohlásil. „Promluvil osud. Blížící se zima bude mírná. Jestliže se utkáš v bitevním poli, zvítězíš nad svými nepřáteli."
Když jsem slyšela knězova slova, uvědomila jsem si, jak byl dav až do té doby napjatý. Několik silných mužů táhlo býka pryč, aby ho upekli pro večerní hostinu. Přišla děvčata, pozvedla ruce k nebesům a začala zpívat.
„Sláva tobě, vznešené slunce jasné', velebíme tvoji slávu, ó, ty svate'! '
Pomoz nám a uzdrav nás,
at všude vůkol krása jest , i a všichni poznají tvoji lásku."
Cítila jsem, jak mne v očích pálí slzy, když se mísily sladké hlasy připomnělo mi to časy, kdy jsem zpívala s ostatními děvčaty v Avalonu. Jak je to již dávno, co jsem naposledy vzývala Bohyni! Ten zpěv ve mně vzbudil touhu, na kterou jsem již téměř zapomněla. Zpěv patřil

Apollónovi, či jak nazývali boha slunce v podunajských zemích. Bylo zvykem, že každý císař uctíval božstvo, jež bylo jeho patronem, ale říkalo se, že Aurelián chtěl jít ještě dál a prohlásil slunce za viditelné znamení jediné všemocné bytosti, která stojí nade všemi bohy.
I v Avalonu jsem se setkala s takovou myšlenkou, i když jsme jako matku všeho uznávali Velkou bohyni. Ale také jsem se naučila, že každý upřímný pokus o uctívání si najde svého boha mezi představami, bez ohledu na to, jak se mu bude říkat. A tak jsem položila ruce na břicho, zavřela oči a vyslala prosbu, abych donosila živé a zdravé dítě.
„Pojď, paní Heleno," vybídla mne Vitellia, „obřad je u konce a nechceš přece nechat svého pána čekat. Říká se, že Constantius je muž, který má skvělou budoucnost. Musíš při oslavách udělat dobrý dojem."
Doufala jsem, že budeme s Vitellií sedět při hostině blízko sebe, ale Constantius mne posadil na lehátko hned pod stupínkem, zatímco Vitellia s manželem zůstali v dolním konci místnosti. Měla pravdu, pomyslela jsem si, když jsem si skromně rozprostřela sukně přes kotníky a pozorovala Constantia, jak hovoří s císařem. Bylo jasné, že můj manžel si získal Aureliánovu přízeň.
Snažila jsem se nevšímat si mumlavých dohadů, které se ozývaly od žen v mé blízkosti. Constantius by mne sem nevzal bez požehnání Aureliána, a to, co schválil císař, nemohly přehlušit pomluvy žen, byť vysoko postavených.
Na lehátku vedle mne ležel jeden z největších mužů, jaké jsem kdy viděla. Zjevně to byl Germán, od vlasů barvy lnu, svalnatých paží vykukujících z krátkých rukávů až po nohavice s podvazkovými pásy. Na krku však měl zlatý náhrdelník a na zápěstích i nad lokty se mu třpytilo další zlato.
„Ty jsi paní Helena, viď?" oslovil mne. Začervenala jsem se, vědoma si toho, že mne přistihl, jak ho pozoruji. Zřejmě mu to však nevadilo. S takovou postavou musí být zvyklý, že si ho lidé prohlížejí, napadlo mne. „Constantius o tobě hodně mluví." Měl hrdelní hlas, ale mluvil vznešenou latinou, podle čehož jsem usoudila, že už je nějakou dobu u legií.
„Byl jsi na tažení?"
„V poušti," protáhl obličej a natáhl před sebe svou hnědou paži. Světlou kůži měl opálenou doruda.
Chápavě jsem přikývla. Rychle jsem se naučila, že to nevyžaduje jen skromnost, ale i nutnost, aby ženy nosily závoje, když se v tomto kraji pohybují na slunci.
„Jsem vůdcem pomocných sil - alamanských kopiníků. Vy, Římané,

nedovedete vyslovit moje jméno." Usmál se. „Říkají mi Crocus. Tvůj muž mi u Ancyry zachránil život, udělal víc, než bylo jeho povinností. Složil jsem mu svoji přísahu a stal se jeho pokrevným bratrem."
Přikývla jsem, chápajíc ho možná více než kterákoli Římanka. Poznala jsem, že jeho oddanost se vztahuje i na Constantiovu rodinu.
„Děkuji ti. Můj otec byl knížetem mezi britskými kmeny a dobře vím, co to pro tebe znamená. Přijímám tvoji službu," položila jsem si ruku na břicho, „pro sebe i svoje dítě."
Crocus sklonil hlavu s ještě větší úctou. „Vidím, že co o tobě říkaje pravda." Zarazil se, když jsem pozvedla obočí, a pokračoval: „Můj lid ví, že ženy jsou posvátné, a tak, když o tobě říká, že jsi jako bohyně, vím, že to musí být pravda."
To, že si to o mně myslí Constantius, mne nepřekvapilo, ale takové řeči se hodily do soukromí ložnice. Nedovedla jsem si představit, v jak velkém nebezpečí se můj muž musel s tímhle člověkem ocitnout, aby mu odhalil svoje nejniternější pocity. Ale uvědomovala jsem si, že byly jisté věci, o kterých voják doma nemluví, věci, na které se Constantius snažil zapomenout, když ležel v mém náručí, a které se pravděpodobně nikdy nedozvím.
„Na tebe a tvoje dítě," opakoval moje slova, „zavazuji se na svou čest, že vás budu chránit před veškerým nebezpečenstvím."
Hovor pomalu utichal, až jsme seděli mlčky. Pokývala jsem hlavou a oči se mi zalily slzami. Již dlouho se mi nestalo, abych použila smysly, na jejichž základě vidí duše pravdivě. Cítila jsem, že i když tu není oltář, ani kněz či oběť, samotní bohové se stali svědky přísahy, kterou Crocus právě vyslovil.
„Vidím, že jste se již seznámili," ozval se Constantius vedle mne. Rychle jsem vzhlédla a zamrkala, abych potlačila slzy.
„Crocus se mi svěřil, že jsi mu zachránil život," řekla jsem rychle, aby si moje city nevysvětloval mylně, a uvolnila mu místo vedle sebe na lehátku.
„Řekl ti, že život zachránil i on mně?" Věnoval Crocovi úsměv, který ho měl varovat, aby ženy neděsil -vojenskými historkami.
„To nemusí vědět."
Constantius pozvedl obočí, ale dále se nevyptával. Opřel se o loket a mávl směrem ke stupínku.
„Aurelián si váží všech hrdinů z tažení - vidím, že má u sebe Maxi-miána."
Pohlédla jsem směrem, kterým ukazoval, a spatřila jsem podsaditého muže s hustými šedivějícími vlasy vypadal hrozivě jako býk. Při-

pomínal mi sedláka - jeho rodiče byli sedláci -, ale měl válečnické nadání.
„A vedle něho je Docles," pokračoval Constantius. Vedle Maximiána seděl mohutný muž s řídnoucími nazrzlými vlasy a širokým čelem. Přestože se snažil o pravý opak, byl velmi nápadný, snad to bylo jenom barvou jeho vlasů.
„Na tohohle muže se pořádně podívej. Jeho otec byl pouze dalmat-ským pasákem, dokud se ho neujal nějaký bůh. Zdá se, že se s nadáním pro válčení už narodil, aleje i dobrý správce, což je u generála ještě cennější."
„A vzácnější?" zeptala jsem se. Ale vtom již otroci začali roznášet první chody hostiny a on mi zapomněl odpovědět.
Constantius byl poslán ke kohortám Prima Aurelia Dardanorum, které sídlily v pevnosti poblíž křižovatky Navissa a Marga. Doufala jsem, že to znamená, že bude cestovat mezi pevností a domem, který l pro mne pronajal v Naissu, ale začátkem listopadu byli Dardanové i'1 odveleni, aby pomohli pronásledovat stahující se Góty. A tak Constantius, se zavazadlem plným vlněného šatstva, které ho mělo chránit před náhlou zimou, odpochodoval na sever a mne nechal doma samotnou.
Naissus chránila před větry pouze úzká řada kopců, které se táhly přes otevřenou dunajskou rovinu. Větry přicházely ze skytských stepí | a cestou přes Euxinské moře získaly trochu vlhkosti a tepla. Otočila jsem si šálu kolem ramen a říkala si, že asi brzy přijde sníh. Protože v tomto kraji uměli stavět domy proti chladu, tak moje sídlo nejenže fj mělo podlahové vytápění, ale ve velké místnosti, kterou Constantius,, vybral jako naši ložnici, bylo skutečné ohniště. Byl to prý hlavní důvod,! proč Constantius dům pronajal, jak mi řekl. Chtěl, aby mi teplo sálající! z otevřeného ohniště připomínalo domov.
Jak pokračovalo moje těhotenství, trávila jsem v té místnosti hodně! času. Připadalo mi nespravedlivé, že mne Constantius, který se mnoui přetrpěl první tři měsíce, opustil v době, kdy mi již bylo dobře a břicho! se mi začalo viditelně zaoblovat. Už jsem měla za sebou obávanél období, kdy ženy většinou potratí, a teď jsem si už byla jistá, že dítěl v pořádku donosím. Skutečně jsem

se nikdy necítila lépe. Když byloi dobré počasí, prošla jsem se s Drusillou na tržiště do středu města.|| Philip, který o mne velmi pečoval, šel krok za námi a Hylas běžel vpředu.
Dobré jídlo a dostatek lásky změnily pejska k nepoznání. Teď mi

sahal téměř ke kolenům a měl hedvábný černobílý kožíšek a divoce vlající ocásek. Pro Hýla bylo tržiště místem nekonečných možností, plným úžasných vůní a zajímavých, lákavě páchnoucích předmětů. Philip se opravdu musel snažit, aby psu zabránil šije odtáhnout domů. Pro lidskou část naší domácnosti bylo tržiště zdrojem klepů, které nám poskytovaly dostatek zpráv o tom, jak pokračuje tažení. Gólové, proti kterým vojáci bojovali, byli posledními útočníky, kteří přežili velký nájezd, jenž před dvěma lety otřásl impériem. Avšak i ve dnech, kdy si Řím dosud činil nároky na Dácii, její horské oblasti na severu odolávaly legiím v pronikání. Gótové se rozptýlili do divočiny a zmizeli beze stopy jako poslední sníh. Teď byla znovu zima a Gótové budou pro ztenčující se zásoby potravin oproti dobře živeným legionářům v nevýhodě.
Aspoň jsem v to doufala. Sedíc v teple u ohniště, myslela jsem na Constantia, jak se účastní tažení, mokrý a hladový, a bylo mi těžko na duši. Ale nemohla jsem mu nijak pomoci. Snažila jsem se vyslat vzpomínky své hladovějící duše na tu dálku, která nás oddělovala, k němu, jako kdybych mu tím mohla poskytnout nějakou útěchu.
A skutečně, jak zima postupovala, zdálo se mi, že se dotýkám jeho duše. O něco podobného jsem se pokoušela, když byl Constantius v Sýrii, ale bezúspěšně. Bylo to snad proto, že teď jsem nosila jeho dítě, že naše pouto bylo silnější, nebo proto, že mi pokračující těhotenství dodalo sebedůvěru, kterou jsem ztratila, když jsem byla vyhnána z Avalonu?
Neodvažovala jsem se o tom hlouběji přemýšlet. Stačilo mi, že za dlouhých zimních večerů můžu posedět u ohniště, tiše si prozpěvovat, česat si vlasy a nechat nad žhavými uhlíky vznášet se obraz Constantia.
Za takových večerů, těsně před slunovratem, kdy vojáci slavili narození Mithrovo, jsem viděla obraz v řeřavých uhlících velmi zřetelně. Polínko dohořívajícího dřeva se změnilo v pohoří a před ním občas vybuchl plamínek ve větvích, které se staly hranatou palisádou římského putovního tábora s řadou stanů uvnitř. S úsměvem jsem se tomu obrazu podvolila. Constantius se možná chystá právě teď v takovém táboře na noc. Nahnula jsem se dopředu, abych viděla, do kterého si lehá stanu, a najednou jsem se ocitla v táboře, když tam právě vtrhli Gótové, a dívala se na padající stany a pozorovala utíkající muže osvětlené hořící palisádou. Hroty kopí se míhaly jako prskající jiskry, jak Římané ve zmatku prchali mezi plápolajícími jazyky ohně. Zoufalá strachem jsem hledala Constantia, až jsem ho spatřila, jak stojí zády těsně u zad Croca. Bránil se s legionářským pilem v ruce, zatímco velký

Germán bojoval s delším germánským kopím. Jejich srdnatost jim zajistila bezpečný odstup útočníků.
Ale samotným se jim nepodaří přemoci celou gótskou armádu, zbytek Římanů na tom byl hůře. Nepřátel je tolik! Další skupina se vynořila za Constantiem. Instinktivně jsem skočila dopředu a něco nezřetelně vykřikla. Nevím, co viděli Gólové, ale stáhli se.
Najednou jsem si vzpomněla na tu část učení, které nám v Avalonu předváděli jako historickou zajímavost, protože bylo jisté, že té možnosti nikdy neužijeme. Za starých časů se druidští kněží učili bitevní kouzla, která měla ochránit jejich válečníky, a výkřik havraní bohyně měl moc nepřítele oslabit.
Teď jsem cítila, že se mi ten výkřik hromadí v prsou, byl to výkřik vzteku, zoufalství a naprosté bezmoci. Roztáhla jsem paže, až se z nich stala černá křídla, která mne odpoutala od země, a moje tělo i duši naplnila zuřivost. Gólové vzhlédli, ústa otevřená a prsty rozlažené na znamení obrany. Hnalajsem se k nim. Nebyli lo žádní Římané, aby dovedli chápal bohy jen jako vidění a neskutečné symboly svých božstev. Tito muži věděli, že vše, co vidí, je skutečnost.
„ Waelciryge! Halirunu!" křičeli ajá se blížila k nim. Potom jsem olev-řela ušla a výkřik, kléry se mi vydral z hrdla, je omráčil ajá zlralila vědomí.
Když jsem znovu otevřela oči, Drusilla a Philip se nade mnou nakláněli, tváře bledé strachem.
„Má paní, má paní! Co se to stalo? Slyšeli jsme výkřik."
Podívala jsem se na ně a v duchu jsem si říkala, že bych za žádnou cenu nechtěla, aby se jejich láska, se kterou mi sloužili, přeměnila ve strach.

„Myslím, že se mi něco zdálo," zamumlala jsem. „Musela jsem u ohniště usnout."
„Jsi v pořádku? A co dítě?"
V náhlé hrůze jsem si sáhla na břicho, ale všechno bylo v pořádku. „Je to syn vojáka," řekla jsem a usmála se na ně. „Toho hned tak něco nepoleká."
To Gólové strach měli, pomyslelajsem si se zadosliučiněním, jeslliže se lo, na co si vzpomínám, slalo opravdu i ve skulečnosli, jeslli se mi lo jen nezdálo. Polom jsem poslala Philipa na Irh, lak jako každé ráno, aby se dozvěděl, co je nového. Ale do lé doby jsem již doslala od Constanlia dopis, ve kterém mi psal, že se mu daří dobře, a žádal mne, abych si

nedělala starosli, jestli jsem něco zaslechla o nějaké bitvě. Nebyl raněn a v tom boji přišel o život gólský král Cannabaudes. A mimochodem, a lady jsem léměř slyšela nervózní smích, kterým Římané doprovázeli svůj údiv nad tím, že síly, které uclívají, mohou byl skulečné, Crocus tvrdí, že nepřílel byl zahnán Bohyní, klerá měla moji Ivář.
Když jsme se poprvé spojili při Velkém obřadu, Conslanlius mne viděl jako Bohyni, a slejně lak ke mně vzhlížel lu noc, co jsem počala naše dítě. Ale potom, říkala jsem si, ho to nemůže překvapoval.
Zahalila jsem se lěsněji do své šály a uvažovala, že Římané dělají jednu nebo druhou chybu - buďlo si myslí, že vidilelný svěl je jen nedokonalým obrazem ideálu, o klérem se filozofové domnívají, že převyšuje vše skulečné, nebo že žijí ve svělě nepředvídatelných sil, které je iřeba neuslále usmiřoval. Jeden názor si svět ošklivil, zatímco druhý se ho obával, a křesťané, alespoň tak jsem slyšela, dělají obojí, když vzývají svého boha, aby je zachránil před vlastním soudem.
Ale každý věřil v neblahá znamení. Kdyby se o mne Conslanlius neposlaral, mohla bych se živil díky znalostem a dovednostem, které jsem získala v Avalonu, jako věštkyně. A jaké neblahé znamení, uvažovala jsem tehdy, mohu vyčísl ve svém vidění bilvy? Položila jsem si ruku na břicho a usmála se, když jsem ucílila pohyb díllěle.
Je to tvoje chrabrá duše, která mne inspirovala, můj maličký? Jistě z tebe bude velký generál, jestliže pomáháš vyhrávat bitvy, ještě než se narodíš!
A uměla jsem i já odpověděl na lu olázku, klerou jsem Římanům v duchu pokládala? Svělajsem se nebála, ale ani jsem ho neodmílala. V Avalonu jsme pochopili iřelí způsob. Tam jsem se naučila cílil ve všem ducha lé věci a chápal, že po vělšinu času se svěl ubírá bez zvlášlního ohledu na lidstvo. Vrána, klerá kráká z vršku slřechy, nelu-ší, že člověk, kléry jí naslouchá, v jejím hlase vyslyší poselství -je lo člověk, jehož mysl musí byl uzpůsobena, aby v lom dokázal nalezl znamení. Duch se pohyboval ve všech předmělech naučit se žít v souladu s lim pohybem, to právě byla cesta moudrých.
Dítě v mém břiše se znovu pohnulo a já jsem se zasmála, prolože jsem znovu pochopila, proč vidíme Bohyni, když hledáme Ivář nejvyšší moci. Teď, když jsem měla za sebou první měsíce, kdy jsem si musela zvykal na svoje těhotenslví, cílila jsem se dobře jako nikdy předtím. Neustále jsem si uvědomovala svoje tělo a sebe jako bytosl s živolní silou, klerou je prosloupeno vše.
Jak pokračovala zima a moje břicho se zvělšovalo, brzdilo moji radosl vědomí, proč Bohyně někdy chce, aby se živol vyvíjel sám, bez

jejího přičinění. Těšila jsem se ze své role lidského rohu hojnosti, ale občas mne napadlo, že by to byla úleva svoje plodné břicho na chvíli odložit. V době, kdy se Constantius a Dardané vrátili ze svého tažení, na začátku druhého měsíce roku, se mi zdálo, že bych mohla být vystavena jako socha Taueret, socha egyptské hroší bohyně, která ztělesňovala těhotenství.
Když manželky Constantiových důstojníků zjistily, v jakém jsem stavu, rychle si pospíšily s historkami o těžkostech porodu, kterých bylo ve venkovském povědomí nepřeberné množství. A přitom mi bodře nabízely služby egyptských lékařů a řeckých porodních bab. Dokud jsem byla v Avalonu, příliš jsem se toho o rození dětí nenaučila, ale naštěstí bylo součástí našeho léčitelského učení. Když jsem se za úsvitu probudila, dosud se chvějíc hrůzou ze snu o špatně vedeném porodu, dovedla jsem svoje obavy utišit.
Avšak porodní bába, kterou jsem si vybrala, byla žena, kterou mi doporučila Drusilla, jmenovala se Marcia a mezi ženami z města měla velmi dobrou pověst. Podsaditá věcná žena s kudrnatými rezavými vlasy a kulatým bříškem, trvala na tom, že je třeba budoucí matku sledovat již delší dobu před porodem. Byla ochotná pracovat pouze pro ty, které se budou řídit její přísnou dietou a cvičením a odpočívat budou jen podle jejího doporučení.

Když mne Marcia přeměřila v podbřišku a vypočítala termín porodu, doporučila mi pohyb. Dítě je poměrně velké, sdělila mi, a porod bude snazší, když ho porodím spíše dříve. Pochopila jsem i to, co neříkala. Kdyby to dítě bylo moc velké, musela by být obětována matka nebo dítě tak jak se říká, že se narodil Caesar, přišla by o život matka, nebo by bylo naopak nutné mrtvé dítě vyjmout po částech z dělohy. Abych měla bezpečný porod, začala jsem tehdy přinášet oběti bohyni Eilythii. Pro Dítě proroctví jsem byla ochotná i zemřít, ale kdyby šlo o to koho z nás zvolit, věděla jsem, že by Constantius chtěl zachránit mě.
Když se přiblížil únor, chodívala jsem poránu s Drusillou na tržiště a odpoledne na procházky podél řeky a zpátky do kopce. Nevšímala jsem si Constantiova ustaraného pohledu. Nedbajíc na občasné bodání v břiše, kterým se lůno pomalu otvíralo, procházela jsem se za mlhavě slunných dnů i v dešti nebo i když sněžilo.
„Přece necvičíš svoje vojáky tím, že bys je nechával v nečinnosti v táboře," vysvětlovala jsem Constantiovi. „Tohle je moje bitva a já chci být co nejvíce připravená."
Sedmadvacátého toho měsíce, když jsem stoupala do kopce k naše-

mu domu, uklouzla jsem na vlhké dlažební kostce a ztěžka jsem dopadla. Drusilla mi pomáhala vstát a vtom jsem ucítila proud teplé vody, která mi vytékala z lůna a mísila se se studenou, kterou jsem měla navlhčené šaty. A potom začaly první velké porodní bolesti.
Všichni v domě se kolem mne seběhli v panické hrůze, ale já jsem doufala, že to byla jenom nehoda. Když jedno z děvčat odběhlo pro Marcii a Philip sehnal koně, aby dojel do pevnosti pro Constantia, ležela jsem na loži a vítězně se usmívala, než přišel další bolestivý stah.
Přišlo to předčasně, ale lůno, které začalo rodit, najednou nespěchalo vypudit svůj obsah. Po zbytek dne i celou další noc stahy pokračovaly. Milosrdná ztráta paměti, která ženě umožní, že je ochotna rodit znovu, mi zastírá vzpomínky na většinu času porodu. Naopak někdy si dokonce otcové tak živě vybavují bolest, že nenechají svoje ženy, aby znovu trpěly.
Pochybuji, že bych to přežila, kdybych nebyla v tak dobré kondici, a i tak si vzpomínám, že druhý den, když se moje bolesti objevovaly se stále větším odstupem místo toho, aby byly častější, jsem řekla Marcii, že kdyby si měla vybrat, musí mi rozříznout břicho a zachránit dítě. Déšť mezitím ustal a západní vítr přinesl slunce, které svítilo oknem na její rezavé vlasy, které vypadaly jako oheň.
„Nikoli," řekla tehdy. „Je pravda, že jakmile vytekla plodová voda, nesmíme porod dále odkládat, ale neboj se, jen si trochu odpočineš. Umím pár kousků, kterými se porod uspíší."
Byla jsem tak vyčerpaná, že jsem jí jen stěží uvěřila. Zavřela jsem oči a stáhla obličej bolestí, když mne dítě koplo. Musí to být těžké i pro ně, být uzavřené v těsném prostoru a snažit se protlačit štěrbinou, která je pro jeho kostru příliš úzká. Ale už si nemůže vybírat, ani já ne.
„Bohyně, co to pro tebe bude, když dáš světu další život?" vydechla jsem bezhlesně. „Viděla jsem vášeň, která pudí tebou stvořené'bytosti, aby rozmnožily svůj rod. Pomoz mi porodit toto dítě! Dám ti, cokoliv budeš chtít!"
A zdálo se mi, že z hloubi mé bolesti přišla odpověď.
„Cokoliv budu chtít? I když to znamená, zeje ztratíš?"
„Pokud zůstane naživu," odpověděla jsem.
„Budeš je mít a pak je ztratíš. Pošlape ti srdce, až půjde za svým osudem. Změny, které ti to způsobí, se nedají určit předem a nelze jim zabránit. Nesmis si zoufat. I když ti přinesou bolest, růst, změna a nejrůznější zvraty jsou součástí mého plánu a vše, co je ztraceno, se jednoho dne znovu navrátí."
Měla jsem zase silné bolesti a pořádně jsem nechápala, co Bohyně říká. Cítila jsem jedinou potřebu: porodit svoje dítě. Souhlasně jsem

přikývla a hned jsem zase byla ve svém těle. Marcia mi přiložila ke rtům šálek čaje, který byl hořký, i když byl oslazený medem. Snažila jsem se rozpoznat byliny, ale vnímala jsem pouze svíravou chuť řeb-říčku a jalovce.
Ať již to bylo cokoliv, když mi to sklouzlo do prázdného žaludku, okamžitě se projevily účinky. Stahy se vrátily s naléhavou bolestí musela jsem se vší silou ovládat, abych překonala svoji touhu vykřiknout. Znovu a znovu se vracel nával

bolestí, ale teď již jsem byla schopna rozpoznat jeho rytmus. Marcia mne posadila na stoličku pro rodičky a dala mi klůcek na kousání. Drusilla mne opřela o svoje tělo a jedno z děvčat mne uchopilo za obě ruce. Později jsem se dozvěděla, že jsem jim tiskla zápěstí takovou silou, až jsem jim způsobila modřiny.
Cítila jsem, jak ze mne prosakuje krev a horký olej, kterým mi Marcia masírovala břicho. „Vedeš si dobře," řekla mi. „Když přijde stah, snaž se ze všech sil tlačit!"
Potom mne stiskla velká ruka, já jsem zatlačila a už mi bylo jedno, zda mne někdo uslyší. A znovu a znovu měla jsem pocit, že se rozpoltím vedví.
„Už mám hlavičku," ozvala se Marcia a pak jsem cítila poslední stah a zbytek tělíčka byl venku. Před očima mi plula nafialovělá bytůstka, bezpochyby to byl chlapeček.
Jen mlhavě jsem si uvědomovala, že mne znovu zvedly na postel. Ženy se shlukly kolem mne a vycpaly mne hadry, abych přestala krvácet, umyly mě a vyměnily prostěradlo. Nevšímala jsem si jejich hovoru. Co na tom, zda jsem poničená tak, že další dítě již nebudu mít -tohle dítě žije! Slyšela jsem nadšené výkřiky i z vedlejší místnosti.
Nade mnou se objevil obličej. Byl to Sopater, muž v šatech chaldej-ského kněze, o kterém, jak jsem si vzpomínala, mi říkali, zeje astrolog.
„Tvůj syn se narodil v páté hodině po půlnoci," prohlásil Sopater. „Již pro něj máme předběžný horoskop. Mars se nachází v souhvězdí Býka a Saturn leží v souhvězdí Lva. Tento chlapec bude válečník, bude tvrdohlavý při obraně a neústupný ve vítězství. Ale Jupiter vládne ve znamení Raka a tam se nalézá i jeho měsíc - tvůj syn bude silně dbát o svoji rodinu. Ale především bude v moci Vodnáře, bude získávat sílu z Venuše a ze Slunce."
Přikývla jsem a on se vzrušeně otočil. Cítila jsem cinkot skla a uvědomila jsem si, že ve vedlejší místnosti připíjejí na zdraví dítěte. Ale to je nespravedlivé, napadlo mne tehdy. Všechnu dřinu jsem oddřela já! Ale takový byl zvyk, když muž přijímal svého syna, a měla bych tomu být ráda.

,|- Podle římských zvyklostí jsem byla nemanželské dítě, a přestože mne otec přijal podle britských způsobů, nikdy se nenamáhal, aby si obstaral listiny o formální adopci, protože vždycky počítal s tím, že budu odevzdána Avalonu. Podle římského práva jsem byla Constan-tiovou concubinou, což vyjadřovalo vztah, který byl z právního hlediska uznatelný, ale označoval přece jen něco méněcennějšího než formální sňatek. Ale i kdybychom se vzali na základě confarreatio, to znamená podle starého formálního patricijského způsobu, stejně by podle něho musel manžel přijmout dítě za své a rozhodnout, zda bude žít.
Ležela jsem v posteli, natolik vyčerpána, že jsem měla zavřené oči, a cítila jsem nepříjemné rozhořčení. Připadalo mi nespravedlivé, že muži mají takovou moc. Muž nemá s vývojem dítěte nic společného, nevyrostlo z jeho těla. Vzpomněla jsem si na Avalon, jak jsem seděla s ostatními děvčaty a Cigfolla nás učila dovednostem porodní báby.
Ženy ve starých dobách měly sílu, kterou my již nemáme. Jestliže nějaká žena měla mnoho dětí nebo neměla dost síly vychovávat dítě další či je nakrmit, protože by tím ochudila kmen v nevhodnou roční dobu, mohla dítěti pohlédnout do tváře, vztáhnout naň ruku a poslat je zpátky do temnot a nicoty, jako kdyby se bývalo nikdy nenarodilo.
Teď, když jsem ležela na svém loži a naslouchala hovoru mužů z vedlejší místnosti, pochopila jsem, co to muselo pro tu ženu znamenat. Jako mladé děvče jsem to nechápala. Až teď jsem si uvědomila, že žena se vždycky může narozeného dítěte zbavit, stejně jako je může úmyslně potratit. Muž se musí dozvědět, že jeho dítě dýchá, protože mu matka pohlédla do tváře a poznala, zeje to dobrý človíček, a svobodně se rozhodla jej krmit. Tohle dítě, které získalo život, protože jsem se tolik obětovala, abych je počala a porodila, nesmí nikdy zapomenout, že za svůj život vděčí mně.
A potom se muži shlukli v ložnici a mého synáčka mi položili do náručí. Constantius se na nás zahleděl. Zjeho tváře jsem vyčetla známky úzkosti, které musely odrážet moji vlastní bolest, ale oči mu svítily radostí.
„Dala jsem ti syna," zašeptala jsem.
„Je to krásný chlapec," přitakal Constantius, „tobě ale dal pořádně zabrat. Budeme mu říkat Konstantin."
Pohlédla jsem na zlaté chmýří na chlapečkově hlavičce, jež byla přitisknuta k mému prsu již teď hladově sál. Podle zákona může patřit svému otci, ale jsem to já, kdo nakonec svou péčí rozhodne, zda bude žít.

r.
CESTA K MOCI
153
A on žít bude! Kvůli tomuto dítěti jsem při porodu tolik vytrpěla, kvůli němujsem opustila Avalon a všechny, kterémjsem měla ráda. Musí stát za to, abych ho uchovala při životě, aby ospravedlnil moji bolest! Jak ležel u mého prsu, uvědomovala jsem si s velkým zadostiučiněním, jakou obrovskou moc má každá žena: může dát život, nebo jej zničit.
10
282 n. l.
když bylo Konstantinovi deset let, přestěhovali jsme se do starého paláce v Sirmiu. Od jeho narození jsme se stěhovali stále, tak jak byl Constantius posílán z místa na místo, ve snaze nejen přežít, ale i povýšit v nesnadných dobách, které následovaly po atentátu na císaře Aureliána, ke kterému došlo, když byly Konstantinovi dva roky. První smrt císaře mne vyděsila, protože jsem si toho mužíčka, na jehož příkaz jsme opustili Británii a začali vést nový život, počala vážit. Ale v době, kdy Aureliána vystřídal Tacitus aTacita Florianus a jeho pak Probus, jsme se už naučili projevovat dočasnému nositeli purpuru jen zdvořilost.
Probus se opakovaně projevoval jako dobrý císař, podařilo se mu zastavit pronikání barbarů do Galie a získal poražené Burgundy a Vandaly jako síy federati, spojence, jež pak poslal do Británie, aby potlačili revoltu, kterou tam vedl dočasný vládce. Můj rozum dobře chápal nutnost vojenského zásahu, ale moje srdce plakalo, když jsem si uvědomila, že Římané poslali hordu barbarů proti mé rodné zemi. Když si Probus vybral Constantia za jednoho z tribunů a převelel nás do Sirmia, bylo pro mne těžké se z toho radovat.
Konstantin však byl nadšený, že budeme žít v paláci. Ač jsem v té době měla s vedením velké domácnosti již svoje zkušenosti, bývala bych raději uvítala menší villu někde na kraji města. Novou vilu. Palác, který si Probus vybral za svoje sídlo a zároveň velitelství, si dal původně před sto lety postavit Marcus Aurelius. Těžko říci, kdy byl dům naposledy opraven. Fresky na stěnách byly pokryty vlhkými skvrnami a dra-perie byly prokousané od myší.
Ale císař nařídil, že tady bude se svým štábem žít, a jelikož Constantius byl nejvýše postaveným důstojníkem, který měl u sebe manželku, připadlo mi, abych ten dům učinila obyvatelným pro všechny. Otírala jsem si pot z čela, protože ten den byl nejteplejší z výjimečně teplého
léta, a nařídila jsem služebným, aby si vyměnily vodu, kterou drhly stěny.
„Až vyrostu a bude ze mě muž, budu stavět nové paláce," řekl mi Konstantin, když jsme se sem nastěhovali. Věřila jsem mu. Když byl malý, stavěl si z nábytku pevnosti. A teď se mu podařilo přemluvit děti ostatních důstojníků, aby v zahradě stavěly pavilony a domky na hraní, chráněné opevněním, které bylo zbudováno s vojenskou přesností.
Slyšela jsem mladé hlasy, smích dětí a příkazy, které můj syn ostatním udílel. Attikus, Řek, kterého jsme si najali, aby Konstantina učil, dal dětem dnes odpoledne volno, protože bylo prý moc horko, aby se učily uvnitř domu. Na hraní zjevně moc horko nebylo. Zdálo se, že chlapci pracují ochotněji než vojáci, které císař poslal kopat příkopy v bažinách pod městem.
„Možná že jednou bude pro legie stavět budovy," prohodil Constantius, když se den předtím vrátil večer domů a zkušeným okem stavbu zhodnotil.
Já jsem si však myslela, že naše dítě se nespokojí stavěním zdi pro vojenské účely nebo vysušováním bažin. Ať Konstantin tvořil cokoliv, vtiskával tomu vlastní představu o světě.
Dveře jídelny byly otevřené dokořán do zahrady, odkud proudil lehký vánek. Aspoň tady na východním svahu nad městem bylo trochu chladněji. Vzadu za zahradou se země svažovala k řece Savus. Tam dole, kde se ve slunci potí stovky legionářů, musí být horko k nevydržení. Ještě že Constantius se nemusí namáhat s lopatou. Přesto jsem věděla, že se vrátí celý zchvácený a žíznivý.
Určitě i děti vděčně přeruší svoji hru, aby se napily něčeho chladného. Řekla jsem služebným, že chlapci si potřebují odpočinout, a poslala jsem za nimi jedno děvče z kuchyně s hliněným džbánem s ochuceným odvarem z krup.
Konstantin zrovna stál poblíž zahradní zdi a dával příkazy dvěma dalším chlapcům, kteří zvedali trámky na proutěnou střechu stavby, kterou sami vyrobili. Jako vždycky, když jsem náhle zahlédla svého syna, musela jsem zadržet dech a pozorovala jsem, jak se mu ve světlých vlasech odráží slunce vypadal jako mladý bůh. Bude vysoký po mém otci, ale má pevné kosti jako Constantius, pomyslela jsem si. Je vyšší než většina chlapců jeho věku.
Bude to skvělý muž. Drusilla se mne snažila utěšit, když už bylo jasné, že nebudu mít další děti. Ale jakmile jsem si všimla, jak sešle vypadají ženy

stejně staré jako já jen proto, že rodily jedno dítě za druhým, uvědomila jsem si, že bych měla být vděčná. A proč bych si měla přát další děti, když mám tak skvělého syna?

„Ne, takhle to není správně." Konstantin stál s rukama opřenýma O boky, hlavu nakloněnou na stranu. „Musíme to strhnout."
„Ale, Cone," bránil se mladší z jeho pomocníků, syn jednoho z centurionů, který se jmenoval Pollio. „Teď jsme to vyzvedli!"
Usmála jsem se, když jsem zaslechla, jak mu přezdívají. Zjevně to byla zkratka latinského jména, ale v mém vlastním jazyce „con" bylo slovo, kterým se volalo na psa.
„A je horko," přidal se druhý chlapec, Marinus, který pocházel z rodiny obchodníka z města. „Můžeme si odpočinout ve stínu, dokud slunce nezapadne, a pak to dokončíme."
„Ale není to správně," trval na svém Konstantin a hleděl na ně nechápavě. „Sklon musí být v tom správném úhlu, nebo se to zřítí."
V tu chvíli jsem ho milovala. Viděl žádaný výsledek tak jasně ve své hlavě, že se nemohl smířit se skutečností, která neodpovídala jeho představě. Nu, život ho brzy naučí, že člověk nemůže vždycky přinutit svět, aby byl podle jeho představ, říkala jsem si a vzpomínala na vlastní dětství. Ať si užívá své iluze, dokud může.
Bylo nesnesitelné horko. Dokonce i Hylas, který se mi jako štěňátko motal u nohou, kdykoliv jsme šli ven, ležel teď ve stínu stavby, která právě vyvolala spor, a ztěžka oddychoval.
„Přinesla jsem vám studený odvar z krup," přerušila jsem je ve hře a slitovala se nad dvěma mladšími chlapci. „Možná, když se napijete, bude vám ten úkol připadat snazší."
Nalila jsem z oroseného džbánu nápoj do šálků a vzala si jeden k zahradní zdi. Cestou jsem vylila pár kapek před soškou nymfy v rohu zahrady. Nějakou dobu mi sice trvalo, než jsem si zvykla na posedlost Římanů obrazy, jako kdyby potřebovali ukazatele, které by jim napovídaly, že je něco svatého. Ale náhrobek s nymfou se mi líbil jako připomínka a někdy večer jsem si vyšla do zahrady a strávila v její společnosti třeba i půl hodiny.
Za zdí se táhl travnatý svah porostlý zelenou houštinou. Mezi svahem a třpytící se stužkou řeky se v horkém mlžném oparu chvěl obraz bažiny a bylo vidět zkreslené postavy mužů pracujících v příkopech
1 vysokou strážní věž, kterou sem dal přinést císař proto, aby mohl pozorovat, jak pokračují práce. V takovém počasí však ani železem obložená věž nenabízela žádné ochlazení.
Dovedla jsem si představit, jak tam stojí Probus, štíhlý a napjatý, protože byl touhle prací v bažinách posedlý, stejně jako můj syn svou stavbou na zahradě. Další idealista - každý slyšel o císařově plánu najmout pomocné síly z cizích žerní, aby střežily hranice. Jestliže Pro-

bus prosadí svou, nebude třeba, aby daně na udržení armády vybíralo impérium od svých občanů. Jestli se to stane, možná se mi podaří přesvědčit Constantia, aby se vrátil do Británie, kam se již s manželem vrátila moje přítelkyně Vitellia.
Ve stínu lip byly dlaždice, které pokrývaly horní plochy zdi, příjemně chladné, takže jsem se o ně vděčně opřela, protože mne slunce skrz listy pálilo tak, že jsem byla i pod tenkými šaty zpocená. Ani otroky nebylo možné nutit, aby v takovém horku pracovali, říkala jsem si a zastiňovala si oči rukou. Uvažovala jsem, jak se Probovi podařilo přimět muže, aby pracovali.
Avšak muži v bažinách se pohybovali s překvapivou čilostí- neviděla jsem do těch míst dost ostře, ale zdálo se mi, že i kolem věže je nějaký pohyb. Srdce se mi prudce rozbušilo, i když jsem neviděla nic podezřelého. Ale jak jsem věž upřeně pozorovala, začala se více kymácet, pak se nahnula a v oblaku prachu se snesla k zemi.
„Co se stalo?" zeptal se Konstantin po mém boku a já jsem znovu pocítila, jak jsem s tímto dítětem těsně spojena, stejně jako tomu bylo, ještě než se narodil.
„Dávej pozor." Železné pláty, kterými byla věž pokryta, se dosud třásly v ztěžklém vzduchu. Teď ale sílil další zvuk, bylo slyšet řev rozechvívající mnohá hrdla takový jsem slyšela jen jednou, když jsem se šla s Constantiem podívat na gladiátorské hry do amfiteátru v Na-issu. Byl to zvuk, který vydává dav, když muž padá k zemi.
Zdálo se mi, že vidím zástup pohybujících se mužů, kteří se blížili po cestě. Otočila jsem se.

„Pollio, Marině, na bažinách se něco stalo. Chci, abyste se hned vrátili domů." Bez přemýšlení jsem použila velitelského tónu, který jsem se naučila v Avalonu. Můj syn na mě upřel překvapený pohled a spolu s chlapci odložil šálek a spěchal domů.
„Nemůžeme tady zůstat," řekla jsem Konstantinovi nahlas. „Dobře vědí, kde císař skrývá svoji pokladnici. Běž, sbal si nějaké oblečení a pár knih." Sama jsem svolávala Drusillu a ostatní služebné.
„Ale proč utíkáme?" nechápal Con, když jsem odváděla členy své malé domácnosti po cestě pryč. Služebné plakaly, tiskly v náručí svoje rance, avšak Drusilla se tvářila nespokojeně. „Císař jistě vzpouru zastaví, než se stačí rozšířit."
„Myslím, že císař je mrtev, a proto se vojáci bouří," odpověděla jsem. Philip se pokřižoval a já si vzpomněla, že chodí do křesťanského kostela ve městě. Konstantin se zastavil a hleděl na mě překvapeně. Natáhla jsem

ruku, abych ho popohnala. Věděl sice, že většina císařů nevládne dlouho, ale Probus byl jediným císařem, kterého pamatoval. Byl to přeci l člověk, který s ním ve vzácných chvílích volna hrál stolní hry.
„A co otec?" zeptal se. Teď mne popoháněl on. Můj syn mi byl blízký jako tlukot vlastního srdce, ale věděla jsem, že jako svůj ideál obdivuje Constantia. Pokusila jsem se o úsměv, i když vyslovil věc, která mne znepokojovala již od té chvíle, kdy jsem si uvědomila, že se něco děje.
„On jim nepřikazoval, aby v takovém horku pracovali. Jsem si jista, že jemu neublíží," řekla jsem přesvědčivým tónem. „Pojďte. Bazilika má pevné zdi a moc tam toho není, co by stálo za plenění. Tam budeme v bezpečí."
Dorazili jsme do města v poslední chvíli. Vzpoura se šířila s rychlostí výbuchu sopky, a když jsme se ocitli na náměstí, první skupiny pobláz-něných vojáků již pádily městem. Některým z nich mohl velet můj)j| manžel - byli to muži, které jsem ošetřovala, když tábor minulou zimu postihla úplavice. Ale již se jim zřejmě podařilo přepadnout nejednu tavernu a neředěné víno v nádobách, které nesli s sebou, utápělo zbytek rozumu, který jim zbýval.
Když se moje skupinka objevila za klášterním podloubím na okraji náměstí, přihnala se z přilehlé ulice banda asi dvaceti mužů jejich ocvočkované sandály na dlažbě zlověstně zazvonily. V další chvíli nás obstoupili. Hylas začal zuřivě štěkat a vzpouzel se v Drusillině náručí.
Měli jsme zůstat v paláci! napadlo mne zoufale. Mohli jsme se skrýt ve stájích. Potom jsem si všimla, jak Con vytahuje svoji parthskou dýku, kterou mu otec dal k posledním narozeninám, a rychle jsem se prodrala před něj.
„Ani hnout!" zasyčela jsem, když se po mně ohnal jeden z vojáků a roztrhl mi tuniku na rameni, takže mi spadla a odhalila jeden prs.
Muži se okamžitě zarazili, ochromeni chtíčem, který jim zasvitl v očích. V další chvíli mohou chlapce zabít a mě srazit k zemi. Znásilnění jsem se nebála, ale ztrátu dítěte, kvůli kterému jsem se vzdala Avalonu, bych nepřežila!
„Bohyně!" vykřikla jsem britským jazykem, „ochraňuj svého vyvoleného!" Zvedla jsem ruce na znamení vzývání a v okamžiku se zdálo, že se přihnal velký vítr a připravil mne o vědomí.
Jako z velké dálky jsem slyšela hlas, příliš zvučný na to, aby to bylo lidské zvolání pocházející od postavy, která byla o hlavu a o ramena vyšší než drobné osoby, které ji obklopovaly. Ta postava vyzařovala

světlo. Vedle ní stál velký pes a cenil zuby. Vztáhla ruce a útočníci zmateně klopýtali jeden přes druhého ve snaze dostat se co nejdříve pryč. Bohyně ukázala na ty, které chránila, a vedla je směrem k bazilice. Když došla až ke dveřím, otočila se, opsala ve vzduchu kruh, jako kdyby chtěla prohlásit to místo za své. V další chvíli jsem cítila, jak padám dolů, všechna síla mne opustila, vrátila jsem se do vlastního těla a zhroutila se k zemi.
Moje služebné vykřikly a napůl mne nesly a napůl táhly dovnitř. Chvíli trvalo, než jsem se znovu vzpamatovala a mohla je uklidnit tím, že jsem promluvila s Konstantinem.
„Mohli moji matku zabít!" vykřikl zastřeným hlasem a tiskl se ke mně, jako když byl malé dítě.
Nepřipadalo mi vhodné v tu chvíli zdůrazňovat, že zabití je to poslední, co mají vzbouřenci na mysli. „Všechno je v pořádku," konejšila jsem ho. „Tady jsme v bezpečí."
„Nikdo není v bezpečí, když císař přestane vládnout. Nemělo se to stát. Jsem mladý a oni byli na mne moc silní, ale to ti přísahám, matko, že až ze mne bude muž, nic takového nepřipustím!"

Zavrtěla jsem hlavou a v duchu jsem si říkala, kolik se toho musí ještě naučit, potom jsem ho objala paží a přitiskla k sobě. „Až z tebe bude muž, uvedeš všechny věci do pořádku," zamumlala jsem, abych ho utišila, a teprve když jsem to vyslovila, napadlo mne, že u Dítěte proroctví je něco takového možné.
Přišla noc a s ní zbytek legie se snažil utopit svoje svědomí ve víně. Jestliže důstojníci přežili, pakjenom tehdy, když se jim podařilo, jako nám, najít nějakou skrýš. Věřila jsem, zeje s nimi i Constantius. Jistě bych poznala, kdyby naše pouto přeťala smrt. Najihu, kde stály domy boháčů, bylo vidět plameny a já si pomyslela, že jsem měla nakonec pravdu, když jsem svoje lidi odvedla sem. Spolu s některými z kupců a úředníků, kteří pracovali v bazilice, nás tu bylo celkem asi třicet.
Chvíli byl klid, nebylo slyšet žádné praskání ani hlučné veselí a z křesťanského kostela se ozývaly zpěvy. l „Kyrie eleison, Christe eleison." $ „Pane, smiluj se," šeptal za mnou Philip.
Nedovedli se bránit víc než ty ovce, o kterých tak často zpívali, ale popili vojáci věděli, že tady by žádnou kořist nenašli. Litovala jsem chudáky, kteří neměli kam utéci, protože římští legionáři, kteří byli v případě řádné kázně ochotni bojovat jako hrdinové, bez ní se dovedli chovat jako zvířata, hůř než kterýkoli barbar.
158
KNĚŽKA Z AVALONU
CESTA K MOCI
159
Po celou noc jsme se choulili v bazilice, seděli jsme, opřeni zády o zeď, a přestože noc byla v tuto roční dobu krátká, připadala nám nekonečná. Nakonec jsem asi usnula Konstantin mi ležel tělem v klíně, jako kdyby se z něho v ohrožených podmínkách stalo znovu dítě. Otevřela jsem oči a viděla jsem, jak vysokými okny proniká dovnitř bledé světlo. Město za okny konečně ztichlo.
Con se pohnul v mém náručí, posadil se a protíral si oči. „Mám žízeň," posteskl si a rozhlížel se po ostatních, kteří se začali také probouzet.
„Půjdu ven," ozval se Philip, a když jsem se ho chystala zarazit, zavrtěl hlavou. „Všechny jednotky teď budou vyspávat, proč by mne měl někdo obtěžovat?"
Povzdechla jsem a souhlasně přikývla. Philip za poslední léta přibral na váze, ale to, že v mládí neměl dostatekjídla, ho zastavilo v růstu, a tak zůstal pomenším nenápadným mužem se zahnutým nosem a nazrzlými vlasy. Měl pravdu na něho nebude nikdo útočit.
„Ještě se bojíš vojáků, mami?" zeptal se Con. „Přemýšlel jsem o tom a jsem si jist, že budeme v bezpečí. Bohyně tě ochrání, jak jsem viděl, a vím, že ani mým osudem není zemřít zde, copak jsi mi mnohokrát neříkala, že jsem Dítě proroctví?"
Hleděla jsem na svého syna a v duchu uvažovala, zda jsem udělala správně. Den předtím, když jsem kolem nás slyšela hluk vzbouřenců, najednou jsem si vzpomněla, že vidění ukazuje pouze to, co by se mohlo stát. Vyvolala jsem sílu Paní jenom ze zoufalství, nebyl to osud. Dosud jsem věřila, že se Konstantin narodil se schopností vykonat něco velkého, ale musí vlastními činy rozhodnout, zda a jak budou jeho schopnosti uplatněny.
Když se Philip vrátil, většina z nás již byla vzhůru. Přinesl prázdnou amforu a naplnil ji u fontány vodou. Dokonce nalezl i šálek. Voda měla slabou příchuť vína.
„Divím se, žes našel něco nerozbitého," řekla jsem a předávala šálek Drusille. „Jak to tam venku vypadá?"
„Jako ráno po bitvě, až na to, že všude jsou kaluže ne krve, ale vína. Teď by je zvládl tribun při svém prvním tažení. Tak se stydí. Slyšel jsem, jak jeden muž vzlykal nad dobrotou Probajako generála, že prý by mu měli postavit pomník." Znechuceně zavrtěl hlavou.
K poledni již sebrali kupci dostatek odvahy, aby začali zametat před svými obchody, a majitelé stánků s potravinami, jejichž zboží se nedalo tak snadno rozbít, již začali prodávat. Mnoho legionářů zakončilo svoji vzpouru na náměstí a teď se pomalu probouzeli. Přidávalo se
k nim stále více lidí a tvořili diskutující skupinky. Ještě jsem nebyla ochotna vrátit se domů, stále jsem však předpokládala, že palác, kam se máme vrátit, dosud stojí na svém místě. Seděli jsme právě na schodech baziliky a jedli kousky masa zabalené v chlebových plackách, když se ozvalo rytmické bubnování vojáků pochodujících v útvaru a dávajících na vědomí každému -vzbouřencům i obyvatelům města - poslední zvěsti. Nesděloval je nižší důstojník, ale praetorian prefekt Carus. Když vjížděl na fórum, srdce se mi prudce rozbušilo, protože za ním přijížděl s kamennou tváří Constantius. Povstala jsem se synem po svém boku a jeho pohled se pohyboval davem, až spočinul na kryté kolonádě baziliky, kde jsem

stála. Jsi tedy v pořádku. Tvářil se ustaraně. Teď mohu znovu žít. Nebylo se čemu divit - měl dva lidi, o které si dělal starosti. Aspoň poznal, že náš syn je v bezpečí. Potom se Constantius znovu ovládl, ale tvář již neměl tak kamennou.
Bezpochyby i můj výraz prošel podobnou změnou. Poznal by to kdokoliv, kdo by mne pozoroval, ale všichni upírali oči na Cara, který jel tak klidně, jako kdyby byl na cestě do senátu, kde sloužil před tím, než znovu navázal na svou vojenskou kariéru. Zjevně cestou městem sbíral opozdilce, protože za ním šli další vojáci, kteří se shlukovali na náměstí. Ve středu fóra se na třech schůdcích zvedala fontána. Carus sesedl z koně, nechal ho odvést a vystoupil na široký kamenný okraj fontány, odkud dobře viděl i kde bylo také vidět jeho. Už mu táhlo na šedesátku, ale byl dosud silný a svěží, hlavu měl lysou a chráněnou beztvarou čapkou. Oblečen byl do jednoduchých šatů, které nosili staří republikáni.
„Vojáci Říma," začal Carus, „který bůh vás rozhněval? Poslali jste na smrt imperátora, který byl vaším laskavým otcem, a z vás se stali sirotci, znectění duchy svých padlých bratrů a odznaky, které nosíte."
Nějakou dobu pokračoval v podobném stylu, hovořil s odměřenou elegancí, která naznačovala, že se mu dostalo skvělého vzdělání. Muži, kteří mu zpočátku naslouchali se zatvrzelou tváří, měli nyní oči plné slz. Con se mne pustil a prodral se trochu dopředu, aby mohl lépe naslouchat. Oči mu zářily.
„Centurioni! Přistupte blíže, i vy ostatní, poddejte se svým velitelům!" Mluvil hlasitě a chaos, který dosud převládal, pomalu vystřídal jakýsi vojenský řád.
„Vrátíte se do svých stanů, umyjete se, vyčistíte si svoji zbroj a předvedete se ve svém útvaru ve slavnostním průvodu o druhé hodině odpolední."

Říkala jsem si, že stát v plné zbroji na palčivém slunci bude nakonec lepší než odhazovat bahno, ale naštěstí začal ze severu vát příjemný větřík, který přinesl ochlazení.
Vojáci však zjevně byli v takové náladě, že i ta trocha kázně, kterou po nich požadoval, byla příliš, protože se z řad ozývalo nesouhlasné mručení. Viděla jsem Constantia, jak jede na koni, který náhle zneklidněl, a Carus se na něj hněvivě ohlédl.
Jeden z centurionů postoupil kupředu. „Pane!" Pozvedl ruku na pozdrav. „Jak říkáš, jsme sirotky, kteří potřebují otcovu silnou niku. Kdo bude teď naším velitelem?"
„Senát v Římě," začal Carus, protože Probus nejmenoval žádného nástupce, ale moc přesvědčivě to neznělo.
„K čertu se senátem!" vykřikl někdo v davu a ozval se smích.
Con zavrtěl hlavou a já se sehnula, abych slyšela jeho šepot. „Senát nemá žádnou moc, pouze armáda. Copak to nevidí?"
Myslela jsem si, že Carus to vidí, protože z jeho držení těla bylo cítit napětí, jak čekal, až se vojáci utiší. Byla to naděje, či odevzdanost? Nebyla jsem si jista.
„Můj pane, potřebujeme císaře!" Centurio pozvedl paži na pozdrav. „Buď zdráv, císaři!"
„Buď zdráv, císaři!" odpověděli muži z plných hrdel. „Carus císařem!" Najednou se vojáci posunuli dopředu, nepřestávajíce volat jeho jméno, až se třásly v bazilice sloupy kolonády. Byla jsem si jista, že vzbouřenci palác vyplenili, když jsem zahlédla záblesk purpuru a viděla, jak Carovi přehodili přes ramena jednu z tóg mrtvého císaře. Jeden z mužů měl jeho štít a dav, který Cara obklopil, ho na něj posadil a vyzvedl do výšky.
„Skutečně mne chcete za svého císaře?" Carus si mohl přát být republikánem, ale musel vědět, že jestliže je nyní odmítne, strhnou ho tak rychle, jako zabili Proba.
, Ave! Ave!" volali.
„Nebudu se k vám chovat jemně - potrestám ty, kteří zabili Proba, a potom budu pokračovat ve staré válce s Parthy, na kterou jsme tak dlouho čekali."
Nadšeno -volání zesílilo.
Proč jsou tak šťastni? divila jsem se. Právě jim slíbil, že je povede do bitvy v zemi, kde je ještě větší horko než v Dalmácii. Ale v zemích na východě se skrývalo bohatství, a jestliže muže zabije horko, nezemřou jako otroci, ale jako vojáci.
Hluk, který doprovázel průvod s Carem na štítu po fóru, byl nápo-

rem nejen pro uši, ale i pro duši. Ostatní důstojníci se stáhli do stínu kolonády. Carus teď patřil legionářům.

„Ave Carus!" ozvalo se vedle mne nové volání. Konstantin strnule natáhl paži na pozdrav a hleděl na postavu nového císaře s obdivem v očích.
Nový císař jen stručně oznámil svoje nástupnictví v římském senátu a začal dávat najevo svoji moc. Římané se bouřili na protest, ale dokud ho podporovala armáda, zdálo se, že Carovi to nevadí. Probus si tak vážil jeho schopností, že požádal senát, aby mu přidělil mramorový palác a dal mu postavit jezdeckou sochu. Teď měl kromě paláce v Sir-miu, který ležel v troskách, mnoho paláců a bezpochyby bylo vztyčeno mnoho soch a proneseno mnoho chvalozpěvů, které přicházely z každého koutu impéria.
Carus neměl ani čas šije všechny přečíst. Slíbil armádě vítězství nad Parthy a slávu, ale než se expedice vydala na cestu, bylo toho třeba ještě mnoho vykonat. Jestliže byl vděčný legionářům ze Sirmia, že ho zahalili purpurem, přesto to nezabránilo popravám mužů, kteří jako první napadli Proba. Tyto popravy mu zjevně v očích těch, kteří přežili, nijak neublížily. Toho roku na podzim ho totiž ochotně následovali do boje proti hordám Sarmatů, které vnikaly do Ilýrie, a zasloužili se o jeho slavné vítězství.
Bylo postaráno i o nástupce. Carus měl dva syny, nyní oba dospělé, které povýšil do postavení císaře. Carinus, který byl starší, měl na starosti poslední barbarské nájezdy do Galie a pak se měl chopit moci v Římě, zatímco jeho bratr Numerián se stal císařovým zástupcem velitele při parthském tažení.
Neodvažovala jsem se vyslovit nahlas svoje obavy, že císař potáhne Constantia s sebou, ale Bohyně musela vyslyšet moje modlitby, protože krátce před tím, než měla armáda odjet, se můj manžel vrátil do Sirmia se zprávou, že Carus jej jmenoval vládcem v Dalmácii.
Ve svém snu jsem procházela cestou, kudy se v Avalonu ubíralo procesí. Věděla jsem, že je to sen, protože se mi zdálo, že všechno vidím jakoby z výšky, jako bych se vznášela pár metrů nad zemí, a když jsem promluvila, nikdo si mě nevšímal. Ale jinak jsem byla plně při vědomí. Cítila jsem vlahý noční vzduch a smůlu z pochodní. Zachvěla jsem se při zvuku velkého gongu, svolávajícího k obřadu.
Tentokrát zavolal i mě až ze Sirmia, říkala jsem si. Tohle nebyl sen, ale cesta ducha. Co to však bylo za obřad?

Zahaleni v pláštích, s kapucami na hlavách, procházeli kněžky v černém a kněži v bílém mezi posledními sloupy a začali stoupat po spirále nahoru k Mohyle. Táhlo mne to k nim. Nespěchala jsem, ani se neopožďovala. Brzy jsem poznala Cigfollu a i ostatní a uvědomila jsem si, že jsem na místě v řadě, které bych zaujímala, kdybych tam byla i tělem. Tehdy jsem pochopila, že v hloubi duše jsem nikdy nepřestala být avalonskou kněžkou a že proto jsem vyslechla toto volání.
Po chvíli jsme vystoupili na vrchol a uprostřed kruhu z kamenů jsem spatřila umně navršená polena pohřební hranice. Tělo mrtvého bylo zahaleno v rubáši, avšak připadalo mi malé na to, aby se stalo středem zájmu obřadu. Takový pohřeb mívali jen velekněžka a arcidruid.
Držela jsem pochodeň vedle hranice a zahlédla jsem Ceridachův zlatý náhrdelník arcidruida. Když jsem byla ještě v Avalonu, učil chlapce hudbu. Nebyl to tedy arcidruid, kdo ležel na hranici, ale Paní z Avalonu.
Na okamžik jsem se užasle zahleděla na drobné tělo. Připadalo mi nepochopitelné, že Ganeda, ač tak malé postavy, nás svým duchem tolik ovládala. A teď je pryč. Uvažovala jsem, koho asi zvolili za její nástupkyni.
Mám, co jsem chtěla! Porodila jsem svého syna a můj muž mne dosud miluje! chtělo se mi zakřičet, jako kdybychom dosud setrvávaly ve sporu. Už nikdy nebudu mít příležitost jí to říci, ledaže by mne slyšel její duch.
Gong přestal znít. Ceridachos ustoupil od hranice, otočil se k ní čelem a já jsem na druhé straně zahlédla další pochodeň. Držela ji kněžka. To byla nová Paní z Avalonu, protože v otevřeném plášti se třpytily měsíční kameny ozdobené říčními perlami. Potom spadla její kapuce a já jsem poznala Dierniny rezavě svítící vlasy.
Ale vždyť je to ještě dítě! Potom jsem se podívala znovu, zamyslela se a uvědomila si, že Dierné musí být už pětadvacet let. Když jsem ji viděla naposledy, byla opravdu ještě dítě, ale kdybychom se měly setkat teď, byly bychom obě dospělé ženy. Pozvedla paže na znamení vzývání.
„Zdravím tě, Temná matko, jež jsi Paní duší! Dnes v noci si připomeneme tvoji Ganedu, která nyní prochází tvým královstvím. Její krev proudí ve vodách a její dech je větrem. Posvátná Mohyla přijme její popel a jiskra jejího života se vrátí ohni, který dává všemu život."
Válečníci a králové, kteří střežili Avalon, byli pohřbeni na Strážním kopci, ale velcí kněži a kněžky, jejichž duch by mohl být potlačen přílišným uctíváním,

byli posíláni prostřednictvím ohně bohům.
Ceridachos pozvedl pochodeň. „Nechť posvátný oheň přemění to,

co je smrtelné, a nechá volně vzlétnout ducha!" Třpytivá stužka jisker vylétla z hranice, jak její dotkly pochodně namočené v oleji. Dřevo rychle vzplálo a po chvíli postavu v rubáši pohltily plameny.
„Žádná část z ní nepřijde nazmar," řekla Dierna a následovala arcidruida na cestě kolem hranice. Hlas měla klidný, jako kdyby se z ní při obřadu stal někdo jiný, komu žal nenarušil klid. „A její duše, zkoušená lidskými bolestmi, se bude vyvíjet svým směrem." Z váčku u pasu vytáhla hrst kadidla a hodila ho na navršená polena.
Ceridachos se obrátil čelem k ostatním. „Ale my, kteří máme na paměti spojitost duše s tělem, které nás provází životem, se k tobě modlíme, abys ji střežila a vedla na cestě, kterou se nyní ubírá." Hlas měl zastřený, jako kdyby plakal, a já jsem si uvědomila, jak úzce musel jako arcidruid spolupracovat po léta s Paní. Odkašlal si a pokračoval:
„Nezapomněli jsme na ni - předej jí naši lásku a požádej ji, aby se za nás modlila s vědomím, které nyní má. A až přijde naše chvíle a odebereme se k tobě, přijmi nás s něhou, ach ty, Temná matko, jako je přijímáno spící dítě, a probuď nás světlem."
Všechny hlavy v kruhu se sehnuly. I já jsem sklonila hlavu, i když mne nikdo nemohl vidět. Tolik let jsem se bála své tety a bojovala jsem s ní a nakonec jsem se na ni snažila zapomenout. Přesto dělala práci pro Avalon a dělala ji dobře. Měla jsem za sebou dvanáct let péče
0 domácnost, a teprve teď jsem dovedla ocenit její snahu. Naučila mne Ganeda něco?
Dierna podala váček s kadidlem Ceridachovi a on vhodil hrst na oheň, který teď vzplál silným plamenem.
„Zesnulá došla úlevy a může nám poskytnout odpověď na všechny otázky," řekla s vážnou tváří. „Ti, kteří zde zůstali, nyní trpí ztrátou, vzpomínkami a lítostí nad věcmi, které nebyly vyřčeny nebo dodělány. Modleme se teď za všechny živé, kteří zde zůstali." Rukou opsala široký kruh, který nás všechny pojal.
Modli se i za mne! pomyslela jsem si ponuře a překvapilo mne, že
1 moje nehmotné tělo dovede uronit slzy.
„Ach, Paní temnoty, pozvedni tmu, která leží na našich duších. Jako jsi odstřihla nit života, přetrhni i pouta, která svazují naše duše, dokud se naše city neosvobodí."
V tu chvíli mi připadalo, že nejsem jediná, kdo má z Paní z Avalonu smíšené pocity.
Teď bylo kadidlo posíláno v kruhu. Každý vhodil hrst na plameny a zašeptal slova: „Tímto tě propouštím," a občas ještě následovalo osobní zašeptané rozloučení. Kouř a jiskry vylétly k nebi, aby se při-

pojily ke hvězdám. A přestože jsem nemohla prsty uchopit kadidlo, i já jsem se přiblížila k hranici a s upřímností vyvěrající ze samotné podstaty svého já jsem té ženě, která utvářela můj život, nabídla odpuštění a rozloučila se s ní.
„Paní je pojítkem mezi životem a smrtí a ze smrti vytváří znovu život," řekla Dierna, když všichni skončili. „Jsme děti země a hvězdného nebe. Svou odpovědí na tuto ztrátu tu vzdálenost překonáme." Zhluboka se nadechla. „Mám na sobě ozdoby velekněžky. Modlím se k Bohyni, aby mi dala sílu a moudrost vést Avalon!"
Jak noc postupovala, i ostatní skládali své přísahy a potom ustoupili stranou, aby mohli pozorovat hranici, jak pomalu dohořívá a její střed se začíná měnit v popel. A když začalo nebe na východě zvolna blednout, přinutila jsem se k hromadě uhlí a popela, která tu zůstala, přistoupit.
„Paní, to tys mne vyhnala, ale Bohyně mi ukázala cestu. Svým příkladem a odporem jsi mne mnohému naučila, i když se teď pohybuji ve světě za mlhami, budu se chovat jako avalonská kněžka!"
Ustoupila jsem, protože když se slunce vyhouplo nad východní kopce, svět byl náhle zaplaven světlem. A v tu chvíli zavanul ranní vítr, nadzvedl popel, který stoupal k nebi jako kouř, a zavál jej zpět, až dopadl jako požehnání na zelené stráně svažující se směrem od Mohyly.
Když jsem ten zvyk poprvé poznala, a když jsem si uvědomila, že bych mohla předávat dál to, co zbylo z Caillean nebo ze Sianny či další kněžky, která přišla po nich, zachvěla jsem se. Pravdou ale bylo, že země kolem Mohyly je

stejně posvátná jako ony. Jejich popel ji posvětil, stejně jako požehnala země jim. Byly téže podstaty.
Kněz a kněžka se probrali ze strnulosti, do které upadli při své noční hlídce, jako kdyby přestalo působit nějaké kouzlo. Dierna vzhlédla ajá jsem si uvědomila, když úžasem doširoka rozevřela oči, že ona jediná ze všech mne vidí.
„Ty bys měla stát na mém místě," zašeptala a dotkla se ozdob, které měla na sobě. „Vrátíš se teď k nám?"
Zavrtěla jsem odmítavě hlavou, usmála se a s projevem nejhlubší úcty, kterou jsem vždy dávala najevo Paní z Avalonu, jsem se uklonila.
U snídaně jsem byla tichá, nepřestávala jsem myslet na noční vidění. Palác, který vyhořel v době povstání, byl znovu postaven a většinou jsme snídali v příjemné komnatě otevřené do stinné zahrady. Con-stantius právě dojedl řídkou ovesnou kaši a zeptal se mne, zda je mi dobře.
ú Zavrtěla jsem hlavou. „To nic, měla jsem jen divné sny."
„Potom si s tebou potřebuji o něčem promluvit. Měl jsem o tom začít už dávno."
Přinutila jsem se soustředit se na jeho slova, v duchu jsem uvažovala, co by to mohlo být. Od nástupu Cara uběhl již rok. Zprávy z východu byly skvělé - města Seleucia a Ctesiphon se vzdala téměř bez odporu a nepřítel, zaujatý vlastními záležitostmi na východních hranicích, zjevně nedovedl odolat římskému postupu. Vypadalo to, že Parthové, kteří zůstávali ode dnů prvních augustů trvalou hrozbou, budou konečně přemoženi. Ale co to má všechno společného s Constantiem nebo se mnou?
„Můžeš nějak přibrzdit Carina?"
V minulých měsících začalo být jasné, že dar vládnout ve městě císařů stoupl mladému muži do hlavy. Nechal popravit rádce, které mu dal jeho otec, a nahradil je svými přáteli, se kterými rád popíjel. Během několika měsíců se oženil a znovu rozvedl s devíti manželkami, které byly ve většině případů jako důsledek jeho radovánek těhotné. Kdyby mu chtěl Constantius radit, pravděpodobně by skončil jako ostatní. Takovou marnou oběť si však nemůže vyžádat sebevětší smysl pro povinnost.
„Ne, císař byl vždycky spíš mužem, který neznal smilování, a obávám se, že již přestal doufat, že jeho starší syn bude schopným nástupcem. Proto si hledá náhradu." Odmlčel se a pohrával si se lžící v prázdné misce. „Chce adoptovat mě."
Užasle jsem se na něho podívala. Tohle byl můj Constantius, vlasy mu poněkud ustoupily z čela a postava se mu mírně zaoblila. Trochu se ten mladík, který mi před třinácti lety odloudil srdce, změnil, ale jeho upřímné šedé oči byly stejné. Hleděla jsem na muže, který byl mým partnerem již dvanáct let a dosud nesl stopy muže, kterého jsem poprvé spatřila ve světle beltanských ohňů. Jestli se z něho stane císař, potom se všechno změní.
„To není pocta, kterou může člověk snadno odmítnout."
Přikývla jsem a uvědomila si, že jsem od začátku věděla, že Constantius má schopnosti dosáhnout něčeho velkého. Souvisí to snad nějak s mojí přísahou Ganedinu duchu? Nikdy ze mne nebude Paní z Avalonu, ale jednoho dne by se ze mne mohla stát císařovna.
„Ale proč zrovna ty?" vyhrkla jsem. „Nikdo by si to nezasloužil víc, ale kdy měl možnost tě tak dobře poznat?"
„Tu noc, kdy došlo ke vzpouře, když zemřel Probus. Carus a já jsme se ukryli v rybářské chatrči na okraji bažin. A jak se často stává, když

je zoufalá situace, odhalili jsme si navzájem svoje nitra. Carus chtěl oživit staré ctnosti republiky, aniž by ztratil sílu impéria. Ajá jsem mu řekl, co si myslím, že je teď chybné a co by se mohlo při správném způsobu vládnutí z Říma stát."
Natáhla jsem k němu ruku a dotkla se ho. Tak dobře jsem znala tohle tělo, jako svoje vlastní.
„Ach, můj drahý, chápu tě!" Bude-li mít moc císaře, bude schopen tolik dokázat - taková příležitost musí mít přednost před pohodlím, které tím může on nebo já ztratit.
„Dokud se císař nevrátí z Parthie, nebudu se muset rozhodovat," řek] Constantius a pokusil se usmát. Oba jsme však věděli, že až ta l doba přijde, bude rozhodnutí jednoznačné.
Slyšela jsem klapot sandálů na dlažbě a otevřely se dveře. V nich stál ,1 Con a ztěžka oddechoval.
„Otče, užjsi slyšel tu novinu?" zvolal, když znovu nabral dech. „Císař v Parthii prý zemřel - zasáhl ho za bouře blesk - a Numerián přivádí armádu domů!"
11

284-285 n. 1.
Spolu s celou říší jsem se oddávala smutku nad Carem, i když více než nad císařem, kterého jsem znala jen krátce, jsem ve skutečnosti truchlila nad Constantiovou ztracenou možností vyniknout. Kdybych bývala znala nevyhnutelné následky povýšení svého manžela, měla bych se vlastně radovat. Jedinou výhodou pramenící z toho, že Carus zemřel v té době, bylo, že jsem měla Constan-tia dalších deset let pro sebe.
Císař zemřel následkem smrtelné střevní nemoci, která byla při taženích stálou hrozbou. Ke smrti však došlo za bouře, a když císařův stan začal hořet, muži z jednotky se domnívali, že ho zabil blesk, nejhorší ze zlých znamení. Naše legie konečně postupovaly na cestě k dobytí Parthie, ale existovala proroctví o tom, že řeka Tigris zůstane navždycky hranicí východní expanze Říma. Vskutku byla pozorována nejrůznější znamení, neblahá tušení a předzvěsti, které lid v těch prvních strašlivých týdnech po té zprávě lačně přijímal.
Jednotky s nadšením prohlásily Numeriána za spolucísaře s jeho bratrem Carinem, ale odmítly pokračovat ve válce. A tak se východní armáda pomalu vracela domů, zatímco Carinus se bouřil v Římě.
CESTA K MOCI
167
Věděl, že Carus měl v úmyslu ho nahradit Constantiem. Najednou se zdálo, že Dalmácie je příliš blízko Itálie, a když Maximián, který byl teď velitelem v Galii, žádal, aby se Constantius připojil k jeho lidem, soudila jsem, že bude dostatečně obezřelý a vzdá se svého místa guvernéra v Dalmácii a že to pozvání přijme.
Naším novým domovem se stala vila v kopcích nad Treveri. Nebyla to sice Británie, ale lid na venkově mluvil jazykem, který se britskému podobal, a dokonce i nyní, dvě stě let po potlačení druidů, si na ně někteří vzpomínali. Mnozí členové služebnictva, které jsme si najali, aby pomáhali našim domácím otrokům, si museli všimnout blednoucího modrého srpečku na mém čele, protože jsem brzy poznala, že se ke mně začali chovat s úctou, která překračuje meze jejich běžných povinností. Když jsem se vypravila na venkov, lidé se přede mnou klaněli a občas se na mém prahu objevilo ovoce či květiny.
Constantius to považoval za milé, ale Konstantin se kvůli tomu cítil nesvůj a občas jsem si všimla, jak mne zpod hřívy svých světlých vlasů pozoruje pátravýma očima. To bude jeho věkem, říkala jsem si a představovala jsem, že to nevidím. Teď mu bylo dvanáct a byl samá ruka samá noha, připomínal loveckého psa s dlouhýma nohama a ladnost pohybů, kterou měl v dětství, ho teď občas opouštěla. Kdyby se býval dovedl sám sobě zasmát, bylo by všechno snazší, ale Konstantin nikdy neměl velký smysl pro humor. S nástupem dospívání se stával plachým a bál se vystavovat se posměchu.
Jeho mysl však byla čilá a Attikus najednou zjistil, že má schopného žáka, který je ochotný ponořit se do řeky řecké filozofie a literatury. V té době studovali práce Luciana. Dávala jsem zrovna příkazy děvčatům, která čistila na podlaze v jídelně mozaiku Dionýsa s delfíny, a slyšela jsem hlasy z pracovny: Konstantinův nejistý tenor, stoupající a klesající, když překládal pasáž, kterou mu jeho učitel přidělil.
Zítra začne měsíc, který Římané pojmenovali po Mercuriově matce Maie. V Británii, pomyslela jsem si s úsměvem, se budou připravovat na beltanské ohně. Pokud si dovedu správně vysvětlit náznaky toho, co se děje tady, i zde se slaví. Dny, které byly dosud chladné a deštivé, se najednou oteplily a zelené stráně rozkvetly jarními květy.
Zhluboka jsem se nadechla svěžího vzduchu a zastavila se, abych si vychutnala Conův hlas, který náhle zazněl hlasitěji, když děvčata otevřela dveře.
„Viděli..., že věc, které se obávali a ve kterou doufali a... chtěli ze všeho nejvíce, byla dozvědět se svoji budoucnost. To byl důvod, proč
168
KNĚŽKA Z AVALONU
CESTA K MOCI
169
Delfy, Delos, Clarus a Didyma se již před léty proslavily a staly bohatými..." Se zájmem jsem naslouchala, co to čtou, a čekala jsem, jaké z toho můj syn vyvodí závěry.
„Nerozumím tomu," řekl Konstantin. „Lucian říká, že Alexandr byl podvodník, ale mně připadá, že si myslí, že Delfy a ostatní věštírny jsou stejně špatné."
„Musíš to prohlášení brát v souvislostech," chlácholil ho Attikus. „Je pravda, že Lucian je jedním z hlavních sofistů posledního století a přirozeně dává přednost tomu, aby ve svých závěrech vycházel spíše z rozumu než z pověr, ale to, co vyvolalo jeho hněv v tomto eseji, je skutečnost, že Alexandr se záměrně

snažil lidi podvést, předstíraje, že objevil hada ve vejci a tajně jej nahradil jiným, velkým, s hlavou skrytou pod obřadní maskou. Potom každému řekl, že to je znovuzrozený Aesclepius, a prohlásil, že pronesl proroctví, které sám sepsal. Pravdou však je, že svoje žáky poslal do velkých svatyní, aby zabránili kněžím, aby ho udali."
Teď jsem si vzpomněla, že jsem něco takového již slyšela. Alexandr byl nějakou dobu poměrně slavný a Lucian o něm nejen psal, ale vědomě se ho snažil i odhalit.
„Chceš tím snad říci, že žádná z věšteb není pravdivá?" zeptal se Konstantin podezřívavě.
„Ne, ne, jde mi jen o to, že se musíš naučit kritickému soudu, abys byl schopen sám poznat, jestli je něco rozumné, ne jenom slepě přijímat, co se ti říká," odpověděl Attikus.
V duchu jsem s ním souhlasila - ano, něco takového jsme se učili v Avalonu. Bylo přece bláhové popírat, že věštba může být falešná, stejně jako bylo bláhové jí slepě věřit.
„To nedává žádný smysl," bránil se Konstantin. „Ti, kteříjsou moudří, by měli sami rozhodnout, co je pravda, a vypořádat se s tím po svém."
„Neměl by snad každý člověk mít možnost rozhodovat sám za sebe?" zeptal se Attikus rozumně. „Naučit se, jak by měl přispět ke vzdělání všech, stejně jako se každý musí naučit počítat nebo například starat se o koně."
„O jednoduché věci ano," odpověděl Konstantin. „Ale když kůň onemocní, zavoláš ranhojiče, a na složitější výpočty zaměstnáš matematika. Jistě, v hájemství posvátných věcí, které jsou mnohem důležitější, by mělo platit totéž."
„Správně, Konstantine, ale uvažuj o tomhle - tělo je hmatatelné a dá se vnímat pomocí smyslů. Čísla jsou symboly nebo věci, které se
dají fyzicky spočítat a jsou vždycky a všude stejné. Ale každý člověk vnímá život odlišně. Jeho přirozenost je řízena odlišnými hvězdami a každý má jedinečný osud... Je snad tak nerozumné dovolit mu vnímat bohy po svém? Tento svět je tak bohatý a tak různorodý -potřebujeme rozličné způsoby, jak jej chápat. Tak máme sofisty, kteří o všem pochybují, a mystické pythagorejce a aristotelské logiky. Každá filozofie nám dává odlišný nástroj, pomocí kterého svět chápeme."
„Ale svět zůstává stejný," namítl Konstantin, „a stejně tak bohové!"
„Skutečně?" zeptal se Attikus pobaveně. Jeho strýc ho prodal do otroctví a já jsem ho podezírala, zeje mu blízké na žádné bohy nevěřit. „Jak se tedy vyrovnáme se všemi těmi příběhy, které se o nich vyprávějí, nebo předpisy, které na nás různé způsoby uctívání kladou, když každý z nich tvrdí, že jeho bůh je ten nejvyšší?"
„Zjistíme, který z nich je nejmocnější, a každého naučíme, jak ho uctívat," soudil Konstantin přímočaře.
Zavitěla jsem hlavou. Jak tomu dítěti připadalo všechno jednoduché. Ale ani já, když jsem byla v jeho věku, jsem neznala jinou pravdu, než jakou hlásal Avalon.
„No tak," řekl na to Attikus, „dokonce ani Židé, jejichž bůh jim nedovolí uctívat nikoho jiného, nepředstírají, že ostatní bozi neexistují."
„Mého otce miluje největší ze všech bohů, jehož tvář tvoří slunce, a jestliže si to zasloužím, přenese se toto požehnání i na mne."
Pozvedla jsem obočí. Věděla jsem, že na Konstantina zapůsobil dalmatský kult slunce, který vyznávala většina důstojníků, se kterými Constantius sloužil, ale neuvědomovala jsem si, jak daleko sahá jeho touha podobat se svému otci. Musím nalézt nějaký způsob, jak ho poučit i o Bohyni.
Konstantin pokračoval: „Existuje jeden vládce na zemi ajedno slunce na nebi. Zdá se mi, že v říši by byl větší mír, kdyby všichni uctívali stejně."
„Na svůj názor máš rozhodně všechno právo, ale nezapomínej, že prorok Alexandr pronášel svoje věštby ve jménu Apollóna. Mluví-li někdo ve jménu nějakého boha, ještě to neznamená, že mluví pravdu."
„Potom by ho měly úřady zarazit," řekl nato Konstantin zatvrzele.
„Můj milý chlapče," řekl Attikus. „Vládce Rutilianus byl jedním z Alexandrových nejoddanějších stoupenců. Oženil se s prorokovou dcerou ne z lepšího důvodu než proto, že Alexandr tvrdil, že jeho matka byla bohyní Selenou!"
„Stejně si myslím, že lidé by měli být před falešným proroctvím chráněni."

„Snad, ale jak to chceš dokázat, aniž bys jim upřel právo rozhodovat sami za sebe, v co budou věřit? Budeme pokračovat v překladu, Konstantine, a možná se ti to objasní..."
Poprvé mne napadlo, zda bylo moudré, že jsme Konstantina nechali studovat filozofii. Měl sklony brát věci moc doslova. Ale pružnost mysli, která je pro

řeckou kulturu charakteristická, bude pro něj užitečná, říkala jsem si a v duchu jsem cítila úlevu, že je tím úkolem pověřen Attikus, a ne já. Přesto, když jsem otvírala dveře, aby mohl dovnitř proudit svěží jarní vzduch, pomyslela jsem si, že nastává doba, kdy si budu muset se synem promluvit o Avalonu.
Uspávala jsem ho poučnými písněmi, které jsem se naučila jako mladé děvče, a bavila jsem ho příběhy plnými zázraků. Věděl, jak se na začátku jara vracejí na jezero labutě a jak divoké husy zpívají na podzimním nebi. Ale význam, který se za těmi příběhy skrýval, nechá- . pal. O zákonitostech, kterými se labutě i husy podvědomě řídily, jsem mu neřekla nic. Takové věci jsme se učili, abychom pronikli do tajemství. Kdyby se Konstantin narodil v Avalonu, jak Ganeda plánovala, všechno by to bylo součástí jeho učení. Ale já jsem to rozhodla jinak, a proto teď musím nést za jeho učení odpovědnost.
Konstantin je ještě dítě, napadlo mne, když jsem naslouchala oběma hlasům. Bylo jen přirozené, že se soustředí jen na povrch věcí. Ale vnější tvář světa má nejrůznější podobu a je plná protikladů. Na povrchu se pravda skrývá za všemi odlišnostmi různých náboženství i filozofií. Pouze jdeme-li do větší hloubky, objeví člověk za nimi skutečnou pravdu.
„Všichni bozi jsou jen jeden Bůh a všechny bohyně jsou jedna Bohyně a je jeden Tvůrce." To heslo jsem slyšela v Avalonu tolikrát, že bych to nedovedla spočítat. Někdy se musím pokusit význam, který se za tím skrývá, předat Konstantinovi.
Vánek, který proudil otevřenými dveřmi, byl prosycen všemi vůněmi jara a já jsem si najednou uvědomila, že již nemohu déle zůstat uvnitř všechno mne pudilo ven. Proklouzla jsem otevřenými dveřmi a vyšla si po cestičce, která vedla mezi dvěma řadami buků k silnici. Mělajsem říci Attikovi, aby dal svému žáku dnes volno - byl příliš krásný den, aby jej strávil zavřený doma a diskutoval o filozofii. To byla chyba, které se někteří pythagorejci dopouštěli, přestože rozuměli tajemství: často mysl pevně připoutali k věčným pravdám, až se jim podařilo opomenout pravdu, kterou bylo možné přímo vidět v tomto nádherném zeleném světě.
Z našeho kopce jsem viděla do dálky se prostírající pole a vinice a ve

slunci se třpytící střechy Moselly. Město leželo u řeky, chráněné hradbami. Treveri bylo důležitým střediskem výroby vlněných látek a hrn-čířství obchodovalo čile s Germanií i s Galií. Postumus je učinil hlavním městem své galské říše a teď i Maximián je používal jako sídlo své vlády. Znovu opravovali most místní načervenalý kámen v odpoledním slunci růžově svítil, avšak nahoře na kopci mezi zelenými stromy zářil bělostí Dianin chrám.
Do svahu kolem naší vily vedla dobrá cesta. Zrovna se po ní přibližoval nějaký jezdec, projel kolem sedlákova vozu a pokračoval vzhůru do kopce. Můj zájem vzrostl, když jezdec přijel blíže ajá jsem poznala vojenský stejnokroj a uvědomila si, kdo to přijíždí.
Stalo se snad něco? Ve městě nebyl žádný neobvyklý rozruch. Čekala jsem, s tváří zachmuřenou, dokud se muž neobjevil v zatáčce přede mnou. Znovu si uvázal šátek kolem krku, kterým si otíral čelo. Poznala jsem, zeje to mladík, který sloužil u Constantia. Lehce jsem pokývla, když mne muž pozdravil.
„Proč tě můj manžel za mnou posílá s takovým spěchem? Stalo se snad něco?"
„Vůbec nic. Přijel pan Docles, má paní, a tvůj manžel mne prosí, abych ti sdělil, že s ním zde dnes povečeří."
„No tohle!" Vyděsilajsem se. „Tojsem nečekala! Chystáme se strávit den jarním úklidem, ne přípravou večírku."
Mladík se zazubil. „To je v pořádku - přijede i Maximián! Ale slyšel jsem o tvých večeřích, paní, a jsem si jist, že i tentokrát zvítězíte."
Nikdy mne nenapadlo pohlížet na večeři jako na vojenskou bitvu, ale zasmálajsem se a rozloučila se s ním mávnutím ruky. Potom jsem spěchala dovnitř, abych se poradila s Drusillou.
Nakonec připravit jídlo pro tři muže zvyklé na stravu ve vojenských táborech nemohlo být pro moji kuchyň nic obtížného. Možná sice nebyli tak asketičtí jako Carus, ale z vlastní zkušenosti jsem věděla, že všichni tři věnují více pozornosti tomu, co si budou povídat, než tomu, co budou jíst, ale Drusilla měla naopak pocit, že jídlo i obsluha musí být dokonalé.
Naštěstí bylo zrovna období, kdy byl dostatek čerstvých potravin. Než se Constantius a naši hosté objevili nahoře na kopci, měly jsme pro ně připravený salát z jarních bylin politý olivovým olejem, vejce vařená natvrdo a čerstvý chléb, potom přišlo pečené jehněčí s bylinkami a s krupicí jako přílohou.
Večer byl vlahý, a tak jsme v jídelně otevřeli široké dveře, aby se naši

hosté mohli lépe potěšit pohledem na rozkvetlé záhony a fontánku v atriu. Když jsem přecházela mezi hosty a kuchyní a dohlížela na obsluhu, slyšela jsem, jak hluboké hlasy měknou s množstvím podávaného místního vína.
Bylo jasné, že tohle bude obchodní večeře, ne společenská příležitost, a tak jsem si k nim nepřisedla. I když to bylo již dlouho, co jsem naposledy slavila beltanské ohně, přesto jsem podle starého zvyku držela půst. Muži hovořili o síle jednotek a oddanosti města, ale jak pokračoval večer, cítila jsem energii, kterou byl večer prosycen a která se neustále stupňovala. Drusilla si stěžovala, že některé ze služebných z kuchyně zmizely, jakmile byl podáván první chod. Říkala jsem si, že dobře vím, kam odešly, protože když jsem se procházela ve ztichlé zahradě, cítila jsem tep země a slyšela ozvěnu bubnů. Na kopci nad městem vzplály beltanské ohně.
Tep mé krve odpovídá na bubnování. Usmála jsem se, myslíc na to, že jestliže se naši hosté nezdrží dlouho, budeme moci s Constantiem oslavit svátek tradičním způsobem. Smích v místnosti zesílil. Muži si zřejmě neuvědomovali energii, kterou byl večer prosycen, ale zdálo se mi, že na ně přesto působí. Pokud šlo o mne, mně stačil svěží noční vzduch a cítila jsem se opilá. Když jsem zaslechla, jak mne Constantius volá, přehodila jsem si přes ramena plášť a šla jsem k nim. Můj manžel se posunul na lehátku, abych si mohla sednout vedle něho, a dal mi napít ze svého vína.
„Nuže, pánové, rozhodli jste budoucnost impéria?"
Maximián se usmál, ale Docles udiveně pozvedl obočí pod vysokým J lysým čelem.
„Na to bychom, paní, potřebovali jasnovidce, jakým byla Veleda, aby nám předpověděla náš osud."
Překvapeně jsem se zeptala: „Byla snad prorokem?"
„Byla to svatá žena z Kmenů, které žily poblíž ústí Rhenu za vlády Klaudia," odpověděl Constantius. „Batavský princ zvaný Civilis, který sloužil u pomocných jednotek jako důstojník, zahájil povstání. Říká se, že Kmeny by se nehnuly z místa, kdyby nebylo její rady."
„Co se s ní stalo?"
„Nakonec myslím, že jsme se báli Veledy víc než Civilia." Constantius žalostně zavrtěl hlavou. „Jemu jsme jako nepřáteli rozuměli, ale ona měla neomezené možnosti. Nakonec byla zajata a dožila svoje dny ve chrámu Vesty, aspoň jsem tak slyšel."
V nastalém tichu bylo slyšet hlasité vrzání cikád. A za ním jsem spíše cítila než slyšela bubnování.
ti „Slyšel jsem," ozval se Docles do ticha, „že ty sama máš s věštěním své zkušenosti."
Pohlédla jsem na Constantia, který pokrčil rameny, jako kdyby chtěl naznačit, že on tu zprávu nerozšířil. Nijak mne nepřekvapovalo, že Docles se to dozvěděl z jiných zdrojů. Jeho rodiče byli osvobození otroci, kteří pracovali pro senátora Anulina, svého starého pána. Tím, že se Docles vypracoval z nízkého původu na tělesného strážce mladého císaře, dokazoval, zeje mužem nevšedních schopností.
„Je pravda, že se mi dostalo v Británii vzdělání kněžky," odpověděla jsem a v duchu uvažovala, zda je to jen součást lehké konverzace, nebo zda to má nějaký hlubší význam.
Maximián se opřel o loket. Sám byl vychován na venkově a všimla jsem si, že prsty mu bubnují do rytmu, ačkoliv si ani neuvědomoval, co dělá.
„Paní, vím, jaké síly vládnou dnes večer," řekl mi slavnostně. „Je to noc, kdy se dveře mezi světy otvírají. Nepromeškejte tu chvíli, chlapci," opile mávl číší a já jsem si uvědomila, že si přestali víno ředit vodou. „Ať nám ta čarodějka předvede svoje síly a ukáže nám cestu ven z temného lesa, ve kterém jsme se ocitli!"
Jeho slova mne zarazila - v mé zemi se takhle o kněžce z Avalonu nemluvilo - a Constantius mne ochranitelsky objal.
„Dávej si pozor na svoje slova, Maximiáne - moje žena není žádná čarodějnice, která ti připraví nějaký kouzelný lektvar."
„Nic takového neříkám." Omluvně se na mě podíval. „Mám jí tedy říkat druidská kněžka?"
Všichni sebou při těch slovech trhli a vzpomněli si, jak se Caesar zachoval ke galským druidům. Já jsem se však rychle vzpamatovala: nakonec je to pravda a bude lepší, když budou moje umění považovat za zbytky zapomenutých keltských zvyklostí, než se s podezřením dívat na existenci Avalonu. Constantius mne pevně svíral, ale mě najednou opustil strach. Možná že to působí čarovná moc večera beltanských ohňů, která mi proudí v krvi. Cítila jsem, jak se mi točí hlava, jako kdybych se již nadechla posvátných bylin. Je to tak dávno, co jsem se

naposledy podvolila svému vytržení. Chvěla jsem se probuzenou touhou jako žena, která po letech potká svého starého milence.
„Paní," ozval se Docles svým obvyklým důstojným hlasem, „bylo by nám ctí a výsadou, kdybyste souhlasila s tím, abyste nám teď předpověděla naši budoucnost."
Constantius se stále tvářil nejistě a já jsem si uvědomila, že i on si již zvykl vidět mne jako svou dmžku a matku svého dítěte a zapomněl,

že jsem byla i něčím víc. Po chvíli si povzdechl. „To si musí rozhodnout má pani."
Narovnala jsem se a pohlédla z jednoho na druhého. „Nemohu vám nic slíbit -již mnoho let mi chybí cvik. Ani vám nevysvětlím, jak si vyložit to, co ode mne uslyšíte, zda je to pouze moje blouznění, nebo hlas boha. Mohu vám jen slíbit, že se o to pokusím."
Teď na mne všichni tři muži hleděli, jako kdyby nevěděli, zda skutečně chtějí slyšet, po čem toužili. Avšak s každým nádechem se moje pouto s tímto světem uvolňovalo.
Zazvonila jsem na malý zvoneček, kterým jsem přivolávala Philipa, a požádala jsem ho, aby vzal stříbrnou nádobu, která byla v Constan-tiově pracovně, naplnil ji vodou a přinesl k nám. Hylas, kterému se nějak podařilo uniknout z mé ložnice a usadit se u mých nohou, jako kdyby chápal, že budu potřebovat nějaký záchytný bod, až budu cestovat mezi dvěma světy.
Když přinesli nádobu a umístili lampy tak, aby se jejich světlo odráželo od hladiny, požádala jsem Philipa, aby zajistil, že nás nikdo nebude rušit. Tvářil se nesouhlasně, ale já si vzpomněla, že křesťané mají zakázáno účastnit se pohanského věštění, i když při jejich vlastních setkáních se někdy tvrdilo, že mladí muži a ženy mají vidění a pronášejí věštby.
Když odešel, rozvázala jsem si stuhu, kterou jsem měla zakrytý srpeček na čele, a uvolnila si vlasy, takže mi splývaly až na ramena. Maximián polkl a úžasem rozšířil oči. Ten člověk má dosud k přírodě blízko, napadlo mne a sklopila jsem oči. Jeho duše pamatuje staré' zvyky.
Docles přivřel oči, jeho rysy byly jen těžko čitelné. Obdivovala jsem, jak se ovládá. Constantius na mne však hleděl, jako když jsem k němu poprvé přišla o beltanských ohních Jen se dobře podívej, pomyslela jsem si. Téměř patnáct let jsem řídila tvoji domácnost a sdílela tvoje lože. Už jsi snad zapomněl, kdo a co jsem? Rozpačitě odvrátil tvář a usmál se.
„Dobrá, pánové, jsem připravena. Až požehnám vodě, pohlédnu do její hloubky, a až se začnu kolébat v transu, můžete mi začít dávat otázky."
Vhodila jsem do vody hrst soli a posvětila ji starým jazykem kouzelnic, které přišly do Avalonu ze země ponořené pod mořem. Potom jsem se naklonila dopředu, aby mi vlasy visely kolem nádoby jako temná záclona, zahleděla jsem se dovnitř a nechala rozostřit pohled.
Když můj dech zčeřil hladinu, přehnal se přes ni odraz světla. Silou vůle jsem dech ovládla, zhluboka jsem se nadechla a pomalu vydechovala, ještě pomaleji, a vnořila se do rytmu vytržení. Teď se světlo na

hladině zachvělo podle mého dechu. Moje vědomí se zúžilo na kruh světla ve tmě, na vodu a oheň. Myslím, že v tu chvíli se již začalo pohybovat i moje tělo, protože když jsem uslyšela něčí hlas, jak mne oslovuje, zaznívalke mně jako z velké dálky.
„Řekni nám tedy, věštkyně, co čeká impérium v příštích letech. Bude vládnout i Numerián a Carinus?"
Světlo na hladině se zatřpytilo. „Vidím plameny," řeklajsem pomalou řečí. „Vidím armády, které spěchají do země. Bratr stojí proti bratru, vládce leží na pohřební hranici. Smrt a ničení budou vládnout v té době."
„A co bude potom?" ozval se další hlas, ve kterém jsem zbytkem vědomí poznala Doclese.
Ale scéna přede mnou se již začala měnit. V místech, kde jsem předtím viděla přelévání krve, teď ležela mírumilovná pole. Slova jsem nacházela snadno.
„Všechna sláva patří císaři, který si vysloužil požehnání osudu. Z jednoho budou čtyři. A přesto ten první zůstane nejmocnější. Bude vládnout v plné slávě dvacet let, Jupiter s Herkulem po jeho boku, a Mars a Apollón mu budou sloužit.
Syn Jupiterův je zde, ale ty budeš mít jiné jméno. Tvoje silná pravá paže je svědectvím a druhá září jako slunce. Chybí pouze Mars, ale když ho budeš potřebovat, objeví se. Neboj se využít příležitost, až nastane. Tvoje vláda bude skvělá, auguste, a zemřeš po naplněném životě, předáš žezlo do mladších rukou."

„A co přijde potom?" zeptal se jemným hlasem, který mi hladil uši jako lahodná hudba.
„Syn slunce vládne ve vší nádheře, ale zapadá příliš brzy. A přesto bude následovat jasnější svítání a vyjde nové slunce, jehož světlo bude ozařovat celý svět."
Mé vidění bylo plné světla, viděla jsem tvář muže, kterého jsem poznávala. Constantius, pomyslela jsem si, protože pevné rysy jeho lící zdobil světlý vous. Ale tvář byla celkově masivnější, měl dlouhý nos a pod obočím hluboko posazené oči byl to obličej zatvrzelé síly, kterého jsem se maličko bála.
Potom ijeho obraz vybledl. Nahnula jsem se dopředu, až se mé vlasy dotkly vody. Potom mne Constantius objal a držel mne pevně u sebe. Přerývaně jsem dýchala a chvěla se po celém těle. Otevřela jsem oči a snažila se zaostřit, viděný předmět se zhmotnil do osoby, která se vynořila ze šera ve dveřích.
Překvapeně jsem zamrkala a uvědomila si, že to je Konstantin. Jak

dlouho tam již stojí? A kolik toho slyšel? Posadila jsem se a najednou jsem cítila, že se na něj musím podívat, pohlédnout mu tváří v tvář, s rozpuštěnými vlasy a očima stále rozšířenýma transem. Natáhlajsem k němu jednu ruku v nevyslovené prosbě. Ještě chvíli tam zůstal stát a tvářil se napůl překvapeně a napůl zděšeně. Myslí si snad, že jsem jako prorok Alexandr? Oči se mi zalily slzami, když se otočil a zmizel, „Paní," ozval se Docles svým hlubokým hlasem, „jsi v pořádku? Obdařila jsi nás velkým požehnáním." Jeho obličej byl jako obvykle klidný, ale oči mu svítily. V Maximiánově tváři jsem spatřila něco jako strach. Dívala jsem se z jednoho na druhého a uvědomovala jsem si, že všichni tři jednoho dne budou mít na sobě purpur.
„Jen když uděláte, co se po vás bude žádat," zašeptala jsem a vzpomněla jsem si, jak poslední dva císaři zemřeli.
„Řekla jsi mi, co jsem potřeboval vědět," odpověděl Docles. „Con-stantie, odveď svoji paní do jejího pokoje. Prokázala nám dnes večer dobrou službu a potřebuje si odpočinout."
„A co budeš dělat ty?" zeptal se Maximián.
„Já se vrátím k Numeriánovi a budu čekat. Jupiter se na mne usmál a ukáže mi moji cestu."
Následující měsíce proběhly ve zmatku. V listopadu toho roku Nu-merián zemřel. Docles se chopil příležitosti a obvinil praetoriana pre-fecta, muže, který se jmenoval Arrius Aper, z toho, že se jej pokusil otrávit, a na místě ho nechal popravit. Další novinka, kterou jsme se dozvěděli, byla, že armáda jej prohlásila za císaře. Změnil si však jméno a teď si říkal Diokleci án.
Carinus, který když chtěl, byl dobrým velitelem, se osvobodil od svých zhýralostí a začal bránit svůj trůn a Římané se znovu pustili do války proti Římanům. Maximián a Constantius se vyslovili pro Dio-kleciána a připravili se chránit západ proti Carinovi. Když však příštího roku na jaře začala znovu tažení, bohové - nebo to snad byla Nemesis -vyhlásili boj proti dlouhotrvající občanské válce. Ve zmatku bitevní vřavy tribun, jehož manželku Carinus svedl, využil příležitosti a svého velitele zabil.
Diokleci án neměl nyní žádného soka. Jako první věc jmenoval Ma-ximiána svým mladším společníkem. A toho léta, když nový císař jmenoval Constantia svým pretorianem prefektem a měl plné ruce práce s nejnovějším nájezdem Germánů, Diokleci án poslal dopis s žádostí, aby se můj syn Konstantin připojil k jeho domácnosti v Nico-medii.

Konstantinova ložnice byla poseta výstrojí a výzbrojí. Zastavila jsem se ve dveřích s náručí plnou plátěného prádla, jež jsem právě sundala ze šňůry. Všude vládl zmatek a připadalo mi nemožné, že bychom dokázali všechno zabalit a být zítra na úsvitu hotovi. Krátce mi přišlo na mysl, že o půlnoci by se někdo mohl vplížit dovnitř a zavazadla ukrást. Avšak žádný pokus zdržet odjezd mého syna by neměl za následek nic jiného než jen momentální zmatek a Konstantin byl ve vě-ku,- kdy se styděl za svoje rodiče. Dokonce i Constantius byl doma a nemohl by se protivit příkazu imperátora.
„Zabalil ti sluha tvoje vlněné nohavice?" zeptala jsem se a podávala jsem lněné tuniky služebné, aby je připravila na podlahu.
„Ach, matko, tyhle staré věci nebudu potřebovat. Ty nosí pouze rolníci: vypadal bych jako venkovan, kdybych se v tomhle oblečení procházel po Diokleciánových mramorových síních."
„Vzpomínám si, jak bylo chladno, když jsme přijeli do Bithýnie, ten rok, co jsme bydleli v Dřepánu, a v síních imperátora bývá vždycky průvan. Myslím, že ti bude

zima, když budeš nosit jen samotné nohavice, ujišťuji tě, že si přes ně oblékneš i další šat, takže je nebude vidět."
Mladý Gal, kterého jsme si koupili jako Konstantinova osobního sluhu, sotva mu bylo třináct, hleděl z jednoho na druhého a pak se obrátil k prádelníku, kde byly věci, které tu chtěl jeho pán nechat.
„Pojď se mnou, Konstantine, a necháme otrokům jejich práci. Tady bychom jenom překáželi." Nejraději bych mu byla zabalila věci sama a každému jeho svršku zvláší požehnala, ale byla to práce, kterou mohli udělat jiní. Nikdo jiný však nemohl mému synovi říci, co jsem měla v tu chvíli na srdci.
Pod našima nohama jemně vrzal písek, když jsem jej vedla do zahrady a posadila na lavici z místního načervenalého kamene. Bylo nádherné léto, jako kdyby bohové požehnali Diokleciánově vládě, a zahrada byla plná překrásných květů.
Brzy však uvadnou. A ráno bude můj syn pryč. Myslela jsem, že mám před sebou ještě pět let, než mi Konstantina vezme armáda to by bylo dost času na to, aby Attikus vycvičil jeho mysl a já abych probudila jeho duši. Con byl na svůj věk vysoký. Svaly měl pevné díky cvičení. Jistě bude schopen vyrovnat se s fyzickými požadavky, které na něho budou mít.
Přesto však na svět hledí s dětskou přímočarostí, pokud jde o to, co je správné a co špatné. Dioklecián bude možná nejctnostnějším vládcem od dob Marca Aurelia, ale jeho dvůr je kotlem přetékajícím
178
KNĚŽKA Z AVALONU
CESTA K MOCI
179
intrikami. Jak mohu svého syna proti nim vyzbrojit, aniž bych ohrozila jeho nevinnost?
„Nebuď smutná, mami."
Neuvědomovalajsem si, že mne můj obličej zradil. Pokusila jsem se
O úsměv. „Jak mohu být veselá? Víš, jak tě miluji. Jsi muž a věděla jsem, že mne jednoho dne opustíš, ale tohle mi připadá příliš brzy." Volila jsem slova opatrně, protože by nebylo vhodné toho chlapce vyděsit, když mne stejně musí opustit.
„Když přišel ten první dopis, i já jsem byl vyděšený, ale teď jsem rád, že pojedu," řekl Konstantin. „Ale na tebe nezapomenu, mami. Budu ti psát každý týden, tak jistě, jako že nade mnou svítí slunce!" j Pozvedl ruku, jako kdyby vyzýval Apollóna, aby mu byl svědkem.
Hleděla jsem na něj s překvapením, protože tu přísahu prone§| s dospělou upřímností.
„Nebude to snadné," řekla jsem mu. „Budeš se muset naučit nové věci, poznat nové lidi, dělat mnoho vzrušujícího."
„Já vím," zarazil se, jako by hledal slova. „Ale příbuzní jsou důležití, a protože nemáš další děti, jsme my pro tebe jedinou rodinou."
Oči se mi zalily slzami. „Chtěl bys bratříčka nebo sestřičku?"
Konstantin přikývl. „Až budu dospělý, budu mít velkou rodinu."
„To mě mrzí, že jsem ti ji nemohla poskytnout," vysoukala jsem ze sebe. „Ale vždycky jsem si myslela, že mně bozi dali na tomto světě jediný úkol: porodit tebe."
Oči se mu rozšířily, protože jsem mu to ještě nikdy tak zpříma neřekla. „Věříš, že hvězdy mi předurčily nějaký velký osud?"
Přikývla jsem. „To si myslím. Proto jsem si dělala takové starosti s tvým vzděláním."
„Možná žít na Diokleciánově dvoře bude jeho součástí," prohlásil Konstantin střízlivě.
„Ach, tím jsem si jista." Snažila jsem se zabránit tomu, aby můj hlas zněl hořce. „Ale bude to, co potřebuješ?" Doufala jsem, že ho naučím něco z tajemství, do kterých jsem byla sama jako mladá zasvěcena.
Konstantin zavrtěl hlavou. „Nemyslím si, že ze mne má být kněz. Až vyrostu, dostanu se do armády, budu velet jednotkám a možná jednou
1 celé provincii. Myslím, že bych to zvládl dobře, co říkáš?"
Potlačila jsem úsměv. Rozhodně mu nechyběl dostatek sebevědomí. Uvažovala jsem, zda i on sám sebe vidí v purpuru. Carinus byl odstrašujícím příkladem nebezpečí, které představovalo obdaření člověka císařskou mocí bez přípravy. Můj syn má možná pravdu, když si myslí, že se hodně naučí od císaře, pakliže je to jeho osud.
„Jestli tě tvoje kariéra donese vysoko, Konstantine, nesmíš nikdy zapomínat na to, že nad sebou máš bohy a Thea Hypsista, který stojí nade všemi bohy. Musíš se snažit splnit pro lidi, kterým budeš vládnout, jejich vůli."
„To je mi jasné," řekl sebevědomě. „Císař vládne svému lidu, tak jako otec řídí

svoji rodinu."
Pozvedla jsem obočí. Ten chlapec o tom zřejmě přemýšlel a možná má k tomu svoje důvody. Jeho otec se nakonec málem stal nástupcem vládce celého impéria. Konstantin může také snít o císařské čelence.
„Slunce mne bude střežit tak, jako střeží mého otce," prohlásil Konstantin a shovívavě mne pohladil po rameni. „Neboj se o mě."
Vzala jsem ho za ruku a přitiskla ji ke své tváři. Můj syn má rozhodně dostatek sebedůvěry, aby to ve světě někam dotáhl. Teprve později mne napadlo, že jsem si měla přát, aby měl i více pokory.
12
293-296 n. l.
~^^^^^^vůr je ještě velkolepější," hlásalo Konstantinovo velké m B písmo přes celou stránku. Za osm let, co uběhlo od r ^k t^ té doby, kdy se přidal k císařově domácnosti, se bezpochyby mnohému naučil, ale úhledný rukopis k tomu v žádném případě nepatřil. Naklonila jsem stránku, aby na ni z lampy dopadalo plné světlo. Dům, který pro mne Constantius najal v Colonii Agrippi-nensis, byl elegantní, ale proti větrům germánského jara neposkytoval dostatečnou ochranu.
„Jednoduchý pozdrav již nestačí, když se člověk přibližíš k císaři. Náš deus et dominus, Dioklecián, teď požaduje padnout na kolena, jako kdyby byl velkým králem Parthie, a nejen římským augustem. Ale musím přiznat, že všechno je velmi působivé' a že cizí velvyslanci se tváří skutečně ohromeně."
Maximián zůstal, díky bohům, stejným přímočarým, srdečným vojákem, jakým vždycky býval, i když teď byl vedle Diokleciána jedním ze dvou augustů. Nikdo však nemohl mít pochybnosti, kdo z nich je starším partnerem. Diokleciánovy mince byly ozdobeny obrazem Jupitera, zatímco Maximiánovy měly na sobě svalnaté postavy Herkula.
I kdyby se Maximián věnoval jen svým úředním povinnostem, měl by dost práce. Toho roku, kdy se stal augustem, byl Carausius, mena-pijský admirál, jmenovaný velitelem pro obranu Británie před saský-

181
mi nájezdníky, obviněn ze zpronevěry válečné kořisti. Místo toho, aby byl souzen v Římě, vzbouřil se a prohlásil se za císaře Británie. Ten muž byl vynikajícím námořníkem, který nemilosrdně porážel nejen saské piráty, ale i flotilu, kterou proti němu poslal Maximián. Potom se naše jednotky plně zapojily do boje proti nájezdům Franků a Ale-manů z východu a proti povstání otroků na západě Galie. Dělat si starosti o Británii, na to jim nezbýval čas.
Stýskalo se mi po mé zahradě v Treveri, ale Colonia, na březích Rhena v Malé Germanii, byla naštěstí dost blízko místa, kde se odehrávaly boje, takže mne mohl Constantius mezi jednotlivými taženími navštěvovat. Náš dům stál poblíž východní zdi, mezi pretoriem a chrámem Mercuria Augusta, a před námi již v něm bydlelo mnoho rodin velitelů.
V té době jsem si alespoň nemusela dělat starosti o bezpečí svého manžela, protože ho povolali do Mediolana, ze kterého Maximián učinil svoje hlavní město, aby se mohl radit s ním i s Diokleciánem. Někdy jsem přemýšlela, zda mi v měsících, které trávil mimo domov, zůstával Constantius věrný, ale bylo jasné, že i kdybych měla sokyni, nebyla by z impéria. Když jsme se poprvé setkali, zamilovala jsem si ho pro jeho schopnost snít. Stěžíjsem si proto mohla stěžovat, protože teď měl příležitost alespoň některé sny uskutečnit. Avšak přesto, když jsem měla manžela ve válce a syn byl pryč s císařem, neměla jsem co na práci a začala jsem postrádat odpovědnost spojenou s úkoly, které bych bývala měla v Avalonu.
V současné době přijali Diokleciánem Carausia jako císaře bratra. Říkala jsem si, jak dlouho to bude trvat. Když jsem se dozvěděla, že Carausius se oženil s britskou kněžnou, které se dostalo vzdělání v Avalonu, užasla jsem. Ganeda se vždycky bála jakéhokoli spojení s vnějším světem. Politika vedoucí k odtržení Avalonu od světa byla jedním z důvodů, proč jsem odešla. Ale teď jsem se neubránila pocitu, že kdybych se stala velekněžkou, byla bych to já, ne Dierna, kdo by teď rozhodoval, jakou roli má Avalon sehrát v tomto rychle se měnícím světě. Někdy jsem si přála, abych se mohla vrátit do Británie a zjistit, co je tam nového, ale taková cesta nepřicházela v úvahu, dokud bude Carausius ovládat Britské moře.
Jednoho jasného dne, bylo to v polovině března, kdy vítr rozehnal všechny mraky jako ovčácký pes svoje stádo, se Constantius vrátil z Itálie. Jakmile jsem spatřila jeho kamennou tvář, jakou míval po prohrané bitvě, napadlo mne, že mu císař nějak vyčinil. Netušila jsem,

čím by se mohl Diokleciánovi znelíbit. Jistě to byl Maximián, pokud vůbec někdo, kdo by si měl dělat výčitky, že se nezbavil Carausia. Kdyby byl Dioklecián nespokojený, napadlo mne nazlobeně, když jsem dávala příkazy, aby mu vybalili zavazadla, mohl se vrátit do Galie a pokusit se tam zvládnout situaci po svém.
Ale Germáni, vedení Crocem, který se stal Constantiovým trvalým tělesným strážcem, byli ve skvělé náladě a nádvořím se rozléhal jejich halasný smích. Kdyby něco nebylo v pořádku, jistě by nebyli tak veselí. Většina z nich byla samozřejmě ubytována v kasárnách v pretoriu, ale když byl Constantius doma, vždycky se jich dobrý tucet nacházel i v našem domě.
Zvykla jsem si na jejich hřmotná těla a občas drsný humor. Trochu mne překvapilo, to musím říci, že mne sám Crocus nepřišel pozdravit, protože od chvíle, kdy jsme se poznali, se ke mně choval s úctou, kterou jsem v něm vzbudila svými věšteckými schopnostmi. To by mohlo vysvětlovat i náladu mého manžela.
Byla jsem zrovna v ložnici a snažila se roztřídit tuniky vytažené z manželova vaku - bylo nutné rozhodnout, které potřebují spravit -, když se ve dveřích objevil můj manžel. Podívala jsem se na něho s úsměvem a všimla si, že sebou nespokojeně trhl. Jeho obličej měl výhružný výra^ a rozhlížel se po místnosti.
„Constantie," zeptala jsem se jemně, „co se stalo?"
„Pojď se mnou na procházku," vyzval mne drsně. „Musíme si promluvit, tady by to nešlo."
Mohla jsem ho ujistit, že nikdo ze služebnictva nebude poslouchat, ale usoudila jsem, že bude lépe, když se beze slova přezuji do vycházkových bot a přehodím si plášť přes ramena. Popravdě řečeno mne ani nemrzelo, že budu muset za tak krásného dne dům opustit.
Od Civiliova povstání v době první Agrippiny, po které bylo město pojmenováno, byla Colonia frontovým městem. Ostatní města nemusela dbát na svoji obranu, ale zdi Colonie se tyčily do výšky pevnosti a v pravidelných vzdálenostech byly přerušeny strážními věžemi. Za dnů mim mohli občané vystoupat po schodišti v severní bráně a projít se po celé cestě východním směrem k bráně u pretoria. Tady již byly břehy řeky strmé a z hradeb se naskýtal nádherný výhled na most přes Rhenus a za ním na Germanii Liberu.
Kráčela jsem za Constantiem po kamenných schodech a ujišťovala samu sebe, že problémem nebude jeho zdraví, protože stoupal do schodů bez zadýchání a lehce. Na druhé straně jsem si přála, abych sama byla tělesně zdatnější, protože když jsme došli nahoru, musela

jsem se zastavit, abych nabrala dech. Constantius natáhl ruku, aby mi pomohl, potom se znovu otočil ke zdi, u které stál, rukama spočinul na cimbuří a zahleděl se k severu, kde po řece klidně pluly nákladní lodě. Přistoupila jsem k němu.
V tu chvíli jsem již měla žaludek stažený obavami. Po tolika letech jsem znala Constantiovy nálady stejně jako svoje a z něho bylo cítit zlobu a zmatek, takže i když stál na slunci, vypadal jako zahalený ve stínu. Když jsem začala mluvit, dal se do procházení a já šla za ním, vědoma si toho, že bude nejlépe, když mu nechám naprostou volnost.
Zdi pevnosti na druhé straně mostu se třpytily ve slunci, které se odráželo i od modrých vlnek na hladině řeky, jež byla v tomto místě velmi široká a valila se líným proudem k moři. V předvečer slavností jsem vždy nalila do řeky trochu vína a požádala jsem Bohy vod, aby je odnesli do Británie. Když jsme procházeli kolem rohu věže a zamířili k pretoriu, dostali jsme se do větru vanoucího od řeky zimomřivě l jsem se zahalila do šálu.
Constantius zpomalil krok a já jsem si uvědomila, že tady na půl cesty mezi věží a bránou, kde byla dlážděná cesta mezi zdí a klášterem l pretoria nejširší, musí být to nejlepší místo v Colonii, kde se dá mluvit, | aniž by vás kdo slyšel.
„Jistě jsi mne sem nepřivedl," řekla jsem nahlas, „abys hovořil o tom, že chceš zradit císaře!" Zarazila jsem se, překvapena úzkostí, která zaznívala z mého hlasu.
„Tím si nemůžeš být tak jista!" odpověděl Constantius drsně. „Dostal mne do situace, kdy musím někoho zradit. Jde jen o to, abych si vybral, kdo to má být."
„Co tím chceš říci?" dotklajsem se jeho ramene a on mi přikryl ruku druhou dlaní stiskl mne tak pevně, div jsem nevykřikla bolestí. „Co ti řekl?"
„Dioklecián má představu... zkrátka chce rozšířit moc impéria rovnoměrně po celé říši a zajistit mírumilovné střídání panovníků. Přísahá, že až on a Maximián budou mít za sebou vládu dvaceti let, dobrovolně uvolní místo dalším císařům, kteří potom využijí svého titulu augustus a zvolí dva další."
Hleděla jsem na něho užasle nemohla jsem pochopit, že by se člověk dobrovolně

vzdal svého nejvyššího postavení. Ale mohlo by to tak být, kdyby si všichni čtyři císaři vzájemně zachovali věrnost. Představa impéria, které není zmítáno občanskými válkami doprovázejícími nástupnictví trůnu, mi připadala jako pohádka.
CESTA K MOCI
183
<ijílakže chce zvolit dva nové císaře," začala jsem, když se ticho neúnosně protáhlo.
Constantius přikývl. „Pro východ to bude Galerius. Je to další člověk z Dalmácie a je to dobrý bojovník. Říkají mu pastýř, protože jeho otec choval krávy." Uvědomil si, že mluví o něčem jiném, než chtěl, a proto se zarazil. „Na západ chce mne."
Měla jsem pocit, že jsem to věděla ještě dříve, než to vyslovil. Byl to jeho životní sen, tenhle dárek od císaře. Nebo to snad nebyl dárek, ale proč je Constantius tak nešťastný? Pohlédla jsem do jeho - pro mne tak drahého - obličeje, trvale osmahlého drsným počasím, viděla jsem jeho vlasy jako len, prokvetlé nyní stříbrem, a ustupující čelo. Ale pro mne byl pořád tím nejhezčím mužem, kterého jsem potkala kdysi v Británii.
„Možná za to budu muset něčím zaplatit," odpověděl na otázku, kterou jsem mu nedokázala položit. „Klade si požadavek, abychom se s Galeriem oženili do císařských rodin."
Cítila jsem, jak mi mizí krev z tváře musela jsem se zachytit kamene, abych nespadla. Constantius upřeně hleděl k obzoru, jako kdyby se bál na mne pohlédnout. Slyšela jsem, že když je člověk vážně zraněn, cítí nejprve šok a teprve později bolest. Ve chvíli mezi uštědřenou ránou a pociťovanou bolestí jsem nalezla okamžik lítosti pro Con-stantia, který nosil tu novinu v sobě po celou cestu až z Mediolana. A teď jsem také pochopila, proč mne nenavštívil Crocus. Byl to muž, který nedovedl skrývat svoje city tu pohromu bych jistě z jeho očí vyčetla.
„Galerius se ožení s Diokleciánovou dcerou Valerií," řekl bezhlesně. „Chtějí, abych si vzal Maximiánovu nevlastní dceru Theodoru."
„Netušila jsem, že má nevlastní dceru," zašeptala jsem a pak jsem dodala: „Chtějí, aby sis ji vzal? Chceš snad říci, že jsi s tím zatím nesouhlasil?"
Prudce zavrtěl hlavou. „Ne, aniž bych si s tebou promluvil! Dokonce ani císař po mně nemohl něco lákavého žádat. A Maximián si na tebe vzpomíná s laskavostí - dal mi čas, abych ti to mohl oznámit sám, než bude všechno domluveno." Žalostně vzlykl. „Slíbil jsem, že budu sloužit Římu, ale ne, že mu dám svoje srdce! Ne tebe!" Otočil se konečně ke mně a chytil mne za ramena tak prudce, až mne to zabolelo.
Naklonila jsem hlavu na jeho rameno a chvíli jsme jen tak stáli, přitisknuti k sobě v pevném objetí. Více než dvacet let se můj život točil kolem tohoto muže někdy jsem přemýšlela, jestli to bylo proto, že jsem pro něj tolik obětovala, že nedovedu cítit jinak. On, který má
184
KNEZKA Z AVALONU
před sebou tolik cílů, nemůže být na mně tak závislý. Ale teď jsem si uvědomila, že tomu tak není. Možná proto, že jeho kariéra si od něho žádá rozum a vůli, celé srdce věnoval mně.
„Na konci té řeky leží moře," zamumlal mi do vlasů, „a za mořem leží Británie. Mohl bych tě vzít tam, nabídnout svoje služby Carausiovi a Hadovi se zbytkem impéria. Přemýšlel jsem o tom, když jsem se snažil usnout v noclehárnách na cestě domů..."
„Constantie," zašeptala jsem. „Tohle je příležitost, o jaké jsi snil. Všechen svůj život ses připravoval na to, že se staneš císařem."
„S tebou po svém boku, Heleno, ne sám!"
Pevně jsem ho objala a potom mnou jako ostří kopí projela myšlenka. „Budeš to muset udělat, drahý. Nemůžeš Diokleciána zradit...," hlas jsem měla zastřený bolestí. „Má našeho Konstantina." V tu chvíli povolilo napětí a rozplakala jsem se mu v náručí.
Když jsme se vraceli domů, padla již noc. Oči jsme měli oteklé pláčem, ale v tu chvíli byly již suché. Přitáhla jsem si plášť k tělu, a když jsem říkala služebné, aby nám přinesla jídlo do ložnice, odvrátilajsem tvář. Drusilla by hned poznala, že se něco stalo, ale Hrodlind byla | nová bylo to germánské děvče, které se teprve učilo latinu.
S Constantiem jsme ulehli na postel a jídla se ani nedotkli. Dokonce jsem si ani nesundala plášť, protože jsem se celá chvěla. Kdybych se zabila, pomyslelajsem si otupěle, nic bych tím Constantiovi nepomohla, ale sama bych byla ušetřena bolesti. Nicjsem neříkala, ale Constan-tius byl příliš dlouho druhou půlkou mé

duše, takže poznal, co cítím, nebo se alespoň obíral stejnými myšlenkami.
„Heleno, ty musíš žít," řekl tiše. „Při každém tažení, kdykoliv mi hrozí nebezpečí, těší mne vědomí, že jsi doma a v bezpečí, jen to mi dává sílu pokračovat. Mohu splnit svoji povinnost, jen když budu vědět, že někde žiješ."
„Jsi nespravedlivý. Ty budeš obklopen lidmi, poneseš svoji odpovědnost. Kdo bude potřebovat mne, až budeš pryč?"
„Konstantin..." To jméno viselo mezi námi ve vzduchu byla to moje 3| naděje, můj osud. Kvůli němu jsem opustila domov, abych následovala | Constantia, kvůli němu se musíme rozloučit.
Dlouho jsme v tichosti leželi a Constantius mi hladil vlasy. Netušila | bych, že tělo si bude žádat své, když naše duše byly tak zubožené, ale po chvíli jsem přes svoje zoufalství vnímala známé uklidňující teplo. Otočila jsem se v jeho náručí, sčísl mi vlasy z čela a téměř váhavě mne políbil.
Rty jsem měla dosud vlhké žalem, ale jeho jemný dotyk na mne
CESTA K MOCI
185
působil konejšivě a celé tělo se mi zahřálo a otevřelo, abych ho ještě jednou, naposledy v sobě přijala.
i<| Když jsem se ráno probudila, Constantius byl pryč. Na stole mi , :|áechal dopis.
Má milovaná!
Jestli chceš, nazývej si mne zbabělcem, ale mohu Tě opustit jedině takhle, ? když jsou Tvoje krásné' oči zavřené'spánkem. Podám naší domácnosti infor-| mace o změně, která nás ceká, abych tě ušetřil vysvětlování toho, co i mně |j připadá jako zlý sen.
Nějakou dobu budu v pretoriu, ale myslím si, že pro klid mé i Tvé duše l s bude lepší, když už se neuvidíme. Dům převádím do tvého vlastnictví, spolu , se všemi otroky. Navíc dostali moji účetní příkaz, že můžeš i nadále vybírat «• z mého účtu, kdykoliv budeš potřebovat, a když si budeš přát se někam • • přestěhovat, můžeš přestěhovat svým jménem i účet. Samozřejmě se spojím . s naším synem a doufám, že i Ty mu budeš psát. Předpokládám, že mu budeš , • chybět a bude se mu po Tobě stýskat, ale doufám, že i on časem uzná, že jsem
se zachoval správně.
i • Věřím, že pokud Ti to srdce dovolí, najdeš si způsob, jak mi dát vědět, i, kam se odebereš a zda se Ti daří dobře. Ať se stane cokoliv, věř mi, že dokud , bude moje srdce tlouci, bude tvoje..."
Jeho obvykle pečlivý podpis na konci byl nečitelný, jako kdyby ho opustila jeho rozhodnost. Vzkaz mi vyklouzl z rukou hleděla jsem na prázdnou postel v prázdné místnosti a před sebou jsem viděla prázdné dny, které budu muset nějak prožít, sama.
,', Víc než týden jsem neopustila svoji postel, cítila jsem se tak bídně, jako když jsem přišla o svoje první dítě. O Constantiovi jsem neměla žádné zprávy, i když jsem dostala vzkaz od Croca, s pravopisnými chybami, kde mne ujišťoval o své věrnosti. Jedla jsem, jen když mne Drusilla nutila, ale nedovolila jsem Hrodlind, aby mne učesala nebo jmi dala čisté povlečení chtělajsem si uchovat to staré, kde byl dosud otisk Constantiova těla a byl cítit pach jeho kůže. i Jediný tvor, jehož soucit jsem snášela, byl Hylas a myslím, že pej-'^skovo teplé tělo a chladný čumáček, který jsem nepřítomně hladila, mi zabránily v tom, abych ztratila styk s vnějším světem. Byl již prošedivělý, a když bylo chladno, pohyboval se strnule, ale srdce měl vřelé. V prvním záchvatu zoufalství mi nechybělo mnoho, abych se zbláznila.
186
KNĚŽKA Z AVALONU
Ale dokud mne jeden tvor potřeboval, dokud mi Hylas nabízel svoji bezvýhradnou lásku, nebyla jsem úplně sama.
Nevědělajsem přesně, proč truchlím, dokud mi jednoho odpoledne Philip neoznámil, že Constantius opustil Colonii a odjel na svoji svatbu do Mediolana. Tehdy jsem si uvědomila, že jsem vlastně čekala na tuhle zprávu. Teď jsem zůstala doopravdy sama. Nakonec nebylo tak těžké náš svazek ukončit. Nebylo třeba vést žádná jednání ani žádat návrat věna, protože jediné, co jsem mu kdysi přinesla, byly moje zkušenosti a dovednosti kněžky a moje láska, které se nedaly vyjádřit žádnou cenou, ani péče o dítě nebyla překážkou, protože náš syn byl teď součástí domácnosti císaře. Podle římského práva jsme vlastně nebyli nikdy doopravdy oddáni, jen v Avalonu.
Moje mysl byla jako zpomalená, ale nakonec jsem Hrodlind dovolila, aby mne vykoupala a oblékla a služebné jsem vpustila do ložnice, aby tam uklidily. Dům jsem však neopustila. Neodvažovala jsem se odjet do ciziny, kde by si na mne mohl kdokoliv ukazovat jako na odloženou konkubínu nového císaře a posmívat se

mi.
„Paní," řekla mi Drusilla a nabízela mi talíř s jarní zeleninou přelitou trochou olivového oleje, horké ječmenné koláčky a kousek čerstvého sýra, „takhle už nemůžeš dál žít. Vrátíme se do Británie. Bude ti lépe doma!"
Můj domov je v Avalonu..., pomyslela jsem si,.. .a tam se vrátit nemohu. To bych musela přiznat, že mne Constantius opustil. Avšak ačkoliv vztahy s Carausiovou ostrovní říší byly napjaté, Británie a Řím dosud nebyly ve válečném konfliktu. Do Londinia stále pluly přes Britské moře lodě. Jistě by tam slušně zaopatřená žena, nepoznána a uznávána, mohla dobře žít.
Philip zařídil, že jsme se mohli nalodit v přístavu Ganuenta hned o letním slunovratu. První, co jsem udělala, když jsem se konečně vynořila z ložnice, bylo, že jsem jemu i ostatním otrokům, které mi Constantius nechal, dala svobodu. Většina otroků, kteréjsme si koupili do domu v Colonii, přijala vděčně svoje propuštění na svobodu, ale překvapilo mne, kolik ze starších členů naší domácnosti se rozhodlo sloužit mi dál. A tak jsme se s Philipem, Drusillou a Hrodlind, kterou do otroctví prodal otec, s Deciem, chlapcem, který se staral o moji zahradu, a dvěma služtičkami z kuchyně vypravili na loď do Londinia.
Den před odplutím jsem se šla projít ke starému chrámu Nehalen-nie. Hrodlind šla se mnou, Hylas se nesl v košíku, protože se nerad vzdaloval od mých nohou a tak dalekou cestu by už nezvládl.
Kameny byly možná více porostlé lišejníkem a tašky na střeše měly

teplejší odstín, ale jinak mi to místo připadalo stejné. A Bohyně, se kterou jsem se střetla uvnitř chrámu, na mne hleděla se stejnou upřímností. To jenom já jsem se změnila.
Kam se poděla ta mladá žena, která přinášela svoje oběti na oltář, jejíž latina byla dosud zabarvena jazykem starých Britů a jejíž pohled, kterým obhlížela novou krajinu, byl dosud nejistý? Po dvaadvaceti letech se stal můj jazyk uhlazeným, mluvila jsem latinsky plynně a každý by ode mne spíš očekával, že na Británii budu pohlížet očima cizince.
Jak na mne mohl zapůsobit tenhle chrám, divila jsem se teď, když jsem viděla velké náhrobky impéria. A jak by ke mně mohla promlouvat Bohyně, teď, když jsem ztratila svoji duši?
Ale přinesla jsem jí kytici jarních květin, položila jí je k nohám a zůstala stát se skloněnou hlavou. Cítila jsem, jak mnou, navzdory hlubokému zoufalství, proniká klid toho místa.
V chrámu bylo ticho, ale přece jen jsem slyšela nějaké zvuky. Odněkud se ozývalo šustění křídel hnízdících vlaštovek i jejich slabé cvrlikání. Cítila jsem, že přišlo jaro. Najednou jsem všude kolem sebe slyšela zvuky jara a cítila jsem přítomnost Bohyně, jako kdyby právě vešla do chrámu a já jsem stála na posvátné půdě. ,, „Kde jsijjyla?" zašeptala jsem a za zavřenými víčky mne pálily slzy. Ifřroč jsi mne opustila?"
l Chvíli jsem jen tak stála a čekala, pakjsem vycítila odpověď. Bohyně tu byla, tak jako vždycky, byla i v potocích a řekách a na všech cestách světa, připravena pro ty, kteří jsou ochotni se zklidnit a otevřít jí svoje duše. Hylas vystrčil hlavu z košíku a hleděl do jistého bodu poblíž sochy pohledem, kterým se na mne obvykle díval, když jsem se vrátila odněkud domů. Myslím, že ten bod splýval se skrytým jarem.
Otočila jsem se a pozvedla ruce na pozdrav. „Elen, strážkyně cest, vyslechni moji přísahu. Již nejsem manželkou a byla jsem vyhnána z Avalonu, ale budu tvojí kněžkou, jestli mi ukážeš, co si přeješ, abych dělala..."
Zavřela jsem oči a možná v tu chvíli pronikl sluneční paprsek vysokými okny do chrámu, nebo kněžky přinesly do chrámové lodě lampu, najednou jsem cítila světlo. A přestože jsem měla zavřené oči, paprsek pronikající tmou vstoupil do mé duše a tma, která mne obklopila, když mne opustil Constantius, se začala rozestupovat. Věděla jsem, že pře-žiji.
Londinium bylo největší z měst Británie, bylo větší než Sirmium nebo Treveri, ale ne tak velké jako Řím. Podařilo se mi koupit si

pohodlný dům v severovýchodní části města poblíž hlavní cesty vedoucí směrem ke Camulodunu. Předtím patřil obchodníku s hedvábím, jehož obchod pokazily Carausiovy války. V této části města byla dosud volná prostranství, kde byly zelinářské zahrady a pastviny, takže jsem si připadala jako na venkově.
Žila jsem tichým životem, jaký se sluší na vdovu, za kterou mne většina sousedů pokládala. Nesnažila jsem se uvést to na pravou míru. Chodila jsem pravidelně do lázní, do divadla a na trh. A moje vnitřní napětí pomaloučku polevovalo. Stejně

jako legionář, který přišel v bitvě o nohu či paži, naučila jsem se žít se svou ztrátou a občas se mi i některé věci líbily, aniž bych si hned nato připomněla ty, které už nikdy mít nebudu.
Někdy se k nám donesly zvěsti z Říma. Constantius se ke konci Id měsíce máje oženil s Flavií Maximiánou Theodorou. O tomto měsíci se tvrdilo, že manželství nepřináší štěstí. Nemohla jsem se ubránit naději, že v tomto případě bude ta pověra pravdivá. Pokud se Con-stantiovi po mně dosud stýskalo, nebránilo mu to v plnění manželských povinností, protože ke konci roku jsme se dozvěděli, že mu Theodora porodila syna, kterému začali říkat Dalmatius.
Theodora nejenže byla mladší než já, ale zjevně to byl i typ ženy, která otěhotní hned, jakmile její manžel pověsí svůj pásek na pelest manželské postele, protože po Dalmatiovi se rychle narodil další syn, Julius Constantius, a po něm dvě dcery, Constantia a Anastasia. Theodoru jsem nikdy neviděla, tak nevím, jaká byla, jestli byla tak krásná, jak tvrdili její velebitelé.
Teď jsem byla odtržena od armádních klevet, ale neubránila jsem se drbům na tržišti, které přinášely zvěsti o tom, že se politická situace horší. Když uvedl Theodoru do jiného stavu, vracel se Constantius do armády a využíval svého nového postavení caesara, aby zahájil útok na Gesoriacum, přístav, ze kterého Carausius udržoval svoji državu v severní Galii. Námořní pevnost byla nedobytná, ale po Constantiově příkazu vybudovat hráz v místě vstupu do přístavu se podařilo oddělit město od moře, a tak se krátce po letním slunovratu jednotky vzdaly.
Jeho dalším krokem byl útok na Franky, kteří byli Carausiovými spojenci u ústí Rhena. Obchod v těchto místech již dostatečně trpěl a lidé se teď poprvé začali proti samozvanému císaři veřejně bouřit. Říkalo se, že jeho žena Teleri, které se dostalo vzdělání v Avalonu, se vrátila ke svému otci, knížeti z Durnovarie. Přemýšlela jsem, zda svého římského manžela milovala, nebo byl jejich sňatek politickou záležitostí, ze které se ochotně osvobodila? A jestliže tomu tak bylo, měl

jejich svazek na svědomí kníže z Durnovarie, nebo velekněžka z Avalonu? Teleri je možná jedinou ženou v Británii, která by mne pochopila. Ráda bych si s ní promluvila.
A pak, zrovna před slavnostmi, kterými se začínají žně, probíhali ulicemi muži oznamující, že Carausius je mrtev a jeho ministr financí Allectus že se s pomocí franckých jednotek, které dříve sloužily jeho pánovi, chopil trůnu. Když jsem se dozvěděla, že se ožení s Teleri, zavrtěla jsem nechápavě hlavou. Allectus mohl sám sebe nazývat císařem, ale bylo jasné, že chce být velekrálem podle starých zvyklostí tím, že se ožení s královnou a spolu s ní se zemí.
Stála jsem mezi davem, který je sledoval na jejich svatební oslavě. Allectus mával s horečnatou veselostí a v tom, jak svíral opratě, bylo jisté napětí. Když kolem projížděl kočár, ve kterém jela Teleri se svým otcem, zahlédla jsem bledou tvář lemovanou rámem tmavých vlasů. Pomyslela jsem si, že vypadá jako žena, kterou vezou ne na manželské lože, ale na popravu.
Napadlo mne, že Constantius brzy učiní přítrž Allectovým ctižádostivým snahám. Uplynul však rok a po něm další a z Říma nepřicházela žádná výzva. Allectus nechal narychlo razit mince a potom snížil daně. Mohla jsem mu říci, že krátkodobá popularita se může vymstít při opravách pevností, až Brity napadnou Piktové nebo až se Řím rozhodne chybující provincii povolat k poslušnosti. Hlavně jsem se však starala o to, aby se nikdo nedozvěděl, kdo jsem. Konstantin mi psal pravidelně, jeho listy byly plné dobré pohody, ale jen s malým množstvím vlastních názorů, jako kdyby podezíral někoho z císařovy domácnosti, že mu dopisy čte. Moc jsem však téhle představě nevěřila. Nebylo nakonec nic neobvyklého mít syna ve službách v cizině. Moje spojení s Konstantinem žádné nebezpečí nepředstavovalo.
O Constantiovi jsem neměla žádné zprávy od té doby, co mne opustil, ale někdy jsem ho vídala ve svých snech a byla jsem přesvědčená, že na mne nezapomněl. Bývala bych se mohla stát cenným rukojmím, kdyby Allectus věděl, kdo žije v jeho hlavním městě.
Během třetího roku poté, co jsem se vrátila do Británie, jsem měla počátkem podzimu řadu snů. V prvním jsem viděla jezdce, který se vynořil z vln a ujížděl podél bílých útesů v Dubrisu střežil pobřeží. Přiblížila se k němu liška a pronásledovala jej tak dlouho, až jí přestal věnovat pozornost. Potom vyskočila a zakousla se jezdci do hrdla. Teď liška vyrostla, zahalila se do purpurového pláště, na hlavu si dala zlatý věnec a projížděla se po zemi ve zlatém kočáře.

Nebylo těžké ten sen vysvětlit, i když jsem nechápala, proč na mne bozi seslali vidění něčeho, co se již stalo. Přesto jsem si říkala, že zřejmě dojde k nějaké změně, a poslala jsem Philipa na fórum, aby se dozvěděl, co je nového.
Druhý sen byl naléhavější. Viděla jsem letět nad mořem dvě hejna orlů. První skupinu zabrzdil vítr, ale druhé hejno využilo mlhy a mraku, aby se skrylo a mohlo se vrhnout na pevninu. Zvedlo se hejno vran, aby se s nimi pustilo do zápasu, a já jsem si všimla, že vrány chrání lišku, ale orli je přemohli a lišku zabili. Vrány se s velkým křikem stáhly zpátky k Londiniu. Potom jsem znovu spatřila první skupinu orlů a ta se vrhla dolů, aby porazila vrány jednou provždy. Pak se mezi nimi objevil lev a lidé z města je přišli s radostí uvítat.
Když jsem se probudila, střechy bičovala bouře. To není dobré počasí pro námořníky, říkala jsem si ospale a pak jsem se náhle vyděšeně posadila, přesvědčena, že Constantius je vydán té bouři napospas. Ale jestli se splní můj sen, bude zachráněn. Londinium bude v nebezpečí, jestliže francké jednotky, které jsem viděla jako vrány, budou poraženy a město bude vystaveno odplatě. Řekla jsem Drusille, aby připravila jídlo, které nám vydrží několik dní. Když se blížil západ slunce, již jsme věděli, že římská armáda je konečně na cestě. Někteří lidé tvrdili, že legie přepadnou Portus Adurni, kde na ně čekala Allectova flotila, zatímco ostatní byli přesvědčeni, že obsadí Rutupiae a budou pochodovat na Londinium. Jestli však byl můj sen pravdivý, Constantius rozdělí svoje síly a zaútočí na obě místa. Tu noc jsem špatně spala a čekala jsem, co přinesou ranní zprávy.
Druhý den se městem rozlétly zvěsti, že bouře zahnala Římany zpět. Tak tvrdili někteří, zatímco jiní vykládali o postupu na sever od Clau-senta a bojích poblíž Callevy. Byla již tma, když se Philip vrátil z fóra, aby nám oznámil, že přijel jezdec se zvěstí, že Allectus je mrtvý a jeho frančtí barbaři, kteří měli na svědomí většinu obětí, se obracejí k Londiniu s odhodláním město za své ztráty tvrdě potrestat.
Philip navrhoval uprchnout, protože jako dítě zakusil útrapy života ve vydrancovaném městě, ale zatím všechno, co se mi zdálo, se splnilo věřila jsem tedy, že Constantius se objeví včas. Ještě jsem nebyla rozhodnutá, co budu dělat, až přijde. Podaří se mi odolat svodům ještě jednou ho vidět, a jestliže ho uvidím, co bude s mým těžce vydobytým klidem? Ten den jsem šla spát jako obvykle, zčásti, abych uklidnila svoji domácnost, zčásti jsem byla zvědavá, co se mi bude zdát. A sen přišel znovu.
CESTA K MOCI
191
Liška ležela na bitevním poli mrtvá. A z jejího boku vystoupila černá labuť, která v bouřlivém větru zoufale mávala křídly a snažila se ubránit orlům a vránám. Když se konečně přikrčila k zemi vedle vládce, stal se z ní lev, který ji předtím ohrožoval. Ale z boční ulice přiběhl šedý vlk, který lva odehnal, až labuť nabyla znovu sílu k útěku.
Když jsem se probudila, první ranní paprsky slunce pronikaly skrz „páclony. Zvenku jsem slyšela křik, ale kdyby hrozilo nějaké nebezpečí, jistě by mne vzbudili. Tiše jsem ležela a snažila se vzpomenout si na
? všechny podrobnosti toho snu.
Když jsem konečně vstala, všichni členové domácnosti byli již shromážděni v kuchyni.
. „Ach, paní," vykřikla Drusilla, „ve městě se válčí! Asclepiodotus, pretorský prefekt, porazil Allecta u Callevy a teď přijíždí flotila naše-
1 ho pána od Tanata, aby nás zachránila před franckými barbary!"
Í' Je tady, pomyslela jsem si, nebo brzy tady bude. Cítila jsem, jak mi vzrušeně buší srdce a jak se zeď chránící mne před mými vzpomínkami začíná pomalu hroutit. Kdybychom se potkali, budu se mu ještě dibit? Už mi bylo přes čtyřicet, tělo jsem neměla již tak štíhlé a vlasy
mi začínaly šedivět.
„Říká se, že jeho legie zřejmě už odpoledne pronikne do města," oznámil mi Philip. „Posádka, kterou tu zanechal Allectus, se již roz-prchla a jeho ministři a úředníci i zbytek družiny se rozutekli do všech koutů. Sebrali svoje věci a snaží se zmizet, než přijde Constantius." Zasmál se.
« (Ale ve svém snu, pomyslela jsem si, se labuti nepodařilo uprchnout.
Dojedla jsem ovesnou kaši a odložila misku stranou.
„Philipe, do hodiny mi sežeň kočár a ty a Decius půjdete vedle. Vezměte si hole, abyste davu nahnali strach."
• Vjeho tváři se zračilo překvapení, ale naučil se, že o příkazech, které dostával takovým tónem, nesměl diskutovat. Krátce před polednem jsme vyjížděli ze své brány na silnici. Pro cestování na venkově byla pohodlnější jen kára, ale střechy kočáru byly kožené a daly se stáhnout. Mezi štěrbinami v záclonách jsem

viděla, že ulice jsou plné lidí ve sváteční náladě. Někteří již stavěli přes hlavní cestu, která vedla na fórum, z květin slavobránu.
Nervózně jsem popotáhla za lem šatů, které jsem měla na sobě. Koupila jsem šije před mnoha lety, protože byly modré jako barva Avalonu, a ze stejného důvodu jsem je nosila jen málokdy. Vlněný plášť z tmavě modré látky mi zakrýval obličej jako závoj. Philip se mne neodvažoval na nic vyptávat. Kdybychom se vrátili domů s prázdnýma
192
KNĚŽKA Z AVALONU
rukama, myslel by si, že jsem zešílela, i když by mohl zrovna tak dobře pochybovat o mém zdravém rozumu, pokud bychom uspěli.
Brány paláce nikdo nestřežil. Navedla jsem vozku k postranním dveřím, které jsem si pamatovala z doby, kdy jsem doprovázela Con-stantia, když navštívil Británii, vystoupila jsem z kočáru a vklouzla dovnitř. V chodbách bylo vidět stopy po překotném odjezdu. Rychle jsem přistoupila k místnostem, které normálně obýval vládce, a jež si teď zřejmě přivlastnil Allectus.
A tam na velké posteli, napůl oblečenou a strnule hledící na mne, jsem našla svoji černou labuť.
Podle očekávání byla velmi krásná, měla světlou pleť a vlnité černé vlasy, které jí dopadaly na ramena. Ale nevypadala tak mladě, jak mi v první chvíli připadalo. Pevné rty jí lemovaly vrásky a pod tmavýma očima měla temné kruhy.
„Telen..."
Chvíli to trvalo, než si mne všimla, protože její duše bloudila bůhvíkde. Pak však zaostřila pohled na mne, protože si všimla modrých šatů.
„Kdo jsi?"
„Jsem tvoje přítelkyně, musíš jít se mnou, Teleri. Sbal si svoje věci."
„Služebnictvo mi vzalo moje šperky," zašeptala, „ale stejně nebyly moje, ale jeho. Já nemám nic... Jájsem nic, zůstala jsem úplně sama."
„Tak pojď, jak jsi, ale pospěš si. Císař ti neublíží, ale nemyslím si, že si přeješ stát se jeho válečnou kořistí."
„Proč bych ti měla věřit? Všichni ostatní mne zradili, i Avalon."
Byla jsem ráda, že si uchovala jistý pud sebezáchovy, ale na žádné váhání nebyl čas. V dálce jsem slyšela z pobřeží vlny příboje a věděla jsem, že londýnský lid se oddává veselí. Odhrnula jsem si cíp kapuce z čela, aby viděla srpeček nad mým obočím.
„I já jsem byla kdysi kněžka. Ve jménu Velké matky nás všech tě teď prosím, abys uprchlá se mnou."
Dlouhou chvíli jsme upřeně hleděly jedna na druhou. Netuším, co četla v mých očích, ale když jsem natáhla ruku a chystala se k odchodu, uchopila Teleri přehoz přes postel, zahalila se do něho jako do pláště a šla za mnou.
Byl nejvyšší čas. Když můj kočár projížděl bránou a zabočil na postranní cestu, zaslechla jsem ze směru fóra zvuk vojenských trubek a rytmické klapání ocvočkovaných sandálů. Pevně jsem stiskla dřevěné sedadlo kočáru, až mi zbělely klouby na prstech. Lidé něco provolávali - a ta slova, jak jsme postupovali dál, se stávala zřetelnějšími:
l
CESTA K MOCI 193
„Redditor lucis, Redditor lucis!" Obnovitel světla...
Zavřené oči mne neochránily před září, která pronikala mým vědomím. Přijíždí Constantius, jeho přítomnost rozzářila moji duši. Cítí i on, že jsem nablízku, nebo ho zahlcujíjeho úřední povinnosti a ohlušuje ruch kolem?
Lidé z Londinia vítali svého spasitele pokřikem, a mně stékaly po tvářích slzy dojetí.
S,"
13
296-305 n. 1.
Během týdnů, které Constantius strávil v Británii, jsem zůstala věrná své přísaze a neučinila jsem jediný pokus o to, abych ho viděla, ale moje sebekázeň si vyžádala i oběť. Moje měsíční krvácení, jež nebylo nikdy pravidelné, téměř ustalo a k němu se objevily i další příznaky - bušící srdce a návaly horka, po kterých jsem byla vyčerpaná jako po velkém pláči. To mi na dobré pohodě nepřidalo.
Mezitím se lidé ve městě radovali, když se dozvěděli, že Theodora porodila Constantiovi další dítě. Vím, že byl naším rozchodem zdrcen, ale teď musel oceňovat výhody, které mu přinášela jeho královská, mladá a plodná manželka. Prozíravost, s jakou jsem se mu předtím vyhýbala, mi zároveň přinesla zoufalství.
Moudré rady, které jsem chtěla dát Teleri, zůstaly nevysloveny. Kvůli ní jsem

přišla o jediný pohled na svého milovaného, i když v tu dobu jsem považovala i něco takového za nerozumné. Konstantin mi psal, že se chystá do Egypta, aby po boku Diokleciána bojoval s mužem nazývaným Dominius, který tam začal vzpouru. A tak jsem ke svým dalším starostem mohla přidat úzkost o jeho bezpečí.
A pak Constantius Británii opustil a já jsem propadla skutečné beznaději. Ležela jsem ve své ložnici za zataženými záclonami a odmítala vstát a obléci se a k jídlu mne nepřiměly ani Drusilliny nejlahodnější pochoutky či Hrodlindiny prosby. Většinu týdne jsem proležela, přijímajíc pouze společnost Hýla, který tak zestárl, že celé dny trávil podřimováním před pánví se žhavým uhlím, i když, pokud jsem byla doma, trval na tom, že mne musí sledovat z pokoje do pokoje. Cítila jsem uspokojení ze své vzrůstající slabosti, i když jsem Constantiovi

slíbila, že si nevezmu život toto pomalé umírání jsem přijímala jako žádoucí ukončení svého utrpení.
Když mi slabost zastřela mysl, měla jsem vidění.
Zdálo se mi, že se procházím zamlženou krajinou, jaká se nachází na hranicích Avalonu. Setkala jsem se s Bohyní, abych se dozvěděla, jaký mám na své cestě učinit další krok, abych se vyhnula Matce a vyhledala Smrtku. Dříve jsem neviděla dále než do blízkosti Matky, která musela nést hlavní tvář Bohyně, a dvě podoby po jejím boku, Nymfa a Smrtka, byly jen její pomocnice.
Ale to, co jsem prožívala teď, byl poslední přerod, poslední zkouška síly a odvahy. Teď, když jsem se zabývala vlastním přechodem ze stavu matky, byla jsem přinucena pochopit odvěké tragédie matek. Dokonce i Ježíš měl podle křesťanů matku a znovu a znovu jsem ho viděla, jak se opírá o její paži, a když ho opouštěl život, zvolal její jméno. Pomyslela jsem si: Stejně jako člověk, ani on se nevzdával a zemřel statečně a poneclial za sebou ženy, aby pokračovaly po něm v jeho práci. Přemohl mne strach o mého vlastního syna, a tak jsem hořce vykřikla: „Musí matka dopustit, aby se její dítě nechalo ukřižovat?"
Zdálo se mi, že mne postihla všechna velká neštěstí v životě ženy. O matku jsem přišla dřív, než jsem měla možnost ji poznat, a zůstala jsem na světě sama, opuštěná a zoufalá, volající po útěše. Byla to situace, ve které my ženy hledáme po celý život samy sebe. Jsme nuceny poskytovat sílu mužům, rodit a krmit vlastní děti. Lidé pozorující mne zvenčí mne považovali za silnou, ale ve skutečnosti jsem byla dítě plačící ve tmě po útěše a moje matka byla pryč a nikdy se ke mně už nevrátí.
A pak jsem pocítila bodnutí, jako kdyby do mne někdo zarazil nůž. Nebyla jsem ještě dost stará, abych se postarala sama o sebe, neměla jsem dost času ani síly, abych poznala, kdo jsem, když mi vložili do dlaně ručičku a řekli mi: „Tady tohle je tvoje sestřenka. Postarej se o ni."
A takhle jsem se musela vyrovnat s životem, bylo to poprvé, kdy mi vědomí napovídalo, že bych se měla bránit, vykřiknout: „Ne", setřást ze sebe tu odpovědnost a ničím nespoutaná utéci se zvoláním: „Matko, počkej na mne, to jsem jen já."
Nebo musíme volit jinak: když jsme připraveny o matku, musíme se samy matkou stát a o to malé stvoření, když upadne, se samy postarat, otřít mu slzy a ukolébat je k. spánku, ve tmě je k sobě tisknout, protože samo potřebuje útěchu zrovna jako ty, ale ty jsi silnější, a tak musíš dávat...

A uvědomila jsem si, že to bylo to, co jsem udělala nejprve pro Bec-cu a Diernu a později pro řadu svých služebných a manželek vojáků i mladších důstojníků v domácnosti svého manžela. A naposledy pro Teleri, i když ta moji pomoc zatím nepřijala.
A pak jsem si uvědomila, že se mnou v místnosti někdo je. Dala jsem přísné příkazy, že mne nikdo nesmí rušit, ale bylajsem příliš slabá i na to, abych se zlobila. Otevřela jsem oči.
Teleri seděla vedle mé postele, zhroucená na židli, jako kdyby tam seděla již dlouho. V klíně držela misku s ovesnou kaší. Dosud se z ní kouřilo a ta vůně mi připomněla síň kněžek za mrazivého rána, kdy jsme se všechny shromáždily, abychom pojedly u kamen uprostřed místnosti. Uvědomila jsem si, že ta vůně mne odvedla od mého vidění, vůně ovesné kaše oslazené medem a ochucené sušeným ovocem, tak jak jsem ji znala z Avalonu.
„Tvoje služebné se neodvažovaly tě rušit," řekla tiše, „ale já nechci přidávat k hříchům, které mám na svědomí, ještě další, a to, abych tě nechala zemřít, když ti mohu nějak pomoci."
Natáhla jsem ruku v tichém zoufalství, ale žaludek se mi bouřil hlady. Moje tělo

bylo zjevně rozhodnuté žít a nemělo smysl se s ním přít. S povzdechem jsem od ní převzala misku.
„Až ti bude dobře," řekla Teleri, „opustím tě. Vracím se do Avalonu. Nikdy jsem ho neměla opouštět, a jestli mne Dierna odvrhne, budu se potulovat kolem, dokud mne smrt kdesi v mlze mezi oběma světy nepohltí."
To se stalo mně, pomyslela jsem si trpce, a nemusela jsem se ani obtěžovat cestovat do Letní země, ale zdálo se mi, že jsem ztratila právo kohokoliv kritizovat.
„Pojď se mnou, Heleno. Neznám tvůj osud, ale je jasné, že jsi kněžka z Avalonu."
Polkla jsem sousto ovesné kaše a přemýšlela jsem o jejích slovech. Copak se na mne už zapomnělo? Ganeda mohla být proti mně tak zaujatá, že mohla vymazat moje jméno ze seznamu kněžek. Ale možná se nabízelo jednodušší vysvětlení.
„Když jsem žila na Svatém ostrově, říkali mi Eilan," řekla jsem pomalým hlasem a všimla si, že úžasem dočista otevřela oči.
„Takjsi ta, která utekla s římským důstojníkem! Od dnů první Eilan, která byla velekněžkou ve Vernemetonu, nedošlo k tak hanebnému činu. Ale Dierna tvrdila, že jsi k ní byla laskavá, když byla malá, a vždycky o tobě mluvila dobře. Tvůj Říman tedy zemřel? Tvoji sluhové o něm nemluví."

„Nezemřel, jenom pro mne je mrtev," zašeptala jsem ztuhlými rty. „Je to Constantius Chlorus, otec mého syna Konstantina."
Teleri se zalily oči slzami. „Já jsem zase byla provdaná za Carausia byl to hodný muž, ale nikdy jsem ho nedokázala milovat, a za Allecta, kterého jsem milovala, i když neudělal nikdy nic dobrého ani pro Británii, ani pro mne."
„Byla to vůle Dierny ?" Nakonec to vypadalo, že Ganeda svoji vnučku vychovala podle svého obrazu.
„Chtěla spojit Ochránce Británie s Avalonem."
Přikývla jsem, chápala jsem, že to byla stejná víra a představa, pro kterou mne původně vyslala vyhledat Constantia.
„Dierna je velká kněžka, i když pro mne se věci vyvinuly nežádoucím směrem," řekla Teleri upřímně. „Jsem si jista, že by tě přijala..."
A pak by se pokusila opět mne využít pro dobro Avalonu, pomyslela jsem si hořce. Kdysi jsem měla nárok stát se Paní Svatého ostrova zrovna jako ona, ale byla jsem dlouho pryč, a přestože mne Constantius opustil, jeho syn, jehož poslední dopis ležel ještě teď na nočním stolku vedle mé postele, potřebuje moje rady víc než kněžky z Avalonu.
„Dierně, a pouze jí, můžeš říci, že jsem dosud naživu a zeji pozdravuji. Ale domnívám se, že Bohyně má pro mne ještě úkoly v tomto světě."
Týden nato, když jsem sešla dolů na snídani, mi řekli, že Teleri zmizela. Zbyly jí nějaké peníze, které jsem jí dala, aby si koupila oblečení, a všechno, co jsem pro ni teď mohla udělat, bylo žádat Paní, aby její cestě požehnala.
Do Londinia přišlo jaro. V Tamesis stoupla po jarních deštích voda a na každé větvi vyrašily lístečky, vítající návrat ptáků. I mně se do údů vrátil život a najednou jsem potřebovala být venku, procházet se po pastvinách a podél potoka, který protékal městem. Jindy jsem se vypravila na fórum nebo jsem zašla do lázní či ještě dál do chrámu Isis, který byl postaven poblíž západní brány do města.
Každý den se mi vracela síla a opouštěla potřeba nadále se oddávat smutku nad vlastním neštěstím. Chyběly mi tlapky, které by mi běžely v patách, protože, jakmile jsem se začala zotavovat, Hylas zemřel, jako kdyby měl pocit, že jeho úkol byl splnén. Na psa měl za sebou dlouhý život, ale já se nemohla smířit s tím, že bych měla jiného.
Napadlo mne svěřit práci na reliéfu matron tří pramalí, které byly uctívány po celém impériu, kameníkovi, který měl svoji dílnu mezi Isaeem a Dianiným chrámem. Ale pak jsem si řekla, že moje socha by

měla být jiná, a tak jsem si místo obvyklých tří žen, dvou nesoucích košíky s ovocem a třetí s dítětem, objednala ještě sochu matky čtvrté, která by měla na klíně psa.
Možná že Matky mi projevily vděčnost, protože během měsíce jsem potkala tři lidi, již měli v mém životě způsobit změnu, která ovlivnila mé zbývající roky v Londiniu.
První z nich jsem potkala hned, jakmile jsem objednala vytesání soch. Než jsem se vydala domů, vypravila jsem se hledat pekařství, kde bych si mohla obstarat chléb a k tomu nějaké uzené maso. Jakmile jsem však zabočila za roh, málem jsem zakopla o něco chlupatého. Když jsem se podívala dolů, spatřila jsem u svých nohou houf koček. Pokud je to zlé znamení, pak mu nerozumím. Muselo jich být tak

dvacet, různých velikostí i barev, čekajících netrpělivě před poněkud zchátralou budovou, která byla přistavena k zadní stěně chrámu Isis.
Slyšela jsem nějaké hlasy v cizím jazyce, a když jsem se otočila, spatřila jsem malou kulatou ženu zabalenou v několika tunikách s přehozeným pláštěm jasných barev, opírající se o hůl. Tmavé vlasy měla zčásti pokryté fialovými proužky a nesla košík, který už na dálku páchl rybami.
Podívala se na mne. „Omlouvám se," řekla latinsky. „Jsou to velmi neodbytné, nenasytné kočičky, ale já jsem jediný člověk, který je nakrmí, tak to je, má paní."
Začala z košíku vytahovat rybí hlavy. Všimlajsem si, že tmavé oči má podbarvené antimonovým práškem a pleť snědou tak, jak ji nemohlo opálit britské slunce. Kolem krku jí visel přívěsek s figurkou kočky jako nějaké egyptské královně.
„Jsi kněžka?" zeptala jsem sejí.
„Jsem Katiya a sloužím Paní Bastet..." Dotkla se jednou rukou čela na znamení úcty pak si uvědomila, že drží rybí hlavu, zasmála se a hodila kus masa oranžovému kocourovi, který již čekal.
„Na východě uctíváme Bastet, Královnu koček," řekla melodickým hlasem. „Hledáme duši Isis, Nositelku světla, Matku lunu, naši vznešenou ochránkyni. Modlíme se k náhrobku Bastet... V Londiniu jsem však jediná, kdo tak činí," dodala a potřásla hlavou. „V Egyptě všichni lidé vědí, že kočka je pro Bohyni posvátné zvíře, ale kupci přinášející kočky do Británie je opouštějí a nikdo se o ně nestará. Pouze knězi Isis mne zde nechávají, protože vědí, že Bastet a Isis jsou sestry. Dělám, co mohu."
„Moje bohyně uctívá psy," řekla jsem jí, „ale mám za to, že Bastet je i její sestrou. Přijmeš ode mne oběť?"

„Ve jménu své paní," odpověděla a ze záhybů svého pláště vytáhla omšelou tašticku o něco méně páchnoucí rybami než košík a nechala mne vhodit do ní pár mincí. „Krmím své maličké a skládám písně. Až ti bude smutno, přijď za mnou, vznešená paní, a já tě rozveselím."
„To se ti myslím snadno podaří!" odpověděla jsem a proti své vůli se zasrnála. A od té doby jsem zhruba každý týden Katiyu navštěvovala a přinášela jí svoji oběť. Přesto, abych udržela jistou rovnováhu, obětovala jsem i v chrámu Diany, která miluje psy, aby se starala o městské zatoulané psy. Občas jsem si nějakého z těch nalezenců vzala k sobě domů, ale přestože se mi líbil zvukjejich tlapek v domě, s žádným mne už nevázalo takové pouto jako s Hýlem a Eldri.
K mému druhému setkání došlo ten den, kdy jsem si nad jedněmi dveřmi všimla nápisu „Corinthius". Zastavila jsem se a vzpomínala na starého Řeka, který býval mým učitelem, když jsem byla ještě dítě. Zevnitř se ozývaly mladé hlasy časující řecká slovesa. Corinthius mi tehdy říkal, že má v úmyslu založit školu. Požádala jsem Philipa, který mne doprovázel, aby na dveře zaklepal a zjistil, kdo tam bydlí. Brzy nato jsem mluvila s mladým mužem, jenž se mi představil jako syn starého učitele, který se po svém příchodu do Londinia oženil, měl syna a ten po něm tuto školu zdědil.
„Ano, má paní, můj otec o vás často mluvil," řekl mi Corinthius mladší. Když se usmál, odhalil křivé zuby. „Říkával, že jste byla chytřejší než všichni chlapci, které kdy učil, zvlášť mne s vámi srovnával a tvrdil, že se dost neučím."
Usmála jsem se. „Byl to dobrý učitel. Kéž by mi bylo bývalo dopřáno studovat u něho déle, ale mohu být ráda, že byl můj otec přesvědčen, že i děvče potřebuje vzdělání." Neřekla jsem mu, že po studiu u starého Řeka se mi dostalo zevrubnějšího vzdělání v Avalonu.
„To rozhodně," pokyvoval Corinthius. „Někdy mne tolik mrzí, když vidím své žáky s jejich sestrami, že nemohu učit také je. Myslím si, že někteří rodiče by to i uvítali, ale nelíbí se jim posílat děvčata k učiteli muži, a samozřejmě tady není tolik vzdělaných žen jako v Římě nebo Alexandrii..."
Dolil mi víno.
„Víš," řekla jsem po chvíli, „vždycky jsem si přála, abych měla dceru, jíž bych mohla předat věci, které znám. Můžeš navrhnout matkám těch chlapců, kteří mají sestry, aby mne navštívily. Manžel mi zanechal dostatek prostředků na živobytí, ale cítím se sama a docela bych uvítala... okruh... přátel."

„Budete jako Sapfó na lukách ostrova Lesbu," zvolal Corinthius, „milovaná bohy!"
„Možná ne úplně jako Sapfó," odpověděla jsem s úsměvem, protože když jsme bydleli v Dřepánu, četla jsem některé z jejích básní, které mi můj učitel nikdy neukázal. „Ale řekni těm mladým ženám, ať mne navštíví, a uvidíme," dodala jsem.
Corinthius dodržel slovo, a než byla dokončena socha matron a umístěna ve

svatyni, přicházela za mnou o novoluní a o úplňku skupina matek a dcer, a jestliže jsem za to, co jsem je učila, vděčila spíš Avalonu než Aténám, nikomu do toho nic nebylo. Avšak nejen těmto prvním duchovním sestrám, které jsem měla od té doby, co jsem opustila Svatý ostrov, jsem se svěřila, kým ve skutečnosti jsem.
Ke třetímu setkání došlo v lázních, kde bylo jisté, že se člověk setká v době určené pro ženy s každou ženou z města. Skrz mlhy, které se vznášejí nad hladinou teplé vody, vypadá každý záhadně, ale mně se zdálo, že hlas, který si tak hlasitě stěžoval na cenu pšenice, mi byl povědomý, stejně jako snědý protáhlý obličej.
„Vitellio, jsi to ty?" zeptala jsem se konečně, když se žena nadechla a zmlkla. Skrz páru jsem viděla, zejí na řetízku kolem krku visí zlatá ryba.
„Nebesa ti žehnejte, ty jsi Helena! Když jsem se doslechla... o té svatbě..., říkala jsem si..."
„Mlč," zvedla jsem ruku, abych ji zadržela. „Nemluvím o tom tady. Bylo o mne dobře postaráno a lidé kolem mne si myslí, že jsem bohatá vdova se synem, který je ve službách v cizině."
„Nu, potom můžeme být vdovy obě! Pojď, poobědváme spolu a budeš mi vyprávět, co se stalo od té doby, co se narodil tvůj syn!"
Osušily jsme se, oblékly a prošly mramorovou sloupovou síní. Když jsme procházely kolem sochy Venuše, všimla jsem si, že Vitellia jí věnovala neklidný pohled, ale nezpozorovala jsem na soše nic, co by mohlo vyvolat Vitelliin spěch a nechuť, pouze věnec uvitý z květin, který někdo položil na podstavec.
„Jsem si jista, že lidé by to nedělali, kdyby věděli, jak je to pro nás složité," zamumlala, když jsme vyšly ven. „Vím, že nevyznáváš tu správnou víru, ale za dnů, kdy naši manželé sloužili dohromady, uctívali všichni důstojníci nejvyššího boha, tak to snad pochopíš. Víš, máme příkaz vyhýbat se modlářství, a přesto jsme obklopeni modlami a oběťmi."
Mávla rukou kolem sebe a já jsem si všimla toho, co jsem viděla stokrát, aniž bych o tom přemýšlela, totiž to, že jsme vskutku obklo-

pěni bohy. Z fontány se zvedala socha Neptuna, nymfy a faunové se zubili z podpěrných trámů na domech a křižovatka byla ozdobena náhrobkem věnovaným místnímu bohu, který nedávno dostal jako oběť talíř plný jídla a kytici květin. Vzpomínám si, jak jsem byla ohromena tou záplavou model na každém rohu, když jsem přišla poprvé z Avalonu, kde jsme uznávali, že všechna země je posvátná, ale neviděli jsme důvod zdůrazňovat to všemi těmi ozdobami, ale už jsem si na to za více než dvacet let, která jsem tu strávila, zvykla.
„Ale nikdo po tobě nežádá, abys je uctívala," řekla jsem pomalu, protože od doby, kdy se císař pokusil to po lidech žádat, uběhlo již mnoho let.
„Dokonce i dotýkat se jich, vidět je člověka pošpiní," povzdechla si Vitellia. „Pouze v kostele, který jsme si postavili v lesích za hradbami města, se můžeme cítit opravdu svobodní."
Pozvedla jsem překvapeně obočí. Občas jsem se procházela po severní cestě v době beltanských ohňů, kdy na mne působily stísňují-cím dojmem i pole ležící uvnitř Londinia. Teď jsem si na tu budovu vzpomněla. Byla to jednoduchá proutěná stavba vymazaná hlínou, s prostým křížem nad vchodem. Avšak lesnatá krajina, která ji obklopovala, byla prosycena silou nepřítomných duchů a místa s uleželou! trávou byla stopou po mladých párech, které zde předešlého večera l uctívaly svého Pána a Paní. Jak si mohli křesťané představovat, že se vyhnou starým bohům, když se uchýlí za hranice města?
Avšak nebyla jsem to já, kdo jim měl protřít oči kvůli tomu, co tak otevřeně odmítali vidět. Vitellia nepřestávala mluvit:
„A jeden ze starých členů církve věnoval budovu poblíž přístaviště, kterou jsme využili jako útulek pro chudé. Náš Pán nám přikazuje! starat se o vdovy a sirotky, a tak to činíme, aniž bychom se jich ptali, jakou víru vyznávají, pokud uvnitř hradeb města nevzývají zlé duchy."
„To mi připadá jako velmi prospěšná činnost," ujistila jsem ji. Jistě to bylo víc, než byla ochotna učinit rada města.
„Vždycky vděčně přijmeme pomocníky, kteří by chtěli léčit jejich choroby a rozdávat jídlo," řekla Vitellia. „Vzpomínám si, že když jsme byli v Dalmácii, zaslechla jsem, že se vyznáš v bylinách."
Potlačila jsem úsměv. Vyučování děvčat sice moje dny posvětilo, ale tak úplně mne to neuspokojovalo. Něco takového, napadlo mne, by mohlo být zajímavé - pracovat pro křesťany.
A také to zajímavé bylo. Příštích sedm let byl můj život plný a bohatý a připadala jsem si užitečnější, než když jsem se starala pouze o Con-stantiův dům

a sdílela s ním lože.
CESTA K MOCI
201
J > Ke konci února v třetím roce nového století se roznesla zpráva, která měla změnit celou další budoucnost. Byla jsem právě na cestě domů .• každotýdenní návštěvy kněžky sloužící bohyni Bastet, když jsem na l tržišti zaslechla nějaký hluk. Když jsem se otočila tím směrem, Philip, Aktéry mne toho dne doprovázel, mne zastavil.
{,! „Jestli došlo k nějaké vzpouře, paní, nebudu schopen tě ochránit. Zůstaň tady..." Ušklíbl se, když si uvědomil, že stojíme před podzemní jívatyní - mithraeem. „Tady budeš v bezpečí a já půjdu a zjistím, co se ij děje!"
, Usmála jsem se a pozorovala jej, jak kráčí po ulici k náměstí. Vyba-íyila jsem si ho jako nohatého chlapce, jakým byl, když se poprvé ob-ijevil v naší domácnosti. Dosud byl drobný, ale měl zaoblenější tvary.
Uvažovala jsem, zda k té změně došlo, když se stal křesťanem, nebo • s když ho Constantius osvobodil. Spíš jsem se klonila k tomu prvnímu Můvodu, že osvobodil svého ducha, dříve než došlo ke změně jeho .právního statutu. Možná proto se rozhodl, když získal svobodu, že •i zůstane u mne.
1 Připadalo mi to jako věčnost, než se vrátil. Posadila jsem se na la-, Vičku před mithraeem a přemýšlela o reliéfu boha porážejícího býka. Uvažovala jsem, zda Constantius navštívil toto místo, když byl v Británii. Věděla jsem, že dosáhl ve svém vyznání povýšení, protože jsem si vzpomínala na dobu, kdy se neúčastnil doplňujícího zasvěcení, a protože uctívání Mithry nebylo nic pro ženy, nesměl mi samozřejmě vyprávět, co se tam dělo. Přesto, když jsem v těch místech seděla, měla jsem pocit, že jsem pod jeho ochranou. Potěšilo mne, když jsem zjistila, že mne při pomyšlení na něj již tolik u srdce nebolí.
Potom jsem zaslechla rychlé kroky a spatřila Philipa, jak přichází, bledý vzrušením a zlobou.
• • „Co se stalo?" ptala jsem se zvědavě.
„Nový výnos! Dioklecián, Bůh ho zatrať, znovu zahájil pronásledo-:i vání!" . Rozzlobilo mne to a přidala jsem do kroku, abych Philipovi stačila, protože dav kolem mne hrozivě hlučel. Vzpomněla jsem si, jak jsem : před několika lety slyšela názor, že přítomnost křesťanů narušuje •j císařovy obřady. Několik důstojníků v armádě bylo popraveno za to, , že se odmítli účastnit obětování, a jiní byli vyloučeni, ale nic víc z toho nebylo. Na většině míst však křesťané, přestože byli považováni za něco zvláštního, vycházeli se svými sousedy dobře. Copak se Dioklecián zbláznil?
Doteďka jsem se pohybovala mezi
202
KNĚŽKA Z AVALONU
křesťany natolik, abych věděla, že se žádného mučednictví nebojí, naopakje vítají jako snadný způsob, jak odčinit všechny hříchy a získat si přízeň svého nemilosrdného Boha. Tvrdí, že krev mučedníků je výživou církve. Když je zabijete, jen posílíte jejich víru ve vlastní důležitost a jejich kult ještě povzbudíte.
„Co ten výnos říká?" ptala jsem se, když jsem dostihla Philipa.
„Křesťanství je postaveno mimo zákon. Všechny výtisky Písma svatého musejí být odevzdány a budou spáleny a všechny kostely zbourány," rozčiloval se.
„A co lidé?"
„Zatím byla zmínka pouze o knězích a biskupech. Žádá se po nich, aby přinesli oběť za přítomnosti státního úředníka, nebo budou zavřeni do vězení. Musím tě dostat domů, paní... posádky vyjdou do ulic a bude tu nebezpečno."
„A co ty?" zeptala jsem se a sotva jsem popadala dech.
„Jestli dovolíš, půjdu do kostela a nabídnu jim svoji pomoc. Možná že se ještě dá něco zachránit, když si pospíšíme."
„Jsi svobodný muž, Philipe," řeklajsem, „a nemám v úmyslu útočit na tvoje svědomí. Ale ve jménu tvého Boha tě prosím, dávej na sebe pozor!"
„Ty také!" Pokusil se o úsměv. Již jsme byli blízko našeho domova. „Ať zůstanou ostatní doma. Přestože ty stále uctíváš zlé duchy, nejvyšší Bůh má rád i tebe!"
„Děkuji ti! Doufejme, že tomu tak je!" Pozorovala jsem ho, jak pospíchá ke svému kostelu. Každé požehnání je vítáno. Pokývala jsem zamyšleně hlavou a vstoupila dovnitř.
Po celý den a noc jednotky z pevnosti pochodovaly ulicemi, hledaly křesťanské vůdce a zabíraly jejich majetek. Když bylo po všem, biskup z Vitelliina kostela byl zajat a malý kostelík v lesích u severní cesty byl spálen na popel. Svaté knihy se však podařilo ukrýt v bezpečí, ale církevní záznamy musely být předány úřadům, aby je zničily.
Kouř pálených dokumentů odnesl vítr pryč, ale zápach, doslova i v přeneseném

smyslu, přetrvával. Dioklecián vládl moudře téměř dvacet let, ale svými pokusy zachovat společnost jednotnou ji spíše rozděloval. Jak jsem předpovídala, pronásledování křesťany ještě více utvrdilo v jejich víře a bylo jich více, než si většina z nás uvědomovala.
V těchto dnech se křesťané setkávali tajně ve svých domech. Philip mi oznámil, že dopisy, které přicházely z východní části impéria, mluvily o zatýkání a popravách. Ale k mé úlevě Constantius prosadil v této

části říše pouze jeden nový zákon. Ajakmile pominulo první vzrušení, obyčejní lidé dávali najevo z pronásledování svých sousedů jen málo nadšení. Ale jak se dívali naši křesťanští sousedé na nás, takovou otázku si nikdo v tu chvíli nekladl.
Přesto mi připadalo, že jsem měla děvčatům při vyučování nabídnout něco vhodnějšího, než byl Homér a Virgilius, a tak jsem občas zaměřila naše diskuse na jevy, které lidi v těch dnech rozdělovaly.
„Je nutné," řekla jsem jednou při naší hodině, „aby vzdělaná osoba nejenom rozuměla tomu, v co věří, ale také věděla, proč tomu věří. Tak se vás ptám, který z bohů je nejmocnější?"
Děvčata se dlouho dívala jedna na druhou, jako kdyby si nebyla zcela jistá, zda otázku míním vážně, tím spíš, že se to týkalo přímo jich. Konečně Lucretia, jejíž rodina vyvážela vlnu, zvedla ruku.
„Jupiter je králem bohů, proto si císař nechává razit jeho obraz na svoje mince."
„Ale křesťané tvrdí, že všechna božstva s výjimkou boha Židů jsou zlí démoni," odvážila se Tertia, dcera výrobce sandálů.
„To je pravda, a tak se vás ptám, kolik je tedy bohů?"
Tahle otázka vyvolala velkou diskusi, dokud jsem nepozvedla ruku, abych děvčata utišila. „Všechny uvažujete správně. Každá země a každá oblast má vlastní bohy a v říši je zvykem je uctívat všechny. Ale zvažte tohle: naši největší filozofové a básníci mluví o nejmocnějším bohu. Někteří nazývají tuto sílu přírodou, jiní vzduchem a ještě další nejvyšším bohem. Básník Mářo nám říká:
Nejprve poznej nebe, pak zemi a všechno podstatné,
jako bledá tvář luny a. hvězdné nebe
jsou živeny duší,
duchem, jehož nebeský plamen
září v každé jejich části
a hýbe vším kolem nás.
„A co Bohyně?" zeptala se malá Portia a ukázala na oltář v rohu slunné místnosti, kterou jsme používaly jako učebnu. Zde před reliéfem Matek stále hořela lampa. Někdy, když jsem tu byla sama, hladí-vala jsem hlavu v klíně čtvrté Matky a úplně jsem cítila pod rukou teplou hladkou srst, jako kdyby se ke mně vrátil Hylas.
Usmála jsem se, protože jsem doufala, že někdo tuhle otázku položí.
„Samozřejmě, větší smysl má pohlížet na nejvyšší sílu jako na ženu, pokud člověk musí božství připsat nějaké pohlaví, protože žena dává

život. Dokonce i Ježíš, kterého křesťané považují za božího syna nebo dokonce za samotného Boha, byl zrozen z Marie."
„Ale jistě," odpověděla Portia. „Odtud pocházejí všichni hrdinové a polobozi - Herkules a Aeneas a všichni ostatní."
„Ale křesťané tvrdí, že Ježíš byl jediný," poznamenala Lucretia. Zbytek dívek přemýšlel o nedostatku logiky a zamyšleně pokyvoval hlavami.
„Vrátíme se k původní otázce," řekla jsem, když se diskuse blížila ke konci. „Pythagoras nám říká, že nejvyšší silou je duše bloudící sem a tam a pronikající do všech částí vesmíru a skrz všechnu podstatu věcí, ze kterých odvozují svůj život všechny živé bytosti. Tohle je velmi podobné učení, jakého se mi dostalo mezi druidy, až na to, jak jsem už řekla, že my se domníváme, že tato síla je ženská, když jí dáváme nějaký rod. Je to tak," ukázala jsem najsemještě jednou na čtyři matrony, „proč máme nutkání vytvářet obrazy toho, co, popravdě řečeno, nemůže být zobrazeno, a dělit to na bohy a bohyně a dávat jim jména a připisovat jim příběhy? Dělají to i křesťané - ti tvrdí, že Ježíš je nejvyšší Bůh, a přesto příběhy, které o něm vyprávějí, se podobají příhodám, které připisujeme našim hrdinům my!"
Nastalo dlouhé ticho. Svým způsobem bylo nepoctivé požadovat po těchto dívkách odpověď na otázku, jejímuž řešení se vyhýbali teologové i filozofové. Ale snad proto, že to byly ženy, mohlo by být pro ně jednodušší to pochopit.

„Máte doma panenky, viďte?" dodala jsem. „Ale víte, že to nejsou skutečná miminka. Proč je máte rády?"
„Protože...," ozvala se po chvilce váhání Lucretia, „je mohu držet. Mohu předstírat, že jsou to miminka, která budu mít, až vyrostu. Je těžké mít rád něco, co nemá tvář nebo jméno."
„To je myslím velmi dobrá odpověď, co říkáte?" obrátila jsem se na děvčata v kruhu. „Ve své mysli chápeme nejvyššího Boha, ale dokud jsme v lidském těle a žijeme v tomto rozmanitém a bohatém světě, potřebujeme obrazy, které můžeme vidět, kterých se můžeme dotýkat a mít je rádi. A každý ten obraz nám dává nahlédnout do celku. A tak lidé, trvající na tom, zeje pouze jediný Bůh, mají pravdu, a stejně tak ti, kteří uctívají bohů mnoho, ale každý po svém."
Dívky pokyvovaly hlavami, ale v jejich očích jsem viděla, že mi stejně příliš nerozumějí. Některé se dívaly do zahrady, jako kdyby našly více pravdy ve hře světel na listech. Přesto jsem doufala, že něco z toho, co jsem řekla, přijmou za své.
Se smíchem jsem je propustila, aby si šly hrát.

l Diokleciánův výnos platil v Británii další dva roky. Rok po vydání ediktu, kdy měli všichni příkaz přinášet oběť, jistý voják jménem Albanus byl odsouzen ve Verulamiu, za to, že odmítl provést oběť, a jednoho dne jsem našla Vitellii, jak pláče, protože se doslechla, že její čtrnáctiletý synovec Pancratus byl v Římě zavražděn. V Londiniu však k žádným takovýmto popravám nedocházelo. Jen byl uvězněn nějaký biskup.
í Křesťané se nadále potají scházeli ve svých domovech, a když i to jfečalo být nebezpečné, dovolila jsem jim, aby bohoslužby prováděli v mém domě. Nebo spíš v mém atriu, protože vnitřek domu byl v jejich očích znečištěn, takže v něm nemohli užívat předměty související s jejich Bohem, i když jsem přes svoje obrazy a oltáře přehodila závoj. Byli však šťastni, když mne mohli přivítat na své bohoslužbě, přístupné pro nezasvěcené.
Provazník Nathaniel unikl trestu díky tomu, že byl v církvi pouhým diákonem. Nyní prováděl bohoslužbu s muži na jedné straně zahrady a ženami na druhé. Hlavy měli všichni skloněné a oči upírali zbožně k zemi.
,ícz, Bože, pohané se zmocnili tvého dědictví," prozpěvoval a ukazoval si prstem po řádcích ve své modlitební knížce.
Vitellia seděla v první řadě, oči měla zavřené a bezhlesně pohybovala rty. Proč jí nedovolil, aby promluvila, říkala jsem si, vždyť ona jistě zná Písmo svaté zpaměti.
„Vyplenili tvůj posvátný chrám Jeruzalém leží v ruinách. Těla tvých služebníků dali jako potravu ptákům..."
Když pokračoval, uvědomila jsem si, jak se slova hodí na současnou chvíli, ač byla napsána kdysi dávno starými židovskými proroky.
„Naši sousedé se nám vysmívají, jsme jim trnem v oku, lidé kolem nás si nás oškliví..."
Zjevně ti, kteří sloužili bohu Židů, měli vždycky neshody se svými sousedy. Je to proto, že se dopustili nějaké chyby, nebo proto, že věřili, že jen oni jsou vyvoleným národem? Myslelajsem si, že když křesťané nevěří v naše bohy, nemusí jim vadit, když jim mají přinést oběť, ale Vitellia se nad tou myšlenkou zhrozila. Tehdy jsem si uvědomila, že křesťané v naše bohy věří a považují je za zlé. Nechápala jsem je, ale musela jsem obdivovat jejich poctivost.
„...kéž tvůj soucit nás spasí, nechť skončí naše ponižování. Bože, pomoz nám, budiž vyslovena sláva tvému jménu..."
V posledních několika minutách jsem si všimla, že zdálky slyším

jakési hlasy. Když se Nathaniel odmlčel, hlasy zesílily a bylo slyšet spěšné kroky. Slyšeli to i křesťané. Jedna z žen začala zpívat:
„Věčné dary Krista, krále, zpíváme o statečných skutcích mučedníka a všichni se srdci naplněnými radostí povstáváme, abychom vzdali dík a chválu..."
Zahlédla jsem Philipa a přikývla jsem. Vstal a prošel vnitřkem domu ke dveřím. Pak jsme slyšeli těžké zabouchání na dveře a Nathanielovi se zatřásl hlas. Některé z žen se rozplakaly, ale ostatní seděly vzpřímeně a s odhodlaným pohledem, jako by přijímaly svoje mučednictví. Pokračovaly ve zpěvu:
„Vydrželi všechnu hrůzu doby,
žádné mučení neotřáslo jejich vírou,
svatá smrt brzy přinesla klid a mír

a věčné světlo jim svítí na cestu."
Povstala jsem. „Nebojte se. Půjdu se tam podívat."
Když jsem přišla ke dveřím, Philip již otevřel a před ním stál dav lidí. Přistoupila jsem k nim, a když první muž otevřel ústa, aby promluvil, zpražila jsem ho pohledem.
„Já jsem Julia Coelia Helena. Po dvacet let jsem byla manželkou Constantia, který je teď vaším císařem, a jsem matkou jeho prvorozeného syna. A to vám přísahám, že se dočkáte jeho hněvu, jestliže se opovážíte vtrhnout do mého domu!"
Za mnou křesťané nepřestávali zpívat:
„Spasiteli, vyslyš naše slova o lásce, která jsi nezradil jako mučedník, nechf tví služebníci také naleznou místo, kde budou navždy vládnout díky tvé' milosti."
„Ach, paní!" první z obou mužů zavrtěl hlavou a já jsem si všimla, že se směje. Teď jsem poznala, že mnozí lidé z davu měli věnce na hlavách a v náručí svírali kožené vaky s vínem. Pomalu mi došlo, že ti nadšení horlivci, kteří zpívali za mými zády, nebudou ve své touze po mučednictví vyslyšeni.

' „Nic takového jsme neměli v úmyslu! Ve jménu Jupitera a Apollóna jsme nepřišli vraždit, ale oslavovat! Copak jsi neslyšela tu novinu? Dioklecián a Maximián se vzdali a tvůj Constantius je teď augustem!"
14
305 - 306 n. L
l'jjjjFr ^^e snu Jsem se procházela s Constantiem podél řeky. Nevě-
, 'M M děla jsem, zda je to Rhenus nebo Tamesis, neboť nebe
'^—^^ vytvářelo tmavě šedou clonu. Mně to však nevadilo, protože
' můj milovaný byl se mnou. Výraz v jeho tváři byl nečitelný, ale pevný stisk jeho ruky znamenal pro mne pocit jistoty. Bylo to neobyčejně sladké, po tolika letech, kdy jsem si na něho upírala i vzpomínky, být
[zase v jeho přítomnosti.
„Kam mne to odvádíš?" zeptala jsem se.
„Chci, abys mne vyprovodila před cestou..."
„Ne, už nechci!" bránila jsem se a snažila se ho zastavit, ale on mne táhl dál.
„Prosím, už mne neopouštěj!"
„Opravdu musím," ujišťoval mé, „ale tentokrát tě opouštím jen proto, abych mohl být zase s tebou."
„To už se stmívá?" zeptala jsem se s uslzenýma očima.
„Ne, má drahá, podívej, je ráno!"
Překvapeně jsem na něho pohlédla. Tvář měl stále jasnější, až zářila jako slunce, které se právě objevilo na obzoru. A byl tím světlem tak prosycen, že mi proklouzl mezi prsty, jako kdybych se snažila zachytit rukama svítání...
Světlo mi pronikalo zavřenými víčky a někdo bušil na dveře. Rychle jsem odhodila přikrývku, protřela si oči a uviděla jsem jako každodenně svoji ložnici, s freskami znázorňujícími lesní nymfy a studánku, nahrazující můj zářivý sen. Žádné nebezpečí mi nehrozí, i když se mnou dosud žije Vitellia. Přistavěli jsme pro ni nové křídlo k části domu, kde nikdo předtím neuctíval bohy. Od chvíle, kdy se Constantius stal augustem, přestaly i jen náznaky pronásledování křesťanů. Okny dovnitř pronikalojarní slunce. Bylo jasné, že dál už spát nebudu, zeje třeba začít nový den.
Právě jsem si svlékla noční oděv a začala jsem se mýt ve stříbrném umyvadle. Náhle jsem zezdola zaslechla nějaké hlasy. Ve dveřích se
208
KNĚŽKA Z AVALONU
objevila Hrodlind, a když viděla, že jsem vzhůru, rychle mi připravila čistou košili a jednu z mých lepších tunik, z šafránového hedvábí s výšivkami kukuřičných klasů kolem spodního lemu.
Když spatřila v mé tváři překvapení, usmála se. „Máš návštěvu, paní. Dneska musíš vypadat co nejlépe!"
Chtěla jsem z ní dostat, co se stalo, ale zjevně to nebylo nic nepříjemného. Beze slova jsem roztáhla paže, aby mi mohla šaty sepnout, a potlačila jsem úsměv, který ve mně vyvolával její výraz. Nečekala, že sejí nebudu vyptávat.
Když jsem vstupovala do jídelny, přehazujíc si přes ramena lehký plášť z krémově zbarvené vlny, který mne chránil proti rannímu chladu, již jsem cítila lákavou vůni slavnostního pokrmu, který rád jídával Konstantin, dokud byl ještě chlapcem. Zarazila jsem se a náhle jsem pochopila, kdo bude mým návštěvníkem. Srdce se mi v prsou prudce rozbušilo, zhluboka jsem se nadechla a vděčně nasála vůni, která vyvolala mému srdci tolik milou vzpomínku. Konstantin nepřináší žádné špatné zprávy, doufala jsem, jinak by přece služebnictvo nebylo tak

veselé. Ještě chvíli jsem počkala, sbírajíc odvahu pohlédnout do tváře synovi, kterého jsem viděla naposledy, když sotva ve třinácti odcházel z domova. Samozřejmě že mi psal, ale opatrně, jako kdyby měl podezření, že jeho dopisy někdo čte. Nevěděla jsem, co ve svém srdci právě prožívá, a říkala jsem si, zda ho těch třináct let, která od jeho poslední návštěvy uplynula, změnilo víc než mě.
Pak jsem si upravila plášť a vstoupila do jídelny.
U okna seděl cizí důstojník, od jeho bronzového kyrysu se odráželo ranní slunce. Byl alespoň natolik zdvořilý, že si sundal helmu. Všimla jsem si dlouhých světlých, mírně vlnitých vlasů a jeho tváře, něčím cizí, a přesto blízké. Otevřel okno a pozoroval ptáky koupající se v malém jezírku, které jsem pro ně dala udělat v atriu. Neslyšel mne, když jsem vstoupila.
Dlouhou chvíli jsem se kochala pohledem na něho. Pod brněním bylo vidět tuniku z bílé vlny s dlouhým rukávem, lemovanou karmí-novou, a obnošené dyftýnové kalhoty. Vlastně celé jeho oblečení, ačkoliv bylo vynikající kvality, jevilo známky dlouhého nošení. Konstantin možná neměl v úmyslu na mne zapůsobit, anebo přišel ve svém brnění proto, že neměl nic jiného slušného na sebe. Nesmím mu však brát jeho hrdost.
„Uniforma ti sluší, můj synu," řekla jsem něžně.
Otočil se, vyskočil na nohy a jeho překvapení rychle vystřídala radost, která mu prozářila obličej, jako kdyby do místnosti začalo svítit

slunce. Za okamžik mne sevřel v tvrdém náručí, potom mne odtáhl od sebe, aby si mohl prohlédnout moji tvář, a znovu mne objal.
„Kyrys bude z vnitřní strany asi měkčí." Bolestně jsem se usmála, když mne pustil, a mnula si kůži v místech, kde se do mne zabodlo brnění.
„Člověk si na to zvykne," řekl nepřítomně a dosud mne držel za ruku. Po chvíli jsem cítila, jak se pod jeho upřeným pohledem červenám. „Ach, matko, víš, jak často jsem o tomhle dni snil? Ty ses ale vůbec nezměnila!"
To není tak úplně pravda, pomyslela jsem si a usmála se na něho. Copak mne tak často viděl ve svých vzpomínkách, že nevnímá, jak ve skutečnosti vypadám, nebo je to proto, že velká část změn proběhla jen v mém nitru?
„Posaď se a Drusilla ti přinese snídani," řekla jsem konečně. „Co tady děláš a jak dlouho se zdržíš?"
„Jenom jeden den," odpověděl na moji poslední otázku a posadil se. Židle pod jeho vahou zaskřípěla, protože byl statný a vysoký jako můj otec, všechno u něho bylo o něco větší a mohutnější než u ostatních mužů. Jistě, pomyslela jsem si a s uspokojením si ho prohlížela, je hoden toho, aby byl Dítětem proroctví!
„Otec mi dal zvláštní povolení, abych zakotvil tady místo v Eburacu, ale zítra již musím být na cestě na sever, kde se mám připojit ke své legii. Piktové na mě jistě nebudou čekat."
Cítila jsem, jak se mi srdce prudce rozbušilo v hrudi. Constantius je tedy v Británii! Myslím, že jsem to mohla tušit. Po několika mírových letech se divoké Kmeny ze severu znovu pokusily narušit hranice a na některých místech přemohly naše jednotky, které měly svá stanoviště podél Zdi. Vládce nesl zodpovědnost za obranu Británie ze západu.
Potřásla jsem hlavou a snažila se zaplašit skryté přání, aby do Lon-dinia přijel se svým synem i Constantius.
„Ale jak to, že jsi vůbec tady? Myslela jsem, že slouží na východě s Galeriem..."
Konstantinovi zbrunátněl obličej, ale bylo jasné, že se naučil ovládat. Kdyby se to nenaučil, říkala jsem si, bezpochyby by už nebyl mezi živými a neseděl tu se mnou u stolu.
„Ano, byl jsem tam," řekl s vážnou tváří. „Na tom strašlivém pochodu přes pláně na východ od města Carrhae, kde byl před dvěma sty lety zabit Crassus spolu s deseti legiemi. Od doby onoho tažení se sotva některému z našich mužů podařilo se tam zabydlet. Překvapilo mne, že samotný Galerius přežil Diokleciánův hněv, když jsme dospěli do

Antiochie - víš, že musel kráčet celou míli za Diokleciánovým vozem?"
Zavrtěla jsem hlavou. Teď jsem byla ráda, že jsem vůbec netušila, že můj syn se toho děsivého tažení účastnil.
„Nic jsi mi o tom nepsal."
Konstantin pozvedl obočí byl to zvyk, který zdědil po mně.
„Má drahá matko, můj otec je ctnostný muž a vždycky mezi ním a Maximiánem vládla naprostá důvěra. Ve východní části impéria je to zcela jinak. A když jsem

sloužil v Diokleciánově domě, jeden z jeho osvobozených otroků nám četl poštu a Galerius měl ještě méně důvodů mi věřit."
Povzdychla jsem si a uvědomila si, že i moje vlastní dopisy, možná jako reakce na tento tlak, se stávaly za ta léta stále formálnějšími, a výsledkem bylo, že jsme ani jeden z nás toho druhého pořádně neznal.
Drusilla přinesla ovesnou kaši a Konstantin vstal, aby ji objal. Když ji pustil, měla v očích slzy.
„Účastnil ses i jeho druhého tažení?" zeptalajsem se ho, když trochu pojedl.
„V té době jsem již sloužil jako jeho tělesný strážce. Musím říci, že Galerius se ze svých chyb poučil. Císař mu dal armádu tvořenou ilyrskými veterány a gótskými pomocnými jednotkami a vypravili jsme se po severní trase, přes arménské hoiy, kde k nám byli lidé přátelští. Musím přiznat, že ten muž má odvahu - podařilo se mu v noci prohlédnout jako špeh tábor nepřítele, a to ho střežili jen dva muži. Když jsme na ně zaútočili, byl v čele útoku. Ten den se radovali všichni. Zapálili jsme světlice a uzavřeli jsme konečně smlouvu, která bude zárukou ochrany naší východní hranice nejméně po dobu jedné generace."
„Galerius si tě musí cenit, že si tě nechal jako strážce." Odložila jsem lžíci.
Konstantin se usmál. „Ale jistě, dovedu bojovat. Nebudu ti vykládat o chvílích, kdy můj život visel na vlásku - nechci tě vyděsit -, ale vím, že bozi mne chrání, protože jsem obě tažení přežil jen s malým škrábnutím. Přesto si myslím, že Galerius mne chtěl mít u sebe, aby mne mohl hlídat. Myslí si, že přežije mého otce a stane se tím nejvyšším vládcem, a já bych mohl jeho plány ohrozit." Tvář mu opět zvážněla. „Kolik jste se toho tady v provinciích o abdikaci Diokleciána dozvěděli, matko?"
Překvapeně jsem se na něho podívala. „Jenom to, že k ní došlo a že dva muži, o kterých jsem nikdy neslyšela, byli jmenováni císaři."

„Ty vybral Galerius," vysvětlil mi Konstantin se strnulým pohledem. „Nevím, jaký vyvíjel nátlak na Diokleciána, aby tak udělal - snad mu pohrozil i občanskou válkou. Víš, že mincovna v Alexandrii razila skutečně mince s Galeriovou hlavou? Chtěl jsem se zeptat Maximiána, jestli již stanovil datum mé svatby s jeho dcerou Faustou, která mi byla zaslíbena, když se z otce stal caesar, a konečně je dospělá. Všichni byli přesvědčeni o tom, že volba padne na Maximiánova syna Maxentia a na mne.
Stáli jsme na tom zatraceném kopci pod sloupem Jupitera a Dio-klecián se pomalu postavil na nohy, postěžoval si, jak mu neslouží zdraví a že si musí po své námaze odpočinout, a tak se můj otec a Galerius stanou augusty, aby mu pomáhali, až bude volit Maximina Daiu a Severa za caesara! Lidé syčeli a říkali, zda moje jméno nespletl, dokud mne Galerius neodstrčil a nevytáhl na světlo Daiu, syna své sestry!"
„Někteří lidé tvrdí, že je to proto, že ty a Maxentius jste synové císařů, a proto jste byli přeskočeni, aby se tím vyhnuli ustavení dědičné monarchie," namítla jsem mírně.
Bylo vidět, že Konstantin se přemáhá, aby nezaklel. „Mohl bych ti jmenovat tucet mužů, kteří by si tu čest zasloužili více! Muži, kterým bych bez zaváhání oddaně sloužil. Severus je Galeriův nejlepší přítel a on ani Daia neudělali nikdy nic víc, než že se Galeria stranili. Galerius nechce mít partnery, ale služebníky, a všechno, co Dioklecián chce, je klid a mír, aby mohl žít v představách, že zachránil impérium!" dodal zuřivě. „Galerius byl dobrým sluhou, ale bozi jsou mi svědkem, že pánem bude špatným. Snaží se v dominiích křesťany pronásledovat, když pouhé zastrašování selhalo."
Zhluboka jsem se nadechla. „Divím se, že tě pustil."
Konstantin se rozesmál. „On asi taky! Otec mu napsal a v dopise si stěžoval na špatné zdraví a žádal si moji přítomnost. Galerius si ale s odpovědí dával na čas ajá jsem se začal cítit nejistý a zranitelný. Moje hlídky se nechaly napadnout ze zálohy a moji honci, kteří měli za úkol někde ulovit nějakého kance, nejen že nic neulovili, ale ještě dopustili, aby mne před tavernou napadli nějací lapkové... Dokonce jsem si koupil otroka, aby mi ochutnával jídlo."
Kousla jsem se do rtu. Nemělo smysl se ho ptát, proč mi o svém nebezpečí nenapsal - ten dopis bych jistě nikdy nebyla dostala. Od té doby, kdy odjel, jsem se každé ráno modlila za jeho bezpečí a denně jsem za to přinášela ober.
„Nakonec mi Galerius povolení dal," zakončil Konstantin své vyprá-

vění. „Bylo to pozdě odpoledne a zjevně očekával, že odjedu až druhý den ráno. Ale to už jsem začínal mít obavy, že bych se druhého dne třeba nemusel dožít.

Měl jsem naštěstí přítele, který mi obstaral čerstvého koně, místo jsem pak nenápadně opustil a dal si pozor, aby mne nikdo nemohl sledovat, zvlášť když jsem musel projet územím, které drží v moci Severus." Zazubil se a chvíli se opět věnoval jídlu.
Opřela jsem se a dlouze vydechla, v duchu jsem si představovala jeho cestu a čekala jsem, až se mé rozrušené srdce zklidní.
„A tak jsi přijel ke svému otci," řekla jsem po chvíli. „Myslíš, že to nebyla tak docela pravda, když tvrdil, že tě potřebuje, protože je nemocný?"
Konstantin se opřel a ustaraně se na mne podíval. „Víš, já vlastně nevím. Říká to a je pravda, že se snadno zadýchává. Rozhodně nevypadá dobře. To je další důvod, proč jsem se rozhodl, že k tobě teď přijedu. Nedovolí lékařům, aby ho vyšetřili, tak jsem si myslel, že třeba ty..."
Zavrtěla jsem hlavou. „Můj drahý, tohle právo má teď jiná žena. Přineslo by to nám oběma jen bolest."
Můj syn se tvářil nespokojeně a já jsem si uvědomila, že navzdory tomu, nebo možná proto, že musel tak dlouho předstírat, zeje věrným podřízeným, nelíbí se mu, když není po jeho. Ale matka má přece jen jisté výsady. Pohlédla jsem do jeho šedých očí, které na mne upíral, on ale nakonec odvrátil zrak.
Pak probíhalo již vše v poklidu. Když dojedl, ukázala jsem mu náš dům a představila ho Vitellii, a pak jsme se, zavěšeni do sebe, prošli po městě. Konstantin obstaral většinu hovoru a já jsem byla nadšená, že jsem mohla znovu objevit toho skvělého mladíka, kterého mi bozi dopřáli jako syna. Když jsme se vrátili, Drusilla měla pro nás přichystanou bohatou večeři a pomalu se stmívalo. A tentokrát Konstantin vyčkal rána, než se znovu vydal na cestu.
Toho léta jsem zprávy z vojenského života sledovala s větším zájmem než tehdy, když jsem ještě byla manželkou vojáka v Dalmácii, a posádka v Londiniu, na kterou Konstantin silně zapůsobil, mne trvale zásobovala novinkami. Asclepiodotus, prefekt, který tak dobře Constantiovi sloužil při tažení proti Allectovi, byl v jeho armádě opět zástupcem velitele. Pamatovala jsem ho jako upřímného mladého důstojníka z doby, kdy jsme měli stanoviště v Sirmiu. Muž, jakým byl můj manžel, byl vždycky schopný vzbudit oddanost. Nakonec, vždyť kvůli němu jsem opustila Avalon. A i Konstantin viděl

ve svém otci svůj vzor. Kdyby Galerius jmenoval Konstantina caesa-rem, můj syn by jej oddaně následoval, tak jako podporoval svého otce. V té době si východní augustové udělali dva silné nepřátele.
Jednotky, které Constantius přivedl z Germánie, se vylodily v Ebu-racu a spojily se s vybranými předsunutými jednotkami z posádek podél Zdi. Na přelomu jara a léta pronikli na sever přes území Vota-dinů a počali pronásledovat stále unikajícího nepřítele od Bodotrie až do blízkosti Mons Graupius, kde před dvěma sty lety porazil jejich předky Tacitus. A tam, jak jsme se dozvěděli ze zpráv, také císař svoji velkou bitvu vyhrál.
Tato novina byla vyhlášena z fóra a byla vyvěšena na branách vlád-ilího paláce. Kněžka sloužící bohyni Bastet, která byla jednou z těch, jimž jsem Konstantina představila, mi gratulovala. Poděkovala jsem jí, ale přes všeobecné veselí jsem se cítila nesvá a i nadále jsem do chrámu Isis přinášela oběti.
Bohyně ve svatyni byla zpodobena po římském způsobu, s korunkou z pšeničných klasů a květin, nad kterými se zvedal srpeček měsíce, a kolem hlavy měla nařasený závoj. Obchodníků, kteří zvlášť často bývali v tomto chrámu, ubylo. Přihodila jsem hrst kadidla na doutnající uhlí v pánvi před oltářem.
„Bohyně," šeptala jsem, „ve jménu tvého syna Hora, mocného bojovníka, který byl Jestřábem slunce, střež moje dítě a doveď ho v bezpečí domů." Chvíli jsem čekala, pozorujíc hru světel, která vrhala lampička na mramor v jejím okolí, a pak jsem vhodila další plnou hrst kadidla. „A střež i císaře, tak jako jsi střežila faraóna."
Každý občan mohl provést oběť ve jménu císaře, ale už neměl právo modlit se za něj jako za manžela. Šla jsem domů, ale stále jsem byla neklidná. Přesto zprávy, které přicházely, byly dobré. Asi stárnu, pomyslela jsem si. Není důvod dělat si starosti...
Koncem června jsem dostala od Konstantina dopis.
„Můj otec se zhroutil cestou zpět z Alby. Již je na tom lépe a jsme v Eburacu, ale zdá se, že často trpí bolestmi. Lékaři prozradí jen málo. Mám o něj strach. Prosím přijeď. Ptá se po tobě..."
Konstantin nechal poslat poštovní koně. Cestovala jsem v kočáře, v každé vládní usedlosti se měnili koně, a trvalo mi asi týden, nežjsem dojela na sever do Eburaca. Moje pětapadesátileté tělo nebylo na takový způsob cestování připravené. Když jsem dojela do pevnosti, byla jsem samá modřina a věčným

kodrcáním a trháním kočáru vyčerpaná. Zpráva o císařově nemoci se roznesla po celém venkově

a viděla jsem mnohé ustarané tváře, na každé zastávce jsem se ujišťovala, že Constantius je dosud naživu, tak jsem doufala, že dojedu včas.
Teprve teď jsem si uvědomila, že žal, který jsem po našem rozchodu cítila, ulehčovalo vědomí, že Constantius dosud chodí po tomto světě. Přesto jsem se během cesty nedovedla osvobodit od představy Isis truchlící nad svým manželem. I bohové ztráceli ty, které milovali, tak proč bych já toho měla zůstat ušetřena?
Zvěst o mém příjezdu mne předcházela. Konstantin vyjel z prezídia, když jsme vjížděli do brány, a když kočár zastavil, vynesl mne ven. Chvíli jsem se k němu tiskla a nabírala dech.
„Jak se mu daří?" zeptala jsem se, když mne postavil na nohy.
„Každý den trvá na tom, aby ho oblékli, a snaží se trochu pracovat. Ale snadno se unaví. Řekl jsem mu, že máš přijet, a teď mi připadá, že se snad každou hodinu ptá, kde asi teď jsi." Usmál se. „Ale před chvílí jsme ho přesvědčili, aby si na chvíli lehl, takže teď spí."
Doprovodil mne do budovy, ukázal mi pokoj, který pro mne připravili, a představil mi otrokyni, která se o mne bude starat. Když jsem se umyla a převlékla, vyhledala jsem ve vedlejší místnosti Konstantina, který tu na mě čekal s vínem a medovými koláčky.
„A jak se daří tobě?" zeptala jsem se a všimla si, že pod očima má temné kruhy. Já jsem byla vyčerpaná po cestě, ale na něm bylo vidět, že trpí.
„Je to zvláštní. Když jdu válčit, necítím žádný strach. Ale tohle je nepřítel, kterému se nemohu postavit, a tak se bojím."
To je pravda, pomyslela jsem si smutně, i síla mladého muže, který nevěří, že by mohl padnout, je proti některým nepřátelům bezmocná.
„Vzpomínám si," řekl pomalu a do očí mi nepohlédl, „ještě když jsem byl dítě..., dovedla jsi někdy dělat tajemné věci. Musíš mu pomoci, matko, nebo jsme ztraceni."
„Mluvíš tu o mně jako o své matce, nebo jako o kněžce?"
Podíval se na mne a chvíli jsem měla pocit, že se mi schoulí do klína jako dítě, jak to kdysi dělával.
„Já potřebuji svoji matku, ale můj otec potřebuje kněžku."
„Potom ti odpovím jako kněžka. Udělám, co bude v mých silách, Cone, ale musíš chápat, že naše životy se řídí přirozeným rytmem, který neovlivní ani bozi."
„Potom jsou to zlí bozi!" vykřikl Konstantin.
„Moje srdce bije stejně hlasitě jako tvoje, aleje možné, že všechno, na co se zmohu, bude, že mu pomohu odejít."
Postavil se, až židle zaskřípala, a podal mi ruku. „Pojď..." Pomohl

mi vstát a sotva počkal, než si přes ramena přehodím plášť, už mne táhl z pokoje.
„Před chvílí se pohnul," řekl lékař, který Constantia střežil ve spánku, když jsme se objevili na prahu. „Myslím, že se brzy probudí."
Císař ležel na posteli, horní část těla měl opřenou o vysoko nastlané polštáře. Zastavila jsem se a snažila se sebrat odvahu. Konstantin měl pravdu. Manželka a matka by se rozplakala, kdyby viděla svého milovaného, jak tiše leží. Ale Constantius teď potřebuje kněžku.
Přistoupila jsem k posteli a natáhla ruce nad Constantiovo tělo, snažila jsem se vycítit tok jeho energie. Nad hlavou a v oblasti čela mu dosud prudce tepal život, ale aura nad jeho hrudí se maličko zachvěla a kousek níže se ustálila, ale nebyla příliš silná. Tiše jsem se sehnula, abych slyšela jeho dech vnímala jsem jeho chraptivý průběh způsobený městnáním krve.
„Má horečku?" zeptala jsem se, ačkoliv jsem se tak nedomnívala, protože byl bledý, až abnormálně bledý přesto jsem myslela, že by mohl mít zvýšenou teplotu, způsobenou zápalem plic, který, ač to byla vážná nemoc, jsem dovedla léčit.
Lékař zavrtěl hlavou ajá si povzdechla. „Je to tedy srdce?" starala jsem se.
„Skončil jsem léčbu náprstníkem, protože má bolesti," řekl lékař.
„To je v pořádku, ale snad se nám podaří udělat něco, čím bychom ho povzbudili. Máš důvěryhodného člověka, kterého můžeš poslat pro následující byliny?" Přikývl a já jsem začala diktovat: srdečník a hloh, kopřiva a česnek, a Konstantin se tvářil uvolněně.
Potom se muž na posteli pohnul, povzdechl si a já poklekla vedle něho a sevřela jeho chladné ruce ve svých dlaních.
Constantius se usmál a s dosud zavřenýma očima poznamenal: „A, bohyně se

vrátila..."
„Bohyně tě nikdy neopouští, ale teď jsem tu i já." Vší silou vůle jsem se snažila, aby můj hlas zněl klidně. „Co jsi to prováděl, že ses takhle zničil? Copak augustovi se nesluší, aby seděl ve svém paláci a ponechal válčení mladším mužům?"
„Ještě jsem neotevřel oči a už mne kára!" řekl, ale myslím, že v tu chvíli ještě plně neuvěřil tomu, že jsem to skutečně já.
„Možná že tě takhle připravím o bolest," řekla jsem, naklonila se nad něj a políbila ho na rty. Podíval se na mne.
„Chybělas mi," řekl prostě a moji odpověď si přečetl v mých očích.
Během týdne, který následoval, jsem Constantiovi dávala svoje medicíny, ale i když Konstantin hlasitě velebil zlepšení svého stavu, já

jsem měla podezření, že už vypotřeboval všechnu energii, která mu zbývala, na to, aby se dočkal mého příjezdu. Střídavě jsme u něho sedávali s Konstantinem, drželi ho za ruku, když odpočíval, nebo jsme hovořili o létech, která jsme strávili odloučeni od sebe.
Jednoho dne, když jsem ho koupala, jsem si všimla živé jizvy na stehně a zeptala jsem se ho, kdy tak bláhově nasazoval život.
„Ach, to bylo v Galii, v létě tomu budou tři roky, ale ujišťuji tě, že jsem neměl v úmyslu nasazovat život!"
Před třemi lety, pomyslela jsem si, a jizva je dosud rudá a plně ne-zhojená. Nezahojila se dost rychle či dobře, to znamená, že už tehdy | měl špatný krevní oběh. Mohla jsem mu tedy dát medicíny, které by mu posílily srdce, jen kdybych to věděla. Ale možná by to stejně nepomohlo. Mou sokyní nebyla Theodora. Constantius dal svoje srdce impériu ještě předtím, než je nabídl mně.
Blížil se červenec a dokonce i v Eburacu nastaly teplé dny. Otevřeli jsme okna, aby mohl dovnitř proudit čerstvý vzduch, a přikryli jsme nemocného lehkou vlněnou přikrývkou. Cvrkot cikád se mísil s jeho chraplavým dechem.
Jednou odpoledne, když jsem s ním byla v pokoji sama, se Constantius probudil z krátkého spánku a zavolal mne jménem.
„Jsem tady, můj drahý," zašeptala jsem a vzala ho za ruku.
„Heleno... Mám pocit, že tuhle bitvu nevyhraji. Slunce jasně svítí, ale pomalu slábne, a já také. Zvládl jsem ve svém životě velkou část toho, co jsem si předsevzal, ale mám strach o impérium, které je vydáno napospas Galeriovi a jeho loutkovým caesarům."
„Bezpochyby Augustus si myslel totéž, a přesto Řím dosud stojí," řekla jsem mu. „Jeho bezpečí je v rukou bohů, ne ve tvých."
„Zřejmě máš pravdu - když se císaři dostane božské pocty, je někdy těžké poznat rozdíl. Ale bozi neumírají. Řekni mi, Heleno, zahojí se moje tělo?"
Chvíli jsem z něho nespustila oči, ve kterých mne pálily slzy. Měl jasný a přímý pohled a vždycky jsme si říkali pravdu. Nemohla jsem mu ji teď upřít.
„Je to již dlouho, co jsem se zabývala léčitelským uměním," řekla jsem nakonec. „Ale každým dnem toho víc prospíš. Životní síla z tvého těla pomalu vyprchává. Jestli to bude takhle pokračovat, myslím, že s námi pobudeš ještě tak týden, ale víc ne."
K mému překvapení se mu rozzářila tvář. „To je víc, než se mi podařilo dostat z mých doktorů. Dobrý generál potřebuje co nejvíc
přesných informací, aby mohl řídit ústup, stejně jako když se snaží zvítězit."
Já jsem k tomu takhle nepřistupovala, ale jeho uvažování vyvolalo můj úsměv, přestože se mi chtělo plakat.
„Konstantin tě požádal, abys mne léčila, ale já teď po tobě chci něco těžšího, má milovaná kněžko. Většinu života jsem trávil tím, že jsem se snažil udržet na bitevním poli naživu, a je pro mne těžké se teď vzdát. Musíš mne naučit umírat."
„Tohle mohu udělat, jen když se ze mne zcela stane kněžka, a když tak udělám, nebude tu už žena, která tě miluje."
Přikývl. „Rozumím. Když jsem vedl Konstantina do boje, byl to císař, ne jeho otec, kdo mu dal příkaz jít vstříc nebezpečí. Ale máme málo času, má drahá. Dnes buď moje milovaná Helena a budeme se těšit vzpomínkami."
Stiskla jsem mu ruku. „Vzpomínám si, když jsem tě viděla poprvé, přišel jsi ke mně jako vidění, když mi bylo pouhých třináct let. Svítil jsi jako slunce a tak je to dosud."
„I teď, když mi zešedly vlasy a opouštějí mne síly?" dráždil mne.
„Možná jako zimní slunce, ale pro mne osvětluješ tento svět nemenším jasem," ujistila jsem ho.

„Když jsem poprvé viděl já tebe, vypadala jsi jako zmáčené kotě," řekl a zasmál se.
Zbytek dne jsme strávili vyprávěním a ve světle vzpomínek jsme si znovu připomínali každé naše setkání. Chvíli s námi seděl i Konstantin, ale bylo jasné, že to je něco, v čem sehrál jen okrajovou roli, a tak brzy odešel, aby si odpočinul před nočním bděním, které ho čeká. Kdyžjsem se ten večer vrátila do svého pokoje, dlouho jsem plakala, protože jsem věděla, že tohle bylo naše rozloučení.
Ráno jsem přišla ke Constantiovi v modrém, zahalená do vznešenosti kněžky. Když otevřel oči, okamžitě si toho všiml. Ostatní na tu změnu reagovali nechápavě, s výjimkou Konstantina, který na mne hleděl s úzkostí dítěte, které ztratilo matku, o které se domnívalo, že ji tak dobře zná.
Ted už jsi dospělý, snažila jsem se ho ujistit pevným pohledem. Miisíš se naučit vidět svoje rodiče jako spolucestující na cestě životem. Ale nejspíš mne nepřekvapilo, že nás dosud vidí očima dítěte, když nás opustil již ve svých třinácti letech.
„Paní, zdravím tě," přivítal mne Constantius tichým hlasem. „Jaká mne budeš učit tajemství?"
„Všichni muži, kteří se rodí z ženy, musí jednoho dne dospět ke

konci svého života," zamumlala jsem, „a ta chvíle pro tebe teď nastává. Duše duši, musíš naslouchat a nesmíš se nechat zlákat jinou myšlenkou. Tvoje tělo ti sloužilo dobře, ale je již svou službou unavené. Musíš se připravit, zeje propustíš, odloučíš se od něj, aby ses pozvedl z hájemství hmoty, která podléhá změně a posléze zkáze, a vyměnil je za místo, kde vládne světlo a zjevuje se skutečná a věčná povaha všech věcí..."
Uběhlo mnoho let od té doby, co jsem se tato slova naučila, a vyslo-vilajsem je pouze jednou, když jsem se s ostatními novickami střídala v předčítání jedné staré umírající kněžce ale teď mi je silná potřeba vyvolala v paměti v úplnosti a dokonalosti.
Během dne jsem opakovala pokyny, kterými jsem vysvětlovala, že tělo začne být těžké a bude nesnadné s ním pohnout a všechny city zmizí. Až k tomu dojde, musí být duše připravena vystoupit vzhůru tělem až do temene hlavy a odtud tělo opustí bude hledat spojení se Zdrojem všehomíra. Zájem o svět a láska k těm, které člověk miloval, se budou snažit přitáhnout duši zpět, ale je nutné být neoblomný v rozhodnutí ji propustit.
„Budeš procházet dlouhým temným tunelem, tak jako tě kdysi přinutili vystoupit z temného lůna. Tato cesta doprovázející zrození tvé duše i její skon se spojí ne v denní světlo, ale v záři, která je tím pravým zdrojem slunce..."
Constantius usnul, ale já jsem nepřestávala mluvit, protože jsem věděla, že část jeho duše dosud naslouchá. Měla jsem dojem, že bozi mají v úmyslu připravit mu lehkou smrt očekávala jsem, že se prostě už neprobudí z jednoho ze svých krátkých spánků, že duše opustí jeho tělesnou schránku a pak se jeho tělo bez duše, která by jej řídila, vzdá také.
V tuhle chvíli bylo již každému jasné, že císař umírá. Doslechla jsem se, že ve městě utichl ruch na tržišti a na každém oltáři doutnalo kadidlo. Lidé z Eburaca vždycky považovali Constantia za svého člověka: ochránil je před Pikty a za to mu byli vděční. V pevnosti stáli vojáci kolem prezídia na stráži a Crocus a jeho starší válečníci se shromáždili na chodbě před císařovou komnatou, čekajíce s nechápavou trpělivostí dobrých hlídacích psů.
Tu noc byl Constantius poměrné dlouho vzhůru, aby si pohovořil s Konstantinem. Já jsem byla vyčerpána a šla jsem spát, ale za šedých hodin úsvitu pro mne přišel jeden voják. Opláchla jsem si obličej vodou a snažila se být co nejvíce při smyslech, ale popravdě řečeno, mne to nepřekvapilo. Dala jsem Constantiovi povolení nás opustit

a poskytla jsem mu návod, jak to udělat. Nebyl důvod, aby se na tomto světě déle zdržoval.
„Občas ztrácí vědomí," upozornil mne jeho lékař šeptem, sotva jsem vstoupila. „A dýchá s námahou."
„Přišla tě navštívit matka," řekl Konstantin poněkud zoufale, když jsem sklouzla na nízkou stoličku u jeho postele. Constantius lapal po dechu, chvíli se dusil a potom vydechl.
„Dejte mu více polštářů," řekla jsem a otevřela uzávěr na nádobce s růžovým olejem, která mi visela na řetízku kolem krku. Viděla jsem, jak se mu roztáhly nozdry a dýchání se stalo snadnější, potom otevřel oči a pokusil se o úsměv.

Chvíli dýchal klidně. Potom sebral všechny síly a otočil se na Konstantina. „Pamatuj...," zašeptal, „musíš se postarat... o svoji matku... a své bratry... a sestry..." Všechnu sílu soustředil do toho pohledu a znovu se zhluboka nadechl. „Modli se k nejvyššímu bohu..., aby zachoval impérium..."
Zavřel oči, ale bylo jasné, zeje dosud při vědomí a svádí boj se životem. Přes okna byly zavřené okenice, ale cítila jsem změnu v proudění vzduchu. Ukázala jsem na jednoho z lékařů. „Otevřete okna!" vyzvala jsem ho.
Když byly okenice otevřeny, do místnosti proniklo bledé světlo. Každým okamžikem sílilo. Slunce právě vycházelo na nehybných tvářích mužů se leskly slzy. Constantiův obličej začal jemně zářit a jas byl každou chvíli silnější. Nahnula jsem se k němu a složila mu ruce na prsou.
„Svět kolem tebe mizí v šeru...," zašeptala jsem, „je čas přesunout se na světlo..."
Upřel na mne oči, ale nebyla jsem si jista, koho ve mně vidí, protože v tu chvíli měl oči plné radosti a údivu. „Bohyně...," vydechl a to slovo se chvíli chvělo ve vzduchu. Potom se jeho oči rozšířily a ústa zalapala po posledním dechu, ale bezúspěšně. Zůstal ležet bez hnutí.
Po osm dní, které uběhly mezi Constantiovou smrtí a spálením jeho těla, se Konstantin zdržoval ve svém pokoji, jedl jen nepatrně a s nikým nemluvil. Pro mne ty dny uběhly jako těžká noční můra, ze které mne probouzely vzpomínky ještě horší než moje sny. Když nastal osmý den, oblékla jsem si bílé šaty na znamení smutku a vyšla ven, abych následovala svého manžela ke slavnostní hranici. Tam již čekal Konstantin, umytý, oholený a oblečený do sněhobílé tógy. Ačkoliv měl temné kruhy pod očima, bylo jasné, že znovu nabyl sebeovládání.

Na ten večer si teď vzpomínám jen jako na shluk obrazů - pochodně plápolající ve větru, bledé ve světle soumraku, a bílý mramor nově zhotovené hrobkyjemně svítícíjejich světlem. Nebylo tojiž kvůli osobě Constantia, že se pohřeb nekonal poblíž cesty ven z města - úředníci městské správy Eburaca mu totiž prokázali čest uložit ho v hrobce přímo na fóru, kde jeho duch, když již nemůže chránit přímo jejich životy, stále bude žehnat městu.
Další obraz, na který si vzpomínám, je Constantiovo tělo zahalené do purpuru a s hlavou ozdobenou zlatým věncem, ležící na slavnostní hranici, tvořené do výšky se tyčícími naskládanými poleny z britského dubu doplněnými náležitými bylinami. Vidím před sebou světlo pochodní odrážející se od žalem poznamenaných tváří Asclepiodota a Croca, kteří nás doprovázeli a jejichž brnění se matně leskla. Vybavuji si Konstantinovo mlčení a jeho tvář, která vypadala jako vytesána ze stejného mramoru, jako byla hrobka.
Slyším kvílení shromážděného lidu, které se ozvalo, když Konstantin vložil hořící pochodeň mezi polena. Vojáci, kteří vyplnili celou jednu stranu náměstí, něco tiše mumlali, ale jejich sebekázeň byla silnější. Kouř vzlétl k nebi a v jeho dýmu zůstala skryta nehybná postava císaře. Až na plačící ženy se teď neozývalo nic. Již jsem to viděla, bylo to vidění, které se mne zmocnilo, když jsem procházela chodbou z dětství do ženství, ale tehdy jsem viděla samu sebe, jak mám na sobě purpur, a k tomu nikdy nedošlo, jak může být tedy pravda tohle?
Vzpomínám si, jak se hranice začala pomalu hroutit, když na sametově modrém nebi vysvitly první hvězdy, a na hlas Asclepiodota, který tiše vyzval Konstantina, aby promluvil k lidu. Konstantin se otočil jako náměsíčný a oči měl zarudlé. Pozvedl paže a nastalo úplné ticho.
„Bratři a sestry, bratři ve zbrani a děti impéria, můj i váš otec je mrtev a jeho duše stoupá k nebi. Zůstali jsme jako sirotci po našem ochránci. Kdo se o nás postará?"
Ženy zakvílely a mnozí muži tlumeně zasténali.
„Konstantine! Konstantine, ochraňuj nás! Konstantin císařem!"
Konstantin ještě jednou pozvedl ruce, jako kdyby je chtěl utišit, ale výkřiky jen zesílily a teď vojáci postoupili kupředu, s Crocem v čele, a jeden z nich nesl purpurový šat a Asclepiodotus mne chytl za paži a táhl mne pryč.
Jak jsme se dostali zpátky k prezídiu, už si nevzpomínám. Avšak po celou noc se mi zdálo, že nebesa odrážejí ten výkřik: „Konstantin císařem!"
r V
část
Cesta k raocfDRosti
307-312 n. 1.
všechna ta léta, co jsem cestovala po impériu jako Con-stantiova manželka, jsem nikdy nebyla v Itálii. Ještě musím vidět Řím, ale o Maximiánově novém městě Mediolanu na severní italské pláni se říká, zeje téměř stejně velkolepé. Dnes, když byly ulice čerstvě omyté jarním deštěm a všechna průčelí byla ozdobena

girlandami květin, jsem tomu snadno uvěřila. Vládcové impéria se snažili zpečetit další spojenectví svatbou Maximiánovy mladší dcery Fausty s mým synem Konstantinem.
Zasnoubili je toho roku, co se Constantius stal císařem. V té době byla Fausta ještě dítě a za ta léta, kdy byl Konstantin nejprve rukojmím Diokleciána a později Galeria, by nikoho nepřekvapilo, kdyby všichni, včetně Konstantina, na jejich možný svazek zapomněli, vzápětí jsem si však uvědomila, že Konstantin nezapomíná nikdy na nic, na co má nárok. Doufala jsem, že jeho sobectví se promění v lásku a že z Fausty vyroste jeho budoucí manželka, jež ho bude obdivovat, ale v tomto případě se od čtrnáctileté dívky, která si měla vzít pětatřicetiletého muže, žádalo asi příliš.
Posledních devět měsíců bylo obdobím zmatků. Zřejmě proto, že jednotky vedené Crocem oslavovaly Konstantina jako augusta, začal tomu přikládat větší váhu, a když Galerioví oznamoval, že je jeho spoluvládcem, ve skutečnosti pomýšlel jen na postavení císaře. Mezitím se Maximiánův syn Maxentius rozhodl následovat jeho příkladu a samotný Maximián, aby mu pomohl, se znovu chopil moci. Všichni si teď říkali augustové.
Docela bych se spokojila i s tím, že bych počkala v paláci, ale Konstantin trval na tom, aby celá jeho rodina, včetně jeho nevlastních sester a bratrů a dětí Theodory, jež jsme s sebou přivezli z Treveri, jela v průvodu. A tak jsem viděla Mediolanum z výhodného místa - z triumfálního pozlaceného vozu s girlandami, zastíněného růžovým hedvábím, které neladilo s mým purpurovým pláštěm, i když jsem si namlouvala, že mi jeho barva sluší.

Za nadšeného provolávání davu Maximián a Konstantin společně projížděli triumfálním obloukem na hlavní náměstí. Ještě halasnější volání za námi dávalo znát, že v kočáře taženém čtyřmi jako mléko bílými poníky, kteří měli připevněná křídla, takže každý z nich připomínal miniaturního pegase, přijíždí nevěsta. Obličej měla skrytý za hedvábným závojem rudým jako oheň.
Dodneška nevím, zda Konstantina Crocovo prohlášení překvapilo, nebo jestli je měl sám v plánu. Zpětně mi připadá, že bylo nevyhnutelné, aby si Constantiův nejstarší syn na impérium činil nárok. Kdybychom tak neučinili, předpokládám, že Galerius by proti ně-inu provedl nějakou vzpouru, kterou by se snažil mu v něčem takovém zabránit, a proč bych měla vlastnímu synovi vyčítat, že chce udělat něco, kvůli čemu byl počat a zrozen?
Konstantin tím, že se usadil v otcově hlavním městě Treveri, jednal moudře a rozhodně. V té době, jak bylo každému známo, si vytkl za cíl, že bude vládnout otcovu území, a všichni jej teď nadšeně vítali.
Byly dny, kdy mi všechno připadalo jako sen. Dokud tu byl Con-stantius, mohla jsem si takového života dosyta užívat, ale jen těžko jsem si zvykala na pocit, že patřím sem, k synovi, kterého jsem milovala, ale zároveň sotva znala. Přesto jsem opustila svůj dům v Londiniu a přenesla svoji domácnost do Treveri, kde se Drusilla opět chopila péče o moji kuchyň a Vitellia se ujala řízení všeho ostatního, jako kdyby odjakživa byly zvyklé žít v palácích. Chyběly mi zde moje žačky a Katiya i další přátelé z Londinia, ale Konstantinovo nadšení bylo nakažlivé. Constantius zkrátka jen konal svoji povinnost, ale Konstantinovi se jeho moc skutečně líbila.
Když jsme dorazili k paláci, začínala mne již z toho třeskotu bolet hlava a těšila jsem se, až se posadím na něco, co se nebude hýbat. Viděla jsem Konstantina, jak hledí na mramorové obložení síně, jako kdyby uvažoval o tom, že si nechá takové zhotovit i ve své nové bazilice. Obložení bylo opravdu nádherné - v dolních částech zdí a na podlaze je tvořily do různých vzorů kladené růžové a šedé leštěné desky. Přestože budova jako celek působila impozantně, při bližším pohledu bylo jasné, zeji začali užívat dříve, než byla zcela dokončena. Dlouhé stoly, tak umně pokryté nádhernými brokátovými ubrusy, byly z obyčejného dřeva, a konzoly, na kterých měly viset záclony zakrývající okna, byly dosud prázdné.
Avšak bohatě nastrojení hosté, sedící u stolů, si toho zjevně nevšímali. Byl tam Crocus se dvěma dalšími veliteli a malý kulaťoučký muž jménem Ossius, který byl biskupem v Cordubě. Přestože svatba pro-

běhla jako tradiční římská událost, Konstantin požádal biskupa, aby jim požehnal, což bezpochyby potěšilo místní křesťany.
Nicméně, jakmile byly vykonány oběti, přečtena věštba a podepsána manželská smlouva, následovalo vyvrcholení obřadu - usedli jsme ke svatební hostině. Mladičká nevěsta dosud neztratila svoji dětskou ba-culatost a obličej měla

zarudlý vzrušením, doufám, že ne od vína, a neslušelo jí to. Měla pěkné narezavělé vlasy, které jí služebné natočily až příliš, a nevýrazné šedé oči. Až Fausta dospěje, bude třeba hezká, ale zatím měla kulaté tvářičky upadané od sladkostí a svýma čilýma očičkama připomínala veverku.
Během jedné z přestávek mezi programem, když se hosté jen tak procházeli, přistoupil Konstantin k mému lehátku.
„Můj drahý," zahleděla jsem se na něho, „jsi krásnější než nevěsta!" Měla jsem pocit, že žádné ženě se nikdy nepoštěstilo mít tak nádherného syna. Dnešního dne jsem nabyla pocitu, že všechno utrpení, které mne to stálo, bylo nyní vykoupeno.
Konstantin se usmál. Jeho hedvábná tunika krémové barvy byla lemována zlatem, které se odráželo od jeho lesklých vlasů. „Je hezké děvče, když není obtěžkána ozdobami jako jalovice v slavnostním postroji. Zato je pravda, zeje velmi mladá. Povedeš mi domácnost, matko, než bude Fausta dost stará, aby tu práci dokázala zastat?"
Předstírala jsem, že o té nabídce přemýšlím, ale uvědomovala jsem si, zeji nemohu odmítnout. Když se na mne usmál, chytila jsem ho za ruku a políbila ji.
„A mám na tebe ještě jednu prosbu, která je pro mne ještě důležitější a mému srdci jistě dražší," zarazil se a hledal slova. „Když jsem byl na východě, stýkal jsem se... s jistou... ženou jménem Minervina a před dvěma lety mi porodila syna."
Překvapeně jsem pozvedla obočí, ale chápala jsem, že se mu o té věci nemluví lehce, i když z jeho pohledu ten Minervinin příběh připomínal můj.
„A co jsi s ní udělal, teď když máš zákonnou manželku?" zeptala jsem se přísně a všimla jsem si, že mu tváře mírně zčervenaly.
„Před rokem zemřela na zápal plic," odpověděl s jistou hrdostí. „Když jsem prchal před Galeriem, neměl jsem na vybranou než ponechat chlapce u jeho strýce, ale teď jsem dal pro něj poslat. Jmenuje se Crispus, matko. Postaráš se o něj, uděláš to pro mne, vid?"
„Pater familias, otec rodiny," dobírala jsem si ho jemně. „Bereš všechny svoje příbuzné pod ochranné křídlo. Tolik ti vadilo, že jsem ti nedala vlastní sourozence?"
226
KNĚŽKA Z AVALONU
1
CESTA K MOUDROSTI
227
Chvíli se tvářil zmateně, potom mi věnoval sladký úsměv, jako to dělával, dokud byl ještě chlapcem. Vnouče! Zaskočilo mne, jak mne ta představa rozrušila.
„Nevadí," řekla jsem mu, „přiveď toho chlapce ke mně. Jestli se na mne bude dívat s takovýmhle úsměvem, jsem si jista, že si ho zamiluji."
‚Avio! Avio! Babičko, babičko! Vidíte, Boreas přeskočil!"
Otočila jsem se a usmála se na chlapce se zlatými vlasy, který stál přede mnou a v ruce držel větev. Chrt, druhý do páru, kterého mi nedávno poslal Konstantin, větev přeskočil a fenka Favonia pobíhala kolem nich a vzrušeně štěkala.
„Jsou ještě mladí, miláčku - moc je nedráždi," upozornila jsem chlapce, i když, upřímně řečeno, přirozeností štěňátek je právě poskakovat, stejně jako je tomu u malých hochů.
Crispus jevil o všechno zájem a každého okouzloval svým půvabem. Konstantin nikdy nemluvil o chlapcově matce, ale bylo zřejmé, že chlapce vychovávala natolik dlouho, že neztratil pocit, zeje milován. Dokonce i Fausta, která by věkem mohla být spíš jeho sestrou, si s ním hrála jako s panenkou a přísahala, že ho adoptuje jako vlastního syna.
Za ty tři roky, které uplynuly od doby, kdy Crispus přišel do Treveri, zvykla jsem si na volání „avio!" a oslovení „babičko!". Někdy jsem během těchto prvních let Konstantinovy vlády měla pocit, že jsem prožila tři životy a tenhle třetí zeje mým nejšťastnějším ze všech.
V prvním životě jsem byla dívkou z Avalonu, snažící se přežít Gane-dino nepřátelství a získat vlastní moc. Druhý mi přinesl naplnění ženských radostí i bolest spojenou s vášní, ale i roky, které jsem strávila v odloučení, to vše obsahoval můj život s Constantiem obracela jsem se k němu jako rostlina ke slunci. Teď jsem však našla novou životní rovnováhu, nebyla jsem již vystavena na milost a nemilost měsíci a žila jsem novým životem, jako matka císaře, což byla pro mne ta nejméně očekávaná životní role.
Když se Crispus unavil dováděním se psy, přiběhl ke mně a stočil se mi do klína. Jeho čtyřnozí kamarádi se s vyplazenými růžovými jazyky usadili vedle nás. Vzala jsem z malované mísy na lavici vedle sebe sušený fík, vložila jej chlapci do úst a chovala ho ve svém náručí.
Poprvé v životě jsem nemusela šetřit a měla jsem spoustu služebnictva, které za

mne dělalo v domácnosti všechnu práci. Měla jsem spoustu času, který jsem mohla strávit s Crispem, který byl stejně skvělýjako jeho otec, a mně se zdálo, že je ještě sladší, ale to mohlo být tím, že jsem byla jeho babičkou, která si může dovolit svoje vnouče milovat
otevřeněji, protože úspěch či neúspěch výchovy nedopadá přímo na ni.
„Vyprávěj mi, jaké to bylo, když byl táta malý!" žadonil Crispus a žmoulal fík.
„Tak tedy," začala jsem po kratším zamyšlení, „když byl tak starý jako ty, měl hrozně rád fíky, zrovna jako ty. V té době jsme žili v Naissu a měli jsme souseda, jenž byl velmi hrdý na svůj fíkovník, který mu rostl na zahradě. Měli jsme také psa, kterému jsme říkali Hylas, a i ten měl rád ovoce a lezl pro fíky na stromy. Tak mu Konstantin vyrobil ná-hubek a jednou časně ráno psa přehodil přes zeď do sousedovy zahrady a povzbuzoval ho, aby vylezl na fíkovník a srážel zralé fíky na zem. Potom se vplížil do zahrady s košíkem, všechny je posbíral a vzal si je do domku na hraní, který si postavil na naší zahradě, a začal je jíst."
„To je snědl všechny?" zeptal se Crispus. „To nenechal ani jeden tomu pejskovi?"
„Ale jistě, a rozmazal mu fíky kolem náhubku, a když soused tu ztrátu zjistil, přišel, hrozil pěstí a žádal, abychom syna potrestali, ale Konstantin ukázal na psa a přísahal při Apollónovi, že ten čin má na svědomí Hylas, což byla samozřejmě pravda. Když mu soused neuvěřil, zavedl ho k tomu fíkovníku a nechal Hylase znovu vyšplhat na strom. Tentokrát samozřejmě náhubek neměl a podařilo se mu utrhnout jeden z posledních fíků, které na stromě ještě zůstaly."
„A co na to říkal soused?"
„Nejdřív po nás chtěl, abychom se psa zbavili, ale nakonec jsme se dohodli, že propříště zabráníme, aby Hylas k němu do zahrady zase vlezl. Tak jsme také přísahali při Apollónovi a pak jsme tomu muži zaplatili za fíky ve stříbře a on spokojeně odešel."
„Jsem rád, že tomu pejskovi se nic nestalo," řekl Crispus. „A co táta, měl z toho potíže?"
„Ale jistě, protože Hýla jsme naučili, aby na tu zeď nelezl. Konstantin si myslel, že na nás vyzrál, dokud jsme mu nevysvětlili, že být čestný znamená být i pravdomluvný, a přinutili jsme ho, aby našemu zahradníkovi pomohl zrýt květinové záhony, dokud si cenu, kterou jsme za fíky zaplatili, zcela neodpracoval."
Viděla jsem, jak chlapec úžasem otevřel oči, když mu došlo, že jeho otec nebyl vždycky dokonalý. Za poslední léta si Konstantin získal velký věhlas, a tak jsem si říkala, že Crispovi neuškodí, když si uvědomí, že jeho otec je také jen člověk.
Pokud jsem měla v té době nějaké starosti, byl to pokračující politický boj, ve kterém se Konstantin snažil zvítězit nad svými soupeři v boji o svrchovanou moc. Nepochybovala jsem o tom, že posléze

zvítězí, protože byl přece Dítětem proroctví. Přesto jsem dychtivě čekala na synovy dopisy a Konstantin, který považoval svoji matku za nejvěrnějšího zpovědníka, mi psal často.
Když Crispus seskočil z mého klína, aby si šel hrát zase se psy, vytáhla jsem poslední dopis od Konstantina, který posílal odněkud od Massilie. Po svatbě se Maximián pohádal se svým synem a na nějakou dobu našel útočiště u nás. Galerius, kterému se nepodařilo vyřešit situaci násilím, uzavřel další smlouvu a do funkce dosadil Licinia, který nahradil Severa, jehož dal Maxentius popravit.
A teď se Maximián, u něhož se, podle mého názoru, začínaly projevovat známky stáří, chopil pokladny a usadil se v Massilii, poté, co napsal v dopise Faustě, že se brzy stane opětjediným vládcem západní říše.
Konstantin právě v té době konal přehlídku svých jednotek na Rhe-nu a Fausta, která ho bezmezně obdivovala, mu napsala dopis, ve kterém ho zpravovala o tom, co se děje. Teď už se možná Konstantin pustil i do boje se svým tchánem. Po jeho posledním dopise, psaném v Apollónově chrámu v Grannu, kde Konstantin trávil poslední tři noci, již další dopis nepřišel. V tom posledním psal:
„Grannum leželo na naší cestě, a tak jsem využil příležitosti a přespal jsem tam ve svatyni. A bůh mi seslal sen. Přišel ke mne samotný Apollón, doprovázený Bohyní vítězství, a nabídl mi vavřínový věnec. Možná budeš vědět lépe než já, jak si tato znamení vysvětlit, ale věřím, že každé z nich představuje uráte' období, za kterého budu vládnout. Všemocné slunce bylo vždycky nakloněno naší rodině, a tak si žádám jeho ochranu. Jestliže mi Apollón přinese vítězství v nadcházející bitvě, nechám na své'příští mince vyrazit ‚soli invicto comiti'. Modli se za mne, matko, aby se můj sen naplnil a abych zvítězil..."
Moji pozornost upoutaly zvuky připomínající vzdálené šumění stromů za bouře, ale

venku bylo bezvětří - ty zvuky přicházely z města. Zahrady patřící k paláci byly rozsáhlé. Jestliže jsem tedy slyšela zvuky z ulice za našimi branami, kde se nad stromy zvedala nová bazilika, musely být velmi silné. Postavila jsem se a cítila, jak se mi žaludek stahuje úzkostí, ale pečlivě jsem složila Konstantinův list a nechala jej vklouznout do výstřihu svých šatů.
Crispus se psy se dosud proháněli po zahradě. Jestli je to dobrá zpráva, říkala jsem si, tak to může počkat, a jestli je špatná, nemám důvod jít svému zármutku vstříc.
Avšak neobjevil se žádný vojenský posel, ale z paláce přiběhla Fausta, jako kdyby jí hořelo v patách. Sevřel se mi žaludek, když jsem viděla její zoufalý obličej a tváře zmáčené slzami.

„Matko! Matko! Zabil se a je to moje vina!"
Úzkost, která mne v ten okamžik sevřela, polevila. Můj syn věřil tak silně ve svůj osud, že by si dobrovolně život nevzal, ať by se přihodilo cokoliv. Přijala jsem vzlykající děvče do svého náručí.
„Kdo, Fausto? Co se stalo?"
„Můj otec...," zakvílela. „Chytili ho v Massilii a teď je mrtvý a to všechno proto, že jsem řekla Konstantinovi, co mi napsal!"
„Měla jsi povinnost vůči svému manželovi, to dobře víš," zamumlala jsem a pohladila ji, „a Konstantin by na to stejně brzy sám přišel a nakonec by to dopadlo stejně." Byla to docela obyčejná sebevražda, říkala jsem si v duchu, uvažujíc, zda Maximián měl při svém činu nějakého pomocníka. Fausta se po chvíli uklidnila.
„Truchli nad svým otcem, Fausto, protože to byl za svého života velký muž a býval by trpěl, kdyby měl žít jako starý a nemohoucí. Oblékni si za něj bílý šat, ale až se vrátí Konstantin, ať nemáš oči červené a nateklé pláčem."
Přikývla. Konstantin měl rád, když byli lidé kolem něho šťastní. Někdy jsem přemýšlela, jestli nejistota, kterou cítil ve svém dětství, v něm nevyvolala touhu po dokonalé rodině, nebo prostě věřil, že je to nezbytné, jestli má řádně plnit svoji roli císaře.
Když byl Konstantin doma, míval ve zvyku sedávat se mnou každý večer celou hodinu. Někdy jsme mluvili o rodině a někdy o impériu. Myslím, že jsem byla jediný rádce, kterému absolutně důvěřoval, ale i mně se jen málokdy zcela otevřel. Někdy jsem litovala, že už před sebou nemám toho chlapce se srdcem na dlani, jakým býval, než odešel k Diokleciánovu dvoru, ale věděla jsem, že s takovou nevinností by nezvládl všechna nebezpečenství a intriky, se kterými se musel jako císař potýkat.
Vedle ložnice jsem měla malý obývací pokoj, jehož dveře se mohly za horkých letních dnů otevřít do zahrady a kde bylo podle britských zvyků ohniště užívané za zimního a podzimního chladu. Teď na konci léta jsem seděla u ohně a předla. Tato práce již nebyla nutností, jakou byla v Avalonu, ale předla jsem ráda, protože jsem se při tom mohla soustředit na svoje myšlenky a zklidnit si mysl.
„Jakto že máš nit tak rovnou a jemnou, matko? I když tě takhle pozoruji již dlouho, kdykoliv se sám o to pokusím, vždycky nit svýma nešikovnýma rukama přetrhnu!" Konstantin seděl u ohniště, dlouhé nohy natažené před sebou a své hluboko posazené oči měl přitom přivřené pozoroval, jak se přeslice otáčí.
„Pak je dobře, že ses nenarodil jako děvče," řekla jsem a přichytila

vřeteno nohou, abych mohla z přeslice vytáhnout další vlnu a správně ji napnout. Potom jsem je znovu roztočila.
„To určitě," zasmál se. „Ale kolo osudu, které určuje můj život od kolébky, by se v takové základní věci nezmýlilo. Narodil jsem se, abych se stal císařem."
Pozvedla jsem obočí. Na jeho sebejistotě mne něco znepokojovalo, ale nemohla jsem se přece divit něčemu, čemu jsem i sama věřila.
„A být zakladatelem dynastie? Z Crispa vyrůstá šikovný chlapec, ale jeden syn pro rodinu nestačí. Faustě je teď devatenáct, je zralá rodit děti. Když jí je neposkytneš, mohlo by ji to svádět k nekalostem."
„Stěžuje si snad na něco?" zeptal se. „Máš samozřejmě pravdu, ale nechci mít další potomky, dokud nebudu mít jistotu, že strávím dostatečný čas doma, abych dohlédl na jejich výchovu. Smrtí Galeria se porušila rovnováha mocenských sil. Mám důvody domnívat se, že Maximinus Daia navázal spojenectví s Maxentiem. Já sám vedu jednání s Liciniem, jenž si činí nároky na východ, a nabídl jsem mu ruku své sestry Constantie."
Letmo na mne pohlédl, jako kdyby si říkal, jak asi přijmu zmínku o jeho nevlastní sestře, ale já jsem se již dávno smířila se skutečností, že

Constantius požádal Konstantina, aby se o děti Theodory staral. Možná měla v životě větší štěstí, ale císařem se stal můj syn.
„Maxentius poničil moje sochy. Tvrdí, že to je odpověď na moje zacházení s podobiznami jeho otce Maximiána, ale Maximián zemřel jako rebel, zatímco já se mám stát Maxentiovým spoluvladařem. Budu muset vytáhnout proti němu, a to co nejdříve, ještě než sníh znepří-stupní alpské průsmyky. Tak jako tak je to dobrá výmluva."
„Jestli je pravda to, co jsem slyšela, senát tě pochválí. Zacházel moc volně s manželkami a dcerami patricijů a uvalil na občany příliš mnoho daní. Ale máš dostatek sil, aby ses postavil mužům, které připojil k pretoriánské gardě, a jednotkám, které byly přivezeny z Afriky?"
„Pokud jde o jejich připravenost...," usmíval se. „Ale něco do počtu. Zato jsem lepší generál. Větší množství mužů jim nebude k ničemu, pokud nebudou dobře vedeni."
„Kéž tě ochraňují všichni bozi," řekla jsem ustaraně.
Smích zmizel z jeho tváře. „Kdybych věděl, který bůh mi zajistí vítězství, slíbil bych mu chrám - a nařídil bych uctívat ho na prvním místě v celém impériu. Musím se postavit Maxentiovi a musím tak učinit brzy, ale máš pravdu, když tvrdíš, že výsledek bude záviset na přízni nebes. Modli se za mne, matko... ty přeci dovedeš bohům naslouchat!"
CESTA K MOUDROSTI
231
„Myslím na tebe neustále a modlím se za tebe," odpověděla jsem, Jkdyž bylo příliš dlouho ticho. Milovala jsem Konstantina. Byl středem jffiého života. Ale bývaly chvíle, kdy se mi zdálo, že potřebuje víc, než iu dovedu dát.
r
« Příštího dne byl pryč. Zřejmě odjel povolat svoje věrné jednotky z Porýní náhle a nevydal k tomu žádné prohlášení, aby tím nepřítel nemohl být varován. Později jsem se dozvěděla, že Maxentius, který očekával od Konstantina nějaké rozhodnutí, svěřil obranu severu Ru-riciovi Pompeianovi a sám zůstal v Římě pro případ, že by Licinius dokončil včas jednání s Peršany a napadl ho. Ale v tu dobu jsem nebyla s to zprávy, které jsme dostávali, chápat v plné šíři, protože Crispus ?$e od dětí zahradníka nakazil nějakou nemocí, a ačkoliv se brzy uzdra-Ml, já, která jsem ho ošetřovala, jsem se nakazila také. . i Nejdřív jsem měla vyrážku a pak mi stoupla horečka. Celé tělo jsem JBiěla v jednom ohni. Byla to nemoc, kterou jsme měli kdysi v Británii, ale já, protože jsem vyrůstala v Avalonu, jsem tenkrát před ní zůstala ochráněna. Ajak se často stává, když se dospělý nakazí od dětí, průběh mé nemoci byl horší než u Crispa.
Střídaly se u mě chvíle blouznění a netečnosti. Stonala jsem až do konce října. Ve chvílích jasného vědomí jsem slyšela jména měst: Segusio, Taurinorum, Mediolanum a potom Verona, Brixia, Aquileia, Mutina. Později jsem se dozvěděla, že to jsou názvy měst, kterých se Konstantin zmocnil. Zakázal vojákům vyplenit první z nich a tím dokázal, že se mu ostatní snadno poddala. Já jsem však bojovala vlastní bitvu, a jak míjely dny, měla jsem pocit, zeji prohrávám. Události kolem sebe jsem vnímala jen jako zlý sen a ve chvílích, kdy jsem byla na hranici vědomí, mezi světem lidí a duší, jsem cítila, že se doba blíží k samhainu, kdy podle Britonů končí starý rok a začíná dozrávat rok nový. Tehdy nastává chvíle, kdy se dveře mezi světy pootevřou a mrtví se vracejí.
To je dobrá chvíle pro můj odchod, pomyslela jsem si ponuře. Jen jsem litovala, že nemám možnost rozloučit se s Konstantinem. Přesto to nebyl konec mého života, jen konec jednoho období, protože mělo uběhnout ještě mnoho let, než jsem pochopila význam období samhainu.
Přišel den, kdy mi znovu stoupla horečka, a moje duše, osvobozená od slábnoucího těla, bloudila mezi dvěma světy. Zdálo se mi, že před sebou vidím zemi, a láska mne unášela na východ, kde se můj syn právě chystal na nepřítele. Viděla jsem velké město u řeky, které muselo
232
KNEZKA Z AVALONU
být Řím. Ale Maxentiovy jednotky překročily Tiber kousek nad městem proti proudu řeky a vytvořily formaci, jež se postavila menším skupinám vojáků, které vedl Konstantin. Zima ten rok přišla brzy a mrazivý vzduch se proti slunci třepotal a odrážel se v jeho paprscích.
Konstantinovy jednotky zaútočily na nepřítele, jeho galské jezdectvo dokázalo čelit lépe vyzbrojenému italskému jezdectvu a přemohlo lehce ozbrojené nomády. Viděla jsem Konstantina v jeho zlatém brnění i jeho tělesného strážce, oba měli štíty pomalované pro štěstí řeckými písmeny chí a ró.
Většina Maxentiových pretoriánců padla a zbytek se rozprchl. Most praskl pod nečekanou váhou a lidé i koně padali do kalné dravé řeky a útočníci se vrhali za

nimi. Při západu slunce již vstupovali do Říma.
Stín, který padl na krajinu, pohltil i mne. Nemoc jsem měla sice již za sebou, ale byla jsem velice slabá. Budili mne jen na jídlo, ale většinu času jsem prospala. Někdy jsem napůl v bezvědomí zaslechla kolem sebe hovor.
„Už je jí lépe," bylo slyšet řeckého lékaře. „Musíme to oznámit císaři."
„Neměli bychom ho rozptylovat. Jestliže bude Konstantin poražen, ničí život nebude ceněn víc než ošoupaný denár. Maxentius s námi naloží tak, jako naložil Maximián se svou ženou a dcerou Galeria." Poslední slova pronesla Vitellia. Hlas měla uplakaný. Chtěla jsem jí říci, že Konstantin zvítězil, ale nemohla jsem tělo přinutit k takovému výkonu.
„I když mu pošleme zprávu hned, můj pán včas nepřijede," ozvala se Fausta. Byla Maxentiovou sestrou a dalo se předpokládat, kdyby zvítězil, že ji ušetří, pokud ji ovšem nebude vinit, že má na svědomí smrt otce. Dřívější císaři se nezastavili ani před smrtí vlastních příbuzných. Proč bych se měla snažit usilovat o svůj život ve světě, v němž se dějí takové hrozné věci?
Ale příštího rána se objevil posel, aby potvrdil moje vidění, a za všeobecného veselí ke mně Crispus vklouzl do pokoje, objal mne a smál se radostí nad tou novinou a plakal, když viděl, jakjsem hubená a bledá. Cítila jsem, jak z jeho silného mladého těla do mne proudí síla, a náhle jsem věděla, že mne bozi o letošním samhainu z tohoto světa nakonec přece jen neodvedou.
Teprve po oslavách saturnálií se Konstantin vrátil do Treveri. V té době jsem se již z nemoci zotavovala a jen občas jsem zalapala po dechu jako v připomínce na svůj boj o život, ale vlasy, ve kterých jsem

1 donedávna měla jen pár šedých proužků, mi během ležení na lůžku zbělely. Věřila jsem, že tím odpoutám pozornost od jiných změn, protože jsem svým sloužícím nedovolila, aby mému synovi řekli, jak blízko smrti jsem byla. Přijala jsem ho ve svém obývacím pokoji, kde jsem v načervenalém íětle odrážejícím se od pomalovaných stěn vypadala přece jen o něco
„ídravěji. I tak, když přišel, byla jsem ráda, že sedím, protože aura síly, i která z něho vyzařovala, žhnula jako plamen.
„Buď zdráv! Sol Invictus! Ty jsi určitě slunce ve vší nádheře!" , Pozvedla jsem na uvítanou ruku, nebo jsem ho spíš odháněla dál, protože v tu chvíli byl v pokoji jako obr, vedle kterého se všechno
' pstatní ztrácelo. Později, když jsem v Římě viděla tu sochu, kterou tam nařídili postavit a jejíž samotná hlava byla tak velká jako dospělý muž, uvědomila jsem si, že i sochař cítil z něho něco, co přesahuje hranice (Obyčejného lidství.
Konstantin se usmál, sehnul se ke mně, aby mě políbil, a začal se procházet po pokoji, jako kdyby mu síla, která v něm byla nashromážděna, nedovolovala se posadit. Toho, jak vypadám, se ani nedotkl Snad byl dosud zabrán do svých myšlenek, takže okolnímu světuuolik nevěnoval pozornost.
^
í „Ach, matko, kdyby bylo možné, že bys tam byla se mnou. Toho dne
: JBůh světla opravdu stál při mně!" Znovu obešel pokoj a zase se posadil vedle mne.
„Slyšela jsem, že se objevila mnohá znamení a došlo k četným zázrakům. Co se stalo, Konstantine? Co jsi viděl?"
„Ale jistě, teď všichni tvrdí, jak bylo moje vítězství předvídáno, ale v té době proroci na obou stranách předpovídali, že oni vyhrají. Podle Sibylliných knih měl nepřítel Říma zahynout toho dne, kdy dojde k bitvě, a samozřejmě Maxentius si myslel, že tím nepřítelem Říma jsem já, a astrologové s vážnou tváří předpovídali spojení Marse, Saturna, Jupitera a Venuše v souhvězdí Kozoroha. Já jsem však Dítě proroctví a vím, jak svého nepřítele přinutit, aby mi sloužil!"
Hleděla jsem na něho s úžasem. Konstantin si byl vždycky jistý sám sebou, ale teď mluvil se zapálením připomínajícím kněze v transu.
„Z Maxentia se stal tyran a Římu bylo souzeno přivítat mne jako osvoboditele. Byl na mostě právě ve chvíli, kdy se most zřítil, a váha jeho brnění ho stáhla do bahna a utopil se. Pokud jde o hvězdy, noc
•') před bitvou se mi zdálo, že vidím zářící postavu, která mi ukazovala řecká písmena, jež císaři užívají k označení příznivé cesty, a řekla mi, že toje znamení, při kterém zvítězím. Kdyžjsem se probudil, řekl jsem

těm podvodníkům, aby mi dali chí a ró na vojenskou zástavu, a svým strážcům, aby měli to znamení na svých štítech. Pak vyšlo slunce a zářilo na nebi v kříži světla. Poznal jsem, že zvítězím. Sopater věří, že jsem viděl Apollóna, ale

biskup Ossius mne ujišťuje, že mi vidění seslal Kristus."
„A čemu věříš ty?" zeptala jsem se ho.
„Židovský Ježíš, kterého jsme ukřižovali, je dobrý leda tak pro otroky," prohlásil Konstantin. „Ale Velký otec, kterého uctívají křesťané, Král a Stvořitel světa, je totéž co bůh filozofů a zaslouží si být patronem císaře. Myslím si, že nezáleží na tom, jak ho lid nazývá, jen když bude uznávat, že na nebesích je nejvyšší jediný Bůh a na zemi zase jediný císař."
„Senát tě mohl prohlásit za nejvyššího augusta," poznamenala jsem jemně, „ale na východě dosud vládne Licinius a má se stát tvým švagrem..."
„To je pravda." Konstantinova tvář se ustaraně zachmuřila. „Nevím, jak to Bůh zařídí, ale ve svém srdci cítím, že to, co jsem řekl, je pravda. Je to můj osud."
„Věřím ti," řekla jsem jemně, ale v tu chvíli, když na něj svítily poslední paprsky zimního slunce, mi připadalo, že ho osvítil Bůh. A bylo jisté, že po občanských nepokojích, které zemi v posledních letech sužovaly, bude pevné ruky, která se chopí otěží impéria, zapotřebí.
Podle avalonského proroctví se mělo objevit dítě, které změní svět, a každým rokem bylo zřejmější, zeje tím vyvoleným Konstantin. Moje vzpoura byla ospravedlněna. Nechápala jsem, proč stále cítím jisté napětí, i když se z vítězství svého syna raduji.
Jaro, které následovalo, bylo jedním z nejkrásnějších, na jaká si vzpomínám, jako kdyby celý svět oslavoval Konstantinovo vítězství. Přiznivé střídání slunce a deště působilo blahodárně na rostliny a první sklizeň byla hojná.
Seděla jsem na zahradě a hovořila s muži, kteří se starali o růže, když z paláce vyběhla Vitellia, v ruce držela svitek a po tvářích jí stékaly slzy.
„Co se stalo?" volalajsem zděšeně, ale když přišla blíž, poznalajsem, zejí oči svítí radostí.
„Osvobodil nás!" křičela. „Tvůj syn, Bůh mu žehnej, nás zachránil!"
„O čem to mluvíš?" ptala jsem se a brala jí papyrus z ruky.
„Tohle je z Mediolana - císaři stanovili nová pravidla náboženské víry..."

Rozevřela jsem svitek a rychle přelétla slova, která se týkala dřívějšího tolerančního patentu Galeria, ke kterému bylo dodáno:
„...nikomu neupíráme svobodu vyznávat náboženství křesťanů nebo kterékoli jiné víry. Je svobodnou volbou každého, aby si vybral podle svého svědomí, aby uctil nejvyšší božství, do jehož služeb vkládáme svoji svobodnou vůli, která se odrazí ve všech věcech, jež nám nabízí jeho přízeň a blahovůle."
Odstavcem, který následoval, se navracel křesťanům majetek a všechny svobody, které jim byly během pronásledování upřeny, a bylo stanoveno, že všechna vyznání jsou si rovna, a byla zaručena náboženská svoboda. Není divu, že Vitellia pláče, říkalajsem si. Stín, který nad ní ajejí církví do té doby visel, se zvedl a křesťané se teď mohou postavit vedle stoupenců tradičních náboženství na posvěcené světlo nového dne.
Takové bylo přiznání pravdy, která spočívala za všemi kulty či vyznáními po všechna léta, která jsem strávila mezi Římany, jejichž bozi zjevně soupeřili o přízeň svých stoupenců, stejně jako poslanci při volbách či filozofové, kteří jiná učení odsuzovali jako mylná, nebo jako křesťané, kteří prostě tvrdili, že všechna ostatní náboženství jsou nesprávná.
Toto přiznání, v jehož světle byly postaveny všechny víry naroveň, mi připomnělo učení, kterého se mi dostalo jako dítěti v Avalonu, a při tom pomyšlení jsem zjistila, že se mi oči plní slzami vděčnosti.
16
316 n. 1.
Sedět na břehu v Baiích bylo jako sedět v samotném středu slunce. Světlo se od bílého písku, který lemoval záliv se třpytivými vodami, odráželo s oslepující silou. Moře svítilo azurovou modří jen o odstín tmavší, než bylo nebe. Pro dítě ze severu bylo světlo, kterým byla pláž zaplavena, ohromující, zahánělo všechnu temnotu nejen z těla, ale i z duše. Ležela jsem na lehátku na terase, která měla z jedné strany vyhlídku na moře a z druhé na bazének se stále přitékající čerstvou vodou. Cítila jsem, jak mi teplo proniká údy, které jsem měla po zimě strávené v Římě celé ztuhlé.
Zdálo se mi, že mne opouští všechna úzkost, jež mne poslední léta skličovala. Sice stále ještě existovali lidé zpochybňující autoritu mého syna, ale on se projevil jako skvělý vojevůdce a stále vícejsem nabývala přesvědčení, že se jednoho dne stane vládcem celého impéria.

Po několik let sídlil císařův dvůr v Římě. Ale velké město, kterým v zimě profukoval chladný vítr, nebylo o nic příjemnější v létě, kdy vlhké lepkavé horko leželo na sedmi pahorcích jako těžká přikrývka. Fausta, která byla teď v posledním měsíci prvního těhotenství, si stěžovala, že se v horku dusí, takjsem přenesla císařskou domácnost sem, do paláce, který dal před padesáti lety postavit císař Severus vedle zátoky Puteoli v Neapolském zálivu.
Fausta ležela na lehátku vedle mne, dva otroci ji ovívali a nad sebou měla slunečník, který chránil její světlou pleť před slunečními paprsky. Já jsem však měla na sobě pouze klobouk, který mi zastiňoval oči. Pro mne bylo horko v Itálii všude stejně nesnesitelné, ale na pobřeží byl vzduch aspoň čistý a osvěžující, a takjsem trávila většinu času na slunci a naslouchala šepotu třpytících se vlnek omývajících pobřeží.
Občas se ozval smích od jezírka, kde si Crispus hrál se syny z římských šlechtických rodin, které přijely s námi, aby nám dělaly společnost. Když jsem se otočila, viděla jsem jejich hladká, mladá, dozlatova opálená těla. Crispovi teď bylo čtrnáct, měl dlouhé údy jako jeho otec a hlas, který, pokud mu zrovna nepřeskakoval, byl hlasem muže. Když bylo mému synovi patnáct, již byl dva roky u Diokleciánova dvora. Každý rok, kdy Crispus zůstával v mé péči, jsem brala jako požehnání, jako kdybych si nahrazovala léta, kdy byl pro mne můj syn ztracený.
Konstantina jsem si v minulých letech moc neužila. Porážka Maxen-tia z něho učinila nesporného pána západu. Licinius byl teď jeho švagrem, ale pakt, který oba císaři uzavřeli, netrval dlouho. Během dvou let vyvolali sérii střetů, které se táhly desítky let. Přesto se můj syn teď cítil natolik v bezpečí, že si brával Faustu do postele a v dvaatřiceti ^ přišla konečně do jiného stavu. Přísahala, že to nijak neovlivní její vztah ke Crispovi, a jako Konstantinovo dítě ho opravdu přijala za vlastního. Přesto jsem si dělala starosti, zda se její vztah k chlapci nezmění, až bude mít svoje dítě.
Křik od jezírka zesílil, když děti vylezly z vody, aby se šly ohřát na slunce. Psi Boreas a Favonia, kteří spali ve stínu mého lehátka, pozvedli hlavy, aby zjistili, co se děje, a svými huňatými ocasy přitom jemně naráželi na dlažební kameny. Otroci přispěchali s ručníky, aby chlapce osušili, zatímco ostatní přinášeli podnosy s ovocem a drobným pečivem a džbánky s mátovou vodou ochlazenou kostkami ledu přivezenými z Alp, zabalenými do slámy a uchovanými v hlubokém sklepě. Kdyby žila Drusilla, jistě by se ušklíbala nad takovou marni-

i >
Vostí, ale byl to již rok, co zemřela, právě po Konstantinově prvním velkém vítězství. V záplavě pochoutek, kterými nás kuchaři zahrnova-.li, mi chyběly její jednoduché pokrmy.
,' Crispus odváděl ostatní se smíchem na terasu. Posadila jsem se a usmívala se, když se psi usadili u jeho nohou. Jak rostl, začínal stále víc připomínat svého dědečka Constantia, až na to, že můj milovaný měl tak světlou pleť, že se na slunci snadno spálil, ale Crispus zdědil pleť po své matce a slunce, které vybělilo jeho vlasy, zbarvilo jeho pleť do tmavého zlatavého odstínu. S výjimkou ručníku přehozeného přes jedno rameno byl nahý jako řecká socha, svaly mu na těle jen hrály a byl krásný jako mladý bůh. Ale je to ještě chlapec, připomínala jsem si a pověrčivě jsem si držela palce, abych na něj nepřivolala neštěstí [dělala jsem si obavy, aby některý z bohů nevyčetl moje myšlenky á nepotrestal mne.
.•< Žiji mezi Římany ui moc dlouho, říkala jsem si, protože bozi mých Vlastních lidí nejsou tak náchylní k závisti, která se zmocňuje smrtelníků, ani k jejich žárlivosti. Přesto Crispus se blížil věku, který se v těchto jižních zemích považoval za vrchol krásy. Fausta ho pozorovala se stejným obdivem v očích, jaký jsem cítila i já. Musela jsem potlačit žárlivé bodnutí.
,Jvio, Avio! Gaius tvrdí, že jezero na druhé straně kopce je místem, kde Aeneas vstoupil do Podzemí. Co abychom si tam udělali výlet? Můžeme si vzít s sebou oběd, najíst se v přírodě a přečíst si pár pasáží z Aeneidy. Bylo by to poučné."
„A kdo je bude předčítat?" smála se Fausta. „Snad ne Lactantius!" Chtěla se posadit, ale bránilo jí v tom velké kulaté břicho, tak jen natáhla ruku, aby jí služebná pomohla.
Usmála jsem se. Věhlasný recitátor se v pozdějším období života stal zbožným křesťanem a v poslední době ho Konstantin povolal, aby se stal učitelem jeho syna. Císař dal jasně najevo, že Kristus je teď jeho hlavním bohem, a bylo v zájmu těch, kteří se chtěli dostat k jeho dvoru, aby se také stali křesťany. Doposud netrval na tom, aby i jeho rodina vyznávala toto náboženství, i když se očekávalo, že se budou účastnit částí bohoslužeb přístupných i pro nezasvěcené.

Chyběla mi Vitellia, která se vrátila do Londinia, aby zde na počest svého synovce znovu postavila kostel.
„Nebuď si tak jistá!" odpověděl Crispus. „Lactantius je velkým obdivovatelem Vergilia a tvrdí, zeje to jeden z nejúctyhodnějších pohanů, který předpověděl příchod našeho Pána."
„Potom předpokládám, že nám nezakáže výlet," vložila jsem se do

hovoru. „Nu dobře. Vyrazíme zítra brzy ráno, abychom se dostali na místo dřív, než bude velké horko."
Trochu mne překvapilo, že Lactantius nejen nic nenamítal, ale rozhodl se, že pojede s námi svitekAeneidy pevně svíral ve své ruce. Fausta zůstala v paláci, aby si odpočinula, ale starý pán a já jsme cestovali v nosítkách, zatímco chlapci jeli na malých oslících, které si pronajali v nedaleké vesnici, a bezpečně s nimi po točité cestě vystoupali vzhůru. Vůz plný potravin jel na domluvený oběd za námi.
I na severu Itálie jsem našla místa, která mi připomínala domov, ale tohle byl zcela jiný kraj, tady byl horký vzduch prosycen vůněmi jižních rostlin, hojně rostoucích v bohaté vulkanické půdě, s nimiž jsem se nikde jinde nesetkala. Když jsme vystoupili na kopec nad Baiemi, zastavila jsem nosiče i osly a pohlédla dolů na zářivě modré vody Neapol-ského zálivu a na dokonalý kužel Vesuvu před sebou. Ten den z jeho jícnu nevycházel žádný kouř, ačkoliv nad svahy vulkánu, tak půl dne cesty odtud, se vznášely nejrůznější vůně. Tomuto místu říkali „Ohňové pole" a cítila jsem pod povrchem žár ohně jako neustálou připomínku, že nic není stálé a věčné, ani pevná půda pod našima nohama.
Potom jsme se kodrcali dál až dolů ke kulatému modrému zrcadlu. Bílé sloupy lázní, které na břehu dali vystavět první císaři, nás vábily v letním slunci svou krásou, ale my jsme šli až do stinného háje na závětrné straně kopce otroci začali roznášet přinesené jídlo. Chlapci se již rozeběhli do všech stran a nedočkavě začali zkoušet vodu a dodávali si odvahy se do ní ponořit.
„Víš to jistě, že tohle je jako jezero Avernus?" ptal se Crispus, když jsme se s Lactantiem usadili do proutěných křesílek. „Podívej, ptáci přes ně létají a nic se jim nestane, přestože ta voda trochu páchne, nijak nám neuškodí."
„Vergilius musel vědět, že je to v pořádku," řekl jeden z chlapců. „Říká se, že tyhle lázně navštívil i Julius Caesar."
„Možná v době, kdy byl založen Řím, to bylo jiné," poznamenala jsem s úsměvem. „Nakonec to bylo před osmi sty lety. A nezapomínejte, že teď máme vrcholné léto. V zimě, když se blíží bouře, musí tohle místo vypadat hroziveji."
„Ale kde je ta jeskyně s doširoka rozevřenými ústy', o jaké vypráví Vergilius?"
„Třeba tam kdysi byla nějaká průrva, která se později zavřela," odpověděl Lactantius, „protože se říká, že tohle je krajina změn."

Natáhl jednu paži jako řečník. I v tomhle horku měl dlouhou róbu a přes prsa mu splývaly přerostlé bílé vousy když rozmotal svitek a začal zpěvavě číst, vypadal jako starověký mudrc:
„Zde se nacházela jeskyně s doširoka rozevřenými ústy, hluboká, bezedná a rozeklaná, kterou chránilo stinné jezero a temný háj z černých čelistí otevřených k nebi se valily smrtelné páry, jimiž nemohl prolétnout jediný pták bez následků..."
„A když se chvěje zem, je to zemětřesení, a ne přicházející Hekáte?" zeptal se Crispus.
Lactantius přikývl a usmál se. „Takoví zlí duchové jsou jen ve snech a stávají se klamavými znameními, která pod vlivem lidského strachu a představ nabývají démonických rozměrů. Když se země chvěje, je to vůle našeho Pána, ale pro Aenea, který žil dlouho před tím, než se na tomto světě zjevilo světlo Ježíše Krista, bylo nutné, aby byl přiveden do Říma, aby jej mohl založit."
„Ale samotný Vergilius nebyl pohanem," poznamenala jsem.
„Ale byl," odpověděl Lactantius, „ale měl tak vznešenou duši, že ho osvítilo světlo Boha, tak jako mnohé z básníků a dalších mužů géniů. Seneca, Mářo a Cicero z našich římských spisovatelů, a Platon, Aristoteles a Thalés a mnozí další z Řeků, všichni z nich se čas od času dotýkali pravdy a pouze zvyklosti spojené s jejich dobou, potvrzující, že Bůh není jen jeden, ale že bohů je mnoho, způsobily, že i nadále uctívali falešné bohy."
„Kdyby tu byla roklina, mohla se uzavřít, když se narodil Kristus," prohlásil mladý Gaius, jehož otec byl jedním z nemalého množství senátorů, kteří horlivě přešli k novému náboženství.
„Rozhodně by to tak mělo být," prohlásil Lactantius souhlasně.

V tu dobu již bylo jídlo připraveno a chlapci, kteří byli zrovna ve věku, kdy jídlo přijde vhod v každou chvíli, se na ně vrhli s obvyklou chutí. Kromě chleba, oliv a sýra se podávaly i mořské plody v hliněném hrnci, což byla specialita Baiei. Obsahovala korýše pečené s mořskými řasami, vše chutně okořeněné. Hleděla jsem na tohle jídlo s nedůvěrou, ale když je kuchaři obložili ledem ze sklepů, vypadalo to velmi čerstvě a lákavě.
„Co to je za chrám, jehož kopule se tak třpytí nad těmi stromy?" ukázala jsem na vrchol kopce, který se zvedal za námi.
„To je Apollónův chrám, který zdobí kopec Cumae," odpověděl mi jeden z otroků.

„Cumae!" vykřikl Lactantius a se zájmem se na vrchol zahleděl. „Ale jistě, to bude ono, protože Sibylla věštila Aeneovi ve své jeskyni a potom ho zavedla dolů k jezeru, aby vstoupil do Podzemí."
„Je tam dosud nějaká věštkyně?" zeptala jsem se a vzpomněla si, jak Heron předpovídala, že přijde Constantius, a uvažovala jsem se zbytkem profesionální zvědavosti, zda byla její věštba pronesena zde.
„Ale ne," odpověděl Lactantius. „Copak jste ten příběh nikdy neslyšeli? Za časů Tarquina, posledního římského krále, mu sedmá věštkyně z Cumae přinesla devět prorockých knih. Když jí pak odmítl zaplatit, protože ji považoval za šílenou, tři z nich spálila, a potom další tři, a pak poslední král zbývající tři knihy koupil za cenu, kterou chtěla původně za všechny dohromady. A potom se sjednotily hlasy ostatních Sibylí ze všech měst Itálie a Řecka, zvláště z Erythraey, a vůdci Říma se jimi od té doby dodneška řídí."
„Takže v chrámu Cumae žádná Sibylla nesídlí?"
„Ne žádná vznešená," odpověděl otrok. „Pouze kněžka, která se stará o Apollónův chrám. Ale jeskyně, ve které Sibylla prorokovala svoji věštbu, tam dosud je."
„Ráda bych to místo viděla," řekla jsem, „až nosiči sklidí jídlo." Cunoarda, drobné albánské děvče, které se stalo mou služebnou, když jsem dala svobodu Hrodlin, popošla na kraj vody, kde jedli otroci, a vrátila se s osmi silnými Germány, které mi daroval Konstantin. Její zrzavé vlasy mi připomněly Siernu, moji malou sestřenku, kterou jsem kdysi měla tak ráda.
„Teď by to mělo být bezpečné," prohlásil Lactantius s vážnou tváří. „Nefouká vítr a duch Apollóna bude v klidu. A možná duch Sibylly, která tvrdila, že Bůh je jediný, si s tebou promluví. Zůstanu tady, abych pohlídal chlapce."
Ovládla jsem se a nepozvedla překvapeně obočí. Po tolika letech mi srpeček, znamení Avalonu, na čele vybledl a nechtěla jsem starému muži vysvětlovat, proč se nebojím hlasů démonů Cumae, ať již patří duchu, nebo bohu. Lactantius se mne nikdy neptal na moji víru, ale věděl, že nepatřím k vyznavačům jeho církve, a Crispus se mi svěřil, že jeho učitel si dělá starosti se stavem mé duše. Nikdy jsem neodsuzovala modlitby nikoho, kdo mi přál vše dobré, bez ohledu na to, k jakému se modlil bohu, a Lactantius měl laskavou duši a byl to kromě toho vzdělaný muž. Jestliže už musí mít můj vnuk za učitele křesťana, má štěstí, že má zrovna tohoto starce.
Hodina cesty nás dovedla na holý útes ze zlatavého pískovce s otvorem tvořícím stinný tunel, který byl vstupem do města Cumae.

„Neříkej jim, kdo jsem," upozornila jsem Cunoardu, když mi pomáhala sestoupit z nosítek. „Řekni strážci u dveří, že jsem vdova z Ga-lie jménem Julia a že chci přinést oběť, jestli mi ukáže Sybillinu jeskyni."
Posadila jsem se na lavičku pod starý dub a byla jsem ráda, že jsem dost vysoko, aby sem pronikl lehký vánek od moře, a pozorovala jsem sluneční svit, jak se třpytí na dívčině rezavě hnědém copu, poskakujícím na jejích zádech, když vstupovala do brány. S úsměvem se na mě otočila.
„Poslali pro samotnou Apollónovu kněžku, aby ti ukázala cestu. Myslím, že k náhrobku již nechodí moc lidí."
Za okamžik se již v otvoru objevila žena středního věku, oblečená do bílé tuniky. Když přistoupila blíže, všimla jsem si, že její šat se dole třepí, ale byl velmi čistý.
„Bože, nabízím ti tento zlatý náramek ve jménu svého manžela, který tě uctíval, ale největší zájem mám o Sibyllinu jeskyni. Můžeš mne tam zavést?" Nevzala jsem si s sebou váček s penězi, ale těžký náramek, který jsem měla na ruce, obsahoval dost zlata, aby téhle ženě poskytl na nějakou dobu obživu.
„Jistěže, domino. Pojď tudy." Kněžka vykročila do chladného stínu tunelu a já jsem kráčela za ní, s Cunoardou v patách. Když jsme se vynořily na světlo, odhrnula si závoj z obličeje a já jsem učinila totéž.
Přišly jsme na nádvoří vydlážděné ošlapanými pískovcovými kameny a na něm stál

podstavec se sochou Sibylly se zvednutýma rukama a rozevlátými vlasy.
„Když sem přišel Aeneas, vyžádal si věštbu. Sibylla stála zde, přede dveřmi, když na ni najednou sestoupila moc bohů," vyprávěla kněžka. Ukázala na podivně tvarovaná dvířka ve svahu, která připomínala protáhlý trojúhelník, ze kterého někdo ulomil špičku.
„Najednou vypadala vyšší," pokračovala kněžka, „a hlas jí zmohut-něl. Přirozeností člověka je ubránit se, když mu hrozí, že se ho zmocní taková síla - říká se, že Sibylla pobíhala sem a tam jako vystrašená klisna, dokud ji bůh plně neovládl. A potom, tak se tvrdí, pronikla její síla jeskyní silou větru a všechny dveře se pootvíraly a její slova se donesla ke všem čekajícím mužům."
„Bylo to prý sto bran, není tomu tak, jak píše Vergilius?" zeptala jsem se.
„Tolik jich není, ale po celém svahu jsou vidět otvory," odpověděla žena s úsměvem. „Pojď se podívat."
Pozvedla závoru a přiložila třísku k lampě, která hořela u vchodu

a sloužila k zapálení pochodně, a zavřela za sebou dveře. Teď jsem viděla, že to není žádná přírodní jeskyně, ale chodba vytesaná v pevném kameni. Vpravo byly do svažujícího se povrchu kopce vyhloubeny otvory. Byly pokiyté okenicemi a pronikalo jimi trochu světla.
Vlevo ubíhala dlouhá chodba, kterou protékala voda. Když jsme se přiblížily s blikající pochodní, na hladině se zablýsklo světlo a vyslalo podivné stíny, které se roztančily na zaprášené podlaze. Po horku, které panovalo venku, připadal nám zde vzduch vlhký a chladný a velmi klidný.
Apollón tu nakonec nemusí být, pomyslela jsem si a kráčela jsem za kněžkou, ale cítila jsem sílu jiného krále, čekajícího někde v tichu kamenů. Byl to skutečně Apollón, který zde kdysi promluvil prostřednictvím věštby, uvažovala jsem, nebo se Vergilius, který psal pět set let po posledních Sibyllách z Cumae, od pravdy odchýlil prostě tím, že předpokládal, že sloužila bohu, který měl na starosti proroctví ve Středomoří? Natáhla jsem před sebe ruce, vědoma si toho, že jsem svoje smysly dlouho neužívala, a uvažovala jsem, zda síla, která zde kdysi přebývala, tu něco zanechala.
Mezi jedním a druhým nádechem jsem pocítila známou závrať a posun vědomí, který znamenal, že mne začíná ovládat trans. Cunoarda mne uchopila za loket, když jsem klopýtla, ale já jsem jen zavrtěla hlavou a pokývla jsem směrem k temnému otvoru, který se otvíral na konci tunelu.
„Ano, to je místo, kde Sibylla prý sedávala, když odpovídala na otázky," řekla mi kněžka. „Nevíme, na jakém sedadle seděla, ale vždycky jsme tu měli trojnožku, tak jako mají v Delfách."
Postupovala jsem na nohou, které se sotva dotýkaly země, k trojnož-ce na konci chodby a cítila jsem podivné křečovité chvění, které se zmocnilo mého těla, jak jsem se snažila reagovat na náhlý příval síly.
Zářila vlastním světlem. Víra staletí z ní učinila posvátnou součást svatyně, pomyslela jsem si.
„Posadím se tam," řekla jsem hlasem, který mi zněl cize. Stáhlajsem náramek z druhého zápěstí a podávala jej kněžce. Na okamžik vypadala zaskočeně, nervózně hleděla na trojnožku, ale tohle nebyl chrám boha, kterého by měla chránit od možného znesvěcení. Bylo jasné, že ona necítí sílu, ze které se mně zatočila hlava.
Zachvěla jsem se a klesla na židličku na třech nohách. Závoj mi sklouzl a hlavu jsem měla nepokrytou. Neobvyklé posazení vyvolalo v mé mysli vzpomínky a chvění, které se zmocnilo mého těla, přešlo v křečovité stahy, jak si moje tělo zvykalo na příval energie.

,í t „Paní, není ti dobře?" zvolala Cunoarda a natáhla ke mně ruce, ale kněžka ji zarazila a část mé mysli, kterou jsem dosud ovládala, si s úlevou uvědomila, že žena, ač není žádná věštkyně, má dostatek zkušeností, aby poznala, co se se mnou děje.
„Nedotýkej sejí," upozornila ji a potom dodala: „Tohle není obvyklé. Měla mi říci, že má dar vidění, abych učinila náležitá opatření, ale teď již nemohu pomoci."
Skutečně mne přepadla myšlenka, kterou jsem rychle zatlačila do podvědomí, sama jsem netušila, že schopnost uvést se do vytržení, kterou jsem v sobě rozvinula již tak dávno, se v tomto místě rychle obnoví.
Dcero má, dovolíš mi vstoupit? zeptal se mne vnitřní hlas a s dlouhým povzdechem jsem se pohroužila do jasné tmy jako do matčina něžného náručí.
Vzdáleně jsem si uvědomovala, že mám tělo napjaté a vlasy připevněné sponkami se

mi uvolňují. Roztáhla jsem paže a prsty jsem svírala jako někdo, kdo znovu objevuje pocity, vycházející z vlastního těla. Jen mne mrzelo, že toto tělo, které vydrželo ve světě sedmašedesát let, bylo to jediné, co jsem jí mohla nabídnout.
„Kdo jsi?" zašeptala kněžka.
„Jsem Sibylla...," odpovídaly moje rty. „Vždycky jsem byla Sibylla. Hovořila jsem v Erythree, ve Frýgii, na Samosu a v Libyi a na mnoha dalších posvátných místech v zemích obývaných lidmi. Ale je to již dávno, tak dávno, co mi naposledy v této svatyni popřáli hlasu." ' „Hovoříš hlasem Apollóna?" zeptala se kněžka podezíravě. :: „Jdi do svého chrámu, který stojí ve výšinách, a otevři dveře větru a slunci a on si s tebou promluví. Ale moje síla proudí z hlubin a temnot země a neustále tryskajících vod posvátného pramene. Jsem hlas osudu. Žádáš si věštbu?"
Následovalo nepříjemné ticho a potom se Sibylla zasmála.
„Ženo, ty jsi sloužila bohům celý život. Proč tě udivuje, že k tobě promlouvá Síla? Ach, dobře, čtu v mysli této staré ženy, která mne přináší, že mnoho věcí se změnilo. Řím dosud stojí, ale žijí tam i tací lidé, kteří opustili svoje staré bohy."
, „Je to chyba křesťanů!" vykřikla kněžka. „Říkají, že existuje jenom Jeden Bůh..."
i Cítila jsem znovu posun vědomí, zdálo se mi, že získávám na hloubce a na šířce, jak se osoba nade mnou roztahovala a čněla ve světelné záři, ve které splynulo všechno vědomí smrtelníka.
„Samozřejmě, zdroj všeho božství představuje jediného Boha, kteiý

nade vším převládá, který stvořil nebesa, slunce, hvězdy i měsíc a plodnou zemi i vody všech moří. Toto je jediný Bůh, který přetrvává věky."
„Chceš mi snad říci, že křesťané mají pravdu?" ozval se hlas kněžky hrozivě. „A že jejich bůh je jediný?"
„Žádný smrtelník se nemůže nekonečného božství dotknout, pouze ve stavu naprostého vytržení. Ty, která žiješ v lidském těle, vidíš očima svět, jednu věc po druhé, takže vidíš boha mnoha tváří, stejně jako se odlišné obrazy odrážejí na mnoha ploškách drahokamu. Každé tváři jsi dala jinou podobu a jiné jméno - Apollón nebo Ammón, Cebele nebo Héra, která zde v této svatyni kdysi věštila budoucnost. Jahve Židů sleduje jen jediný národ a Ježíš žehná pouze těm, kteří vzývají jeho jméno. Touží po tom dotknout se Jediného, ale jejich lidská omezení jim dovolí vidět jen jedinou tvář, kterou považují za celek. Rozumíš tomu?"
V tu chvíli mi bylo jasné, co říkám, a modlila jsem se, aby mi bylo umožněno si ta slova zapamatovat.
„Potom se mýlí!" zvolala kněžka.
„Činí správně, když uctívají Krista, pokud jsou opravdu ochotni řídit se jeho učením, stejně jako ty sloužíš zářícímu Apollónovi. Mýlí se pouze v tom, když předpokládají, že není jiná pravda než ta, kterou vidí. Jedno ti však řeknu. Jejich vidění je mocné a já předvídám, že přijde chvíle, kdy chrám tvého Apollóna se změní v rozvaliny a jeho uctívání bude zapomenuto jako uctívání bohyně, které se tu klaněli před ním.
Plačte, nejvyšší bohové, a truchlete, vy, obyvatelé Olympu, protože nadchází chvíle, kdy vaše oltáře budou svrženy a vaše chrámy zůstanou ležet pod křížem."
Vidění se přeměnilo v mozaiku jednotlivých obrazů, kdy jsem viděla, jak se nad budovami ve vší důstojnosti a slávě vypíná kříž, nebo zdobí pláště mužů, kteří pečují o nemocné či napadají jeden druhého zakrvácenými meči. Následovalo vidění, vyvolané Sibyllinými slovy, která jsem již neslyšela a kněžka se v pláči choulila u jejích nohou.
Konečně obrazy zmizely a já jsem si uvědomila, že Sibylla odvrátila zrak a teď hledí ke Cunoardě.
„A ty, dítě moje, chceš se mne něco zeptat?"
Cunoarda pozvedla pohled plný naděje, která jí prozářila tvář. „Jak dlouho budu otrokyní?"
„Až bude tvoje paní svobodná, budeš svobodná i ty, vzdálená země vám oběma poskytne útočiště. Než k tomu však dojde, musíš ještě podstoupit mnohé hoře a podniknout dlouhou cestu."

„Děkuji ti," zašeptalo děvče. Hlavu mělo skloněnou, ale viděla jsem, že tváře sejí lesknou slzami.
„Mohla bych toho říci víc, ale tohle tělo se snadno unaví. Je mi to líto, protože vím, že uplynou celá století, než se objeví další tělo, které mi dovolí

promluvit."
Sklonila jsem hlavu a na okamžik jsem byla rozpolcená ve dvě bytosti spojené v jednom těle: nesmrtelnou věštkyni a starou ženu, kterou bolely všechny kosti. Pokoušela jsem se znovu přilnout svým vědomím k Sibylle, ale bylo to jako snažit se zadržet odliv moře. Po chvíli životní síla, která mne držela v bdělosti, polevila a já jsem se zhroutila v Cunoardině náručí.
Když jsme se posléze vrátili do paláce v Baiích, byla jsem již zase při plném vědomí, ačkoliv tělo mne po nadobyčejném vypětí, kdy se muselo přizpůsobit síle, která jej ovládla, bolelo a byla jsem prázdná jako kožený vak po vypitém víně. Jakmile jsem byla schopná slova, upozornila jsem Cunoardu, aby nikomu neříkala, co se stalo, ale aby si pamatovala, co bylo řečeno, a aby si to zapsala, protože jsem již začínala zapomínat podrobnosti za denního světla vzpomínka bledla jako sen. Pokud jde o lidi v paláci, poslechla mne a nic neříkala, ale teď mám dojem, že musela něco prozradit mé germánské služebné, která na mne od té doby hleděla s úctou, přesahující její povinnosti, a často jsem zaslechla, jak si šeptá: „Halimna", když jdu kolem.
Crispus a ostatní si o mne již dělali starosti, ale považovali moje zhroucení jen za slabost staré ženy, která přecenila svoje síly, a omlouvali se, že mne vytáhli za takového horkého dne na tak únavnou cestu. Já jsem je však ujistila, že jsem to podstoupila ráda. A skutečně tak tomu i bylo, protože i když mne bolelo celé tělo, moje duše se těšila z vědomí, že schopnost dotýkat se druhého světa, která bývala potěšením mého mládí, není pro mne ještě ztracena.
Když jsme projížděli branami paláce, již se stmívalo, ale všude zářila spousta světel.
„Co se děje?" ptala jsem se, odtahujíc záclonky nosítek. „Přijel snad samotný vládce? Nebo máme dnes oslavu, na kterou jsem zapomněla?"
„Ach, má paní!" vykřikl eunuch, který byl naším osobním sluhou. „Ne vládce, paní, ale možná samotný císař - paní Fausta začala dnes odpoledne rodit! Volala tě, domino. Prosím tě, jdi za ní."
Opřela jsem se unaveně v nosítkách, přejíc si, aby mne něco takového nepotkalo zrovna teď, když jsem již tak unavená.

„Nebudu k užitku, dokud se neumyji a nenajím. Je to její první dítě. Časuje dost."
Když jsem vstoupila do místnosti, kde Fausta rodila, zastihla jsem ji samotnou. Naříkala při každém bolestivém stahu.
„Proč jsi poslala služebnictvo pryč, milé dítě? Chtějí ti jen pomoci."
„Byli tak ustaraní, že jsem se na ně už nemohla dívat! Ach, Avio, to tak bolí! Myslíš, že zemřu?"
„Jsi mladá a zdravá, Fausto," ujistila jsem ji a vzala ji za ruku. „Vím, že to není nic příjemného, ale bude trvat jen chvíli, než se tvoje lůno otevře, aby mohlo dítě vstoupit do tohoto světa." Sama jsem porodila jediné dítě, ale později jsem často pomáhala při porodech žen důstojníků, kteří sloužili Constantiovi, a tak jsem přidala další zkušenosti k těm, které jsem získala, když jsem se učila pomáhat porodním bábám v Avalonu.
Pohlédla jsem ke dveřím, kde jako stín stála porodní bába. Vyzvala jsem ji, aby přistoupila blíž.
„Vede si velmi dobře," poznamenala žena obezřele. V duchu jsem uvažovala, co jí Fausta namluvila.
Když přišel další bolestivý stah, Fausta mi křečovitě sevřela ruku svými prsty. Tmavé vlasy měla zvlhlé potem a obličej zarudlý pláčem. Je jen dobře, napadlo mne, že tu není její manžel, aby ji takhle viděl.
„Mluv se mnou, Avio," řekla, když znovu popadla dech. „Řekni mi nějakou báseň či vtip, nebo mi vyprávěj, jaký byl Konstantin, když byl malý, cokoliv, co by odpoutalo moji pozornost od bolesti."
„Nu dobrá...," pohladila jsem ji po ruce. „Copak ti nikdy nevyprávěl, jak si zasloužil svoje první vavříny? To bylo, když byl císařem Probus a bydleli jsme v Naissu."
Zavrtěla hlavou. „Někdy mi říká, co bude dělat v budoucnosti, ale o svém dětství mi nikdy nevyprávěl."
„Pak to tedy musím udělat já, abys mohla ty příhody vyprávět svým dětem."
Počkala jsem, až překonala další nával bolesti myslím, že v mé přítomnosti se cítila klidněji a lépe snášela nepříjemné stahy.
„Konstantinovi bylo zrovna sedm, i když na svůj věk byl velký a vypadal starší, a císař Probus mu nabídl cenu za závody v běhu při Apollónových oslavách."
Pokračovala jsem hlubším hlasem a slova jsem usměrňovala podle toho, jak se Faustino lůno stahovalo.

„Konstantin začal cvičit, každé ráno běhal s Hýlem, což byl pes, kterého jsme tehdy měli. Když se vrátili, čekala jsem je se snídaní."
Postupně se Fausta uvolňovala a přizpůsobila se rytmu mého vyprávění.

„První závod snadno vyhrál, protože mezi chlapci svého věku byl nejvyšší a nejsilnější. Ale příští rok se dostal mezi starší do vyššího oddělení, a přestože byl vysoký jako mnozí ostatní, druzí chlapci byli silnější a zkušenější. Skončil úctyhodně, ale nestal se vítězem, a ty víš, jak můj syn nerad prohrává."
„Jak se zachoval?"
„Vzpomínám si, že byl velmi zamlklý, že se tvářil zarputile, tak jak ho dobře známe. A po celé jaro pak trénoval. Od rána do večera. Můj syn byl vždycky snílek, ale praktický, takový, který se snaží vynaložit úsilí, aby svoje sny splnil. Když pak přišlo léto, zase zvítězil."
Fausta si povzdychla, potom bolestivě stáhla obličej, vědoma si toho, že její závod ještě neskončil. „A co další rok?" zeptala se.
„Další rok nás převeleli do Sirmia a to léto zavraždili císaře, ještě než závody začaly."
„Vyprávěj mi ještě něco o Konstantinovi," poprosila Fausta. „Jaké hry rád hrával?"
Zamyslela jsem se. Říká se, že dítě je pro muže otcem. Teď mne napadlo, že bych neměla Diokleciána vinit z toho, co z mého syna udělal - známky jeho budoucího charakteru se projevovaly již v dětství, člověk si toho jen musel všimnout.
„Rád kolem sebe shromažďoval chlapce ostatních důstojníků a pochodovali po ulicř, předstírajíce, že zvítězili v bitvě. Vzpomínám si, jak se jednou pokusil připoutat dvě kočky ze stájí k vozu. Tehdy se mu to nepodařilo a musel místo toho použít psy. Nemyslím si, že se někdy smířil se skutečností, že zkrátka někdy něco nevyjde."
A tenhle rys mu rozhodně zůstal. A teď je z něj císař, který má moc druhým vnutit svoji vůli, a přitom není schopen pochopit, proč rozhádané křesťanské sekty, kterým projevil přízeň, setrvávají v nepřátelství. Donatisté v Africe a stoupenci egyptského Aria byli očerněni ortodoxními přívrženci, a to s větším zápalem, než který vynaložili na boj proti pohanům, a dávali najevo jen tolik dobra, kolik se jim dostávalo.
„Můj manžel je statečný, uchovává vše dobré a budí důvěru," řekla Fausta, „a jeho syn bude po něm."
„Jsi si tak jistá, že to bude chlapec?" usmála jsem se, ale ve skutečnosti jsem neměla právo ji škádlit, protože jsem si kdysi i já byla jistá tím, že porodím Dítě proroctví. Slyšela jsem, jak se otevřely okenice, a když jsem se otočila, oknem jsem zahlédla první světlo svítání.

Když světlo nového dne zesílilo, Faustiny bolesti byly čím dál častější a její kňourání zesílilo v zoufalé výkřiky. Porodní bába se ji snažila povzbudit tím, že teď už to nebude trvat dlouho, ale Fausta právě dospěla k okamžiku, kdy rodící ženy volají své matky a proklínají manžely.
„Řekni té ženě, ať mi nelže!" vydechla Fausta. „Umírám, vím to. Brzy se připojím ke svému otci a ke svému bratru mezi stíny a řeknu jim, že mě tam posílá Konstantin!" Zaúpěla a břicho její opět stáhlo křeči. „Ale ty zůstaneš se mnou, viď, Avio?"
„Zůstanu s tebou, má drahá," nahnula jsem se nad ni, abych jí odhrnula vlasy z čela. „A budu se radovat s tebou, až tvoje dítě vstoupí do tohoto světa. Nezapomeň, křeče, které cítíš, jsou dílem Velké matky - není to vlastně bolest, ale projev síly."
Fausta vyčerpaně zavřela oči, ale já jsem jí nepřestávala hladit vlasy, a nikdy za celý život jsem ji tak nemilovala jako v tuto chvíli. Cítila jsem mocné síly, které jí prostupovaly, a vztáhla jsem ruce k Bohyni ve snaze nalézt její harmonii.
V další chvíli se Faustino lůno znovu stáhlo, ale tentokrát překvapeně otevřela oči.
‚Avio, mám chuť zatlačit -je na tom něco špatného?"
Porodní bába se usmála a pohladila Faustu po ruce. „To znamená, že všechno je v pořádku," řekla. „Dítě se již brzy narodí. Posadíme tě do porodního křesla, a když budeš mít chuť znovu zatlačit, můžeš tak učinit..."
V další chvíli jí znovu projela síla Matky. Když stah polevil, posadily jsme Faustu do úzkého křesla a porodní bába jí poklekla mezi kolena. Jájsemji zezadu podpírala. Teď, když se odehrával zázrak zrození, po mém dřívějším vyčerpání

nebylo ani stopy.
„Sežeňte mi teplou vodu," dávala jsem příkazy služebným, „a připravte oblečení pro novorozeně. Už to nebude trvat dlouho."
Fausta zasténala a zaťala nehty do mých prstů. Teď, když šlo do tuhého, přestala kňourat a projevovala statečnost vojenského rodu, ke kterému náležela. Zatlačila jednou, dvakrát, třikrát a potom s úlevou vydechla a opřela se o opěradlo. Do rukou porodní báby vklouzlo vrásčité, krví potřísněné křičící nemluvňátko. Nepřestávala jsem Faustu držet, zatímco ostatní ženy pobíhaly kolem, přeřízly jí pupeční šňůru a pomohly jí porodit lůžko. Mezitím služebné dítě omyly a zabalily do plen. Potom přenesly novopečenou matku na čistou postel a já jsem se mohla konečně, celá se třesouc vyčerpáním, postavit.

„Kdepak je?" volala Fausta. „Chci vidět svoje dítě!"
„Tady je," odpověděla jí porodní bába. „Tak pěkného chlapce jsem ještě neviděla." Podala mi vřískající nemluvně.
Můj vnuk..., pomyslela jsem si a zahleděla se do jeho zvrásněného obličeje. Všechna novorozeňata připomínají svoje dědečky, ale já jsem žádnou podobu s Constantiem neviděla. V obličejíčku, celém zarudlém, jsem pod čupřinkou tmavých vlasů viděla podobu s jeho druhým dědečkem, Maximiánem.
Opatrně jsem zabalené dítě předala do náručí matky.
„Je to syn?" zeptala se, „a je v pořádku?"
Porodní bába přikývla. „Je po všech stránkách dokonalý."
Fausta s úlevou vydechla a dítě se utišilo, ačkoli z jeho tvářičky vrásky nezmizely.
„Můj Constantinus...," políbila dítěti hlavičku a přitiskla ho k sobě, „první legitimní syn císaře."
„Někteří zpochybňují moje vztahy s císařovým otcem," poznamenala jsem suše. „Radila bych ti, abys s Konstantinem takhle nemluvila, aby to nevypadalo, že pochybuješ o jeho vlastní legitimitě. Každopádně podle římské tradice nosí purpur muž, který se na to nejlépe hodí, nemusí to být nutně příbuzný, tím méně legitimní syn." A rozhodné Crispus, který má výhodu jako starší a navíc je obdařen skvělými schopnostmi, bude zvolen,až přijde jeho chvíle, pomyslela jsem si po chvíli.
Myslím, ze Fausta byla v tu chvíli tak zaujata zázrakem, který měla právě za sebou, že ani pořádně nevnímala, co říkám. To já jsem si vzpomínala na příběhy, které jsem slyšela o příbuzenských bojích Peršanů, u kterých, kdykoliv nový velký král nastoupil na trůn, hned pocítil první záchvěv strachu.
17
321-324 n.l.
, omino, tady je dopis od Crispa...," Cunoarda se za-f stavila ve dveřích mého obývacího pokoje. „Zavři, prosím tě, dveře a podej mi ho." Za tohoto chladného února pokoj příjemně vyhřívala pánev se žhavým uhlím opřela jsem si nohy o tělo Borea, štěněte po psu, kterého jsme měli předtím. I po úpravách, jež jsem v paláci, který mi Konstantin tady v Římě věnoval, dala udělat, to v zimě v domě nepři-

jemně táhlo. Činila jsem se, co jsem mohla, aby „Domus Sessorianum" působil útulně, doufala jsem, že domu vrátím jeho jednoduchost předměstské vily, jakou kdysi míval, ale architekti byli nakaženi módními manýrami konstantinské velkoleposti, a tak jsem se skutečně v teple cítila jen v této místnosti, v níž byly stěny vyloženy britskými tkanými gobelíny a kde studenou mozaikovou podlahu pokrývaly pruhované koberečky z Británie. Tuto zimu jsem trpěla opakovanými záchvaty dusnosti.
„Paní, co to děláte?" zeptala se mne Cunoarda a podávala mi svitek.
„Předu...," trochu jsem se začervenala a utáhla jsem volnou vlnu na přeslici a odložila ji i s vřetenem stranou, vědoma si toho, že taková práce se na matku císaře nehodí. „Když jsem byla mladá, měla jsem vřeteno skoro pořád v ruce. Jen mne zajímalo, jestli to ještě umím."
„Také jsem předla, když jsem jako dítě vyrůstala na Albě," řekla Cunoarda něžnějším hlasem.
„Potom ti opatříme vlastní vřeteno a můžeš si sednout k ohni," odpověděla jsem. „Ale nejdřív se podíváme, co píše náš vnouček."
Svitek byl napsán Crispovým pečlivým rukopisem. Teď mu bylo devatenáct, poslední dva roky sídlil v Treveri s titulem caesara jako Konstantinův zástupce mezi taženími na germánské hranice. Loni v létě Konstantinovy jednotky zvítězily v bitvě nad Alamany. Můj syn mi chyběl, protože Fausta odjela s dětmi za svou

matkou do Mecliolana a já jsem je teď vídala jen zřídka. Začala sice rodit pozdě, ale potom byla velice plodná. Hned rok po Constantinovi její narodil druhý syn Constantius a letos Constans.
„Avio! Nobilissimo," začal. „Prožívám velké štěstí. Mám se oženit s neobyčejně půvabnou dívkou, dcerou hlavního soudce v Treveri. Jmenuje se také Helena! No není to šťastná náhoda? Říkám jí Lena. Tuhle zimu jsem se do ní zamiloval, ale netušil jsem, zda nám dovolí se vzít. Teď nám dal můj otec souhlas a příští měsíc bude svatba, ještě dříve než odjedu, abych se připojil k legiím na Rhenu. Doufám, že se oslav zúčastníš s námi, ale pokud by to nebylo možné, prosím té o požehnání.
Kéž ti nejvyšší Bůh dopřeje zdraví, drátů Avio. V úctě tvůj milující Crispus."
„Kéž Bůh tomu dítěti požehná. Škoda jen, že se žení v takovém spěchu. Musí přece vědět, že cesty a stejně tak moře jsou teď neklidné, abych se tam mohla vypravit!" vykřikla jsem.
„Nu, člověk jeho spěchu rozumí, jestli se chystá do války. Bezpochyby usídlí svoji nevěstu v Colonii nebo Argentoratu, dokud bude v armádě," řekla Cunoarda a pozvedla vřeteno, které jsem v rozrušení shodila ze stoličky.
CESTA K MOUDROSTI
l „Jak je možné, že se můj malý Crispus už žení?" zavrtěla jsem |hlavou.
„Připadá mi to jako včera, když mi sedával na kolenou." | „Možná z tebe brzy udělá prababičku," usmívala se Cunoarda. $> Povzdychla jsem si. Nedokázala jsem si představit Crispa jako otce, fiale v tomhle období, kdy jsem měla pocit, že se mi všechen chlad •!z bažin kolem města usadil v kostech, jsem snadno uvěřila i tomu, že bych mohla být prababičkou. Byla to zlá zima a slyšela jsem, že v chudších čtvrtích Říma řádí mor.
„Daruji jim svůj palác v Treveri," řekla jsem po chvíli, „a dám pří-ijtazy, aby moji ložnici nově vyzdobili pro nevěstu. A pošlu jí svůj JMjllouhý perlový náhrdelník. Na její mladé pleti se bude lépe vyjímat ifiež na mé."
l' „Ach, má paní, to nesmíš říkat. Copak nevíš, že se o tobě tvrdí, že Vjsi získala od bohů dar věčného mládí?"
> Pozvedla jsem překvapeně obočí. „Cunoardo, nevěřila bych, že mi budeš takhle lichotit! Přines mi zrcadlo - možná došlo k nějakému zázraku od té doby, co jsem se do něj dívala naposledy!"
Trochu se začervenala a přinesla mi malé kulaté zrcátko z leštěného .iítříbra s držadlem ve tvaru tří grácií s propletenými pažemi. Otočila í jsem se ke světlu a držela zrcátko před sebou. Obličej, který na mne 1 hleděl, byl lemovaný stříbrnými vlasy staženými dozadu do dvou pra-gmenů, ovinutých pleteným páskem. Pleť na lícních kostech jsem měla fpovadlou a oči posazené hluboko ve stínu obočí. '. „To, co vidím, má drahá, je obličej zdravé dvaasedmdesátileté ženy. Jestli to není zrovna stará čarodějnice, je to jen proto, že se nutím pravidelně cvičit a jím střídmě. Ale není možné, abych si neuvědomovala skutečnosti života jenom proto, že žiji v paláci," dodala jsem sarkasticky. „Teď to odnes. Už bude brzy hodina, kdy mám přijímat lidi. Kolik jich na mě již čeká?"
„Ne tolik jako obvykle, ale jedním z nich je Silvestr, patriarcha římské biskupské stolice."
„Nu dobrá, myslím, zeje nejvyšší čas odložit předení a stát se znovu feminou nobilissimou, i když jsem již stará. Obléknu si temně zelenou hedvábnou tuniku a přes ni zelenomodrý plášť." ., „Ano, má paní, a smaragdové náušnice a náhrdelník?" l, Přikývla jsem, natáhla se pro hůl a napřímila se s povzdechem, jako ptdyby mne všechen ten brokát a šperky táhly k zemi.
Od té doby, co jsem se stala majitelkou paláce Sessorianum, bylo mým zvykem přijímat před poledním jídlem prosebníky. Pokaždé
252
KNĚŽKA Z AVALONU
mne udivilo, kolik lidí se vypravilo přes celé město až do mého sídla, které leželo v jihovýchodním rohu hradeb, jež dal postavit císař Au-relián, aby zabránil roztahování římského předměstí.
I dnes, přestože bylo špatné počasí, byla síň plná. Aromatická vůně bylin byla přehlušena doutnajícím uhlím, které páchlo jako vlhká vlna. Usmála jsem se, protože ve mně vyvolalo vzpomínky na Británii. Cunoarda mne doprovázela a moji psi běželi po mém boku. Posadila jsem se do vyřezávaného křesla na malém stupínku a pohledem přehlédla shromážděné.
Poznala jsem Tulia Maximiliána, který měl na starosti přestavbu lázní na parcele mého sídla. Měla jsem v úmyslu, až budou hotové, otevřít je pro veřejnost, protože mi to připadalo jako velký přepych mít lázně jen pro sebe.
Maximilián byl bezpochyby zde, aby mi oznámil, jak přestavba pokračuje, protože práce byly kvůli zimním dešťům a nemocím dělníků přerušeny. Někteří další byli mými klienty a přišli pouze ze slušnosti. Ale co tu dělá městský křesťanský

patriarcha?
Silvestr čekal s překvapivou trpělivostí byl to drobný mužík s čupřinou rezavých vlasů kolem tonzury, oblečený do prosté bílé tuniky a pláště. Jediným znamením důstojným jeho hodnosti byl velký zlatý kříž, který mu visel na hrudi. To spíš mladý kněz, který ho doprovázel, byl netrpělivý a stěžoval si, že musí čekat. Jestli se ostatním zdálo, že mé vyslechnutí proseb probíhá pomalu, neodvažovali se mi to říci, a když uběhla hodina, zůstal tu jediný Silvestr.
„Milý biskupe, jsem sijista, že jen naléhavé okolnosti tě v takový den přivedly ke mně. Ale jsem stará žena a nejsem zvyklá hladovět. Jestli máš čas, můžeš se ke mně připojit a pooběd vat se mnou."
Viděla jsem, že v očích mu pobaveně zablýsklo, ale přijal tu nabídku se stejnou vážností, s jakou jsem ji vyslovila. Biskup Ossius byl jedním z Konstantinových nejvěrnějších rádců, ale nikdy se mi nepodařilo dostat se pod jeho tvrdý krunýř. Silvestr na mne působil jinak. Uvědomila jsem si, že mám chuť dozvědět se o tomto knězi, který byl potomkem apoštola Petra a patriarchou římské stolice, víc.
Když Cunoarda poslala mladšího kněze, aby se najedl v kuchyni, doprovodila nás se Silvestrem do triklinia. Všimla jsem si, jak si prohlíží mramorové obložení stěn a obrazy nad ním, a pocítila jsem jisté rozpaky, i když na zobrazených scénách byli jen nymfy a pastýři z romantického příběhu o Daphnis a Chloe a obrazy samy o sobě byly dost nevinné.

„Omlouvám se za tu velkolepost i za chladné zdi mého domu," řekla jsem a nabídla mu lehátko na druhé straně u pánve se žhavým uhlím. Ve velké jídelně jsme se ztráceli jako dvě zrnka hrachu v míse. „Nikdy nejídám tady, když jsem sama, ale služebnictvo by bylo zděšeno, kdybych jim řekla, aby nám prostřeli v malé síni."
„Jsme služebnictvu vydáni napospas," prohlásil Silvestr vstřícně. „Moje hospodyně mne také nemilosrdně řídí."
„Jestli něco nesmíte jíst, povězte mi to," řeklajsem trochu nervózně, ale on se jen usmál.
„Dnes není půst a každopádně svatý Petr jednou prohlásil, že není důležité, co muž do úst vkládá, ale co z nich vypouští."
„To je pravda," souhlasila jsem, ale pro jistotu jsem zašeptala Cu-noardě, aby řekla kuchařce, ať připraví něco jednoduchého.
Nevím, zda to byl důsledek mého příkazu nebo úcta k patriarchovi, ale za malou chvíli nám již přinášeli vývar z ječmene a misky s vařenou čočkou a bolševníkem, spolu s vejci, čerstvým chlebem a sýrem. Biskup měl chuť kjídlu a mne najednou napadlo, jestli to není jeho první jídlo toho dne.
„Tak,'! řekla jsem, když jsme utišili největší hlad a usrkávali z nádoby s kořeněným svařeným vínem, „jakou ke mně máš prosbu?"
„Kde bereš tu jistotu, že jsem přišel jako prosebník?"
„Jsi příliš zaměstnaný člověk, aby ses sem vypravil pro nic za nic. Mohl jsi poslat posla nebo nechat vzkaz."
„To je pravda," souhlasil Silvestr s povzdechem. „Však naléhavost té věci je velká, jinak bych za tebou nechodil. Zřejmější slyšela, že město je sužováno nemocemi, aleje možné, že nevíš, jak je to zlé. Tohle není jen horečka, která nás trápí každé léto, je to něco nového, kdy oběti vykašlávají krev nebo se udusí vlastním hlenem. Někteří říkají, že to je předzvěst posledních dnů světa. Už jen čekám, kdy přijde náš Pán, ale myslím si, zeje to pouze jeho další zkouška."
„To zní strašně," řeklajsem. „Co pro vás mohu udělat?"
„Pro nemocné se toho mnoho udělat nedá. Otevřel jsem lateránský kostel jako nemocnici a tam se o ty ubožáky staráme, jak nejlépe umíme. Aleje tolik nemocných a tolik mrtvých, že v některých částech města není k hnutí. Již jsem vyprázdnil vlastní pokladnici. Potřebujeme povolení, abychom mohli rozdělovat obilí z městských sýpek a od kupců získat pro chudé další potraviny."
„A konzulové vám je nechtějí dát?"
Přikývl. „Myslel jsem si, že snad císařova matka byje spíš přesvědčila í než já."

„Mohu se o to pokusit," prohlásila jsem zamyšleně. „Obléknu se do zlata a zítra je navštívím. A možná mne i napadne, až tvoji nemocnici uvidím, jak jinak bych mohla pomoci."
Tohle je vzácný člověk, pomyslela jsem si, kterého zajímají zvláštnosti lidské povahy, ať již z toho vzejde cokoliv. Potěšilo mne, že ho moje reakce překvapila.

Moje cesta do Saturnova chrámu, kde jsem se měla setkat s konzuly, vedla středem Říma a skutečně se mi zdálo, že srdce města je plnější, než jakjsem si pamatovala. Když jsme procházeli ulicemi, viděla jsem na dveřích zavěšený česnek a různé amulety, které měly odehnat duchy nemoci. Za flaviánským amfiteátrem jsem zatáhla záclonky a přikázala nosičům, aby zastavili před obloukem, který tam dal vztyčit Konstantin. Byli jsme na vítězné cestě mezi caeliánským a palatinským pahorkem. Nepřekvapilo mne, když jsem se dozvěděla, že to je největší oblouk v Římě.
Ale i když jeho velikost mohla vzbuzovat obdiv, jeho výzdoba mě pobavila, protože pouze nejvyšší vlys se skutečně týkal Konstantina, oslavujícího svoje vítězství nad Maxentiem. Zbytek reliéfů a medailonů byl vykraden z památníků dřívějších císařů, jako byli Hadrián, Traján a Marcus Aurelius. Architekt svoji krádež odůvodňoval prohlášením, že Konstantin je dovršením imperiálního génia, ale když jsem si monument prohlédla zblízka, nemohla jsem popřít, že výzdoba na Konstantinových reliéfech je viditelně horší, než jsou ostatní.
Příliš jsi spěchal, můj synu, poznamenala jsem bezhlesně. Nemáš zapotřebí vykrádat slávu jiných.
Jak Silvestr očekával, slovo matky císaře bylo příkazem, který musel poslechnout každý římský úředník. Cestou domů do svého paláce jsem si vzala závoj, abych se ochránila před nákazou, a přikázalajsem nosičům, aby mne nesli oklikou tak, abych si mohla prohlédnout nemocnici.
Konstantin netrávil v Římě mnoho času, ale při stavbě kostelů byl štědrý. Raději, než by uzmul majetek aristokracii, která byla dosud většinou pohanská, nechal postavit většinu nových kostelů na císařských pozemcích na vnější straně městských hradeb. Ale v roce, kdy se oženil s Faustou, daroval lateránský císařský palác, kde se narodila, římskému patriarchovi. Po stržení kasáren Maxentiova jezdectva nechal vedle paláce postavit svoji první katedrálu.
Vzpomněla jsem si na malého chlapce, který tak rád stavěl na naší

zahradě pevnosti, a uvědomila jsem si, že jeho na křesťanství přitahovala možnost postavit něco nového...
Něco nového a velkolepého. Když jsem vstoupila do chrámu, viděla jsem dlouhou řadu sloupů, které podpíraly hlavní loď, a zelené mramorové sloupy, které nesly nižší arkády postranních lodí. Světlo pronikalo vysokými okny apsidy a třpytilo se na stříbrné fligránové stěně mezi chórem a chrámovou lodí i na sochách vzkříšeného Krista a Ježíše jako učitele, obklopeného anděly.
Když jsem si zvykla na příšeří, zapomněla jsem na velkolepost. Samotná hlavní chrámová loď i postranní lodě za sloupy po obou stranách byly plné jednoduchých lůžek a na každém lůžku ležela lidská postava. Většina z nich kašlala a dusivě sípala, ostatní nemocní leželi až hrozivě klidně. Někteří tu měli rodinu, která se o ně starala, ale většinou o ně pečovali kněží a staré ženy z křesťanské komunity, kteří se pohybovali mezi nimi, dávali vodu těm, kteří se chtěli napít, a těšili umírající. Ve vzduchu bylo cítit zaschlou krev a lidské výkaly.
Silvestr se tvářil pochybovačně, když jsem mu vyprávěla, jak jsem žádala o pomoc, a vidělajsem, že dokud se ta záležitost nerozeběhne, nedá $L o žádné pomoci mluvit a nelze čekat na zázraky, pokud se někdo nenabídne, že bude o ty lidi pečovat. Rozhodně všichni nemocní nebyli křesťané. Jediné, čím se Silvestr řídil, bylo, že to jsou lidé, kteří potřebují pomoc. Tehdy jsem pochopila, proč navzdory různým chybám a nesrovnalostem je ta nová víra tak silná.
Nezdržela jsem se dlouho. Patriarcha, který mne přivítal, když jsem přijela, s tím ani nepočítal, a když jsem baziliku opouštěla, byl již ke mně otočený zády a věnoval se své práci. Během krátké zpáteční cesty podél hradeb ke své rezidenci jsem mlčela. Doma jsem se cítila unavená, ale nemohla jsem usnout.
Jako většina vzdělaných římských vrstev jsem se vysmívala jednoduchému zápalu křesťanů. Ale tito lidé projevili větší soucit a odvahu než já, které se dostalo vzdělání v Avalonu. Tehdy jsem si uvědomila, že se stydím. Ale ani teď nevím, jestli to byl stud nebo pýcha, co mne příštího rána, když jsem si vypůjčila čepec a pracovní tuniku od jedné z otrokyň v kuchyni, přivedlo do baziliky.
Sotva jsem však zabočila za roh, uslyšela jsem za sebou kroky a spatřila Cunoardu. Když jsem jí přikázala, aby šla hned zase domů, tvářila se zarputile.
„Paní, musím tě poslechnout, ale jestli mne pošleš zpátky, to ti povídám, že každému řeknu, kam jsi šla! Prosím - viděla jsem tvoji

tvář, když ses vrátila z katedrály. Nemůžu tě pustit do takového místa samotnou!"
Vrhlajsem na ni zlobný pohled, alejiž dávno jsem se naučila přijímat zvláštní

přísnost, kterou může služebnictvo uplatňovat vůči těm, kteří jsou zdánlivě jejich majiteli, a zdravý rozum mi napovídal, že bude moudré mít po boku někoho mladého a silného.
Myslela jsem, že pokud se vyhneme Silvestrovi, nemusím se bát, že mě někdo pozná, protože když jsem tu byla poprvé, měla jsem na sobě závoj. Nakonec se nás nikdo neptal, co jsme zač - byli vděční za každou pomocnou ruku. A tak jsem začala, já, která jsem byla po deset let nejmocnější ženou v impériu, pracovat jako kdysi v Avalonu, když jsem ještě byla děvče. Nosila jsem vodu a snažila se udržet pacienty v čistotě. A Cunoarda pracovala po mém boku.
Překvapilo mne, jak rychle si člověk zvykne nejen na nepříjemný zápach, ale na celou tu hrůzu. Bylo třeba umýt krev a výkaly, to bylo všechno. Ale vyčerpání odhalí charakter i mezi těmi nejlepšími, a tak bylo brzy jasné, že ačkoliv jsou nesobečtí a ohrožují svůj život tím, že pečují o nemocné, je to třeba i proto, že jim úřady již nadále nedopřávají možnost cítit se mučedníky. Avšak i tady vycházelo najevo, že ne všichni křesťané jsou bezúhonní a čistí.
Zrovna jsem jemně omývala hruď starci, který si v záchvatech mohl vykašlat plíce, když jsem za sebou zaslechla výkřik. Muž s kbelíkem zrovna vrazil do ženy, jež nesla čisté hadry, a voda vyšplíchla na podlahu.
„Dívej se na cestu! Ještě na tom někdo uklouzne a vyvrtne si kotník, to bychom tak ještě potřebovali!" Hlas měl slabý únavou. Žena se na něho rozkřikla: „Kdo si myslíš, že jsi, že mi chceš něco vyčítat. Každý tady ví, že během pronásledování křesťanů jsi pálil kadidlo na počest zlých duchů, kterým pohané říkají bozi."
„Copak jsem za ten hřích dost nepykal?" Ukázal na utrpení všude kolem. „Copak tady každý den nedávám všanc svoje zdraví? Jestli si Bůh přeje mne potrestat, nebude nic snazšího než mne zahubit touto nemocí. Ale tys byla tak nedůležitá, že se ani neobtěžovali tě pronásledovat. Dej si pozor, ať nejsi potrestána za hřích povýšenosti!"
„Měli byste se stydět takhle se hádat v přítomnosti umírajících!" řekla jsem hlasem, který vládl padesát let velké domácnosti. „Ty, ženo, mi dej čistý hadr, a ty, pane, podej nějakou vodu, aby tenhle chudák mohl strávit poslední chvíle života v čistém!" Ale v tu chvíli se již tělo nemocného napínalo v poslední křeči a lapalo po dechu, potom zůstalo tiše ležet. Překvapeně jsem zamrkala a pohlédla na ztuhlé svaly.

jsem vstala a ukázala mužům, kteří odnášeli mrtvé, aby vzali i jeho.
První dny byly pro mne hrozným zážitkem. Musela jsem se obrnit odvahou před utrpením, které se naskýtalo mému pohledu. Přes den jsem bezmyšlenkovitě pracovala a každý večer jsem vyklouzla z katedrály a šla domů, abych v lázni smyla všechnu nákazu, a do rána jsem spala spánkem beze snů. Možná byly moje myšlenky tak soustředěné na potřeby jiných, že jsem vlastním bolestem věnovala jen málo pozornosti.
Postupně nám docházelo, že někteří naši pacienti nemoc přežili. Když dostávali dostatek vody na pití a pokud jsme docílili, aby mohli hleny vykašlávat a nedusili se jimi, nebylo to tak zlé. Nakonec se vyléčili, i když byli tak slabí, že byli málo odolní před jinou nákazou. Se zoufalstvím jsme ještě zvýšili své úsilí, ale kněži, kteří pracovali vedle nás, měli stále ruce plné práce, jak umírající posílali na poslední cestu. Někdy jsem zahlédla Silvestra, jak pracuje s ostatními, na sobě měl potřísněnou róbu a na hrudi místo zlatého kříže dřevěný, ale dařilo se mi držet se stranou. Popravdě řečeno, pochybuji, že by mne poznal, i kdybych stála před ním. Zrak většiny lidí je omezen pouze na to, co čekají, že uvidí.
Teprve ke konci druhého týdne se zdálo, že epidemie začíná polevovat. Tehdy se stalo něco, co otřáslo mým klidem. Přinesli mladé děvče - syrskou otrokyni jménem Martha, která se starala o svého pána a paní, dokud nezemřeli, a sama se od nich nakazila a v rodině nezůstal nikdo, kdo by jí pomohl. Byla to křesťanka a věděla, co ji čeká. Přesto jsem se ještě nesetkala s nikým, kdo by hleděl vstříc své chmurné budoucnosti s takovou vyrovnaností.
„Náš Pán trpěl většími bolestmi, aby nás spasil," zašeptala s vypětím všech sil. „Jsme mu dlužní za jeho mučednictví."
Myslela jsem, že mne hned tak něco nerozhází, ale když jsem viděla naději, která jí svítila z očí, zjistila jsem, že ve mně uzrálo pevné rozhodnutí.
„Posvěcená voda může zachránit tvoji duši," zamumlala jsem, „ale to, co je v tomto šálku, zachrání tvoje tělo. Vypij to jako hodné děvče - nenechám tě umřít!"
Nutila jsem Marthu, aby pila, dokud neměla znovu čistou moč, ale cítila jsem, jak jí pod mou rukou dohasíná srdce, a věděla jsem, že osud pracuje proti mně.

Abych ji mohla pochopit a zhodnotit její stav, musela jsem, chtíc nechtíc, mezi ní jako pacientkou a sebou jako ošetřovatelkou navázat úzký vztah duší.

Životní síla se v ní již třepotala jako hasnoucí plamen svíčky. Říká se, že pro staré lidi je minulost jasnější než přítomnost, a v tu chvíli jako bych ve svém náručí nedržela syrskou otrokyni, ale svoji milovanou Aelii, která zemřela, když jsem byla daleko od ní. Zavřela jsem oči a probudily se ve mně síly, které jsem tak dlouho nevyužívala a o kterých jsem si myslela, že je již nedovedu vyvolat. Zhluboka jsem se nadechla a s výdechem jsem zadržela životní sílu a vyslala ji z vlastního těla do jejího. Paní! Modlila jsem se, dej život svému dítěti! Zkoušela jsem to znovu a znovu, jako kdybych jí vdechovala do plic vzduch, ale bylo to něco méně hmatatelného a mocnějšího, co proudilo z mého astrálního těla do jejího.
A po chvíli se její ztížené dýchání uvolnilo. Na okamžik jsem strnula hrůzou, že mne opouští. Pak jsem otevřela oči a užasle na dívku hleděla: Martha spala a její dech byl hluboký a čistý.
Srdce mi vzrušené tlouklo a narovnala jsem se. Teprve tehdy jsem si uvědomila, že nejsme sami.
Po mém boku byla Cunoarda, oči měla úžasem rozšířené, ale přede mnou klečel Silvestr s mladým knězem, který ho zřejmě zavolal, když uviděl, že nakonec nebude třeba, aby dal umírající poslední pomazání.
„Kdo jsi?" vydechl a chytil se za dřevěný kříž. Naše oči se střetly a já jsem v jeho pohledu zahlédla jak čirý údiv, tak i překvapení, když mne poznal. „Paní, co ty tady děláš?"
Chvíli jsem přemýšlela, jaký důvod bych udala, aby to pochopil. „Dělám práci té nejvyšší bytosti," odpověděla jsem, rozhodnuta nedat mu najevo, zda té síle říkám Bohyně nebo Bůh.
„Pro Krista Pána, sem tedy docházíš!" řekl vřele.
„Nic takového neříkej!" vykřikla jsem. Obřadnost, která mne zavazovala jako matku císaře, stačila. Nebylo třeba přidávat k ní pověrčivé naděje či obavy. Zanícení v jeho pohledu ochladlo, když si uvědomil politické následky mé přítomnosti zde. „Chápu to, ale, má paní, tady nesmíš zůstat! Slib mi, že se vrátíš domů a zůstaneš tam! Nemohl bych se podívat... tvému synovi... do očí, kdyby se ti něco stalo."
„Copak nevěříš tomu, že mne Bůh ochrání?" zeptala jsem se trochu sarkasticky, protože jsem si uvědomovala, že mi bude líto, žejiž nebudu moci být tak užitečná a plně využitá. „Nevadí, udělám, jak říkáš. Ale až se tahle maličká uzdraví, přiveď ji ke mně. Jestli má její pán dědice, zaplatím mu za ni a vezmu šiji do své domácnosti."
Zavrávorala jsem, když jsem se postavila. Vyčerpalajsem své síly více,

než jsem si uvědomovala. Silvestr mne uchopil za paži. Byly už rozsvíceny lampy a já jsem si uvědomila, zeje čas jít domů.
„Děkuji ti. Doprovoď mne ke dveřím, Cunoarda mi pomůže domů. Víš, že bydlím jen kousek odtud."
„Dnes budu ve svých modlitbách velebit Boha," řekl Silvestr dojatým hlasem, když jsme kráčeli ke dveřím, „protože mi ukázal zázrak."
Povzdechla jsem si, protože jsem ho podezírala, že nemá na mysli Marthino uzdravení. Ale staré tetování na čele mne zasvědilo a měla jsem pocit, že i já jsem dnes zažila zázrak, pramenící z toho, že po všech těch letech jsem dosud kněžka.
„Patriarcha tě moc chválil," řekl mi Konstantin. Bylo léto a poslední případy nakažených morem podlehly nemoci nebo se uzdravily již před několika měsíci. Se Silvestrem jsme však pokračovali v načaté spolupráci a starali jsme se o městskou chudinu. Věřila jsem, že tohle má můj syn na mysli.
„Neměla jsi však tolik riskovat," pokračoval. „Kdybych to býval věděl, zakázal bych to. Neuvědomuješ si svoji důležitost."
Stará žena, a důležitá? divila jsem se. Pak jsem pochopila, že tady jde O císařovu matku, ne o skutečnou Helenu. On nevidí mne, ale osobnost s mým jménem. Bylo to přirozené, že dítě uvažuje o své matce jenom ve vztahu k sobě, pomyslela jsem si tehdy, ale je známkou dospělosti vidět rodiče jako lidi, s jejich vlastním životem. V té době jsem dokonce začínala chápat Ganedu, i když jsem jí dosud neodpustila. Spolkla jsem odpověď, která by ho mohla rozzlobit, vědoma si
M toho, že bych měla být vděčná, že Silvestr neprozradil více. (,(j, Konstantin měl za sebou tažení na dácké hranice a v ostrém ranním !|Ívětle vypadal na svých

téměř padesát let. Ve středním věku můj syn f mohutněl, jako kdyby se snažil vyrovnat hrdinským rozměrům sochy, '^terá byla vytesána pro jeho baziliku. Vlasy, které teď nabyly odstínu mezi Inem a stříbrem, měl dosud husté a pevné.
1 „Bylo potřeba každé síly," odpověděla jsem mu. „Neměla jsem na ! vybranou jinak, než nabídnout svoji pomoc."
J „Ale měla jsi na vybranou," opravil mne. „Kolik vznešených žen <t tohoto města s tebou pracovalo mezi nemocnými?"
Na chvíli jsem se zamyslela a pak jsem uvedla pár jmen.
„To jsou již křesťanky a ty jen potřebují příklad," odpověděl. „Mezi pohany se s takovým sebeobětováním hned tak nesetkáš. Už tedy chápeš, proč uctívám křesťanského Boha?"
Přikývla jsem, protože pro Římany to platilo, ale my v Avalonu

jsme se snažili pomáhat, jak jsme mohli, všem, kteří se na nás obrátili.
„Je to již dlouho, cojsme si spolu nepromluvili, matko, a mám toho tolik na srdci," pokračoval Konstantin. „Jak léta plynou, je mi čím dál tím jasnější, že staré zvyky nejsou dost poctivé. Je jen jeden pravý Bůh, kterého musíme poslouchfat, a jestli se má zachovat impérium, pak i rodina císaře se musí stát pro všechny vzorem. Proto jsem povolil Crispovi, aby se tak brzy oženil."
„Musíš na něho být velmi hrdý," odpověděla jsem a měla jsem na mysli vítězství nad Germány, ke kterému toho roku došlo. V Crispovi jsem viděla znovuzrozeného Konstantina, v ještě větší slávě.
„Ano. Jmenuji jeho a malého Constantina na tento rok konzuly."
„Liciniovi se to líbit nebude," poznamenalajsem. „Lonijsijmenoval sebe a Constantia, aniž by ses zmínil o Liciniovi nebo o jeho synovi. Jestli budeš nadále trávit většinu svého času na Serdice, tak blízko jeho hranic, Licinius si bude myslet, že na něj chceš zaútočit."
Konstantin pokrčil rameny. „Opravdu si myslíš, že se můžeme na-vždycky dělit o impérium? Jestli se mi zalíbí arménští křesťané, pomohu jim, a jestliže Vizigóti zaútočí na Thrákii, zapudím je. Licinius bude mít bezpochyby námitky a dojde k další válce."
„Doufám, že se ti podaříji o rok dva oddálit, dokud Crispus nebude mít dostatek zkušeností, aby se stal úspěšným velitelem," řekla jsem na to.
„Ano, chlapec se vyvíjí velice slibně..."
Zdálo se mi, že jeho odpověď byla poněkud váhavá, a v tu chvíli jsem si najednou vzpomněla na obřad běhu jelena, který pořádal lid od bažin poblíž Avalonu, když vyvstala potřeba. Zdálo se mi, že slyším ozvěnu jejich volání. „Co se stane s Králem jelenem, když mladý jelen vyroste?"
Ale tohle je Řím, pomyslela jsem si, a Konstantin je civilizovaný muž. Zachvěla jsem se a snažila se zahnat tu dávnou vzpomínku zpátky do temnot, odkud přišla.
„...ale je ještě mladý," pokračoval Konstantin, „a podléhá tělesné touze, která vede mladíky do hříšných svazků."
Potlačila jsem úsměv. „Ne všechny takové svazky jsou nezákonné, jinak by ses nenarodil. Nezapomínej, že tvůj otec a já bychom podle toho, co říkáš, žili v hříchu."
„Ne!" vykřikl Konstantin. „Tys byla otcova pravá manželka! Řekl mi to!"
Povzdechla jsem si, uvědomujíc si, že nemá smysl snažit se mu vysvětlovat, že naše manželství bylo platné spíše v duchovním světě

než podle římského práva. Teď jsem si vzpomněla, jak Konstantin vždycky tvrdošíjně lpěl na své vlastní představě o skutečnosti.
„Dny pohanské amorálnosti spějí ke svému konci! Brzy bude jedinou vírou křesťanství a císařská rodina bude muset jít příkladem. Na cestě vedle tvého paláce dám postavit baziliku na počest mučedníků Marcellina a Petra. Staneš se její patronkou."
„Konstantine! Ani císař nemůže mluvit druhému do svědomí, jak se Dioklecián a Galerius přesvědčili na vlastním osudu. Chceš snad popřít vlastní výnos, kterým jsi poskytl náboženskou snášenlivost všem?"
„Ach, nebudu pronásledovat pohany...," odmítavě mávl rukou. „Až uvidí, jak církev vzkvétá, sami do ní budou chtít vstoupit! Ale jestliže má Bůh požehnat mé vládě, moje rodina musí sloužit pouze jemu!"
„To jistě...," řekla jsem smířlivě. „A kdy jsi byl pokřtěn ty? Ráda bych se toho bývala účastnila..."
Najednou se zarazil a já jsem v duchu přemýšlela, zda mráz, který mi přeběhl po zádech, byl vyvolán strachem. Tohle je císař a o císařích je známo, že v dřívějších dobách byli schopni popravit i svoje nejbližší příbuzné, ba i vlastní

matky. V příštím okamžiku se usmál a já jsem si říkala, že jsem byla bláhová, když mne mohlo něco takového napadnout. Tohle je přece Konstantin, dítě, které jsem porodila, aby změnilo svět. A skutečně ho mění, i když tak činí způsobem, který je velmi vzdálený od všeho, cojsme si v Avalonu představovali.
„Křest je velmi posvátný obřad," řekl něžným hlasem. „Je tak posvátný, že se může provést pouze jednou, aby se smyly všechny hříchy a duše zůstala čistá a připravená pro život v Ráji. Ale já jsem císař a musím vládnout tomuto nedokonalému a hříšnému světu..."
A přepokládáš, že ještě někdy budeš hřešit..., pomyslela jsem si hořce, ale neodvážila jsem se tu myšlenku vyslovit nahlas.
„Já žiji ve stejném světě," řekla jsem místo toho. „Dokud se k tomu závazku neodhodláš sám, nemůžeš ho čekat ode mne. Ale vezmu tvoji novou církev pod svoji ochranu a nechám se v té církvi zaučit jako nováček."
Povzbuzena Marthiným nadšením, Cunoardajiž tak učinila. Oběma ženám jsem dala svobodu, když jsem vzala Marthu do domácnosti jako služebnou nemohla jsem se přece k tomu albánskému děvčeti chovat jako k otrokyni, když jsme v nemocnici společně pracovaly jako kněžky.
„Potom jsi křesťanka!" zvolal Konstantin.
„Říkej mi, jak chceš," řekla jsem unaveně. „Pravda se tím nezmění." Neřekla jsem mu, že jsem nebyla inspirována jeho příkladem, ale právě prostou vírou syrské otrolyně.

„Chvála Kristu, při jehož jménu budeme spaseni!" Konstantinovy hluboko posazené oči zářily přesvědčením a já jsem si uvědomila, že jeho pohled mi něco připomíná. Takto rozzářené oči jsem již viděla. Teprve večer, když jsem se chystala na lože, jsem si vzpomněla kde. V takovém rozpoložení mi Konstantin připomínal Ganedu, která vždy s tak přímočarým přesvědčením prosazovala svoji vůli. (

jjT -^^e jménu Ježíše Krista, proč nesouhlasí?" vykřikl Kon-M M stáním. „Svolal jsem přece tento sněm, aby biskupové y^^^-^^ mohli vyřešit svoje rozdílné názory."
„Ano, auguste," souhlasil biskup Ossius, ve tváři celý rudý, „ale tyto věci jsou křehké a důležité zároveň. Jediná slabika může znamenat rozdíl mezi vykoupením a zatracením. Musíme postupovat opatrně."
Biskup Eusebios z Caesarey, který přijel předat zprávu o nutné rozvaze, měl vážnou tvář. Pohané v místnosti se tvářili zmateně a můj starý učitel Sopater, ze kterého se stal významný profesor rétoriky a člen Konstantinova dvora, potlačoval úsměv. Dva tisíce biskupů se počátkem května sjely na sněmu v Nicaee a již se přeli o povaze Boha, jeho Syna a jejich vztahu.
Začaly mne bolet kyčelní klouby, snažila jsem se nenápadně změnit polohu na své mramorové židli. Když jsem poprvé spatřila přijímací síň v císařském paláci v Nicomedii, cítila jsem se přemožena její krásou. Ale to bylo více než před padesáti lety. Teď, když jsem si zvykla na Konstantinovy představy o stylu, který odpovídá postavení císaře, připadala mi Aureliánova komnata s trůnem jen klasicky střídmá a chladná. Pouze její ozdoby ukazovaly vkus konstantinské doby. Aurelián si dovolil jasně purpurovou tógu, označující ho za císaře, a spokojil se s jednoduchým kurulským křeslem, zatímco Konstantin volil zlacený trůn a jeho róba ze zlata a purpuru, ozdobená vzácnými kameny, jeho hostitele zastiňovala. A zatímco Aurelián trůnil v křesle sám, Konstantin byl obklopen svými dvěma císařovnami, protože mně i Faustě udělil předešlého roku, když konečně porazil Licinia, titul augusty.
Mně bylo určeno místo po císařově pravici. Byla jsem oblečena do oslnivého stříbrného šatu, ozdobeného ametysty, a po císařově levici

seděla Fausta ve třpytivém bronzu, doplněném nádhernými smaragdy. Uvězněny v těžkých róbách, seděly jsme jako obraz Jupitera obklopeného Junonou a Minervou v římském chrámu, i když mi bylo jasné, že Konstantinovi nesmím nic odepřít.
„Copak nechápou, že jednota církve je základem pro jednotu celého impéria?" zvolal.
Nemělo smysl podotýkat, že impérium vzkvétalo více než v minulých dvou stoletích, a přitom bylo snášenlivé k celé řadě nejrůznějších vyznání a vír. Biskupové, kteří na sněm přijeli, představovali lidi, kteří by se sami nechali raději zabít, než by vhodili hrst kadidla na oltářní plamen. Někdy jsem si říkala, jestli nejsou tak zvyklí na pronásledování, že teď, když si získali

přízeň císaře, cítí povinnost bojovat aspoň jeden proti druhému.
I několik let po poučení o křesťanství jsem stejně jako Konstantin těžko chápala rozdílnosti, o které se biskupové přeli. Záleží na tom, co Ježíš řekl, a ne, jestli to byl Bůh, nebo člověk.
„Skutečně," bránil se zpocený Ossius, „ale jestliže nebude impérium založeno na pravdě, zhroutí se. Jestli Syn a Otec nejsou totéž, to znamená Bůh, nejsme o nic lepší než polyteisté."
„Nejsme nic víc než blázni, jestli popíráme logiku!" vykřikl Eusebios a jeho oduševnělé rysy na klidné tváři narušil ruměnec. Vysoké čelo přecházelo do tonzury a na bradě měl dlouhé vousy jako filozof. „Jestliže byl Otec obdařen Synem, musela být doba, kdy Syn neexistoval."
„Ale jejich tělo je stejného původu!" namítl Ossius. „omoomzos," dodal řecký termín, „světlo od světla, pravý Bůh z pravého Boha!"
„Nemohli bychom užít slova homoiousios? Z podobné substance?" nabízel se Eusebios poněkud zoufale. Slyšela jsem, že byl uznávaný za svoje spisy o historii církve, byl to vědec, kterému záleželo na každém odstínu slova.
Konstantin zavrtěl hlavou. „Consubstantialis - ze stejné substance, pro nás v Římě to stačí. Ať si to vykládají, jak chtějí. Potom se můžeme obracet k předmětům, které máme víceméně v moci. Všechna tato slova nás odtahují od skutečnosti a nestali jsme se lepšími než filozofové, kteří uvažují o věcech, aniž by se na ně vůbec podívali.
Jestliže biskupové, kteří jsou pastory lidí, útočí jeden na druhého, i lidé budou mezi sebou bojovat," pokračoval. „Takové otázky jste neměli rozvířovat, a když už jste tyhle otázky vznesli, měly by být zodpovězeny! Tohle je filozofická lehkovážnost! S Peršany na východních hranicích a s Germány na severu mám dostatek starostí, než

abych se zabýval těmito slovními potyčkami. Prosím vás - navraťte mi moje noci plné klidu, abych mohl žít v čistém světle Ducha a využít svoji energii k ochraně impéria!"
Během jeho řeči biskupové zbledli.
„Consubstantialis?"opakoval Eusebios mdle. „Nu, s tím bychom možná mohli souhlasit. Můj pane, předám tvoje slova svým bratřím."
„Ne, řeknu jim vše sám," odpověděl císař. „Možná, když jim to sdělím osobně, snáze to pochopí!"
Oba biskupové se poníženě dotkli čely kamenné podlahy a vycouvali z císařova dosahu. Konstantin se usmíval, jako kdyby se mu podařilo je přesvědčit, a myslím, že tomu tak skutečně bylo, protože i když zrovna neovládal jejich logiku, rozhodněje převyšoval svou mocí.
Alespoň můj syn po mně nechtěl, abych se před ním klaněla. Přenesla jsem váhu na druhý bok a vyslala v duchu modlitbu k Synu, ar již byl jeho vztah k Otci jakýkoli, aby císařská audience netrvala příliš dlouho.
Ani nejmenší kout paláce v Nicomedii se nemohl považovat za útulný tak, aby si tam člověk připadal jako doma, ale červený jídelní salonek byl dostatečně malý a ani naše hlasy, přestože se nás shromáždilo asi tucet, se tu příliš nerozléhaly. Fausta ležela na lehátku čalouněném vínovým brokátem, který barevně neladil s purpurovou tunikou, již měla na sobě. Žádná barva jí neslušela k pleti, ale možná měla tváře tak červené od vína. Poté, co dala Konstantinovi tři syny, porodila mu ještě dvě dcery, Constantii a miminko, které pojmenovali po mně. Její štíhlá postavička opakovanými porody utrpěla a v paláci se šeptalo, že již s císařem nespí. Na druhé straně bylo známo, že Konstantin nespí ani s nikým jiným, ale zda je to důsledek jeho morálky, nebo neschopnosti, to se nikdo neodvažoval soudit.
Měla jsem pocit, že na stará kolena se stávám cynickou, a tak jsem dala služebnictvu znamení, aby i mně přinesli trochu vína. V tyto dny se mi vstávalo z lehátka čím dál tím hůře, a proto jsem si vyžádala pohodlné polstrované křesílko, ale když vstoupil císař, museli jsme všichni vstát.
Lehátko pod ním sice trochu zaúpělo, když na ně ulehl, ale bylo to spíš pod tíhou svalů než tuku. Služebnictvo před námi svižně prostřelo stoly a začalo roznášet jídlo.
„Myslíš si, že biskupové budou schopni se shodnout na slovech víry?" zeptala jsem se. V tyto dny jsem měla jen malou chuť k jídlu a několik osmažených kousků sépie v citrónové omáčce mi stačilo.

„Je nutné, aby se shodli. To musím znovu jasně zdůraznit," odpověděl Konstantin.
„Kdyby věděli, co je pro ně dobré, přizpůsobili by se!" usmála se Fausta.

Rozhostilo se nepříjemné ticho, při kterém si každý okamžitě vzpomněl na Licinia a jeho mladšího syna, kteří navzdory Konstantinově závazku k jeho nevlastní sestře (která se provdala za Licinia) ajejí prosbě, aby byli ušetřeni, byli popraveni.
„Měla jsem samozřejmě na mysli jejich duši," dodala Fausta a všichni potlačili smích, protože císařovna, na rozdíl od ostatních členů císařské rodiny, byla dosud nepokrytou pohankou. Konstantin se zamračil, ale dále přežvykoval plněné ramínko divočáka, které právě předkládali.
„Dozvěděl ses něco nového o Vizigótech?" zeptal se Sopater ve snaze změnit předmět hovoru. Nebyl to zrovna zdařilý pokus, protože tušené vyjednávání s barbary bylo jedním z důvodů, proč byl Licinius popraven. Konstantin je porazil v Thrákii před dvěma roky, přitom překročil hranici Liciniova území a vyprovokoval poslední občanskou válku.
„Nu, jestli budou dělat nějaké potíže, můžeš poslat Crispa, aby s nimi zatočil!" smála se Fausta poněkud nepřiměřeně hlasitě. „Copak mu neříkají .invictus', neporazitelný?"
Pocítila jsem nepříjemné bodnutí. Během války proti Liciniovi dostal Crispus na starost egejskou flotilu a tím, že porazil nepřátelského admirála, umožnil Konstantinovi, aby se zmocnil Byzantia. Teprve loni dal císař vyrazit medailonek znázorňující Crispa a mladého Con-stantina společně, ale od té doby byl Crispus převelen z Treveri na práci na frontě v Dácii. Starý Crocus byl již dávno po smrti, ale jeho Kmen nepřestával posílat mladé válečníky, aby sloužili jako císařovi tělesní strážci. Možná tohle měla Fausta na mysli, ale něco v jejím smíchu se mi nelíbilo.
„Tihle biskupové se příliš zabývají slovy," prohlásil Konstantin a odstrčil talíř. Zajímalo by mě, jestli Faustina slova opravdu neslyšel, nebo to jen předstíral. „Zapomínají na nutnost víry. Slova rozdělují, ale symboly církve podněcují jejich duše."
„Co tím chceš říci?" nechápal Ossius.
„Pohané mají svoje svatyně, kde střeží své poklady, o kterých věří, že jim je dali bozi. Jestliže máme lidi o takové iluze připravit, musíme jim místo toho nabídnout něco jiného. Jak mohou čistí věřící zůstat čistí, když každý lesík a každá křižovatka je zasvěcena pohanskému bohu?"

„A co bys chtěl, aby uctívali místo toho?" zeptala se Fausta.
„Místa, kde se Bůh zjevil našim lidem. Proč nemáme žádnou baziliku, která by byla postavena na počest Kristova prázdného hrobu?"
„A ví snad někdo s jistotou, kde to je?" zeptala jsem se.
„To je právě ten problém!" zvolal císař. „Mám v úmyslu vyslat poselství, které by to místo odkrylo. Víš, co teď stojí na kopci zvaném Golgota?" dodal rozhořčeně. „Chrám té děvce Afroditě!"
„Ale to je ohavné!" vykřikl Ossius.
Ale jistě, pomyslela jsem si, ohavné bylo, že se to stalo místem popravy. Uvažovala jsem, jakou ironií osudu se stalo, že bylo to místo přeměněno v chrám Bohyně lásky.
„Ach jistě," zamumlala Fausta. „Všichni víme, že ona již nemá žádnou sílu..."
Sněm v Nicaee dospěl v červenci k závěru, že bude schválena víra, kterou by byl každý, dokonce i Arius, ochoten vyznávat, s ohledem když ne na vůli Boha, tedy na přání císaře. Počátkem příštího roku Konstantin, nadšený z přesvědčení, že pod jeho vedením křesťané, kteří se stále nemohli dohodnout, konečně dosáhli jednoty, přestěhoval svůj dvůr do Říma, aby oslavil dvacet let své vlády.
Náš vstup do hlavního města byl pokud ne přímo triumfem v tradičním smyslu toho slova, rozhodně triumfální. Každé okno bylo ozdobeno bílou a všechny oblouky byly zkrášleny girlandami z jarních květů. Pomalu jsme postupovali po starodávné cestě po Via Trium-phalis mezi Palatinem s korunami borovic a Circem Maximem na Caeliánském pahorku, kde jsme odbočili k flaviánskému amfiteátru a oblouku, který tu Konstantin nechal před dvaceti lety vztyčit. Tam se průvod zastavil, aby umožnil zástupu mladíků a mladých dívek, aby přednesl svůj chvalozpěv a zazpíval oslavné písně.
Za průvodem senátorů a skupinami hráčů na flétny přicházelo několik kohort úderných skupin z nejrůznějších částí impéria. První, kdo se z císařské rodiny objevil, byla Fausta, obklopena svými dětmi, vezoucí se na nízkém voze, který byl ozdoben dle císařova vkusu vlajkou přející jí pevné zdraví a vkládající do ní naděje republiky. Byl to nápis, který se objevil na minci, jež byla vyražena předešlého roku a nesla její podobiznu. Její nejstarší syn Constantinus, kterému bylo teď deset let, jel za svou matkou na bílém poníku.
Dále následoval plochý vůz znázorňující bitvu u Hellespontu, ve které posádka

vedená Crispem zničila mnohem početnější Licianovo vojsko. Je to docela působivé, napadlo mne, když jsem si prohlížela

modely lodí, vznášející se na stříbrném moři. Model bitvy uzavíral samotný Crispus, v plné zbroji byl krásný jako Apollón, a jel na jan-kovité iberské klisně, která tančila na zadních nohou a při každé vlně pokřiku pohazovala hlavou.
Můj vlastní vůz připomínal svatyni, se sloupy a pozlaceným fronto-nem, protože jsem trvala na tom, abych měla stín, jinak jsem nebyla ochotna se průvodu účastnit. Nápis zdobící můj vůz byl „Securitas republicae".
Jak postupovalo dopoledne, cítilajsem sečím dál tím méně být „bezpečím státu", protože mne rozbolely všechny údy, přestože jsem měla trůn vystlaný polštáři. Alespoň v tomto ročním období bylo počasí poměrně chladné, tak jsem se v těžké róbě nedusila, ale nemohla jsem se zbavit pocitu, že by místo mne stačila i jenom namalovaná figura.
Při tradičním triumfálním vjezdu do Říma by za vozy měla kráčet obětní zvířata ozdobená girlandami květin, ale Konstantin nahradil tento pohanský zvyk dvěma řadami bíle oděných mladíků a děvčat, zpívajících chvalozpěvy a mávajících palmovými listy, a nejstaršími zástupci městské křesťanské církve v jejich slavnostních úborech, vedenými patriarchou Silvestrem. Královští tělesní strážci, kteří je doprovázeli, nesli labarum, císařský praporec na pozlaceném kopí, který byl zároveň náboženskou korouhví a vojenskou standardou. Na vrcholu praporce byl věnec posázený drahokamy s řeckými písmeny „chí" a „ró", která se začala od doby Konstantinova vítězství na Milvian Bridge užívat coby počáteční písmena Kristova jména.
Teď již průvod procházel Posvátnou cestou podél baziliky, kterou začal stavět Maxentius a Konstantin ji dokončil, a kolem starých náhrobků, jež se zvedaly proti palatinskému pahorku, pokračoval vzhůru do kopce s korunou chrámu kapitolské Jove. Abych vydržela neustálé kodrcání a házení vozu, snažila jsem se ukolébat do stavu jakéhosi transu, ve kterém se mi zdálo, že se nepohybuji já, ale všechna uvada-jící sláva starého Říma, jež mi ubíhá před očima.
Ale i když jsme zabočili zpátky k paláci na Palatinu, kde se připravovala hostina, stále jsem za sebou slyšela hlasy provolávající chválu císařovi, kterého vezli za mnou na voze taženém dvěma sněhobílými koňmi ve zlatě zářil jako bůh slunce.
„Konstantin!" volali, „lo Konstantine!"
Dvacet let..., pomyslela jsem si sklesle,^ to dvacet let, co zemřel Con-stantius. Ach, můj milovaný, shlédni na nás ze své'posmrtné říše a raduj se z triumfu svélw syna!

Toho roku přišlo léto brzy a s ním se vynořila úroda pomluv, které byly hojné jako zrající zrna obilí. Odmítla jsem doprovázet Konstantina na jeho vítězném tažení zbytkem impéria a on mne nechal jako zástupkyni v Římě s právem nakládat se státní pokladnicí dle vlastního uvážení. Ale i ve svém paláci jsem zaslechla, jak lidé předpovídají, že císař, který vládl dvacet let, bude následovat Diokleciánova příkladu a vzdá se svého postavení ve prospěch svého úspěšného nejstaršího syna.
Ale jiní to popírali a zdůrazňovali, že Crispus je omezován ve svém postavení po otcově boku, zatímco vláda v Galii náleží mladému Con-stantinovi. Mladý patricij zvaný Ceionius Rufius Albinus byl zatčen za svedení mladé dívky a Crispus, který byl jeho přítelem, byl shledán spoluvinným.
Nemohla jsem tomu uvěřit, protože jsem věděla, že můj vnuk stále miluje svoji ženu, která mu dala syna, jenž záhy zemřel, a po něm děvčátko. Ale šeptem se šířily i další zvěsti, které byly znepokojivější. Zločin, kterého se Crispus dopustil, měl být považován za úspěch, za dobrý čin. Ajá jsem si nemohla nevzpomenout, že v den slavného průvodu volal dav jeho jméno stejně nadšeně jako Konstantinovo.
A tak jsem neprožívala ani tak překvapení jako zděšení, které cítí nemocný, když mu jeho lékař řekne, co ho čeká, když jsem se doslechla, že Crispus byl zatčen a odveden do města Póly, které je v Ilýrii u Jaderského moře.
Příkaz pro chlapcovo zatčení přišel ze Sirmia, ale Konstantin dovedl jednat rázně, když byl v tom správném rozpoložení, a nikdo si kromě toho nebyl zcela jist, kde se v té době právě nachází. Mojí okamžitou reakcí bylo napsat nezaujatý dopis císaři s prosbou, aby případ zvážil a odeslal mi odpověď po důvěryhodném poslovi.
Jisté, pomyslela jsem si, Konstantin neudělá víc, než že Crispa na nějakou dobu

zatkne. Ale proč by měl být chlapec vůbec zatčen? Crispus je jeho vlastní dítě, ale dobře jsem si vzpomínala, jak jeho sestra Constantina prosila císaře, aby ušetřil život jejího manžela a syna. Slíbil jim jejich bezpečí - a přesto je popravil. Žaludek se mi stáhl, když jsem si uvědomila, zeje možné, že buď můj dopis císaře nedosáhne, nebo, a to bylo ještě horší, nepřiměje ho změnit rozhodnutí.
Jestli jsem nevěděla, kde nalézt Konstantina, nevěděla jsem ani, kde zadržují Crispa, ale měla jsem plnou moc, kterou mi dal samotný císař, když odjížděl z Říma. Když jsem si pomyslela, že budu muset zase cestovat, rozbolely mne všechny údy, ale příštího dne vysvitlo slunce a já byla již ve spěšném kočáře s doprovodem germánských strážců,

kteří jeli za mnou, a s Cunoardou po svém boku mířili jsme na sever od Říma. Za horkého léta to byla strašlivá cesta, protože nejkratší možnou cestou byla Flaminiova silnice přes hlavní osu Itálie. Na každé stanici jsme měnili koně, a přesto nám trvalo týden, než jsme dorazili na místo. Když jsme dojeli do Ancony u Jaderského moře, byla jsem napůl mrtvá. Pohled na císařský dekret a několik kousků zlata mi zajistily službu liburské galéry a po jednom dni, noci a dalším dni, strávených na moři, se před námi objevil Istrijský poloostrov.
Budu požadovat, abych mohla vidět svého vnuka a přišla celé té věci na kloub, říkala jsem si, když nosítka, která jsme si najali v přístavu, se kolébavě houpala po cestě. Jestli Crispus provedl něco, co si císař špatně vysvětlil... Raději jsem to nedomýšlela. Celý týden jsem si představovala nejrůznější vysvětlení, která by přiměla Konstantina uvěřit, že jeho syn ho zrazuje. Další uvažování již nemělo smysl.
Póla bylo typické provinční město se sítí ulic rozebíhajících se z křižovatek, s amfiteátrem a lázněmi na okraji města a chrámy, obchody a příbytky v jeho středu. Projeli jsme branou na fórum a protlačili se davem do baziliky. Když jsem čekala na důstojníka, který měl na starosti moji stráž a hledal někoho, kdo by se o mne mohl postarat, uvědomila jsem si, že lidé, které jsem viděla skrz záclonky nosítek, jak se shromažďují na náměstí, nebyli lidé obyčejní.
Muži, většina z nich v tógách provinčních majitelů půdy, stáli zachmuřeně ve skupinách, jako kdyby se o něčem přeli. Napětí, které se nedalo připisovat tomu, že se náhle objevila legionářská jednotka, viselo ve vzduchu.
Nedovolím, aby mne přemohl strach, říkala jsem si, ani nebudu dělat ukvapené návrhy. Když už jsem došla tak daleko, mohu chvíli počkat.
Po chvíli se objevil můj velitel s potícím se městským soudcem v závěsu. To je tím horkem, utěšovala jsem se, ale připadalo mi, že pod potem je muž bledý jak stěna. Dalajsem si na hlavu perlovou čelenku, se kterou jsem byla vyobrazena na mincích. Roztáhla jsem záclonky, aby mne bylo vidět.
„Jsem Flavia Helena Augusta a mám císařovu plnou moc. Ráda bych viděla svého vnuka -jestli tomu dobře rozumím, máte ho tady."
„Ano, Augusto, ale...," zarazil se.
„Zaveďte mne k němu." Spustila jsem nohy přes okraj nosítek a chystala se vystoupit.
Napětí z jeho obličeje nemizelo. „Ano, Augusto..."

Doprovázena velitelem a Cunoardou jsem kráčela za soudcem do stínu baziliky. Vzpomínám si, jak moje hůl hlasitě narážela na dlaždice, když jsme přecházeli hlavní halou k řadě kanceláří vzadu. V takových chvílích si člověk zapamatuje maličkosti.
Před jednou z místností stál na stráži muž, ale dveře byly otevřené. Soudce ustoupil stranou, aby mne mohl pustit dovnitř.
Byla to jakási úřední místnost, přeměněná ve vězení tím, že psací stůl byl nahrazen vojenskou skládací postelí. Na ní ležel Crispus. Nějaká jiná síla než moje vlastní vůle mne přiměla přistoupit k loži. Všimla jsem si, jak jeho zlatá pleť zežloutla a tváře byly pohublé. Jeho jemné lícní kosti byly ještě více vystouplé a tvář vypadala krásnější než obvykle.
Už je mrtvý několik hodin, napadlo mne.
Byl snad onen vítr, co jsem cítila na úsvitě, odcházející duší mého milovaného ? uvažovala jsem otupěle. Nemohl jsi zůstat naživu ještě chvíli, aby ses se mnou mohl rozloučit?
Postupně jsem si uvědomovala, že se mnou soudce mluví.
„Máme tu pro vás příkaz ze Sirmia od císaře. Mladý císař bude souzen magistrátem za velezradu. Důkazy byly předloženy. Císař... nijak neurčil, jak máme trest provést, ale měli jsme strach ponechat mu zbraň, protože jsme věděli o jeho

udatnosti v bitvách. Potom nás požádal o smrt, jakou skonal Sokrates. Než zemřel, křesťanský kněz mu poskytl poslední pomazání..."
Nevím, co ten muž četl v mé tváři, ale o krok ustoupil a ztěžka polkl. Měla jsem sto chutí řádit jako menáda, přikázat, aby byli zabiti muži, kteří odsoudili mého Crispa. Ale oni za to nemohli.
„Co teď budeme dělat, Augusto? Nedostali jsme žádné příkazy..." „Máte tu ve městě sochaře? Řekněte mu, aby mu sňal posmrtnou masku. Mezitím připravte pohřební hranici."
Chtěla jsem to tělo hodit Konstantinovi k nohám, ale v tomto ročním období to nebylo možné. Dosud jsem se neprohrála z šoku, ale pomalu jsem začínala střízlivě uvažovat. Vezmu Crispovu posmrtnou masku a ukážu ji jeho otci. Pomstím se samotnému Konstantinovi nebo těm, kteří ho dohnali k tomu, aby svoje dítě zabil.
Když na moji prosbu soudce odešel, přiměla jsem muže, aby mne ponechali s mrtvým o samotě. Potom jsem konečně nechala doutnající jiskru hněvu vyšlehnout do zuřivého plamene.
Tiše jsem se bouřila proti vlastnímu sebeovládání. Volala jsem k Bohu, ale teď jsem pochopila velké tajemství, které se skrývalo za mou mocí. Najednou se vše rozpadlo nicotu. Jak jsem mohla věřit v Boha,

j který dovolil Konstantinovi udělat něco takového? Tehdy jsem měla dojem, že muži si vymysleli svého mužského Boha, aby je utěšoval
' v temnotě, když je nemohla Matka držet za nace.
V Avalonu jsem byla vychována tak, abych viděla, že božství má
i mnoho tváří. Vzpomněla jsem si na přísloví: „Bůh nemůže být všude
i najednou, tak stvořil Matky," a připadlo mi, že by to mělo být obráceně.
„Matka nemá dostatek prsů pro každého, tak si člověk vymyslel
, bohy, aby každý mel Matku, která ho nikdy neopustí..."
j Přesto křesťané tvrdí, že jejich strašlivý Bůh je jediný. Silvestr kázal o lásce ke Kristu, ale já jsem žena a vím, že jediná síla a jediný Bůh je síla, k jaké se obracíme, když jsme malí a bezmocní, a o tuhle podporu
i jsem teď prosila.
Vzpomněla jsem si na Hekubu, která plakala nad úpadkem Troje, nad smrtí Priamovou, když viděla, jak jsou její dcery znásilňovány, uvězněny a rozehnány jedna po druhé do vzdálených koutů země, zničeny a dohnány k šílenství, když jim odebírali jejich děti... Ale ani Hecuba nemusela snášet pohled na mrtvého vnuka, kterého zabil jeho vlastní otec, jenž byl jejím drahým synem. Tohle je můj trest, říkala
, jsem si, za to, že jsem popřela svoje bohy.
Uplynuly téměř dva měsíce, než jsem se připojila v Treveri ke Konstantinovi začínal podzim a listy se pozvolna zbarvovaly do odstínu bronzu a zlata. Od mé poslední návštěvy se město rozrostlo. Konstantinova velká bazilika byla dokončena a stejně tak i lázně. Když jsme projížděli branou velkého oblouku a zabočili po hlavní cestě k paláci, všímala jsem si, byť unavená, se zájmem změn, ke kterým tu došlo.
V té době se již k naší karavaně připojil vůz se zavazadly, ve kterém jela Cunoarda, a druhá skupina nosičů nosítek, protože jiný druh dopravy jsem nesnášela. Nosítka byla tak právě jen pro jednu osobu, ale nebyla jsem sama, protože mými společníky byla posmrtná Crispova maska a urna s jeho popelem. Během dlouhé cesty jsme vedli Crispus a já dlouhé rozhovory. Věděla jsem, že nosiči, kteří mne za záclonkami slyšeli, to sdělili ostatním. Všimla jsem si, jak se Cunoarda na mne soucitně dívá a pátrá v mých očích po známkách šílenství. Nemohli však slyšet hlas, který odpovídal, když mi Crispus vyprávěl o své lásce k Heleně a malé dcerušce, která po něm zbyla, o své hrdosti, kterou mu přinášela vítězství, i o svých nadějích, jež choval do budoucnosti, která nikdy nenastala. Bylo jen dobře, pomyslela jsem si, když se otevřela vrata paláce, že i, íinoje cesta byla tak dlouhá alespoň mohl můj hněv zchladnout. Teď

jsem měla cíl pevný jako zakalenou ocel. Jestliže Konstantin dokázal zabít vlastního syna, nikdo před ním nebude v bezpečí. A život staré ženy velkou cenu nemá. Přesto jsem se chtěla dožít spravedlnosti.
Předstírala jsem, že neslyším šepot služebnictva, když mne ubytovávalo v mých starých komnatách, ani že nevidím zvědavé pohledy, které sloužící vrhali na moje zavazadlo, jež jsem svírala v rukou. Všechno služebnictvo zde bylo nové. Drusilla zemřela již dávno a Vitellia se vrátila do Londinia a většina lidí, kteří sloužili Crispovi a jeho Heleně, byli také prodáni. Konstantin a Fausta

byli dosud v letním paláci v kopcích na severu města. Uvažovala jsem, jak dlouho bude císaři trvat, než sebere odvahu přijít za mnou. Druhý den ráno jsem přikázala nosičům, aby mne zanesli do domova rodičů mladé Heleny, kde žila v době, kdy byl Crispus s císařem. Lena byla, jak mi vyprávěl můj vnuk, krásná měla světlou pleť a hebké tmavé vlasy. Teď měla bílou pleť téměř průsvitnou, a když jsem ji objala, cítila jsem její drobnou kostru, jako kdyby jí žal vyžíral sílu zevnitř.
Dosud v životě nepoznala velké soužení, pomyslela jsem si, když jsem ji propouštěla ze svého náručí. Neví, jak je nyní unést. Potom chůva přinesla malého Crispa, asi rok a půl staré dítě, zářivé jako sluneční paprsek. Posadila jsem se, abych mohla vzít svého pravnuka do náručí. Jaká budoucnost čeká tohle dítě? říkala jsem si, vdechujíc sladkou vůni jeho světlých vlasů.
„Můj Crispus nebyl žádný zrádce," zamumlala Lena, když mi dítě vyklouzlo z náručí a běželo k ní. „Nikdy nemohl provést to, z čeho je obviňován. Císaře miloval."
„Já vím a přísahám, že pomstím jeho památku," odpověděla jsem jí. Nápisy a sochy postavené na počest Crispa již byly znetvořeny, jak se lidé snažili přepsat minulost pomocí zatracujících slov, damnatio memoriae. „Zatím mi piš, jak se ti daří. Buď statečná a pečuj o sebe kvůli dítěti."
Oči její zalily slzami. „Budu se snažit..."
Toho večera dorazil dvůr. Čekala jsem, že se mnou Konstantin promluví, ale ráno za mnou přišel biskup Ossius.
„Čeká na tebe." Biskup přelétl pohledem moji tvář a rychle zrak odvrátil. „Vím, co jsi mu přijela říci. Sám jsem se snažil vzbudit v něm výčitky... za ten hanebný čin. Ale zdá se, že mne neslyší. Myslím si, že to doléhá na jeho svědomí, ale že si to nechce připustit. Pojď, možná matčina slova na něho zapůsobí tam, kde moje nevnímá."
„Jestli na něj nezapůsobí moje slova," řekla jsem jemně a uchopila

předmět zabalený v hedvábí, který jsem přivezla s sebou, „mám tu něco, co na něj může zapůsobit."
Kráčelijsme chodbou, která byla po té strašlivé zvěsti prázdná. Jsou rozumní, říkala jsem si a kulhala za biskupem Ossiem černé šaty mi po stranách šustily o dlaždice jako šeptání bohyně Nemesis. Když se hádají bozi, smrtelníci se musí ukrývat, aby je nezasáhl zbloudilý blesk.
Konstantin seděl v malé jídelně, jejíž okrově zbarvené stěny byly ozdobeny freskami se scénami z Aeneidy. Světlo ze dveří do zahrady se odráželo od mozaikové podlahy, ale císař seděl ve stínu. V ruce držel pohár a na malém vykládaném stolku stála nádoba. Zastavila jsem se ve dveřích.
„Auguste...," oslovil ho biskup jemně.
„Přišel jsi na mne zase dotírat, Ossie?" ozval se unaveně Konstantin a nevěnoval muži ani jediný pohled. „Mluvíš o božských zákonech, ale já jsem zodpovědný za impérium. Nemáš právo mi vyčítat..."
Ossius se chtěl začít bránit, že on je zodpovědný za císařovu duši, ale dala jsem mu znamení a on zmlkl.
„Já snad ne, aleje tu někdo, kdo právo má!" Odtáhl závěs a já jsem vystoupila ze stínu dveří, před sebou posmrtnou masku, na které se odráželo světlo.
„Můj syn!" Konstantin se bolestivě stáhl a zvedl ruce na svoji obranu, až malý stolek s pohárem i nádobou vzlétly do vzduchu. Rozlité víno se rozstříklo na dlaždice jako proud krve.
Konstantin se podíval z masky na víno a potom konečně na mě. Obličej měl bledý jako stěna a pod očima temné kruhy.
„Musel jsem to udělat! Neměl jsem na vybranou!" křičel. „Bůh mne vyzval, abych obětoval syna, kterého jsem miloval, tak jako Abraham, ale nenabídl mi místo něho žádnou náhradu, žádného berana. Proto musel být Crispus vinen! Bůh by nebyl tak krutý!"
Kýval hlavou zepředu dozadu a vyvaloval oči, jako kdyby mne vůbec neviděl. Najednou mne napadlo, jestli mne vůbec někdy viděl, nebo mne vnímal jen jako ikonu, které říkal „matka" a která mu připomínala skutečnou osobu asi tak jako svatý obrázek na zdi?
„Seslal ti snad Bůh vidění, nebo to byl nějaký smrtelník, který tě přesvědčil, Konstantine? Co sis ubec myslel, že Crispus provedl?" Uvědomoval si vůbec, že k němu mluvím, nebo vnímal můj hlas jako ozvěnu za výčitky, kterými ho trápila vlastní duše?
„Chtěl, abych abdikoval, a když to neudělám, byl ochotný se proti mně vzbouřit - poradil se s nějakou věštkyní! Chtěl si vzít Faustu za manželku, aby jeho vláda byla platná. Další občanská válka by císařství

zničila. Crispus se spolčoval s hříšníky. Byl to zrádce a Bůh by nás všechny zatratil. Jediný Bůh a jediný císař - musíme žít v jednotě, chápeš?"
Fausta! Možná tomu Konstantin tak nerozumí, ale mně se začínal ten obrázek jevit jasně.
„To ti řekla Fausta?" zeptala jsem se klidným hlasem. „Dala ti pro to nějaké pevné důkazy - nebo vůbec nějaký důkaz? Dovolil jsi Cris-povi, aby se bránil - dal jsi mu nějaké otázky, nebo ses bál božího odsudku, který jsi zahlédl v jeho jasných očích?"
Konstantin sebou při každé otázce bolestivě cukl, ale stále odmítavě vrtěl hlavou.
„Mýlíš se! Nenávidíš ji, protožeje nevlastní sestrou Theodory, která ti sebrala mého otce! Ale Fausta byla vždycky věrná především mně -když její otec proti mně zosnoval pletichy, řekla mi to a podporovala vlastního bratra..."
„Zradila vlastní krev kvůli moci - myslíš si, že by váhala obětovat tvoji?" vykřikla jsem na něj. „Udělala to kvůli vlastním synům, ne kvůli tobě, myslela si, že jednoho dne získá plnou moc, jakou jsi dal mně!"
„Tvoje matka mluví rozumně, můj pane," ozval se Ossius jemně. „Moje pátrání neodhalilo žádné důkazy o zradě."
„Jsi snad i ty zrádce?" císař se ke mně otočil a na spánku mu naskočila žíla.
„Musel jsem ohlídat nástupnictví," řekl po chvíli. „Crispus byl jen nevlastním bratrem. Mezi ním a Constantinem by došlo k válce... Fausta o tom nepřestávala mluvit a viděl jsem, jak ho lidé mají rádi..."
„Myslel sis, že tě otráví houbami, tak jako Agrippina otrávila císaře Klaudia kvůli svému synovi?"
„Říkala, že Crispus se s ní chtěl milovat!" vykřikl.
„Nejsi Abraham, jsi Theseus a k tomu blázen!" Zuřivě jsem mu mávala maskou před obličejem, dokud neodtáhl svoji tvář. „I kdyby se o to pokusil, čemuž ani na okamžik nevěřím, jaký je to hřích pokusit se někoho svést, ve srovnání s vraždou vlastního dítěte?! Možná ti odpustí křesťanský Bůh - dovolil, aby zemřel jeho vlastní syn! Avšak žádný pohanský bůh by takový zločin nedovolil!"
Jako když padne podťatý strom, klesl Konstantin na kolena. „Bůh mne opustil...," zašeptal.
„Bůh ti odpustí." Biskup Ossius na mne vyčítavě pohlédl a přistoupil k císaři. Položil mu ruku na hlavu. „Ale musíš litovat svého činu a udělat pokání."

„Jestli tě k tomu činu přemluvila Fausta, potom musíš potrestat ji," ozvala jsem se hlasem jako ozvěna. „Udělej to, nebo tě bude Crispus navždy pronásledovat a já taky!"
„Bože, proč jsi mne opustil?" zašeptal Konstantin. „Otče, odpusť mi nejstrašlivější hřích..."
„Opusť nás," zašeptal biskup a ukázal ke dveřím. „Budu s ním teď promlouvat o samotě."
Přikývla jsem, protože mi bylo zle a třásla jsem se odporem, když jsem viděla, jak se pán římského světa plazí před svým Bohem.
Zbytek dne jsem proležela v tmavé místnosti a odmítala jsem jakékoli jídlo. Cunoarda si myslela, že jsem onemocněla, ale jestli jsem ochořela, byla to nemoc duše. Čekala jsem, ale dokud jsem neuslyšela pozdě odpoledne výkřik, nevěděla jsem, na co čekám.
Už jsem seděla ve svém pokoji, když do něho vrazila Cunoarda.
„Paní! Císařovna Fausta je mrtvá!"
„Jak se to stalo?" nechápala jsem. „Byla to poprava?" Žádala jsem sice, aby byla Fausta potrestána, ale nečekala jsem, že Konstantin bude napravovat jeden zločin tím, že spáchá další, neméně strašlivý.
„Nikdo nic neví," odpověděla Cunoarda. „Odebrala se do nových lázní a stráže ji měly odvést k císaři, ale než ji stačily zatknout, bylo slyšet výkřik. Někdo změnil teplotu vody, takže přitékala vařící a Fausta se ve své horké lázni uvařila! Už přivážejí její tělo. Říkají, že je to strašný pohled." Hlas sejí zachvěl.
„Crispe, tak jsi pomstěn!" vydechla jsem a klesla zpátky na postel, uvažujíc, zda ten poznatek jen ještě neprohloubil moje zoufalství.
Z mého syna se stala stvůra, vystavená na milost vlastnímu strachu. Ale byla jsem snad já, která jsem ho dohnala k tomu druhému činu, lepší?
Samozřejmě proběhlo vyšetřování, ale nikdo se nikdy nedozvěděl, jak k té nehodě došlo. Popravdě řečeno, i když vím, že císař měl v úmyslu ji potrestat, nejsem si jista, jestli Faustinu smrt nařídil Konstantin. Crispus byl v tomhle městě,

kde vládl tak dlouho, velmi oblíbený a je možné, že nějaký sluha v lázních, když se doslechl, že císařovna byla odsouzena, vzal spravedlnost do vlastních rukou a dal jí Ochutnat peklo, které si zasloužila.
276
KNĚŽKA Z AVALONU
19
327-328 n. 1.
myslím, že bys ho měla vidět," řekl biskup Silvestr. „Věřím, že císař svého činu upřímně lituje, ale ,. dosud je zoufalý. Říká se, že požádal nějakého
sochaře, aby udělal zlatou sochu jeho syna a umístil ji do jakési oratoře. Stojí před ní a naříká. Možná bys mu mohla poskytnout útěchu..."
Udiveně jsem se na něho podívala. Já jsem rozhodně byla tou poslední osobou, která mohla Konstantinovi nabídnout útěchu.
„Vím, že dosud truchlíš, a možná vyčítáš císaři, co se stalo, ale jestliže Kristus mohl odpustit svým vrahům, když visel na kříži, nedokážeme to i my?"
Možná by bylo pro mne jednodušší odpustit, pomyslela jsem si trpce, kdyby můj syn zhřešil proti mně. Osm měsíců po Faustině smrti jsem strávila v Římě, ale ani v nové kapli, ve kterou byla přeměněna jedna z komnat mého paláce, ani v kostele Marcellina a Petra jsem se nezúčastňovala žádných křesťanských bohoslužeb. Ani jsem nevstoupila do chrámu zasvěceného jiné víře. Byla jsem připravena o Bohyni i o Boha. Skutečně jsem se od svého návratu sotva dostala za dveře svého pokoje.
Říká se, že staří lidé hodně setrvávají svými myšlenkami v minulosti, jako kdyby zpětné prožívání jejich života je přivádělo zpátky k jeho počátku. Rozhodně jsem nejraději vzpomínala na dny, kdy jsme byli s Constantiem mladí, a v poslední době se v mých snech stále častěji objevoval Avalon. Vím, že moje služebnictvo se obávalo, že umírám, a vlastně k tomu mělo svoje důvody, protože mi v té době bylo již sedmasedmdesát a na životě mě nic nelákalo.
Měla jsem také podezření, že zatímco jsem byla pryč, syrské děvče Martha řeklo o způsobu, jakým bylo vyléčeno, víc, než by se mi líbilo. Když jsem se vypravila do cizích krajů, lidé se mi klaněli hlouběji, než to vyžadovalo moje postavení, a často mi u branky nechávali květiny.
V této době Konstantin ulevil vlastnímu svědomí tím, že poprvé přímo zaútočil proti pohanům. Nechal zabít proroky Apollóna v Di-dymě a v Antiochii a zničil Aesclepiovu svatyni v Aigaích. Ale větší část svého hněvu namířil na takzvanou nemorálnost. Nařizoval stále přísnější zákony proti smilnosti a byly svrženy chrámy, kde kněžky sloužily Afroditě.
CESTA K MOUDROSTI
277
Slyšela jsem, jak si Silvestr odkašlal, a uvědomila jsem si, že dosud čeká.
„Císař je v síni, kde přijímá audience, augusto. Není dobré, když matka se synem žijí v odcizení. Jestli se necítíš dost dobře, abys šla za ním, může přijít on sem za tebou?"
Žádného syna nemám, pomyslela jsem si hořce, ale přikývla jsem. Konstantin je dosud císařem.
Cunoarda mi narovnala záhyby vlněného pláště. Do Říma přišlo jaro, ale mně byla stále zima. Tyto dny jsem trávila většinu času v malé komnatě s britskými závěsy - Konstantin tu nikdy nebyl. Psi, kteří vycítili moje napětí, se postavili, když vstoupil, ukázala jsem jim, aby si opět lehli u mých nohou.
„Nejsi ve svém paláci šťastna, matko?" zeptal se a rozhlížel se kolem sebe. „Určitě by se našlo místo, které by bylo... vhodnější."
Biskup Silvestr, jehož vlastní soukromé komnaty byly ještě prostší, se celý schoulil, ale nic neřekl.
„Místnost je pohodlná a snadno se tu udrží teplo. Nesmíš zapomínat, že stará žena má již své nároky, můj pane," odpověděla jsem.
„Ale zdraví máš dobré...," podíval se na mne s nečekaným zájmem. „Můžeš cestovat."
Protáhlajsem obličej. „Kam mne chceš poslat? Chceš mne snad poslat do vyhnanství?"
Konstantin se narovnal a jeho tvář se rozzářila. „Do Svaté země, matko, do Palestiny!"
Překvapeně jsem se podívala. Byla jsem zmatená. Věděla jsem, že Ježíš žil v Palestině, ale nakonec ho jeho vlastní země odmítla. V tyto dny to byla jedna z nejchudších provincií. Antiochia a Alexandria byly velkými křesťanskými středisky impéria.
„Náš Pán jednou kráčel po této svaté zemi! Každý kámen, kterého se dotkl, je posvátný. Avšak s výjimkou Caesarey je v celé provincii jen pár domů, které

slouží za kostely. Místa, kde konal svoje zázraky, by měla být přeplněna poutníky, ale přitom tam nemají ani vlastní svatyně!" Konstantin měl tvář zarudlou vzrušením.
„To je nešťastné, ale já nerozumím..."
„Postavím je! Práce na místě Božího hrobu pokračují. Biskup Ma-carius mi již poslal kusy pravéko kříže - dám ti jeden pro tvoji kapli tady. Zkrášlovat místa, kde se zjevil Bůh, to bude moje pokání a moje oběť. Jistě mi potom odpustí můj velký hřích!"
Oběť, pomyslela jsem si cynicky, ale sotva pokání, možná snad jen těch, jejichž daně by měly podpořit tento ctižádostivý program výstav-

by. Přikývla jsem, dosud nechápajíc, k čemu je třeba mého požehnání.
„Chtěl bych to udělat hned, ale Vizigótijsou netrpěliví a bude třeba se brzy vypořádat s Peršany. Nemám na návštěvu Palestiny čas, ale ty pojedeš jako můj zástupce. Jistě dokážeš najít místa hodná posvěcení a budeš vědět, jak je posvětit," zadržel dech a bezelstně dodal, „a ukážeš východu, že císařova rodina je dosud při síle!"
„To bude pro ženu mého věku velmi náročná cesta," řekla jsem a snažila se skrýt svůj údiv.
„Eusebios z Caesarey se o tebe dobře postará. Palestina je země přetékající mlékem a strdím a slunce je tam teplé..."
Svými slovy mne Konstantin přemlouval, ale oči měl zasněné.
„Budu se za to muset pomodlit..." To byla odpověď, proti které nemohl nic namítat.
„Musím už jít, ale biskup Silvestr je dosud tady. Vysvětlí ti to." Konstantin se mne chystal obejmout, ale jeho úsměv plný naděje trochu pohasl, když mi pohlédl do očí nakonec mi jen políbil nataženou ruku.
„Dosud se zlobíš," řekl Silvestr, když nás císař opustil, „a máš pro to svoje důvody. Přesto tě žádám, abys tu cestu podnikla."
„Proč?" nechápala jsem. „Jaký bych mohla mít zájem na návštěvě posvátných míst spojených s náboženstvím toho, který nese odpovědnost za tak velký hřích, jaký Konstantin spáchal?"
„Tak jako truchlíš ty, truchlil sám Bůh, když viděl, co lidé udělali jeho synovi, ale přesto nezahubil lidstvo. Když uvážíš, jak daleko máme my křesťané k dokonalosti, není snad důkazem síly našeho náboženství, že vůbec přežilo? Jeď do Palestiny, Heleno, ne kvůli císaři, ale kvůli sobě. V poušti promlouvá Bůh jasně. Jestliže tato tragédie má nějaký cíl, možná že právě tam jej pochopíš."
Něco jsem nezřetelně zamumlala a on mne po chvíli opustil. Byla jsem rozhodnutá počkat, až Konstantin odjede z Říma, a potom mu poslat zamítavou odpověď, ale tu noc se mi zdálo, že stojím na vyschlé zemi plné zlatavého písku a bílého kamene ležící vedle stříbrného moře. Bylo to místo neobvyklé krásy, místo naplněné sílou. A poznala jsem, když jsem hleděla na tu vyprahlou krajinu, že jsem ta místa již viděla.
Když jsem se zpocená probudila, uvědomila jsem si, že to nebylo v tomto životě, kdy jsem tu zemi poznala, ale z vidění, kterého se mi dostalo při mém zasvěcení v ženu, které jsem podstoupila kdysi v Ava-lonu. Tehdy jsem pochopila, že pro mne dosud nějaká práce zbývá a že cesta do Svaté země je můj osud.

Konstantin, když prosadil svou, nešetřil žádnými výdaji na moji dopravu do Caesarey, přístavu, který před dvěma sty lety postavil slavný Herodes. Uprostřed srpna jsem nastoupila na cestu lodí z Ostie s Cunoardou a Marthou, protože přísahaly, že mne neopustí, i když jsem jim nějakou dobu předtím dala svobodu. Volným tempem jsme objeli špičku italské boty, podél pobřeží Řecka a Kréty, kde jsme nabrali čerstvé potraviny, a zamířili k asijským břehům.
Přijížděly jsme se zapadajícím sluncem v zádech, které osvětlovalo rovinatý pruh země, bohaté na sady a vinice, za nimiž se zvedala zlatá vrchovina. Nad jedním okrajem přístavu stála pevnost, město bylo obehnáno hradbami, ale další vápnem obílené budovy prosvítaly mezi stromy k jihu, a když jsme přijeli blíže, bylo vidět i hladký půlkruh amfiteátru s jeho řadami sedadel a vyhlídkou na moře.
Od doby druhého židovského povstání, po kterém zůstala Hieroso-lyma v ruinách, se Caesarea stala hlavním městem Palestiny. Tady měl svůj palác prokurátor a tady Eusebios, starší biskup provincie, měl svůj kostel a biskupství. Dovedla jsem pochopit, proč si Římané toto město oblíbili -jeho podnebí a atmosféra mi silně připomínaly oblast kolem Baií.
Třetí den po mém příjezdu, když jsem si dostatečně odpočinula, mne nosiči zanesli do prokurátorova paláce, abych povečeřela s Eu-sebiem v malém domku,

který si dal postavit v malém olivovém háji nad městem. Měli jsme lehátka postavena na terase, a ted na konci léta se nám odtud naskýtal krásný výhled na západ slunce čekali jsme, až nám konec dne přinese aspoň mírné ochlazení.
„Je to nádherný kraj," řekla jsem a usrkla z poháru místního vína.
„Pobřežní pruh může být velmi úrodný, když se o půdu řádně pečuje," odpověděl Eusebios, „stejně tak část Jordánského údolí a oblast kolem jezera Tiberias v Galilei. Ve vnitrozemí však země vysychá, ale je ještě vhodná k pastvě, dále k jihu se však již prostírá poušť, vhodná tak nanejvýš pro škorpiony."
Tady ve svém domě se tvářil uvolněně, ale byl to tentýž hubený učenec s bledou pletí, kterého jsem potkala v Nicomedii. Říkalo se, že knihovna, kterou zde shromáždil, je lepší, zvláště ve vztahu k církvi, než kterákoliv v Římě, a byl známý jako apologeta a historik. Odhadovala jsem, zeje tak o deset let mladší, než jsem byla já.
„Moje paní není na horko zvyklá," prohlásila Cunoarda. „Doufám, že nebude muset trávit mnoho času jen tak v přírodě."
Eusebios si odkašlal. „Auguste, smím hovořit otevřeně?" Mávnutím

ruky jsem ho vybídla, aby se rozhovořil, a tázavě jsem pozvedla obočí. Muž pokračoval: „Kdybych mohl rozhodovat sám za sebe, nemusela bys nikam cestovat. Objevovat místa spojená s naším Pánem může být důležitým posílením pro víru, ale učinit z nich poutní místa vhodná pro uctívání, jako kdyby byla sama o sobě posvátná, znamená dopustit se stejné chyby, jakou činí pohané a Židé. Mojžíšova víra byla založena ve Svatém městě, ale jméno Hierosolymy bylo ztraceno. Bez chrámu musí náboženství zaniknout. V Aelii Capitolině teď už žádní Židé nežijí."
Upřela jsem na něho překvapený pohled. V každém větším městě impéria byli Židé. Těm, které jsem znala v Londiniu, se viditelně dobře žilo. Možná Hadrián znovu obnovil Judeu a obrátil ji v Palestinu, ale zdá se, že Židé znovu objevili i svoje náboženství. Přesto jsem se ovládla a nic jsem neříkala.
„Ale jsou to křesťané...," pokusila jsem se namítnout místo toho. Silvestr si dal práci, aby mne ve stručnosti seznámil s rivalitou, která vládne mezi Eusebiem a biskupem Macariem z Aelie Capitoliny.
Pokrčil rameny. „Je to jen malá komunita. A jsou známa některá místa spojená s převtělením Krista. Jelikož mi to císař přikázal, bude mi radostí tě tam doprovodit."
„Všichni musíme poslouchat císaře," souhlasila jsem zdvořile.
Dva dny nato jsme se vydali na cestu a přes Sharonovu pláň po Via Maris jsme k jihu podnikali nenáročné výpravy. Pro mne byla připravena nosítka se dvěma skupinami zkušených nosičů, zatímco Cunoar-da, Martha a Eusebios jeli na mezcích. Skrz mlhavý závoj jsem viděla, jak se na helmicích mého doprovodu odráží slunce, stejně jako od pokladnice s mincemi, s jejichž pomocí budu jménem císaře zakládat kostely na místech, která se mi budou zdát té pocty hodná. Rytmické klapání zadního voje uzavíralo naše procesí.
V Římě jsem byla umírající ženou, ale když jsem se vypravila na tuhle cestu, kterou mi císař vnutil, doufala jsem, že napětí spojené s cestováním mne přiměje zapomenout na svoji bolest. A skutečně to tak i bylo místo smrti jsem s každým dechem vdechovala spolu s teplým slaným vzduchem nový život. Je Palestina vskutku Svatou zemí, nebo je to jenom tím, že se konečně vracím na cestu svého osudu?
Cesta procházela otevřenými lesními porosty, kde se pinie s deštní-kovitou konanou mísily s rozložitými duby a lískovými keři. Každý den byly kopce po naší levici vyšší, jejich stále zubatější špičky byly zahaleny v šedozeleném houští a vrcholky pokrývala zlatavá tráva. Horký vzduch jen občas osvěžil slabý vánek od moře. Ve vnitrozemí zláti na

polích ječmen a bylo vidět domky uplácané z hlíny, na jejichž zahradách rostly granátová jablka, fíkovníky a vinná réva.
V noci jsem spala na polštáři měkce vystlaného lůžka ve stanu ze žlutého hedvábí, přikrytá teplými přikrývkami, které mne chránily před vlhkým chladným nočním vzduchem. Martha a Cunoarda ležely na lehátcích přede dveřmi. V této zemi, která se rozkládala tak blízko jejího domova, rozkvetla Martha jako květina. Cunoardina světlá pleť se spálila a loupala se, ale mladá žena si na nic nestěžovala. Čím více času jsem strávila ve společnosti biskupa Eusebia, tím více jsem si uvědomovala, zeje to složitý člověk. Přežil pronásledování, aniž by ztratil dobrou pověst, která doprovázelajeho život, a podařilo se mu vyhnout se nepříjemnostem, které souvisely s ariánskými spory. Teď ho čekala ještě nepříjemnější zkouška.

Křesťané na západě měli téměř dvacet roků na to, aby se naučili využívat Konstantinova nadšení, ale na východě, i když jim Licinius rovněž poskytl toleranční výnos, svého výsadního postavení začali využívat teprve poslední dva roky. Eusebiova teologie království, které nepochází z tohoto světa, musela dokonale zapadat do připravené městské společnosti, která byla obklopena pohanskou symbolikou. Soudě podle všeho, Římané učinili vše pro to, aby zbavili Palestinu jakéhokoli duchovního významu. Ale Konstantin dal jasně najevo, že má v úmyslu Svatou zemi znovu vybudovat a starou mytologii nahradit novou vírou, stejně jako hovořil o založení nového Říma, který by nahradil starodávné město s jeho zátěží pohanské historie.
Jeho pojetí se honosilo velkolepostí, kterou jsem musela i ve svém stavu rozčarování obdivovat. Zdali je skutečně křesťanské, to jsem nevěděla. Ale jestli chtěl Eusebios přežít, bude se s tím muset vyrovnat. Za Joppou se naše cesta stáčela do vnitrozemí, táhla se podél potoka, ve kterém v tuhle roční dobu bylo jen málo vody, a vedla dále do kopců. Vzduch byl v těchto místech sušší, ačkoliv venkované se jen smáli, když jsem něco podobného tvrdila. Tady nebylo nic, co by se dalo porovnávat se zemí za řekou Jordán, která se vlévala do jezera, slanějšího než moře. Naštěstí, jak jsme stoupali vzhůru, nechali jsme za sebou vlhké horko pobřežních plání a cítili jsme se lépe.
Následovaly zlaté dny, jeden za druhým, a my jsme se dostávali vzhůru po cestě do kopců, až jsme jednoho rána obešli svah a vysoko nad točitou cestou nad údolím jsme spatřili Aelii Capitolinu, kdysi zvanou Hierosolymou.
Hradby byly postavené z místního kamene, zbarvené dokrémo-va a dozlatova, s rezavými skvrnami, jako kdyby všechna krev, kte-

rá byla na tomto místě kdy prolita, se vsákla do země. Pod hradbami se krčily chatrče, kolem kterých se vinuly zbytky cest, naznačující, ve kterých místech kdysi probíhal čilý obchodní ruch. Nad zdmi bylo vidět taškovou střechu jakési náčelnické římské budovy. Tohle bylo město, které dal postavit Hadrián po posledním židovském povstání před dvěma sty lety. Bylo zjevné, že již to není město Davidovo. Jak se asi změní tím, že se stane městem Konstantinovým? přemýšlela jsem.
Potom nosiči pozvedli nosítka a sítěné záclonky sklouzly a zakryly mi výhled. Zahájili jsme poslední část cesty.
V těchto dnech byla Aelia vojenským městem, které mělo sloužit Desáté legii, jež zde měla stanici, aby střežila zemi proti vpádu z východu nebo chránila území před místním povstáním. Macarius měl střízlivou usedlost, postavenou na hoře Sión na vnější straně hradeb, kde nebyl ani pokoj pro hosty. Avšak jeden z těch několika málo bohatých kupců ve městě byl šťastný, když mohl svůj dům uvolnit pro návštěvu císařovy matky. Sám se již chystal do své druhé rezidence v Alexandrii, tak jsem nemusela cítit vinu, že jsem jej připravila o pobyt v domě.
Druhý den ráno se objevil samotný biskup, aby mne doprovodil na místo Božího hrobu. Zdálo se mi, že se s Eusebiem zdravil s jistým náznakem zbožného triumfu, jako kdyby již držel správu Palestiny ve svých rukou. Ale Macarius pomalu stárl, zatímco Eusebios byl v církevních věcech zkušeným veteránem. Bez ohledu na to, jaké ostatky zde byly nalezeny, nemyslela jsem si, že bude tak snadné sesadit jej z trůnu.
„Zřejmě není vidět, že jsme udělali nějaký pokrok," omlouval se biskup Macarius, „ale rozhodně to tady vypadá úplně jinak než ještě před několika měsíci. Ten hrozný chrám zasvěcený bohyni Venuši je pryč a snažíme se odstranit rumiště, které pokrývá posvátnou půdu."
Rumiště, pomyslela jsem si a rozhlížela se kolem sebe. Několik mramorových sloupů, které nějaký hospodárný stavitel ušetřil, aby se daly využítjinde, leželo na jedné hromadě na konci fóra, posetého různými provazy a dalším stavebním náčiním. Dělníci se vynořovali za masou sutě jako pilní mravenečci, prohýbali se pod proutěnými koši plnými země a kamene a vršili svoje náklady na neustále se zvětšující hromadu. Ženy, sbírající drobnější kousky sutin, měly oblečení pokryté prachem, takže vypadaly jako postavy i hlíny.
„Každý večer odvážejí vozy prosetou půdu do údolí, aby rozšířily

pole," řekl Macarius. „Větší kameny uchovávají pro budovy a menší se využívají pro opravu cest po zimních deštích. A někdy se najdou i jiné věci - keramické nebo skleněné nádoby, kousek šperku či nějaká ta mince. Mince hledáme především."
„Abyste snížili náklady na práci?"
Macarius zavrtěl hlavou. „Ne tak docela. Dovolujeme dělníkům, aby si ponechali,

co najdou, jinak by se snažili věci schovávat, a mohl by nám uniknout nějaký ostatek našeho Pána. Takže pokud jsou nalezené mince z pozdějšího období, než je Tiberiova vláda, víme, že musíme kopat hlouběji."
Přikývla jsem, pobaveně a trochu překvapeně, zeje stařec tak praktický.
„V Evangeliu," pokračoval, „se dozvídáme, že vojáci hráli v kostky o Kristovo oblečení u samotného kříže. Můžeme tedy doufat, že když se země zachvěla a nebesa se zatáhla, mohli tady něco ze svých výher ztratit."
V tu chvíli jedna z žen zvedla něco malého a biskup odkulhal k ní, aby se na to podíval.
„Tyhle řeči o ostatcích jsou pověra, i když představa o stanovení doby, ze které mince pocházejí, má své historické opodstatnění," ozval se vedle mne Eusebios. „Měli bychom se zajímat o prázdný hrob, znamení vzkříšení."
Společně jsme přistoupili k vykopávkám. „V době, kdy došlo ke Kristovu vtělení," pokračoval, „tohle místo leželo vně městských hradeb. Ale nová zeď, která byla postavena za Heroda Agrippy, místo včlenila do města, a když Hadrián město znovu založil, umístil sem na křižovatku fórum."
Předpokládala jsem, že Eusebios se bude držet skutečností, pomyslela jsem si, když jsem pohlédla na vyhloubenou zem před sebou. K jedné straně se zvedala skála. Přesto bylo Macariovo nadšení nakažlivé.
„Slyšela jsem, že se říká, že císař Hadrián sem dal postavit Afroditin chrám schválně, aby pobouřil křesťany."
Eusebios pokrčil rameny. „Snad, i když císař nebyl jedním z velkých pronásledovatelů. Židé si jeho hněv zasloužili. Mám podezření, že Hadrián sem dal chrám postavit zkrátka proto, že to bylo výhodné, aby pozemek byl zastavěn.
Jeho stanovisko mi bylo jasné. Město bylo umístěno na náhorní plošině obklopené ze tří stran skalnatými údolími a dokonce i na vrcholu se zvedaly skály. Dřívější hradby končily v místě, kde se do země hluboce zakusoval lom a za ním terén stoupal do kopce. Viděla jsem něco, co vypadalo jako začátek hlubšího příko-

pu vykopaného na kraji fóra. Věděla jsem, že události, ke kterým na tomto místě došlo, by mne měly dojmout, ale nestalo se tak.
Eusebios ustaraně stáhl tvář. „Dokud tu neskončí s vykopávkami, moc toho neuvidíme. Možná by ses měla podívat na nějaká jiná místa - Galileu nebo možná Betlém, který je odtud na jih jen půl dne cesty."
„Abych začala od začátku?" zeptala jsem se a souhlasně přikyvovala. Pro některé, jako byl biskup, spočívaly důkazy pro pravost náboženství především ve vybroušenosti teologie. Já jsem však pocházela z místa, kde síla proudila zemí a byla shromážděna v posvátných jezírkách. Jestliže se tady v Palestině stal z Boha člověk, jistě samotné zemi zůstalo nějaké svědectví o tomto zázraku.
Nastalo období sklizně, kdy lidé z vesnic trhali zralé hrozny ve svých malých vinicích, roztroušených po kopcích. Trpěliví oslíci šlapali po cestě před námi a pod velkými koši s hrozny je bylo sotva vidět. Během naší cesty do Aelie jsem byla chráněna před stykem s ostatními lidmi, ale i velitel zapomněl být dost ostražitý, když se setkal s rozesmátými děvčaty, která mu nabízela poháry s napěněnou, čerstvě vylisovanou šťávou z hroznů.
Vesnice Betlém se od Ježíšových časů mnoho nezměnila. Mezi ohradami pro dobytek bylo vidět shluk domů s rovnými střechami a kopcovitou krajinu křižovaly zeleninové zahrádky.
„Vidíš, že některé stavby se zvedají přímo ze svahů?" zeptal se Eusebios. „Za nimi jsou jeskyně, které lidé používali jako stáje a různé sklady potravin, protože je tam chladno. Také se živí lisováním oleje z oliv, které pěstují."
„Chceš snad říci, že Ježíš se narodil v jeskyni?"
„Vjeskyni, která se používala jako stáj. Tamhle je, před námi. Tohle místo je známo již dlouhou dobu. Jesle jsou tam dosud."
Moc nadšeně to nevykládal, ale v tu chvíli jsem si již uvědomila, že Eusebiovi nevadí místo samotné, ale jeho hodnota jako historický důkaz Kristova vtělení. Jakýkoli nedostatek nadšení z jeho strany byl něčím víc než jen snahou zapůsobit na venkovany, kteří se kolem nás shlukli a nabízeli se, že nám posvátnou jeskyni ukáží.
Překvapilo mne, když jsem zjistila, že cesta je zčásti uzavřena cedrovým hájem.
„To je Tammuzův háj," řeklo jedno děvčátko a vzalo mne za ruku. „Pohani nad ním truchlí stejně, jako my pláčeme na jaře nad Kristem."
Překvapeně jsem se zarazila nad jejím jednoduchým vysvětlením, ale Eusebios mne varoval, že někteří křesťané na venkově nejsou

o mnoho lepší než samotní pohané. Mně to tolik nevadilo, jen když jim to umožňovalo žít v přátelských vztazích.
Jeskyně mi připadala velmi tmavá, a to bylo jasné odpoledne, ale uvnitř blikala olejová lampa, a když se moje oči přizpůsobily příšeří, viděla jsem hliněné stěny, které se prudce svažovaly dovnitř do nitra jeskyně. Do jeslí někdo vložil kytici. Bylo zde velmi ticho.
Eusebios poklekl, aby se pomodlil, Martha vedle něho, ale já jsem stála se zavřenýma očima a nohama pevně ukotvenýma v zemi a napětí, které mne neopouštělo od té chvíle, kdy jsem dostala příkaz vykonat tuhle cestu, začalo polevovat. Vůni starého kadidla a olejové lampy přehlušoval jakýsi pach, jako kdyby tam byla koza, ale po chvíli jsem poznala, zeje to vůně vlhkého kamene. Kámen v sobě uchovává vzpomínky, pomyslela jsem si a poodstoupila stranou, abych se rukou mohla dotknout chladného povrchu. Kámen drží vzpomínky.
Soustředila jsem svoje vědomí na skálu a snažila se z ní získat stopy minulosti. Nějakou dobu mi přicházely na mysl jen základní potřeby zvířat, která zde byla ustájena. Pak jsem pocítila bolest nějaké ženy a obrovskou úlevu, kterou přináší porod. Potom jsem vnímala vzrušení, když jí do náručí vložili dítě. At už byl Ježíš kdokoliv, věřím, že se narodil tady, pomyslela jsem si po chvíli.
Pak jsem otevřela oči. Martha a dívenka nehleděly na jesle, ale na mě a v očích měly úžas.
„Mám žízeň," řekla jsem věcně. „Je tady někde voda?"
„Je tu studně - mezi stromy," zašeptalo děvčátko.
V tu chvíli již bylo pozdě odpoledne a sluneční paprsky šikmo prosvítaly řídkým hájem. Kousky látky a pentle byly přivázány k větvím stromů, které se skláněly nad jezírkem.
„Takhle to dělají v mé zemi také," řekla jsem a přitiskla ruku na drsný kmen. Zavřela jsem oči a nechala vědomí splynout s životem stromu až k jeho kořenům a znovu vzhůru do listů, kterými strom sál ze slunce život.
A pak to na chvíli nebyl strom, ale ženské tělo, které jsem vnímala jako vlastní, cítila jsem nohy zakořeněné v zemi a paže natahující se k nebi. Obraz se přeměnil a viděla jsem kmen stromu přitesaný do podoby Bohyně. Kolem ní se točily ženy ozdobené věnci květin, ,lsíč-roí...," zpívaly, ,^sherah... "
Tohle je Asherim, kterou proroci na nádvořích chrámů strhli k zemi! uvědomila jsem si s úžasem. Snaží se zničit Bohyni. A je to ona, která zde byla před Tammuzem, jehož jsme v tomto posvátném háji uctívali!
Když mne vidění opustilo, uvědomila jsem si, že děvče stále mluví...

„Stromy jsou tu za Matku, Pannu, která porodí Dítě proroctví. V Mamre, což je jen kousek po této cestě, je prastarý pistáciový strom, u kterého Abraham snil o svých potomcích. Rodina krále Davida představuje strom a Ježíš stojí na jeho vrcholu... Doufám, že tyhle stromy nepokácí."
„Až budu tady dávat příkazy ke stavbě kostela, řeknu stavitelům, aby ty stromy uchovali," odpověděla jsem.
Eusebios by bezpochyby dívčiny zmatené náboženské představy neschvaloval, ale v tu chvíli mi připadaly zcela na místě a uvědomila jsem si, že ty šeptající stromy jsou svědky toho, jak zde byla kdysi uctívána Matka.
Když jsme se znovu vrátili na cestu, již se stmívalo. Vesničané nás prosili, abychom zůstali přes noc a připojili se k jejich oslavám, ale já jsem usoudila, že když cestu zakončím ve vlastní posteli, bude to asi menší oběť než na proleželé matraci s blechami. Když jsme však začali klesat z posledního kopce, zaslechlajsem nějaký křik a jeden z vojenských koní se splašil.
Mezi centurionovými kletbami, kterými se snažil zvíře uklidnit, jsem zaslechla slabé kňučení. „Počkejte," zvolala jsem, „něco tam je."
„Nějaké divoké zvíře," řekl velitel a připravil si kopí. „Ale podle zvuků, které vydává, soudím, že to nebude nic velkého, abychom se museli bát," řekl a ukázal jezdci na koni, aby mu podržel pochodeň.
„Kňučí to jako pes...," poznamenala jsem a pozorovala plápolající světlo na cestě.
„Máš pravdu, má paní!" ozval se velitel. „Je to jeden z těch zdivočelých psů, kteří se zde prohánějí po kopcích. Tenhle má zlomenou nohu. Ukončím jeho trápení."
„Neubližuj mu!" vykřikla jsem. „Ať ho jeden z našich mužů zabalí do pláště, aby nemohl nikoho pokousat, a vezmeme ho s sebou."
„Augusto, nemůžeš si přeci udělat domácího mazlíčka z divokého psa!" vykřikl Eusebios.
„Chceš snad poroučet císařově matce, co může a co nemůže dělat?" zeptala se Cunoarda výhružně.

Nevšímala jsem si jich, protože jsem se soustředila na svíjející se klubko rezavé srsti, ze kterého se vynořila zlatá hlava s krátkými chlupy a horečnatýma tmavýma očima. Něžně jsem na zvíře promlouvala, dokud se nezklidnilo. Teprve potom jsem dala příkaz, abychom pokračovali v cestě.
Tu noc se mi zdálo, jak jsem byla zase mladým děvčetem v Avalonu,

jak jsem se nahýbala, abych se napila z krvavého pramene, kde voda vyvěrala z pukliny ve skále. V tom snu to bylo stejné, jako kdybych se ocitla v jeskyni v Betlémě, ale teď jsem si uvědomovala, že otvor vypadal jako vstup do ženského lůna.
Ve snu jsem plakala nad vším, co jsem ztratila, dokud jsem nezaslechla hlas: „Jsi dítě Země a hvězdného Nebe. Nezapomínej na půdu, ze které'jsi vzešla...," a pocítila jsem útěchu.
Můj nalezenec byla fenka, která právě dospěla. Začala jsem jí říkat Leviyah, což v hebrejštině znamená „lvice". Pokousala dvajezdce, než se koňskému doktorovi, kterého jsme u legie měli, podařilo dát jí nohu do dlahy. Jakmile jsem ji umístila do malé tmavé místnosti, zklidnila se. Možná si myslela, zeje to její doupě. Od té chvíle jsem nedovolovala nikomu jinému, aby jí nosil jídlo nebo pití, a hrůza zvířete se postupně změnila v němý souhlas a ten nakonec přerostl v důvěru. Tak si začala brát jídlo i z mé dlaně.
Leviyah se ostatních lidí dosud bála, ale mně byla od té doby neustále v patách, a když byl kolem velký rozruch, skrývala se v mých sukních a občas na někoho vycenila zuby, když si myslela, že mi chce ublížit. Někteří z mé družiny byli z toho zvířete neklidní, ale k čemu by mi bylo být císařovnou, kdybych nemohla mít alespoň své vrtochy?
O několik týdnů později jsme podnikli další výpravu, tentokrát na Olivovou horu, která se zvedá k nebi ve východní části města. S přibývajícím věkem jsem se budila časněji a často jsem si potřebovala odpoledne zdřímnout. Když Eusebios navrhl, že bych měla vstát tak, abych viděla východ slunce nad městem, souhlasila jsem, přestože když jsem se za chladivého jitra před svítáním objevila venku, nechápala jsem, proč jsem to měla udělat.
Ale byla jsem teple zabalena a nesli mne v nosítkách, u nohou mne hřála Leviyah. Procházeli jsme ztichlými ulicemi a mířili dolů do údolí Kidron a odtud jsme začali stoupat po svazích posypaných drobným štěrkem kolem Getsemanské zahrady, kde prý Ježíš svedl boj se svým svědomím a kde byl zrazen.
Když jsme dospěli na vrchol, hvězdy již začaly hasnout a před námi se v ranní mlze rozplývala nezřetelná silueta města a postupně nabývala tvaru jako při prvním ránu Tvůrce stali jsme se svědky prvního zrození světa. Stejně jako Řím byla Hierosolyma rozložena na posvátných pahorcích. Teď jsem rozpoznala horu Moriah, na které dali Židé postavit svůj chrám, a zahlédla jsem horu Sión, hned za hradbami na

jižní straně města. Další a další budovy se začaly vynořovat z mlhy, i když proti šedému nebi působily nehmotně.
A potom se najednou vzduch prosytil jemnou září a město do té chvíle potopené ve stínu se náhle přede mnou vynořilo v celé nádheře. Budovy, které ještě před chvílí byly beztvarou hmotou z hlíny a kamene, se najednou rozsvítily mnoha odstíny zlaté barvy.
„Tady stál náš Pán," zašeptal Eusebios hlasem nezvykle slavnostním. „Učil svoje žáky v jeskyni u našich nohou a věštil, že z Hierosolymy nezůstane kámen na kameni. ATitusjeho slova naplnil."
A přesto dosud město před námi stojí, pomyslela jsem si. Zachvěla jsem se, když jsem poznala, jak pomalu ztrácím vědomí a začínám se poddávat vidění. Stále jsem vnímala Hierosolymu, ale teď jsem ji viděla jako jednotlivé vrstvy, jejichž obrysy se posunovaly, zatímco jejich podstata zůstávala stejná. V mém vědomí se ozývala slova.
Římané nelili první, kdo zničil toto město, ani Žide' nebudou posledními, kdo o nepřijde. Město mnohokrát padlo a bude opět sužováno ohněm a zaplaveno krví a znovu a znovu povstane z čistého kamene, jak bude jeden vládce po druhém o tuto zemi usilovat. Kristovi stoupenci z něho učiní svoje posvátné středisko, přesto lide'dosud nezrozené víry budou vládnout, dokud se Abrahamovy děti nevrátí, aby si na ně znovu činily nárok.
A znovu a znovu bude kameny skrápět krev, až nejen tři víryjahveho, ale všechna náboženství, jejichž oltáře byly svrženy, zde budou znovu uctívána. Říkám ti, že Hierosolyma je vskutku místem moci, a neučinili ji mocnou lidé, ale ti, kteří se dotkli síly, která vychází z hlubin skály, aby se spojila se silou nebes..."

Po chvíli jsem se vzpamatovala. Přízračné obrysy minulých měst i podoba měst budoucích pomalu vybledly a město zde bylo teď odhalováno s krutou jasností nelítostného denního světla. A přesto jsem věděla, že i ostatní Hierosolymy dosud existují, jsou součástí Věčného svatého města, které tu bude vždycky.
„Paní, není ti dobře?" zašeptala Cunoarda. Uvědomila jsem si, že se o ni opírám.
Eusebios ukázal na kopec, kde se tyčily holé kameny obklopené olivovníky. „A z tohoto místa vystoupil Kristus na nebesa. A od té doby ho křesťané uctívají."
Sklonila jsem hlavu na znamení úcty, ale věděla jsem, že když dám stavitelům pokyny, aby zde postavili kostel, nebude to na vrcholu kopce, ale bude se zvedat nad jeskyní, kde Ježíš odhalil svým žákům svoje nejhlubší tajemství.
Tu noc se mi zdálo, že šplhám po horách. Nejdřív jsem měla pocit, že stoupám na Olivovou horu se skupinou křesťanských poutníků, ale

pak se ukázalo, zeje to jen menší kopec, a když světlo zesílilo, viděla jsem, že je to Mohyla. Dole jsem spatřila shluk úlovitých chatrčí a kulatý kostel, který dal postavit Josef z Arimatie, a uvědomila jsem si, že to je mnišský Inis Witrin, ne Avalon. A přesto, jak jsem stoupala vzhůru, výhled se měnil a já jsem pocítila, zeje vidím oba najednou. A když jsem se podívala lépe, viděla jsem pod povrchem uvnitř Mohyly křišťálové jeskyně.
Když nastal prosinec, do judských kopců přišla zima zuřily bouře a bylo neustále vlhko a chlad se člověku zakusoval do kostí. Bouře nad Středomořím nám znemožňovaly návrat do Říma a pracovat na Božím hrobě se stalo téměř nemožným. Dostala jsem dusivý kašel, který zhoršil moje běžné zimní problémy s dýcháním. Biskup Eusebios mi navrhoval, abych se vrátila do Jericha, kde je tepleji, a on že zůstane na místě, aby dohlížel na vykopávky.
Když jsme se vypravili do Jericha, viděla jsem, jak se krajina mění stromy, které pokrývaly svahy kolem Hierosolymy, vystřídaly keře, kterých pak stále ubývalo,, až se zdálo, že všude jsou jen holé skály. Při pomalém tempu, jež si vyžádaly moje bolesti v kloubech, nám trvalo tři dny, než jsme dorazili do palmové oázy, kde se pod starodávnou mohylou krčilo několik budov uplácaných z hlíny. Chrám Heroda byl v ruinách, ale i zde se našel místní obchodník, který císařovně s radostí nabídl svůj dům.
Nakonecjsem se cítila natolik dobře, že jsem byla schopná prohlédnout si krajinu a Leviyah jsem mohla nechat trochu se proběhnout. Přestože byl Jordán rozvodněný zimními dešti, ve srovnání s velkými evropskými řekami mi připadal jen jako menší potok. Odvážili jsme se vydat se dále, až jsme podél řeky dorazili ke břehům Mrtvého moře.
Na východě dosud hrozily dešťové mraky, ale Hierosolyma se nacházela na kopcích, nad kterými bylo nebe jasně modré. V tomhle období se na kopcích objevovaly rostliny, ale přesto nám připadalo nemožné, že by zde někdo mohl žít, až do chvíle, kdy nám náš průvodce ukázal přístřešek ve křoví pod útesy, kam se před svody světa uchýlil jeden poustevník. Rozložili jsme tábor pod ruinami zvanými Sekakah, kde v dřívějších dobách žilo společenství židovských svatých mužů.
V této pusté zemi jsem nalezla zvláštní klid. Vyslali jsme posla, aby nám přivezl zásoby, které budeme potřebovat pro dlouhodobější táboření, a usadili jsme se právě v tomto místě. Koupala jsem se v slaných vodách, teplých jako krev a tak hustých obsahem minerálů, že

jsem se vznášela na hladině jako dítě v matčině lůně. A chodila jsem na dlouhé procházky podél pobřeží Leviyah mi přitom skotačila u nohou.
Během jedné z těchto procházek, kdy se skály - vymleté vodou a připomínající obrovské houby - třpytily ve slunci, jsem potkala starce. Stejně jako já přišel pozdravit polední slunce a stál s pozvednutými pažemi na kraji moře.
Bylo překvapivé, že Leviyah zůstala v klidu, dokud stařec neskončil vzývání. Přiskotačila k němu a on se na mě s úsměvem otočil. Držela jsem se však zpátky, dokud mne na dálku nepozdravil. Život v této vyprahlé zemi vysušil jeho tělo na kost a jeho pleť připomínala vydělanou kůži, takže jsem nedovedla odhadnout jeho věk. Vnímala jsem především jeho šedivé vlasy a bradku. Až na kozí kůži omotanou kolem kostnatých beder byl nahý.
„Myslela jsem, že patříš k těm, kteří nesmějí mluvit se ženami," řekla jsem, když jsme se otočili a znovu se zahleděli do vln. Ocelově šedá hladina se třpytila ve slunci a já jsem se snažila zaplašit dojem, že jsem tuhle chvíli již zažila.
„Co je muž nebo žena, když stojíme před Bohem jako jeho děti? V poušti platí pravé opaky - světlo zahání tmu a horko poráží chlad," odpověděl. „Tady je snazší zahlédnout pravdu. Muži sem přicházejí jako poustevníci, protože již déle

nemohou doufat v mučednictví krve, která by smyla jejich hříchy. Ale nejsou první, kdo hledají osvícení v této divočině. Muži Sekakah žili neposkvrněným životem ve svých jeskyních a samotný náš Pán strávil nedaleko odtud čtyřicet dní a čtyřicet nocí bojem s vidinami."
„A ty patříš k těm, kteří zde hledají moudrost?" zeptala jsem se a pozorovala jsem Leviyah, jak loví mezi kameny a kmeny vyplavenými na břeh.
„Již ode dnů, které předcházely jeho životu, existovala zde malá skupinka, která zachovávala učení, jež již zavedené církve pozapomněly. V minulých dobách bývalo předávání tradice porušováno pronásledováním. V těchto dnech se bojím, že jisté stránky starých zvyků budou nepřijatelné pro církev, která se začíná učit, jak žít v bohatství a s mocí."
„Proč mi říkáš takové věci?" zeptala jsem se a konečně jsem se zaměřila na jeho obličej. Najednou jsem si byla jista, že tu tvář znám. „Jsem matka císaře."
„Ani v tomto životě to není všechno, co jsi...," natáhl ruku a dotkl se místečka na mém čele, kde kdysi svítil srpeček Avalonu. Jak to ví?

Čelo jsem měla zvrásněné a pleť opálenou od slunce staré tetování bylo již sotva vidět.
„Podle tohoto znamení tě poznávám jako sestru, zasvěcenou do tajemství."
Udiveně jsem se na něho zahleděla. Čas od času jsem se setkala s kněžími uctívajícími středomořské bohy, kteří uznávali, že za vší jejich vírou leží větší pravda, ale nikdy jsem nečekala, že bude křesťan mluvit takhle.
„A je tu ještě něco. Měl jsem vidění," řekl. „Po nějakou dobu Josef - v jehož hrobě spočívá Kristus - žil mezi námi, než se vypravil přes moře. Objevil se v mém vidění a řekl mi, že máš přijít. Když tě spatřím, mám ti říci tato slova: Následuj zacházející slunce na své cestě k počátku a skrz ranní mlhy budeš proplouvat mezi světy...
Znamená to pro tebe něco?"
Teď jsem si vzpomněla, že se mi o tom již dvakrát zdálo. Přikývla jsem, plačíc, ačkoliv teplý vzduch vysoušel moje slzy ještě dřív, než mohly dopadnout na zem.
20
327-328 n. 1.
^^^^^ahoru do Svatého města jsme se vypravili před svátkem W ^Vzkříšení. Na nižších svazích již jasně zelené jaro ustupo-• ––•Lrvalo zralému zlatému létu, ale ve vyšších polohách v okolí Hierosolymy byly listy na větvích zelené a louky vyzdobené žlutými květy blatouchů, drobných narůžovělých orchidejí a ostatních rozkvetlých rostlin. Vypadalo to, že každý stěhovavý pták v téhle části světa létá přes Palestinu vzduch byl prosycen jejich křikem.
„Radujte se! Radujte se! Je jaro!" zpívali. „Koře se vrací z Podsvětí a Boží syn povstává z hrobu!"
Na svazích kolem města rostly velké plochy skalních růží, poseté sněhobílými květy. Už za branou města člověk poznal, že uvnitř se skrývají zahrady, odkud se ozývá ptačí trylkování a nese se sladká vůně květin.
Kulatý obličej biskupa Macaria zářil jako ty květiny kolem. Za poslední dva měsíce jeho vykopávky pokročily. Na místě, kde s určitostí došlo k ukřižování, byla odhalena kost s velkým kloubem a vykopán celý

svah pod ní, kde bylo mnoho hrobů. Ale biskupův úspěch představoval nový problém. Protože v žádném z otevřených hrobů již neležely lidské pozůstatky, nedalo se určit, z kterého hrobu anděl tu kost vytáhl.
S holí na jedné straně a mladým knězem na druhé - ten byl připraven mne zachytit, kdybych padala -jsem překročila příkop a vypravila se po nerovném svahu vzhůru. Filozof by mohl z takové situace vytěžit důkaz, že velké události mohou místo posvětit, protože tohle místo, ačkoliv bylo historicky známé, až do této chvíle bylo nepřístupné. V Betlémě a na Olivové hoře zanechala svoje otisky dvě století, a tak jsem si nemohla být zcela jistá, zda obrazy, které jsem vnímala, opravdu souvisejí s událostmi, ke kterým tam tehdy došlo, nebojsou to jen představy vyvolané touhou poutníků, kteří v ně věřili. Podle Eusebia stačilo pouze určit místo, a to již samo o sobě bude mocnou zbraní víry, ale Macarius a Konstantin chtěli to místo nejen nalézt, ale také jako zdroj zázračné síly využít.
Zarazila jsem se a natočila se ke světlu, abych si mohla ten zkamenělý kloub pořádně prohlédnout.
„Věříme, že tohle je místo, které se nazývalo Golgota, protože připomíná lebku. Ta zkamenělina má více trhlin než ostatní, proto se domnívám, že nebyla vytěžena." Macarius ukázal na nerovný povrch.

Položila jsem na kámen ruku a po chvíli jsem ji musela rychle odtáhnout zachvěla jsem se při vzpomínce na bolest, kterou kámen obsahoval. „Tohle je rozhodně místo, kde došlo k popravě - kameny dosud naříkají bolestí," zašeptala jsem, i když jsem s jistotou nedokázala určit, čí bolest to byla.
Někdo za mnou obdivně zahvízdl a já si uvědomila, že dříve než se setmí, se o tom bude mluvit po celém městě.
„Buď klidná, paní," ozval se mladý kněz, když si všiml, jak se celá chvěji. „Pohleď do prázdného hrobu!"
Ve svahu bylo vidět dvě do skály vytesané místnosti, které byly dosud v dobrém stavu, a několik dalších, jež mohly být hrobkami, než se jejich kamenné stěny zbortily. Bylo jasné, že ani Eusebios, ani Macarius se neodvažují vstoupit, zřejmě proto, aby se mu ten druhý v tom nesnažil zabránit. Já, jež jsem zastupovala císaře, jsem měla rozhodnout za ně.
Ti, kteří mají schopnost to vnímat, pociťují na takových místech pozůstatky velkých událostí, které se tu v minulosti odehrály. Tenhle hrob byl na rozdíl od všech ostatních zvlášť důležitý, protože Ježíšovo tělo v něm nezůstalo.
„Musíme se modlit k Bohu, aby vedl naši ruku...," řekla jsem jim.

„Konejte na tomto místě o posvátných dnech bohoslužbu a Bůh vám možná vyjeví svoji vůli."
Palmová neděle již byla za námi a město bylo plné návštěvníků. Vzduch byl prosycen napětím, a když církev, vítězná díky císařově přízni, zahájila tradiční obřady, unášel mne nadšený dav provolávající slávu. V předvečer Velkého pátku jsem šla na místo vykopávek znovu, tentokrát s nadějí, že budu mít vnuknutí. Hroby mi však nijak nepomohly, ale když jsem se vracela, všimla jsem si v příkopu zelené větvičky. Jeden z dělníků mi ji utrhl a já šiji vzala zpátky do svého pokoje, kde mi Cunoarda, jež byla na moje výstřednosti již zvyklá, našla květináč, do kterého jsem větvičku zasadila. Postavila jsem rostlinu na parapet pod oknem, hned vedle hliněného reliéfu tří bohyň, který jeden z dělníků vykopal předešlý den.
Na Velký pátek bylo celé město naplněno slavnostní náladou, lidé se shromažďovali u úpatí Golgoty a naříkali, tak jako kdysi naříkali pro Tammuze, který také zemřel na jaře. Celý další den jsem proležela v posteli a držela jsem přísný půst. Ave stavu poloviční bdělosti, jaký může hladovění vyvolat, jsem se nechala unášet vlastní představivostí. Procházela jsem se mezi hroby, vstupovala jsem dovnitř hrobek a vzpomínala na ostatní jeskyně, které jsem v životě viděla. Zdálo se mi, že všechny tři jsou hliněná lůna. V první jeskyni, v Betlémě, se Kristus narodil do světa smrtelníků, ve druhé, na Olivové hoře, se zrodila jeho moudrost a v třetí, na Golgotě, vznikla jeho nesmrtelnost. Jeho nástupci popírali Bohyni, ale ona je přitom tady v postavě Marie - Panny, Matky a truchlící Smrtky, je ženskou prohlubní samotné země, která přijímá mrtvé do svého náručí, tak aby na jaře mohl opět vzniknout nový život.
A tehdy mne napadlo, že tohle je představa Eusebiova, jehož náboženství vycházelo z mysli, ne z rozumu. Ten věřil, že existuje jen jedno božství, které je možno uctívat, ale musí se k němu obracet mnoha způsoby, jako k Muži, k Bohu, Matce či pouhému Duchu svatému, je fyzicky přítomný v ikonách, které nesou svědectví o božské přítomnosti, zjevující se světu. Dokonce i pověry mohou podpořit víru. Konstantin tak hovořil za svoje lidi -jeho srdce bylo dosud natolik pohanské, že věděl, že vnější viditelné známky jsou potřebné k tomu, aby obrátily smrtelného člověka dovnitř a k neviditelné milosti boží.
Když padla tma, pohroužila jsem se do neklidného spánku, ve kterém jsem si pohrávala se sny. V prvním snu se mi zdálo, že jsem vzhůru, protože jsem byla stále ve svém pokoji, ale na moji květinu

v květináči svítilo slunce, takže jsem věděla, zeje den. Rostlina vyrostla a tyčila se ke stropu pokroucenými větévkami, na kterých se zelenaly listy a bylo vidět černé trny. Pozorovala jsem ji, jak na ní začaly jako hvězdičky rozkvétat bílé kvítky. Poznala jsem, zeje to cesmína, o které mniši z Inis Witrinu říkají, že vyrostla z hole, jíž Josef z Arimatie zasadil do země.
To poznání mne ve snu zavedlo na Golgotu, jak vypadala ve dnech, kdy vládl Tiberius. Stála jsem s davem lidí před hrubou skálou. Byly tam tři kříže, ale při bližším pohledu jsem zjistila, že na tom prostředním začínají vyrážet lístky a růst větve s bílými květy jako hvězdičky. Nebylo to mrtvé dřevo, ale živý strom, který jsme uctívali místo oběti to byl symbol obnovy.
A scéna se opět změnila. Byl večer a město pod nízkým nebem hlučelo. Dva muži odnášeli od Golgoty nosítka, za nimi kráčely plačící ženy. Nesli pohmožděné

lidské tělo. Když se přiblížili ke svahu, kde ležely hroby, voják jim dal znamení, aby si pospíšili a mrtvé tělo vsunuli do jednoho z temných otvorů a položili je na hliněnou desku. Vedle otvoru stál velký kámen, dosud s čerstvě otesanými světlými okraji. Muži s námahou kámen přisunuli před otvor.
Mladší muž se vrátil k ženám a snažil se je utěšit. Ale starší se na chvíli zarazil, a když si všiml, že Říman se dívá jinam, namaloval na kámen znamení zasvěcence nejvyššího tajemství. Byl oblečen lépe než ostatní-byl to muž středního věku, kterému již začínaly šedivět vousy. Když se otočil, poslední paprsky slunce mu ozářily tvář a já jsem si s jistotou, jakou přináší sen, uvědomila, že to není pouze onen poustevník, kterého jsem potkala u Mrtvého moře, ale i starý mnich, se kterým jsem mluvila tak dávno na Inis Witrinu.
Ráno mne vynesli ven, abych se účastnila oslav Vzkříšení. Nesli mne na křesílku, protože jsem byla na chůzi moc slabá. Den byl jasný a nad hlučením davu vítězil zpěv ptáků. Z hlubokých hlasů prozpěvujících kněží mi naskočila husí kůže. Zlato a drahokamy na řízách kněží se třpytily a kouř kadidla od oltáře, který postavili před hrobky, stoupal k nebi jako úzká stužka.
Tady je cítit sílu, pomyslela jsem si, když dramatická mše dospěla ke konci. Není to možná jediná pravda na světě, ale tenhle příběh, který vyprávějí, pravdivý je. Když biskup pozvedl ruce na znamení propuštění, cítila jsem, jak se mi vrací do údů život, a vstala jsem ze své židle. V ranním slunci byly otvory hrobů za oltářem dobře vidět. Přes jeden z nich ležel velký kámen.
Uvažovala jsem, že jestliže k událostem došlo tak, jak se zpívá v ža-

lozpěvech, zůstal otisk síly i v hrobě, síly tak velké, že jsem se ho neodvažovala dotknout. Znamení na kameni se budu moci dotknout až později, protože jsem zasvěcená do stejného tajemství.
A tak jsem také udělala a ani jsem netušila, že lidé ztichli a pozorovali mne, jak hledím do temného otvoru za kamenem, který jsem tam objevila.
Za kamennou deskou ležely roztroušené bílé okvětní lístky cesmíny.
Po celé jaro i léto jsem zůstala v Hierosolymě, radila jsem se se staviteli, které sem Konstantin poslal, aby postavili kostely na posvátném místě, které naleznu. Ze svého okna jsem viděla postupující stavbu základů kostela Božího hrobu, s jeho dlouhou lodí směřující k východu, jak bylo u Konstantinových kostelů zvykem, aby hlavní oltář při otevřených vstupních dveřích zářil ve svitu vycházejícího slunce. Golgotská skála byla zarovnána do nádvoří na jižní straně a skály za hrobem byly strženy, aby zde mohla být postavena rotunda.
Byla jsem vychována v představě, že věčné síly nelze spoutat do chrámů postavených lidskýma rukama a že prostor je třeba uctívat, ne vlastnit. Ale jestliže tato budova, plná zlata a vyzdobená od stropu až k podlaze mozaikami, měla zapůsobit jako kostel na poutníky více, než by působil samotný zázrak Vzkříšení, byla to tradice středomoř-ského světa. Byla jsem si jista, že přijde čas, kdy pohanské chrámy, které měly posvěcovat krajinu a nyní pohoršovaly křesťany, budou nahrazeny křesťanskými stavbami. Uvažovala jsem, jestli v tu dobu budou vůbec ještě nějací pohané, aby jim ta změna mohla vadit.
Jednou večer se, Eusebios objevil u večeře celý rozzářený. Sdělil mi, že se císař rozhodl na moji počest znovu založit město Drepanum jako Helenopolis a postavit tam chrám mučedníka Luciána.
„Je to vítězství pro ariánský způsob myšlení," řekl mi nad jehněčím s ječmenem. „Protože Lucián nebyl jenom nejlepší žák teologického Origenu, ale sám Aria učil."
„Myslela jsem, že byl knězem v kostele v Antiochii, který dal vytisknout nové vydání Písma svatého..."
„Přesně tak, ale byl popraven Maximinem v Dřepánu. Musíš to místo cestou domů navštívit a požehnat mu."
To Konstantina určitě potěší, pomyslela jsem si, celá nešťastná. Můj syn se začal nazývat třináctým apoštolem, což bylo postavení, jež si v praxi vyžadovalo obdiv, který si zasloužili pouze bohové. Římští císaři se stávali bohy již celá staletí, ale obvykle čekali, že se tak stane

po jejich smrti. Konstantin však zjevně přijal východní způsoby, které vyžadovaly, aby se na vládce hledělo jako na žijící vtělení boha. Zjevně se nikdo neodvažoval mu připomenout, že království Ježíše nebylo z tohoto světa.
„Nastává doba, kdy jsem měla v úmyslu odjet," uvažovala jsem nahlas. Slova o vtělení boha mi dosud zněla v uších a v hlavě mne strašily sny o Avalonu. Ale i můj současný výsadní způsob života byl svým způsobem vězení -jak bych mohla uniknout? Teď bude stačit, když se vrátím do Říma. Možná odtamtud to všechno

uvidím jinak.
Než jsem opustila Palestinu, uplynul ještě celý rok. Neudělala jsem odbočku do Dřepaná chtěla jsem šije uchovat ve svých vzpomínkách takové, jaké bylo, když jsem tam žila s Constantiem. Martha s nezmenšeným náboženským zanícením sloužila v domácnosti biskupa Maca-ria, ale moje věrná Cunoarda mne neopouštěla, a stejně tak pes Ca-naanite a malý keřík cesmíny v květináči. S námi putovalo i mnoho skříněk se suvenýry, které tvořily jak dárky, tak věci, které jsem sama nakoupila - palestinské šaty a keramika, tyrské látky a sklo z Ascalonu. Teď jsem vnímala Řím jako velké bludiště chátrajícího bohatství i se sídlem Sessorianum.
Konstantin byl dosud na východě, dohlížel na bourání starého města Byzantia, aby mohl na jeho místě postavit nový Řím, který by nesl jeho jméno. Malý chlapec, který si kdysi u nás vzadu na zahradě stavěl pevnosti, měl teď na hraní celé město. Dokonce i stavební plány Hadriána musely před jeho velkolepostí ustoupit. Až Konstantin skončí s Konstantinopolem, postaví se na roven Bohu, uvažovala jsem, a bude se snažit znovu vybudovat celý svět?
Krátce po svém návratu jsem zašla do kostela svatého Marcellina a Petra, abych se zúčastnila bohoslužeb a věnovala zlatou nádobu, kterou mi dal prokurátor v Palestině. Na jednom z nádvoří stál sarkofág z bílého mramoru s reliéfem jezdců. Konstantin dal příkaz jej postavit, tak alespoň tvrdil kněz, ale teď si císař přeje postavit v Kon-stantinopolu velké mauzoleum a nikdo neví, co se má s tímto památníkem udělat.
Potlačila jsem překvapení a ujistila ho, že se bezpochyby nějaké uplatnění pro sochu najde, a povzbudila jsem ho, aby se vrátil ke svým církevním povinnostem. Měla jsem v úmyslu tady pomáhat, ale bylo jasné, že Helena Augusta je příliš důležitá osoba, než aby si mohla jen zašpinit ruce. Předpokládala jsem totiž, že úcta, s jakou se ke mně chovají, vychází z mého postavení. Ale od té doby, co jsem se vrátila

ze Svaté země, se u mých dveří začaly znovu objevovat květinové oběti a někdy mi lidé dávali najevo takovou úctu, že by si stejný respekt nezasloužil ani císař. Bylo to znepokojivé a já jsem si uvědomila, že teď budu muset žít buď jako poustevník, nebo chodit do města v převlečení.
Cuonarda byla pohoršená, ale v Palestině jsem si zvykla na jednodušší způsob života. Už mi bylo téměř osmdesát. Jistě, říkala jsem jí, už mám právo dělat, co chci, nebo aspoň, co si přeje moje bolavé tělo. Bylo příliš časté, že staré lidi jejich potomci odložili někam do ústraní neboje dokonce nechali na ulici, pokud přímo neměli děti, které by se o ně, i když neochotně, staraly. Stát se pozlacenou ikonou, bezpečně uloženou ve výklenku na zdi a vynášenou ven jen o svátcích, to byl jen šetrnější způsob.
Ale mě vlastně odložili už dřív, když mne Constantius opustil, aby se oženil s Theodorou, a já neměla v úmyslu dopustit, aby se něco takového opakovalo. Byla jsem sice stará, ale bezmocná jsem nebyla.
Vzpomněla jsem si na dobu, kdy jsem během moru pečovala o nemocné, a řekla jsem Cunoardě, aby zašla do obchodu s použitým oblečením a nakoupila vhodné svršky pro chudou vdovu. Když se vrátila, přinesla dvoje šaty s dlouhými rukávy, jedny prachově hnědé a druhé vybledle modré, oboje byly pečlivě pospravované, k tomu koupila pevné sandály a několik sepraných plátěných závojů. Kněži v kostele Marcellina a Petra mne byli zvyklí vídat jen se šperky a navoněnou, s tváří zčásti skrytou fialovým závojíčkem. Pochybuji, že mne teď poznají v beztvarých šatech, s obyčejným bílým lněným šátkem přes hlavu.
A tak to vyšlo. Byla jsem jen jedna z mnoha stařen, které pomáhaly rozdělovat jídlo hladovým a oblečení a léky chudým. Tato činnost mému životu dávala smysl. Ale po roce, který jsem strávila v Palestině, jsem odvykla římské zimě - chladné a syrové - a v prosinci jsem onemocněla a několik měsíců jsem nevycházela.
Když jsem ležela ve své ložnici a střídavě se chvěla chladem a žhnula horečkou, napadlo mne, že můj život se chýlí ke konci. Tohle je poslední podoba stáří jsem již bezmocná, bez užitku. Volala jsem Boha a prosila jej o sílu a o pomoc. Jako nováček jsem tápala v hloubkách tajemství, dokud jsem posléze nedošla k poznání, že neexistuje žádný Bůh, ani Bohyně, ale pouze podstata Matky, která nám zevnitř z našeho těla dodává sílu, a ta nám zůstává.
A tehdy jsem si uvědomila, jak jsem při porodu stvořila vlastního mučitele, který se na mně bude živit a nakonec mne zničí na konci

života musím znovu vydržet bolestivý proces rození, tentokrát svého vlastního já, jen sama pro sebe. Musela jsem se vzdát své moci nad dítětem a stát se

nezaujatou a nechat ho, aby si stavěl svůj vlastní svět. Proč mne to tak překvapilo? Copak jsem vždycky nevěděla, že to, co dělám, je z mé vlastní vůle - opustila jsem s Constantiem Avalon, abych přijala odpovědnost za svoje dítě. Když jsem tak učinila, stala se ze mne Bohyně, se stejnou nemilosrdnou mocí. Teď jsem se svého dítěte zřekla a mého vnoučka, kterého jsem tak milovala, mi vzali. Už byla řada na mladších ženách, aby rodily děti a staraly se o ně. Já jim mohu jen poskytnout radu, ale není na mně, abych se pletla do záležitostí tohoto světa, ledaže bych učila mladé tomu, co jsem se sama naučila.
Zůstala mi jen staroba a ubývající síly a nakonec na mne čeká smrt. Ale začínala jsem i v tom spatřovat svoji příležitost. Jako matka jsem musela popřít samu sebe ve prospěch ostatních. Teď, když mi znovu byla dána svoboda, abych byla zcela sama sebou a žila si pro sebe, plození může ustoupit tvoření.
Když jsem konečně měla po nemoci zase dost sil, abych vstala, bylo už jaro. Malá trnitá cesmína, kterou jsem zasadila do země před kaplí u svého paláce, přežila přesazení z dalekého kraje a teď začínaly na jejích větvičkách vyrážet pupeny zelených listů a bílých hvězdičkových kvítků. Kdykoliv jsem se na ni podívala, neviděla jsem svoji pěstěnou římskou zahradu, ale mlhy, vodu a zelené svahy u posvátné Mohyly.
Zavolala jsem městského soudce a s jeho a Cunoardinou pomocí jsem začala sepisovat svoji poslední vůli. Musí obsahovat každičkou podrobnost, od svobody pro členy domácnosti, kteří byli dosud otroky, až po předměty, které jsem si přivezla z Palestiny. Mužské roucho, o kterém mne kupec ujišťoval, zeje to oblečení, které nosil samotný Ježíš, jsem zaslala biskupovi do Treeri a přidala čelenky, kterých jsou hodni mudrci v kostele v Colonii. Biskupu Silvestrovi jsem zanechala sídlo Domus Sessorianum spolu s pokyny, ať využívá prostředky dle potřeby a postará se o malý stromek cesmíny.
Cunoarda viditelně nesouhlasila, ale já jsem zjistila, že i jen samotné rozhodnutí, čeho všeho se zbavím, bude pro mne ulehčením. O co se budu cítit svobodnější, když odejdu z tohoto světa jen tak volná? Třebaže jsem Cunpardu ujišťovala, že se již cítím lépe, bylo dost pravděpodobné, že smrt mne brzy zbaví všech bolestí.
Ke kostelu Marcellina a Petra přiléhala kuchyň a krytý přístřešek, kam si chudí mohli docházet pro něco k jídlu. Byla tam i menší budo-

va, osamělý pozůstatek kasáren, které tu dříve stály, kam se na nějakou dobu mohli uchýlit nemocní. Uběhlo již mnoho let od dob, kdy jsem naposledy používala byliny a lektvary, ale věděla jsem toho o nich víc než mnozí kněži nebo většina ostatních žen a jistě mne rádi opět přijmou mezi sebe.
Řekla jsem jim, že jsem sloužila v rodině, která vlastní mnoho paláců v nejrůznějších místech země, a že jsem s nimi hodně cestovala, proto jsem se nemohla sblížit s místními občany ani s komunitou. Bylo příjemné být zase mezi obyčejnými lidmi. Po celé jaro poté, co jsem se vrátila z Palestiny, jsem trávila tři odpoledne v týdnu v kostele a byla jsem domluvená s Cunoardou, že všem v paláci bude říkat, že v tu dobu odpočívám.
Jednou odpoledne se jakási stařena z Galie zhroutila nad polévkou, tak ji odnesli do přístřešku. Během posledních několika týdnů sem přicházela denně. Jmenovala se Drusa a přistěhovala se do města se svým synem, ale ten zemřel a ona zůstala sama. Všimla jsem šijí dobře, protože ostatní pomocnice tvrdily, zeje mi podobná. Možná jsme obě měly stejnou keltskou postavu. Nevěděla, kolikjejí let, ale odhadovala jsem, že bude o pár let mladší než já.
Drusa zemřela krátce před svatodušními svátky, v den, kdy mi posel přišel sdělit, že císař je na cestě do Říma. Od té chvíle se mi svíral žaludek úzkostí, protože jsem věděla, že musí dojít k našemu setkání, ale ženina smrt mne přivedla na nápad.
„Drusa je moje sestra v Kristu," řekla jsem kněži, „a já budu jako její příbuzná na pohřbu. Dnes odpoledne si pro mne přijede vůz."
Konstantin se postaral o triumfální vjezd do města. Sama jsem se ho neúčastnila, ale nadšené ovace jsem slyšela i ze svého paláce. Bylo plánováno, že v lateránské katedrále budou druhý den probíhat bohoslužby, že císař promluví k senátu a potom bude bezpochyby hostina. Teprve třetí den po jeho příjezdu se u mne objevil posel, aby mi oznámil, že císařova svita je na cestě ke mně.
V tu dobu již bylo v domě na císařskou návštěvu všechno přichystáno, nábytek vyleštěn a každá mísa vycíděna. Konstantin nebude mít žádný důvod své matce něco vyčítat. Dala j<sem mu jeden z nejlepších pokojů, který byl stejně velkolepě vybavený a kde bude mít větší pohodlí než v přijímací síni, protože jsem tam dala tyrské červené bohatě zdobené koberce, které jsem nakoupila v Palestině. Sluší mu to, pomyslela jsein si, když jsem mu šla vstříc. Přicházel z nějaké

formální recepce a dosud měl na sobě purpurovou tógu
300
KNEZKA Z AVALONU
zdobenou zlatými vyšívanými květinami. Já jsem se zahalila do řízy královny matky a vlasy si sepjala perlovou čelenkou.
Tři menší postavy, podobně oblečené, ho následovaly. V první chvíli jsem si myslela, že jsou to trpaslíci, kteří mají za úkol způsobit, aby císař vypadal ještě větší. Když jsem se však podívala lépe, uvědomila jsem si, že jsou to chlapci, všichni tři tmavovlasí a s bledou pletí, která se vyhýbá slunci. Pohrdlivě si prohlíželi krásně vybavený pokoj, potom se rozsadili na velké polštáře u stolku, kam jsem položila podnos s fíkovými koláčky, máčenými v medu, jež míval Konstantin tak rád.
„Matko, vypadáš skvěle..."
Vypadám staře, pomyslela jsem si, když mne císař uchopil za ruce a přitiskl svoji tvář k mojí. I kdybych si to přála, dvorské róby nedovolovaly projev větší náklonnosti.
„Přivedl jsem ti ukázat své chlapce - Constantin, Constantius a Gon-stans, pozdravte babičku."
Podle jmen byli syny svého otce, ale podobou připomínali Faustu naposledy jsem je viděla, když byli ještě malí. Váhavě odložili sladkosti a chystali se uklonit a já v duchu uvažovala, co jim řekli o smrti jejich matky.
„Máš koně?" zeptal se Constantius. „Já mám bílého poníka, na kterém jsem jel v průvodu."
Potlačila jsem vzpomínku na bílého hřebce, na kterém jel Crispus při našem triumfálním vjezdu do Říma. Tohle dítě se aspoň snaží být zdvořilé. Jeho bratři již řádili v místnosti, tahali za závěsy a brali do ruky alabastrové vázy a drobné bronzové figurky.
„Jsem už moc stará, abych jezdila na koni, ale mám psy. Jestli si chceš jít do zahrady s nimi hrát, můžeš." Leviyah se asi bude těmto dětem vyhýbat se vší obezřelostí divokého zvířete, ale ostatní psi jsou přátelští. S bolestíjsem zaplašila dalšívzpomínku, jak si Crispus hrával s mými psy.
„Jistě, chlapci, proč se neproběhnete venku? Je takový krásný den!"
Všichni tři jasně rozlišovali otcův shovívavý tón od císařského příkazu, ale přesto se nebránili, když je sluha, kterého jsem zavolala, odváděl ven, zvlášť když jsem vzala stříbrný podnos plný sladkostí a vložila jej Constantinovi do ruky.
„Jsou to milí chlapci," prohlásil Konstantin láskyplně, doprovázeje je pohledem. Jsou to velcí nevychovanci, pomyslela jsem si, aleje to jeho problém, ne můj, však on si takové syny zaslouží.
CESTA K MOUDROSTI
301
„Rád je mám u sebe," pokračoval. „Mohli by je využít proti mně, víš, přestože jsou tak mladí."
Přikývla jsem a posadila se na jednu z židlí vyřezávaných ze slonoviny, jejíž opěradlo bylo ozdobeno scénami ze života Penelopy a Odyssea. Druhá židle do páru, s postavami Didony a Aenea, zaúpěla pod Konstantinovou váhou.
Jak je možné, že mém už tak starého syna? napadlo mne. Od doby, kdy jsem ho viděla naposledy, už jeho svaly na mohutných údech nejsou pevné a kůže na obličeji je plná vrásek nejen vědomím moci, ale i zlobou a podezřívavostí. Zdá se, že z tragédie Crispa a Fausty se vzpamatoval, ale jizvy zůstaly.
„Návštěva Palestiny se vydařila...," začal Konstantin a nalil mi víno z flakonu, který zůstal na stolku, kde byly předtím i sladkosti. „I když se neshodnou na ničem jiném, oba - Eusebios i Macarius -jednomyslně chválí tvoje ctnosti."
Znechuceně protáhl obličej, když si vzpomněl na svůj marný boj přimět biskupy ke shodě. Slyšela jsem, že kompromis uzavřený v Ni-Caee se již začíná porušovat. Za starých časů muži sloužili svým bohům podle svého svědomí a nikdo neviděl důvod, proč je nutit, aby všichni uvažovali stejně.
„Jak jsem doufal, obraz císařské rodiny se začíná zase skvít. Rád bych, abys teď vykonala cestu po kostelech založených svatým Pavlem ve městech řecké diaspory."
„Ne." Ačkoliv jsem v Ježíšových slovech nacházela krásu, stále více jsem si uvědomovala rozdíl mezi pravdou, kterou učil, a církví, kterou svatý Pavel založil v jeho jménu.
Konstantin nepřestával mluvit. Odkašlala jsem si. „Ne -již pro tebe žádnou cestu nepodniknu."
„Ale proč? Jsi snad nemocná?" Císařovy oči se překvapeně rozšířily, když si uvědomil, že mu odpírám poslušnost.
„Zatím je mi docela dobře, ale jsem už stará. Dostjsem se nasloužila tobě i císařství. V čase, který mi zbývá, se musím postarat o sebe -o svoje pravé já,

které zůstalo tak dlouho zanedbané, když jsem věnovala pozornost potřebám druhých."
„Chceš se snad stáhnout do ústraní? Možná mezi svaté ženy, které se modlí za impérium..."
Viděla jsem mu na očích, jak v duchu počítá. Nemohla jsem mu to mít za zlé - jeho schopnost všeho využít ve svůj politický prospěch byla, myslím, jednou z vlastností, díky nimž byl úspěšným vladařem. Ve světě plném příběhů o mladých lidech bouřících se proti svým

rodičům by mne nikdy nenapadlo, jak může být pro staršího člověka těžké získat si nezávislost na svých dětech.
„Nepovedu tvoje sdružení křesťanských vestálek, Konstantine," řekla jsem sarkasticky. „Ale zmizím odtud..."
„To nedovolím...," Konstantin zavrtěl hlavou. „Jsi tady pro mne důležitá."
„Důležitá!" Konečně jsem se rozzlobila. „Jak budu důležitá, když začnu hovořit o Crispově zavraždění nebo když prohlásím, že jsem rozčarována křesťanstvím, a začnu přinášet oběti do Junonina chrámu na Kapitolu?"
„To neuděláš! Mohu tě tady uvěznit..." Konstantin se již zvedal ze židle a obličej mu nebezpečně zbrunátněl.
„Myslíš si, že jsem neučinila nezbytná opatření?" vykřikla jsem na něj. „Jsem tvoje matka! Připravila jsem dopisy, které budou do týdne rozeslány, pokud jim nedám jinou zprávu!
Nebo mne zavraždíš, tak jako Faustu? Jsemstóra, Konstantine, a smrti se nebojím. Žádné výhrůžky ani bolest nezabrání mé vůli!"
„Jsi ještě křesťanka?" Tohle nebyl egoistický zájem, ale hlubší, až pověrčivý strach.
Povzdechla jsem si. Jak mu to vysvětlit, aby tomu porozuměl?
„Nikdy jsem nechápala, proč člověk, který vidí jen jednu barvu, je považován za postiženého, ale je vychvalován, když přijímá pouze jediného Boha. Věřím, že Kristus měl boží moc a vážím si jeho učení, ale vím, že Bohyně ve svých mnoha podobách miluje svoje děti také. Nesnaž se mne nazvat křesťankou, nebo pohankou, Konstantine." Zhluboka jsem se nadechla a vzpomněla si na znamení, které jsem viděla na hrobě Josefa z Arimatie: „Jsem služebník světla. Nechť toto vám stačí."
Nastalo dlouhé ticho a nakonec Konstantin nevydržel můj pohled.
„Tomu nerozumím, matko - co máš v úmyslu?"
I teď v něm bylo něco, co ve mně vzbuzovalo touhu vzít ho do náručí a utěšit ho, jak jsem to před tolika lety dělávala, ale nemohla jsem si dopřát se tomu citu podvolit.
Zhluboka jsem se nadechla a hlesla jsem: „Chci svobodu, Konstantine..."
Konečně mi došla chyba, kterou jsem před mnoha lety udělala. Rodíme svoje děti, ale nedovedeme je stvořit. Ve své pýše jsem věřila, že Konstantin je ospravedlněním rné existence, a považovala jsem jeho hříchy, stejně jako jeho dobré činy, za svoje vlastní. Mohla jsem se za něj modlit, ale Konstantin byl nesmrtelný duchem, a přestože

přišel na svět mojí zásluhou, nesmím brát na sebe osud, který si svými činy vydobyl, ani mu vyčítat jeho hříchy.
„Ale jak si to představuješ? Co tomu řeknou lidé?"
„Můžeš jim říci, že jsem mrtvá, protože pro tebe i tento svět budu jako mrtvá."
„Co tím chceš říci? Co máš v plánu?"
„Opustím tento svět a odeberu se na místo, kde mne nikdy nenajdeš. V kapli mého paláce leží tělo jedné chudé ženy z tohoto města. Můžeš ji pohřbít do hrobky v kostele Marcellina a Petra -jedna stará žena vypadá jako druhá a lidé uvidí, co budou očekávat, že uvidí. Vymysli si cokoliv, Konstantine, truchli nad obrazem Heleny, kterou sis stvořil, abys nasytil svoji slávu. Ale nech mne jít!"
„Jsi moje matka," bránil se a nevěřícně kroutil hlavou, „nemůžeš mne opustit..."
„Tvoje matka zemřela," řekla jsem a povstala. „Mluvíš se svou vzpomínkou."
Natáhl před sebe ruku, ale jájsem se zahalila závojem stínu, tak jak jsem se to kdysi dávno naučila v Avalonu, a jeho tápající prsty mávly do vzduchu.
„Matko!" volal a potom smutně dodal: „Moje matka zemřela a já jsem zůstal sám!"
Přestože jsem byla rozhodnutá, v očích mne pálily slzy. Otočila jsem se, stín stínu, a spěchala jsem z místnosti. Klopýtala jsem po chodbě a za sebou jsem slyšela pána impéria, jak pláče nad matkou, kterou nikdy pořádně nepoznal.
Tu noc Flavia Helena Agusta opustila tento svět.
S pomocí Cunoardy a jedné nebo dvou dalších služebných, které znaly pravdu o

tom, co se stalo Crispovi a Faustě, a byly ochotné nám pomoci, jsme umístily Drusino tělo do mé postele a odtamtud bylo odneseno k nabalzamování, když se zpráva o smrti císařovy matky roznesla po Římě.
Bylo zvláštní pomáhat při vlastním pohřbu, i když to bylo nezbytné pro moje vzkříšení. Byla jsem překvapena, že celé město stihl smutek, i když jsem věděla, že lidé netruchlí nade mnou, ale nad obrazem svaté Heleny, který z velké části vytvořili Konstantinovi stoupenci. Možná jsem pro město udělala něco dobrého, ale nevěřila jsem na tvůrce zázraků.
Vzduch kolem paláce ztěžkl vůněmi květin, které lidé skládali přede dveře, již ověšené větvemi cypřiše na znamení smutku. Skutečně se

říkalo, že v Římě nebyla k sehnání jediná květina, protože všechny byly obětovány zde nebo u narychlo zhotovených náhrobků po celém městě.
Konstantin, který truchlil ze všech nejvíce, vyměnil svůj císařský purpur za pohřební bílou a jeho rysy byly napjaté bolestí. Nikdo nemohl o jeho smutku pochybovat a věřím, že přesvědčil sám sebe, že tělo zahalené v rubáši, které leželo v kapli, je skutečně jeho matka. I kdybych si to rozmyslela, svoje rozhodnutí jsem již nemohla zvrátit. Konstantina jsem těžce ranila a musel mne vidět skutečně mrtvou, jestli jsem se chtěla pokusit o veřejné vzkříšení.
Biskup Silvestr se stal vykonavatelem mé vůle, pomáhal rozdělit prostřednictvím Cunoardy můj majetek. O ni jsem se postarala skutečně štědře a plánovala jsem, že na ni počkám v Ostii, kde se ke mně připojí. Byla jsem však posedlá morbidní touhou vidět svůj pohřební obřad, a tak jsem se skryla v šatech venkovanky a uchýlila se do skromného příbytku poblíž kostela Marcellina a Petra, který jsem si jako součást své nové totožnosti pronajala.
Osmý den po mé „smrti" konal biskup na mou počest zádušní mši. Velký lateránský kostel byl plný, protože se obřadu účastnily všechny osobnosti města, bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou křesťané. Chudší lid, mezi kterým jsem stála i já, se tísnil u vchodu. Vrata byla otevřená a zevnitř bylo slyšet ozvěnu zpěvů a občas se k nám donesl závan kadidla. Celkem vzato jsem však byla ráda, že nemusím poslouchat ta velebení.
Když bylo konečně po všem, prošel pohřební průvod s rakví z cedrového dřeva k blízkému sarkofágu poblíž kostela Marcellina a Petra. Konstantin kráčel před márami, byl bosý a jeho synové šli vedle něho. Mezi ženami zahalenými závoji jsem spatřila Cunoardu. V závěru průvodu šel plačící dav a já se jím nechala unášet.
Nikdy jsem zcela nepochopila vztah křesťanů k tělu mrtvého. Pohanští Římané měli hrůzu z nákazy a požadovali, aby mrtví byli pohřbíváni za městem. Cesty, které vedly z každého římského města ven, byly lemované hroby. Hroby hrdinů a císařů byly součástí zvláštních mauzoleí, kam přinášeli své oběti poutníci, konající tak dobré skutky. Dokonce i v Palestině si lidé vážili hrobů patriarchů. Hroby velikánů poutaly jejich lid k zemi.
Ale zesnulí křesťané byli pohřbíváni v kostele uprostřed města. Dokonce každý křesťanský kostel, zvláště ten, který měl být pokládán za proslulý, měl svoje martyrium, kde byl pohřben nějaký svatý, který si
vysloužil blahoslavenství za to, že byl zavražděn. Ale konec pronásledování křesťanů znamenal i konec mučednictví. Uvažovala jsem, jestli byli nuceni kostry mučedníků rozebrat proto, aby se dostalo na více kostelů - najedno místo přišla kost z prstu u ruky a do jiného kostela na míle daleko zase část nohy. Biskup Macarius měl pravdu. Lidé hladověli po hmotném důkazu, že jejich víra existuje v tomto světě stejně jako na nebi. Ale až dosáhnou jistého stupně, budou se muset bez hmatatelných důkazů obejít. Musela jsem potlačit nutkání k hysterickému smíchu při představě, jak se Bůh pokouší dát všechny ty roztroušené kosti dohromady, aby byla těla svatých celá, až nastane soudný den.
Samozřejmě nejslavnější hrob ze všech zel prázdnotou a měla jsem své pochyby i o hrobech některých apoštolů, po tolika letech od jejich smrti. Možná bych si neměla dělat starosti se skutečností, že kosti v tomto sarkofágu nebudou mé. Záleží jen na tom, že lidé věří, že tam leží moje tělo. A jestli jejich modlitby pozvedly ubohou duši, jejíž tělo se stalo mou náhradou, výše k nebi, jistě to nebylo víc, než jsem byla dlužná té, jejíž smrt mne osvobodila.
329 n. 1.
Být mrtvá není tak hrozné. Ve skutečnosti se cítím každým dnem živější."
Povzbudivě jsem se na Cunoardu usmála. Uvažovaly jsme o tom, že se budu vydávat za její matku, ale císařovnina osvobozená služebná byla dobře známá, a tak bylo moudřejší říkat, že jsem stará britská služebná jménem Eilan. Bavilo mne

pozorovat, jak jí činí potíže dát mi nějaký příkaz. Bylo jí třicet, a ačkoliv již nebyla dívenkou, se svými rezavými vlasy a kulaťoučkou postavou by byla hezká, kdyby se pořád nemračila. Ve své závěti jsem jí poskytla dostatek peněz, aby si mohla koupit menší usedlost kdekoliv v impériu a k tomu manžela, kdyby chtěla. Každý den, který zůstávala se mnou, mě její věrnost dojímala.
Již uplynuly téměř dva roky ode dne, kdy jsme si za šedivého úsvitu jednoho letního dne pronajaly loď z Ostie. V Massilii jsme si najaly skromný kočár a vypravily se na dlouhou cestu na sever do Británie. „Opravdu se cítíš silnější?" zeptala se mne Cunoarda. Přikývla jsem. Neuvědomovala jsem si, jakou zátěží byly těžké róby

a obřadnost spojená s mým minulým životem. Bez toho jsem se cítila lehčeji na těle i na duchu a dýchavičnost, která mne v Římě pronásledovala, téměř zmizela. Zhluboka jsem se nadechla vzduchu provoněného čerstvým senem, jako kdybych se chtěla napít slunečních paprsků. Brzy, pomyslela jsem si, budu tuk lehká, že se budu vznášet.
Vznášet se by byl rozhodně pohodlnější způsob dopravy. Trasa, kterou jsme zvolily, vedla údolím Rhodanu od Arelata směrem k Lug-dunu a odtud přes pole a kopce Galie. Naneštěstí stav cest v určitých oblastech závisel na štědrosti městských úředníků, kteří za ně odpovídali. Ještě před rokem bych se odmítla pohnout bez kočáru vyloženého polštáři a dvojice lehkonohých Nubijců, ale teďjsem snášela házení a kodrcání kočáru překvapivě dobře.
Kdybych tušila, jak se mi bude líbit být svobodná, myslela jsem si tehdy, byla bych unikla ze svého bývalého života již dávno. Ale musela jsem si připomínat, že před rokem jsem ještě doufala, že prostřednictvím svého syna zachráním impérium.
Teď jsem už poznávala kopce kolem Treveri. Zastavit zde bylo riskantní, ale pochybovala jsem, že se někdo bude ohlížet po staré ženě s opálenou tváří skrytou pod širokou krempou klobouku a zabalené do spravované šály.
Už když jsme přejížděly po mostě přes Mosellu a křivolakými uličkami města, viděla jsem ty změny. Palác, který jsem darovala Crispovi, byl zčásti zničen a místo něj stála dvojitá katedrála. Teď již fresky znázorňující ženy císařského dvora, které zdobilyjeho svatební ložnici, leží pravděpodobně pod novou podlahou.
Žena, která se starala o zájezdní hostinec, kde jsme přenocovaly, nám posloužila jako zdroj zajímavých místních klepů. Od ní jsme se dozvěděly, že lázně, kde zahynula Fausta, jsou nyní majetkem biskupa. Síň, která sloužila jako tělocvična, byla přeměněna v další kostel a zbytek budov byl stržen.
Nikdo to přímo neříkal, ale bylo jasné, že si všichni myslí, že se Konstantin snaží vykoupit svoje hříchy modlitbami. Jako by chtěl potlačit svoje vzpomínky a především památku Crispa. A zároveň lidé z Treveri svého mladého vládce milovali a nelíbilo se jim, že nápisy a sochy, které byly kdysi postaveny na jeho počest, nebyly obnoveny.
Uběhlo také mnoho měsíců od doby, co jsem naposledy slyšela o jeho ženě Heleně. „Pamatuj si, že dokud nezjistíme situaci, necháš mluvení na mně..." Cunoarda se nervózně rozhlížela po ulici. Až na otroka, který zametal

koňské koblížky přede dveřmi svého pána, byla ulice prázdná. Bylo samozřejmě možné, že někdo v císařových službách Cunoardu sledoval, ale po celé dny cestování jsme neměly o něčem takovém potuchy.
Stáhla jsem si závoj. „Rozumím."
Dům Leniných rodičů ležel v tiché uličce na předměstí Treveri, lemované udržovanými domky, ačkoliv v celém okolí, kde jsme stály, nebylo v poslední době zameteno a poblíž dveří ležel kus omítky. Trvalo dlouho, než se po zaklepání otevřely dveře a objevila se hlava děvčete se sepnutými vlasy, jako kdyby právě uklízela.
Vyměnily jsme si s Cunoardou pohledy. Když jsme tu byly naposledy, přijal nás vrátný. Ale odněkud zevnitř z domu jsem zaslechla šťastný dětský smích.
„Jsou tvůj pán nebo tvoje paní doma?"
„Caeciliajusta leží. Je nemocná."
„Nebo paní Helena -je tady?"
Děvče se na nás zahledělo s náhlým podezřením a potom, zjevně soudíc, že Cunoarda má důvěryhodný obličej, přikývlo. „Je s dítětem v atriu."
Když jsme procházely halou, všimla jsem si oltáře věnovaného ochrannému bůžku s hořící olejovou lampičkou a uvědomila jsem si, že rodina, stejně jako mnohé další aristokratické rodiny, se drží tradičního náboženství. I když se jim

zjevně nedařilo nejlépe, domácnost se snažila udržet si důstojnou úroveň. Ošlapané dlažební kostky v atriu byly čisté a květiny v květináčích zalité a ošetřené.
Na druhé straně fontánky si hrálo děvčátko jak poskakovalo na sluníčku, vlásky mu zářily jako zlato smíšené s popelem. Musejí jí být tak čtyři. Tohle je skutečně dítě z Constantiova rodu, pomyslela jsem si. Copak s ní bude, až se Panštino tmavovlasé dítě ujme moci?
Zatoužila jsem uchopit to dítě do náručí, ale zůstala jsem skrytá za svým závojem.sřm mrtvá, říkala jsem si, teď již na ni nemám právo.
Když jsme vstoupily, žena, která dítě hlídala, se otočila na lavici čelem k nám, aby nás přivítala. Crispova žena byla ještě hubenější, než když jsem ji viděla naposledy, ale byla dosud krásná. Rukou si zastínila tvář a podívala se na Cunoardu.
„Vzpomínám si na tebe. Ty jsi sem přišla s císařovnou."
Cunoarda nervózně přikývla. „Moje paní mne pověřila, abych provedla jistá opatření, která si nepřála zveřejnit ve své závěti. Přinesla jsem ti směnku pro bankéře tady v Treveri, aby bylo postaráno o malou dcerušku."
Leniny oči se zalily slzami. „Požehnána budiž její památka! Teď mne

mrzí, že jsem neodpověděla na její poslední dopis, ale měla jsem strach. Crispus je pomstěn, ale každý ví, že jsme zneuctěni a vyloučeni ze společnosti. Můj otec zemřel loni v zimě a musíme si mnohé odpírat."
„Pak jsem ráda, že ti přináším císařovnino dědictví," řekla Cunoar-da. Posadily jsme se na druhou lavičku a služebná nám přinesla podnos se sušeným ovocem a džbán odvaru z krup, který nám v takový horký den přišel vhod. I když Lena byla hubená, nevypadala tak křehce jako kdysi, jako kdyby jí odpírání dodalo sílu, kterou dříve nepotřebovala.
„Kéž by mou jedinou starostí byly peníze," posteskla si Lena. „Když mi zemřel otec, dostala se matka do péče mého strýce. Chce šiji vzít k sobě, ale Crispa a já jsme závazkem, který nespadá pod žádný zákon. Jenom se bojím, že se tím stanu ještě přitažlivější pro jednoho ze statkářů, kterému mne strýc nabídl... Už je mi jedno, co se mnou bude," dodala hořce, „ale co bude s děvčátkem, jestliže její jedinou volbou bude otročit na statku, nebo smrt, jestli se pokusí činit si nároky na svoje dědictví v Římě?"
Už jsem to nemohla déle vydržet. Cunoarda se překvapeně nadechla, když jsem se nahnula k Leně a odhrnula závoj. „Čeká ji jiný osud..."
Lena vykulila oči a v první chvíli jsem měla pocit, že omdlí.
„Ale ty jsi zemřela v Římě..."
„Zemřela jsem pro Řím," opravila jsem ji. „Tím, že se teď odhaluji, dávám ti do rukou svůj život. Poslouchej mne, Leno - ty a Crispa jste všechno, co mi zbylo z mého vnuka, kterého jsem milovala z celého srdce. Odeberu se do míst, kam mne nebude moci sledovat ani císař. Máš odvahu jít se mnou?"
Cítilajsem, jak z Cunoardy po mém boku vyzařuje nesouhlas. Nikdy nevěřila tomu, že se nám podaří spolu utéci, a bezpochyby jí naše šance připadala ještě menší, jestliže budeme mít s sebou tuto křehkou ženu a její dítě.
Leniny tváře zčervenaly a vzápětí zbledly. Byla ještě bledší než dřív. „Vždycky jsem si říkala," zašeptala, „proč si mne Crispus chtěl vzít. Byl tak úžasný a tak statečný a já měla vždycky ze všeho strach. Ale vidím, že přišla chvíle, abych ukázala, co ve mně je. Půjdeme s tebou, paní, ar již k Hesperidkám, nebo k Hadovi!"
„Pojedeme k Hesperidkám, má drahá," odvětila jsem něžně, „na ostrov jabloní, do Avalonu..."
Crispa, která vycítila, že matka je zmožena city, přiběhla k Leně,

postavila se jí ke kolenům a její pohled bloudil od našich obličejů k sušeným fíkům na stolku a zpět.
„Crispo," řekla jsem tiše, „vzpomínáš si na mne?"
Trochu se zamyslela a potom jsem na okamžik spatřila v jejích modrých očích duši z dávných časů.
„Jsi moje matka," zašišlala. Lena a Cunoarda si vyměnily ustarané pohledy, ale já jsem natáhla ruku a vzala její teplou ručku do dlaní.
„Ano, možná jsem byla, ale v tomhle životě jsem tvoje druhá avia, maličká," řekla jsem něžně. „Chtěla bys jet se mnou?"
Když jsme dorazily do Ganuenty, Cunoardě se v rezavých vlasech třpytily první šediny. Jestliže nás císařovi zástupci sledovali, pak měli příkazy nezasahovat. Po příjezdu k Rhenu v Mogontiacu jsme prodaly koně a vůz a pokračovaly na lodi

dopravující dřevo. Byl to příjemný způsob cestování a rokliny mezi horami na severu města učarovaly i Cunoardě. Největší nebezpečí, které nám hrozilo, bylo, že Crispa, která běhala po celé lodi jako opička, spadne přes palubu.
Rhenus nás rychlým proudem unášel kolem vojenských základen Říma, které střežily hranici. Když loď ujížděla podél Colonie, hleděla jsem se smutnou vzpomínkou na hradby, kde mi Constantius řekl, že se musíme rozloučit, a uvědomila jsem si, že stará rána v mém srdci je již dostatečně zhojena. V tyto dny mi stačilo jen zavřít oči, abych si vyvolala jeho podobu a oživila chvíle, kdy jsme spolu byli šťastni.
Někdy, když jsem takhle zadumaně seděla, slyšela jsem Lenu, jak šeptá své dcerušce, aby byla zticha, protože staří lidé často spí a není správné je rušit. Avšak v těchto dnech mne nepřemáhal spánek, ale sny, kterým se říká vzpomínky. V náručí jsem chovala zachumlaného teploučkého zlatovlasého Crispa, který byl tak skutečný jako holčička, kterou jsem viděla, když jsem otevřela oči. Když jsem ležela na svém kavalci na lodi, ležel vedle mne natažený Constantius a vyprávěl mi, co dělal po všechna ta léta, co jsme byli odloučeni. Někdy za mnou přicházel i Konstantin jako chlapec, kterým byl, ještě než onemocněl nemocí zvanou impérium. Jak naše cesta pokračovala, stále častěji mne navštěvovali lidé z Avalonu.
Velmi rychle jsem se naučila o těchto setkáních s duchy nikomu nevyprávět. Moje společnice myslely, že moje mysl bloudí ve vzpomínkách, a neodvažovaly se mne rušit. Lenino zdraví se zlepšilo a s každou mílí, kterou se vzdalovala od Treveri, znovu získávala ztracené síly a spolu s Cunoardou se velmi spřátelily. Každý, kdo prohlédl Cuno-ardinu strohou slupku, byl obvykle příjemně překvapen Leniným

aristokratickým chováním a já jsem brzy došla k závěru, že mohu řízení naší cesty ponechat v jejich rukou.
Proč mi nikdo nikdy neřekl, že stáří nepřináší jenom bolest, ale má i své klady? Jako dítě jsem nechápala, proč se staré kněžky tvářily tak spokojeně, když podřimovaly na sluníčku. Věděly své, říkala jsem si teď s úsměvem. A někdy, když jsem se pohybovala na hranici spánku a snění, se mi zdálo, že vidím lidi a scény, které jsem znala z jiného života. Malá Crispa byla jediným člověkem, se kterým jsem mohla mluvit, když na mne doléhaly tyto vzdálené vzpomínky, protože velmi mladí lidé právě překročili ten práh, který se chystají překročit staří, a někdy si to děvčátko vzpomínalo na dávný život, který jsme sdílely společně. Ale takové chvíle vždy byly hned pryč a děvčátko zase odběhlo, s Leviyah v patách, aby se nahnulo nad zábradlí a pozorovalo, jak kolem proudí zelené vody, a já jsem zůstala sama, i když ne opuštěná.
V Ganuentě jsem doufala, že navštívím Nehalenniinu svatyni, ale říkalo se, že ji před několika lety zničila povodeň a teď že je půda v těch místech nebezpečná, protože se změnil tok řeky. Mojí první myšlenkou bylo založit nový chrám. Poté, co jsem přispěla na tolik křesťanských kostelů, to bylo to nejmenší, co jsem mohla udělat pro Bohyni, která mne tak dlouho střežila. Ale takový čin by vyvolal nevítané otázky a peníze, které mi zbývaly, bylo třeba vynaložit na podporu dvou žen, o kterých jsem teď hovořila jako o svých dcerách, a dítěte. Jestliže bylo na Nehalennii zapomenuto, nemohla jsem sama obnovit její uctívání. Připomínala jsem si, že Bohyně je všudepřítomná a neustále mění svoji tvář. Až si v průběhu let lidé uvědomí, zeji znovu potřebují, Nehalennia se jistě vrátí. Ale tu noc jsem ve tmě plakala a truchlila nad něčím milým a cenným, co z tohoto světa vymizelo.
Do Británie jsme přijely v době sklizně obilí, kdy byl vzduch prosycen vůní schnoucího sena a zpěvy ženců. Cesta po vodě nebyla nejpříjemnější a po třech dnech na moři bylo i kodrcání kočárů pro mne úlevou.
„Británie mi připadá malá," ozvala se Cunoarda, když z okénka pozorovala, jak lesy střídala pole a mírná pahorkatina.
„Asi ano, po tak daleké cestě. Bezpochyby Londinium nám bude připadat ve srovnání s Římem malé. Ale tu vůni sena znám a i síly, které touto zemí křižují."
„Je to zcela jiná krajina, než na jakou jsem zvyklá z domova," povzdechla si. „Byla jsem unesena při nájezdu rivalského Kmene, když jsem nebyla o mnoho starší než Crispa. Vzpomínám si na pláně fialové

vřesem a na bečení ovcí navracejících se z pastvin. Ale nemohu si vybavit matčinu tvář. Myslím, že zemřela, když jsem byla ještě velmi malá."
„Potom budu tvojí matkou, Cunoardo..."

„Ale to bylo jen součástí našeho přestrojení, když jsme byly na cestě...," začervenala se až po kořínky vlasů. „Ty jsi..."
Přiložila jsem jí prst ke rtům. „Teď jsem jenom Eilan a mám důvod domnívat se, že děti těla nejsou vždycky dětmi srdce." Hleděla jsem do známé tváře s vystouplými lícními kostmi a ohromilo mne vědomí, že po všechna ta léta, kdy jsem si myslela, že mi chybí láska, jsem si neuvědomovala, jaké bohatství mám na dosah ruky.
„Nikdy mne nenapadlo... nikdy bych se neodvážila..." Zavrtěla hlavou, popotáhla a otřela si oči do rukávu. „Ach, moje paní - moje matko! Dalas mi svobodu, ale byla jsem stále prázdná. Teď jsi mi dala i duši!"
Otevřela jsem náruč a držela ji, dokud nepřestala vzlykat.
Ve své poslední vůli jsem odkázala dům v Londiniu Cunoardě a ona napsala z Treveri nájemníkovi, který tam bydlel, že se tam chystá žít. Když jsme dorazily na místo, dům byl prázdný - a byl prakticky neza-řízen. Cunoarda s Lenou strávily celý den na tržišti, aby nakoupily nějaký nábytek, povlečení a vybavení do kuchyně.
Těšila jsem se, až uvidím, jak se město po více než dvaceti letech změnilo, ale ráno jsem pak rněla potíže s dechem a říkala jsem si, že bude nejlepší, když zůstanu doma a Crispa mi bude dělat společnost.
„Avio, kdo jsou ty hezké paní?" Crispa ukazovala na čtyři matronae, které jsem dala před tolika lety zhotovit. Byla to jedna z mála ozdob, které přežily moji nepřítomnost, možná proto, že byly připevněny ke stěně.
Opatrně jsem se nadechla a otočila jsem se k sochám. „Jsou to Matky."
„Podívej, jedna z nich má psa!"
Leviyah se při tom slově postavila a zamávala ocasem.
„Tebe ne, hloupá!" okřikla ji Crispa a natáhla se, aby pohladila vytesané boky psa v klíně třetí postavy na vlysu. „A jedna má děťátko a druhá ovoce a bochník chleba. Jsou to bohyně?"
„Jsou to bohyně - ale Bohyně má mnoho tváří, tolik tváří, kolik je na světě matek, a když zestárnou a přenechají svoje těla, aby byla přenesena do druhého světa, nepřestávají hlídat svoje děti..."

Snažila jsem se mluvit klidně, ale Crispa byla vnímavé dítě a vycítila můj příval citu. Vyšplhala mi do klína a vzala mne kolem krku.
„Avio, budeš mne vždycky hlídat?"
Objala jsem ji a cítila jsem, jak se mi těžko dýchá věděla jsem však, že to není dýchavičnost, ale neprolité slzy.
Tu noc dosáhla moje nemoc vrcholu. Lapala jsem po dechu a viděla jsem hrůzu v Cunoardiných a Leniných očích, ale nedokázala jsem je utišit.
„Mám poslat pro kněze?" ptala se Cunoarda úzkostlivě.
Sípavě jsem se zasmála. „K čemu by to bylo? Již jsem byla přece pohřbena! Slyšela jsi zádušní mši, kterou za mne odsloužil biskup Silvestr!" Znovu jsem se rozkašlala.
Ve svém návalu bolesti bych smrt ochotně přivítala, ale nepřestávala jsem bojovat o život, protože ty dvě ženy mne prosily, abych je neopouštěla.
Krátce po půlnoci mi vzduch prosycený mátou, kterou Cunoarda místnost zvlhčovala, přinesl úlevu a vypila jsem trochu čaje z kostivalu. Upadala jsem do dlouhých stavů mezi spánkem a bděním Lena mne tiskla na svoji hruď.
Během krize jsem bojovala se svou slabostí - dosud jsem nebyla připravena odejít do temnot. Ale uvědomovala jsem si, že ve stáří se nám jako zázrakem vrací to, co jsme v dětství ztratili. Místo toho, abychom v temnotách plakali pro matku, která nás opustila, ještě než jsme byli schopni postavit se na vlastní nohy, teď, s dětmi a příbuznými, kteří přicházejí a odcházejí, se cítíme svobodní. V temnějších chvílích si připadáme zcela sami, slabí a staří. Ale nakonec je nám vrácena Matka, a jsouce znovuzrozeni, vracíme se do dětství a ležíme, plni víry, na prsou svých dcer...
Všechno je nám odebráno, dokonce i Bůh vyčerpáme se až k smrti. A potom se k nám vrátí Bohyně. Místo toho, aby se z nás Bohyně, matka, stala, stvořili jsme si Bohyni ve svých dcerách, ve svých sestrách, a když se obracíme k Ní, víme, že i když musíme zemřít, umíráme v jejím náručí a na její hrudi.
Ale já jsem nezemřela. Když jsem se probudila za jasného ranního světla v Lenině náručí, zhluboka jsem se nadechla a radovala jsem se z životadárného vzduchu v plicích. Přesto jsem byla zoufale slabá a cítila jsem, jak mi srdce prudce bije v hrudi. Poprvé jsem se musela vyrovnat s možností, že mne tělo zradí, dříve než dosáhnu svého cíle.

Vzpomínám si na okamžiky během své nemoci, kdy bych smrt vnímala jako vítanou úlevu. V jiných chvílích na obranu proti panickému strachu, který se mne zmocňoval, jsem se uchylovala k učení Avalonu. Měla jsem důvod věřit, že smrt je pouze cestou z jedné existence do druhé, ale stále jsem se bála chvíle toho přechodu. Teď jsem si uvědomila, že se nebojím o sebe, ale o ty, které tu ponechám.
„Jsi vzhůru!" vykřikla Lena, když jsem se pohnula. „A je ti lépe, díky bohům!"
„Teď ano, ale kdybych se nezotavila, musím ti říci, jak se dostaneš do Avalonu."
Leniny tváře zrůžověly vzrušením. „Chceš říci, že je to skutečné místo? Myslela jsem, že mluvíš jako básníci, abys popsala bezpečí, které najdeme v Británii."
Otevřela jsem ústa, abych ji opravila, ale hned jsem je zavřela, když jsem si uvědomila, jak hluboce je zakořeněný zákaz vykládat nezasvěceným o posvátném ostrově.
„Je to skutečné místo..., aleje těžké... se tam dostat. Leží na území Letní země. Mezi dvěma kopci se rozkládá údolí, tak ploché, že když jsou řeky rozvodněné nebo za zimních bouří, kdy stoupne voda, každá vyvýšenina se stává ostrovem. Aje tam jedna, která je ověnčena špičatou mohylou, a ta se nazývá Inis Witrin.
Když se dostaneš do těchto míst, nechoď k mnichům, kteří mají u úpatí Mohyly malý kostelík, ale zastav se ve vesnici rybářů, kteří žijí v bažinách. Těm řekni, že jsi vnučka Eilan a že si přeješ, aby tě přijali do Avalonu."
Tvářila se pochybovačně, tak jsem si povzdechla, i když, popravdě řečeno, jsem nemohla zaručit, ani že mne by mohli po tolika letech přijmout. A měla jsem právo brát tam Lenu? Tato mladá života plná žena, jejíž tváře se leskly zdravím, přestože pod očima měla stíny po bezesné noci, byla zcela jinou bytostí než křehké a vystrašené dítě, kterému jsem před necelými dvěma měsíci pomáhala uprchnout z Tre-
veri. „Posvátný ostrov je útočištěm, kam tě nemůže sledovat žádný král ani císař. Ale nemusíš tam chodit. Jestliže se s Crispou přejmenujete, myslím, že bude pro vás bezpečné žít tady v Londiniu." Její tvář pohasla. „Ty nechceš, abychom jely s tebou?" „Leno, copak nechápeš, jak jsem si tě oblíbila? Právě proto se musíš rozhodnout sama. Já vím jen to, že já se tam musím vypravit nebo alespoň se o to pokusit."

Zotavovala jsem se jen pomalu, a když jsem konečně sebrala na cestu dost sil, byl již říjen. Vůz, ve kterém jsme cestovaly z Dubris, byl vystlán měkkými matracemi a zásoben potravinami. Ale než jsme měly opustit Londinium, zbýval mi ještě jeden úkol.
Viděla jsem, jak se za Konstantinovy přízně křesťanství rychle rozrůstá po celém impériu. Dovedla jsem předvídat dobu, kdy chrámy a nové symboly zcela vytlačí staré náboženství a z Británie se stane pouze křesťanská země.
Bolelo mne, když jsem pomyslela na to, jak moje vytesané sousoší Matek bude jednoho dne zničeno lůzou, která na ně již nebude pohlížet jako na svaté. Proto jsem přikázala, aby sochu sundali ze stěny, naložili na vůz a za noci, když muži odešli domů, jsme s Lenou a Cu-noardou odtáhly vozík k potoku, který tekl na loukách za naším obydlím, a tam jsme sousoší schovaly. Zde skryty v zátoce budou Matky žehnat městu, jímž vody protékají.
„Vyprávěj mi o tom, jaké to bylo, když jsi žila jako holčička v Avalo-nu..." Crispa se rozhodla, že chvíli pojede ve voze se mnou a s Cuno-ardou, i když jinak samozřejmě raději seděla s Lenou, která jela v kočáře před námi.
„Měla jsem bílého pejska, který se jmenoval Eldri..."
„Jako Leviyah?" Crispa roztáhla záclonky, aby ukázala na psa, který běžel vedle nás a natáčel hlavu všemi směry, aby vychutnal vůně neznámého kraje.
„Menšího, s chundelatou srstí. Dal mi ho chlapec od jezera a tvrdil o něm, zeje to pohádkový pes. Myslím, že měl pravdu, protože jednoho dne mne ta fenka zavedla do země ještě vzdálenější, než je Avalon, a dovedla mne zase v bezpečí zpátky."
Cunoarda pobaveně zkřivila ústa. Bylo mi jasné, že si myslí, že dítěti vyprávím pohádku. Připadalo mi zvláštní, že ona, jež se narodila na Albě, nevěří těmto vyprávěním tak jako Lena, dítě z romanizované aristokratické rodiny v Galii. Možná Cunoarda dosud potřebovala zdi, které kolem sebe vybudovala jako ochranný val před bolestí nad svojí ztrátou. Věděla jsem, že v křesťanství našla velkou útěchu, a když jsme byly v Londiniu, navštěvovala pobožnosti v kostele Saint

Pancras, který jsem již dávno městu darovala.
„Mělas nějajcé kamarádky?"
„Bydlela jsem v Domě panen," odpověděla jsem a vybavila si šepot dívčích hlasů, který se rozléhal temnou ložnicí s naléhavou jasností. „Měla jsem malou sestřenku, které říkali Dierna, vlasy měla

rezavé jako Cunoarda. Myslím, že z Dierny teď bude Paní z Avalonu." S jistým náznakem úzkosti jsem si uvědomila, že to vlastně nevím.
Vzpomněla jsem si, jak se mi zdálo o Ganedině pohřbu - copak bych se nedozvěděla, kdyby Dierna, kterou jsem milovala, také zemřela? Jestli tam již není, těžko se v Avalonu najde někdo, kdo by si na mne pamatoval.
Když jsme s Lenou a Cunoardou opustily Lindinis, zabočily jsme na sever po silnici k Aquae Sulis. Byl konec října, období samhainu, kdy se vracejí mrtví. To je vhodná doba, pomyslela jsem si, pro můj návrat domů. Teď už jsem začínala krajinu poznávat. Já sama jsem si však připadala neskutečná, jako kdybych doopravdy zemřela a jenom se připojila k ostatním duchům, kteří se v tuto dobu potulovali krajem.
Dva dny pršelo a louky se leskly stříbrným odleskem kapiček vody. Trvala jsem na tom, abychom pokračovaly dál, protože jsem si vzpomínala, že lidé od bažin toho nemají poutníkům mnoho co nabídnout. Proto nás překvapilo, když jsme cestou k Inis Witrinu odbočily z hlavní cesty od Sulis a objevily malý hostinec.
„Ale jistě, jsme tady už skoro dvacet let," vykládala nám kulaťoučká paní, která nám přinesla něco k jídlu. „Od doby, kdy dobrý císař poskytl křesťanům ochranu. Tento hostinec postavil můj otec pro poutníky, kteří tudy putují za mnichy k jejich Mohyle."
Překvapeně jsem se na ni podívala, protože za mých časů tvořili mniši z Inis Witrinu jen malou uzavřenou společnost, jejíž bezpečí plně záviselo na úřadech. Ale teď mají místo úřadů křesťany a teprve se uvidí, jestli využijí své nově svěřené moci moudřeji než ti, kteří ji
měli před nimi.
Ráno jsme se znovu vydaly na cestu a kodrcaly se dál nerovnou dlážděnou cestou. Slunce klesalo k západu a po chvíli jsme proti zlatému nebi spatřily špičatou homoli Mohyly zahalenou v mlžném světle.
„Je tedy skutečný," vydechla Lena.
Usmála jsem se, protože v tu chvíli i ostrov, který leží ve světě smrtelníků, je obohacen neskutečnou krásou, a náš cíl se tak stal ještě nádhernějším místem. Viděla jsem, jak se z ohnišť v klášteře valí kouř. Odtud budeme muset jít pěšky, protože k vesnici u jezera se nedá dojet žádným dopravním prostředkem. Slunce pomalu zapadalo a Cunoarda a Lena začínaly být neklidné, ale já, jak jsem cítila, že se blížím k Avalonu, začínala jsem vnímat, že se do mých údů vrací síla. Cesta mi připadala

stejně známá - pochybuji, že se za tisíc let nějak změnila. Opírala jsem se o Cunoardinu paži a předstírala jsem jistotu ještě větší, než jsem ve skutečnosti cítila.
„Ne, vážení - musíte se vrátit k domům oholených hlav..." Představený vesnice se dotýkal své hlavy, aby naznačil tonzuru. „Tady pro vás není místo..."
Za ním hlučeli drobní snědí lidé z vesnice od bažin a rozpačitě si nás prohlíželi. Dnes v noci byly pahorky, na kterých se krčily chatrče, osvětleny pochodněmi, jejichž světlo se ztrácelo oproti zapadajícímu slunci. Kdybychom přišly o trochu později, považovali by nás za duchy a už teprve by nás odmítli přijmout mezi sebe.
S takovou těžkostíjsem nepočítala. Hledělajsem ustaraně na muže. Měla jsem si obnovit srpeček na čele borytovou modří, napadlo mne, jako to dělávaly starší kněžky při slavnostech. Jak bych ho mohla přesvědčit, aby oznámil do Avalonu náš příjezd?
„Pamatují si tvoji lidé na dceru slunečních lidí, kterou sem před dávnými roky přivedli, aby se z ní stala kněžka? Chlapec jménem Otter jí dal pohádkového psa. Ještě ten chlapec žije?"
Davem se rozšuměly hlasy a předstoupila žena asi tak stará jako já. „Otter byl můj otec - rád ten příběh vyprávěl. Princezna vysokého lidu, říkával." Hleděla na mne s úžasem v očích.
„Já jsem byla ta dívenka a stala jsem se kněžkou na Svatém ostrově. Ale to již je dávno. Dáte vědět Paní z Avalonu, že se Eilan vrátila?"
„Jestli jsi kněžka, svolej mlhy a můžeš jít..." Předák se nepřestával tvářit

nevěřícně.
„Byla jsem dlouho pryč a nesmím se vrátit bez svolení Paní," odpověděla jsem mu a vzpomněla si, jak Ganeda zpřetrhala všechna moje pouta se Svatým ostrovem. „Dobře se vám odměním, prosím..."
Uchichtl se. „Nesloužíme Avalonu za zlato. Zavolám Paní, ale dnes večer mají obřad. Do rána nemůže přijít."
Ve snech za mnou přicházela Ganeda spolu s Cigfollou a Wren a ostatními kněžkami i s Aelií, kterou jsem měla tak ráda. Věděla jsem, že to musí být sen, protože Ganeda se usmívala, v pase se objímala s jinou ženou s tmavými vlasy, ve které jsem rozpoznala svoji matku Rian, i když si na ni nepamatuji. Mely na sobě modrou barvu kněžek, byly ozdobené girlandami květin jako při oslavě a rozevřely náruč, aby mne uvítaly. Tehdy jsem pochopila, že to byla moje víra, ne Ganedin svět, co mne vyhnalo z Avalonu.

Se smíchem jsem se k nim rozeběhla. Když jsem se však chystala chytit Aelii za ruku, někdo mne zavolal jménem. Rozmrzele jsem se natáhla po snovém obrazu, ale volání se opakovalo hlasem, kterému jsem nemohla odporovat.
Otevřela jsem oči do prudkého světla, které proudilo otevřenými dveřmi do kulatého domu, kde jsme spaly, odráželo se na Crispiných rezavých vlasech a ve zlaté srsti Leviyah. Spatřila jsem postavy Leny a Cunoardy, které mi pomáhaly se posadit, a zároveň jsem před sebou viděla modré ženské šaty.
Nevím, proč jsem očekávala, že Dierna bude dosud mladým děvčetem. Tělo ženy, která mne volala, časem zesílilo a její kdysi jako plamen zářivé vlasy dostaly barvu zapadajícího slunce. Přestože jsem poznala tolik císařů, nikdy jsem se nesetkala s někým, kdo by vzbuzoval takovou úctu. Muž a žena, kteří ji doprovázeli, se vedle ní ztráceli. Vzpomíná si snad Dierna, jak jsem ji milovala a jak jsem ji chránila, nebo stejně jako můj syn podlehla svodům moci?
„Eilan..." Hlas její zachvěl a já jsem v jejích očích zahlédla pohled malé sestřenky, kterou jsem kdysi znala.
Ukázala jsem Cunoardě, aby mi pomohla vstát, a ucukla jsem bolestí, jak se mi přitom napjaly ztuhlé svaly.
Dierna mne objala jako kněžka kněžku a potom její pohled zpřísněl. „Užívám to staré jméno, ale vím, kým jsi byla v tom druhém světě. Byla jsi zneužita k moci a jsi dědičkou starého avalonského rodu. Přišla jsi sem snad, aby sis činila nárok vládnout?"
Ohromeně jsem se na ni zahleděla. Pak jsem si vzpomněla, zeji učila Ganeda. Vnukla jí snad ta stařena strach, že se jednoho dne vrátím a buduji chtít připravit o moc?
„Je pravda, že jsem měla moc a všechnu slávu, kterou může dát svět," odpověděla jsem strnule, „a právě proto je již nepotřebuji. Teď mi bude stačit, když naleznu klid a bezpečí pro ty, které miluji."
„Pojď," Dierna ukázala k otevřeným dveřím, „půjdeme spolu..."
Všichni jsme vyšli za ní do podzimního mlhavého rána, které leželo na bažinách, jako kdybychom již byli mezi dvěma světy.
„Promiň, ale musela jsem se tě zeptat," řekla Dierna, když jsme vyrazili po cestě, která obcházela vyvýšeniny, na kterých byla postavena vesnice.
Necítila jsem se dost pevně na nohou a Lena mne podpírala.
„Znám naplnění proroctví a jeho ošidnost. Skrze dítě, které jsem porodila, se svět změnil, a jestliže se mi ty změny nelíbí, může za to pouze moje pýcha."

„Nesuď se tak přísně," řekla nato Dierna. „Já sama jsem se snažila ovlivnit osud Británie a mohu ti říci, že přestože můžeme volit cesty, jimiž budou změny probíhat, náš konečný osud je v rukou Bohyně."
Nejen křesfané někdy potřebují rozhřešení, pomyslela jsem si a potlačila jsem slzy, které se mi draly na víčka.
Chvíli jsme kráčeli mlčky. Ranní slunce mlhu brzy vysušilo. Mezi rákosím se mihla volavka. Za ním jsem spatřila svah s Mohylou a chatrče mnichů rozptýlené kolem Josefova kulatého kostela.
Dierna ukázala na svůj doprovod. „Vzpomínáš si na Haggaiu?" Stříbrovlasý druid se na mne usmál a já jsem v jeho tváři poznala ozvěnu rozesmátého chlapce, který si kdysi tak rád hrával s Eldri s míčem. „A tohle je Teleri, která je u mne v učení."
Aby se stala tvojí nástupkyní, pomyslela jsem si a usmála se na tmavo-vlasou ženu, která kráčela vedle ní. „Teleri, tebe znám a děkuji Paní, že tě dovedla v bezpečí domů.
Přivádím s sebou další dvě, které se staly mými dcerami, a svoji vlastní

pravnučku," dodala jsem.
„I ony si přejí dostat se do Avalonu?"
Leniny oči zářily. „Tohle je jako sen, který se stal skutečností! Jestli nás přijmete, já i moje dcera půjdeme rády s vámi."
Dierna se zasnila a pohlédla na Crispu. „Moje vlastní děti zemřely," řekla. „Bude jen dobře, když budu moci Avalonu vychovat další dítě s naší krví..."
Obrátila jsem se ke Cunoardě a zabolelo mne u srdce, když jsem na jejích tvářích viděla mokré cestičky po slzách. „Co je, má drahá?"
„Až do konce mých dnů mi budeš chybět, paní, ale já nemohu jít s vámi," zašeptala. „Musím se naučit jak využít svobody, kterou jsi mi dala. A moje srdce patří Kristu, ne tvé Bohyni, já nemám na ostrově co dělat."
„Pak zůstaň tady, s mým požehnáním." Políbila jsem ji na čelo. Nemá smysl jí říkat, že existuje místo, kde neplatí žádné rozdíly, kde je jen jedna pravda. Dosud patří tomuto světu.
„Pak je tedy ujednáno," řekla Dierna energicky. „Pramice čeká. Snídat budeme až na Svatém ostrově."
„Ještě počkej...," ukázala jsem přes vody. „To, že mne přijímáš zpátky, pro mne hodně znamená, ale Ganeda mne vyvrhla. Musím dokázat - sama sobě, když ne tobě -, že jsem dosud kněžka. Dovol, ať svolám mlhy a dostanu se zpět do Avalonu vlastním přičiněním."
CESTA K MOUDROSTI
319
Pramice se kolébá při záběru tyčí, kterými nás lodníci odstrkávají od břehu. Před přídí se prostírají stříbrné' vody jezera. Dierna sedí vedle mne a snaží se skrýt pochybnosti a Cunoarda nás pozoruje z vesnice, v naději, ie neuspěji a vrátím se s ní do Londinia. Možná mi právem nevěří a tahle přísaha je jen posledním důkazem mé pýchy.
Ale od té doby, co jsem dospěla ke svému rozhodnutí, jsem si tiše opakovala slova síly. Jestli je popletu, každý bude litovat pošetilou stařenu, která si myslela, zeje dosud kněžkou. Ale jestli se mi to podaří...
Darem stáří je pamatovat si jasněji události, které'se staly před padesáti lety, než to, co se stalo včera. Najednou si uvědomuji jasně a přesně, kdy a v jaké' vzdálenosti budu moci mlžný závoj stáhnout. Srdce mi vzrušeně buší, a když vzdouvající se síla. kolem nás dosáhne vrcholu, těžko se mi dýchá. Crispa mne zadrží, když nejistým pohybem vstávám, má stará ramena se brání, když pozvedám ruce.
Zalapám po dechu a pak, nečekaně, cítím, jak se do mých lidů vlévá síla. Slova mi splývají ze rtů a led je snadné, tak snadné stáhnout mlhy a proklouznout úzkou spojnicí mezi oběma světy. Slyším ostatní, jak poplašeně volají, ale nemohu jim dovolit, aby teď rušili moje soustředění, protože stříbrné' závoje kolem nás řídnou, vznášejíce se v třpytivých chuchvalcích duhových barev...
Všude je světlo, jsem obklopena třpytem, který se nedá vylíčit žádnými slovy, dokud nespatřím, jakoby zevnitř prozářené', břehy Avalonu...

Marion Zimmer Bradley Diana L. Paxson
Kněžka z Avalonu
Z anglického originálu Priestess of Avalon vydaného nakladatelstvím Harper Collins v Londýně roku 2000
přeložila Dana Vlčková. Obálku navrhl Miloslav Disman.
Redigovala Eva Hromádková. Vydala Euromedia Group k. s. - Knižní klub roku 2002 jako svou 1933. publikaci.
Odpovědný redaktor Jakub Sedláček.
Technický redaktor David Dvořák.
Počet stran 320. Sazba SF SOFT, Praha.
Tisk Tlačiarne BB, spol. s r. o., Banská Bystrica. Vydáníprvní.